

STATE LIBRARY OF PENNSYLVANIA

3 0144 00362027 5

SR
CLASS
870
VOLUME 3
BOOK
FG66

PENNSYLVANIA
STATE LIBRARY

L. ANNÆI FLORI

EPITOME

RERUM ROMANARUM.

VOL. III.

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from

This project is made possible by a grant from the Institute of Museum and Library Services as administered by the Pennsylvania Department of Education through the Office of Commonwealth Libraries

L. ANNÆI FLORI
E P I T O M E
R E R U M R O M A N A R U M
EX EDITIONE J. FR. FISCHERI
CUM NOTIS ET INTERPRETATIONE
IN USUM DELPHINI
VARIIS LECTIONIBUS
NOTIS VARIORUM
RECENSU CODICUM ET EDITIONUM
ET
INDICE LOCUPLETISSIMO
ACCURATE RECENSITA.

VOLUMEN TERTIUM.

T

LONDINI:

CURANTE ET IMPRIMENTE A. J. VALPY, A. M.

1822.

postea Calabriam nec opinantem invaderet. Appianus in Mithrid. p. 240. de consilio Mithridatis ita scribit: Eum in animo habuisse perlustrata ora Pontica, Scythisque ad Pontum, et Mæoti palude, in Bosporon pervadere, pulsoque Machare filio, rursus apertum cum Rom. bellum gerere, et ex Europa Asiam impugnare. Et mox: Eum ingressum regiones Mæoticas multis regulis subditas, eos in societatem pertraxisse, et miram expeditionem agitantem per Thraciam in Macedoniam, indeque in Pannoniam penetrare, et superatis Alpibus Italiam petere cogitasse. Hæc intelligi possunt: Flori verba obscuritate non exigua laborant. Si cum Auna 'jungere Bosporon,' exponas pontem facere in Bosporo, non facile dictu est, quid sibi velint hæc *Colchis tenuis*. Nam quid hoc est, *usque ad Colchos ponte jungere Bosporon*? Deinde, neque hoc facile erat pontem in Bosporo facere, neque Appianus de hoc consilio Regis quidquam scribit. Mihi Florus nihil aliud videtur voluisse significare, quam quod Appianus dicit, Mithridatem in animo habuisse sibi adungere gentes inter Colchos et Bosporon interjectas, earumque auxilio bellum in Europam transferre. Sed hanc sententiam non satis aperte expressit his verbis *Colchis tenuis jungere Bosporon*. Nec eam multo planiorem facit emendatio Tollii Fort. c. xxix. *Colchis etenim jungere Bosporon*, i. e. ut ipse exponit, e Colchis in Tauricam transire Chersonesum. In libris Vineti, Pall. omnibusque aliis scriptis (exceptorum e Voss. scripturam adsequi non potui) præterquam Naz. et Ryck. item in v. e. desiderantur non modo, illa, *mox subruto Piræei portu*, verum etiam hæc, *Colchis tenuis jungere Bosporon*. Sed Florum hujusmodi aliquid scripsisse, indicio est particula 'inde,' quæ sublatis intermediis illis nullum

sensum habet. In Naz. porro recte erat *Bosporon*, non *Bosphoron*, quod habebat Ryck. Nam Græcis est *Ἐσποπος*. Vid. Lamb. et Torr. ad Horat. II. Carm. 13. 14. et Tan. Fab. ad Justin. xxxviii. 7.

Italiam nec opinatus invadere] Antea invitatus ab Italis. Diodor. in Excerpt. lib. 37. Fr.

Tantum] Pall. *tamen*: quod forte verum. 'Tamen' enim quandoque pro, tantum sumitur: ut ap. Liv. 29, 35, 12. Vell. 2, 28, 5. Frontin. 1, 1, 4. *Idem*. Hæc facile permutantur propter compendia scribendi *tñ* et *tn*. Naz. Toll. Duisb. Regg. Voss. et v. e. *tantum*, quod retineo. 'Tamen' an pro, tantum sumatur in locis a Freinshemio laudatis, item in Catull. Carm. lxxii. 81. in Horat. I. Carm. 3. 23. ut placet Scaligero ad Catull. I. d. et ad eund. c. lxxv. 294. mihi nondum liquet. De Velleii quidem loco aliter sentiunt doctissimi illius Interpretes.

§ 26 *Mule tentatum veneno spiritum*] Hoc est, nequicquam, frustra. Insidias enim tutorum metuens, 'antidota sæpius bibit, et ita se exquisitis tutoribus (an *exquisitoribus*?) remediis stagnavit, ut ne volens quidem senex veneno mori potnerit.' Justin. 37, 2, 6. Plin. 25, 2. et 23, 8. Hinc certum antidoti genus hodieque 'Mithridaticum' appellant. Fr. Potuisset abstinere Floris his tam inflatis ac turgidis, e quibus ne quidem liquet utrum Mithridates ipse manus sibi intulerit, an alieno ministerio in ea re usus fuerit. Rem sine illo tumore narrat Auctor Epit. Liv. cii. 'Quum veneno sumpto parum profecisset ad mortem, a milite Gallo, nomine Bitæto, a quo, ut adjuvaret se, petierat, interfectus est.'

§. 27 *Rebelles Asiæ reliquias sequens*] Malim, *rebellis Asiæ reliquias sequens*. Salin. Pall. tres, *rebellis*, sed primus statim, ab eadem manu emendatus ad faciem alteram: et bene. Grut.

Delph. et Var. Clas.

Flor.

3 G

Rebelles etiam Ryck. *rebellis* Regg. Toll. Duisb. et edd. vett. Fran. *re-bett* pro *rebellis*, ut mox *stett*. E Voss. quoque adnotatum est *rebellis*, sed non addita nota libri. Adsentior Salmasio. Mox Naz. Pall. Ryck. Regg. Flor. Duisb. Fran. Voss. 1. 3. et o. e. nunc sub Or.

[*Captis ipso capite gentis*] In ipso *capite gentis*, N. non male: sed nec mala in vulgum edita: supra, 'Nec vicorum populatione contentus, in ipsa capita Numidiæ impetum fecit.' *Salm.* Nazariani libri scripturam exhibent Pal. 2. Ryck. Reg. F, Flor. Berol. Duisb. Voss. 2. 3. et o. e. præter Junt. quam qua ratione probari posse putaverit Salmasius, non intelligo. Pompeium Artaxata cepisse nec Plutarchus nec Appianus prodiderunt. Tigranem Pompeio eam petenti obviam progressum se ac sua omnia permisisse auctor est App. Mithrid. p. 242. Add. Vell. 11. 37.

[*Tigranem*] Hunc tertio Punico bello perdomitum scribit L. Ampelius, 'Mancino Cos. et Scipione Æmiliano.' Qui error manasse videtur ex corrupta scriptura Auctoris, quem sequutus sit Ampel.' et apud eum *tertium Punicum bellum*, pro *tertio Pontico* legerit. Freinsh. Jussit regnare Tigranem] Meminit Cicero pro Sextio, et Val. M. v. 1. *Græv.*

§. 28 *Iter tanquam in mari stellis sequutus*] Proverbio Græci dicebant de iis, qui longum iter, et per desertas terras, faciebant, διὰ τῶν ἀστέρων ὑποσημαίνεισθαι τὴν ὁδόν. Cujus meminit scholiastes Æschyli in Agam. vide etiam Suidam. *Salm.*

[*Stellis*] Ita et v. e. et Pall. tres, quomodo etiam ediderat Vinetus, al. edd. *stellas*: prius e libro suo itidem prodidit Lipsius, d. c. xix. et nonnulla ego de ead. re, Suspicionum lib. 23. cap. 2. *Grut.* Simile est illud Luciani pr. Icaromenippi: Εἴτα, ὦ γὰρ, καθάπερ οἱ Φολίνκες, ἄστροις ἐτεκμαίρου τὴν ὁδόν. Lucan. 9, 495. 'Side-

ribus novere vias.' Adde Plin. 5, 4, 6. Arrian. 6, 4, 31. et Ælian. H. Anim. 7, 48, 2. Simile quid videtur dicere voluisse Arrian. lib. 3. p. 53. f. quo loco vitium residere videtur in οἷς τισὶν, pro quo forte legi possit, ὥστε καὶ, et pro τεκμαίροντο, τεκμαίρωνται. Freinsh. Malit N. Heinsius: *At in Septentrione Scythico iter tanquam in mari stellis secutus.* Alludit ad Helicen et Cynosuram Septentrionis stellas navigantium duces: quæ Salmasius adfert nimis longe sunt quæsitæ. *Græv.* *Stellis* etiam omnes alii scripti. Quid sit *iter sequi tanquam in mari stellis*, non adsequor. Ferri posset *stellas*, si Florus scripsisset *itinere*. Heinsius in exemplari suo non mutaverat *stellis*: unde suspicor in adnotatione Grævii *stellas* per errorem operarum positum esse, et Heinsium voluisse legi in *Septentrione Scythico iter, t. i. mari, stellis* s. quod non contemnendum est. Ad ea, quæ hic habet Freinsh. add. quæ Idem conguessit ad Curt. vii. 4. 28. Sed conjecturas illius in Arrian. 111. 3. et vi. 26. rejicit Vir celeberr. Jac. Gronovius ad Arrian.

[*Pepercit Albanis*] Quippe fratribus, Justinus, 42, 2, 4. Freinsh.

[*Orodem*] 'Othacem' vocat Appianus, p. 253. et in triumpho ductum scribit. *Idem.* Scribe: *Regemque horum Orodem*: nimirum Albanorum. Scqq. docent: 'Orodem etiam remuneratus est, ultro ab Albania sua lectulum aureum, et alia dona, mittentem.' Appiano in Bello Mithrid. vocatur 'Οροίξης. 'Οροίξης δ' ὁ τῶν Ἀλβανῶν βασιλεὺς: Oræzes Albanorum Rex. Sed in fine ejusdem libri vocatur 'Ορίξης Ἀλβανός: Orizes Albanus. Forte corrupte pro 'Ορόδης. Sicut in eod. lib. corrupte 'Οτωκος Ἰβήρων depravate scribitur, cum tamen recte alibi ab eod. Ἀρτόκης Ἰβηρ appelletur. Colchorum sane regem, qui Othalces dicebatur, non videtur remuneratus esse Pompeius, quippe quem in tri-

umpho duxit. Orodes vero esse nomen Orientalibus populis usitatum nemo ignorat, qui Parthorum res gestas legit. *Græv.* Tollius legebat, *Oltthacem*, nulla ratione. 'Orodes' etiam Oros. vi. 4. et Eutrop. vi. 11. Rex Albanorum. *Herodem* et *Horodem* hic et paullo post habebant quidam libri, ut in Oros. l. d. *Hierodem* et *Horodem*. Sic Orodes Rex Parthorum ap. Plut. in Crass. *Ῥώδης*, et in Anton. *Ἡρώδης*. Bongars. ad Justin. xlii. 4. Mox Naz. Vinet. et Reg. F. *Adartocem*. Toll. Duisb. et v. e. *Adarthocen*. Alii paullo aliter. sed omnes addito *ad* vel *at* in capite vocis.

In plana descendere] Ne videlicet fiducia montium rebellaret: ita factum supr. 2, 3, 5. et inf. 4, 12, 59. Similia denique exempla passim in Historia Romana invenias: pertinent huc notata supr. 2, 15, 6. *Freinsh.*

Et obsides liberos dare] Putabam excidisse aliquid ante has voces: sed docuit me Berneccerus, sensum esse: Arthocen jussum non solum in plana descendere, sed etiam obsides liberos dare. *Idem.*

§. 29 *Transgressus*] Hoc non ita de urbe dici potest, ut de monte. Vid. ad ii. 17. 12. 'Nemora odorata,' ut Virg. vi. *Æ.* 658. 'Inter odoratum lauri nemus.' De balsamo Justin. xxxvi. 3. et ibi Interpr.

Si quid imperaret] *Si quod imperaret*, N. *Salm.* *Præsto* esse et *adesse* sæpe dicuntur, qui officii, vel adjuvandi causa, vel ad mandata accipienda adsunt. Cic. pro Deiot. ix. 'Tibi victori non solum ad hospitium, sed ad periculum etiam atque ad aciem præsto fuit:' et xv. 'In primis finibus tibi se præsto fuisse dicit.' Cæs. v. B. G. 26. 'Qui quum ad fines regni sui Sabino Cottæque præsto fuissent.' Tac. ii. H. 59. 'Præsto fuere Lugduni victricium victarumque partium duces.' Add. *Græv.* ad Cic. iv. Ep. Fam. 14.

§. 30 *Hanc quoque intravit*] Vide Tac. H. 5, 9, 1. Augustin. Civ. 18, 44. Otton. Frisingens. 2, 46. Idacium, Chronolog. 2, 29. Sulp. Severum, Hist. Sacræ lib. 2. Adonis Chronic. sub anno 1718. *Freinsh.* Tollius e Cod. Flor. legebat *huc quoque*. Ryck. Berol. Duisb. Fran. et v. e. *hoc quoque*. Voss. 1. et 2. *hæc quoque*. Fortassis scripserat Florus *Hierosolyma*, et *hæc quoque*, ut est in plerisque aliis vett. Edd. quorum quum illud mutatum fuisset in *Hierosolymam*, quæ flexio usitatissima est recentiorum temporum Scriptoribus, ex *hæc* in aliis libris factum fuit *hanc*, in aliis *hoc* e compendio scripturæ ortum pro *hæc*: nam 'hæc' et 'hoc' non multum diversis compendiis in libris manu exaratis scribuntur. Dionysius Vossius quoque adnotaverat e lib. vet. legend. esse *Hierosolyma*, et *quæ*. Idemque placebat fratri ejus Isaaco. Sed Vineti et omnes alii scripti et Edd. habent *Hierosolymam*: qua declinatione etiam Cicero, Tacitus, et Eutropius efferunt. De bello Pompeii cum Judæis Joseph. xiv. Antiq. et i. B. J.

Impiæ gentis] Cf. Tac. 15, 44. *Freinsh.* Et v. H. 5. 'Nec quidquam prius imbuuntur, quam contemnere Deos.'

Sub aureo uti cælo] Lipsius ille, *sub aureo vitem cælo*, iugéniose emendaverat: sed quam vere, adhuc nescio: antiquum mendum est, ut veteres libri monstrant; qui illud *uti* omnes agnoscunt: optimæ schedæ Divi Naz. *sub aureo uti scælo*: fallor omnino, nisi ex illis vestigiis vestigium veræ lectionis colligo, quæ est, *sub aureo vitis cælo*: et tollenda distinctio, *vidit illud grande impiæ gentis arcanum patens sub aureo vitis cælo*: cælum aureum est *ὀρπαιίσκος χρυσέος*, sub quo illa vitis ipsa etiam aurea: ideo dicit arcanum *vitis patens sub aureo cælo*. *Salm.* Nihil certius hac conjectura Lipsiana, quam vide Elector. 2, 5. *Grut.* Quæ

porro de Judæis hic narrantur, recenset Josephus, 14, 5, 6. &c. Aristobulus Romæ in Capitolio auream vitem dedicavit. *Freinsh. Sub aureo vitem cælo*] Hæc non est librorum vett. scriptura, sed Lipsii conjectura, quam receperunt editores nuperi. Vere tamen illam damnarunt Viri summi Salm. et Seldenus, ille in notis ad h. l. hic lib. II. cap. 8. de Jure Naturæ et Gentium secundum Hebræos: qui ostendit in templo Zorobabelico nullam fuisse vitem, sed in Herodis, sed nec illam pertinuisse ad penetrabile templi sanctissimum, de quo hic Florus agat: nec vitem illam auream posse dici arcanum, quippe quæ in fronte templi in omnium oculis fuerit exposita: vitem autem Aristobuli auream, quam donarit Pompeio Aristobulus, fuisse cimelium domus Hasmonæorum, quod nunquam in templo fuerit dedicatum: quod et Rupertus et Jacobus Capellus monuerunt, ostenderuntque hanc vitem ab Aristobulo ad Pompeium dono missam fuisse antequam Hierosolyma esset ingressus. Ryck. cum reliquis omnibus, *sub aureo uti cælo*. Cælum Salmasius et Lipsius volunt esse *οὐρανίσκον*. Sed quis Latinorum vocabulo 'cælum' sic usus est, uti Græcis *οὐρανίσκος* accipitur? Locus est corruptus. Qui num sauari possit, incertum est. Vides enim, ut maximos Viros exercuerit. Mihi num propitius fuerit Apollo in invenienda vera ejus lectione, tu, erudite lector, existimabis. Scripsisse autem Florum censeo: *vidit illud grande impia gentis arcanum patens sub aureo utique velo*. Intravit adytum templi, quod Sanctum Sanctorum vocatur, et vidit in illo nihil nisi patens spatium, seu inane, cui oppansum erat velum aureis filis pictum. 'Arcanum patens' est quod Tacitus v. H. 5. vocat 'nulla iutus Deum effigie vacuum sedem et inania arcana.' Velum quod prætendebatur penetrabili fuit quidem,

ut non uno loco docent Josephus et Philo, hyacintho, bysso, cocco, et purpura variegatum, sed et auro fuisse excultum ex Josepho quoque constat, qui lib. VI. Halos. c. 15. 'Ἡ δὲ τὸ ἐνδυμα τῷ στέρνῳ προσηλοῦσα ταῖς πέντε διηριθμισμένῃς χρώμασι πεποίκιλτο, χρυσοῦ τε καὶ πορφύρας, καὶ κόκκου, πρὸς δὲ βύσσου, καὶ ὑακίνθου, δι' ὧν ἔφαμεν καὶ τὰ τοῦ ναοῦ καταπετάσματα συνυφάνθαι: Pectoris autem vestimentum vitta cingebat, quinque variata coloribus, hoc est auri, purpuræ, cocci, byssi, et hyacinthi: quibus etiam vela templi diximus esse contexta. Nostra emendatio quam prope accedat ad priscorum librorum scripturam nemo non videt. Libri habent *uti cælo*: que revulsum fuit librariorum oscitantia ab *utique*, et a seq. syllaba earund. litterarum absorpta, quod vitium est frequentissimum, ex *que lo* ortum est *cælo*. Hæc mea de hoc loco sententia. 'Arcanum patens,' seu inane adyti describit etiam Joseph. VI. 14. 'Ἐκεῖτο δὲ οὐδὲν ἄλλως ἐν αὐτῷ, ἄβατον δὲ καὶ ἄχραντον καὶ ἀθέατον ἦν πᾶσιν: Nihil prorsus in illo penetrabili erat positum, inaccessum vero erat, inviolabile, et quod a nemine videri poterat. Seldenus tuetur lectionem vett. codd. *sub aureo uti cælo*. Grande arcanum esse putat ipsum Sanctum Sanctorum, quod a Pompeio visum patuisse sub aureo cælo, seu se oculis introgressi Pompeii admodum splendide ac magnifice exhibuisse, sub tentorio seu concameratione aurea cælum imitante, seu instar tentorii atrive aurei cæli nomine notissimi, quod summæ dignitatis ac magnificentiæ caussa Principibus Supremis maxime Orientis, ut hodieque aliis, sit in usu. Hæc est Seldenii sententia. Sed ap. Latinos. 'cælum,' ut ap. Græcos *οὐρανίσκος*, pro tentorio et atrio, sub quibus Principes Asiatici sedere solebant, non usurpavi jam supra monuimus. Deinde 'uti' sic poni, ut hic positum est, nemo Latine sciens probaverit. Novi illa

‘Fugit uti cervus,’ ‘Furit uti Thyas,’ et similia ap. Horat. sed ‘Vidit arcanum patens uti sub cœlo aureo’ respuunt aures Latinæ. N. Heins. coniciebat: *sub aureo utique tholo*. Vulgatam tamen tuetur Vir summe Reverendus, et magnæ doctrinæ, Frid. F. Spanhem. in elegantiss. Introductione ad Geograph. sacram, ubi *arcanum patens* explicat, jam patens, cum sc. adytum templi ingressus esset Pompeius, aut, ‘vacuam sedem, inane arcanum,’ ut vocetur ap. Annalium Scriptorem, et Joseph. de Bell. Jud. Lib. vi. cap. vi. *sub aureo uti cœlo*, veluti sub aureo cœlo, inauratis laquearibus. Non possum, quin et tecum communicem sententiam Collegæ Spanhemii, Viri itidem doctiss. et celeberr. Steph. Le Moyne, quam ad me perscripsit, cum meam de hoc loco conjecturam illi examinandam commissem: ‘In antecessum scias velim,’ inquit, ‘conjecturam tuam de loco Flori admodum se mihi probasse. Sola fere mihi placebat Lipsii sententia, sed tua jam mihi videtur palmam facere dubiam. *Uti* Sam. Petiti est omnium ineptiarum cumulus et fastigium. Eodem forsitan vituperio onerabis nostram circa huuc locum conjecturam, neque enim in hac materia ἀσύνβολοι esse volumus, in qua non agitur de reipublicæ aut litterarum salute. Mutabam ergo *cœlo* in *cillo*, et Asininum Numen innui existimabam. Nosti illud Petrouii: ‘Et Cilli summas advocat aurículas,’ et istud Juvenalis: ‘Et Cilli numen adorat,’ et ‘Ancherium’ Vossii, et ‘Asinarios’ tam Christianos quam Judæos. Intravit ergo Hierosolymam Pompeius, vidit *arcanum impiæ gentis patens sub aureo Cillo*, asino nimirum aureo, cujus cultu gens impia vicinis et aliis gentibus se deridendam prostituebat. Sic, si famæ credimus, Antiochus invadeus penetralia templi Hierosolymitani incidit in asinum, vel caput aurcum asini

magisque est efferatus in miseram istam gentem, quæ tam fœdo cultui se adligare non erubescibat. Quod fluxisse crediderim ex Chcrubinis Arcæ, qui cum vitulos referrent, sed pingui crassaque cœlatura efformatos et elaboratos, asinos referre existimabant, et voluerunt ethnici, et jocosa petulantique calumniam asinorum cultum Judæis impropere arant.’ Hæc est Viri eximii mihiq. amicissimi de loco hoc vexato sententia. Vide quoque Selden. lib. ii. cap. 8. de Jure Naturæ et Gentium secundum disciplinam Hebræorum, ubi multis de hoc loco disputat, et vulgatam contra Lipsium tuetur. Cl. Bernardus mihi significavit, se iu suis ad Josephum notis non longe recessurum a mea sententia. Vide etiam et Isaac. Voss. in notis ad Catulli Epithalamium Thetidis et Pelei. Græv. Qui Florum ad duos Codd. Reg. contulerat, hic scripserat, se et in his, et præterea quatuor aliis, invenisse *sub aureo uti cœlo*. Ita quoque habent alii o. s. et e. ante Freinshemium, qui primus, ni fallor, recepit conjecturam Lipsii, quam recte rursus expulit Grævius. Præter eos autem quos Idem hic memorat, etiam alii Viri doctiss. symbolas ad hunc locum illustrandum contulerunt; Rupertus hic, Thysius in Exerc. Misc. c. ix. Tollius Fort. xxix. Pontanus in Epist. ad Constantinum l’Empereur, quæ est xlv. in Sylloge Epistolarum Ant. Matthæi, Clericus in Biblioth. Antiq. et Hod. Tom. v. p. 144. et Heumanus in Librö, cui titulum fecit Pæcile, Tom. i. Lib. 3. p. 423. Longum est omnium sententias recensere, de quibus ita sentio: facilius esse, quod adversus singulas dicas, invenire, quam certi aliquid constituere. Mihi maxime probatur sententia Spanhemii in Hist. Eccles. V. T. Epoch. ix. Sect. viii. §. 1. cujus interpretatio simplicissima est. ‘Arcanum patens,’ i. e. apertum, vel, in quo nihil erat,

nisi patens et inane spatium; ut 'patentes' et 'apertos campos' dicunt Latini. 'Vacuæ sedes et inane arcantum' Tacito. 'Cælum aureum' pro laqueari aureo Latine dici non dubito: nam et Vitruvius, cujus locum hic observarat Ryckius, vii. 3. 'Cælum cameratum' dicit. *Uti*, si Spanhemium sequimur, non potest habere eam significationem, quam tangit Grævius; sed idem debet esse, quod alibi *veluti*, et *quasi*, quum eæ particulae junguntur verbis translatis, ad leniendam translationem, quæ aliquanto durior videri poterat: ut quum Florus i. 4. scribit, 'Illo veluti maritimo Urbis hospitio:' et ii. 7. 1. 'Quodam quasi æstu ac torrente fortunæ:' item hoc cap. n. 5. 'Ab ultima veluti specula septemtrionis.' Ita *sub aureo uti calo* foret, sub aureo, ut ita dicam, cælo. Non habeo quidem Auctores, qui sic utantur particula 'uti,' nec tamen præcise negandum putem eam usquam hac significatione inveniri. Nam et Perizonius, cui in talibus aliquid tribui potest, *uti* hic itidem, ut Spanhemius, accipiebat pro, veluti, et 'cælum' improprie dici, ac Florum sæpe sic uti hac particula, ut et 'quasi,' adnotaverat: sic ii. 8. 8. 'Hoc velut sidere Asiatici belli mota tempestas:' iii. 20. 4. iv. 12. 24. et alibi. Et Liv. xxxvii. 41. 'Cuspides ab jugo exstantes velut cornua habebant.' Hæc ille. Quidquid est, omnino tolerabilius puto *uti* pro, veluti, quam, quod Grævius substituit, *utique*. Id enim huic loco non convenire, nec quidquam bonæ sententiæ, ut recte animadvertit cl. Clericus, habere potest. Utrum autem adytum templi Hierosolymitani, quod Tacito, Floro, et Freculpho i. 7. 1. 'arcanum' dicitur, revera laquear aureum habuerit, an non habuerit, de eo parum laborandum arbitror. Nam etiamsi non habuit, tamen Florus ita putasse potuit, ex more Romanorum, apud quos non

solum templa, sed etiam domus privatorum, lacunaria aurea habebant. Quod Lipsii conjecturæ opponitur, vitem auream demum ab Herode, nec in adyto, sed atrio templi fuisse positam, plus valere posset, si Florus rationem temporum et historiæ haberet. Sed quum harum rerum ubique sit negligentissimus, telum hoc adversus Lipsium levius esse arbitror. Magis me in illius conjectura offendit *ἀσώδερων*: nam *arcanum patens, vitem*, quomodo cohæreant non video. Si vel unus liber scriptus copulam haberet post 'patens,' conjectura hæc aliquanto probabilior videri, et hoc quoque inter errores Flori referri posset, qui haud dubie de vite aurea in templo Hierosolymitano reperta aliquid inaudiverat: et tamen vel sic ei obstaret, quod non solum *cælum aureum*, verum etiam *vitem auream* dicere debuisset Florus.

Quia renovabat eam rem] Alter Pal. *qui renovabat eam rem*. Salin. *Renovabat*] Restitui lectionem v. e. nam seqq. *renuebat*, quod hic vix toleret Latinæ linguæ peritior; certe historiæ Judaicæ: et vere priorem firman Pall. tres. *Grut. Quia renovabat eam rem, catenas dedit*] Sic quidem Pal. nnus, et Ryck. et editio vetus: sed libri alii et edd. nonnullæ *quia renuebat eam rem*: quod non erat immutandum. Non quidem tam accurate narrat Florus hanc historiam, tanquam in epitome, et quidem in qua sæpe hallucinatur, ut Josephus: sed tamen sententia liquida est. Ex lectione autem quam reduxit Gruterus, et qui illum sequuntur, quam sententiam colliges bonam? Quam rem enim novavit? Num dissidium inter se et fratrem? Nunquam hoc extinctum erat et sopitum. Regnare jussit Hircanum Pompeius. Et quia renuebat eam rem Aristobulus, et nolebat Pompeio obsequi, in vincula conjectus est, et in iis Romam ductus. N. Heinsius malebat, *Aristobulo*,

quia res novabat, catenas addit. Ovid. 'Adde manus in vincla meas; meruere catenas.' Aut si hoc malis: *Aristobulum, quia res novabat, in catenas dedit.* Lib. III. c. x. 'Unum ex Regibus Cavillanis in vincula dedit.' Græv. *Renovabat* non tartum unius Pal. et Ryck. sed trium Pall. et omnium aliorum scriptorum, excepto Voss. 3., et v. e. lectio est. Recte tamen Grævius censet, *renuebat*, quod in aliis vet. edd. est, melius convenire sententiæ hujus loci. Nam Gruterus non Latine dici putans 'renuere rem aliquam,' fallitur. Vid. Heins. ad Ov. ix. M. 506. et ad Val. Flac. i. 529. Heinsius *in catenas dedit* confirmat e Liv. xxii. 7. 'Romanis in vincula datis.' Sic Cic. iv. Catil. 3. 'Dare in custodiam.' Et Jcti 'Dare in metallum,' 'in latomias,' 'ad opus publicum.' Gerard. Vossius malebat, *Aristobulum, quia res novas tentaret, in catenas dedit.* Isaacus, *Aristobulo, qui turbaret Nabathæam rem*, i. e. quod turbaret Nabathæam, de quo Josephus, *catenas dedit.* Tollius, *Aristobulum, quia res novabat, in catenas dedit.* Quia res conjecturis agitur, potest etiam hæc adferri, *Aristobulum catenis dedit.* Horat. i. Carm. 37. 20. 'Daret ut catenis Fatale monstrum.' Sed quia omnes libri habent *catenas*, vero similior est conjectura *Aristobulum in catenas dedit.* Nam quum in excidisset propter adfinitatem literæ præcedentis, *Aristobulum* mutari debuit in *Aristobulo*. Si quis tamen putabit vulgatam scripturam a Floro esse, non repugnabo: nam potuit ei hoc eleganter dictum videri.

Catenas dedit] Et in triumpho duxit. Plut. Pompeio, cap. 73. *Freinsh.* Et Appian. in Mithrid. p. 253. De fati illius post id tempus Joseph. xiv. Antiq. 11. et 13. et i. B. J. 6. et 7.

§. 31 *Sic Pompeio duce*] Gesta Pompeii compendiose habes a Plin. 7, 26. et 37. 1. Val. M. 8, 15, 8. Auctore de Vir. Ill. cap. ult. Gesta Pompeii

eleganter scribit Lucaus, 2, 576. *Camers.*

Quam extremam] Plin. 7, 26. 'Summa summarum in illo gloria fuit (ut ipse in concione dixit, cum de rebus suis dissereret), Asiani ultimam provinciarum accepisse, eandemque mediam patriæ reddidisse.' *Freinsh.* Imperii non est in Reg. Q.

Qui fœdus maluerunt] Primus Sylla cum Parthis amicitiam fecit. Liv. Ep. LXX. et Vell. ii. 24. Eam renovavit Pompeius. Liv. Ep. c. Paullo post 'Oceanum' vocat mare mediterraneum, more poetarum, qui Oceanum dicunt pro quocumque mari.

CAP. 6 De Piratico bello multa Cicero in Oratione, quam habuit de laudibus Magni Pompeii. Livii Epit. 99. Plura Plutarch. Pompeio, cap. 37. Auctor de Vir. Ill. cap. 77. Val. M. 8. 15. 8. *Camers.* Vide Dion. lib. 36. ubi refert, piratas istos non alias tantum Italiæ urbes, sed et ipsam Hostiam intravisse, loco tamen forte corrupto, certe male Latine facto; est *ἐς ἀντὰ τὰ ὅστια ἐσέπλεον*. Nisi enim Hostia, aut Ostia, pluraliter quoque capitur pro colonia Anci regis, legend. est *ἐς ἀντὴν τὴν ὅστιαν*. Omnino autem vertend. *ipsam etiam Hostiam*; non, uti vulgo, *ipsa etiam ostia*. Nam Ostiense incommodum est, de quo Cic. pro L. Manil. cap. 12. *Freinsh.* Locus Dionis non eget emendatione. Et Græci et Latini neutro plurali hoc nomen efferunt. Vid. Gronov. Patrem ad Liv. ix. 19. et Filium ad Liv. xxvii. 23. Strabo Lib. v. compluribus locis τὰ ὅστια dicit, et Lib. iii. τὰ ὅστια τῆς 'Ρώμης ἐπίνειον, ap. Steph. Ubi frustra Holstenius et Berkelius corrigunt ἐν πέμπτῃ. Nam verba Strabonis, quæ laudat Stephanus, sunt e Lib. iii. p. 145. Alius est ordo verborum Lib. v. p. 219. quem locum illi a Stephano designari putabant.

§. 1 *Dum pop. Rom. per diversa terrar. distractus est*] Occasio illa fre-

quenter caussatur bella. Vide Sall. Cat. 16, 6. Flor. 3. 5, 4. Plura de hac re ad Liv. 10, 43, 3. Hæc Gruterus, ad Ammian. 15, 20. *Freinsh.*

Cilices] Sic appellati ab Auctoribus, et, ut ita loqui liceat, principalibus, cum plures populi in societate fuerint: vide Appian. Mithrid. p. 234. *Idem.* Et Plutarch. Pomp.

Rupto fœdere generis humani] Ea de causa Cic. in Verr. 4, 9. et 5, 29. appellat piratas 'communes hostes gentium nationumque omnium:' et Plin. 2, 46. 'Omnium mortalium hostes.' Adde Cic. Offic. 3, 29. de Leg. 3, 29. Buchanan. Hist. Scot. p. 150. m. *Freinsh.* Sic vocat jus gentium, quo omnes homines tenentur, et quod statuit mare debere liberum esse, et patere omnibus gentibus. 'Fœdus' hic est, jus, fas, ut ap. Sen. Herc. Fur. 'Fœdus umbrarum perit,' ut recte locum illum emendavit et exposuit magni iudicii et doctrinæ Vir J. Fr. Gronov. quem vide. *Græv.* ad v. 49. Add. Grot. II. de J. B. et P. 2, 13.

Quasi tempestate præcluserant] Rycius adnotarat hoc pertinere ad morem Romanorum, de quo Veget. v. 9. Nempe Romani hieme, qua fere gravissimæ tempestates excitantur, non navigabant, et 'mare claudi' dicebant. Id erat ex d. III. Id. Nov. usque in d. VI. Id. Mart. quo tempore 'maria aperiri' dicebantur. Vid. Bud. ad l. 16. D. de Rei vindicat. Turneb. XVIII. Adversar. 24. et Cerd. ad Virg. II. Æn. 110. Piratas 'maria claudere' etiam Cic. pro Leg. Manil. cap. XII. Liv. XXXVII. 13. et Sen. Controv. VI. dicunt.

§. 2 *Latronibus*] Hoc est commune nomen tam maritimis, quam terrestribus prædonibus. Ulpian. l. 3. §. 2. D. de Incend. ruin. naufr. 'Non enim minus in mari, quam in villa, per latrunculos inquietamur, vel infestari possumus:' add. Liv. l. d.

Mithridatis præliis Asia] Ryc.

Mithridaticis præliis. Sed bellis eadem manus delevit. *Mithridaticis* edd. vetustiores omnes ostentant, quod nescio cur damnarint recentes, quamvis tanti non sit, utro modo legatur. *Græv.* Est etiam in Regg. Magl. Berol. Duisb. Fran. et v. e. quorum auctoritate recipiendum putavi, etsi ex aliis edd. in sola Plant. vidi, quæ habet *Mithradaticis*, et ubique *Mithradates*. Grævius e Ryc. voluerat scribere, *Mithridaticis bellis præliis.*

Exterique regis invidia] Similis sententia Taciti in caussa dissimili, 3, 53, 6. 'Cum recte factorum sibi quisque gratiam trahant, unius invidia ab omnibus peccatur.' *Freinsh.* Add. hic Rupert. et Bernegg. ad Justin. XXII. 8.

§. 3 *Ac primum duce Isidoro, contenti proximo mari*] Mare proximum est mare Cilicium, Pamphylium, Lycium, Carpathium: sed mare Ægæum, et omne quod inter Ægyptum, Cyrenen, et Græciam est, quomodo possit proximum mare dici non video. Legend. ex vestigiis Ryc. codicis: *ac primum duce Isidoro non contenti proximo mari.* Superius II. 5. 'Populationibus non contenti.' Sequens syllaba in 'contenti' eandem fere litterarum voculam absorpsit. Nihil certius hac emendatione. Sic et superius cap. 4. restitui 'Eoque fine non contenti:' ante Isidorum contenti fuerunt proximo mari, sed Isidoro duce alia etiam infestarunt maria. *Græv.* Recepta lectio stare non potest: nam maria, quæ memorat Florns, Ciliciæ proxima non fuerunt. Nec tamen admissa scriptura Cod. Ryc. quæ etiam in Berol. est, locus mihi videtur persanatus. Est enim perplexa oratio et sententia, quam esse putat Grævius: Ante contenti proximo mari, primum duce Isidoro non contenti proximo mari esse cœperunt. Ego 'ante' et 'primum' idem esse existimo, et ex eo quod di-

cit Florus *primum*, suspicor hinc aliquid excidisse, et fortassis scriptum fuisse, *primum duce Isidoro contenti proximo mari, mox Cretam inter*. Nam ita sæpe solet Florus: II. 8. 17. 'Hæc omnia primum trepidatio, mox fuga, dehinc triumphus fuerunt.' III. 10. 25. 'Primum fame domnit, mox audentem eruptiones in vallo gladiis sudibusque concidit.' Et rursus III. 19. 6. et IV. 2. 59. Et sic idem dicet, quod Appian. in Mithrid. p. 234. et Plutarch. Pomp. 'Mox' autem pro, deinde, postea, dici notum est: vid. ad III. 10. 8. Nec absurda suspicio est, causam omittendæ huic particulæ ortam a præcedente voce 'mari,' camque ab imperito librario primum ita scriptam, ut inter *mox* et *mari* non multum interesset, ac deinde, quasi supervacaneam, neglectam fuissc. Forsitan etiam scripserat Florus: *Ac primum contenti p. m. mox duce Isidoro*. Sed quum harum rerum, et belli cum piratis tantum summa capita nota sint, nihil pro certo statui potest. Grævius e Ryck. recepit *non*, quem non sequutus sum, quod illius et libri Berol. scripturam non minus vitiosam puto, quam ceterorum Mss. et o. e.

Piræum et Achaiam] Mirum vero *Piræum*, qui est tantum portus, et *ἐπίγειον*, inter provincias locum habere: nihil tamen nos adjuvant libri: puto emendandum, *Epirum et Achaiam*. *Piræum* in quibusdam libris: ex quo videre licet levicula nnius literæ traiectione depravatam fuisse. Plutarchus, ubi enumerat urbes aut loca sacra ab illis ducibus eversa: καὶ τὸ Ἰσθμὸς καὶ Ταυράρι καὶ Καλαυρία τοῦ Ποσειδῶνος, τοῦ δὲ Ἀπόλλωνος, τὸν ἐν Ἀκτίῳ καὶ Λευκάδι. Ambracium igitur tenebant sinum, et ex eo Epirum infestabant latrones. Emendatione nostra nihil esse certius puto. *Salm*. Non comparcet illud *Pyræum* nisi in Pal. 3. non optimi commatis libro, et vero nihil hic habet quod agat: itaque ab-

jiciatur licet, *Grut*. Si tamen retinenda sit ista vox, omnino certa est Salmasiana correctio, *Epirum*. Fr. Delendam esse voem *Piræum* Stadias olim vidit, et Gruterus Mss. fidem secutus delcri jussit, qui affirmat in nullo vetustorum codicum, præterquam Palatino tertio eam reperiri, et ipse Flori contextus ostendit. Cur enim huic soli voci nulla præmittitur copula ut præcedenti et sequentibus? Ne dicam, quod monet Salmasius, inepte portus inter provincias memorari. Præterea *Piræus* erat portus Achaiæ, tum enim Achaia dicebatur, quæ veteribus erat Hellas. Deleatur ergo in posterum ex omnibus edd. *Græv*. Salmasius scripserat *Piræum* abesse a Naz. et Pal. poster. qui Grutero est tertius. Dubito nonnihil *Epirum*, an aliud quid sub hac voce lateat. Sed omisi eam post Græv. et Amst. suadente maxime numero librorum Mss.

Sinumque Maleum, quod] Vinetus quod refert ad 'mare:' quod scil. mare. Non valde dissimilia sunt nonnulla aliorum Scriptorum ap. Sanct. Min. IV. 4. in 'ellipsis. v. *negotium*, et IV. 10. et ap. Perizon. ad utrumque locum. Scriptor Bell. Alex. cap. LXXVIII. 'Mithridatem Pergamenum Regem Bospori constituit, quod sub imperio Pharnacis fuerat.' Ryck. tamen et vett. edd. excepta prima, quem. *Sinus Maleæ* etiam ap. Ov. II. Amor. 11. 20. 'Quo lateant Syrtis, quove Malea sinu:' et 16. 24. 'Nec timeam vestros, curva Malea, sinus.'

§. 4 *Missusque in eos Publius Servilius*] Ryck. *missusque Publius Servilius*, nisi quod pro *Publius* corrupte scriptum sit *populus*. Mox idem: *nec mari subvenisse*: editi, *nec mari submo-visse*, et quidem verius. *Græv*. Non editi solum, sed etiam omnes alii scripti.

Servilius] Historiam præter supradictos habent Sex. Ruffus. Val. M:

8, 5, 6. Frontin. 3, 7, 1. Claud. in Eutrop. 1, 2, 17. Eutrop. plura, 6, 1. *Camers.* Cic. Verr. 5, 26. 'Unus pluris prædonum duces vivos cepit P. Servilius, quam omnes antea,' etiam ib. addit de ejus triumpho. Hujus filiam, an neptem, duxit Augustus; Suet. Ang. 62, 1. *Freinsh.* Suetonius scribit Augustum filiam Servilii sponsam habuisse.

Leves et fugaces] Cf. supr. 2, 2, 12. *Freinsh.* Turneb. III. Adversar. 1. 'myoparones' a 'Paro' ins. et 'Myunte' urbe dictos putat. Magis placet sententia Scaligeri ad Fest. h. v. nomen accepisse a *μῦς* et 'Paros' (a qua etiam navigia quædam 'parones' vocata fuere) eo quod angusti et oblongi essent, qualia sunt murum et mustelarum corpora. Add. eumd. ad Anson. Epigr. xxx. De his multa Savaro ad Sidon. VIII. Ep. 6. et Scheffer. II. de Milit. Nav. 2. 'Martia classis' est, apta et instructa ad Martis opus, i. e. ad pugnās, quum piraticæ ad prædandum, quam ad pugnandum aptiores essent. Manlius ap. Liv. xxxviii. 17. Romanos Gallo-græcis Asiatica amœnitate molitis opponens *Martis viros* vocat. 'Vobis, mehercule, Martis viris, cavenda ac fugienda quamprimum amœnitas est Asiæ.' Ubi fortassis non pejus legatur *Martiis*. Flor. III. 3. 2. de Romanis, 'Martius populus.'

Non incruenta victoria] Quod in causa fuisse putat magni, nec immerito, nominis politicus, cur Pompeio bellum istud decerneretur: falso. Idem enim Pompeius Lucullo, quo nemo Roman. incruentius vicerat, successor missus est: quid autem Pompeium exciverit, memorat Auctor, seq. mox n. 6. *Freinsh.*

§. 5 *Phaselin et Olympum*] Urbes sunt Lyciæ maritimæ et maximæ, quæ piratarum et prædonum semper domicilium et receptaculum fuerunt, et ea de causa hoc bello etiam, et a Servilio, expugnatae et deletæ sunt.

Strabo lib. 14. p. 457. Cic. Verr. 4. 10. *Stad.* Adde Cic. Verr. 1. 21. et Eustath. ad Iliad. A. Sall. Hist. 1. *Freinsh.* Et Cellar. III. Geog. Ant. 3.

Isauron] Quæ postea 'Claudiopolis,' a Claudio, qui eo coloniam deduxit. *Freinsh.* *Isaurumque* Fran. Voss. 2. et nonnulli Vineti. *Isaurumque* Voss. 3. Claudiopoli coloniam a Claudio in Isauriam deductam scribit Ammian. XIV. 8. Sed dubitari potest, an eodem loco fuerit, quo olim urbs Isaurus. Est de ea ap. Cellar. III. Geog. 6.

Arcem Ciliciæ] Florus Isauriam fortassis Ciliciæ adtribuit, ut vicinam, et, auctore Stephano, inter Ciliciam et Lycaoniam sitam: quæmadmodum Auctor Epit. Liv. xciii. P. Servilium Procos. 'in Cilicia Isauros' domuisse scribens, has regiones videtur confuudere. Haud scio tamen an melius sit 'arcem Cilicum,' i. e. piratarum, qui omnes communi nomine 'Cilices' dicebantur. Horum 'arx' erat Isauros, i. e. receptaculum et quasi tutissimum perfugium, unde et facile excursiones facere, et se adversus hostes tueri poterant. Sic enim Latini utuntur voce *arx*. Liv. xxviii. 3. 'Ea' urbs 'arx fuit Asdrubali ad excursionem circa in mediterraneos populos faciendas.' Et xxxiii. 14. 'Eam urbem pro arce habiturus Philippus adversus Græciæ civitates.' A Græcis *δρμητήριον* dici docet Casaub. ad Polyb. I. 17. Erat autem tota Isauria et tunc, et diu etiam post id tempus, domicilium et receptaculum latronum. Vid. Duaren. Disput. Annivers. II. 12. Unde in Epit. Liv. 'Isauros' quoque potius pro piratis dici, quam Ciliciam et Isauriam confundi puto.

Isaurici cognomen] Val. M. 8. 5, 6. 'Majorum suorum titulis Isaurici cognomen adjecit.' De cognomentis hujusmodi dictum aliquid supr. 1, 11, 9. p. *Freinsh.*

§. 6 *Quædam animalia*] Facit ad hoc quod scribit Plin. 9. Item in libro qui de Admirandis in Natura inscribitur, et Aristoteli falso adscribitur: est enim non Aristotelis, sed Theophrasti opus; ut ex citatione Plinii deprehendimus. Plinius enim, 9, 57. citat Theophr. in his quæ habentur, cap. 61. et seqq. in eo libro. *Camers*. Hanc autem similitudinem elegantissime usurpat Heiusius, in laudatione Mauricii, p. 26. *Freinsh.*

Aquam terramque incolendi] Ryck. *aquam terramque collendi*: leg. *colendi*. *Colere* enim veteribus sæpe idem est quod, incolere. Liv. xxiv, 49. 'Maurusii extremi prope Oceanum versus Gades colunt.' Justin. II, 1. 'Ægyptus autem nihilominus coli, nisi excluso Nilo, non potuerit:' hoc est, incoli, habitari. Plaut. Pseud. I, 2. 'Huncce hic hominem pati colere juventutem Atticam,' hoc est, habitare hic. Sic et *cultor* pro incola Justino XLIII, 1. 'Italiæ cultores primi Aborigines fuerunt.' Phædrus lib. I. 'Sus nemoris cultrix,' quæ in nemoribus habitat. Recondita significatio τοῦ *colere*, quam iguorant aut librarii, aut editores, locum hunc corrumpendi causa fuit, ut notius *incolendi* supponeretur. Inferius recte Ryck. *quasi portam obseravit*, quod merito tuetur Salmasius. *Græv.* Non volui, nec debui cum Amst. unius libri scripturam contra omnes alios s. et e. admittere. 'Incolere terram' nihilo deterius est, quam 'colere.' Nec tam recondita est significatio τοῦ *colere*, ut ignotius debeat haberi τῷ *incolere*.'

In aquas suas resiliuerunt] De hac gente Ammian. 14, 5. 'Atque (ut Tullius ait) ut etiam feræ monitæ plerunque ad eum locum, ubi aliquando pastæ sunt, revertuntur: ita omnes instar turbinis digressi montibus impeditis et arduis, loca petivere mari confinia.' *Freinsh.* Salmasiani,

Ryck. Voss. et Reg. Q. *resiliuerunt*: ceteri et v. e. *resilierunt*: v. supr. 3. 12. Mox Reg. Q., addita glossa, *quam prius grassabantur*.

§. 7 *Sic ille quoque ante felix, dignus nunc victoria Pompeius visus est*] Sententia hujus loci est inficeta et insulsa, si non transposueris verba, ut a Floro fuerant posita, et postea a librariis labefactata et perversa. Inepta enim est consecutio: *ille ante quoque felix dignus nunc victoria rideatur*. Si vis Flori manum vitare, scribe: *Sic ille ante felix Pompeius, nunc quoque dignus victoria visus est*. N. Heinsius huic loco sanitatem redditam esse putat si scribatur: *Pompeius Dis visus est*. Liv. I, 10. 'Ita deinde Dis est visum.' Naso: 'Non ita Dis visum est.' *Græv.* Corruptum esse hunc locum indicio est varietas scripturæ veteris. Vulgata est in Magl. Edd. Junt. Cam. Stad. et recentioribus, a quibus in hoc solo abeunt Pall. quod in 1. est *scylla*, in 2. *sic illa*. Cum hoc consentiunt Ryck. Regg. Flor. Berol. Duisb. Fran. Voss. 1. 3. et v. e. Sed in Voss. 3. desideratur *nunc*; 2. habet, *Sic ille quoque ante et felix dignus victoria P. v. e.* Naz. aliquot vocibus minus sic *felix et dignus victoria Pompeius*. Et sic aliæ edd. vett. sed relicto *ille* post '*felix*.' Rupertus hunc ordinem verborum constituit: *Sic ille et ante felix, et Mithridaticæ provinciæ factus accessio, dignus nunc quoque victoria Pompeius visus est*. Putat in his verbis esse aculeum in Pompeium, eumque Mithridaticæ provinciæ accessionem dici, quia Luculli gloriam ex victoria Mithridatica interceperit. Probet, qui volet. Ego ne Latine quidem hac sententia dici existimo, '*Pompeius est factus accessio provinciæ Mithridaticæ*.'

Et Mithridaticæ provinciæ factus accessio] Ridiculum mendum, cujus hic sensus: Pompeium factum esse ac-

cessionem Mithridaticæ provinciæ. Hoc quale sit, nescio. Vel puer videret legendum esse: *dignus nunc victoria Pompeius visus est, et Mithridaticæ provinciæ facta est accessio*. Quod jam non explico, cum satis multi sint, qui historias norunt. *Salm. Mithridaticæ provinciæ factus accessio*] Ridiculum esse mendum Salmasius *ὁ πᾶν* ait, et vere ait. Nullam enim commodam sententiam ex his verbis efficias. Sed nec ejus ratio, qua huic loco medetur, potest probari. Rescribit, et *Mithridaticæ provinciæ facta est accessio*: quæ facta est accessio Mithridaticæ provinciæ? Num victoria qua dignus visus est Pompeius? Nemo hoc dixerit. Nam 'dignus victoria est visus' significat, dignus visus est qui vinceret. Si Florus scripsisset, expeditio in piratas Mithridaticæ provinciæ facta est accessio, nihil moveremus. Sed verba, quæ præcedunt, hanc correctionem respuunt. Præterea in omnibus libris veteribus *factus est* legitur, non *facta est*. Mihi itaque persuasit Vir summi ingenii et dignitatis, N. Heinsius, intercidisse hic voculam culpa librariorum, et forte inscitia correctorum, legendumque: *et pirata Mithridaticæ provinciæ factus est accessio*: hoc est, bellum piraticum: quod elegans loquendi genus pluribus asseruit in notis nuperimis ad Paterculum. Præter illa exempla in castigationibus Velleianis allata, hæc quoque in epistolam ad me datam conjecit. Florus lib. iv. cap. 8. ubi de Sexto Pompeio: 'O quam diversus a patre! ille Cilicas exstinxerat: hic se pirata navalis agitare:' ita liber Naz. Salmasius, iuquit, nec conjecturam suam mihi approbat, nec interpretationem de piratis navalibus. Si permittis mihi ut inseram huic loco *τὸ πρᾶδας*, a librario perperam omissum, omnia erunt expedita. *Hicce pirata prædas navalis* (pro *navales* antiquo more) *agitare*.

Est autem Sallustianum 'prædas agitare,' nt nosti. Respexit et illa Lucani sui Florus, qui eodem modo de hoc ipso Sexto: 'Polluit æquoreos Sículus pirata triumphos.' Græv. Naz. Pall. (ap. Salmasium, nam Gruterus e pr. habet *factus est*) Ryck. Flor. Berol. Duisb. Voss. 3. et o. e. v. et *Mithridaticæ provinciæ facta accessio*, quod revocandum putavi, etsi ad explendam sententiam aliquid deesse videtur. *Factus accessio*, quod est in Regg. Magl. Voss. 1. 2. et Fran. non inveni in editis ante Cam. Vinetum et Gruterum in Ed. ann. 1609. quos sequuntur sunt Amstelodamenses. Grævius edidit *facta est accessio*. Sed *est* neque in scripto, nisi forsitan in Pal. 1. neque in edito ullo ante eum comparet. Heinsius conjecturam suam rursus proponit ad Vell. II. 26. Tollius conjiciebat, et *Mithridaticæ provinciæ Cilicia facta accessio*. De illa non judico: hanc non probo: quod bellum piraticum non recte Ciliciam dici puto. Posset etiam minori mutatione fieri, et hæc *Mithridaticæ provinciæ facta accessio*: vel, et *Mithridaticæ provinciæ hæc facta accessio*. Scheffernus conjiciebat *facta hæc accessio*. Wopkens. I. Lection. Tullian. 16. videtur probare conjecturam Heinsii. Sed in re ipsa errat Florus, quod bellum piraticum accessionem, et quasi adpendicem Mithridatici fuisse dicit. Nam Pompeium demum finito bello cum piratis adversus Mithridatem missum fuisse, constat e Cic. pro Leg. Manil. Plutarcho, et Appiano.

§. 8 *Pluribus legatis*] 25. numerat, nec tamen ultra 15. nominat Appian. p. 236. vide Vellei. 2, 32. 3. *Freinsh.*

Utraque Ponti et Oceani ora] Utrumque fretum, et Ponticum, sive Bosporum Thracium ('os Ponti' vocat Appian. de hac re agens, et Florus mox 'Propontidis fances') et Ga-

ditanum: quamquam nihil vetat 'utraque Ponti ora' accipi de utroque Bosporo, Thracio et Cimmerico. Vid. ad II. 17. 7. et cl. Burn. ad Vell. II. 101.

Impositus] Vid. Ind. Sall. Jug. Cap. c. 'Consul, quasi nullo imposito, omnia providere.'

Plotius] Ita etiam Appianus hunc vocat in Mithr. p. 236. Ap. Fulv. Ursinum in Nummis Gentis Publiciæ quidam putabat; hic et in App. legendum esse *Publicius*, e denario M. Publicii, qui in eo Pompeii Imp. legatus Proprætoris fuisse dicitur. Mediobarbus quoque in Numismatib. Imperator. p. 2. ad denarium illum adnotat, de hoc Publicio agere Florum L. III. et Appian. in Mithrid. sed errore librariorum apud eos legi *Plotius*, non *Publicius*: et de textu Flori eruditissime scribere Fulv. Ursinum in notis ad hunc denarium familiæ Publiciæ. Admodum negligenter inspexit Ursinum. Nam hic ostendit vanam esse illam amici sui conjecturam, eo, quod e nummo ipso constet, Publicium Pompeii legatum Propræt. in Hispania, non bello Piratico fuisse. Et ipse Mediobarbus eum refert ad A. U. 699. quo dum finitum erat bellum Piraticum. De nomine *Plotii* autem ita scribit Ursinus: Si in Appiano retineatur Πλώσιος, etiam in Floro retinendum esse *Plotius*, pro *Plotinus*, quod ibi habebant Ursini exemplaria Flori. Sed omnino retinendum est *Plotius*, cujus etiam ap. Cic. et alios mentio est. Vid. Pigh. ad A. U. 677.

§. 9 *Gratilius*] J. F. Gronovius legit *P. Atilius*. Græv. Libri quidam Vineti, Berol. Duisb. et o. e. v. *Gratilius*. Ryck. *Graculus*. Salmasius hic e Pall. etiam aliquid adscripserat, sed avulsum erat ab ejus libro folium, in quod varietatem scripturæ contulerat, sola relicta litera G. Appianus mare Ligisticum et Gallicum M.

Pomponio adtributum fuisse tradit: Africum cum Sardinia, Corsica, et vicinis insulis Lentulo Marcellino et Publio Atilio. Itaque forsitan *Atilius* scripsit Florus, ut volebat Gronovius. Nam nec usquam 'Gratilius' memorari invenio. Pro *Pompeius* etiam suspicor legend. *Pomponius*, ut in App.

Fretum, qua primum] Dissentit hoc loco Florus a ceteris, non voluntate sua, sed vitio librariorum. Distinctione res conveniet, si ita scribas; *fretum: qua primum maris nostri limen aperitur, Lentulus; Libycum Marcellinus; Ægyptium Pompeii juvenes; Adriaticum Varro Terentius; Ægæum, Ponticum, et Pamphylium Metellus*. Fr. Verba, 'qua primum maris nostri limen aperitur,' non sunt separanda a præcedentibus 'Gaditanum fretum.' Nam idem est 'Gaditanum fretum,' et id, 'qua maris nostri limen aperitur,' i. e. Gaditanum fretum, qua Oceanus irrumpens et intrans in mare nostrum diffunditur, ut loquitur Plin. præm. Lib. III. H. N. Idemque rursus III. 5. et Mela I. 1. quæ loca lege ap. Wass. ad Sall. Jug. XX. Hoc *limen* maris mediterranei vulgo vocabant. Plin. dict. præm. 'Tam modico ore tam immensa æquorum vastitas panditur. Qua de causa limen interni maris eum locum appellavere.' Appianus scribit Neronem et Torquatum columnas Herculis curare jussos: quod aliis verbis, sed eadem sententia expressit Florus: nam columnæ Herculis sunt ad fretum Gaditanum, ubi incipit mare mediterraneum, pro quo Scriptores rerum Romanarum sæpissime dicunt 'nostrum mare.' Liv. XXVI. 42. et XXVIII. 1. Cæs. v. B. G. 1. Sall. Hist. I. et plerique alii: vid. Wass. ad Sall. Jug. XX. et Grot. in Adnot. ad II. 3. 13. de J. B. et P. In sequentibus quoque non necessarias puto distinctiones Freinsheimii: nam

non omnia hic ad narrationem Appiani componi possunt, a quo Florum in multis abire manifestum est. Sed quod duos facit 'Lentulum' et 'Marcellinum,' vel ipsius vel scribarum peccatum est. 'Marcellinus' enim quartum nomen Lentulorum est, et Appian. hunc recte vocat 'Lentulum Marcellinum.' Anna Fabri Florum culpa liberat, legendo *Lentulus Marcellinus Libycum et Ægyptium*.

§. 10 *Terentius Ægæum*] Ionium ei tribuit Appianus, cui sane censuit Plin. 3, 11. Ut appareat, corruptum esse hac in parte Florum; quod et Vinetus opinatur. Eidem Varroni Plinius, 7, 30. et 16, 4. navalem coronam hoc bello contigisse tradit, quod equidem nemo, quod sciam, Auctorum dicit. Vellei. etiam, 2, 81, 3. 'corona navali nemini unquam Roman.' ante Agrippam, 'donatum' expresse affirmat. Item Sen. Benef. 3, 32. hoc sensu videtur appellare coronam navalem, 'unicum inter dona militaria decus.' Freinsh.

Pamphylium Metellus, Asiaticum Cæpio] In omnibus ita distinctum reperi: Varro *Terentius Ægæum et Ponticum et Pamphylium, Metellus Asiaticum*. Sed non sine vitio. Nam verum est: et *Pamphylium Metellus; Asiaticum Cæpio*. Salm.

Cæpio] Duisb. et v. e. *Scipio*, solenni errore librariorum, de quo Perizon. Anim. Hist. c. x. p. 425. Mox Fran. *Propontidos*, pro quo Duisb. levi errore *Propontidas*.

Quasi portam, observavit] Ille Lips. *quasi porta observavit*. Alii paulo aliter. Nobis verum videtur: *Sic obditis navibus, quasi portam, observavit*. Ut obditis pessulis vel claustris portæ obserantur, sic ille obditis navibus Propontidis fauces quasi portam observavit. Non potuit uti elegantiore et congruentiore metaphora. Salm. *Quasi portam observavit*] Ita et v. e. nam Camertis, *portum*; Stadii, *ob-*

servavit: quomodo et Pal. 3. nam 1. ac 2. accedunt lectioni primæ. Lipsius d. c. xix. dicit, legere se illustri imagine, *quasi porta observavit*: non male: vulgato tamen patrocينات sum in Suspicionibus lib. 5. cap. 1. neque mutari debet. Grut. Salm. legebat *quasi portam observavit*, navibus videl. obditis quasi pessulis. Freinsh. Ryck. cum Pal. 2. *quasi portam observavit*. E Regg. et Toll. nihil ad Edit. Grævii, in qua est *observavit*, adnotatum erat. Duisb. Fran. et Voss. *observavit*. Gruterus in Susp. dicit, Florum alludere ad morem veterum, ap. quos pars servitii erat custodia ostiorum præesse, et januam observare. Itaque Catonem multitudine navium non secus illas freti angustias observasse, quam servus janua solet. Et sic inf. iv. 2. 70. rursus loqui Florum: 'Positisque apud Bagraa castris Uticam, velut altera Africæ claustra, servabat.' Eadem est hic sententia Ruperti, et Parei in Lex. Crit. qui post Grut. et Guilielmium Cap. v. Quæst. in Plauti Asinar. ostendit, 'observare fores' dici de servis custodiæ earum præpositis. Ego cum Lips. Salm. Græv. N. Heins. et Perizonio sentio, et post Græv. et Amst. admisi *observavit*. Idque etiam præfert Freinsh. ad Curt. x. 7. 16. etsi *observavit* tolerari posse putat. Potest hoc quibusdam locis melius convenire, quam *observavit*. Hic *observavit* legendum esse, satis ostendunt verba *obditis navibus*: est enim translatio ab his, qui pessulo vel sera obdita fores claudunt. Terent. Heant. ii. 3. 37. 'Anus foribus obdit pessulum.' Ov. Art. ii. 636. 'Et centum duris postibus obde seras:' ubi plura Heins. Ita pulchre continuat metaphoram, quum addit *observavit*. Pro *obditis nav.* Regg. habent *obductis n.* Pro omnes Berol. Duisb. et o. e. ante Freinsh. *omnis*. Iidemque scripti et v. e. *promuntoria*, de quo vid. ad ii.

2. 32. Reg. F, Voss. et Fran. etiam *pene insulus*, et Salmasius ad marginem libri sui scripserat, 'pene insulas vetustissimi, et ita semper.' Vid. iv. 2. 59.

§. 11 *Recessus*] Vellei. ii. 32. 'Descripto in omnes recessus maris præsidio navium.' *Latebras* et *recessus* conjungit etiam Cic. pro Marcel. vii. 'Quum in animis hominum tantæ latebræ sint, tanti recessus.' Nam 'recessus' sunt loca secreta et remotiora, in quibus facile quid latere et occultari possit; cujusmodi loca etiam 'recedere' dicuntur. Vid. Cerd. ad hoc Virg. *Æn.* ii. 300. 'Quamquam secreta parentis Anchisæ domus, arboribusque oblecta recessit.'

Quicquid piratarum fuit] Ryck. *quicquid piraticum fuit*. Mox *versus est* et hic codex ignorat, æque ut alii. *Græv.*

Quadam indagine] Eadem similitudine utitur inf. 4, 2, 32. et 4, 12, 48. *Freinsh.* Vid. Ind. 'Indaginem' esse seriem retium et plagarum, qua venantes silvas circumdant, contra Servium, qui ad Virg. *Æn.* iv. 121. inquisitionem ferarum exponit, ostendunt Bud. ad l. ii. §. ult. D. de Act. empt. Salm. de Mod. Usur. p. 352. et Vlit. ad Nemesian. Cyneg. vs. 308. et hoc cognosci potest e verbis 'cingere,' 'claudere,' 'includere,' et 'circumdare,' quæ huic voci, sive propria sive trauclata significatione positæ, addi solent.

§. 12 *Ciliciam versus est*] *Versus est* ignorant vetustiss. Codd. oratio forte pendet a superioribus, et legend. *ipse Pompeius originem fontemque belli Ciliciam*, ἀπὸ κοινοῦ, obsedit, occupavit: vel retineundum, *ipse Pompeius in originem fontemque belli Ciliciam*: ut eleganter subintelligatur, vel, impetum fecit, vel aliud quid. *Salm.* Hujus generis exempla in hoc Auctore sunt infra 3, 10, 18. 4, 2, 64, et 67. sic ap. Virg. 'Ecquis erit me-

cum, juvenes, qui primus in hostem?' *Freinsh.* Verba *versus est* neque in ullis scriptis, excepto Voss. 3. neque in v. e. leguntur: quapropter ea tuto deleri posse existimavi. In quo etiam sequutus sum judicium Viri summi, J. Fr. Gronovii ad Sen. Troad. vs. 844. qui ibidem verba 'ire,' 'proficisci,' et alia hujusmodi sæpe omitti ostendit. Non multum dissimilia sunt exempla ellipseos a Victorio ad Cic. iv. Ep. Fam. 12. observata. Paulo post Ryck. Edd. B. S. J. et P. *detractavere*. Vid. i. 22. 2. iii. 5. 3. et doctiss. Cannegieter. ad Avian. xxviii. 9.

Non ex fiducia] Eod. sensu ap. Liv. 21, 40, 6. 'Nec nunc illi, quia audent, sed quia necesse est, pugnaturi sunt:' et Tac. Agr. 34, 4. 'Reliquus est numerus ignavorum et metuentium, quos quod tandem invenistis, non restiterunt, sed deprehensi sunt novissimi,' &c. An et in Floro legas rectius *depressi*, quam *oppressi*? certe elegantius. *Freinsh.*

Quia oppressi erant ausi videbantur] Scribe cum N. Heins. *quia oppressi erant ausuri videbantur*. *Græv.* Non video, quomodo futurum conveniat huic orationi.

§. 13 *Quod supplicantium signum fuit*] *Fuit* N. Heinsius redundare putat. *Græv.* Ryck. et (an id?) *supplicantium signum fuit*.

§. 14 *Non alias tam incruenta victoria*] *Legeres* ex Naz. si velles, *non alia tam incruenta victoria*: nihil ego mutem. *Salm.* *Non alia est* in Voss. 2. 3. et Edd. vett. quæ post primam prodierunt. Usitata sunt Floro 'non alias,' et 'non alias magis.' Vid. i. 18. 16.

Idque prospectum] Quidam, nec pejoris notæ Codd. *idque reproductum*: quidni Latinum posset esse verbum 'reprospicere,' sicut 'repromittere?' de quo nos alias pluribus. *Salm.* *Prospectum*] Sic Naz. recte: nam 2. *idque repertum*: tertio vero super-

scriptum idque re perspectum. Grut. Cum Pal. 1. consentiunt Reg. Q, Flor. Magl. et Fran. *conspectum* Ryck. *receptum* Reg. F. Tollins Fort. xxix. verba idque *prospectum* habet pro glossemate, quod e margine in textum inreperit, et legendum censet, *reperta gens ulla est; singulari consilio ducis*. Mihi *reperitum* in quibusdam libris videtur per errorem repetitum fuisse e versu superiore, unde deinde potuit nasci *receptum, respectum*, et conjunctis duabus lectionibus *reprospectum*.

Singulari consilio ducis] Simile inf. 4, 12, 59. Freinsh. Add. Vellei. II. 32.

Maritimum genus a conspectu longe removet maris] Pulchre hujus consilii rationes reddit Plutarchus in Pompeio, qui ait, Pompeium reputasse, hominem natura neque nasci, neque esse indomitum animal, sed efferari, si vitiis se præter naturam dederit, consuetudine vero locorumque et vitæ commutatione cicurari, vel belluas usu victus mitioris feritatem et sævitiam deponere. Itaque Pompeium constituisse sapienter piratas a mari in continentem terrestrem transferre, et vita illos imbueret humaniore, si assuescerent urbes et agros colere. Græv.

Et mediterraneis agris quasi obligavit] Hoc 'quasi,' cujus vim ex frequente *χρησται* Annæi didicimus, nescio quid amplius requirere videtur: ut libro quarto, 'Sic somno, quasi morte, soluta est:' paulo supra, 'Sic obditis navibus, quasi portam, obsecravit:' sic h. l. *et mediterraneis agris, quasi aquis, obligavit*: ita quidem unus Palatinus: prima editio, cujus collatione felicissime defunctus est Vir clariss. et doctiss. J. Gruterus, *aquis* repræsentat: sed, ut verum fateamur, nobis magis placet quod in vulgum vulgatum est, ut cum Ennio loquar. *Salm.* Non intelligo, quid 'quasi' hic amplius re-

quirat. Nam Florus hic illa particula non aliter utitur, quam alibi, quum eam verbis, quæ a propria significatione ad alienam transfert, adponit. Vid. III. 5. 30. Quæ sit horum verborum sententia satis intelligitur ex iis, quæ e Plutarcho adfert Grævius. Nempe Pompeius piratas a mari in loca mediterranea translatos, et ad genus vitæ humanioris tractos, adsuæfecit urbes et agros colere; ut facultate sine rapto vivendi data, rapinis abstinerent, et novarum sedium caritate, quasi vinculo quodam, adstricti pristinam feritatem deponerent. *Mediterraneis aquis quasi obligavit* etiam Duish. *aquis pro agris*, ut recte Grut. Freiuschemius in Ind. *obligavit* e Plaut. Menæch. I. 1. 12. et 17. interpretatur. Si vel unius Ms. auctoritatem haberem, præferrem *adligavit*, id est, effecit, ne mare repetere possent, sed quasi glæbis inhærere cogereantur, et agrorum vinculis adstricti tenerentur: quod de adscripticiis dicunt Impp. I. 15. Cod. de Agri Col. et I. 3. C. de Fugitiv. Colon.

§. 15 *Homines suos*] Quasi progeniem suam, et alumnos suos, quibus natura suam ac propriam sedem voluit esse terram, non mare. Colum. Præf. Lib. I. de R. R. 'Ut rupto naturæ fœdere, terrestris animal homo ventis et maris objectus iræ se fluctibus audeat credere.' Stat. III. Silv. 2. 61. 'Quis rude et abscissum miseris animantibus æquor Fecit iter? solidæque pios telluris alumnos Expulit in fluctus pelagoque immisit hiantes?' 'Reddidit homines terræ' sic dicit, ut Horat. III. Carm. 4. 37. 'Vos Cæsarem altum, militia simul Fessas cohortes reddidit oppidis.' Nam hoc ibi e Mss. recte restituisse puto celeberr. Bentleium, pro vulgato *abdedit*. Et sic vetus Edit. Veneta Donini Pincii Mantuani. Tac. I. A. 30. 'Relinquerent castra infansta temerataque, et soluti piaculo suis

quisque hibernis redderentur.'

Quid prius mirere? Similiter locutus Papinius, Silv. 2, 279. 'Locine Ingenium, an domini, mirer prius?' Plin. 36, 15. de theatro Curionis: 'Quid enim miretur quisque in hoc primum, inventorem, an inventum?' &c. *Freinsh.* Fran. *miretis.* Ryck. Regg. Flor. Berol. Duisb. Voss. 1. 3. et v. e. *miret.* Non placet: nam non solet Florus ita ex sua persona loqui: 1. 18. 23. 'Quis ergo miretur?' 11. 6. 44. 'Quid miramur?' Paullo post c. 8. n. 2. 'Miretis,' et ibid. n. 5. 'Certos esse quis miretur ictus?'

Quadragesimo die? Ita Zonaras, secundo Annal. 'Undequinquagesimo' est ap. Cic. pro L. Manil. cap. 12. Similem in eodem celeritatem notat Plutarch. in Vita, cap. 20. 'Quadragesimo diebus, annum tunc agens quartum et vigesimum, hostes oppressit, Africam subegit, regna regumque negotia composuit.' Celeritatem autem in duce quantivis pretii esse, satis indicat Curt. 5, 5, 3. 'Nullam virtutem regis istius magis, quam celeritatem, laudaverim:' et magis etiam Dio, sub fin. lib. 42. Cæsar 'in omnibus negotiis celeritate plurimum consecutus est; neque ulla alia causa fuit, cur omnes ea tempestate duces tantum rei bellicæ gloria præcelleret.' *Freinsh.*

CAP. 7 De hoc bello Liv. Epit. 99. Euseb. Lib. Temp.: Eutrop. 6, 4. Val. M. 7, 6, 1. ext. Lege quæ de Creta insula scribunt Solinus, cap. 6. Plin. 4. 12. Diodor. 5, 64. &c. Plura Strabo, lib. 10. Virg. Æn. 3, 104. Avienus: 'Nutrix hinc Creta tonantis, Multa latus glebæque ferax,' &c. Sic enim legendum est, non *glebam*. Camers.

§. 1 *Si vera volumus noscere?* Sic duo Pall. e. v. Naz. autem, *nosce*, ut videatur fuisse, *nosse*. Verbum tamen 'noscere' eadem significatione reperiri, supra, 1, 8, 6, exemplo Taciti demonstravimus. Simile autem pro-

Delph. et Var. Clas.

Flor.

tulit Noster, supra 2, 18, 3. et inf. 3, 18, 1. ita ap. Curt. 6, 3, 6. 'Si verum fateri volumus:' 7, 1, 28. 'Si verum audire vis:' ita ap. Liv. 31, 18, 3. 'Insuetus audire vera' Philippus: et 34, 2, 15. 'Si vera dicere volumus:' ita, 'Si verum audire velis,' Apulei. in Apolog. 'Si discussa opinionum caligine verum volumus:' Baro nnd. in Hist. Belg. ubi de Hornano injuria adfecto a Granvellano. Aures quippe hominum ita plerumque formatæ sunt, ut aspera quæ vera, nihilque nisi jucundum et adulatorium accipiant. Quo pertinet illud Agathonis, quod refert Athenæus, 5, 13. Εἰ μὲν φράσω τὰ ληθῆς, οὐχί σ' εὐφρανῶ. Εἰ δ' εὐφρανῶ τί σ', οὐχὶ τὰ ληθῆς φράσω. Add. Cic. ad Brut. Epist. 15. *Freinsh.* Ryck. *si vera velimus noscere*, et mox, *favisse Mithridati videbantur*. N. Heins. malebat, *si vera volumus agnoscere*, quod sit, si vera volumus fateri. *Græv.* *Nosce* in Naz. *pro noscere*, ut 1. 8. 6. in quibusdam libris *noscet*, *pro nosceret*. Hoc ex eo ortum credo, quod scribæ non animadverterunt notam, quæ sæpe in Mss. superscribitur pro *re*. Dionysio Vossio suspectum erat *noscere*, et Tollius Fort. XXIX. a mala manu esse putat: eo quod Flor. III. 18. 1. dicit, 'Si verum tamen volumus.' Non dubium est, quin abesse potnisset, ut sæpe apud alios. Vid. Gronov. ad Sen. Controv. XI. Sed non magis necessarium arbitror, si adsit, deleri, quam in iis, quæ hic ap. *Freinsh.* leguntur, 'fateri,' 'audire,' et 'dicere.'

Nos fecimus? Similem Roman. iniquitatem arguit infr. 3, 9, 2. *Freinsh.* Sed tamen Creta, ut Plutarch. in Pomp. scribit, receptaculum et fons alter latronum erat. *Nobilem insulam* non habebat Reg. Q.

Favisse Mithridati? Adde supr. 2, 11, 2. Bellum ut decerneretur Creteusibus, jam dudum potentes quosdam homines Romæ laborasse, intelligas ex Cic. Verr. 2, 31. *Freinsh.*

3 H

§. 2 *M. Antonius*] Cujus meminit Cicero, in Verrina quarta; et scribit Asconius, isto Cretensi bello, morbo interiisse, nihil meliorem M. Antonio triumviro, de quo lib. 4. *Vin.* Loquitur de hoc Vell. 2, 31, 3. Plut. Antonio, cap. 1. qui 'Creticum' etiam appellat; quam ob rem, nondum video. *Freinsh.* Ex vanitate: et quidem a progenie hujus Antonii, sequentibus temporibus admodum potente; quam haud dubie inflabat, tantam huic parenti suo potestatem delatam esse, quantam, præter Pompeium, libera Rep. nulli. *Rup.* Add. Voss. ad Vell. II. 31.

Plures catenas] Adde Tac. 2, 18, 2. et quæ collegit in *Observat. suis* Piccartus, lib. 10. cap. 6. ubi plura exempla talis vecordiae. Vide interim Herodot. 1, 66. Arist. Orat. XIII. p. 211. f. Alex. gen. dier. p. 471. et ibi Tiraquellum. *Freinsh.*

§. 3 *Captivæque corpora religata velis ac funibus pependere*] Huc pertinere videtur fragmentum Sallustii ex Hist. IV. 'In quæis notissimus quisque aut malo dependens verberabatur, aut mutilato corpore improbo patibulo eminus affigebatur.' *Græv.*

§. 4 *Cnossum*] Ryck. Magl. Berol. Duisb. Fran. et vett. edd. *Gnoson.* Regg. *Gnosum.* Ubique varie scribitur. Græcis frequentius *Κνωσός*, interdum *Κνωσός* et *Γνωσός*.

Erythræam] Pal. 1. *Nerithream*, pro *Herithream*, quod est in Duisb. et v. e. abundante, ut sæpe, *h* in principio. Pal. 2. et Fran. *Terithream*. Voss. 2. *Territhream*. Ryck. *Cryteram*. Vinetus adnotat a Ptolemæo memorari *Erythræum* promontorium Cretæ. Sub hoc 'Erythræam' urbem sitam fuisse existimat Cellarius. Sed neque ipse, neque Meursius in Creta, ullius alterius Scriptoris testimonium de hac Urbe habnit. Dionys. Vossius conjecerat *Eleutheram*. Eam urbem Cretæ fuisse constat e Dione in princ. Lib. XXXVI. qui Metellum ea per

proditionem potitum scribit. Stephanus 'Ελευθεράς vocat.

Urbium matrem] Vid. Ind. v. *Mater*, et Spanh. de Præst. et Usu Numism. Diss. IX. p. 575.

Cydonam] *Cydonia* erit pro *Cydon*, *Cydonam* pro *Cydonem*: sed *Cydon* illa urbs Græce non dicitur, nec *Κυδώνη*, sed *Κύδων* est πόλις Κρήτης, ipsa *Κυδωνία*. Stephanus, ut alios omittam, *Κυδωνία πόλις Κρήτης, ἡ πρότερον Ἀπολλωνία, ἀπὸ Κύδωνος τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀκακαλλίδος Μίνως θυγατρὸς*. Legend. igitur h. I. *Cydoniam*, non *Cydonam*: et recte vetustiss. atque optimus liber habet *Cydoneam*, pro *Cydoniam*. Salm. *Cydoneam*] Hodie *Canca*, ut testatur Petrus Bellonius, *Observat.* 1, 5. *Freinsh.* *Cydoniam* etiam in Plin. et Solin. restituit Salm. ad Solin. p. 118. Et sic omnes Græci et Latini Scriptores ap. Meurs. Cret. c. VIII. et Cellar. II. Geog. Ant. 14. *ΚΥΔΩΝΕΑΤΑΝ* tamen est in nummo ap. Harduin. et 'Cydoneus' adjectivum in Ov. I. Art. 293. Sil. IV. 261. et nonnullis scriptis Virg. x. Ecl. 59. Ceterum ad sententiam perficiendam aliquid desiderari videtur. Nam quid magnæ rei præstitisset Metellus si nihil aliud, quam urbibus Cretenses inclusisset? Fortassis excidit aliquod verbum, ut *cepit*, vel aliud sententiæ conveniens. Nam Gnossum, Lyctum, Cydoniam, et alias quamplurimas urbes Cretæ a Metello expugnatas, est in Epit. Liv. xcix.

§. 5 *Veneno*] Sic Ptolemæus, inf. 3, 9. 3. et Cantabri, 4, 12, 50. *Freinsh.*

Deditionem suam ad Pompeium absentem mitterent] N. Heinsio hoc durius dictum videtur, putatque Florum scripsisse: *deditionem suam ad Pompeium remitterent*. Negarent se alteri, præter Pompeium, dedituros. *Græv.*

§. 6 *In Asia*] Pompeius tum gerebat bellum piraticum, de quo fortassis accipi potest, quod dicit Pompeium res gessisse in Asia. Sed du-

bito, an de bello Mithridatico senserit, ejus accessionem factum fuisse bellum cum piratis cap. v. scribit. Quo prætextu Pompeius in hac re usus fuerit, exponit Plutarch. in Pomp.

Antonium] ‘Octavium’ vocat Dio, lib. 36. *Freinsh.* Et Plutarch. in Pomp. Vossius ad Vell. II. 31. putat Florum more suo errare, qui ‘Octavium’ cum ‘Antonio,’ quem in principio huj. cap. memoravit, confundat. Si Florus hunc et illum Antonium pro eodem habuit, omnino erravit. Nam Antonium, qui bellum Cretensibus intulit, eo bello interiisse scribunt Ascon. ad Cic. Divin. in Verr. XVII. et II. Verr. 3. et Auctor Epit. Liv. xcvii. Sed potuit is, quem Dio et Plutarchus ‘Octavium’ vocant, aliis esse Antonius. In propriis enim sæpe discrepant veteres.

In aliena provincia inclitus fuit] Vineti libri, et nostri, *inritus*. Lego addita negatione: *in aliena provincia non inritus fuit*. *Salm.* *Inclitus*] Est a v. e. neque aliter Pal. 2. aut 3. aliæ enim, *irrisus*. Vineti, *inritus*, quod et in Naz. sed præter sententiam Auctoris, qui vult, Pompeium clarum factum in provincia non sua. *Grut.* Videatur tamen Naz. Vinetique sensum tutari Dio dicto loco, qui, non obstante Pompeii legato, Metellum bellum istud nihilominus invito eo patrasse scribit: quod etiam volunt sequentia nostri Auctoris; ‘eoque infestior,’ &c. *Freinsh.* *Ryck.* *Cum ille rex in Asia gerens, eo quoque præfectum misisset Antonium, in aliena provincia iratus fuit.* Copula et rectius omittitur, sed quoque delendum etiam est; pendet alioqui sententia et repugnat emendate loquentium consuetudini. Doctiss. Rupertus bene tuetur lectionem quam nonnulli libri præferunt: *in aliena provincia irrisus fuit.* Non enim clarus factus fuit in aliena provincia, sed ludibrio et irri-

sui se exposuit, ut ex Plutarcho docet. Hæc περικονη igitur sic refingenda: *Cum ille res in Asia gerens eo præfectum misisset Antonium, in aliena provincia irrisus fuit;* aut potius pro *Antonium* legendum *Octavium*; sic enim a Dione vocatur, ut notavit Freinshemius, et a Plutarch. nisi ipse Florus est hallucinatus. *Græv.* Non video, cur delendum sit et quod habent omnes libri. Pro eo quoque *Magl.* et *Fran. coque*: quoque abesse potest salva sententia, sed additum nihil ei officit. *Inritus* est in Voss. 1. et edd. quæ primam sequuntur sunt. *Inclitus* in aliis o. s. et v. e. Sequor numerum Mssorum. Pompeium in aliena provincia inclitum factum fuisse, ita potuit dicere, ut cap. 5. 21. ‘Per omnia decus, et nomen, et titulos Pompeio suo fortuna quærebat.’ Et Pompeius, si non omnia, quæ volebat, tamen quædam in Creta adversus Metellum effecit, et saltem partem aliquam gloriæ illius in se transtulit, non tantum opinione Cretensium, qui eum Metello prætulerant, ut Gruteri sententiam interpretatur Rupertus, sed etiam rebus ipsis: nam et captivos Duces triumpho Metelli subduxit. Vell. II. 40.

Jus victoris] Amst. *jus victoriae*. Hoc nusquam inveni nisi in quibusdam Edd. Elz.

Lasthene et Panare, Cydonæ ducibus] Ex iis, quæ supra docuimus, *Cydoniæ* scribend. In altero Pal. *Lasthene*; *Panace*, *Cydoce*. Quasi tres essent simul duces. *Male. Salm.* Forte *Cydoneis ducibus*, inquit N. Heins. Sic ‘*Cydoneæ pharetræ*,’ ‘*Juvenæ Cydoneæ*’ Nasoni, Maroni ‘*Cydoneum cornu*:’ deinde pergit: *Inconcinnum illud victis victor rediit*, ut expungenda videantur *victor rediit*. Sic totus locus constituendus: *in hostes jus victoriae exercuit, victis Lasthene et Panare Cydoneis ducibus, nec quicquam amplius tamen de tam famosa victoria, quam cog-*

nomen Creticum reportavit. Græv. Hos Duces Cretensium etiam Vell. II. 34. memorat.

Victor rediit] *Redit.* Salm.

Nihil amplius, quam cognomen Creticum] Tamen etiam de Creta triumphavit Vell. II. 40. Flor. IV. 2. 9. 'Cognomen Creticum' ut Liv. XXX. ult. 'Africanum cognomen militaris prius favor, an popularis aura celebraverit, parum compertum habeo.' Val. M. II. 10. 4. 'Ut superius cognomen Africanum capta (Carthago), posterius eversa, Corneliæ genti dedit.' Suet. Galb. IV. 'Mutato prænomine: nam et Lucium mox pro Servio usurpavit.' Add. Gron. ad Liv. I. 3. 'Famosum' Angel. Decembrius Polit. Literar. Lib. III. scribit tantum turpe et infame denotare. Non distinxit tempora: recentiores Scriptores 'famosum' pro celebri in utramque partem dicunt; veteres vix aliter, quam iu malam, ut 'Famosa scripta,' 'Famosi libelli.' Vid. Bernart. ad Stat. I. Silv. I. 67. Barth. ad Claud. IV. de Laud. Stilic. 285. Withof. Specim. Gunther. p. 42. et Reitz. de Ambig.

CAP. 8 De hoc bello Epit. Liv. 60. De his insulis lege quæ scribunt Plin. 3, 5. et Strabo, lib. 3. p. 115. a Græcis enim 'Balears' dicuntur, a fundarum jactu, quibus homines isti maxime utebantur. Auctor Dionysius poëta, vs. 457. Alio nomine 'Gymnesiæ' dicuntur, quoniam earum incolæ nudi sunt: γυμνὸς enim 'nudus' appellatur. Plura scribit Diod. 5, 17, &c. *Camers.*

§. 1 *Altero ex liberis (jus]* Magna est apud Florum ἀνιστορησία, quod Balearicum faciat Cretici fratrem, et utrumque Metelli Macedonici filium: nam Balearicus fratrem habuit L. Metellum Dalmaticum, a Dalmatia devicta cognominatum: ita ut funus Macedonici patris a duobus filiis triumphalibus elatum fuerit: sed Creti-

cum, cujus superiore bello cognomen a Creta devicta sumptum est, fuisse L. Metelli Dalmatici filium, Macedonici nepotem, ex Tab. Capit. verisimile est: ita ut hic sexaginta annorum intervallo in tempore digerendo ex nominum confusione aberratum sit. Auctores Strabo libro tertio: Epit. Liv. 60. Oros. 5, 13. Plin. 7, 44. Vell. Val. M. Hactenus Stadias. Pro Floro dixerim, liberorum appellatione etiam nepotes et pronepotes, ceterosque descendentes contineri: ut in l. 220. de V. S. *Freinsh.* Q. Metellum Creticum filium L. Metelli Dalmatici, huic autem patrem fuisse Q. Metellum Macedonicum etiam Panvinus et Sigonius in Fast. ad A. U. 636. 637. et 684. existimant. Eos falli ostenderunt Rupert. ad l. I. et ad Val. M. VII. 1. et Noris. Cenotaph. Pisan. Diss. I. cap. 5. e Fragmento Fastorum Triumphal. ap. Grut. 298. 3. in quo Metellus Dalmaticus L. F. vocatur, non Q. F. quod fuit Metelli Macedonici prænomen. Patrem autem Metelli Dalmatici fuisse L. Metellum Calvum, Q. Metelli Macedonici fratrem. Creticum porro non fuisse filium Macedonici in confesso est. Nepotem illius fuisse consentiunt docti: sed quisnam e quatuor filiis Macedonici ei pater assignandus sit, ignorare se fatetur Norisius. Erravit igitur haud dubie Florus, quum Creticum filium facit Macedonici, et Balearici fratrem. Idque etiam observavit Manut. ad Cic. I. ad Att. 19. et Perizon. Animadv. c. II. p. 72. Nec puto cum cum Vin. et Freinshemio defendi posse e l. 220. D. de V. S. Nam quod Leges certis in casibus constituerunt, ut 'filiorum' et 'liberorum' vocabulo etiam nepotes, pronepotes, ceterique descendentes contineantur, quos Lex XII. Tab. appellatione suorum comprehendit, id non ad omnia proferri, nec ubique, certe non in

simplici et historico sermone, locum habere potest. Ferri forsitan ea interpretatio posset, si Florus Creticum et Balearicum pro nepotibus Macedonici habuisset. Sed si quis jungat nepotem et filium, ut hic ex sententia Vin. et Freinshemii factum est, plane absurdum videtur voce 'liberorum' sic uti, ut ea uno loco nepos, altero filius designetur. Omnino verosimile est Florum Creticum et Balearicum habuisse pro fratribus, et Macedonici filiis, eo quod Balearicum, qui Macedonici filiorum natu maximus fuit, Cretico postponit, et Balearici cognomen accepisse dicit, postquam alter ex liberis Macedonici Creticus adpellatus fuerat: in quo intolerabilis est ἀνισορομία. Nam Balearicus triumphavit de Balearibus A. U. 632. Creticus Cos. fuit A. U. 684. et post Consulatum in Cretam missus in ea, Eutropio auctore, in tertium annum bellum gessit.

§. 2 *Per idem tempus*] Mallet Lipsius: *per id tempus*. Græv. Ita Reg. Q. *Idem tempus* non potest accipi de alio, quam quo Servilius, Pompeius, et Metellus, quorum res gestas supra exposnit, bellum gesserunt cum piratis. Nec aliam interpretationem admittit *id tempus*. Hoc quidem repugnat rationi temporis. Sed Florum existimasse bellum Balearicum post illa superiora gestum esse, argumento est, quod illorum historiam prius exsequitur, et quod in hoc cap. Metellum Balearicum cognomen accepisse dicit post Creticum.

Insulae] Vox ista non videtur genuina; sensus certe ejecta ea longe fiat venustior. *Freinsh.* Freinshemii iudicium probant Perizon. ad h. l. et Toll. Fort. xxix. Mox Salmasius e suis adnotarat *maria corruperant*. Sic etiam Ryck. Berol. Magl. Duisb. Fran. et v. e. et mollius videtur: vulgatum paullo asperius est. Tollius emendat *corripuerant*, ex i. 9. 8. et iv. 2. 3. Strabo Lib. III. p. 167. indicat

non satis justam fuisse hujus belli causam. Nam quum perditum quidam e Balearibus societatem fecissent cum piratis, e paucorum scelere crimen publicum gentis factum, et Balearibus bellum inlatum fuisse.

§. 3 *Inconditas rates*] Vide Zonar. tom. 2. p. 92. *Freinsh.*

Prænavigantes] Pro, præternavigantes. Sic Sen. III. de Ira 22. Val. M. alique. Similia sunt 'prælabi,' 'præveli,' et alia hujus generis, de quibus vid. quos laudat clariss. Burm. ad Petron. xcix. Ryck. *pernavigantes*. Hoc confirmat conjecturam Rutgersii c. xiv. Venusin. Lect. in Cæsare III. B. C. 26. ex eo, quod ibi in vet. libris est *pervehuntur*, legentis *prævehuntur*, pro quo in vulgatis est *prætervehuntur*. Vid. ibi cl. Oudendorp.

Inopinato impetu terruere] Ryck. *inopinato impetu terrere*: possis explicare, sed vulgata vera est. Græv. Deinde Scheffer. legit *Et cum venientem*.

§. 4 *Ingenti lapidum saxorumque nimbo*] Ryck. *ingenti lapidum saxorum nimbo*. Videtur *lapidum* esse interpretatio τοῦ 'saxorum,' et ex margine irrepsisse in contextum. Mox idem codex bene, *nisi quem ipsa monstrante percusserit*. Græv. *Lapides* et *saxa* jungi possunt per synonymiam, quæ figura frequens est Floro. Nam inter 'lapidem' et 'saxum' sæpe non multum interest. Tac. i. A. 27. 'Simul ingruunt, saxa jaciunt: jamque lapidis ictu cruentus.' Si discrimen, quod Grammatici quidam inter hæc statuunt, sequimur, 'lapides' possunt esse minores, 'saxa' majora. Nam Diod. Sic. Lib. v. p. 207. scribit, Baleares fundis lapides multo majores, quam ullos alios, jacere, idque tam valido ictu, ut catapultæ emitti videantur. Ita quoque hæc distingui videntur in l. i. §. 17. D. de SCto Silan. 'vel saxo, vel fuste, vel lapide percussus.'

Nimbo] Vid. Ind. Liv. xxxvi. 18. 'Fundis, velut nimbum, glandes in-

ferebant.' *Grandinem* vocat xxvii. 37. de Balearibus agens: 'Tanta vis lapidum creberrimæ grandinis modo in propinquantem jam terræ classem effusa est.' Eadem metaphora 'nimbus arenæ,' 'florum,' 'verborum.' Vid. Gevart. ad Stat. i. Silv. 2. 21. et v. 3. 103.

§. 5 *Tribus fundis*] Quæ tam ad Baleares nostros, quam alias funditorum nationes, attineant, invenias ap. Lips. Poliorc. 4, 2, et 3. *Freinsh.* Longa funda usos ad ictus longius dirigendos, brevi ad propinqua ferienda, et mediocri ad mediocres missus, scribit Strabo l. d. Baleares fundarum usum reperisse tradit Serv. in Virg. i. G. 309. Verius Strabo, eos artem illam magnopere exercuisse, ex quo Phœnices insulas illas occuparunt. Vic. Bochart. i. Chanaan. 35. Quod Vir doctus ad Strab. lib. viii. p. 357. adnotavit, Florum hic tradere fundam a Balearibus inventam esse, quomodo in h. l. invenire potuerit, non intelligo.

Certos ictus] Quales Lignisticis funditoribus tribuit Aristot. Mirab. cap. 77. *Freinsh.* Fundas olim sola arina Balearibus fuisse, deinde eos etiam aliis, sed tamen plurimum funda usos, auctor est Liv. xxviii. 37.

Cibum puer a matre non accipit] Veget. 1, 16. Lycophr. Cass. Oû [Ὅ in Elz. Ed. 1660.] γάρ τις αὐτῶν ψίσεται πύρνον γνάθῳ, Πρὶν ἂν κρατήσῃ ναστὸν εὐστόχῳ λίθῳ 'Τπὲρ τράφηκος σῆμα κελμενον σκοποῦ. Idem hoc Tartaris adscribit Bonfinius, Decad. 2. lib. 8. et Specula Suecorum, cap. 18. Laponibus autem Damianus a Goës, in descriptione Laponiæ. *Freinsh.* Idem de pueris Balearum est ap. Diod. Sic. l. d. Ryck. *percuserit*, pro *percusserit*, quod est in Reg. Q. Nec tamen illud cum Amst. contra omnes alios libros recipere volui.

§. 6 *Expertique rostra, et pila venientia*] Τὸ *venientia* corruptum videtur: an *savientia*, aut *ingruentia*? Sic N.

Heinsius. *Græv.* Etiam Ruperto suspectum erat *venientia*, qui conjiciebat *vehementia* e Liv. ix. 19. Non moveo vulgatum. Virg. *Æn.* vii. 498. 'Ataque multo Perque uterum sonitu, perque ilia venit arundo.' Et ix. 411. 'Hasta volans noctis diverberat umbras, Et venit adversi in tergum Sulmonis.' Add. ibi Cerd.

Dilapsique in proximos tumulos] Ryckianum cod. qui copulam omittit, hic quoque prætulim vulgato: sed et distinguend. cum illo: *clamore sublato petierunt fuga littora. Dilapsi in proximos tumulos quærendi fuerunt ut vincerentur.* *Græv.*

Quærendi fuerunt ut vincerentur] Vid. supr. 2, 3, 6. *Freinsh.*

CAP. 9 Quod hoc capite continetur, habetur abunde a Plut. in Vita Catonis jun. Meminit Abbreviator Livii, lib. 104. *Cam.*

§. 1 *Aderat fatum insularum*] Eodem reddit illud supr. 2, 16, 1. 'Quasi seculum illud eversionibus urbium curreret.' *Freinsh.*

Cyprus] Plerique scripti *Cypros*, ut supr. i. 18. quidam *Tarentos*, ii. 6. *Saguntos*: ii. 16. et 17. *Corinthos*, et iii. 6. *Olympos* et *Isauros*. Sic sæpe et ap. alios. Vid. Gron. ad Sen. Herc. F. vs. 334. et Thyest. 117. Pier. ad Virg. *Æn.* ii. 21.

§. 2 *Veteribus divitiis abundantem, et ob hoc Veneri sacram*] Non video quænam hæc assertionis ratio sit: dives est, ergo Veneri sacra; potius Jnnoni fuisset: apparet ergo legendum *ad hoc*, id est, insuper, quo verbo et alias utitur. 'Veneri' vero 'sacram,' sicut et Camers notavit, ideo fuisse putant, quod mos esset Cyprii virgines ante nuptias prostituere, ut dotalem pecuniam quærerent. Justin. 18, 5, 4. quem ab ipsa Venere institutum Lactantius, 1, 17. asserit. Sed hic mos cum et aliis gentibus fuerit, ut citato Justini loco Bernecerus indicat; magis ideo Veneri sacra dicta fuit hæc insula, quod ibi

præcipuo honore coleretur: quod præter alia notiora, etiam ex Tacito, 3, 62, 7. claret. Hinc etiam 'Cypriis,' et 'Cypria,' creberrime vocatur Poëtis. Hoc enim magis crediderim, quam quod Annal. tom. 1. Insulam a Dea nominatam Zonaras prodit. *Freinsh.* Lipsius ingeniose legend. conjiciebat, quod et doctissimæ fœminarum incidit, *Insulam veteribus deliciis abundantem.* Quia hoc videtur ratio poscere, quam subnecit: *et ob hoc Veneri sacram.* Nam hæc assertio anuon claudicabit? *Divæ est, ideo Veneri sacra est.* Hoc etiam Freinshemius ille pereruditus animadvertit, qui conjicit legend. esse: *et adhuc Veneri sacram.* Cui assentior, non solum quia codicis Ryck. vestigia eo ducunt, in quo scribitur: *ab hoc Veneri sacram,* sed et quia quid *veteres deliciæ* sibi velint non intelligo. Si Florus voluisset *delicias insulæ* laudare, non addidisset *veteres*, id enim absurdum est. Nec Romani tam *delicias* captabant, quam *divitias*, qui voluptarias possessiones sociis relinquebant, utiles vero et fructuosas sibi vindicabant. De Romanorum avaritia non repeto querelas, quæ ap. ipsos Romanos scriptores passim reperiuntur, et dudum congeste belli homines. Non possum etiam Ruperti conjecturam hic præterire, qui putat verborum ordinem hujus loci librariorum vitio esse perturbatum, qui sic debeat componi: *Insulam Veneri sacram, et ob hoc veteribus divitiis abundantem, Ptolemæus regebat:* quia *divitias* has Cyprias pepererint anathemata et dona Regum et gentium, quod cum ex Tacito, tum aliis scriptoribus asserit. Non inepte hercle, nec invenuste. Sed quia tamen a veterum codd. scriptura longius abit hæc suspicio, Freinshemiannam sententiam magis probo. Non *deliciis insulæ*, sed *divitiis* fuisse sollicitatos Romanos sequentia clamant. Ideo enim *divitiarum* toties meminit

Florus hoc perbrevis cap. ut ostendat solas *divitias* causam fuisse hujus belli. Sic enim rationem init. Quamvis *Veneri* esset *sacra Cyprus*, quamvis a Ptolemæo socio regeretur, tanta tamen erat *divitiarum* ejus fama, ut victor gentium populus Romanus, qui donare regna consueverat, illam invaserit sine ulla justa causa, et propter has opes socii vivique Regis hereditatem contra jus fasque confiscavit. Inde majores opes Romanum in ærarium ex hac insula importatas esset ait, quam nullo alio triumpho. Florus hallucinatur. Verius enim Strabo lib. xiv. odio Clodii in Regem Ptolemæum hoc tribuit bellum, qui a piratis captum Clodium noluerit redimere. Quamvis faces populo ad hanc legem jubendam, qua confiscatio bonorum Ptolemæi mandabatur, subdiderit *divitiarum* fama et cupiditas. Ptolemæus autem iste fuit Ptolemæi Auletæ, qui et Dionysius dictus est, frater, Ptolemæi Soteris, qui et Lathurnus appellabatur, filius. Solebant autem filii natu minores a Regibus Ægypti mitti in Cyprus, ut illam insulam regerent, cum natu majores Ægypto præessent. *Græv.* Si prior loco retinetur *divitiis*, vix potest locum habere *ob hoc.* Non incommode in mentem venit Freinshemio *ad hoc:* nam *ad* et *ob* facile permutari possunt, ut hoc cap. n. 4. Et probat etiam cl. Burn. ad Ov. M. vi. 459. Nec tamen contemnendam puto conjecturam Lipsii, quæ etiam confirmari potest e Val. M. qui iv. 3. 2. 'fertilissimas deliciarum tot egregias urbes' Cypri dicit; quemadmodum Flor. i. 18. 27. 'Tarentinas delicias.' Verum quidem est, Romanos non tam petivisse *delicias*, quam *divitias* aliorum. Sed dici potest Florum prioribus verbis non respicere ad cupiditatem Romanorum; sed ipsam insulam describere, ac deinde de avaritia Romanorum dicere. Idque etiam indicat particula *sed*, a qua sequens pe-

riodns inchoatur, quæ ibi non satis apte ponitur, si in superioribus relinquatur *divitiis*, pro qua, eo retento, convenientius erat *et*, quod est in Naz. Voss. 3. et vett. edd. præter primam. Nec video cur magis absurdum sit 'veteres delicias' dicere, quam 'veteres divitias.' In scriptura Cod. Ryck. quæ etiam est in Voss. 3. et Ed. Junt. non multum præsidii est conjecturæ Freinshemii, nam *a* et *o* sæpissime confunduntur, ut supr. hoc lib. c. 2. n. 2. de quo etiam Salmasius monet ad III. 3. 12. Nec sine exemplo est permutatio harum vocum in Mss. Vid. supr. ad I. 18. 27. et Birm. ad Ov. M. XIII. 831. Ptolemæum hunc patrum fuisse Cleopatram, est ap. Strab. Lib. XIV. in fin. Patrem Cleopatram *Dionysum* habuisse cognomen, non *Dionysium*, ut vulgo plerique scribunt, ostendit Spanh. de Usu et Præst. Numism. Tom. I. p. 435. Ryck. Duisb. Fran. et v. e. *Ptolomæus*. Id rectum putat, et ita semper in Vett. Mss. esse, scribit Bongarsius ad Justin. XXVI. 1. Sed mihi non persuadet.

§. 3 *Divitiarum tanta erat fama*] Hæc igitur haud dubie caussa fuit ejus rei, quamvis excusent alii, et in Ptolemæum Clodiumque rejiciant, ut Strabo extr. lib. 14. Vellei. 2, 45, 8. Dio, lib. 38. Sed Clodio eam privatim fuisse caussam non negem: populo Rom. quæ alia nisi divitiarum cupido? nec enim latet Rom. eo tempore avaritia, quam exprimit Galgacus, ap. Tac. Agr. 30, 10. 'Romani, si locuples hostis est, avari: si pauper, ambitiosi.' Improbant certe factum illud summopere Cicero pro Domo, cap. 8. Amm. Marcell. 14, 27. Ruffus, cap. 13. *Freinsh.* Multis extio fuerunt nimis divitiæ. Philippus ap. Stobæum a Byzantiis interrogatus, cur nulla injuria affectus ipsos obsideret, respondit: Stolidos esse, et similes illis, qui formosam alterius uxorem frequentius et lascivius acce-

dentes, cur id facerent, rogarent. *Græv.*

Victor gentium Populus] Ryck. *vic-tor gentium populus Ro.* Idem. *Romanus* glossam esse arbitror. Nam solet hoc plerumque in hac formula omittere Florus. Vid. inf. cap. 13. n. 2. et cap. 14. n. 3. Sic mox in eod. Ryck. *Porcius Cato Uticensis*: ubi itidem postremam vocem eodem loco habeo.

Donare regna consuetus] Ejus rei non unum occurrit exemplum in Romana historia; quæ haud parca manu cumulaui ad illa Tac. 4, 5, 5. 'Mauros Juba rex acceperat, donum pop. Rom.' Quatenus autem donatio isthæc eis lucrosa fieret, prodidimus large etiam ad ejusd. Tac. Agr. 14, 2. *Grut.* Adde Manlii verba ap. Liv. 38, 47, 13. Porro videatur Auctor noster imitatus Cic. pro Sextio, cap. 26. Ille enim ita: 'Ut sedens cum purpura et sceptro, et illis insignibus regiis, præconi publico subiceretur: et imperante pop. Romano, qui etiam bello victis regibus regna reddere consuevit, rex amicus, nulla injuria commemorata, nullis repetitis rebus, cum bonis omnibus publicaretur.' *Freinsh.*

Socii vivique regis confiscationem] Cic. pro Sext. XXVII. de hoc Rege: 'Vivus, ut aiunt, et videns cum victu ac vestitu suo publicatus.' 'Confiscationem Regis' pro, bonorum Regis dicit, ut Cic. l. d. et pro Dom. c. VIII. 'Rex est publicatus,' et Suet. Tib. XLIX. 'Syriæ et Græciæ Principes confiscatos.'

§. 4 *Ad rei famam veneno fata præcepit*] Cænidium, familiarem suum, in Cyprum præmiserat Cato, qui Ptolemæo, ut sponte legi Clodiæ cederet, persuaderet: daturum ipsi Pop. Rom. Veneris Paphiæ sacerdotium, quod ut opulentissimum, ita præcipuæ dignitatis apud Cyprios habebatur. Rex hausto veneno ab ea contumelia sese liberavit. Stadius ex Plut. Caton.

Utic. cap. 48. &c. Vide etiam Dion. lib. 39. et Val. M. 9, 4. ext. *Freinsh.* Duisb. et v. e. perperam *ob rei famam.* Liv. xxvi. 19. 'Ad famam adventus ejus.' Flor. iii. 10. 'Ad nuncium.' Add. supr. ii. 6. 5. et iv. 11. 4. Pro *præcepit* v. e. etiam male *percepit*: quo modo sæpe quoque in aliis peccarunt scribæ. Vid. Heins. ad Ov. Ep. Hel. 107. ad V. Flac. iv. 341. et 751. et Broekh. ad Propert. iv. 2. 11:

§. 5 *Cyprias opes*] Confectam pecuniam 7000. talentorum scribit Plut. Cat. cap. 54. Lucanus certe inter maximas pop. Rom. opes recenset, 3, 164. 'Quod Cato longinqua vexit super æquora Cypro.' *Freinsh.* De 'liburnis' multa Grævius ad ii. 6. 49. 'Liburnas' ea ætate vocatas, quæ ante triremes, quadriremes, quinqueremes dicebantur, docet Scheffer. ii. de Milit. Nav. 2.

Quæ res latius ærarium populi Romani, quam ullus triumphus implevit] Pro *latius* Lips. *lætius*, perperam. Sed malit N. Heins. *cumulatius*, aut *lautius*. Noster tamen lib. iv. cap. 2. 'Ut latius vinceret Cæsar:': sed ita et 'late victor' dicitur. *Græv.* Sic ap. alios 'late possidere,' 'tenere,' 'regnare.' Vid. Ind. in *late*, et Burm. ad Petron. LXXXII.

CAP. 10 Quæ hoc capite continetur, scribit Livi Abbreviator, lib. 103. et seqq. Plutarch. Cæsare, cap. 26. &c. Suet. Cæs. cap. 25. Appian. in Celtico, Lucan. in primo, et latius Cæsar ipse, in septem libris suorum Commentariorum de Bel. Gal. Gesta Cæsaris compendiose, more suo, lege ex Plin. 7, 25. Non obscura sunt quæ Eutrop. Oros. ceteri scribunt. *Cam.*

§. 1 *Reliqua, quæ restabant*] Unus Pal. *reliquas*: alter *reliquias*: optimus omnium Naz. *reliqua*. Inviti hæc minuta persequimur, et maxime cum festinamus. *Salm.*

§. 2 *Immanissimi gentium*] Pleni hoc elogio Auctorum libri: unicum ad-

scribam Hegesippum, 2, 9. 'Galliarum incolæ, populi natura feroces:': et mox: 'Immanes Germani, qui magnitudine corporum, et contemptu mortis, ceteris validiores.' *Freinsh.* Add. Flor. i. 13. 4. et iii. 2. 5.

Et quamvis toto orbe diversa, tamen] 'Finis erat orbis ora Gallici litoris, nisi Britannia insula non qualibet amplitudine nomen pene orbis alterius mereretur.' Solin. cap. 22. Virg. Ecl. i, 67. 'Et penitus toto divisos orbe Britannos.' Claud. de Laud. Stil. 3, 149. 'Vincendos alio quæsit in orbe Britannos.' *Cam.* Appian. in Præf. 'Brit. insula, quæ præ magnitudine videri possit alia terra continens.' Hegesippus, l. modo cit. 'Britannia extra orbem posita, sed Rom. virtute in orbem redacta. Quos ætas superior ignoravit, didicit Rom. victoria.' Ex hac ratione D. Hieron. ad Geron-tiam, sub fin. 'extremos hominum' vocat 'Morinos.' Si tamen Saxoni, et Alberto Cranzio, Norvagiæ 1, 28. credimus, diu ante Romanos Britanniam irrupere Dani, aliique Septentrionales, ut Romani eam sibi primitus cognitam falso gloriantur. *Freinsh.* Hæc in scriptis et vett. edd. aliter leguntur. Nazar. Ryck. et Voss. 3. *divisi*, Pal. 1. Regg. Duisb. Fran. Voss. 1. 2. et v. e. *divisam*, Pal. 2. *divisa*: deinde Fran. et Voss. 3. *quam vinceret*, et omnes, præter Voss. 3. *Britanniam*. Ryck. etiam *divisi Britani t. qui v. h. Britanniam*. Tollius e suis nihil adnotarat. Edd. B. et P. *divisi* et *Britannia*. J. *divisi* et *Britanniam*. Vulgatam primum in Sab. ac deinde Ald. Camert. et Stad. inveni.

Sedes petitum] *Sedem* manuscripti cum vetusta ed. *Salm.* Ryck. cum aliis *sedem*: inferius idem quoque codex, *Edui de incursionibus eorum querebantur*, pro *Hædui*, firmans veram lectionem a Salm. revocatam. Sed ejus cod. auctoritate delevi etiam *τὸ enim*. Græv. *Sedem* Naz. Pal. 1. (ap. Salm. sed Grut. Pall.) Flor. Magl. Duisb.

Voss. 2. Regg. Fran. et v. e. *Sede* Voss. 1. *Sedes* Pal. 2. Berol. Voss. 3. et aliæ edd. vett. et sic solet Florus: vid. i. 1. 14. iii. 3. 1. mox hoc cap. n. 3. et inf. cap. 13, 5. Quid sit, quod dicit 'non sufficientibus terris,' intelligi potest e Cæs. i. B. G. 2.

Mœnibus suis] Forte sic leg. in Petronii Carmine, de Bell. Civ. vs. 282. *Freinsh.* Sed lege cl. Burm. ad Petron. c. cxxiv. 'Mœnia' hic pro urbibus. Vid. ad i. 4. 2.

Sacramentum] Vid. Ind. Gronov. ad Quintil. Decl. cccxxix. et Burm. ad Decl. xvii. in fin.

§. 3 *Abstulisset fugam*] Non scio, quam *fugam* dicat. Nam Cæsar non ideo pontem Rhodani resciderat, ut Helvetiis facultatem fugiendi adimeret, sed ut eos transitu fluminis in fines Allobrogum prohiberet. Cæs. i. B. G. 7. Ryck. *ponte reciso*, Voss. 3. *resciso*. Vid. supr. i. 10. 4.

Quasi greges in stabula pastor deduxit] Eadem similitudine utitur Justin. 8, 5, 7. *Freinsh.* Præstat *reduxit*, ut sentit N. Heins. *Græv.* Et Perizonius ad h. l. qui non visa conjectura Heinsii ita emendaverat, adscriptis locis Livii xliii. 10. 'Ad Lychnidum reliquias cladis reduxit.' xlv. 42. 'Qui obsides in Thraciam reduceret.' Et Val. M. iv. 1. ext. 4. 'Thrasybulus populum Atheniensem sedes suas relinquere coactum in patriam reduxit.' Et sic Gronovium in Liv. xxv. 7. pro *deducti* restituisse *reducti*, et xl. 41. *reduxit* pro *deduxit*. In *ædes* s. Pal. 1. in *edes* s. Voss. 2. Vid. i. 7. 9.

§. 4 *Sequens longeque cruentior*] Quidam libri novum caput hic incipiunt, *De Bello Belgarum*, et sine copula legunt, *sequens longe cruentior*. Salm. Pal. poster. hic incipit novum caput. Copula *que* est in Naz. Ryck. Regg. Voss. et Flor. Libri Vineti, reliqui scripti et v. e. eam non habent. Tullius Fort. xxix. delet vocem *pugna*, tamquam glossam, et ex iis quæ paullo

ante leguntur, 'Primus Galliæ motus ab Helvetiis cœpit,' supplet *motus*. Nihil tentandum arbitror contra liberos, nec scio, quam bene dicatur 'cruentus motus.'

Belgarum] Ex verbis Flori hic positus, item Cæs. Comm. 2, 17, &c. rursus ex Val. M. 3, 2, 19. item ceteris, deprehendimus, hunc locum insigniter depravatum, ut non *Belgarum* legendum sit, sed *Nerviorum*: ait enim hic Florus: In hac pugna multa Rom. insignia fuisse, tum illud egregium ipsius dncis, quod nutante in fugam exercitu, &c. Hoc autem non in pugna cum Belgis, sed cum Nerviiis, accidisse, scribit Cæsar, et Val. M. Accedit ad hoc, quoniam Belgæ facili pugna a Cæsare superati sunt. Lege Cæs. de Bcl. Gal. 2, 10, &c. et Liv. lib. 104. *Cam.* Sed videtur oblitus ille, Nervios ex Belgis esse. *Vin.* *Nerviorum* est in Ald.

Nutante] Inclinante. Claud. de Bell. Get. 595. 'Totaque præciso nutassent agmina coruu.' Suet. Cæs. iv. 'Nutantes ac dubias civitates retinuit in fide.'

Rapto fugientis e manu scuto, in primam volitans aciem] Similia Cæsaris facta, ap. Val. M. 3, 2, 19. Suet. 62, 1. et Nostr. inf. 4, 2, 82. *Freinsh.* Et de Augusto Flor. iv. 12. 7. 'Manu prælium restituit,' posset exponi e Suet. l. d. 'Inclinatam aciem solus sæpe restituit, obsistens fugientibus, retinensque singulos, et contortis faucibus convertens in hostem.' Sed potius puto eum *Freinsh.* in Ind. Ryckio, et Perizon. ad h. l. idem esse, quod pugnando; ut Florus dicat eum cominus pugnando, et militis etiam, non ducismodo, officio fungendo prælium restituisse: sic 'Manu sternere,' pro, cominus gladio ferire, Virg. Æn. ix. 702. Et 'Manu fortis,' 'Manu promptus' ap. C. Nep. et alios eadem significatione.

§. 5 *Major cum Oceano*] Sic inf. 4, 2, 75. *Freinsh.* Describit hoc bellum

Cæsar III. B. G. 8. et seqq.

Naufragæ] *Laceratæ* supr. II. 2. fin. Ov. Ep. Phyll. v. 16. 'Mersa foret cana naufraga puppis aqua.' et I. Art. 412. 'Vix tenuit laceræ naufraga membra ratis.' 'Sensissent,' ut supr. III. 2. 3. 'Arma nostra sensere Salyi.' Sed quod naves Venetorum impactis in eas Romanarum navium rostris statim fractas et solutas scribit, id aliter narrat Cæs. III. B. G. 13. Add. Dion. lib. XXXIX. p. 110. et Davies. ad Cæs.

Hæreat in radis pugna] Naves æstu decedente in locis vadosis sedebant, qua re pugna dirimebatur ac prohibebatur. Curt. VI. 1. 'Augustiæ loci, in quo hæserat pugna, non patiebantur totis congrédi virihus.' Petron. c. CIX. 'Hæc ut turbato clamore mulier effudit, hæsit paullisper acies, revocatæque ad pacem manus intermisere bellum.'

Intercedere bello] Ita supr. 3, 4, 2. Freinsh.

§. 6 *Aquitani, callidum genus*] Abbo, de obsidione Lutetiæ, lib. 2. 'Calliditate venis, acieque Aquitania linguæ.' *Idem*. De bello duce P. Crasso legato cum Aquitanis gesto Cæs. III. B. G. 20. seqq. Dio Lib. XXXIX. p. 112. et Oros. VI. 8. De speluncis, in quas se receperint, hi nihil dicunt. Cæs. III. B. G. 21. scribit, Sotiates, Crasso oppidum eorum obsidente, cuniculos ex urbe ad aggerem vineasque Romanor. egisse, ejusque rei peritissimos fuisse Aquitanos, quod multis locis apud eos ærariæ sectoræ essent. Ea verba Cæsaris Florum hic interpretari voluisse pntat Hotmanus ad Cæs. I. d. Hoc si ita est, nihil stultius Floro dici, aut cogitari potest.

Jussit includi] Diversas in tali casu artes adhibuere diversi: supra, 2, 3, 8. 'Bæbius latebras hostium ignibus sepsit:' quemadmodum Alex. etiam eos, qui cum Satisbarzane defecerant, et in præruptam rupem se recepe-

rant, ignibus et fumo expugnavit; Curt. 6, 6, 24. quæ forte historia est, quam tangit Simocatta, 9, 7. Sertorius, ap. Plut. in Vita, cap. 26, et 27. multo pulvere excitato, quem ventus in os speluncæ impingeret, latentes ad deditionem compulit. Herodes apud Joseph. 14, 27. arcis quibusdam, ubi milites incluserat, ad ostia speluncarum, alias inaccessibilia, superne demissis. Inprimis autem huic similis est Taciti locus, 14, 23. 'Barbari pro ingenio quisque, alii preces offerre, quidam deserere vicos, et in avia digredi: ac fuere, qui se speluncis ac carissima secum abderent. Igitur dux Romanus diversis artibus, misericordia adversus supplices, celeritate adversus profugos, immitis iis qui latebras insedcrant, ora et exitus specuum sarmentis virgultisque completos, igni exurit.' Freinsh.

Morini dilabebantur] Naz. *mora dilabebantur*, et supra *mora* eadem manu scriptum *nec*: et ita Pal. 1. *nec mora dilabebantur*. Tollius hunc locum præterit. Ceteri o. s. etiam Vineti, et vett. edd. præter Voss. 3. et Ed. Ald. in quibus est *mox dil.* exhibent *mora*. Recte emendatum esse, a Vineto opinor, *Morini*, constat e Cæs. III. B. G. 28, 29. et Dione Lib. XXXIX. p. 111. Sed quod Florus dicit Cæsarem silvas eorum jussisse incendi, ap. illos non legitur.

§. 7 *Induciomarus*] In nonnullis Vineti tertia syllaba erat *ti*, quod e suis etiam adnotarat Salmasius; in aliis *cti*, cum quibus consentiunt Duisb. et v. e. *Treveros* quoque libri Vineti, Salmasii, Duisb. Fran. et v. e. In nummis et marmoribus per *e* et *i* scribi ostendit Cellar. in Geogr. Ant.

Convocavit] Malim *commovit*, aut *concitavit*. Freinsh. Si quid mutandum sit, malim *concitavit*. Cæs. v. B. G. 26. 'Induciomari nunciis compulsi suos concitaverunt.'

Conjuratone facta invenere legatos] Lipsius conjecit: *conjuratone facta*

invasere legatos. Mox pro *Dolabella* idem Vir magnus censet reponendum esse *Tito Labieno*, aut errorem ipsius Flori, quod Anna quoque monuit. Sed in loco præced. N. Heinsius malebat: *circumvenere legatos.* Græv. *Invasere* Scheffero quoque in mentem venit. Heins. conjecturam suam confirmarat ex Epit. Liv. cvi. ‘Cotta et Titurius, legati Cæsaris, circumventi insidiis cum exercitu, cui præerant, cæsi sunt.’ Perizonius adscripserat, *invenere* ideo dici, quia Cæsar aberat. Hoc verum puto. Auctor Epit. Liv. tantum de Cotta et Sabino, qui in Eburonibus hiemabant, loquitur: Florus etiam de Labieno, qui in Treviris erat, et ab Induciomaro, ita ut illi ab Ambiorige, circumventus dici non potest. Vid. Cæs. v. B. G. in fin. ‘*Dolabellam*’ Cæsar nusquam inter legatos suos numerat. Pro eo an substituendum sit *Labieno*, quo duce hæc gesta sunt, mihi non liquet. Anna Fabri ad h. l. et Davies. ad Cæs. v. B. G. ult. putant errasse Florum, quibus propinodum adsentior. Nam et alia in hoc capite contraria iis, quæ leguntur ap. Cæs. et falsa ab eo tradi, ut quæ de navibus Venetorum, de speluncis Aquitanorum, de silvis Morinorum, et querelis Tencterorum scribit, hic observat Rupertus.

§. 8 *Aurum ablatum*] Hoc intactum prætereunt Interpp. Nec tamen facile dictum est, quodnam sit illud *aurum ablatum*. Vix dubito, quin vera sit conjectura sagacissimi Perizonii, qui pro his verbis in margine libri sui scripserat *Aurunculeium*. Hoc enim nomen erat Cottæ. Cæs. v. B. G. 24. et alibi. Jul. Celsus: ‘Ibi Aurunculeius Cotta fortissime dimicans occiditur.’

Cottam cum Titurio] *Cottam* in Naz. verius alter Pal. *Lucium Cottam*. Salm. *Marcum Cottam* voluit scribere Salm. nam ita e Naz. et Pal. 2. adnotaverat. *Marcum* etiam libri Vineti, Regg. Magl. Duisb. Fran.

Voss. et v. e. Sed is Cæsari est ‘Lucius:’ et ita Pal. 1. Prænomen *M.* ex ultima litera vocis præcedentis ortum puto.

Cottam cum Titurio Sabino legato ibi amisimus] Num solus Titurius fuit legatus? Nihil sane aliud hæc verba præ se ferunt. Cotta tamen æque legatus fuit ac Titurius. Itaque olim monuit Vir summus J. F. Gronovius, cujus memoria mihi semper erit sanctissima, ut omnibus esse debet, quibus interiores litteræ sunt curæ, legendum esse: *Cottam cum Titurio Sabino legatos ibi amisimus*. Idem in mentem venit N. Heinsio. Ignorant interpolatores venustum loquendi genus, veteribus frequens; qui Cottam cum Titurio dixerunt pro Cotta et Titurius, ut ap. Virg. *Æn.* i. ‘Remo cum fratre Quirinus Jura dabunt,’ hoc est, Remus et Quirinus jura dabunt. In Cod. Ryck. scribitur *Marcum Cottam*. Græv. *Legatos* probat Perizon. ad Sanct. Min. iv. 10. 4. Suet. Cæs. xxv. ‘Titurio et Aurunculeio legatis per insidias cæsis.’

Nec ulla de rege mox ultio] *Lege: nec ulla de rege noxæ ultio.* *Mox* non potest ferri. Nam nulla subsecuta est unquam ultio, ne sera quidem, cum ‘perpetua trans Rhenum fuga latuerit,’ ut statim Florns testatur. Tac. xi. A. 22. ‘Interea Romæ nullis palam neque cognitis noxæ caussis Cn. Nonius (sic Medicæns liber, non *Novius*) eques Romanus ferro accinctus reperitur in cætu salutantium principem. Nam postquam tormentis dilaniabatur de se novissime confessus conscios non edidit.’ Scripsi primo *noxæ caussis* pro *mox caussis*; deinde *novissime*; perperam *Novius* iterabatur in vulgatis. *Confessus* e cod. Rodolphi Agricolaë est, cum hiatus hic aliæ membranæ ostentarent. Potest et abesse, ut ‘de se novissime’ referatur ad τὸ ‘edidit.’ Et est vocabulum ‘noxæ’ Tacito in frequenti usu. Hanc etiam observatio-

nem de his Flori et Taciti locis, debet Viro Perillustri N. Heinsio, quem et vid. de vocabulo 'noxa' ad Vell. lib. i. cap. 12. ubi pluribus in locis eam in *mox* degencrasse ostendit. Græv. Videndum tamen censeo, an *mox* hic accipi possit pro, postea, deinde. Suet. Aug. XLVII. 'In has trajicere apparantem tempestates prohibuerunt, nec *mox* occasio, aut causa trajiciendi fuit.' Idem Tib. XXVI. 'Nec amplius quam *mox* tres consulatus gessit.' Et ib. LIII. 'Nec ullo *mox* sermone dignatus est.' Flor. i. 1. 2. 'Nec *mox* fama dubitavit.' Add. Serv. ad Virg. i. G. 24. et Torrent. ad Suet. Aug. l. d. Vid. et supr. ad Cap. 5. n. 3. Julius Celsus pro *mox* dicit in *finem*: 'Inultum scelus in finem fuit.'

§. 9 *Immunis*] Liber, intactus bello. Virg. Æn. XII. 558. 'Adspicit urbem Immunem tanti belli, atque impune quietam.' Vell. II. 115. 'Per gentes integras immunesque adhuc clade belli.' Aliter Ov. II. Amor. 14. 1. 'Immunes belli puellæ.'

Receptor hostium] Receptatores enim perinde puniuntur, ac meruerunt ii, quos receperunt: l. 1. de Recept. in cuius fine leve mendum est, sed quod sensum vehementer pervertit: legitur enim: 'In pari caussa habendi sunt, quia cum adprehendere latrones possent, pecunia accepta, vel subreptorum parte, dimiserunt.' Scribendum enim: *In pari caussa habendi sunt, qui, cum, &c.* ut bimembris sit hæc lex, agatque de receptoribus primo, tum etiam de iis, qui non recipiunt quidem latronem, sed accepta pecunia, cum possent adprehendere, dimittunt. Fr.

§. 10 *Sed prima*] Bellum cum Ariovisto gestum est paullo post Helvetios victos, ante alia bella, quæ memoravit Florus. Cæs. i. B. G. 31. seqq.

Sequani enim de incursionibus eorum] Doctiss. Vinetus Cuspinianum repre-

hendit, tanquam andaculum, qui *Hædui* emendaverat, ipse potius castigandus, quod aliter emendandum censeat. Antiqua scriptura in Naz. *Hæcavi*: ex cuius vestigiis puer diceret esse faciendum *Hædui*, si tantum, quid essent 'Hædui,' sciret: ipse Vinetus *Sequani* voluit, et sic edidit. In vetustiore Pal. omnibus literis *Hedui* plane scriptum: nemo legerit primum librum commentariorum Cæsaris, quin statim huic emendationi assentiatur: itaque nihil addam amplius. *Salm. Hædui*] Sic Pal. 3. et alludunt ceteri. Camers ita restitutum a Cuspiniano suo scribit. Vincetus *Sequani* mallet, sed illud verum est. *Freinsh. Hædui* Reg. Q, et, ut videtur, Toll. nam ex iis nihil ad Ed. Grævii adnotatum erat. Ryck. et Ald. *Edui*. Voss. 1. *Hæcavi*, Pal. 2. ap. Grut. et v. e. *Heccavi*, Duisb. et Fran. *Heccani*, Vineti exemplaria *Eccani* et *Heccani*, Voss. 2. *Hæc autem*, Voss. 3. *Hæc avide*; et ita aliæ edd. vett. sed Sab. *Cecani de*, Reg. F. *Sequani de*. Enim abest a plerisque scriptis et edd. vett. Cuspiniani emendatio nititur auctoritate Cæsaris i. B. G. 31. quamquam ex eod. c. 32. intelligitur, Sequanos quoque fuisse inter principes Gallorum, qui apud Cæsarem de Ariovisto querebantur, et Dio Lib. XXXIX. p. 81. ntrosque conjungit.

§. 11 *Ariovisti superbia*] Ita v. e. aliæ amplius: *Arior. regis sup.* quod cum absit Pal. 2. ac 3. hæret tamen in Naz. Grut. Nec non in Ryck. Fran. Voss. et Magl. sed in hoc adscriptum: habent etiam aliæ edd. vett.

Quis est] Vid. i. 18. 4. De usu particulæ 'autem' in hac forma sermonis Burm. ad Petron. cap. LVIII. *Quis est, ait Cæsar?* Reg. Q.

Si vult, veniat] Augustin. Ep. 163. ex Val. M. 'M. Drusus cum a senatu vocaretur, senatum potius ad se venire jussit.' Vives, ad August. Civ.

3, 26. Contra centurio noluit Servatorem nostrum ingredi tectum suum; cuius dicti causam hic vides. Simile quid notavit Polyb. in Excerpt. ap. Vales. p. 177. de Hasdrubale et Gulussa: Κατένευε (Hasdrubal nimirum) τῷ βασιλεῖ (Gulussæ) προίέναι πρὸς αὐτὸν, καθήκον γίνεσθαι τοῦναντίον. *Freinsh.*

Num ego me interpono Romanis] Idem responsi reddidit iis olim Antiochus, ap. Liv. 33, 26, 2; et Appian. princ. Syriaci, p. 88. itemque prætor Achæorum Lycortas, ap. ennd. Liv. 39, 37, 7. *Freinsh.* Ryck. *Non ego me interpono Romanis.* Mox id. *tantus gentis terror in castris, omisso novæ.* Græv. Cic. II. Phil. 4. 'Quid enim me interponerem audaciæ tuæ?' Val. M. IV. 1. 6. 'Non oportere P. C. se Reip. Carthaginiensium interponere.' Liv. XXXV. 35. 'Qui cunctatus fuerit, et suum consilium meo interponet.' *Novæ* a Magl. quoque primo abfuerat, sed deinde adscriptum erat. 'Nova gens' est, cum qua nondum bellum gestum fuerat, ut alibi 'novi hostes.'

§. 12 *Testamenta passim etiam in principiis*] Expressit verba Cæsaris, B. G. I. 39. *Principia* enim h. l. pars castrorum est, non aciei, ut in Ind. latius notabitur. Porro testamentorum militarum duo reperiuntur genera: prius, ad quod hoc exemplum pertinet, quod pugnam ingressuri faciebant; quod etiam 'procinctum:' §. 1. Inst. de Testam. Ord. vel 'in procinctu' (vide Festum) appellatur: alterum, quod milites in castris degentes condebant, de quo tituli Inst. D. et C. Prioris exemplum est ap. Vell. 2, 5, 2. quod sua jam tum ætate desiisse Cic. de N. D. 2, 3. queritur. Datur etiam casus, ubi in medio periculo tale testamentum fit, ut ap. Joseph. Bell. Jud. 7, 6. Simile est primo, quod ap. Justin. 3, 5, 10. de Spartanis refertur: eos prælium iniuros, 'tesseras, insculptis suis et patrum nominibus, dextro brachio deligasse, ut, si omnes adversum præ-

lium consumsisset, et temporis spatio confusa corporum lineamenta essent, ex indicio titulorum tradi sepulturæ possent.' Quamvis enim solius sepulturæ causa fecisse Justinus putet, nullus tamen dubito, quin hereditates etiam et legata aliqui eorum eadem ratione reliquerint. Testamenta autem ea magni timoris erant indicia: nam qui se mox perituros existimabant, hoc curabant, ut Scævinius ap. Tac. 15, 54, 2. *Freinsh.* In *principiis* quum dicit, significat vel Principes castrorum, tribunos milit. præfectos, aliosque, qui in principiis tendebant, testamenta fecisse; vel etiam vulgus militum terrore captum in conspectu ipsius Imperatoris et aliorum Principum testamentis condendis timorem suum prodidisse, tamquam mox morituros. Perizon. Diss. I. de Prætor. §. 29. De principiis castrorum add. ad eos, quos in Ind. laudat Freinshemius, Lips. IV. de Mil. Rom. 4. Duisb. et v. e. *etiam principiis*: hoc ortum videtur ab iis, qui ignorabant, quid essent principia castrorum.

Eo magis gladiis] Add. Liv. 38, 22, 8. Tac. 2, 20, 4. *Freinsh.* 'Patuerunt,' est, opportuna et exposita fuerunt: vid. Scal. ad Culic. v. 195. Liv. XXXI. 39. 'In patentem vulneri equum equitemque.' Sic 'Noxæ patere' Cels. VIII. in fin. 'Occasioni fraudis' Liv. XXIV. 37. 'Casibus' Stat. II. Silv. 7. 91.

§. 13 *Calor*] 'Ardorem' dicit IV. 2. 80. Silius I. 549. 'Primos in Marte calores,' et XII. 389. 'Bellantum calor.' Paulus I. 9. pr. D. de Publican. 'calor licitantis.' Vid. Briss. de V. S.

Nulla] Pro nulla re. Sic et alii in Ind. Sen. v. Controv. et Papinian. I. 40. §. 1. D. de Pact. ap. Ernst. I. Obs. 4. Columell. II. 15. 'Nullo alio magis fructus exuberat.' Justiu. v. 1. 'Initiorum sacra nullo magis, quam silentio, solennia,' ubi id non recte improbat Schefferus. Similiter 'nul-

lius, pro, nullius rei: vid. Ind. *Nul-lum*, pro, nihil, in Inscriptione ap. celeberr. Montfaucon. Diar. Ital. c. VIII. ANIA L. (i. e. ex sententia Montfauconii *Annia liberta*) INGRATIUS HOMINE NULLUM EST. Sed dubito an prima vox fuerit ANIMAL. Et aliquo, pro, aliqua rc. Ulpian. l. II. §. 2. D. Locat. 'Prospicere debet conductor, ne aliquo vel jus rei, vel corpus deterius faciat.' Ita est Florentiæ. Vulg. in aliquo. Haloand. *aliquod*. Salmasius ad Tertull. Pall. p. 264. scribit, *aliquo* ita sæpe occurrere in Floro. Credo eum falli.

Quum se veluti testudine] Expuncto illo *veluti*, lege: *elatis super caput scutis, quum se testudine barbarus tegeret: veluti* plane supervacuum: nam illa elatio et coarctatio, ut ita dicam, scutorum super caput, testudo proprie est, non veluti testudo. *Salm.* Edit. posteriores *veluti testud.* Sed id vocis non comparet in vet. ed. aut ullo Pall. *Grut.* De testudine vid. Lips. Poliorc. 1. 5. *Freinsh.* Hæc quoque N. Heinsio suspecta sunt, qui scribendum iudicat: *cum se veluti vallatum testudine barbarus tegeret*, quia revera testudo erat, qua se barbarus veluti vallaverat: non longe post idem censet excidisse *visa* in illis verbis: *Tantum pavoris incussit intra ripam subito Romana vis visa*. In libris enim *visa* non extat, absorptum a præced. vocula earund. litterarum. *Græv.*

Gladiis descendebant] Desuper gladios immittebant in jugulos. Eadem phrasis in Claud. Bell. Gct. 601. 'Altius haud umquam toto descendimus cuse In jugulos Scythiæ:' ubi vid. Barth. Aliter Liv. 1. 41. 'Ferrum haud alte in corpus descendisse.' Desuper vulnerare dicit de hac re Cæs. 1. B. G. 52. 'Reperti sunt complures nostri milites, qui in phalangas insilirent, et scuta manibus revelle-rent, et desuper vulnerarent.'

§. 14 *Iterum de Germanis Tencteri*]

Vetus, *Iterum de Germano*: et hoc magis Flori *χρήσιον* resipit. *Salm.* Ita Pall. et plerique scripti et editi: *de Germanis* libri Vin. et Fran. post *Iterum* Ryck. Berol. Duisb. et v. e. addunt vero. *Tencteri* in plerisque libris sunt *Centeri*: in Reg. Q *Treviri*. Rem ipsam non recte narrat Florus. Vid. Cæs. 1. B. G. 1.

Ultero] Conjeceram ita legendum, et firmant Pal. 1. et 3. item ed. nostra vetus; quo minus ita reponere dubitavi. Dicit enim Florus, jam sua sponte transisse Cæsarem, non lacescentibus Germanis. Sic Tac. 13, 7, 2. 'Duosque veteres reges, Agrippam, et Iocelum, expedire copias, queis Parthorum fines ultro intrarent.' Sic etiam Noster sæpius. *Freinsh.*

Mosulam] Hoc reposuit Vinetus, cum servarent Mss. ejus, *Massiliam*, quod et in v. e. et Pall. tribus; ita tamen, ut restet a prima manu in tertio, *Mosellam*. *Grut.* *Mosula* flumen nusquam lectum mihi, nisi quod Guliel. Brito, lib. 10. Philippidos: 'Ut miraretur fieri se Mosula rubrum Sanguine sanctorum.' Totum autem locum ita corrigit doctiss. Cluver. Germ. Ant. 2, 4. 'Infra Mosellam navali ponte transgreditur ipsum Rhenum.' Cujus tamen rationes curatius expendere jam non vacat. *Freinsh.* Salmasius e Pal. 1. adnotarat *Mossellam*. Ryck. Reg. F, Voss. Duisb. itidem *Massiliam*, sed hic in marg. recentiore manu *Mosellam*. Fran. *Mossilam*. Reg. Q *Mosellam*. Cellarius 11. Geog. Ant. 3. scribit hunc fluv. non modo ab inferioris ævi Scriptoribus, verum etiam a Floro *Mosulam* vocari. Sic enim hic emendasse Vinetum; nec esse, quod ex nro Pal. substituitur *Mosellam*, quum æque Latine per modum deminuendi dici possit 'Mosula' et 'Mosella.' Non possum adsentiri Viro eruditiss. Nam Vinetus ita emendavit sine auctoritate ullius libri scripti, quum in suis invenisset *Massiliam*. Jam vero consentaneum erat

illius conjecturæ præferri scripturam vel unius libri veteris, in quo hoc nomen ita scribitur ut in Tacito, Ausonio, Vibio Sequestre, aliisque paullo vetustioribus ex inferiore ævo. Nam qui *Mosulam* dixerit, præter Guil. Britonem, sæculi duodecimi Scriptorem, nullum protulit Cellarius. Et quum Vinetus ipse ad principium Mosellæ Ausonii scribat, Latinos cunctos hunc fluvium *Mosellam* adpellasse, non recte hic ex *Massiliam* fecit *Mosulam*. Omnino præferendum censeo *Mosellam*, quod totidem literis etiam in Reg. Q et margine Duisb. scriptum est: eoque propius, quam ad id, quod coniecit Vinetus, accedit, quod habet Jul. Celsus Flori verba exscribens, *Ossellam*; e quo Dionys. Vossius quoque hic reponerat *Mosellam*. *Mosulam* nusquam legi, nisi ap. Ald. Tollius quidem hic nullam varietatem scripturæ adnotarat ad Ed. Grævii, in qua est *Mosulam*. Sed hoc nihil me movet. Nam is et in hoc cap. et alibi negligentius in conferendis libris scriptis versatus est. An autem Cæsar Mosellam transgressus fuerit, ea alia disceptatio est.

Navali ponte] Hujus pontis structuram ut Cæsar B. G. 4, 17. elegantissime et absolutissime describit, ita eum Jocundus Veronensis corrupte depingit, Cardanus in subtilitate sua futiliter, Jo. Buteo in Geometricis diligenter et fideliter. *Stadius*. Vid. omnino Magium Miscellan. 4, 20. *Freinsh.* Et Lips. II. Poliorcet. ult. Sed Florum reprehendit Jul. Celsus, et Cæsarem non 'ponte navali,' sed 'stabili' Rhenum transiisse ostendit ex ipso Cæsare IV. B. G. 17. Cæsar quoque 'Hercynias silvas' non memorat; sed se Rheno trajecto in Si-cambrorum fines venisse, eosque se cum omnibus suis in solitudinem ac silvas abdidisse scribit.

Intra ripam] Suam, sive Germanicam Rheni ripam: *citeriorem* dicit Liv. XXXIX. 31. 'Hispani postquam

in citeriore ripa duo Romanorum agmina conspexerunt.' Qui locus nonnihil facit ad confirmandam conjecturam Heinsii. Sed vulgata lectio est in omnibus libris Flori et Jul. Celso.

§. 15 *Nec semel*] Jactat hoc Cæsar ap. Julian. 'Semel ille (Alexander) Istrum transiit; ego bis Rhenum.' *Freinsh.* Salm. e Naz. adnotarat *et iterum*. Sic quoque Ryck. Regg. Berol. Duisb. Fran. Voss. et o. e. v. Nihil muto. Non semel tantum, sed iterum quoque penetratum dicit.

Ponte facto] 'Nota atque instituta ratione,' ait Cæs. B. G. 6, 9. Quomodo autem Romani quam facillime fluvios transgredi consueverint, refert Suidas in voce *ξεῖγμα*. De historia Suet. Cæs. 25, 3. 'Germanos, qui trans Rhenum accolunt, primus Romanorum ponte fabricato aggressus, maximis cladibus affecit.' *Freinsh.* De usu verbi passivi 'penetrari,' et aliorum hujusmodi passivorum, vid. quæ disputat Perizon. ad Sanct. Min. III. 3. 102.

Et quod acerbissimum] *Sed quod e Naz. et Pall. in exemplari suo scripserat Salm. Et ita ceteri s. et o. e. In Vineti et Stadii Edd. primum lego et quod. Restitui sed. Librarii neglexerunt repetere ultimam literam vocis præcedentis.*

§. 16 *Et quasi hic Romanis orbis non sufficeret*] Melius legerim, *et quasi hic Romanus orbis non sufficeret, alterum cogitavit.* Romanorum orbem vocat τὴν οἰκουμένην, nam ita Romanos vocat 'Gentium dominos,' 'Orbis dominos.' Cæsaris ambitionem et φιλαρχίαν tangit; cui exsaturandæ non erat satis orbis terrarum, et quidquid parebat Romanis, nisi alterum orbem quæsisset. Alterum orbem Britanniam intelligit, de qua in continenti sequitur, quam novum orbem, et alterum orbem, appellabant Romani, ut notum est. *Salm. Romanus orbis*] Sic reposui ex cod. Ryck. qui

diserte sic scribit, ut scribendum esse vere et εὐσκόπως conjecerat Salm. *Romanus orbis* est Romanum imperium. Græv. Naz. et Pal. poster. in exemplari Salmasii, et Voss. 1. *Romanus*. Et sic fuerat in Fran. a manu prima, sed deinde factum *Romanis*, cancellato altero brachio literæ u. *Romanus* etiam Edd. B. S. et P. E Toll. rursus nihil erat. Regg. Duisb. Voss. 2. 3. edd. V. A. et J. *Romanis*. Perizonius hic scripserat se ἐπέχειν. Mihi probandum videtur *Romanus*. Vid. ad n. 2. Eumenius Paneg. Constant. c. xi. ap. Rupert. ad h. l. 'Quam (Britanniam) quum Cæsar ille auctor vestri nominis intrasset, alium se orbem terrarum scripsit reperisæ.' Vell. 1. 2. 'In extremo nostri orbis termino insulam circumfusam Oceano Gades condidit.' Ulpian. l. 17. D. de Stat. Hom. 'In orbe Romano qui sunt.'

Britanniam transit] Sic erat in v. e. recisis reliquis: aliæ enim, *Britanniam petit*, in *Britanniam transit*, &c. quæ sane supervacua, quamvis item compareant in omnibus Pall. *Grul*. Porro ne quem offendant ista dictio, *Britanniam transit*, ita loquuntur optimi auctores, quos modo notavit Berneccerus, ad Justin. 14, 5, 9. Sic D. Hieron. ad Gerontiam, sub finem: 'Annibal Bithyniæ mortem veneno reperit:' pro, in Bithynia. *Freinsh*. Multa hic reciderunt Viri insignes. Ryck. et ceteri Mss. *Britanniam petit*. In *Britanniam transit*. Non nego hic abundare voces, sed nullas præter in *Britanniam*. Sic enim legend. et distinguend. *Classe igitur comparata Britanniam petit*. *Transit mira celeritate*. Huic *transit* magister adjecerat, in *Britanniam*; hoc postea irrepsit in contextum. Græv. Scriptura Pall. etiam est in Regg. Toll. Duisb. Voss. 1. 2. et Fran. E Cod. Ryck. adnotaram *Britanniam petit mira celeritate*. Sed potui aberrasse in eo conferendo, quum clariss. Grævius testetur, eum

Delph. et Var. Clus.

non abire ab aliis. Editio Parvi itidem ut prima, *Britanniam transit*. Et sic quoque Voss. 3. Itaque etsi non improbo emendationem Grævii, tamen malui relinquere scripturam Vett. Edd. quam reduxerat Gruterus, et post eum omnes retinuerant, quam cum Amst. conjecturam Grævii recipere. *Britanniam transit* Latine dici ostendunt etiam Sanct. Minerv. iv. 6. et ibi Perizon.

Quippe quum *tertia vigilia*] Malo, quippe qui *tertia vigilia Morino solvisset a portu*, minus quam *medio die insulam ingressus est*; ut vetus habet editio, et Naz. liber. Salm. Et plerique alii scripti et edd. vett.

Morino solvisset a portu] Apparet, hinc iter fuisse Britanniam petentibus, quo respexerit Virg. *Æn*. 8, 777. et ex eo D. Hieron. citato supra loco: et magis Gratius, *Cynegetici* vs. 174. 'Quid freta si Morini dubio refluentia ponto Veneris, atque ipsos libeat penetrare Britannos?' Ceterum hoc loco quidam pro *Morino* substituebant *Monino*, quos tamen refutant Casaub. ad Strab. p. 79. et Merula, *Cosmog.* 2, 3, 20. *Freinsh*. Quem hic designat *Freinshemius*, est Franc. Hotmanus ad Cæs. v. B. G. 8. Ejus errorem post Casaubon. notavit etiam Dionys. Vossius ad Cæs. ib. c. 12. De portu *Morino* varias sententias Doctorum recenset Cellar. in *Geog. Ant.* 'A portu,' ut apud Liv. xxii. 31. 'Classis a litoribus hostium plenis trepide soluta:' xxix. 5. 'Naves præda onustas ab Hippone solvit.' Et xxxi. 7. 'Quinto die, quam ab Corintho solverit naves.'

§. 17 *Carpenta*] Quis ille pugnandi modus sit, luculenter describitur Cæsari, B. G. 4, 33. adde sup. 3, 2, 5. *Freinsh*. Idem in Ind. 'trepidantia' recte exponit, cum cura et metu festinantia. Nam *trepidare* sæpe est, cum pavore quodam festinare ac discurrere. Liv. i. 7. 'Concurso pastorum trepidantium circa advenam mani-

Flor.

3 I

festæ reum cædis.' Id. ix. 37. 'Alios immobiles, alios semisomnos in cubilibus suis, maximam partem ad arma trepidantes, cædes oppressit.' xxiii. 7. 'In foro otiose inambulavit, trepidante tota civitate ad excipiendum Pœnum, visendumque.' Add. xxvii. 28. et xxxi. 24. Et *trepidatio* ead. significatione xxii. 19. 'Raptimque omnia præpropere agendo militum apparatu nautica ministeria impediuntur; trepidatione nautarum capere et aptare arma miles prohibetur.' Vid. Gron. ad Liv. xvii. 1. et Gud. ad Phædr. iv. fab. 5. Mox Salmasius in marg. adscripserat *isset*: et ita Duisb. Fran. et o. e. v. sed Ryck. *esset*.

Improbam classem] Freinsh. in Ind. audacem, nimis avidam. *Improbus* sæpe notat aliquid nimium, ut in noto illo Poëtæ i. Georg. 145. 'Labor omnia vicit Improbus.' Sed præcipue audaciam et temeritatem plus adpetentium et audentium, quam decet. Vid. quæ adnotantur ad Virg. l. d. et vs. 119. ibid. et ad Phædr. i. fab. 1. et 5. Gron. iv. de Pecun. Vet. 8. ad Sen. Med. 84. ad Herc. Œt. 1081. et Diatr. in Stat. c. xxix.

Naufragio castigasset Oceanus] Eadem phrasis inf. 4, 2, 75. Freinsh. Lege Cæs. iv. B. G. 29.

§. 18 *Auctisque admodum copiis*] Idem liber *admodum* non habet: supra ita loquutus est, *auctis admodum copiis*: ubi admonuimus etiam legi, *inmodum*. Salm. Illud *admodum* additum a me ex v. e. et Pall. duob. aberat aliis, neque visitur in Naz. sed novum non est negligi voculam præcipitantia librarii. Grut. Delevi *admodum* auctoribus libris, quos Salm. vidit, quibus accedit Ryckianus: statim in hoc ipso quoque legitur *Cavelianis*. Optime Freinsh. *e regibus Cassivelauni*, aut *e regibus Cassivelaunum*. Nam quamvis ipsum Cassivelaunum non ceperit Cæsar, forte tamen intelligit Florus ducem aut regulum Cassivelauni, qui

Rex regum, quendam. Aut Florus more suo hic oscitavit. Græv. Vossiani non habent *admodum*, et post primam Editionem omnes aliæ ante Gruterum id repudiarunt. Est tamen in Regg. Duisb. Fran. Berol. et Flor. Tollius e Magl. adnotarat *in modum*, de quo vid. iii. 1. 13. et iii. 5. 14. Obsequutus sum Grævio, quamquam non satis causæ video, cur hic omnino magis debeat abesse *admodum*, quam iii. 1, 13. et 'majorem in modum' iii. 5. 14.

In eundem rursus Oceanum] Similis locutio supra. Freinsh. iii. 6, 12. De 'Calidoniis silvis' quod dicit Florus, non intelligo. Nam Calidoniam non tenebant Britanni, et Cæsar circa Tamesin, et in vicinis regionibus bellum cum Britaunis gessit, nec in Calidoniam venit. Rupertus hic ita adnotat: 'Sicut in immensum fœcunda licentia vatium crescit, ita Flori nostri, qui Poëta fuit. Certe numquam Caledonias silvas vidit Cæsar.'

E regibus Cavelanis] *Cavelianis*, aliis libris. Salm. *E regibus Cavelanis*] Plurimum variant hoc loco libri: sed ad Cæsarem si revertamur, ex quo Florum hæc exscripsisse verum sit, videatur legendum *e regulis Cassivelauni*. Nam ita Cæs. B. G. 5, 22. 'Capto nobili duce Lugotorige,' qui erat inter duces Cassivelauni; quem Κασόλαυλον vocat Polyænnus, lib. 8. aut ejus librarii. Freinsh. Vineti libri *Callidonianis*, *Cavelianis*, et *Cavelianum*. Naz. Pall. Ryck. Duisb. Voss. 2. et edd. B. S. P. J. *Cavelianis*. Regg. *Cavelianum*. Fran. *Calidonianis*. Voss. 1. *Claudianis*. Berol. Magl. Voss. 3. et v. e. *Cavelanis*, Ald. *Cassivelaunum*. Eruditiss. Davies. ad Cæs. v. B. G. 22. legit *e regibus Cantianis*, et Lugotorigem, de quo hic Freinsbemijs, designari putat, quem nobilem dncem Cantiorum vocat Cæsar, Regem Jul. Celsus. Freinsbemijs conjecturam eo refellit, quod et nimis abeat a vestigijs lectionis receptæ, et mira locutio

sit, unus e regibus *Cassivellauni*, pro, e regibus, qui *Cassivellauno* snberant. Non sine causa offendit Virum clariss. insolitum genus loquendi, quod nec Ruperto placebat, qui conjecerat e regibus *Cassivellauni* ducibus, vel e regibus *Catuelanis*; ut Lugotorigem illum regulum *Catuelanorum* fuisse dicat Florus, quem *Britanniæ* populum nominant Dio lib. LX. p. 678. et Ptol. II. 6. Sed *Cantianis* non minus longe abít a vestigiis lectionis scriptæ, quam *Cassivellauni*, quo proxime accedit scriptura libri Flor. *Cassivellaunis*. Ego quid scripserit Florus divinandum aliis relinquo. Sed mihi omnino videtur aliquid voluisse dicere de *Cassivellauno*, cui *Britanni* communi consilio summam belli imperiique administrandi detulerant, et cujus, tamquam summi Ducis in hoc bello, frequentissima mentio est in Cæsare. Grævii suspicio, Florum fortassis per oscitantiam scripsisse *Cassivellaunum*, rationem habet. Firmant eam libri, in quibus est *Cavelianum*, et alia quamplurima exempla turpissimorum illius errorum in Historia: et sic quoque ad h. l. legebat Dion. Vossius. Sed quia locum corruptum esse constat, nolo ex eo gravio rem sententiam in Florum pronunciare.

§. 19 *Non enim provinciæ, sed nomini, studebatur*] Justin. I, 1, 7. de Vexore et *Tauao*: 'Longinqua, non finitima bella gerebant: nec imperium sibi, sed populis suis gloriam, quærebant.' Freinsh.

Quasi imparem se fateretur] De hoc recte judicat in Præf. Grævius. Quod Begerus Florum defendit, 'hyperbolen molliri adjecto vocabulo quasi,' et 'Oceanum considerari tamquam hostem Romanorum, cum quo non semel plus dimicandum fuerit, quam cum hostibus; adeoque nihil mirum esse, si, metaphora ab hoste devicto sumpta, tranquillitate sua se imparem fassus dicatur;' id æque inane est, atque ea, quæ ad huj. lib.

cap. 5. 19. adv. Græv. disputat: Non quærimus, quomodo Florus consideraverit Oceanum; sed quomodo debuerit, et an stilo historico conveniat tumor iste pæne plus quam poëticus. In Poëtis interdum quædam hujusmodi reperias, ut in Petron. c. CXXIII. in Carm. Bell. Civ. 'Modo quem ter ovantem Jupiter horruerat: quem' fracto gurgite Pontus, Et veneratus erat submissa Bosphorus unda:' et in aliis, quorum loca ibi adnotant Viri docti. Sed in prosæ Scriptore ea ferri non possunt. Neque hoc nomine solum reprehendendus est Florus, verum etiam quod priorem et posteriorem tractum Cæsaris e Britannia in Galliam comparaus in hoc 'tranquillum magis' dicit fuisse Oceanum: unde consequitur in priore sævum ac procellosum fuisse. At de hoc nihil est ap. Cæs. qui IV. B. G. 36. scribit, se idoneam tempestatem nactum e Britanua solvisse, navesque omnes incolumes ad continentem pervenisse. Sed hæc scilicet comminisci maluit ventosus Declamator, quam enormi ac tumidæ sententiæ inculcandæ locum prætermittere.

§. 20 *Nomine etiam, quasi terrore, composito*] Pal. alter, cui veterem editionem addimns, legit, *nomine atque terrore etiam composito*: melius erit: *nomine ad terrorem quasi composito*: si cui tamen placeat nihil mutari, me non quasi invitum trahet, sed volentem ducet. Salm. Stadius terrori: [sicut corrigi voluerat Rheinau. in Thesauo Locution. Taciti p. 1. in fin.] v. e. *nomine atque terrore etiam quasi composito*: quomodo et Pal. 3. sed duo alii adhærent vulgato. Grut. Videbatur legend. *ad terrorem*: sicut in simili fere loco Livii quem citavimus supr. I, 13, 4. Freinsh. N. Heinsius, ex cod. Pal. qui præ se fert *nomine adque terrore etiam composito*, elicit hanc emendationem: *nomine adque in terrorem etiam composito*. Græv.

In Pal. erat nomine adque terrore etiam quasi composito. Et sic Berol. Duisb. et v. e. nisi quod pro adque habent atque. In ceteris est vulgatum, ut et in Jul. Celso, qui se Flori verba describere testatur. Salmasii et Freinshemii conjecturam satis juvat locus Livii xxxviii. 17. 'Omnia de industria composita ad terrorem.' Aliquantum etiam Flor. iv. 2. 50. 'Vox ad jactationem composita,' et Tac. iii. A. 1. 'Cunctis ad tristitiam compositis.' Nec tamen eam in contextum admittendam existimavi, quod primi fecerunt Amstelodamenses. Quasi, quod excludit Heins. est in omnibus libris. Nomen Ducis Gallici in scriptis est Verginctoris, Vergingentoris, Vergugecoris, Vergingetorix, Vergingetorrix: in Ryck. Bergentorix. De his Vinetus: 'Vercingetorix, Avaricum, Alexia, Gergovia, sicut in Cæsaris Commentariis, ita hic vulgo imprimuntur. Sed quis scit, an ita recte barbarica vocabula?'

§. 21 Ille festis diebus, et comitalibus] Ἰχνα φωρὸς φῶρ ἔμαθεν, ut Græci dicunt: sic ego novi correctorum vestigia: concilialibus erat in veteri scriptura, quam in comitalibus perverterunt: omnino cum festi dies præcessissent, comitiales sequi debere, sibi persuaserunt: quod falsissimum est. Vercingetorix, et ejusd. factionis homines, dies tantum festos, quibus sua conciliabula indicere, eligebant: ut melius latere possent: quod comitalibus diebus non ita facile illis factum fuisset. Cæsar eadem de re loquens, 'Indictis inter se principes Galliæ conciliis, sylvestribus ac remotis locis:' conciliabulis igitur verum est. Festus: 'Conciliabula sunt loca ubi in concilium convenitur.' Cæsar 'concilia' vocat. Salm. V. e. et conciliabulis; quod etiam in Pal. 1. ac 3. nam 2. et conciliabulis; quod ultimum non displiceret; placeret etiam, si fulciretur plurium librorum auctoritate. Grut.

Et videtur certe requiri vocem, quæ præcedenti 'diebus' applicari possit. Quod tamen etiam possunt comitiales, quos sic dixisse videtur Florus more Rom. ap. quos 'comitiales dies' erant, quibus comitorum causa populus conveniebat. Vide Rosin. Antiquit. R. 7. 6. Freinsh. Conciliabulis] Recepi hanc lectionem, quam Ryck. et omnes melioris notæ codd. tuentur cum Salm. rejecto correctorum comitalibus substituentium commento. Sed pro frequentissimos legend. frequentissima. Aut si comitalibus retineas, videtur scribend. cum frequentissimos in lucis ageret. Nam 'agere diem festum' frequens, non vero 'habere diem festum.' Sic 'agere conventum' inferius lib. iv. 12. Græv. Concilialibus etiam Reg. Q. Fran. Voss. 1. et 2. consiliabilibus Reg. F. conciliabulis Duisb. Voss. 3. et Junt. In Toll. quid fuerit ignoro: nam Tollius hunc quoque locum præterierat. Perizonius adscripserat, sibi videri præferendum comitalibus: idque etiam probasse videtur Gron. ad Tac. iii. Ann. 40. Sed ut jam concedamus Florum potuisse dicere dies comitiales Gallorum, more Romanorum, ut putat Freinshemius, tamen prius videndum est, quid sit in libris scriptis, quorum quum nullus habeat comitalibus, non infirma suspicio est, eam vocem a correctoribus ortam esse. Conciliabulis autem, quod cum Græv. recepi, non solum aliquot MSSorum, sed etiam vett. edd. auctoritate nititur, ut manifesta illius vestigia sunt in corrupta scriptura aliorum librorum. Adde quod etiam alii, quum de conjurationibus loquuntur, concilia et conciliabula memorant. Cæs. v. B. G. 53. 'Nocturna que in locis desertis concilia habebant,' et vii. B. G. 1. in adnotatione Salmasii. Liv. xxxiv. 56. 'Ligurum viginti millia armatorum, conjuratione per omnia conciliabula universæ gentis facta, Lunensem agrum depopulatos.' Et

Tac. III. Ann. 40. 'Per conciliabula et cætus seditiose disserebant.' In lucis porro concilia populorum olim haberi solita notum est e Liv. I. 50. VI. 20. VII. 25. et 41. Obstat tamen huic lectioni, quod viderunt Freinsh. et Grævius, *frequentissimos*. Sed hoc Perizonius, quamquam retinebat *comitialibus*, non ad dies, verum ad homines referebat, hac sententia: Quum frequentissimi et maximo numero convenissent ad dies festos et in lucos. Nec displicet tamen conjectura Grævii *frequentissima*. *Concialibus*, quo Grut. inclinât, quodque etiam ad h. l. probabat Is. Vossius, ferri posset, si ea vox Latina esset, de quo mihi non constat.

§. 22 *Hieme creverant Alpes*] Supra 3, 3, 11. 'Per hiemem, quæ altius Alpes levât.' Freinsh. De 'Alpibus' dicit, quod Cæsar VII. B. G. 8. de 'Cebeuna' monte inter Arvernos et Helvios. Davies. ad Cæs. VII. B. G. 1.

Sed ille qualis erat ad nuntium rei felicissimæ temeritatî] Hic locus nobis paulo perturbatior apparet; mendosum non audeo dicere. Pal. alteri, et bonitate priori, non adest vox *temeritatis*, et *felicissime* legit: si alii accederent, censerem ita legend. *Sed ille qualis erat ad nuntium rei felicissime per invios ad id tempus montium tumulos, per intactas vias et nives expedita manu emensus occupat Galliam. Qualis erat, ὡς εἶχεν*. Eod. sensu, eademque servata distinctione, scribi posset, *felicissima temeritate*: et valde placet: vulgatum sane nou possum concoquere cum illis interrogationis notis. Salm. Belle quidem Salmasius locum scribit et explicat: *qualis erat, ad nuntium rei felicissime per invios, &c.* cum ita legatur in optimo Pall. *Qualis erat: ὡς εἶχεν*, quomodo loquitur Appian. Bell. Civ. 3. p. 568. a. sive, *felicissima temeritate*. Videtur tamen aliud sentire Florus, et tribuere Cæsari, quod Alexandro Seneca de

Benef. 1, 13, 3. '*felicem temeritatem*:' ut ita scribendum sit; *qualis erat felicissimæ temeritatis ad nuntium rei*; hoc est, ut erat fel. temer. Fateor quidem non succurrere, vocem *qualis* uspiam hoc modo usurpatam: sed nec isto altero sensu legisse me memini (nam etiam ap. Papin. Theb. 10, 199. aliter explicari potest) verum semper ut, vel *sicut*. Liv. 27, 53, 11. '*Vinctos, ut erant*.' Ov. Amor. 2, 5. '*Sicut erant, et erant compti, laniare capillos, Et fuit in teneras impetus ire genas*.' Id. in Epist. Paradis vs. 119. '*Et soror effusis, ut erat, Cassandra capillis, Quo ruis? exclamat*.' Curt. 8, 3, 10. '*Sicut erat, cruenta veste*.' Suet. Oth. 8, 5. '*Sicut erant cruenti*.' Xen. ed. Steph. p. 63. C. ἥτερον εἶχεν, et p. 511. A. Suet. Ner. 28, 1. Thucyd. 8, 7, 11, et 13. Herod. 6, 17. Porro ne quid desideret lector, etiam Gruteri conjecturas subnectam: arbitrabatur autem legi posse: *Sed ille, qualis erat, ad nuntium rei (felicissimæ temeritatî par) invios ad id tempus montium tumulos, intactas vias emensus &c.* ut per secundum natum fuerit a priori *par*, postea degenerante in *per*: sane '*emetiri per tumulos*,' '*per vias*,' insolens locutio. Aut si istud displiceret, forte fuisse: *Sed ille, qualis erat, ad nuntium rei felicissimæ temeritatis, per invios ad id tempus tumulos, per intactas vias emensus*: sicque plaue exhibet Pal. sec. Freinsh. Hujus etiam loci restitutio verissima debetur magno doctori nostro Gronovio, qui pulchre vidit legendum esse: *Sed ille qualis erat ad nuntium, (rem felicissimæ temeritatis!) per invios ad id tempus montium tumulos. Qualis erat ad nuntium*, est, quo in habitu erat cum nuntius conjunctionis Gallorum ad se perferretur. *Qualis erat* eod. sensu ponitur ac illud '*Sicut erat*,' '*Ut erat*.' Sed *rem felicissimæ temeritatis!* interposuit Florus admirans, ut sæpe solet in admiratione, onissis tamen exclamandi

particulis, proh! o! Inferius cap. 21. 'Nam Sulmonem vetus oppidum socium atque amicum (facinus indignum!) nondum expugnatum.' Et cap. 3. 'Quo (fidem numinum!) prælio oppressit.' Et I, 11. 'Sic expeditione finita rediit ad boves rursus triumphalis agricola, (fidem numinum!) qua velocitate?' Exemplaputra legenti hunc scriptorem occurrent passim. N. Heinsius præterea in sequentibus *vias* delend. vidit, et legend. *per invios montium tumulos; intactas nives expedita manu emensus: vias* natum censet ex 'invios' præced. 'Intactæ nives' ubique ap. poetas occurrere. Mart. 'Et toga non tactas vincere jussa nives.' Sic Heins. et recte. Nam 'emetiri terras,' 'montes' Latine scientes dicunt, *emetiri per loca* quid sit nemo intelligit. Recte Pal. 2. *per intactas nives expedita manu emensus*, quod probat et pluribus vindicat Freinsh. quem vide. Grav. Aliis conjecturis hunc locum tentat Salm. Epist. cxxii. Ryck. *Sed ille erat quasi ad nuncium rei felicissimæ temeritatis*. Ceteri scripti non abeunt a vulgata. Gronovii emendatio est in illius lib. II. Obs. c. 25. *Sed pro rem* ibi est *res*. Perizonius malebat cum Salm. *felicissima temeritate*. Et sic Heins. in libro suo fecerat e vulgato, atque insuper *quali*. Nec Rupto displicet *felicissima temeritate*: sed præfert tamen conjecturam Gronovii, in qua certe est genius dictio- nis Flori. *Qualis erat* eod. modo dici, quo 'Ut,' et 'Sicut erat,' Freinshemius deinde observavit in Ind. e Tibull. I. 3. 91. 'Tunc mihi, qualis eris, longos turbata capillos Obvia nudato, Delia, curre pede.' Et Ge- vart. e Stat. ad II. Silv. I. 157. et IV. Theb. 314. Quamquam autem valde adridet conjectura Gronovii, tamen eam cum Amst. recipiendam non magis existimavi, quam quod placebat aliis Doctis.

Per invios montium tumulos] Scrip-

simus, *invios*: et recte, ut arbitror: nam *invitos* vitio non carebat. Salm. *Invios* est in o. s. et v. edd.

Emersus] Ita Pal. 2. recte, ut puto: argumento est vox *per*, quæ illi *emensus*, quod alii præferunt, minus congruit. Similis prope locus ap. Cic. pro Sextio, cap. 5. 'Cum e pruina Apennini atque e nivibus illis emerisset.' Ib. cap. 9. 'Emersum subito ex tenebris.' Idem de Divin. 2, 68. 'Subito sum visus emersus ex flumine.' Marcellin. 19, 18. 'Terrigenas illos non sinibus terræ emersos.' Val. M. I, 4. 1. ext. 'Ingens avium multitudo proximo lacu emersa.' Utitur hac voce Liv. I, 13, 4. et 8, 7, 22. et Tac. I, 65, 3. 'Paludibus emersum' dixit. Forsitan et ap. eund. Liv. 38, 17, 10. legendum sit: 'Per asperissimam Illyrici oram, Pæoniam inde et Thraciam, pugnando cum ferocissimis gentibus emersi:' pro quo vulgo legitur, *emensi*. Sic ap. Frontin. 3, 1, 2. et ap. Sen. Nat. Quæst. 5, 13. 'eruptus.' Freinsh. Gruterus e Pal. 2. non adnotavit *per intactas nives emensus*, quod ad verba, *Sed ille qualis erat*, tradit Grævius, sed *per intactas vias emensus*. Salmasius in exemplari suo nihil de his monuerat: tantum pro *emensus* scripserat *emensas*, sed e quo libro non addiderat. Itaque parum tutum putavi, hic sequi Amstelodamenses, qui omissa voce *vias* ediderunt *per intactas nives. Emensus*, quod ante Freinshemium in omnibus editis legebatur, etiam habent Ryck. Duisb. Voss. et Fran. E Regg. et Toll. nihil adnotatum erat ad Edit. Grævii, in qua est *emensus*. Et ita in aliis exemplaribus Flori scriptum fuisse certum est e Jul. Celso, ap. quem hæc leguntur: 'Juvat aliter hanc rem ipsam Flori verbis exponere. *Per invios....per intactas vias et nives expedita manu emensus occupat Galliam.*' Præpositio *per* est in omnibus libris. Ea si retinenda est, sine dubio melius est *emensus*. Nam

quod Anna scribit, Freinshemium se pessime dedisse, qui *emersus* legat, id vereor, ne magis in ipsam conveniat. 'Metiri,' et 'emetiri iter,' et interdum 'metiri' solum, quæ adfert Anna, pro, ire, dici non ignorabat Freinshemius; sed putabat non Latine dici addita præpositione 'emetiri per tumulos,' 'per vias,' et 'per nives.' Hoc adversus eum ostendere debuerat doctissima fœmina, non scribere, quæ ab re aliena sunt. *Emersus* in h. l. etiam legit, et simul Livii locum a Freinshemio hic sollicitatnm tuetur J. Fr. Gronov. ad Liv. xxxviii. 17. Nec illi solum, quorum loca hic congregavit Freinshemius, verum etiam alii sic usi sunt voce 'emersus' ap. Heins. ad Ovid. Fast. iii. 399. Non habeo quidem auctoritatem aliorum, qui dixerint 'emergere' cum præpositione 'per;' nisi quod ea videtur supplenda in hoc Ovid. Fast. iii. 367. 'Dum loquitur, totum jam sol emergerat orbem:' sed longe intolerabilis est 'emetiri per.' Nec puto *emensus* hic retineri posse, nisi conjecturæ indulgendo legatur, *temeritatis, iter per invios*; ut in Liv. xxi. 43. 'Tantum itineris per tot montes fluminaque, et tot armatas gentes emensos.' Verba sequentia, *occupat Galliam*, Tollius putabat e glossa esse. Sine causa, opinor. Nam sententia est: Prævenit et oppressit Gallos nondum satis paratos. Vid. Ind. v. *occupo*, et Gron. ad Sen. Thyest. 270.

Ex distantibus hibernis] *Et ex distantibus hibernis*, libri. *Salm.* Vocula et inserta volentibus tribus Pall. *Grut.* Poterat abesse sine detrimento sententiæ, et abest a Voss. 3. sed est in aliis scriptis et v. e.

§. 23 *Alexiam*] Meminit præter citatos auctores Polyænus, lib. 8. ubi idem hostium numerus, qui ap. Nostrium, nempe *μυριάδες κε'*, hoc est, ducenta quinquaginta (non ut vulgo editur, quinque) millia. *Freinsh.* *Alvaricum* et *Alesium* libri Vineti et pleri-

que alii. *Avaricum* Ryck. et Voss. 1. *Alesiam* rectius scribi, quam *Alexiam*, ostendunt Voss. ad Vellei. ii. 47. et Cellar. Geog. Ant. 2. 2. Et ita hic quoque plerique scripti, et Edd. vett. Pro *Gergoviam* in libris Vineti erat *Georgoviam*. Et ita Voss. 2. Sed Duisb. et v. e. *Georgoriam*. Fran. *Gergoniam*. Voss. 1. *Gorgoviam*. 'Propugnare' proprie dicuntur, qui urbibus, castris, locisque præsidio sunt. Gron. iv. Obs. 19.

§. 24 *Quum octoginta millia muro, et arce*] *Quippe cum milite, muro et arce et abruptis defenderent maximam civitatem*; si quis sequeretur optimum Cod. Naz. ita legeret; nec displicet mihi: otium tamen non est, qui illam alteram editam considerem. *Salm.* Pal. 2. ac 3. *defenderit*: at 1. *quippe cum milite, muro, et arce, et abruptis defenderent maximam civitatem*, quæ lectio non inepta. *Grut.* De Gergovia vide et jam Polyænum lib. 8. *Freinsh.* Ryck. *octuaginta milia....defenderet.* Reg. Q. *defenderant.* Flor. lxxx. *millibus....defenderetur*: non absurde. Voss. 1. *millia militum.* Voss. 3. *defenderet.* Errasse Florum, qui de Gergovia scribat, quæ Cæsar de Alesia, hic animadvertunt Stadii et Anna Fabri, et Vossii, alter ad Vell. ii. 47. alter ad Cæs. vii. B. G. 89. Nam Cæsar Avarico capto Gergoviam iurito conatu obsedit: deinde ad Alesiam profectus Vercingentorigem, qui se cum 80. millibus armatorum in eam incluserat, ad deditionem adegit. Cæs. vii. B. G. 53. 71. et 77. Sed quum in Cæsare idem sit numerus militum, qui hic, ceterorum librorum Flori scriptura Naz. præferenda est.

§. 25 *Vallo, sudibus, et fossa*] De bis Lips. v. de Mil. Rom. 5. De 'lorica' vid. supr. ii. 18. 13. Castella xxxiii. dicit Cæsar vii. B. G. 69.

Ingentique quasi lorica circumdatam] Dele vocem *quasi*, postulantibus omnibus libris: sic supra, 'Fossa loricaque urbem circumdedit.' *Salm.* In-

gentique lorica] Sic Pall. tres, et v. e. aliæ enim *ingenti quasi lorica*: inepte. Grut. De loriceis, incredibili labore per maximum spatium ductis, exempla sunt in Nostro supr. 2, 18, 13. et inf. 4, 2, 39. Vide etiam Veget. 4, 28. et ibi Stewechium. Freinsh. Quasi in nullis scriptis est, et ex edd. vett. in sola Ald. Lipsius quoque jam ante Salm. et Gruterum deleri jusserrat auctoribus libris, II. Poliorc. 2.

Sudibusque concidit] Cæs. VII. B. G. 81. de Romanis castra defendentibus: 'Nostri fundis librilibus, sudibusque, quas in opere disposuerant, ac glandibus Gallos perterrent.' Livius quoque in defensione castrorum et urbium 'sudes' memorat XXII. 37. XXVII. 28. et XXXIV. 15. Vid. Lips. Poliorcet. IV. 4.

§. 26 *Rex maximum victoriæ decus*] Ita supr. 3, 2, 5. 3, 3, 10. Freinsh.

Tum et phaleras] N. cum et phaleras. Palatini non habent. Salm. V. e. non habet *tum et*, ut nec Pal. 2. ant 3. nam est in I. cum et phal. an fuit, *secum et phaleras*? Grut. Gronovius II. Obs. 25. non improbat conjecturam Gruteri *secum*.

Habes inquit, fortem virum vir fortissime, vicisti] Huic loco sanitatem reddidit Rnpertus: qui accurate hæc verba legit, facile deprehendit, valde frigere τὸ *Habes*. Quis enim hac voce sic posita utitur, non addito quid habeat? Dein quam nullum acumen in hac sententia: Habes meas phaleras et arma. Legendum itaque ut Vir ille doctiss. præcepit: *Habet. Fortem virum vir fortissime vicisti*. Idem est *habet* τῷ victus est. Nosti illud Comici 'Habet: captus est.' Proprie dicebatur de gladiatoribus, qui vulnerati erant. Ad τὸ *Habet* enim intelligitur, vulnus, quod elegantiores non ignorant, et pluribus docet Donatus ad Terent. Transfertur deinde ad illos, qui aut ipsi fatebantur se periisse, et in grave malum incidisse, aut quibus exprobrabatur hæc cala-

mitas ab aliis. Sen. Herc. 'Habet, peractum est, quas petis, pœnas dedit.' Virg. Æn. XII. 'At ferrivus advolat hasta Messapus, teloque orantem multa trabali Desuper altus equo graviter ferit, atque ita fatur, Hoc habet, hæc melior magnis data victima Divis.' Vide ibi Servium. Prudent. 'Hoc habet, exclamat victrix Regina.' Quem locum perperam sollicitant. N. Heins. malebat: *Habe inquit, scilicet arma projecta*: ut ap. Maronem: 'Arma quibus lætatus habere tua.' Græv. Gronovius quoque l. d. eadem, qua Rnpertus, sententia legendum censet *Habet*, et totum locum ita constitui posse putat: *quum in castra venisset, secum et phaleris et suis armis ante Cæsaris genua projectis, Habet, inquit. Fortem virum, vel fortes viros, vir fortissime vicisti. Habet* ea significatione dici, qua Viri doctiss. hic exponunt, etiam alii ostenderunt ap. Broekh. ad Tibull. I. 5. 2. Et potuit aliquid hujusmodi suo, i. e. Gallico, sermone dixisse Vercingetorix, quod Florus Latine expresserit *Habet*. Sed quum hoc totum in conjectura et suspitione positum sit, et in o. s. et e. legatur *Habes*, non putavi cum Amst. edendum esse *Habet*. *Habe*, quod Heins. conjiciebat, est in Jul. Celso, in quo hæc ita leguntur: 'Projectis insignibus regibus (recte emendant *regiis*) armisque et phaleris ante genua victoris, notissimam illam vocem edidit: Et habet, inquit, fortem virum vir fortissime vicisti. Et hoc quidem dictum haucque deditio-nem Florus brevis et comptus historicus ad Gergoman factam dicit.' Quod dicit, 'notissimam illam vocem edidit,' nonnihil confirmat conjecturam legentium *Habet*. Nam hoc erat vulgatum verbum eorum, qui periisse se fatebantur. Nec tamen omnino necessarium arbitror id ita accipi. Nam et hæc verborum Celsi sententia esse potest: Eam vocem, id est, omnia, quæ tum ad Cæsarem dixit

Vercingentorix, deinde celebratam fuisse, tamquam indicium magni et generosi illius animi, qui non degeneribus preeibus apud Cæsarem usus fuerit, sed magnifice de se ac Cæsare senserit; et quum sibi fortitudinem tribueret, tamen hostem se fortiozem esse ingenue agnoverit. Mihi partim ex hoc Scriptore, partim e libris vett. qui non habent *tum et*, videtur legi posse: *quum in castra venisset, phaleras et sua arma ante Cæsaris genua projecit: et, Habe, inquit. Fortem virum vir fortissime vicisti. Habe*, nempe has phaleras, et hæc arma mea, quomodo Anna interpretatur vulgatum *Habes*. Et post 'projecit' sententia ipsa postulat, quocumque modo vox sequens legatur. Et facile potuit excidere propter præcedens *it* in 'projecit.' Perizonius quoque hic scripserat: 'Fort. *Habe*. Sic et Heinsius.'

CAP. 11 De hoc bello scribunt fere omnes. Epit. Liv. 106. Appianus late libro, qui Parthicus inscribitur: Plut. in M. Crassi Vita: Justin. 42, 4, 4. Eutrop. 6, 6. Oros. 6, 13. Val. M. 1, 6, 11. *Camers*. Tangit etiam Plin. 2, 5, 6. et 5, 24, 6. Lucan. passim. Propert. 4, 6, 83. *Freinsh*.

§. 2 *Nec de fortuna possumus queri*] Supr. 2, 6, 14. 'Nec de Diis possumus queri.' *Freinsh*. Magl. *Aversis diis*. Fran. et Voss. 3. *Aversis et d. Regg.* et v. e. *Adversis diis*. Hæc sæpe permutantur. Vid. cl. Oudend. ad Lucan. vi. 314. Sed hic nihil muto. *Freinsh*. in Ind. v. *Dii* non recte habet *Adversa*.

Cupiditas] Avaritiam exponit *Freinshem*. in Ind. de qua significatione hujus vocis vid. Obs. Halens. Tom. iv. 6. Scio quæ Broekh. ad Tibull. i. 1. 90. disputat adversus eos, qui 'cupidos' pro avaris, et 'cupiditatem' pro avaritia dici putant. Et facile quidem illi adsentior, avaritiam numquam sine cupiditate esse, cupiditatem autem posse esse sine avaritia. Sed quum in avaris taxatur 'cupiditas,' non omnino negandum vide-

tur, vocem illam poni pro avaritia: ut quum hic Florus Crassi, quem avarum Cicero et Plutarchus vocant, et Suetonius Vespasiani, cujus sordes notissimæ sunt, 'cupiditatem' notat in Vit. illius c. xvi. et xix. Et quum Suet. Galb. xiv. T. Vinium 'cupiditatis immensæ,' et Tac. i. H. 12. eundem 'hianti cupiditate' fuisse dicunt, id de avaritia accipi recte potest. Nam quam ibi Tacitus 'cupiditatem,' eam deinde c. 37. 'avaritiam' Vinii dicit: add. inf. iv. 12. 12. Qui 'quærere ut absument, absumenta requirere certant,' quo ingenio Nero aliique, quos ibi memorat Vir clariss. fuerunt, haud dubie rectius 'cupidi,' quam 'avari' dicuntur: etsi hi quæque avari dici possunt. Cicero pro Cæl. cap. vi. de Catilina: 'Quis in rapacitate avarior? quis in largitione effusior?'

Dum Parthico inhiat auro] Plin. 33, 10. 'M. Crassus negabat divitem esse, nisi qui redditu annuo legionem [*exercitum* habet Cic. Off. i. 8. et Plut. Crasso cap. 3, ut appareat, *legiones* in Plin. rescribend.] tueri posset. In agris suis sestertium MM. possedit, Quiritium post Syllam ditissimus. Nec fuit satis, nisi totum Parthorum esurisset aurum.' *Camers*. Valde anget cladem exercitus Romani. Nam Crassus habuit in exercitu septem legiones, equitum quatuor fere millia, totidemque levis armaturæ, e quibus 20. M. cæsa, 10. M. capta sunt. Ita Plut. Crass. et Appian. in Parth.

§. 3 *Metellus*] Rescribend. *Ateius*, si Plutarcho, in Vita, cap. 29. Appiano, in Parth. p. 135. et Dioni, lib. 39. credimus. Et certe non difficilis, ex hac voce in notiozem, librariorum lapsus, cum literæ non admodum discrepent. *Freinsh*. Hic aut denuo impigit Florus, aut scribend. *Ateius*, ut *Freinshemius* ostendit. *Græv*. Ap. Dion. lib. xxxix. p. 105. ei cognomen est 'Capito,' quod Ateiorum

erat, 'Metellus' Cæciliorum. Add. Cic. i. de Divin. 16. Perizonius volebat deleri et ante 'tribunus.' Tollerem, si liceret per libros scriptos, cum quibus consentit v. e. Ceteræ usque ad Vinet. qui et revocavit, habent quod tribunus. [Hoc pro tribus, quod nostra Dukeri editio exhibet, ed. 1722. exhibuerat.] Perizonius in schedis etiam aliam conjecturam scripserat, *Etenim tribunus.*

Cum *Zeugma transisset*] Cum ad *Zeugma transisset*: paullo post Ryck. *Massaræ Syro.* Græv. Non scio e libris, an e conjectura emendaverit cl. Græv. ad *Zeugma.* Sed magis placet, quam vulgatum. Dio lib. xl. p. 128. Appian. in Parth. p. 138. et Plut. in Cass. κατὰ τὸ Ζεῦγμα dicunt, urbem nimirum, cui 'Zeugma' nomen. Græcis quidem Ζεῦγμα etiam 'pons' est, unde et nrbs hæc dicta: sed Florus Latine scribit.

Raptu subitis signa turbinibus hausit Euphrates] Obsequens cap. 124. Multa in hac expeditione omnia notarunt Cic. de Divin. 2, 40. Plin. 15, 19. quibus Plutarch. cap. 36. Appian. p. 139. Dio lib. 40. p. 128. ipsius etiam Crassi vocem addunt; qua 'se pontem ideo rescindere' militibus dixit, 'ne quis eorum reverteretur.' Quæ vox valde terruit animos Rom. Nam antiquitus ex verbis temere prolapsis captabantur omnia: ut ejus rei exemplum est in Val. M. 1, 5, 4. et Tac. 15, 74, 3. Quapropter sedulo dabant operam, ne quid ominosæ vocis excideret. Sic 'abitionem antiqui dicebant mortem.' Festus. Hinc urbium etiam immutata vocabula 'Hirpinorum colonia una Beneventum, auspiciatius mutato nomine, quæ quondam appellata Maleventum.' Plin. 3, 11. add. Liv. 9, 27. 'Epidamnium colonia, propter inauspicatum nomen a Romanis Dyrrachium appellata.' Adscribam Helladium in Biblioth. Photii Cod. 279. p. 1594. 'Antiqui solliciti fuerunt, ne male ominosa di-

cerent, maxime vero Athenienses, ideo et δεσμωντήριον, οἰκημα appellabant; δῆμον, κοινὸν vocabant; et Ἐρινύας, Εὐμενίδας, vel Σεμνὰς Θεάς; μῦθος vocabant ἄγος; ὄξος, μέλι nominabant; χολήν, γλυκεῖαν; βόρβορον, ὀχετὸν, &c. Cujus originem ad Solon. Plutarchus refert in Vita cap. 21. Ἄ δ' οὖν οἱ νεώτεροι τοὺς Ἀθηναίους λέγουσι τὰς τῶν πραγμάτων δυσχερείας ὀνόμασι χρηστοῖς καὶ φιланθρώποις ἐπικαλύπτοντας ἀστείως ὑποκορίζεσθαι, τὰς μὲν πόρνας, ἑταίρας, τοὺς δὲ φόρους, συντάξεις, φυλακὰς δὲ τὰς φρουρὰς τῶν πόλεων, οἰκημα δὲ τὸ δεσμωντήριον καλοῦντας, πρῶτον Σόλωνος ἦν (ὥς εἰκε) σόφισμα, τὴν τῶν χρεῶν ἀποκοτὴν σεισάχθειαν ὀνομάσαντος. Pertinent eodem hæc Pausaniæ ex Corinthiacis: Ναὺς Θεῶν, ἃς Ἀθηναῖοι Σεμνὰς, Σικυνῶνιοι δὲ Εὐμενίδας ὀνομάζουσι. Huc pertinet quod in religiosis locis dedicandis 'fausta nomina requirebantur' vid. Tac. H. 4, 53, 3. Freinsh. Vir clariss. Jac. Gronov. ad Arrian. vii. 21. putat hoc accipiendum esse de repentino incremento aquarum Euphratis, quem hieme ripis contineri, æstate autem super eas effundi, et campos Assyriorum inundare scribit Arrianus. Ego sequor Dion. qui lib. xl. p. 129. magnum vexillum 'vi vehementis venti raptum, et in flumen dejectum' scribit. Et Jul. Obsequens c. cxxiv. 'in transitu Euphratis coortam tempestatem signifero signum ereptum gurgiti mersisse' auctor est. Nec probo, quod Freinshemius in Ind. 'turbines fluvii' ponit: quasi Florns de vorticibus fluvii loquatur. Vel adjectum 'subitis' indicat de vento agi. Et cur 'turbines' hic aliter interpretabimur, quam violentiam venti omnia prosternentis? ut infinitis locis aliorum Scriptorum. Virg. Æn. i. 86. 'Venti, velut agmine facto, Qua data porta ruunt, et terras turbine perfiant.' Vid. Sen. vii. Nat. Q. 5. et alios ap. Beroald. ad Apul. ii. Met. p. 169. Tac. i. A. 30. 'Ut vix tutari

signa possent, quæ turbine atque unda raptabantur.'

§. 4 *Et*] *Malim sed.* Freinsh.

Apud Nicephorum] *Lege: Nicephorium*, ut vidit Vinetus. Vide Plin. VI, 26. postea 'Constantina' dicta, teste Steph. de Urb. *Græv.* Scripti et olim editi omnes quidem habent *Nicephorum*; sed malui sequi Vinetum, Stad. Annam, et Amst. qui recte *Nicephorium* ediderunt: quod est verum nomen hujus urbis apud omnes alios, et Græcos et Latinos Scriptores. Vid. Cellar. III. Geog. Ant. 15. Nomen *Orodis* hic quoque varie scriptum erat, ut supr. III. 5. 28.

Cum Pompeio Syllaque] Vid. III. 5. 31. Naz. Pal. pr. Voss. 2. 3. et Fran. *Sullamque*. Salmasius primum conjecerat *Syllanique*: deinde vulgatam retinendam putavit. Pro *regiis* Amstelodamenses e quibusdam Elz. ediderant *Regis*. Hoc est in Ryck. et Voss. 3. in ceteris scriptis et editis *regiis*. Et ita emendarat Heins. in exemplari suo.

§. 5 *Imaginario jure*] Sic Antonius inf. 4, 10, 2. 'Neque caussa, neque consilio, ac ne imaginaria quidem belli indictione, in Parthos impetum facit.' Freinsh. I. e. in quo vel imago ac species quædam juris esset. Sen. de Constant. c. III. 'Imaginaris honor verborum.' Liv. XLI. 8. 'Postea his quoque imaginibus juris spretis.' Vid. II. 14, 4. Toll. Fort. XXIX. legit, nullo, ne *imaginario quidem jure*, *Seleuciæ se responsurum esse, respondit*. Nam 'Quomodo,' inquit, 'nihil respondit, qui se Seleuciæ responsurum respondit?' Hæc sunt argutiæ. Nihil respondit, quod ad ea, quæ denunciabantur, pertineret.

Seleuciæ se responsurum] Ita Dio, Appian. Plut. 'Apud Ctesiphontem,' Sextus Ruffus. *Vinetus*. Similis superbiæ similes eventus habuere Democritus, Ætolorum prætor, qui respondit Quintio, 'Decretum responsurumque brevi in Italia, castris super

ripam Tiberis positus, daturum.' Liv. 35, 33, 6. postea captus. Id. 36, 25, 4. et suamet manu interfectus 'in' eadem 'ripa Tiberis.' Idem 37, 46, 5. Et Manuel Comnenus Imp. qui Sultano Turcico pacem petenti per legatos, 'Iconii se responsurum' dixerat, ab eodem postea maximis cladi- bus attritus, et ad extrema deductus. Auctor Choniates. *Freinsh.*

Respondit] Abesse poterat hæc vox. *Idem.*

§. 6 *Dii fæderum ultores*] Pertinet huc Cleomenis exemplum, ap. Plut. Apophth. Laeon. cap. 73. Ap. Liv. 30, 42, 17. 'Quum flecti misericordia Patres appareret, senatorum unum infestum perfidiæ Carthaginensium succlamasse ferunt: per quos Deos fædus icturi essent, quum eos, per quos ante ictum esset, fefellissent? Per eosdem, inquit Asdrubal, qui tam infesti sunt fœdera violantibus.' *Idem.*

§. 7 *Et subvehere*] Hinc fluminum præcipua cura maximis Imp. Exemplum Germanici, ap. Tac. 2, 5. *Idem.*

Munire poterat a tergo] Ita conjunxi: prius distinguebatur: *munire poterat, a tergo relictus Euphrates*, ut sensus esset, Euphratem a tergo relictum: contra historiam, et mentem Flori; quæ est: Euphratem, nisi relictus, et in aliam partem iter versum esset, potuisse tutum præstare Rom. exercitum a tergo. *Idem.*

Cuidam Mezera Syro] *Mazzare Syro*, Naz.: uterque Pal. *Mazara*. Salm. 'Agbarum Arabum præfectum' Appian. Parth. p. 140. a. vocat: 'Augarum Osroënum' Dio, lib. 40. p. 145. 'Ariamnem' Plut. Crasso, cap. 37. 'Maraehum' et 'Macorum' Sextus Ruffus. Constat ap. omnes, hunc transfugam, quocunque nomine fuerit, subornatum a Persis fuisse, ut Crassi credulitate in ipsius perniciem abuteretur. *Stadius*, et *Vinetus*. Et hæc quidem tuta frequensque via est fallendi hostem; qua usi Risaces Dari-

um, Æthis Lysimachum, ap. Polyæn. lib. 7. Popædus Cæpionem, ap. Ap- pian. Bell. Civ. lib. 1. p. 377. Persa quidam Julianum, ap. Hieron. in Chron. Euseb. n. 2379. Damascium, in Bibl. Photii, Cod. 242. Jordancem, de Regn. Success. cap. 89. in loca iniqua deductos hostibus suis cæden- dos capiendosque præbuere. Alii urbes cepere, quos notamus supr. 1, 7, 5. Alii (ut Hannibal) per nume- rosiores transfugas, ipsos ad quos transfugerant, cecidere. *Freinsh.* In Vineti et aliis libris et v. e. eod. mo- do hoc nomen scribitur, quo in Pall. nisi quod in quibusd. tertia litera est c, in aliis s. Voss. 2. *Mazadare*, 3. *Mararo*. Pro creditur mallem credi- tum, ut suppleatur, est.

Undique hosti exponeretur] Sic Naz. alteri Palatino, *opponeretur*. Salm. Cur non *exponitur* scripsit Florus? Sic sane scribendum erat, sed excidit particula, quam ex Ryck. repone, ut verba hæc integrentur: *ut undique hosti exponeretur*. Sic enim scripsit Florus: *dum in mediam camporum vas- titatem eodem duce ductus exercitus, ut undique hosti exponeretur*. Græv. Scripturam Cod. Ryck. quæ etiam est Voss. 3., probabat etiam Perizonius. Vulgatam tumentur alii o. s. et e. cu- jus hæc potest esse sententia: Cre- ditum fuisse Mazaræ, douce ad ex- tremum perducto in vastissimos cam- pos exercitu Romano frans proditoris adparuerit. Hac significatione particulæ 'dum' recte additur subjun- ctivus. Phædr. I. Fab. 19. 'Tempus exorans breve, Dum firmiores posset catulos ducere.' Et C. Nep. Pausan. III. 'Expectandum, dum se ipsa res aperiret.' Pro, interim dum, ut 'Dum hæc in Italia geruntur,' cum subjun- ctivo positum *σολοικίζειν* putat Gro- nov. ad Liv. II. 47. et xxxv. 8. Pro, donec hic etiam accipiebat Tollius, qui adscripserat e Liv. 'Paucos mo- rati dies, dum socii venirent.' Am- stelodamenses receperunt *ut*; quod nunc non magis faciendum existimo

e duobus libris, quam ante ex uno.

§. 8 *Signa auro sericcisque vexillis vibrantia*] Vir doctus ad poëtas vena- ticos censet alludi h. l. morem Roma- num, (quos potius a Parthis id de- sumpsisse credibile fiat. Vide Ce- dren. p. 140.) at cur Parthis idem non conveniat, fateor me nescire: cum enim signa vexillaque habuisse ratio et scriptorum loca dictent, cur eadem auro sericoque facta fuisse non potuerint? apud opulentissimam certe gentem, quæque divitias suas, ut Justinus, 41, 2, 10. auctor est, nuspiam magis quam in armis osten- tavit. Hinc ap. Tac. 15, 29, 4. Par- thi repræsentantur 'insignibus pa- triis fulgentes.' *Freinsh.* Vinetus, quum in quibusd. snis invenisset *seri- ceis*, ita edend. putavit, idque deinde occupavit omnes edd. Reposui *sericis*, quod erat in Naz. altero Pal. Ryck. Regg. Duisb. Fran. Voss. et o. e. ante Vin. ut supr. II. 8. 9. et ap. Horat. Propert. Martial. et Statium. Et sic in compositis 'holosericus,' et 'subsericus.' *Sericeus* tamen dixit Eucherius in Catalect. Pithœi: 'Se- riceum tegmen, gemmantia texta La- conum.' 'Vibrantia' *Freinshemio* in Ind. snnt, nitentia, micantia. Ac- cepit pro fulgentibus, quod vexillo- rum epitheton est ap. Tac. III. H. 69. *Vibro* et *vibrans* per ellipsin reci- proci sæpe ponuntur pro, vibror, et, vibratus. Cic. IV. Acad. 33. 'Mare, quia a sole collucet, albescit, et vi- brat.' Virg. IX. Æ. 769. 'Vibranti gladio.' Val. M. VIII. 9. 2. 'Vibran- tes gladios:' et alii eod. modo ap. Heins. ad Ov. III. M. 34. Sed hæc magis motum quemdam, agitationem- que, et jactationem significant, quam splendorem. Ita Serv. in Virg. II. Æ. 211. serpentum 'linguas vibran- tes' de celeritate motus accipit, et mobiles exponit. Itaque 'signa vi- brantia' potius esset agitata, con- cussa, jactata. Sed quum in tali agitatione fere sit splendens aliquid et micans, 'vibrantia' hic dictum

videtur pro, fulgentia, splendentia; et 'signa' pro exercitu, ut I. 17. 2. et III. 5. 31. Nam si de signis militariibus interpreteris, ut Freinsh. in Ind. valde obscurum et difficile intellectu est, quid sint 'signa militaria vibrantia vexillis.' Vir doctus, quem dicit Freinsh. est Barthius ad Nemes. Cyneg. vs. 84.

[*Equitatus*] Sall. Jug. XLVI. 'Uti cum his permixti velites equitatus hostium propulsarent.' Cæs. I. B. C. 61. 'Magnos equitatus.' Add. Cic. pro Font. II. et Scriptor. Bell. Afr. XIV. Auctor Belli Hisp. c. XXXVII. etiam sic dicit *peditatus*: 'Partim peditatibus et equitatibus ad persequendum celeriter iter faciens.'

[*Sic miserabili strage deletus exercitus*] Ryck. *Sic proh! miserabili strage deletur exercitus*: dein idem: in *Armeniam, Ciliciam, Syriam distractæ*, sine copula. Græv.

§. 9 [*In colloquium sollicitatus*] De insidiosis hoc genus colloquiis dictum supra 2, 2, 11. Freinsh.

§. 10 [*Filium*] Tollius putabat, hæc ponenda ante superiora illa, 'Ipse in colloquium sollicitatus.' Sed verba 'eisdem telis' indicio sunt Florum putasse in eod. colloquio, quo pater cæsus est, etiam filium interfectum fuisse, quem jam ante in prælio cecidisse tradunt Plut. et Appian.

[*Quo quemque rapuit fuga*] Sic ap. Curt. 3, 11, 12. 'Qua cuique patebat ad fugam via, erumpunt.' Freinsh. Liv. XXXVIII. 27. 'Qua quemque impetus tulit, fugerunt.'

[*Vix nuntium cludis retulerunt*] Sic olim in clade Cyri a Scythis accepta, 'etiam illud memorabile fuit, quod ne nuntius quidem tantæ cladis superfuit.' Justin. 1, 8, 12. Excerptum Velleii ex Gallica historia, quod Lazius reperit, et genuinum credidit, repugnante Welsero in Vindelicis, p. 147. 'Legionem divinam, ut ne nuntius supercisset, funditus deleverunt: talia quidem passim occurrunt in

auctoribus. Vide Sen. de Ira, cap. 1, 11, 4: Willerm. Tyrens. 12, 10. Quanta porro hæc fuerit clades, satis explicat Appian. Bell. Civ. 2. p. 438. a: 'Nam ex centum millibus vix decem millia refugerunt in Syriam.' Adde Hist. Misc. 4, 5. Freinsh. Vid. ad n. 2.

§. 11 [*Caput ad Regem reportatum*] Quando fuit ablatum ut reportandum fuerit? Optime Ryck. *Caput ad Regem deportatum*. Sic 'deportare victoriam' veteres dixerunt, pro quo vulgus nunc 'reportare victoriam.' Ceterum cum hic de ludibrio capitis Crassi recisi loquatur Florus, nullus dubito quin verba, quæ paullo ante præcesserunt, *Sic quoque relatum caput ludibrio hosti fuit*, a mala manu fuerint inserta loco valde alieno, eaque sint delenda. Græv. Recepta lectio, mea sententia, non deterior est ea, quam habet Cod. Ryck. 'Reportari,' ut 'referri,' dicuntur etiam ea, quæ ante ablata non sunt. 'Spolia opima Feretrio Jovi reportata' dicit Flor. I. 1. 12. et I. 12. 9. Et III. 7. 6. 'Nihil amplius ex tam famosa victoria, quam cognomen Creticum reportavit.' Justin. XXXIV. 2. 'Vehicula ad spolia hostium reportanda duxerant.' Virg. III. G. 374. de Thracibus cervos, vix summis cornibus e mole nivium exstantes, interficientibus: 'Graviterque rudentes Cædunt, et magno læti clamore reportant.' Et VII. Æ. 167. 'Nuncius ingentes ignota in veste reportat Advenisse viros.' Ubi Servius: 'Aut *re* vacat, aut *re* pro *ad* posuit, ut sit *adportat*.' Itaque non semper 'reportari' dicuntur, quæ ante ablata sunt. Nec ulla ratio est, cur præpositioni *re* in hoc verbo magis tribuenda sit hæc significatio, quam in 'refero,' 'recipio,' 'reddo,' et aliis. Ita: 'Mulier revulsum militis caput ad maritum suum retulit,' Flor. II. 11. 7. 'Relata proscriptorum capita,' Suct. Cæs. XI. At ea ante ablata

non erant. Hæc si recta sunt, ut sunt, nihil necesse est hic *deportatum* scribi, pro *reportatum*. Et sic videbatur Perizonio, qui in libro suo scripserat: *Reportatum*, ut relatum. *Reportare victoriam*, pro, deportare rursus damnat clariss. Græv. ad Cic. II. Agrar. 23. et loca veterum, quæ illam locutionem firmare videantur, corrupta esse dicit. Sequitur Mercerum, qui ad Tac. II. A. 26. scribit, 'deportari lanream' dicendum esse, non 'reportari:' quia 'deportantur, quæ portata fuerant.' Contra Sciopp. in Infam. Famian. p. 107. reprehendit Stradam, qui 'relatam victoriam' dixerit, quum Latinus potuisset 'reportatam,' ut Cic. pro Leg. Manil. III. 'Etenim adhuc ita vestri cum illo Rege contenderunt Imperatores, ut ab illo insignia victoriæ, non victoriam reportarent.' Sed hunc recte refutavit Borrich. pro Strada §. 24. Merceri rationem autem, cur non sit dicendum 'reportare lauream,' nullius momenti esse, intelligi potest ex iis, quæ dixi. Quæ leguntur in superioribus, *Sic quoque relatum caput ludibrio hosti fuit*, ibi omnino importuno loco posita sunt. Sunt tamen in o. s. præterquam in Ryck. ejus scriba post 'ducis,' quod est ante 'barbari,' transierat ad ea, quæ leguntur post *filium ducis*, omissis intermediis: quem errorem etiam alibi ab eo admissum notavi. Toll. quoque Fort. XXIX. ab elegantia Flori alienum esse putat eadem bis inculcare, ob eamque causam hæc priore loco delenda censet. Probo: non item, quod mox legit: *Sic quoque recisum cum dextera caput relatumque ad regem, ludibrio fuit*; et quod ea, quæ leguntur n. 10. 'Reliquiæ infelicis . . . ' in fin. cap. post 'ureretur' rejicit.

Aurum enim liquidum in rictum oris infusum est] Quod ipsum modo acciderat Aquilio, ut refert Appian. Mithrid. p. 184. et Plin. 33, 3, 13. qui bellum ephiphonema addit: 'Hoc pa-

rit,' inquit, 'habendi cupido.' Simile exemplum in Gestis DEI per Francos, quæ Bongarsius edidit, part. 2. p. 238. m. Videntur autem hi reges a Scytharum Regina docti, quæ 'caput Cyri amputatum in utrem humano sanguine repletum conjici jussit, cum hac exprobratione crudelitatis, Satia te, inquit, sanguine, quem sitisti, ejusque insatiabilis semper fuisti. Justin. 1, 8, 13. Sic equites Hungari, qui Geysam et Ladislaum fratres, contra Salomonem Hungariæ regem secuti fuerant, cadaver Vidi, qui bellum id conciverat, mulctarunt. 'In patefactum' enim 'pectus pulverem objecerunt, eoque oculos oppleverunt, exclamantes: Nunquam, Vide, tui oculi honoribus ac donis satiari potuere: conjecta nunc terra avidum pectus et lumina exple.' Bonfin. Dec. 2. lib. 3. in fine. Indi sive Americani Hispanis aurum sic infuderunt. Benzoni Hist. del Mondo Nuovo lib. 1. p. 49. Item Sigismundus Imp. Piso Florentino. Bonfin. 3, 3. Exemplum avaritiæ post mortem alio modo exprobratæ est Ruffinus, ejus 'manum abscissam ubique per urbem circumgestarunt, ab occurrentibus petentes, insatiabili stipem darent,' Zosimus lib. 5. Quod venuste suo more describit Claud. in Ruffin. 2, 436. Freinsh. Plutarch. et Appian. nihil de hac re produnt. Dio ita a quibusd. relatum esse scribit. Non recte Servius ad Virg. VII. Æ. 606. 'Captus cum filio est, et necatus infuso in os auro, cujus amore pugnauerat.'

In rictum oris infusum est] Ryck. in *rictum oris effusum est*: forte *offusum est*. Græv.

Ureretur] Ita editio Vineti, neque secus antiquissima: intermediæ, *uteretur*. Grut.

CAP. 12 Perverterat Florus ante historiarum et temporum ordinem, ejus facti causa supr. 2, 19, 5. et in hac Anacephalæosi rationem assig-

nat, ut scilicet hos populi Romani omnes motus domesticos, separatos ab externis justisque bellis ex ordine prosequatur. Continet autem hoc caput compendiose materiam 17. capitum immediate præcedentium, et 13. immediate sequentium. Plura ex his quæ hoc capite continentur, lege ap. D. August. Civ. 3, 26. *Camers*.

§. 2 *Pastoriæ illius sectæ integritas*] Justin. ita de Scythiis, 2, 2, 15. 'Plus in illis proficit vitiorum ignoratio, quam in his (Græcis) cognitio virtutis.' Tac. G. 26, 1. 'Fœnus agitare, et in insuras extendere, ignotum: ideoque magis servatur, quam si vetitum esset.' *Freinsh*. 'Sectam' pro ratione et instituto vitæ dici, notum est. Hic 'sectam' vocat homines ipsos, sectam, i. e. vitam pastoriæ et rusticam, quæ omnium maxime sincera et innoxia est, sequentes.

Pænorum hostium imminens metus] Vide Aldum Manutium, de Quæsitis per Epist. 2, 9. cui adde Vell. 2, 1, 2. Claud. Bell. Gild. Eleganter Juv. 6, 291. 'Nunc patimur longæ pacis mala: sævior armis Luxuria incubuit, victumque ulciscitur orbem.' Elucet igitur hinc, quam prudens fuerit Nasicæ consilium, de quo supr. 2, 15, 8. Scite autem *Camers* explicat Auctorem dicere, mala sequentia ex otio accidisse Romanis, Appiique Claudii dictum ex Val. M. 7, 2, 2. citat: 'Negotium populo R. melius quam otium committi.' Huc igitur respexerit Catullus, Carm. LII. cum cecinit: 'Otiū reges prius et beatas Perdidit urbes.' Non sunt hinc aliena quæ notavit Berneccer. ad Justin. 20, 1, 1, et 16, 4, 3. *Freinsh*. Liv. I. 19. 'Positis externorum periculorum curis, ne luxuriarentur otio animi, quos metus hostium disciplinaque militaris continuerat.' Et xxxiv. 9. Disciplinam 'inter validiores optime timor continet.' Sall. Ju. xli. 'Ante Carthaginem deletam metus hostilis in

bonis artibus civitatem retinebat.'

§. 3 *Ut claritate*] V. e. et *celeritate*, quod et in Pal. 1. secundus enim, in *claritate*. Gruter. Haud obscurum est, ex priori scriptura legendum *celebritate*. *Freinsh*. *Celeritate* etiam Be-rol. et Duisb.

§. 4 *Armenios et Britannos*] Ryck. *Armenos et Britannos*: ut a Germania Germanus, sic ab Armenia Armenus. *Græv*. Hoc receperunt postremi Editores. Etiam inf. iv. 2. 8. Ryck. et Pal. 2. *Armenos triumphos*, et iv. 12. 42. Duisb. Voss. 3. et v. e. cum *Armenis*. In Mela quoque I. 2. scripti quidam habent *Armeni*. Alii omnes tam Græci, quam Latini, 'Armenius' dicunt, non 'Armenus.' Et in Nummis REX ARMENIIS DATUS. Eruditiss. Cortius in Sall. Ju. xviii. 4. et 9. e Mss. quibusd. edidit *Armeni* et *Armenis*: non quod dicatur 'Armenus,' sed quod Sallustius pro duplici unum scribere soleat. Mox Pal. 1. in usus, Naz. *adquæsisse*: de quo vid. ad I. 7. 2. Ryck. Magl. Fran. Edd. B. S. P. J. et A. *acquisisse*: v. e. *acquisivisse*. Sententia Florii est: Ex victis his gentibus, quarum magna et clara erant nomina, plus gloriæ existinationisque, quam utilitatis, imperio accessisse. Paulo post Salm. in exemplari suo scripserat *ac decorum*. Ita quoque alii o. s. et v. e. Deinde etiam Duisb. Fran. Voss. 1. 3. et v. e. *ac miserandum*. Pro toto inter se *Senatum*. Perizon. legebat *totumque i. s. Senatum*. Quis enim, inquit, dimicavit cum senatu, nisi ipse senatus inter se?

§. 6 *Ac nescio an satius*] Vide omnino Discursuum Gruteri in Tacitum decimum octavum. *Freinsh*. Egrege in hanc sententiam ipsa Roma ap. Claud. Bell. Gild. 'Hen prospera fata! Quid mihi septenos montes, turbamque dedisti, Quæ parvo non posset ali? felicior essem Angustis opibus: mallem tolerare Sabinos, Et Veios: brevior duxi [In Erratis legitur

Et Veios brevior duri.] securius ævum. Ipsa nocet moles, utinam remeare liceret Ad veteres fines, et mœnia pauperis Anci. Sufficerent Etrusca mihi, Campanaque culta, Et Quincti Curique seges, patriæque petenti Rusticus inferret proprias dictator aristas.' Hinc et Naz. in Paneg. *Quo major Roma, eo miserabilior.* Græv. 'Nescio an,' 'haud scio an,' 'dubito an,' speciem dubitationis, sed plerumque significationem adfirmandi habent. Liv. II. 2. 'Nescio an nimis undique libertatem minimis quoque rebus muniendo modum excesserint:' i. e. fortassis modum excesserunt, puto eos modum excessisse. Cic. III. Off. 2. 'Quod cum omnibus est faciendum, tum haud scio an nemini potius, quam tibi.' Sen. ad Helv. XII. 'Nescio an eo lætiores sint [pauperes] quo animus eorum in pauciora distrahitur.' Add. Liv. XXIII. 16. Cic. pro Ligar. IX. et Quintil. XI. Inst. Orat. 1. Interdum tamen simpliciter significatione dubitandi dicuntur. Plin. VI. Ep. 21. 'Nescio an noris hominem, quamquam nosse debes.' Vid. Manut. ad Cic. IX. Ep. Fam. 9. 14. et 15. Schulting. ad Sen. Controv. II. et Vorst. de Latin. mer. Susp. c. XXVIII. Paulo post Voss. 3. et Edd. vett. post primam usque ad Vinetum contentum fuisse: ceteri scripti et v. e. *contento fuisse*, quod propter sequens 'domiuanti' hic retinendum est. Vid. de hoc genere loquendi Voss. de Construct. c. XX. Heins. ad Ov. Ep. Hypermn. 64. et Nuc. 107. et Perizon. ad Sanct. Min. II. 6.

In Italia sua] Quidam Impr. *Italia sua*, non minus bene: nisi forte melius sit, *Italiæ suæ*. Freinsh.

Viribus suis] Horat. Epod. 16. 'Suis et ipsa Roma viribus ruit.' Camers. Propert. III. 11. 60. 'Frangitur ipsa suis Roma superba bonis.' Add. Augustiu. XVIII. de C. D. 45. et Rupert. ad h. l.

7 Furores civiles] 'Furor,' 'furere,' et 'furiosus' sæpe dicuntur de perniciosis civibus, qui seditiones et bella civilia movent. Inf. III. 16. 4. 'Furor' Apuleii. IV. 2. 2. 'Furor Cæsaris et Pompeii,' et ib. n. 75. 'Furor civium.' Vid. Manut. ad Cic. x. Ep. Fam. 11. et Gronov. ad Liv. II. 34. Hi enim similes sunt furiosis, qui ipsi sua viscera laniant. Unde barbarum et bellorum civilium auctores 'in viscera sua armari' et 'converti' dicuntur. Virg. VI. Æ. 833. 'Neu patriæ validas in viscera vertite vires.' Justin. III. 2. 'Græcia omnis in duas divisa pars ab externis bellis, velut in viscera sua, arma convertit.' Add. supr. II. 19. 4. et ibi Freinsh.

Nimia felicitas] Inf. 4, 2, 8. 'Causa tantæ calamitatis eadem quæ omnium, nimia felicitas.' Sen. Epist. 91, 14. 'Cladis causas, si alia deficiunt, nimia sibi felicitas invenit.' Fr.

Syria] Vide omnino notas Berneggeri ad Justin. 31, 8, 9. et 36, 4, 12. ipsumque Justin. 2, 14, 6. et Plin. 34, 7, 2. Nec non Piccartum, Obs. Historicopol. 18, 4. *Idem.* Et Catonem ap. Liv. XXXIV. 4.

Illæ opes] Add. Curt. 3, 2, 15. Diod. lib. 36. ap. Vales. 'Ἐπράπησαν γὰρ οἱ νέοι μετὰ τὴν ἐκ τῶν πολέμων ἀνεσῶν εἰς τρυφὴν καὶ ἀκολασίαν, χορηγὸν ἔχοντες τὸν πλοῦτον παῖς ἐπιθυμίας. Freinsh.

Mersamque vitiis suis] Pctron. carm. de Bell. Civ. 'Hoc mersam cæno Roman.' *Idem.* Add. Heins. ad Vell. II. 91.

§. 8 *Quam luxu fecerat]* *Luxu* in omnibus libris calamo exaratis, et vett. excusis. *Salm.* *Quam luxu fecerat]* Sic edidi, volentibus o. Pall. et ed. vetustissima. Similis locutio in Liv. 2, 34, 12. 'Rapiant frumenta ex agris nostris, quemadmodum tertio anno rapuere: fruantur, utantur auna, quam furore suo fecere.' Ubi tamen non dubitem rescribere, *quam*

furto suam fecere. Sic Apul. Met. 7. pag. 223. 'Pistor ille, qui me pretio suum fecerat.' Prius erat, *quam luxus fecerat.* Adde inf. 4, 1, 1. Freinsh. Sic in omnibus libris calamo exaratis et omnibus excusis haberi Salm. prodit. Ryckianus tamen cum plerisque edd. *quam luxus fecerat.* Nec tamen hunc librum tot aliis obduco; sed hæc noto ut cognoscatur vulgatam lectionem non tam ex editorum ingenio profectam esse, quam ex libris nonnullis vetustis, quos tamen illis non præfero. Græv. *Luxu* etiam plerique alii scripti, sed Voss. 1, 2. *luxus.* Voss. 3. *luxu a luxus effecerat.* Vir doctus ad Sall. Cat. XIII. videtur putare Florum loqui de iis, qui famem non exspectabant, sed inritamentis quibusdam arcescebant ac faciebant, quos Sall. l. d. 'famem luxu antecapere' dicit. Non credo ad eos pertinere hunc locum. 'Fames' est egestas. Terent. Phorm. prol. 18. 'Ille ad famem hunc studuit rejicere.' Ad hanc populus reciderat luxu, quem semper egestas comitatur. Sic Flor. inf. iv. 1. 1. de Catilina, ubi plura in hanc sententiam ap. Camert. et Freinsh. et ap. Barth. ad Claud. 1. in Rufin. 35. De loco Livii, quem hic tentat Freinsh. aliter sentit Gronov. ad Liv. Pàullo ante Magl. a prima manu habebat, *Unde enim populus a Trib.* deinde adscriptum erat *Romanus.* Potest non minus hic abesse, quam aliis locis, quibus inculcatum esse ostenderunt Viri docti. Vid. III. 9. 3. et III. 14. 3.

Apuleiana] Ita Ryck. Toll. Duisb. Fran. et edd. vett. præter Beroald. usque ad Vin. et Stadium, qui geminare maluerunt *p*: quod etiam postrema Editio habet. Ap. Polyb. Dion. Plut. et Appian. semper est *Ἀπουλεύιος*. In Fastis 'Appuleius,' e quibus ita ubique in Liv. scribit, et etiam nummorum veterum auctoritatem advocat Sigon. ad Liv. Epit. v. In aliis Inscriptionibus sine discrimine 'Ap-

puleius' et 'Apuleius.' Infra cap. 16. iidem s. et e. rursus *Apuleius*, quod ibi Salm. quoque e suis scripserat. *Gracana* etiam Duisb. Fran. et v. c. Et sic fere ubique in iisd. ut et *Graccus*.

§. 9 *Regnare jussus a Senatu eques*] Quale hoc sit, non intelligo: quis enim ita intelligat, senatum ipsum jussisse equites regnare? Diu hic hæsissem, nisi me cito exsolvisset illæ optimæ membranæ, in quibus legi, *judiciariis legibus divulsus a senatus eques*: sed in iisdem lacuna erat statim post 'Appuleiana seditio;' quid olim fuerit, non conjicio: puto tamen nihil aliud fuisse quam 'unde,' et sensum sie haberi integrum, *Unde judiciariis legibus divulsus a senatu eques, nisi ex avaritia, &c.* cap. seq. 'Quid ad jus libertatis æquandæ magis efficax, quam ut, senatu regente provincias, ordinis equestris auctoritas saltem judiciorum regno niteretur?' Salm. *Regnaret*] Apposite: 'nam,' quod Memnius ait, ap. Sall. Ju. 31, 32. 'impune quælibet facere, id est, regem esse.' Jam autem tale erat 'judiciorum' hoc 'regnum,' ut iterum appellat Noster, 3, 13, 3. ut ea 'potestate subnixi, fata fortunasque principum haberent in manu:' inf. 3, 17, 3. Totum autem locum sie edidimus, ut erat in veteri quodam impresso, quem diligenter collatum fuisse bonæ notæ Mss., multis argumentis deprehendimus. Freinsh. Optime Freinsh. ex ed. vetere reposuit *regnaret*, cum in omnibus aliis edd. et Mss. sicut et in Ryck. pessime legeretur *regnare*. Reliqua ex vett. membranæ bene constituit Salmasius, cui adstipulantur Ryckianæ. Græv. *Regnaret* et *divulsus* etiam Berol. si hic diligens fuit Tollius: *divulsus* quoque Ryck. et Voss. 3. *divissus* Flor. *seditio judiciariis legibus jussus* Voss. 2. ceteri scripti et v. e. *regnare*, et *jussus*. Aliæ Edd. vett. *Unde regnaret de judiciariis legibus divulsus*, et rursus aliæ *Unde ut regnaret*, interque eas

Ald. a qua etiam abest *de*. Alia huc pertinentia vid. ad eap. seq. n. 6. Perizonius retinebat *regnare*, scil. flagitaret, quod e superioribus repetendum putabat.

Judiciariis legibus] De quibus latius Liv. 70, 71, 97. Appian. Bell. Civ. lib. i. Plin. Gracchis. Ascon. in Divinationem Ciceronis. Sueton. Cæsare, 41, 5. (ubi Berneccerus) et noster mox Auctor. *Vinetus*. Adde Tac. ii, 22. Plin. 33, 2, 6. Ex quibus auctoribus latius apparet, quantum e rep. petatum sit istis legibus, quantumque barbarum sæpius in urbe concitaverint. Vides etiam Sigonium de Antiquo Jure Italiæ, 2, 18. *Fr.* Add. rursus cap. seq. n. 1. et c. 17. n. 3.

Vectigalia reip.] Inf. 3, 17, 3. 'Vectigites Rom. interceptis vectigalibus suo jure peculabantur rempublicam.' *Freinsh.*

Promissa civitas Latio] Per Drusum inf. 3, 17, 6. *Idem*.

§. 10 *Ex abundantia familiarum*] Aliquot exempla huic rei conguessit Arnisæus, de Rep. 1, 3, 29. Quibus junge notam Bernecceri ad Justin. 18, 3, 6, e. et Nostrum supra, 1, 21. Item Athenæum Casaub. p. 264, et 265. Auctori belle accommodes verba Plinii, 33, 1. 'Hoc profecere mancipiorum legiones, et in domo turba externa, ac servorum quoque caussa nomenclator adhibendus.' Juvenalis, 14, 305. vocat 'cohortes.' Seneca pater Controv. 2, 9. et Petronius, 'greges servorum,' et 'ancillarum greges' idem Sen. pater Epit. Controv. 2, 7. Filius, de Tranq. Animi, cap. 8. 'exereitus.' Tac. 12, 65, 1. 'agmina:' et 14, 44, 6. G. 38. 1. 'nationes.' Cf. Ammian. 17, 27. et Tac. 4, 27, 4. *Idem*. Addit Rupertus Lips. ii. de Magnit. Rom. ult. et ad Tac. iii. A. 53. Vid. etiam Reines. ad Petron. xxxvii. et Sen. de Brev. Vit. xii. Perizonius præcedentia melius, mea sententia, ita distinguebat: *Quid autem? Bella servilia unde*

nobis. Et eod. modo supr. ii. 6. 26. 'Quid autem? in deligendis Magistratibus quæ centuriarum sapientia?' Sic Græcos dicere *Τὸ δέ*. Ælian. vii. V. H. 14. et xii. 31. Et Terent. Adelph. iii. 5. 16. et Phorm. v. 3. 5. simpliciter, 'Quid autem?' Et 'Quid?' sæpissime ita esse ap. alios, quorum multa loca adnotaverat, emendaveratque Val. M. vii. 2. 4. et vii. 4. ext. 2. signo interrogandi post 'Quid,' et quidem posteriore loco ex auctoritate Ms. Copes. et edit. Ald. posito.

Ad conciliandum plebis favorem] Vide Lips. Saturnal. 1, 9. Plebs enim Romana talibus spectaculis ad furorem usque dedita fuit; eoque nomine passim ap. scriptores vapulat, quos inter insignis eum primis locus est, quem adscribimus ex Auctore de Caussis corruptæ Eloquentiæ, 29, 4. 'Propria et peculiaria hujus urbis vitia pene (malim, *vitia, quæ pene*) in utero matris concipi mihi videntur, histrionalis favor, et gladiatorum equorumque studia.' Juv. S. 10. de pop. Romano: 'Duas tantum res anxius optat Panem et Circenses.' *Freinsh.* 'Effusas largitiones ambitus' etiam C. Nep. Attic. vi. dicit. Cic. pro Cæl. vi. 'Quis in largitione effusior?'

Indulget, supplicia quondam hostium artem facit] Scripserim, *indulget, et, &c.* Ceterum simile de coquinaria, in Liv. 39, 6, 9. 'Quod ministerium fuerat, ars haberi cæpta.' Quod 'supplicia' vocat Florus, ea tempora respicit, 'cum fontes ferro depugnabant,' ut ait Cic. Tusc. Q. 2, 17. *Freinsh.* De origine horum ludorum Lips. i. Saturn. 8. Anna Fabri hic emendat *spectaculis indulgens*. Mihi neque illius neque Freinshemii conjectura locus sanatus videtur, cujus sententiam turbat particula *quum*. Ryckius malebat, *dum spectaculis indulget, et supplicia quondam hostium artem facit*. Nec displicet: ita enim omnia planiora sunt, et hic sensus

est. Unde gladiatorii exercitus? nisi ex eo, dum ambitiosi homines frequentibus muneribus gratiam plebis captant, et id, quod olim erat supplicium hostium captorum, artem faciunt, gladiatores sub lanista doctos edentes, quum ante captivi sine arte depugnarent. Toll. Fort. xxii. legit: *nisi quod ad c. p. f. e. l. dum spectaculis indulget s. q. h., a. facit.* Non improbarem, si quis vetus liber haberet quod. Sed recte dum pro cum substitui arbitror. Et hæc etiam alibi permutantur. Vid. Gronov. ad Liv. xxv. 36. et Benth. ad Horat. ii. Sat. 3. 211. Doctiss. Wopkens. in Adversar. ad Dictyn Tom. ii. Obs. Misc. Novar. p. 63. non placet rescribi dum pro quum. Cur Ryck. et Toll. ita voluerint scribi, non scio. Mihi dum melius videbatur convenire formæ hujus sermonis. Liv. ii. 64. 'Dum se putant vincere, vicere.' Flor. supr. ii. 2. 'Dum Parthico inhiat auro.' Et iv. 2. 84. 'Dum se putant vincere, fortius sequi cœperunt.' Add. iv. 3. 3. Horat. i. Serm. 2. 24. 'Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.' Phædr. i. 13. 'Dum vult vocem ostendere, Emisit ore caseum.' Et sic sæpe ap. alios. In iis, quæ e Terent. Eun. iv. 4. 58. et Flor. iv. 12. 42. proferuntur, 'quum' aliter dicitur. Vellem Vir doctiss. expeditisset nexum et ordinem verborum hujus loci, in quo nunc quoque nonnihil hæreo.

§. 11 *Speciosiora vitia tangamus*] Vetus illa, quam laudavi sæpius, editio, *sp. usi ea tang.* unde legerim *spec. ulcera tang.* Freinsh. Non adsentior Tollio l. d. contra omnes libros delenti vitia, tamquam glossam. *Speciosa vitia* sunt speciem quamdam pulchri et virtutis habentia, et specie umbræque virtutis fallentia. Sall. Cat. xi. e quo loco etiam Rupertus recte defendit scripturam vulgatam contra Freinsh. 'Sed primo magis ambitio, quam avaritia, aimos hominum exercebat: quod tamen vitium

propius virtutem erat.'

Ambitus honorum ab iisdem dicitur] Sall. Cat. 10. 3. 'Primo pecuniæ, dein imperii, cupido crevit: ea quasi materies omnium malorum fuere.' Nam, ut ait Tac. H. 2, 38, 2. 'rebus modicis æqualitas facile habebatur.' Freinsh.

Atqui] Malim, *atque*. Idem. Ita Ryck. et Magl. et mox Reg. Q et Magl. *atque hæc Cæsarem*. Nihil muto. 'Atqui' non semper est adversantis, ut hic accepit Freinshemius; sed præcedente interrogatione sæpe declarat et confirmat ea, quæ dicta sunt. Vid. Cicer. ii. de N. D. 7. et pro Milon. iv. et xv. Naz. hic *atquin inde*, et deinde *adquin hæc Cæs.* ubi Ryck. quoque *atquin h. C.* Paulo post Tullius quoque legend. putabat *atqui hæc Catilinam*, quemadmodum in antapodosi præcedentis et sequentis sententiæ. Non male.

§. 12 *Apparatus conviviorum*] Obvia ubivis exempla, quæ recensere piget. Vid. tamen Lips. Admirand. 4, 7. Freinsh.

Largitio] Ryckius et Perizonius adnotarant Gronovium legere *sumtuosa luxuria*. Sane *largitio*, quæ pertinet ad concilianda studia plebis, et emenda suffragia, non bene videtur conjungi cum sumtibus conviviorum privatorum, et Florus jam ante de ea dixerat. Sed *luxuria* longius abit ab omnium librorum scriptura, ad quam propius accedit *largitas*, quæ et ipsa interdum effusa et prodiga est. Terent. Adelph. v. 9. 28. 'Quod proluvium? quæ isthæc subita est largitas?' Sed fortassis nihil mutandum est: nam 'largitio' etiam de privata liberalitate dicitur. Vid. Cic. ii. Off. 15.

§. 13 *Catilinam patriæ suæ impegit*] Expunxi vocem, quæ erat in aliis ed., suasu Pall. et v. e. nam ante, *Catilinam hostem patr. s. impegit*. Grut. Nulli scripti habent *hostem*. *Patriæ impegit* Freinshem. in Ind. interpre-

tatur, contra patriam impulit. Sed Florus indicat Catilinam propter magnitudinem æris alieni in eam necessitatem compulsam, et quasi coactum, ut arma patriæ inferret: quemadmodum Cæsar ap. Suet. Cæs. xxvii. dicebat, iis, 'quos major criminum, vel inopiæ luxuriæve vis urgeret, quam ut subveniri posset a se, plane bello civili opus esse.' Nam *impingere* vim graviolem notat. Liv. xxvii. 18. 'Hostem expulerunt loco, et cum cæde magna in aciem altiori superstantem tumulo imegere.' Quintil. Decl. xix. princ. 'Ardor ille, qui me modo imegit in filium, ipsa sui immanitate consumtus est.' Sen. Herc. F. v. 991. 'Quo se cæcus imegit furor?' Vid. ibi Gronov. et quæ Docti adnotarunt ad Sil. i. 647. Mox Toll. non sine ratione delendum censet *venit*. Sed hoc jam ante Annæ in mentem venerat.

§. 14 *Separatos ab externis justisque bellis*] Vide supr. 2, 19. *Freinsh.*

CAP. 13 Ab h. cap. incipit Liber quartus in altero Palatino: titulus capitis conceptus in vetustiss. libro, *De Legibus Gracchanis*. Salm. Hinc orditur librum quartum Pal. 3. et ed. antiquissima: nec male. *Grut.* Consentit cum his Cod. Duisb. Titulum hujus Capitis a Grævio esse opinor. In Gruteri, Freinshemii, aliisque recentioribus Edd. erat, *Seditiositas Tribunicia potestatis*. Non scio quis tam belli tituli auctor sit, quem in Gruteriana primum inveni. Sed non utimur liberalitate illius, quisquis ille fuit, qui nobis de suo largiri voluerit vocem Latinis, ut hic bene adscripserat Ryckius, incognitam. In Reg. Q erat *Seditiones*: in Ryck. *Causæ seditionum*. In Reg. F, Duisb. Fran. et v. e. nihil scriptum erat, quod sequutus est Vinetus. Ceteræ edd. vett. et Camertis, Stadlique habent *De Legibus Gracchanis*.

Tribunicia potestas] De tribunicia potestate lege Fenestellam, tit. 25,

et quos ibi citavimus. Huc faciunt quæ supra, i. cap. 23. annotata sunt. Gracchanas leges tres fuisse constat: Frumentariam, ut scilicet semis et triente frumentum plebi daretur: Agrariam, ut nemini liceret ultra 50. [immo 500.] telluris iugera possidere: Tertiã, ut equester ordo bis tantum virium in senatu haberet, quam senatores ipsi. Statuerat enim ut 300. senatores essent, equites 600. Sic enim equestrem ordinem, cum senatu consentientem, corrumpere nitebatur. Auctores sunt, Liv. 58. et 60. et Appian. Bell. Civ. lib. i. Agraria Lex quando, et a quo, primum lata, docet Liv. 2, 14, 4. quam tandem M. Tullius penitus sustulit. Extant plures Cic. Orationes. Quæ mala ex Agraria Lege sequantur, docet idem Cic. Off. 2, 21. *Camers.* De Legibus Agrariis Sigon. ii. de Ant. Jur. Civ. Rom. 18. de Frumentariis Lips. i. Elect. 8.

§. 1 *Caussas*] Editio mea vetus, *caussa*: unde suspicari licet ita legend. *Seditionum omnium caussa tribunicia potestas*: ut illud, *excitavit*, abjiciatur: quod certe stylum Auctoris non mediocriter resipit. Sic enim Ille, 2, 6, 1. 'Post primum Punicum bellum vix quadriennii requies:' et 1, 17, 1. 'Hactenus P. R. cum singulis gentium; mox acervatim: tamen sic quoque par omnibus:' amat, inquam, Noster ellipticas istas loquendi formas. *Freinsh.* Ed. Sab. habet *cā*, i. e. *causa*. Perizonio non mala videbatur conjectura Freinshemii. Nec multum abest, quin eam probem. Nam hic est genius stili hujus Scriptoris. Vid. ii. 14. 3. ii. 15. 3. iii. 21. 6. et iv. 2. 8.

Tribunicia potestas] Idem queruntur Quintius Cos. ap. Liv. 3, 19. Coss. ap. eund. 4, 2. et App. Claudius ap. eund. 5, 3. *Freinsh.* De ea iisdem prope verbis Liv. iii. 9. 'Potestatem istam ad singulorum auxilium, non ad perneciem universorum

comparatam esse.' Ceterum Sall. Cat. xxxviii. eos, qui a Senatus partibus stabant, in eadem causa ponit, in qua Florns Tribunos pl. 'Per illa tempora,' inquit, 'quicumque Rempubl. agitavere, honestis nominibus, alii sicuti jura populi defenderent, pars, quo Senatus auctoritas maxima foret, bonum publicum simulantes, pro sua quisque potentia certabant.' Deinde Regg. et Voss. 1. 2. *populi ad favorem*, quod e suis quoque scripserat Salmasius.

§. 3 *Recipere plebem jus suum*] Quodnam erat illud jus, quod eripuerant plebi nobiles? Agri et possessiones qui jus possint dici, quamvis jure habeantur, equidem nullus video. Hoc et Frid. Gronovius plurimos ante annos recte observavit, ac censuit scribend. esse: *recipere plebem rus suum*, hoc est, suos agros. Agit enim de Legibus Agrariis. Inferius in h. cap. 'Reduci plebs in agros unde poterat sine possidentium eversione?' cap. seq. 'Quia depulsam agris suis plebem miseratus est.' N. Heinsius ejusd. est sententiæ, sed præterea recte vidit aliquid excidisse, ac forte Florum reliquisse: *rus suis possessum a patribus*: quod valde blanditur. Non enim soli patres tenebant avitas plebis possessiones, sed et equites, et multi opulenti homines plebei: et 'patribus' est, a majoribus suis. Græv. Toll. Fort. xxii. se vulgatam lectionem a doctiss. Virorum suspicionibus vindicare dicit, duobus locis Sallustii. Eorum alter est e Cat. xxxviii. in superiore animadversione descriptus; alter e Jug. xxxi. 'Sed sane fuerit regni paratio, plebi sua jura restituere.' Potnerat etiam adhibuisse verba Justinii v. 3. 'Se cum exercitu venturum, recepturumque a quadringentis jura populi, ni ipsi redderent.' Sed hæc ab re aliena sunt, nec *jura plebis*, quæ Tribuni defendebant adversus Patres, a quibus ea imminui criminabantur, ut

contra Patres sua jura a Tribunis, ad h. l. quidquam pertinent; in quo de Legibus Agrariis, et agris plebi ereptis per cas recuperandis agitur. *Rus suum* cum Gron. et Grævio legend. esse etiam Perizonius hic scripserat; quorum et Heinsii judicio ego paullo plus, quam Tollii, tribuo. Ovidius his, qui pascua publica usurpaverant, condemnatis, populum *rem suam recepis*se dicit v. F. 283. 'Venerat in morem populi depascere saltus: Idque diu latuit, pœnaque nulla fuit.' Et mox vs. 289. 'Rem populus recipit: mulctam subiere nocentes.' Eod. errore *suum jus* scribebatur in l. 23. §. 2. C. de Agricol. 'Nemini autem liceat vel adscripticium, vel colonum alienum, scienti prudentique in suum jus suscipere:' quod Cujacius emendavit in *suum rus*. Id. Toll. delet *a patribus*, ut glossam. Possent abesse. Sed Florus *Patres*, ut puto, dicit, quod plerique possessores agrorum, nobilesque ac divites, qui vel furtim agrum publicum occupasse, vel tenuiores cives privato expulisse dicebantur, e Senatu, vel certe e factione Senatoria erant. Heinsius pro conjectura sua adposuerat e Liv. xl. 17. 'Masinissa paterni regni agrum se et recepis, et habere jure gentium aiebat.' Et e Cic. ii. Agrar. 30. 'Vobis gleba nulla de paternis atque avitis possessionibus relinquitur.'

§. 4 *Extorris aris ac focus ageret*] *Ageretur*, Pall. sed melius excusi. Hæc periodus tamen tota mihi videtur ex loco penitus exsecanda, cum paulo post iisdem verbis concepta sequatur suo et magis idoneo loco: idem senties, si ordinem et seriem verborum Flori consideres. *Quid tam justum, quam recipere plebem jus suum a patribus? Quid tam æquum, quam inopem populum vivere ex ærario suo? Quid ad jus libertatis æquandæ magis efficax, &c.* Salm. Quibus hæc periodus tota videtur exsecanda, tan-

quam quæ iisdem concipiatur verbis cap. seq., Auctoris partitionem exsecant: pertinet enim hæc sententia ad ll. agrarias; ut sequens ad frumentarias; tertia deinde ad judicia-rias: quod ipsum tam clarum est, ut pudeat monere: sequenti cap. isthæc plane esse supervacua, omnia fere vociferantur. Et hæc quidem adhuc mea est opinio; eam mutare paratus, ubi rationes audivero. *Grut.*

Aris ac focis] Ita quidem scripsere, quibus nefas putabatur isthæc duo dirimi, quod alias solerent conjungi. Sed hinc loco nihil cum aris: quin igitur *agris* rescribendum sit, non dubito, nec quisquam, puto, dubitabit. *Freinsh.* ‘*Aras ac focos*’ sæpe quidem conjungunt Veteres; sed alia significatione: nam per ‘*aras et focos*’ intelligunt omnia divina et humana; ut in noto illo, ‘*Pro aris et focis pugnare*.’ quæ expositio huic loco convenire non potest. Et recte animadvertit Anna, fortassis ne Latine quidem dici *extorris aris*. *Extorris agris* autem, quin bene dicatur, ut ‘*Extorris agro Romano*’ Liv. xxxvii. 37. ‘*sedibus*’ Id. xxxii. 13. ‘*patria*’ Sall. Jug. xiv. ‘*finibus*’ Virg. *Æn.* iv. 616. nemo dubitat. Nec veteres in hac re *aras*, sed *agros* memorant. Flor. cap. seq. ‘*Depulsam agris suis plebem*,’ et iv. 5. ‘*Depulsos agris colonos*.’ Cic. ii. Agrar. 31. ‘*Exturbari et expelli plebem ex agris*.’ Et Sall. Orat. ii. de Republ. Ordin. ‘*Ubi eos (plebem) paulatim expulsos agris inertia atque inopia incertas domos habere coëgit*.’ Et *foci* bene junguntur *agris*: nam plebs rustica plurimum in agris habitabat. Unde Tribuni pl. ap. Liv. vi. 36. queruntur, ‘*plebeiis hominibus vix ad tectum necessarium, aut locum sepulturæ, suum patere agrum*.’ Itaque etsi omnes libri habent *aris*, tamen non dubito præferre *agris*. Et hoc jam ante Freinsh. etiam Barthio in mentem venisse intelligi potest

ex ejus Lib. xxxiv. Adv. c. 10. ubi de voce ‘*extorris*’ agens verba Flori ita describit: *extorris agris ac focis*.

Ageret] Sic Pal. 1. At 2. et 3. *ageretur*: minus recte. *Grut.* Optimum judicium: non enim hic de conservanda in agris plebe, sed reducenda in eos quæritur: ut oporteat ejectam intelligi. Diversum in Suet. Aug. 12, 3. ‘*Nursinos extorres oppido egit*.’ *Freinsh.* *Ageretur* etiam Florent. et Magl. Hoc probasse videbatur N. Heinsius: adscripserat enim loca quædam Livii et Justinii, in quibus est ‘*agere aliquem extorrem*,’ ‘*agere in exsilium*,’ ‘*in exsilium actus*,’ et ex Ov. ‘*Exsul ager*.’ Sequor *Grut.* et Freinsh. Virg. *Æn.* v. 51. ‘*Gætulis agerem si Syrtibus exsul*.’ Justin. iii. 3. ‘*Proficiscitur antem Cretam, ibique perpetuum exsilium egit*.’

§. 5 *Vivere ex arario suo*] Nam ex isto depromebatur pecunia, qua coëmeretur frumentum, quod postea vilissimo pretio vendebatur plebi. Vide de tota hac re, Frumentaria Romanorum largitione, librum Vincentii Contareni. *Freinsh.* Et Lips. i. Elect. 8.

§. 6 *Judiciorum regno*] Vide supr. 3, 12, 13. *Freinsh.* Qui in Ind. docet *regnare* et *regnum* sæpe de his dici, qui in libera Republ. impotenter utuntur potestate. Liv. xxxiii. 46. ‘*Judicum ordo ea tempestate Carthagine dominabatur...Res, fama, vitæque ordinum in illorum potestate erat...Horum in tam impotenti regno (neque enim civiliter nimis opibus utebantur) Prætor factus Annibal*.’ Id. xxxviii. 54. ‘*Regnum in Senatu Scipionum*.’ xxxix. 5. ‘*Regnum consulare*.’ Suet. Cæs. ix. ‘*Cæsarem in consulatu confirmasse regnum, de quo Ædilis cogitavit*.’ Add. Freinsh. iii. 16. 3.

§. 7 *In exitium suum merces erat*] Acute: quomodo etiam Vell. 2, 22, 7. ‘*Ut sui quisque periculi merces foret*.’ Id. 2, 28, 4. ‘*Fieretque quis-*

que merces mortis suæ.' Quintil. Decl. vi. p. 18. f. 'Civis Romanorum merces fio.' Sen. de Benef. 1, 9. 'Qui pretium se sui fecit.' Petron. Carm. de Bell. Civ. vs. 50. 'Roma ipsa sui merces erat.' Claud. princ. Paneg. de Cons. Mallii Theod. 'Ipsa quidem virtus pretium sibi.' Et elegantiss. Barclaius, de populo suo Siculo: 'Proditor sui et proditionis merces.' Id. plane cum Nostro dicit Val. M. 7, 6, 4. 'Quo tempore non reip. victoria quærebatur, sed præmium victoriæ res erat publica.' *Freinsh.* Cujus rei erat merces? Scribe: *in exitium suum sui merces erat*, ut Petronius de ead. re: 'Roma ipsa sui merces erat.' Ipsa respública præda erat illorum, qui eam distrahebant. Alterum *sui* deglutierat quod præcedebat *suum*. Græv. Sic quoque Toll. Fort. xxii. Serus ad præcepta venit. Magl. *in exitium sui m. e.* In Quintil. vi. Decl. 17. Viri clariss. Schulting. et Burm. rectius legunt: 'Civis Romanus merx fio.'

§. 8 *Vectigalia*] 'Vectigal' pecunia erat, quæ vel portus, vel venditionis, vel circumsvectionis nomine exigebatur. Hinc nomina Vectigalium, Portorii, Decumarum, et Scripturæ, vel Salis et Macelli, vel Vicesimæ apud scriptores obvia sunt. 'Portoria' pecuniæ erant, quæ portitoribus pendebantur, id est, iis, qui mercedes ex mercibus devehendis aut trajiciendis exigebant. 'Decumæ' solvebant fructuum, qui agrum publicum arabant. 'Scriptura,' erat vectigal, quod ab iis pendebatur, qui silvis et pascuis publicis fruebantur. 'Macelli' nomine res omnes, quæ ad victum hominum pertinebant, comprehenderunt: ea vectigalia, ut civibus ditato ærario remissa sunt; ita 'Vicesima,' quæ ab iis, qui manumittebantur, exigebatur [de cujus origine Liv. 7, 16, 9.] semper remansit. At vectigalia provinciis sunt imposita, quæ aut certa erant, et 'sti-

pendia' dicebantur: aut incerta, quæ iis, quæ exposuimus, nominibus pendebantur, eaque publicani ad hastam a censoribus redimebant, idque quæstus sui causa, ut ea a provincialibus suo periculo exigent, et reip. datis sponsoribus repræsentarent, atque quum publicani fere equites fuerint, et ad ipsos judicia lege Gracchi translata essent, facile erat suæ societati favendo vel ludificando locationem, vel remittere, vel redemptionis parte relevare: atque talicoitione pecuniam publicam depeculari. *Stad.* Vide Excerpta Vales. ex Diod. lib. xxxiv. Porro eleganter vectigalia, 'patrimonium imperii' vocat Auctor: his enim 'Resp. sustinetur:' ut ap. Tac. 13, 51, 2. Senatores Neroni, abolitionem eorum molienti, inculcant. 'Nam' (verba Tac. H. 4, 74, 2.) 'neque quies gentium sine armis; neque arma sine stipendiis; neque stipendia sine tributis, haberi queunt.' Igitur augendi potius, quam minuendi, reditus, si tamen honeste, et absque subditorum incommodo possit fieri. Pertinet huc Augusti factum, ap. Dion. lib. 56. p. 674. Adrianus tamen Cæsar SESTERTIUM. NOVIES. MILLIES. CENTENA. MILLIA. fisco debita remisit, teste veteri inscriptione ap. Grut. p. 10. n. 6. et Spartiano in Vita, cap. 7. *Freinsh.* Arationes et vectigalia 'populi Rom. patrimonium' ap. Cic. ii. Phil. 39. et ii. Agrar. 1. 'Suppressa' vectigalia sunt intercepta et in privatos usus conversa. 'Supprimere pecuniam,' pro, intervertere et sibi retinere, Cic. pro Cluent. xxv. et xxxvi. Et Callistratus l. 3. §. ult. D. de Jure Fisc. 'Qui partem ad fiscum pertinentem suppresserit.' Vid. Briss. de V. S.

§. 9 *Reip. nervos*] Sic in Tac. H. 2, 84, 2. pecuniam 'esse belli civilis nervos' dictitat Mucianus. Adde Thucyd. 2, 2, 4. &c. *Freinsh.* Ead. metaphora Cic. ii. Agrar. 18. 'Incidunt nervos Populo Romano, adhi-

beant manus vectigalibus vestris, irumpant in ærarium.' Et pro Leg. Manil. vii. 'Vectigalia nervos esse Reipubl. semper duximus.' Add. Cujac. vi. Obs. 19.

Ærarium] Locus erat, in quo pecunia publica in æde Saturni custodiebatur: quod triplex apud scriptores observavi. *Stad.* Vide latius Demster. ad Antiquitates Rosini, 7, 31. *Freinsh.* Paulo post Pal. 1. in exemplari Salmasii, Berol. Duisb. et v. e. non poterat. Hoc non displicebat Perizonio, quamquam etiam unde retineri posse existimabat. Non potest ortum esse ex *ân*, quod sæpe in libris vett. est pro *unde*. Mox idem malebat et *jam relictas sibi*, ut *jam* jungatur cum *τῇ* 'ætate.' Si quid mutandum esset, præferrem conjecturam Freinshemii.

§. 10 *Ætate, quasi hereditario jure, possidebant*] Lips. dict. cap. xix. dicit abesse Ms. suo dictionem *ætate*, quo duce deinceps conjicit, *hereditario jure poscebant*, tanquam Florus exponat, quod pro ejecta plebe dici posset: at ego alibi, in Suspicionibus, lib. 29. cap. 7. defendi lectionem vulgatam; subnixam nunc quoque Pall. trium auctoritate: arbitror enim, omnino propugnari a Floro possessores, utique cum plebis jus supra explicuerit, illis, 'Quid enim tam justum,' &c. *Grut.* Cujus opinio vel inde firmatur, quod hac posteriore capitis parte recenset incommoda et iniquitatem quæ sequerentur leges istas, cum prius commoda earum æquitatemque proposuisset. Hoc addo, videri voculam 'tamen' trajiciendam ita; *qui tamen ipsi pars populi erant, et relictas sibi*, &c. Porro similes in sua Rep. turbas, optimo sane modo, sed aliis non semper perinde prompto, discussit Aratus Sicyonius, ap. Cic. de Off. 2, 23. *Freinsh.* *Ætate* est in o. s. et e. id est, longo tempore: supr. ii. 18. 16. 'Ætate tam longa.' Et 'ætatem' pro, diu, longo tempore, ap.

Lucret. vi. 235. et Terent. Heaut. iv. 3. 38. et Enn. iv. 5. 8. ubi vid. Donat. Flori sententiam recte exponunt Gruterus et Freinsh. Nam haud dubie multi agros a majoribus acceptos bona fide possidebant, etsi fortassis ignorabant justo titulo, nec ne, ii ad majores suos pervenissent. His autem eos adimi, quorum dominium iis per longi temporis possessionem acquisitum fuerat, iniquum fuisse existimat Florus. Et sic Cic. ii. Off. 22. 'Quam habet æquitatem, ut agrum multis annis, aut etiam sæculis, ante possessum, qui nullum habuit, habeat; qui autem habuit, amittat?' Vid. Grot. ii. de J. B. ac P. 4.

CAP. 14 Seditionem Tib. Gracchi scribunt Liv. Epit. 58. Latius Appianus, Bell. Civ. lib. 1. Auctor de Vir. Ill. cap. 64. Plura Plut. in Vita Gracchorum. August. Civ. 3, 24. Val. M. 1, 4, 2. 3, 2, 17. 4, 7, 1. 7, 2, 6. Oros. 5, 7, et 8. *Camers.*

§. 1 *Genere, forma, eloquentia*] De Gracchis plerique auctores; sufficiat impræsentiarum breve judicium Senecæ, sed solidum: is igitur, Consol. ad Marciam cap. 16. de illis: 'Quos etiam qui bonos viros negaverit, magis nos fatebitur.' Adde Plut. in Vita, cap. 27. Diod. ap. Vales. p. 373. p. *Freinsh.*

Facile princeps] Hoc est, egregius, eximius. Hoc enim verbi civiliter capiendum est, non ita stricte, quasi Florus eum omnibus aliis, ipsique fratri, præponat. Quem ei errorem Vir doctus ad Velleium impingit. Sic cum aliquem fortissimum, doctissimum, &c. dicimus, non continuo sequitur, neminem ad idem fortitudinis doctrinæ pervenisse. Sic Cicero pro Cluent. cap. 5. 'A. Cluentius, homo non solum municipii Larinatis, ex quo erat, sed etiam regionis illius, et vicinitatis, virtute, existimatione, nobilitate, facile princeps.' Idem Cic. Gracchum hunc 'summum Oratorem' fuisse dicit. Bruto, cap. 27.

Idem. 'Facile' sæpe est, haud dubie, sine controversia, sine hæsitatione. Donatus ad Terent. Andr. iv. 3. 5. interpretatur, liquido, manifesto, certo. Cic. vi. Ep. Fam. 6. 'Homo facile omnium nobilissimus.' Et ii. Off. 19. 'Qui omnes superiores, quibus honore par esset, scientia facile vicisset.' Suet. Cæs. lxxx. 'Facile tempus et locum prætulerunt.'

§. 2 *Manciniunæ deditiois*] Locum hunc tibi Vell. 2, 2. explicet. *Vinet.* Porro caussas, quæ non hujus modo, sed sequentium etiam seditionum, concitores impulerint, refert Cicero, de Harusp. Resp. cap. 20. Pertinet hic locus ex Marciano Capella, lib. v. 'Remotio est, cum de facto confesso culpam in eum qui pertulit (leg. *perpulis*) refert: ut Tib. Gracchus in Mancinum, qui auctor faciendi fœderis fuit.' *Freinsh.*

§. 3 *Ne populus gentium victor*] *Ryck.* *ne populus Romanus gentium victor.* Inferius idem: *cum Capitolium profugisset:* et tandem in fin. cap. *quasi jure occisus est, alii oppressus est.* Græv. *Romanus* etiam Voss. 3. et Edd. B. S. P. et J. Vid. ad iii. 9. 3.

Ne populus gentium victor] Diximus supra, non videri nobis hanc periodum ex præced. cap. translata, sed contra: optimo libro portentose scribitur, *nemo cum gentium victor:* quam vitiosam scripturam putamus conflata ex istis, *ne populus gentium victor:* hoc est, *ne populus omnium gentium victor.* Salm. Non minus portentose in Voss. 3. et *populus Ro. gentium orbis victorque possessorem.*

Miseratus est] Sequebantur quædam ex præced. cap. repetita; *ne populus gentium victor,* &c. quæ omisi, secutus judicium Gruteri, cujus ipsa verba subnectam. Miror, tot hujus Auctoris correctores, tot editores, ne suspicatos quidem, et verbulo uno indicasse, totam hanc periodum transcriptam fere verbotenus ex præced. cap. ego sanc id jam nunc enuntio,

obelo etiam fixurus, nisi festinatio isthæc vetaret. Conspiciuntur quidem in Pall.; sed quid tum? non hodie et heri primum nata librariorum sinistra liberalitas. Hactenus Gruterus. *Freinsh.* Verosimile est hæc alterutro loco temere repetita esse. Utrum hic, an supra, judicent alii. *Freinshemius* ea hinc excluserat; sed revocavit Græv. quem, quia hic quoque in o. s. et e. leguntur, sequutus sum.

Laribus ac focus suis] Nescio quare ratione ductus clariss. Græv. hic rursum ceciderit *extorris aris ac focus*, quod deinde etiam Amstelodamenses amplexi sunt. Reduxi veterem scripturam omnium Edd. et Mss. exceptis forsitan Flor. et Magl. e quibus Toll. nihil adnotaverat. Sed causa est, cur eum hic quoque negligentiae suspectum habeam. Claud. i. in Rufin. 191. 'Metuenda colonis Fertilitas: laribus pellit, detrudit avitis Finibus.' Quintil. Decl. xiii. 'Postquam proximis quosque revellendo terminos ager locupletis latius inundavit; æquata solo villæ, excisa patria sacra, et cum conjugibus parvisque liberis respectantes patrium larem migraverunt veteres coloni.' De plebe a potentioribus agris expulsa Appian. i. Civ. 353. Vid. Græv. ad Cic. vi. Parad. 2. ubi Crasso 'expulsiones vicinorum' objicit.

Quacumque mente rem ausus ingentem] Huic loco laboranti interpunctione vitiosa sanitatem reddidimus. Græv. In Gruteri et aliis quibusd. Edd. erat distinctio maxima ante 'quacumque,' quam Grævius inde sublatam post 'ingentem' posuit. Sed ne sic quidem locus satis purgatus videtur. Nam non bene fluunt hæc, *hic sive timens...sive ductus...rem ausus,* nisi addatur est, ut sit, *rem ingentem ausus est.* Aliæ Edd. interque eas etiam *Freinsh.* omnia minoribus distinctionibus separaverant, usque ad verba, 'nec deerat.' Ita omnes

nominativi præcedentes pendent a 'conscendit:' quod etiam minus placet.

Rem ingentem] Ti. Gracchus complures Leges nobilitati adversas tulit: sed Florus hic agit de Lege Agraria, ne quis plus 500. jugera agri possideret, et, quod superesset, pauperibus civibus divideretur. Lex de 500. jugeribus diu ante id tempus a Licinio Stolone lata, sed cupiditate et potentia divitum elusa, et inrita fuerat. Eam Tiberius retulit, et alia quædam addidit. Appian. i. Civil. 355. et Sigon. ii. de Ant. Jur. Ital. 2.

§. 4 *Ingenti stipatus agmine*] A. Gell. 2, 13. recitans verba Sempronii Asellionis, de Tib. Graccho: 'Gracchus,' inquit, 'domo cum profisceretur, nunquam minus terna aut quaterna millia hominum sequebantur.' *Camers*.

Obvia manu] Toll. l. d. hæc delenda censet, quia mox sequitur *manu*, ac dein *obvia nobilium manu*, quod ei ab elegantia Flori alienum esse videtur. Non valde grata est hoc et seq. cap. eorumd. verborum repetitio; hic eorum, quibus offensus fuit Toll. et *rem ausus ingentem*, ac paullo post *ingenti agmine*: cap. seq. *comitum manu*, et *obvia Senatus manu*: inde *proximorum cæde*, et inde quoque: e quibus nonnulla corrupta esse probabile est. Sed sequendi sunt libri. Reg. Q *nec deerat obvia manus*. *Tota deinde nobilitas*. Voss. 3. quoque deinde: a Ryck. abest *inde*. 'Obvius' sæpe est, contrarius, resistens; ut 'obviam ire,' resistere. Vid. Barth. ad Claud. iv. Cons. Honor. 484. Perizonio elegantius et commodius videbatur legi posse, *Nec deerat obvia manus*. *Tota inde nobilitas: et Tribuni in partibus*, hoc sensu: Non defuisse, qui se illi opponerent, et habuisse adversarios omnes nobiles. Tribunos vero non omnes illi adfuisse, sed eos divisos fuisse in partes suas, et nobilitatis.

§. 5 *Cn. Octavium*] Liv. 58. et Ap-

pian. Civil. 1. p. 356. et Plut. in Vita, cap. 14. 'Marcum' pro 'Cn.' vocant hunc Octavium. Trib. pl. erat et hic, atque ita Tib. Gracchi Collega. Tribunorum autem plebis, inquit in hac historia Plut., hæc potestas erat, ut, uno intercedente, alii, etiamsi plures essent, nihil agerent. *Vinet*. Idque solum patribus adversus vim tribuniciam telum erat; 'publicis' (verba sunt Livii, 6, 35, 9.) 'privatisque consiliiis nullo remedio alio, præter expertam multis jam ante certaminibus intercessionem, invento.' Intercedentium solennis vox erat, 'Veto,' ut colligitur ex eod. Livii loco, n. 12. 12. *Freinsh*. Regg. *Cn. Octav*. Duisb. et Frau. *G. Octavium*. Ryck. *C. Octavium*: v. e. *Gaium Octavium*. In Cic. Brut. xxv. et i. de N. D. 38. est 'M. Octavius.' *Gracchus* abest a Flor. Idem, Pal. Ryck. et Ed. Junt. *contra fas omne collegii*. Tollius legit *contra fas collegii*, et *jus potestatis*, vel, *contra sacrosanctæ jus potestatis*. Voss. 3. *jusque pot*. Vellem etiam alii scripti haberent copulam. Sed non satis intelligo, quomodo Florus *fas* et *jus* distinguat, et a Graccho hac re *fas* quidem *collegii* tribunicii, sed *jus potestatis* tribunicie violatum dicat. Nam quum 'fas' et 'jus' conjunguntur, 'fas' de jure divino, 'jus' de humano dicitur. Vid. supr. ad ii. 20. 7. et clar. Burn. ad Petron. cviii.

Præsenti metu mortis exterruit] Tac. H. 5, 26, 1. 'Sc. spes vitæ magnos etiam animos infringit.' *Freinsh*. N. Heins. in lib. suo scripserat *præsensis*, addito loco Flori i. 26. 7. 'Præsenti morte multavit.' Et sic Græv. supr. ad iii. 1. 9. qui scribit, sibi nunquam alibi lectum 'præsens metus.' Hoc quidem est ap. Liv. xxxvi. 10. ubi vid. adnotata, item xlii. 53. et ap. Sen. in Octav. v. 761. Sed præfero tamen *præsensis*, quod et in Regg. est. In re ipsa errat Florus: nam Gracchus Octavio abrogationem Magistratus, non mortem minatus est: nec

Octavius se tribunatu abdicavit; sed Gracchus ei plebiscito magistratum abrogavit. Plut. T. Gracch. et Appian. I. Civil. p. 337. Vell. II. 2.

§. 6 *Sic triumviratus creatus*] Meliores et vetustiores libri, *sic triumvir creatus*: quod nisi verius aut melius est, jucundiores saltem habet sonum illo vulgato. *Salm. Triumvir*] Sic Pall. duo meliores. Nam tert. ut et v. e. *triumviratus*: quod quamvis haud improbem, alteri tamen non præposuerim, ob antiquitatem et fidem librorum calamo exaratorum, quibus, ut jam aliquoties dixi, inferior est Pal. tert. *Grut.* Distinctionem hic loci mutavi, sensu sic exigente. *Freinsh. Triumviratus* etiam Ryck. Regg. Duisb. et Fran. Alii scripti et Edd. vett. *triumvir*. Freinshemius sustulerat distinctionem maximam post 'agris.' Ea deinde ibi reposita est in Edit. Grævii et Amst. Malui sequi Freinshemium: nam et in quibusdam vetustis, et Stadii, Camertis, Vinetique Edd. locus ita distinguebatur.

Imperium] Ex hoc loco Flori, et e Vell. II. 2. Gruchius cap. I. et II. Refutat. ad posteriorem Sigonii Disputat. de Lege Curiata, ostendit 'imperium' etiam dici de Tribunis plebis; quod negaverat Sigonius in Poster. Disputat. cum Gruchio, ac scripserat, de Tribunis pl. et Ædilibus numquam nisi 'potestatem' dici; de Consulibus autem et Prætoribus etiam 'imperium.' Respondet ei Sigonius III. de Ant. Jur. Provinc. 5. Major est lis de verbis, quam de re: de hac enim utrique idem sentiunt. Sed Sigonius mihi primum non satis caute videtur negasse 'imperium' umquam de Tribunis pl. dici.

Quos agris moverat] Expulerat, eiecerat. Cic. XIII. Fam. 5. 'Minimeque conveit, ex eo agro, qui Cæsaris jussu dividatur, eum moveri.' Et II. Agrar. 21. 'Moveri possessionibus.' Terent. Phorm. prol. 32. 'Quum per

tumultum noster grex motus loco est.' Sic 'Senatu,' 'Tribu movere.'

§. 7 *Præbuit speciem regnum sibi et diadema poscentis*] Similem ex gestu errorem prodit Suet. Cæs. 33, 2, et 5. ubi Cæsar 'existimatur equestres census pollicitus singulis (militibus): quod accidit opinione falsa. Nam, cum in alloquendo, exhortandoque, sæpius digitum lævæ manns ostentans, affirmaret se ad satisfaciendum omnibus, per quos dignitatem suam defensurus esset, anulum quoque æquo animo detracturum sibi; extrema concio, cui facilius erat videre concionantem, quam audire, pro dicto accepit, quod visu suspicabatur, promissumque jus anulorum cum millibus quadringentis fama distulit.' *Fr.* Hæc erat calumnia Senatus. Vid. Plut. et Appian. Iidem comitia creandis novis Tribunis pl. in Capitolio habita, iisque Gracchum interfuisse, tradunt. Itaque Florus paullo ante fortassis non recte scribit, 'quum in Capitolium profugisset.'

Duce Scipione] Diod. ap. Vales. p. 382. f. Τις Γράκχον τυραννείν ἐπιχειρήσαντα ταῖς ἰδίαις χερσὶν ἀπέκτενε, προηγούμενος τῆς συγκλήτου. *Freinsh.*

CAP. 15 Quæ hic scribuntur, habentur latius a Liv. lib. 60. et 61. Appian. Civil. lib. 1. Plut. in Vita Gracchorum, Oros. 5, 12. Val. M. 1, 7, 6. 4, 7, 2. 6, 8, 3. 8, 10, 1: 9, 4, 3. Distingue tu historias, prudens lector, quoniam studuimus brevitati, et præcipua in citandis auctoribus nostra impræsentiarum versatur intentio. Item Agell. 11, 13. meminit Plin. 33, 2. Auctor de Vir. Ill. c. 65. August. Civ. 3, 24. lege quæ notavimus supra, 3, 13. *Camers.*

§. 1 *Vindex*] Ultor mortis, et defensor legum fratris sui. Sic 'vindicare' duplici significatione I. 9. 1.

§. 2 *Pari tumultu atque terrore*] Comparatio hic inter Gracchos est, non inter tumultum et terrorem. Vide supra, 1, 13, 14. *Freinsh.* Mox

Berol. Flor. Duisb. Fran. *accerseret*. v. e. *accersiret*: utrumque male: aliæ edd. recte *arcesseret*.

Attali hereditatem] Hoc de Tiberio, non Caio Graccho produnt Plutarch. Ep. Liv. LVIII. et Aur. Vict. c. LXIV. Ferebat autem Tiberius, ut pecuniæ regiæ inter cives agros sortitos dividerentur, quibus pararent ea, quæ ad agriculturam pertinebant. Ita Plutarch. De Tiberii Legibus Pigh. ad A. U. 620. de Caii Idem ad A. U. 630. et seq.

§. 3 *Nimius*] Ferox, impotens, intolerabilis. Vid. Ind. et Burm. ad Vell. II. 32. Anna cum patre Tanacillo infelici conjectura, *nimum potens*.

Potens altero tribunatu, secunda plebe] N. Alter autem Pal. *altero tribunatu, comitum manu fretus*, reliquis, quæ interjacent, omissis: cui parem fuisse veterem ordinem didicimus ex Viri doctissimi notis. *Salm.* V. e. habet *altero tribunatu fretus comitum manu*, &c. exclusis intermediis, quomodo et Pal. 3. Servant tamen duo Pall. reliqui: et recte. *Gruter.* *Nimius et potens altero tribunatu*] Præclare N. Heins. monuit legend. esse: *jamque nimius et impotens altero tribunatu*. Vell. II. 11. de Mario: 'Immodicus gloriæ, insatiabilis, impotens, semperque inquietus.' Ap. Nostrum lib. I. 23. 'Prima discordia ob impotentiam fœneratorum.' *Græv.* A Duisb. eadem absunt, quæ a Pal. 3. et v. e. Videtur error scribæ esse, qui quum scripsisset 'tribunatu,' deinde concepit oculos in 'tribuno,' quod fortassis *trib.* scriptum fuerat: quemadmodum cap. præced. scriba Cod. Ryck. ab 'agris,' quod est post 'dividendis,' transierat ad 'moverat,' quod ante eam vocem rursus erat 'agris,' omissis omnibus, quæ in medio erant.

Secunda plebe volitaret] 'Secundus' pro, favens, lætus, felix, obvium est. Lexica scribunt, hic pro favente, vel serviente poni, metaphora sumta a

servis, qui sequuntur dominos, ut ad nutum eorum præsto sint. Cerda ad Virg. *Æn.* II. 617. et III. 36. rationem translatae significationis in hac voce putat petendam a 'secundis auguriis,' quæ post prima captabantur; ut, si primum infelix cset, secundo mutaretur; si felix, confirmaretur. Hoc concedi potest, quum 'auguria,' vel 'omina secunda' dicuntur. In reliquis semper unam et eamd. rationem metaphoræ esse arbitror, a vento, flumine, vel æstu secundo: unde etiam est translata significatio contrariæ vocis 'adversus.' 'Volitare' securitatem quamdam cum arrogantia et impudentia conjunctam significare, adnotat Manut. ad Cic. pro Sext. c. I. Nempe 'volitare' dicuntur, cum illi, qui huc illuc discursantes se jactant et ostentant, tum sæpe homines turbulenti et factiosi. De illis Cic. pro Rosc. Amer. XLVI. et in Pison. IV. De his Idem pro Sext. I. XLIII. XLIV. pro Dom. XIX. et II. Catil. 3.

§. 4 *Abrogare auso legibus suis*] *Obrogare*, quidam melioris notæ. *Salm.* Hic rursus Tollius nihil ex suis adnotarat ad Ed. Grævii. In Naz. et altero Pal. videtur fuisse *obrogare*. Ceteri o. s. et edd. vett. *abrogare* habent; Vineti, Stadii, Freinsheimii et Grævii edd. *obrogare*. Hæc ubique permutantur: vid. Sigon. ad Liv. IX. 34. Ferrar. ad Cic. I. Phil. 9. Pith. ad Collat. Leg. Mosaic. et Rom. Tit. IV. §. 2. Briss. de V. S. in *Abrogare*, Torrent. ad Suet. Claud. XXI. et Schott. ad Aur. Vict. LXV. Non satis convenit inter doctos, quid quoque loco scribendum sit: nec de significatione verbi 'obrogare' idem traditum est a veteribus. 'Abrogare legem' esse, quum lex prior alia posteriore prorsus tollitur, omnes consentiunt. Sed 'obrogare legi' Festus esse scribit, 'legis prioris infirmandæ causa legem aliam ferre:' Ulpian. contra in Fragm. Tit. I. §. 3. 'mutare

aliquid ex prima lege.' Hæc non facile conciliari possunt. Est præterea et alius in hac re scrupulus. Nam si 'obrogare legi' est, ut Festus dicit, legis prioris infirmandæ causa aliam ferre, non satis liquet, quodnam potissimum discrimen sit inter 'abrogare legem,' et 'obrogare legi:' quum utriusque rei idem sit effectus, et non minus 'obrogatione' prior lex infirmata tollatur, quam 'abrogatione.' Manutius c. XLIII. de Legib. Rom. hoc ita expedit: 'abrogari legem,' quum alia lege nominatim tollitur; 'obrogari legi,' quum nulla superioris legis mentione facta aliquid contrarium posteriore lege rogatur. Sed neque ulla auctoritate veterum confirmat hoc discrimen inter 'abrogare' et 'obrogare;' nec probabile videtur hoc præcipue spectatum fuisse in distinguendis rebus, quarum idem effectus eademque vis erat. Vir celeberrimus, et non minus literarum nostrarum, quam Juris civilis peritia insignis, Antonius Schultingius, Doctor meus mihi multis nominibus colendus, ad Ulpianum scribit, veteres non semper eodem modo loquutos: sed Ulpianum hæc accurate distinxisse, ut JCTum, et proprietatis verborum studiosum. Plane probo illius sententiam, atque ita puto: plerisque locis veterum, in quibus sine controversia legitur *obrogare*, eam vocem ex Ulpiani sententia interpretandam esse: ut in capite Legis tribuniæ apud Cic. III. ad Att. 23. 'Quod per Legem Clodiam promulgare, abrogare, derogare, obrogare, sine fraude sua non liceat;' et in eo, quod ex ejusd. lib. III. de Republ. describit Lactantius VI. 8. 'Huic Legi nec obrogari fas est; neque derogari ex hac aliquid licet; neque tota abrogari potest.' Nam in his frustra conjungerentur 'abrogare' et 'obrogare,' si utrumque esset legem priorem totam tollere et infirmare. Idem censeo de multis aliis locis, in quibus

alii Mss. habent *abrogare*, alii *obrogare*. Nec scio, quam bene Briss. alique, quibusdam locis veterum, ubi de tota lege sublata agitur, ut in Liv. IX. 34. et Suet. Cæs. XXVIII. *obrogare* legendum contendant, pro *abrogare*. Hic quidem *obrogare legibus* Gracchi est, eas lege contraria tollere: nam Minucius ex Scto legem tulit de abrogandis nonnullis legibus C. Gracchi. Sed neque certum est Florum ita scripsisse; et, si vel maxime de eo constaret, tamen non magnam illius rationem habendam existimarem, quamdiu non proferuntur indubitata testimonia Scriptorum probatorum, qui 'obrogare legi' dixerint pro, totam legem tollere et infirmare. 'Obrogare de legibus' est inf. c. 17. sed ibi non minus scriptura variat, quam hoc loco.

Fatale familiæ suæ Capitolium] Sic supr. 1, 14, 7. 'Solem nem familiæ suæ consecrationem,' et inf. 4, 7, 6. 'Fatalis Cn. Pompeio harena.' Ap. Lucan. 7. 591. 'Fatales Philippos.' Ap. Suet. Cæs. 59. 4. 'Invictum in Africa fataliter Scipionum nomen.' Credebant enim veteres, quibusdam gentibus, familiis, hominibus, loca alia aliis feliciora esse, aut iniquiora. *Freinsh.* De Minucio vid. Pigh. in Annal. ad A. U. 632.

§. 5 *Inde*] Cum mox sequatur eadem dictio, *κακοφῶντας* vitandæ causa, malim hic, *Unde*. *Freinsh.* Vossius ad Vell. II. 6. hic retinet *Inde*, et mox pro *inde* quoque legit *undique*. Hoc non immerito probabat Perizonius.

Cæde pulsus] *Repulsus* in Naz. schedis. Pal. *depulsus*. Salm. Pal. post. et Regg. *pulsus*. Pal. pr. Toll. Ryck. Duisb. Fran. Voss. et Edd. vett. excepta Ald. quæ *pulsus* habet, *depulsus*: quod revocavi. In Naz. r pro d est, ut sæpe in Mss.

Ab Opinio consule] Gracchum ab soeero suo D. Bruto Callaico et Opinio Cos. oppressum, semel atque ite-

rum ait Ampel. Sallust. Jug. 16, 3. 'L. Opimius, qui [sic forte aptius quam *quia*] Cos. C. Graccho et M. Fulvio interfectis, accerrime victoriam nobilitatis in plebem exercuerat.' Refert autem Val. M. 6, 8, 3. a servo suo interfectum, ne deveniret in hostium potestatem: cujus rei exemplum inf. 4, 7. de Cassio, et Bruto; et passim apud auctores. Auctor de Vir. Ill. cap. 65. Gracchum 'sua, vel servi manu' interfectum scribit: ut ita in medio relinquat. *Freinsh.* Varie relatum est. Vid. Plutarch. Servo cervicem præbuisse scribit Vell. II. 6.

§. 6 *Mortis reliquiis*] *Ææd.* schedæ *reliquis*: *reliqua* hic Auctor non semel usurpavit, ἀντὶ τῶν λειψάνων. *Salm.* Solus Naz. *reliquis*. Tollius hic quoque tacuerat: nec tamen mihi persnadere possum eum in tribus scriptis, quibus usus est, invenisse *reliquis*, quod sola *Ed. Grævii* habet; ceteræ o. e. et s. *reliquiis*. Est tamen insolens loquendi genus 'reliquiæ mortis,' pro eo, quod post mortem reliquum est, i. e. cadavere. Forsitan poëta aliquis ita loquutus fuerit: ap. probatos Scriptores prosæ inveniri vix credo.

Sacrosanctum caput Trib. pl.] Tribuni quippe plebis ἱερόι erant καὶ ἄστυλοι, verbis Appiani Bell. Civ. lib. I. p. 370. Hinc ap. Plin. 7, 44. cum Catinius Labeo Trib. pl. summum virum et honoratissimum, Metellum, ad Tarpeium præcipitandi causa raperet, 'resistendi, sacroque sanctum repellendi, jus non fuit.' Sic ad Scipionem, criminis insinulatum, missi tribuni pl. ut eum 'comprehendere juberent, ac jure sacrosanctæ potestatis reducerent.' Liv. 29, 20, 10. De jure sacrum sancienti vide Liv. 3, 55. et auctores quos notavimus supra, 3, 13. et 1, 23, 1. *Freinsh.* Add. *Bnd.* ad l. I. D. de Justit. et Jur.

Tribuni pl.] Errat in eo Florus: jam enim tribunatu abierat Grac-

chus, quare abdicato magistratu sacrosanctus esse desierat. *Stad.*

Percussoribus auro pensatum est] Sicut Appian. lib. IV. ap. Vales. scripsit, Syracusanos idem pretium in capita Hippocratis et Epicuridis constituisse. Plin. 33, 3. 'Septimuleius, C. Gracchi familiaris, auro repensum caput ejus excisum ad Opimium tulit; plumboque in os addito, parricidio suo remp. etiam circumscripsit.' Diodor. ap. Vales. hæc tradit de L. Vitellio. Sed plus accedam Latinis Historiis. Extat elegans in hunc Septimuleium jocus Scævola, ap. Cic. de Orat. 2, 67. qui 'roganti' Septimuleio, 'ut se in Asiam præfectum duceret, Quid tibi vis,' inquit, 'insane? tanta malorum est multitudo civium, ut tibi ego confirmem, si Romæ manseris, te paucis annis ad maximas pecunias esse venturum.' Non tempero quin adscribam simile huic dicto, quod habet il Cortegiano del Castiglione, lib. 2. p. 89. *Don Giovanni di Cardona disse d'uno, che si voleva partir di Roma: Al parer mio costui pensa male, perche e tanto scelerato, che stando in Roma anchora col tempo potria esser Cardinale.* *Freinsh.*

CAP. 16 De Apulciana Seditione scribunt Liv. 69. Appian. Civil. lib. 1. Plut. in Mario. Val. M. 3, 2, 18. Auctor de Vir. Ill. cap. 67, et 73. Oros. 5, 17. *Camers.*

§. 1 *Destitit. Tantum*] In his omnibus non satis expeditus est sensus, cui forsitan ita quodammodo subveniri possit: *destitit. Qui (tantum an. viro Mur. dabat, nob. s. inim. cons. suo pr. confisus) occiso, &c.* *Freinsh.* Idem videbatur Annæ Fabri. Nec sine ratione. Nam si vulgatus ordo verborum et distinctio retineantur, omnia tribuuntur Mario, quæ Florus ab Apuleio facta voluit dicere. Ryckius malebat tolli *qui*, et distinctionem maximam poni post 'confisus.' Sed ita pendet sequens periodus.

Nobilitati inimicus] Forte scripse-

rit Auctor, *inicus*, h. e. *iniquus*. Idem enim mendum in Sall. Jug. 54, 6. 'Inimicum sibi certamen cum hostibus:' ubi patet *Iniquum* esse legendum. Sicut ap. Virg. 10, 889. 'Pugna congressus iniqua:' præterea hoc vocabulo in ea re uti amant scriptores. Varro ap. Non. in *Biceps*: 'Senatui iniquus,' ut recte citatur a Stadio, inf. 3, 17, 3. Tac. 14, 52, 4. 'Oblectamenti principis palam iniquum.' Horat. Carm. 1, 2, 51. 'Te nostris vitii iniquum.' Sic ex diverso, *æquus* ap. Tac. 4, 14, 3. 'Drusus æquus adolescentibus, aut certe non adversus, habebatur.' Rem quod attinet, testantur id omnes fere. Val. M. 2, 2, 1. 'C. Marius, civis alioquin magnificus, sed novitatis suæ conscientia vetustati non sane propitius.' Tangit Sall. Jug. 84, 8. 'Hortandi causa, simul et nobilitatem, uti consueverat, exagitandi, concionem populi advocavit.' *Freinsh.* *Inimicus* et *iniquus*, sæpe confundi observat Gronov. ad Liv. xxviii. 29. Hic nullam rationem video, cur *iniquus* potius legend. sit, quam *inimicus*. Emendationem loci Sallustiani occupavit Rivinus.

Consulatu suo] Legend. *cons. sexto* ex Epit. Liv. nisi forte suum vocat, quod emerit, ut est ibidem: qualis jocus Cæsaris ap. Plut. in Sylla, cap. 6. in aliquem magistratum, qui quum diceret, sua se in eum potestate nsurum: Recte, inquit, tuum dicis, quod emeris. Sed verius h. l. puto *sexto* legere. *Freinsh.*

Annio competitore] *Mumio* Palatinus. *Salm.* Advertendum, plurimum differre scriptores in nomine hujus. Auctor de Vir. Ill. cap. 73. vocat 'A. Mumium:' Liv. Epit. 69. 'A. Numium:' Val. M. 9, 7, 3. et Oros. 5, 17. Appian. Civil. lib. 1. p. 367. c. 'Nonium.' *Camers.* A. *Mumium* vocarictian Gruterus mallet. *Freinsh.* *Anio* Naz. *Mumio* Pal. post. *Annonio* Reg. F. *Anncio* Reg. Q. ceteri scripti

et o. e. *Annio*, præter Plant. in qua est A. *Nonio*. Et ita hic et in Orosio v. 17. recte emendavit Fabricius. Nam Plutarch. et Appian. 'Nonium' vocant, et prænomen 'A.' est in Val. M. et Aur. Vict. lxxiii. nbi vid. Schott. et Pigh. ad U. 653.

C. *Gracchum*] 'Quinctium' quendam, qui se Gracchorum fratrem ob oris similitudinem mentiebatur, 'Q. Metellus insiticism censu contra vim incitatae multitudinis prohibuit:' eum Saturninus, quia populo gratum ob Gracchorum memoriam sciebat, sibi collegam, tertio quem ceperat tribunatu, cooptavit: quem primo magistratus sui die periisse in seditione invenio. Hæc ex Cic. pro Sextio, cap. 47. Val. M. 9, 7, 2. Appian. Civil. lib. 1. p. 369. *Stadius.* Val. M. cit. l. et 3, 2, 18. et 3, 8, 6. hominem 'L. Equitium' appellat: Cic. pro Sextio, cap. 38. 'Numerium,' et 'Quinctium.' *Freinsh.* Cicero de alio Graccho agit, quem diu post hoc tempus inimici P. Sextii in tribunatu illius occidere voluerant, A. U. 696. Hic in Auctore de Vir. Ill. cap. lxxii. 'Quinctius' vocatur. Ex hoc Manut. ad Cic. pro Sext. cap. xxxiii. ap. Val. M. pro *Equitius* ubique legendum censet *Quinctius*; Pighius contra ad A. U. 651. illum e Val. M. emendandum. Sed Florus non recte scribit, Saturninum subditicism hunc Gracchum in locum Nonii subrogare voluisse. Nam ipsum sibi alterum tribunatum petiisse, et in Nonii occisi locum Tribunum pl. factum esse, tradunt omnes alii. Deinde Saturninus tertium Trib. pl. creatus est in annum sequentem una cum falso illo Graccho. Appian. i. Civ. p. 369.

Hominem sine tribu] Hoc est, servum, aut, ut alii scribunt, fugitivum. Libertini enim tribum habebant Esquilinam, aut quancunque Urbanam, in qua censebantur. *Stadius.* Auct. de Vir. Ill. cap. 12. *Freinsh.*

‘Hominem sine nomine’ Perizon. Orig. Babyl. c. xi. exponit obscurum, ignotum. Ita hoc sæpe sumitur, ut apud cos, quorum loca ibi laudantur, et alios. Hic ‘hominem sine tribu,’ ‘sine nomine,’ interpretari possumus hominem, qui nec civis Rom., nec liber erat. Qui tribum Romæ habebat, civis erat: qui nomen Romanum, liber. Quintilianus viii. Inst. Orat. 3. addictorum et servorum differentias recensens: ‘Propria,’ inquit, ‘liberi, quæ nemo habet, nisi liber, nomen, cognomen, tribum; habet hæc addictus.’ Gracchum hunc autem pro fugitivo habitum fuisse scribit Appian. i. Civ. p. 369. et ‘ex compedibus et ergastulo’ hominem vocat Cic. pro Rabir. perduell. reo c. vii.

In familiam ipse se adoptabat] Lipsius malebat: *in familiam ipse se adoptarat.* Græv. Omnes vett. edd. *perperam subito titulo:* nec melius Voss. 3. *subducto.* ‘Subdito titulo’ est falso, adscito, supposito nomine, ut ‘Subditus filius’ pro supposito, ap. Terent. Hæaut. v. 3. 12. et Liv. xl. 9. Nam falso se gerebat pro filio Ti. Gracchi, et per mendacium familiæ Gracchorum inserebat. Cic. Brut. lxxviii. ‘C. Stajenns, qui se ipse adoptaverat, et de Stajeno Ælium fecerat.’

§. 2 *In verba sua jurare]* *In verba jurare,* vetus editio: cui consentiunt scripti omnes: possumus igitur *sua* ejicere, tot consentientium auctoritate id jubente. *Salm.* Sic o. Pall. et e. v. Gruteri, itemque nostra: aliæ *in verbu sua jurare.* Freinsh. *Sua* nusquam invenio ante Edd. Vineti et Stadii. Nec opus erat addi. Vid. Liv. iii. 20. et xxii. 11. *In verba jurare* est, jurando repetere verba, quæ alius, sive suo, sive alterius nomine præit. Liv. vii. 5. ‘Nisi in quæ ipse concepisset verba juraret.’ Ovidio Ep. Acont. 27. est ‘compositis ab alio verbis se adstringere.’ Proprium

militum, qui jurabant in verba, quæ Imperator, vel alius ejus nomine, præibat. Gronov. ad Tac. i. A. 7. et Schel. Dissert. i. ad Polyb. Sed Saturninus non tam in verba sua jurari volebat, quam in legem. Addiderat enim Legi Agrariæ sanctionem, ut intra quintum diem, quam plebs eam scivisset, Senatus in illam juraret: qui jurare non vellet, is Senatu moveretur, et pecunia multaretur. Plut. in Mario, et Appian. i. Civ. p. 367.

Aqua et igni] Idem scribit Aur. Victor c. lxxiii. quod tamen alii sanctione legis comprehensum fuisse non dicunt. Et Saturninus demum post discessum Metelli ab Urbe ad plebem tulit, ut ei aqua et igni interdiceretur. Plut. Appian. et Epit. Liv. lxxix. De interdictione aquæ et ignis Bud. ad l. 2. D. de Pæn. Manut. de Legib. Rom. c. xix. Sigon. ii. de Judic. 5. Briss. iii. Antiquit. 5. et Interpp. Cæsaris ad vi. B. G. ult.

Unus] Metellus Numidicus. Vid. Cic. pro Sextio, cap. 16. Vell. 2, 15, 5. Val. M. 3, 8, 4. Appian. Civ. lib. i. p. 369. Auct. de Vir. ill. cap. lxxiii. *Freinsh.*

§. 3 *Percussa]* Regg. Flor. Fran. Edd. B. S. J. et A. *percussa.* Hæc quoque sæpe committantur. Vid. Drakenb. ad Sil. ii. 213. Hic retinco *perculsa.* Sall. Jug. xxxii. ‘Perculsa omni nobilitate,’ et rursus ib. xli. et lxxiii. In Suet. Cal. xxxv. ‘Ptolemæum non alia de causa repente percussit,’ Perizonius recte emendabat *perculit*, ut ap. eumd. Tiber. lv. et Ner. xxxv. Nam est idem atque, afflixit, quo eadem significatione utitur Suet. Aug. lxxvi. Tib. li. et lii. Add. Reitz. in Ambignis.

Quum jam tertium annum dominaretur] Id. App. Claudius, ap. Liv. 6, 40. de tribunis sæpius reffectis, ‘L. illum Sextium, et C. Licinium, perpetuos (si Diis placet) tribunos, tantum licentiæ novem annis, quibus

regnant, sunsisse,' &c. *Freinsh.* Designatus quidem erat tertium Tribunalis pl. in annum sequentem, sed non multo post occisus est. *Plut. et App. Magl. jam in t. a.*

§. 4 *Ut Glauciam Cos. faceret*] Eadem *Appian. Civ. lib. 1. p. 369.* Quod tamen non pertendit: *Cic. Bruto, 62, 8.* nec *Florus* id ait, sed de conatu tantum testatur; secus quam locum hunc intellexit *Vir doctus*, in *Animadv. 2, 7.* qui fallitur ipse, dum *Florum* autumat falli. *Freinsh.* Est ille *Hadr. Junius.*

Regem ex satellitibus suis se appellatum lætus accepit] Summum crimen in libera rep. præsertim Romana, quæ nomen hoc abouinabatur: qualem etiam *Cæsarem* affixit; quamvis nec accepto regis nomine, sed levi quadam suspitione: quasi oblatum non satis bona fide rejiceret. Hinc *Cic. Phil. 11, 19, 6.* ad *Antonium*, qui *Cæsari* *Lupercalibus* diadema imposuerat: 'Tu, tu, *Cæsarem* occidisti *Lupercalibus*.' *Suet. item, in Vita, 80, 1.* huic rei necem *Cæsaris* maturatam adscribit: 'Quæ caussa conjuratis,' inquit, 'maturandi fuit destinata negotia.' *Freinsh. Oros. v. 17.* ab aliis 'Regem,' ab aliis 'Imperatorem' vocatum scribit. *Suis* abest a *Magl. Berol. Duisb. Fran. et e. v. Se a Naz. Ryck. Voss. 3. et Edd. B. S. P. et J.* Illud abesse potest; hoc nequaquam.

§. 5 *Conspiratione Senatus*] *Vid. Appian. 1. Civ. p. 369. et Cic. pro Rabin. vii. 'Conspiratio' pro consensu, in bonam partem, Freinsh. in Ind. Locus Justinii ibi adnotatus est xxxiv. 1. Sic Cic. x. Fam. 10. et 11. Off. 5.*

Ipso quoque jam Mario Cos., quoniam tueri non poterat, adverso] Eand. *Mario* culpam impingit *Epit. Liv. 69.* loco vulnerato, quem ita constituo: 'Quibus rebus concitato senatu (in cujus causam et *C. Marius*, homo mutabilis, et varii consilii, ingenique semper secundum fortunam, transie-

Delph. et Var. Clas.

rat, cum eum tueri minime posset) oppressus armis,' &c. de *Saturnino* loquitur. Reliqui non attingunt hoc ulcus, sed tantum plenis buccis prædicant, *Saturninum* a *Mario* eversum, quos inter *Vell. 2, 12, 6. Val. M. 8, 6, 2. Freinsh.*

Directæ in foro acies] *Ryck. directa in foro acie.* Paullo ante: *Tum vero conspiratione Senatus.* Sic *Lips. scribend. censuit deleto τῆ jam. Græv.*

Expulsus inde, in Capitolium] *Expulsus, inde Capitolium invasit, omnes scripti. Salm.*

Inde Capitolium] Sic o. *Pall. Gru-teri, et nonnulli Mss. Vineti.* Sed *Impr. q. inde in Capit.* quod si recipias, *invasit* mutandum sit in *evasit.* Observandum autem, solenne fuisse hoc refugium scditiosis et tumultuantibus. *Exempla ap. Liv. 3, 15, 7. Nostrum supr. 3, 14, 7. Tac. 3, 69, 7. Freinsh. In neque in aliis scriptis, neque in editis ante Vinetum, cujus libri quidam id habebant, legitur. Cap. præced. 'Fatale familiæ suæ Capitolium invasit.'*

§. 6 *Abruptis fistulis*] *Cic. pro Rabinio* fine *Fragm. Vide Ryck. de Capitolio, cap. 37. Freinsh. Cic. l. d. 'C. Marius, quod fistulas, quibus aqua suppeditabatur Jovis O. M. templo, præcidi imperarat.' Pompon. l. 18. D. de Servitut. Prædior. Urb. 'Fistulas, per quas aquam ducas.' Vid. *Briss. de V. S. et vi. Form. p. 552.**

Per legatos] An hi vere legati fuerint, disputat *Gentilis, de Legat. 2, 9. Freinsh.*

Pænitiæ fidem faceret] I. e. faceret, ut *Senatus* crederet cum pænitere eorum, quæ fecerat. *Plin. ix. Ep. 21. 'Libertus tuus, cui succensere te dixeras, venit ad me, advolutusque pedibus meis, tamquam tuis, hæsit, flevit multum, etiam tacuit: in summa fecit mihi fidem pænitiæ. Vre credo emendatum, quia deliquisse se sentit.' 'Fidem facere*

Flor.

3 L

alicui' est, facere ut is, cujus persona in dativo exprimitur, credat ei, qui 'fidem facere' dicitur; non, quod Vir doctus putavit, facere ut credatur illi, cui aliquis 'fidem facere' dicitur. Neque enim Saturninus legatis ad Senatum missis faciebat, ut Senatui crederetur; sed ut Senatus ipsi crederet: nec libertus ille, ut Plinio credcretur; sed ut Plinius liberto crederet. Ita semper alii utuntur hoc genere loquendi. Vid. Cic. ad Att. vii. 8. Liv. xxi. 47. et xxv. 8. Cæs. iv. B. G. 11. Curt. iv. 9. Similiter 'fides alicui fieri' dicitur, quum fit, ut aliquis credat, quum alicui persuadetur. Cæs. iii. B. C. 101. 'Neque multo post de prælio facto in Thessalia cognitum est: ut ipsis Pompeianis fides fieret.' Et in his sæpe omittitur dativus personæ. Flor. iv. 10. 4. 'Quum fidem ipso fecisset, nempe, Romanis. Cæs. v. B. G. 41. et Liv. xxxiii. 31. Nec adhuc inveni quemquam aliter loquutum, quam Justinum xxxviii. 9. 'Interjecto tempore, quum fidem illi [Demetrio] etiam suscepti liberi fecissent, eodem comite repetita fuga est: i. e. quum liberi fecissent, ut crederetur illi, nec deinceps fugam tentaturus videretur. Sed ap. alios ea significatio huius phraseos est, quum illi additur dativus rei. Mela i. 7. 'Faciuntque ei fabulæ aliquam fidem.' Curt. vi. 2. 'Fecerant fidem rumorì temere vulgato Græci milites.' Justin. i. 7. 'Ut affirmationi suæ fidem faceret,' ubi frustra Schefferus *affirmatione sua*. Flor. i. 1. 17.

Degressus] Ita libri Vineti et plerique alii. Sed Pal. 1. Berol. Duisb. Fran. Voss. 3. et Edd. vett. excepta Ald. *digressus*. Male; ut sæpe ap. alios. Vid. hic Vinet. Sigonium ad Liv. v. 46. vii. 24. xxiii. 27. et xxix. 2. Pichen. et al. ad Tac. ii. H. 66. et Rittershus. ad Oppian. ii. Cyneg. 89. post Commentarium. Nec recte Ciaccon. in Sall. Ju. xlix. tuetur

monte digrediens.

Cum *ducibus factionis receptus in curiam est*] V. e. *factionis in curiam aggressus est*: ut forte fuerit, *congressus est*, vel aliud quid: nam nec Pall. conspirant, quippe 3. *regressus*: stant tamen duo alii pro vulgata. *Grut.* Editio nostra præfert, *receptus in curiam est*: non absurde, præsertim cum illud *aggressus* videatur repetitum ex superiore linea, ubi fuerat *degressus*: et consentit historia. Appian. Civ. lib. 1. p. 370. 'Consul in Curiam eos [Apuleium, et socios] inclusit, velut legitime sumptuos de eis supplicium.' *Freinsh.* Berol. et Duisb. perperam cum Pal. 3. *regressus*.

In curiam] 'Hostiliam,' ut patet ex Vell. 2, 12, 6. modo citato. De hac, aliisque curiis, vide Pompon. Lætum, in opusculo de Antiqu. Rom. 3, 26. *Fr.*

§. 7 *Ibi eum facta irruptione populus*] Appian. Civ. lib. 1. p. 370. modo citata: 'Plebs curiæ tegulas convulsas jaciebat in inclusos.' Quidam tamen nominatim in Rabirium cædem ejus conferunt, ut Epit. Liv. 69. si modo sana ejus loci lectio; nam in antiquioribus edit. est, *Bello quodam interfectus est*: ex quo Sigonius effinxit *A Rabirio quodam*, quod ceteri deinceps editores receperunt, temere fortassis; cum non a Rabirio interemptus sit, si Ciceroni, in defensione ejus, credimus, sed Scæva quodam servo: quod equidem magis credibile est, quam Rabirium immixtum fuisse isti cœtui: putem igitur potius reformandum fuisse in Epit. Liv. *Telo quodam interfectus est*. Idem. A Rabirio caput ejus per convivia circumlatum fuisse scribit Aur. Victor. c. lxxiii.

CAP. 17 Scribunt hoc idem Epit. Liv. 70. et 71. Val. Max. 9, 5, 2. Auctor de Vir. Ill. cap. 66. Oros. 5, 18. Appian. Civ. lib. 1. p. 371. *Camers.*

§. 1 *Livius Drusus*] Scnecæ de hoc judicium vide, Consol. ejus ad Marciam, 16, 5. Plut. in C. Graccho, cap. 11. est ἀνὴρ οὕτε γεγονώς τινας Ῥωμαίων,

οὐτε τετραμμένος χεῖρον. Similia Dio in Excerpt. ap. Vales. p. 638. De hoc Obsequens, cap. 114. 'Libius Troso, P. Tarquinius leges ferentes cum bellum Italicum consurgeret:' ubi forte legend. *Livio Druso Pl. tribuno, leges ferente.* Freinsh.

§. 2 *Ut nec prima illius]* Probo ex iisdem vett. *ut ne prima illius flamma.* Salm. Sic o. Pall. quod probat Salmasius. *Freinsh.* Sic quoque alii o. s. et vett. Edd. *Nec a Vineto, puto, ortum* deinde per alias Edd. propagatum est. Hoc quidem præferebat Tollius, et Florus etiam alibi eo usus est, pro, ne quidem. Vid. ad II. 8. 12. Sed ap. alios quoque 'ne' eadem significatione inveniri ostendit cl. Burm. ad Quintil. vi. Inst. Orat. 1. Schottus quoque iv. Nodor. Cic. 16. ex antiquis membranis Ciceronis I. Tusc. 29. adfert: 'Nec secerni, nec dividi, nec discerpi, nec distrahi potest: ne interire igitur.' Hoc alii in suis non videntur invenisse. In Liv. XLiv. 36. quem locum laudat Schottus, constanter scribitur: *neque enim ne his cunctationem aperuerat suam.* Gronov. tamen ibi mavult: *nam ne his quidem cunctationem aperuerat suam.* *Prorogaret,* quod habent Edd. B. S. et A. in nullis aliis inveni.

§. 3 *Gracchi]* Ejeci vocem, quam inculcaverant alii: nam omnes, quos vidi, retinent *Caïi Gracchi:* male omnino, quo enim referas illud *diviserant?* nempe ad utrumque Gracchum, non alterutrum, multo minus etiam ad equites Romanos: totum igitur locum alio modo interpunxi. Vide Dionis Excerpta ap. Vales. p. 625. *Freinsh.* Prænomen est in Naz. Pall. Ryck. Duisb. Fran. Voss. et o. e. Nec dubito, quin etiam in Toll. ac Regg., saltem quibusdam horum, fuerit, etsi ex iis nihil adnotatum est. Colerns ad Sall. Orat. II. de Rep. Ordin. legit, *C. Gracchus diviserat,* et *fecerat.* *Fecerat* habet etiam Ryck. Sed præfero conjecturam Freinshc-

mii. Ti. Gracchus non tulit quidem legem de judiciis a Senatu ad Equitem transferendis; sed tamen, ut auctor est Plutarchus, promiserat se legem judicariam de judiciis inter Senatum et Equites communicandis laturum. Et Dio de eo in Excerpt. Peircsc. Καὶ τὰ δικαστήρια ἀπὸ τῆς βουλῆς ἐπὶ τοὺς ἱππέας μετέηγε, *translulit,* i. e. transferre voluit, ut in Suet. Cæs. xv. 'Transferebat,' et ibid. xxix. 'Pepigit.' Non enim Tiberius hoc effectum dedit, sed deinde frater ejus Caius: quod quum fortassis Magister aliquis paullo doctior sciret, potuit is hic adpingere prænomen *Caïi.* Perizonius ad h. l. scripserat: *Leg. Judiciariæ leges Gracchi.* Sic supr. I. 3. 'Citavere leges nefas.' Liv. xxx. 31. 'Mamertinorum periculum et Sagunti excidium nobis pia ac justa induerunt arma.' Distinctio a Freinsh. ante 'Equites' posita est in Ryck. Fran. Edd. V. B. P. et Plant. Ceteri Editores eam rejecerant post 'Romani.'

Bicipitem ex una fecerant civitatem] Varro ap. Non. in dictione *Biceps,* eisdem fere verbis citatur: 'Gracchus senatui iniquus, equestri ordini judicia tradidit, ac bicipitem civitatem fecit, discordiarum civilium fontem.' *Stadius.* 'Diductam civitatem' nominat Tac. 4, 17, 4. *Freinsh.* Plutarchus scribit C. Gracchum judicia inter Senatum et Equites communicasse, et 300. Senatoribus totidem ex Equestri ordine iudices addidisse. Eum falli multis testimoniis veterum ostendit Manut. de Legib. Rom. cap. xv. Nam hoc Drusus fecit. C. Gracchus solos Equites judicare voluerat. Itaque forsitan etiam in eo erravit, quod de Ti. Gracchi lege judicaria prodidit.

Fata fortunasque principum] Sic v. e. sic Pall. tres; quo quid clarius? et tamen posterius impr. intruserunt, *patrum, vitasque: fata fortunasque patrum, vitasque principum.* Grut. Hæc

res inter causas Belli Servilis in Sicilia ponitur, in Diod. lib. 34. ecl. 2. *Freinsh.* Lectio illa, quam merito damnant Viri docti, est in Regg. Edd. Ald. Camert. et Vineti. In Edd. B. S. P. et J. *fata Patrum, vitasque principum.* Ryck. Dnisb. Fran. Voss. et v. e. consentiunt cum Pall. Tollins hic rursus silnerat. Amst. nescio qua auctoritate, *fata fortunasque principum, vitasque principum.*

Interceptis vectigalibus] Vide snpr. 3, 12, 13. *Freinsh.*

Pecularentur suo jure remp.] Qui ordinem seriemque, quæ bunc locum nectit, videat, certo pronuntiet, scribendum esse, *peculabantur*, cui scripturæ robur addit favor optimorum librorum et veteris editionis: paulo supr. illa verba, *vitasque patrum*, foras sunt ejicienda: quæ pro certo habeo esse ab aliquo inepto adtexta: brevius et verius libri, *ut qui fata fortunasque principum*: vox *patrum*, quam intruserant, quibus rationibus permoti? novæ tunc patres, principes erant in rep.? deinde illud, *vitasque*, nonne est plane supervacaneum, cum præcesserit, 'fata?' Omnino studiosus aliquis ad oram libri adleverat hæc verba glossæ iustar obtinentia: quæ postea nescientes librarii temere reconcinna in contextum receperunt. *Salm.* *Peculabantur*] Sic rescripsi. Pall. o. itemque vet. ed. Virisque doctis volentibus. Impr. *pecularentur*: male. *Freinsh.* *Peculabantur suo jure rempublicam*] Hoc est, corripiebant et furabantur pecuniam publicam, nemine impediante. Superius lib. 1, 17. 'Captisque superioribus jugis in subiectos suo jure detonuit:' ubi vide quæ notavi. *Græv.* *Pecularentur* non inveni ante Vinetum. Voss. 1. et 2. tamen *specularentur*. Fran. *speculabantur*: s. adjectum est capiti hujus vocis e fine præcedentis. *Suo jure* perperam omisa erant in Naz.

Exilio Metelli] De quo supra, 3, 16, 3. *Freinsh.*

Damnatione Rutilii] P. Rutilius Ruffus, qui Cos. fuerat cum C. Manlio, anno 548. vir innocentissimus, lege repetundarum interrogatus, et conspiratione equitum, qui tunc iudicabant, ex invidia condemnatus est: quod cum Q. Mucio Scaevolæ in Asia legatus fuisset, Asiaticos a publicanorum (qui equites erant) injuriis defendisset: quare omnes civitates Asiæ legatos, secessum ejus opperientes, et ad se ut veniret invitantes, obviam miserunt: a Sulla etiam revocatus, longius, ne quid contra leges faceret, in exilium recessit. Smyrnæ enim exulasse, in Bruto scriptum est. *Stadius.* Ex Vell. 2, 13, 2. Ascon. in Divinat.: Liv. Epit. 70. Sen. de Provid. cap. 3. Val. M. 6, 4, 4. Cic. in Bruto. Egregium hujus dictum recenset Sen. de Benef. 6, 37. mortem et bona Smyrnæis relicta. Tac. 4, 43, 8. brevem, sed egregiam laudem Cicero, pro C. Rabirio Posthumo, cap. 10. de Oratore, 1, 53. et pro Fonteio, cap. 13. Meminit et Dio, in Excerpt. ap. Vales. pag. 637. *Freinsh.* Solus Ascon. in Divin. Cic. in Verr. xvii. scribit Rutilium Q. Mucii Quæstorem in Asia fuisse: de quo disputat Perizon. Animadv. c. ii. p. 58.

§. 4 *Pares opibus, animis, dignitate*] Justin. 16, 3, 1. 'Inter pares assiduum discordiæ malum:' adde eund. 13, 2, 3. hinc ap. Tac. 2, 47, 7. cum in Asiam ad introspectiendas sociorum res aliquis mittendus esset, 'dilectus est M. Aletus e prætoriiis, ne consulari obtinente Asiam, æmulatio inter pares, et ex eo impedimentum, oriretur.' Idem, 14, 46, 2. 'Æmulis inter se per nobilitatem, Volusio, atque Africano.' Præter has aliam discordiæ Cæpionis cum Druso causam adfert Plinius, 33, 1, 18. cum ait, cæptam 'ex anulo in auctione venali.' Vide etiam Dionis Excerpt. Vales. pag. 638. Liv. Epit. 70, 5. *Freinsh.*

Unde et nata Livio Druso æmulatio accesserat] Mirum hoc ulcus intactum reliquisse tot eruditos editores, qui huic Scriptori tantum olei operæque impenderunt. Sane si attendissent, non potuissent non improbare genus loquendi Latius auribus inauditum. Quis enim conjungit hæc, 'ex his rebus nata Livio Druso æmulatio accessit?' Aut quis dicit 'huic ex hac re nata accessit æmulatio?' Nullus dubito quin accesserat sit interpretatio τοῦ 'nata,' quæ ex margine a magistro adscripta intrusa est in contextum, ex quo, si salvum velimus Florum, ejicienda est, legendumque: *In hoc statu rerum pares opibus, animis, dignitate (unde et nata Livio Druso æmulatio) equitem Servilius Cæpio, Senatum Livius Drusus asserere.* Sæpius scioli et indocti voces quasdam interposuerunt, ut et aliis in locis ostendimus, et in hoc ipso capite non unum exemplum occurrit. N. Heinsio, quo cum de hoc loco egeram, commodius videbatur, si τὸ accesserat mutaremus in exarserat interjecto τῇ et, nec tamen prorsus necessarie. Legebat igitur: unde et nata Livio Druso æmulatio exarserat. 'Tanta exarsit ambitio' ap. Liv. III. 35. Græv. Tollius Fort. XXII. vel accesserat, tamquam glossam, ejiciendum censet, vel legendum, et inde nata Drusum æmulatio accenderat. Nam nomen Livii hic et paullo post tollendum putat. De studio Cæpionis erga ordinem Equestrem etiam Cic. Brut. LXII.

§. 5 *Signa, aquilæ, et vexilla aderant. Ceterum sic urbe in una quasi in binis castris dissidebatur*] Quid hic ceterum? Hac vocula utuntur cum ad aliam narrationem traueunt, non in eadem periodo, de eadem re loquentes. Si illam expunxeris, Floro sua constabit integritas. Ideo signa, aquilæ, et vexilla aderant, ut in urbe pugnarent æque ac in campo de principatu. Equidem ceterum hic alienum est. Græv. Ceterum pro, sed, sæpe Florus

et alii ponunt: verum id huic loco non optime convenit.

Nobilitatis elegit] Meliora exemplaria delegit habent: nec veteri editioni, aut alteri Palatino, assentiendum est, abegit præferentibus: ubi lib. II. cap. IV. 'In causa belli Saguntus electa est, vetus Hispaniæ civitas,' eadem loquutio. Salm.

Elegit] Aliæ edd. aut eligit, aut egit: vetus vero abegit, quod ultimum quoque in Pal. 3. Sed primo loco positum adserunt Pall. duo reliqui. Grut. Nimis tamen languere videatur oratio retenta hac voce: quapropter ex ductu literarum reformem, ejecit, eleganti sensu; multo tamen meliore illo, quem ex scriptura, quam Salmasius indicat, effingo. Veteres enim illi delegit habent: unde legendum aio, dejecit: consideretur tota loci sententia, hujusque etiam verbi proprietas: nemo negabit quin illi alteri præcellat. Vide Ascon. p. 5. Ap. Sen. etiam ad Marciam cap. 2. malim, 'Jecerat nulli cessura ponderi fundamenta,' quam legerat. Freinsh. Nec hoc fert Latina lingua 'reum eligere.' Rectius edd. nonnullæ: reos egit. Græv. Non scio, quæ sint illa meliora exemplaria ap. Salm. Nam ipse in libro suo e Naz. et Pal. post. adnotarat elegit, e Pal. pr. abegit. Nec video, quæ præcipua elegantia sit in ejecit, vel dejecit, quæ substitutum it Freinshemius. Elegit est in aliis o. s. et e. præterquam in Junt. et Cam. quæ habent eligit. Reos egit Latinissimum est. Ovid. Epist. Hypermn. 120. 'Quid fiet sonti, si rea laudis agar?' Idem Remed. Am. 388. Nuc. 56. et Liv. XXIV. 25. Add. Heins. ad Ov. Epist. Parid. 324. Fateor tamen me non intelligere, cur ratio linguæ Latinæ non patiatui dici, 'elegit reos principes nobilitatis,' pro, e magno numero nobilitatis duos illius principes elegit, quos reos faccret. Scaurum a Cæpione repetundarum, non ambitus, pos-

tulatum esse in Orat. Cic. pro Scauro scribit Asconius, cui tutius credi potest. Vid. cl. Wesseling. 1. Obs. 11. Philippum ab eodem ambitu reum factum, quod hic prodit Florus, nondum alibi legi.

§. 6 *Gracchanis legibus, eisdem socios*] Altera lectio in uno Pal. quam tamen mendosam censeo, hæc est: *plebem ad se Gracchanis legibus evocavit, socios ad plebem spe civitatis erexit*: viderint illi, quibus gustus sapit, quid sapiat hæc lectio: nobis religioni est vulgatam sollicitare. *Salm.* In fine periodi pro *erexit*, commodius videatur *traxit*. Freinsh. Pal. et Ryck. *plebem ad se Gracchanis legibus evocavit, socios ad plebem spe civitatis erexit*. Damnat hanc lectionem maximus Viotorum Salmasius, et vulgatam non esse sollicitandam præcipit. Inviti dissentimus ab eruditorum Principe. Sed lectio vulgata quid sibi vult? Quid est *ad se plebem erigere*: et *socios ad plebem erigere*? quis ita loquitur? Vidit Lipsius etiam absurditatem hujus scripturæ, qui olim in cathedra Leidensi monuit in vetere suo libro pro *eisdem* scribi *advocavit*, et pro *erexit* legendum esse conjicit *allexit*. Sed Ryckianus et Palatinus veram nobis scripturam servarunt, priorum dumtaxat verborum. *Evocare ad se plebem* est, concitare seu percellere plebem ad arma capienda nullo habito delectu. Nam hæc proprie dicitur evocatio, ut de tumultu, cum, ut notat Donatus ad Ennuch. Terentii, ‘Dux alloquitur cives: Qui rempublicam salvam esse vultis me sequimini.’ Veterani etiam, qui sine tumultu sollicitantur a ducibus, et ex agris ad arma vocantur, non conscribuntur, evocati dicti sunt. Suet. Ang. 56. ‘Adfuit et clientibus, sicut scutario cuidam, evocato quondam suo, qui postulabatur injuriarum.’ Sed evocatos quis ignorat? Cic. pro Rab. ‘De te ipso, inquam, Labiene, quæro, cum ad arma Consules ex sena-

tusconsulto evocassent.’ sic enim recte ibi veteres libri. Hinc et ab hominibus ad res transfertur. Cic. de Fin. ‘Probitatem præmiorum mercedibus evocatam.’ Id. x. ad Att. 8. ‘Sed super hac re nimis; ne meam ipse *συνάθειαν* jam evocem.’ Totum itaque locum sic constituendum puto: *plebem ad se Gracchanis legibus evocavit, eisdem socios ad spem civitatis erexit*: cap. seq. ‘Ad quam spem eos cupidine dominationis Drusus erexerat,’ Cum excidisset in nonnullis libris vox *evocavit*, labes illa secuta est, conjunxerant tum *erexit ad se plebem*, inde necessario inserendam esse crediderunt vocem, ut posteriora verba prioribus responderent, ad quam etiam socios erigerent. Nullam autem invenerunt aptiorem ut posteriora verba prioribus responderent, quam quæ in superiore versu legebatur, *plebem*, hoc sensu, nisi fallor: Ad plebem aggregabat socios suis legibus Gracchus: sed inepte hercule, et perquam absurde. *Evocavit* probat quoque N. Heinsius, sed sequentia hoc modo refingit: *eisdem socios ad plebem additos spe civitatis erexit*: τὸ *additos* nimirum vult inseri, quod exciderit. *Græv.* Freinshemius in Ind. exponit, plebem sibi, et socios plebi reddidit faventes. Eodem modo Rupertus; adjunxit sibi plebem, et rursus plebi socios. Sed hoc recte rejecerunt Grævius, et Tollius Fort. xxii. tamquam Latinis incognitum genus loquendi. Scriptura Pal. pr. et Ryck. etiam est in Florent. vulgata in aliis scriptis, et o. c. Non possum mihi persuadere *evocavit* a Floro profectum esse. Nam quæ de ‘evocatione militum’ dicuntur, mihi ab hoc loco aliena esse videntur. Neque enim hic sermo est de militia, aut civibus ad arma sine delectu concitandis, sed de studio Drusi in conciliandis sibi plebis et sociorum animis; idque manifeste indicant illa, quæ mox de largitionibus Drusi dicuntur. Altera

pars emendationis Grævianæ non spernenda est: nam 'erigere aliquem ad spem' frequens est optimis Scriptoribus. Tollius legit *plebem ad se Gracchanis legibus, socios ad plebem spe civitatis traxit. Eisdem*, quod est in plerisque Mss. abest a libris, qui habent *evocavit*. Et potest sine detrimento sententiæ abesse: quamquam, si retineatur, nihil erraverit Florus. Nam quod Rupertus scribit, se nullam legem Gracchi de civitate Italicis danda nosse, id non cogitanti excidit, nec memori eorum, quæ in Vellei. II. 6. et Appian. I. Civ. p. 363. legerat. *Traxit* Tollius sumsit a Freinshemio. Hoc Perizonio quoque non displicebat, et habet, quo se tueatur. Liv. XLIII. 17. 'Adversus amentiam eorum, qui ad Macedonas gentem trahebant.' Add. supr. ad II. 12. 3. et Gronov. IV. Observ. 4. *Exerxit* retineri non potest, nisi, quod hic adnotarat Perizonius, statuatur ellipsis unius verbi. Nam scripserat, *erexit* vel tantum respicere ultima verba, vel pro eo legendum esse *traxit*. Vid. similia supr. III. 21. 26. Sed ne sic quidem quidquam bonæ sententiæ est in verbis *ad plebem*. *Allexit*, quod malebat Lipsius, Tollius observat confirmari e Freculpho, qui I. 6. 12. dicit Latinos a Druso 'spe libertatis illectos.' Amstelodamenses ediderunt conjecturam Grævii. Ego de hoc loco nihil possum constituere, ob eamque causam scripturam veterem, quamvis corruptam, revocandam existimavi. Sed conjectura Freinshemii mihi probabilior videtur ceteris.

Exstat vox ipsius] Etiam in Auct. de Vir. Ill. cap. LXVI. *Freinsh.*

§. 7 *Aderat promulgandi dies*] Errat Florus. Non promulgandi, sed rogandi seu ferendi legem dies aderat. Promulgata jam antea lex erat. Mox merito insolentiæ accusant hoc loquendi genus *obrogare de legibus*: omnes enim scriptores idonei, et ipse

Florus alibi mavult 'obrogare legibus.' Nam 'obrogare legi' est, legem priori legi contrariam ferre, ut 'ohducere alicui alium.' Græv. Non scio, quis præter Florum dicat Legem eo die 'promulgari,' quo populus eam, postquam per trinundinum promulgata fuerat, in comitiis jubebat. Rectius supr. c. 14. dicit, 'Postquam rogationis dies aderat.' Liv. v. 30. 'Quum dies ferendæ legis venisset.' Vid. Gruch. Lib. I. de Comit. et Manut. de Legib. Rom. c. xxxiv. et seq. Add. tamen n. 9.

§. 8 *Obrogare de legibus*] Insolens loquendi forma; mihi quidem usu incognita: supra, 3, 15, 4. fuit; 'Obrogare auso legibus suis Minucio tribuuo,' quomodo quin hic quoque scribatur, non video quid vetet. *Freinsh.* Pal. pr. *abrogare de lege*. Pal. post. Ryck. Magl. Voss. 1. 2. Edd. B. S. P. A. et Camert. *abrogare de legibus*. Junt. *abrogare legibus*. *Obrogare de legibus*, quod habent ceteri s. et v. e. non credo usquam alibi legi, et Ryckius ac Perizonius quoque delendum censebant *de*. Philippo collum obtortum, quod legi agrariæ resisteret, scribit Aur. Vict. LXVI. At Val. M. IX. 5. quod Drusum concionantem interfari ausus fuisset.

Sed apprehensum] Nota immanem Tribunorum potentiam, qui ad Cos. etiam summum honorem gerentem, viatorem audebant mittere. Exempla ap. Liv. 2, 56, 15. 4, 26, 9. 5, 9, 5. immo censorem in vincula ducere, ap. eund. 9, 33, 23. etiam triumphaturos vetare. Sueton. Tib. 2, 14. pertinent huc quæ notavi supr. 3, 15, 6. *Freinsh.*

Viator] Dissentit expresse Val. M. 9, 5, 2. 'Obtorta gula, et quidem non per viatorem, sed clientem suum' locum indicavit Camers. *Idem*.

Sanguis in ora et oculos redundaret] Sic Pall. o. et v. e. Videatur tamen etiam legi non male posse, *in aures*; cur enim *in ora* potius, quam *in os*,

Auctor scripserit? Plinius, 7, 44. 'Tanquam parum esset, fancium certe intortarum, expressique per aures sanguinis, pœnam exactam esse.' hoc autem erat 'obtorto collo duci.' Auctor de Vir. ill. cap. 66. de hoc ipso facto; 'Consuli legibus agrariis resistenti, ita collum in comitio obtorsit, ut multus sanguis efflueret e naribus.' quod alii aliter efferunt. Tac. 4, 70, 2. 'Quantum obducta veste, et adstrictis fancibus niti poterat.' Cic. Verr. 4. 10. 'Quem obtorta gula de convivio in vincula atque in tenebras abripi jussit.' Vide Comment. ad Juv. 10. 88. *Idem*. Et Turneb. xxviii. Advers. 34. *Ora* est in omnibus libris, nec video, cur mutandum sit.

§. 9 *Lata jussaque leges*] *Latae leges* interdum dicuntur, quæ tantum promulgatae sunt. Liv. xxvi. 2. 'Agendum cum Tribunis pl. esse, primo quoque tempore ad plebem ferrent, quem cum imperio mitti placeret in Hispaniam. Ea res cum Tribunis acta promulgataque est.' Et ap. Liv. aliosque sæpe 'leges latae' dicuntur, quæ numquam a Magistratibus perlatae, nec a populo jussae fuerunt. Interdum contra 'latae leges' sunt perlatae. Nam et 'ferri lex' dicitur, quum populi suffragiis committitur, et 'lata lex,' quæ a populo jussa et comprobata est: ut quum illis, vel illis Coss. legem aliquam latam legimus, quod plerumque cum effectu accipitur, pro, eam a populo jussam et acceptam esse. Nam qui rogabant populum, quod fiebat die comitorum, quo populus in suffragia mittebatur, eodem die etiam 'ad populum ferre' dicuntur. Vid. Brisson. ii. Formul. p. 131. Nec aliter potest intelligi, quum dicitur 'dies ferendæ legis.' Gruch. i. de Comit.

Statim socii flagitare] Placet flagitare, ut optimæ membranæ exaratum habent. *Salm.* Ryck. ut opti-

mæ membranæ aliæ: *socii flagitare.* Græv.

Ægrumque rerum] I. e. ob res temere motas. Lucan. vii. 240. 'Æger quippe moræ.' Val. Fl. iii. 737. ex emendatione Heinsii: 'Lea prolis ademtæ Ægra:' ubi vid. plura hujusmodi, et rursus ap. eumd. ad Vell. ii. 88. Barth. ad Claud. iv. Consul. Honor. 167. et 1. in Rufin. 377. et Freinsh. in Ind.

Matura, ut in tali discrimine, mors abstulit] Simillimum illud Livii, 6, 1, 9. de Q. Fabio: 'Cui judicio eum mors, adeo opportuna, ut voluntariam magna pars crederet, subtraxit.' *Idem*, 23, 30, 9. de Gelone dicit: de Pisone Tac. 4, 21, 6. De ipso Druso hoc Seneca, de Brev. Vitæ, 6, 3. 'Subito vulnere per inguen accepto collapsus est: aliquo dubitante, an mors voluntaria esset; nullo, an tempestiva.' Sic Plin. Epist. 2, 1. 'Honoratum cognitioni Senatus mors opportuna subtraxit.' Ante complures annos de clarissimo quodam duumviro Vindelico similia quædam ferebantur. Ceterum de morte Drusi referunt omnes quos vidi, incerto auctore cæsum; præter Cicer. N. D. 3, 33. qui percussorem ejus nominat. 'Summo cruciatu,' inquit, 'supplicioque, C. Varius, homo importunissimus, periit: sed, quia Drusum ferro, Metellum veneno, sustulerat, illos conservari melius fuit, quam pœnas sceleris Varii pendere:' in quibus tamen expeditior sententia fuerit, particula leviter trajecta, sic; *periit, quia Dr. fer. Met. ven. sustulerat: sed illos, &c.* Anupelius 'per insidias Philippi Cons. interfectum' scribit. *Freinsh.*

Nec ideo minus socii desierunt] Videtur dicendum fuisse, *nec ideo socii desierunt*, vel *nec ideo magis desierunt*, ut l. 17. §. 12. D. de Ædil. Edict. 'Non ideo magis fugitivus esse desinit.' Perizonius adscripserat omnino delendum esse *minus*, vel *desierunt*. Mihi placet sententia Frein-

shemii in Ind. negationes duas pro una positas esse. Hoc enim non infrequens esse ostendi ad Opusc. de Latinit. Jctor. p. 366. Add. Turn. xvi. Adv. 19. et xxx. 9. Muret. ad Catull. Carm. iv. et Schott. v. Observ. 16. idem observavit Jac. Gothofred. in l. 2. C. Th. de Veteran. l. 22. de Cohortalib. et l. 189. de Decurion. Flori phrasi non dissimilis est hæc Suetonii Ner. XLII. 'Nec eo secius quidquam ex consuetudine luxus atque desidiae omisit, vel imminuit,' pro, eo magis. Nam *nec eo secius* est, nec eo minus. C. Nep. Milt. II. 'Neque eo secius Atheniensibus, a quibus erat profectus, officia præstabat.' Et Attic. II. 'Neque eo secius adolescentem Marium hostem judicatum juvit opibus suis.' Add. doctiss. Reitzium in Ambiguis, v. *Magis*.

CAP. 18 Bellum sociale scribunt Epit. Liv. 71. et seqq. Latius Appian. Civ. lib. 1. p. 373. &c. Auctor de Vir. Ill. cap. 63, et 75. Val. M. 8, 6, 4. August. Civ. 3, 17, et 26. Plin. 33, 1. Eutrop. 5, 1. Oros. 5, 18. Euseb. Lib. Temp. Solin. cap. 2. Plut. Sulla cap. 8, &c. Strabo, lib. 5. p. 166. Cam. Hujus belli historiam Lucullus etiam, celeberrimus ille imperator, Græce composuit. Plut. in Vita, cap. 2. Lucceius Latine. Cic. Fam. 5, 12. Adde Diod. lib. 37. *Freinsh.*

§. 1 *Sociale bellum*] Ita edd. antiquæ: nam Stadiana et Vineti præponit; *Bellum, quod adversus socios gestum est, sociale bellum*, &c. sed iis resectis, suus tamen constat Auctori sensus; neque agnoscunt illas voces Pall. codd. *Grut.* Nec ulli alii scripti, nec v. e. Est haud dubie glossa, inde orta, quod in nonnullis Vett. Edd. Titulus hujus cap. est, *Bellum quod cum sociis gestum est*. Tollius Fort. XXII. priore loco delet *Bellum*, et mox *illud*: quia, ut dicit, 'respicit oratio Inscriptionem capitis, quæ a Floro ipso fuerat notata BELLUM SOCIALE.' Si quid mutandum esset, potius pos-

teriore loco tollerem *Bellum*. Sed nihil opus est mutatione. Florum ipsum auctorem Titulorum esse nemo facile ostendere poterit.

Si verum tamen volumus] De hac loquendi forma vide supra, 3, 7, 1. *Freinsh.* Aliquid deest, opinione N. Heinsii. Forte addendum *noscere*, ut superius cap. 7. *Græv.*

Corpus fecit ex membris] Supra, 1, 1, 9. 'Ex variis quasi elementis congregavit corpus unum.' *Freinsh.*

§. 2 *Flagitio*] Non satis constare sibi videtur. Nam si hoc fuit 'flagitium,' quomodo ergo mox dicit, socios 'justissime' postulasse jus civitatis, quod et alii prodiderunt? Nisi fortassis hoc vult, justam quidem fuisse sociorum causam, sed ut liberis parentum, ita illis quoque matris ac parentis suæ Urbis injuriam ferendam fuisse: nec ideo eos ad arma adversus illam debuisse ire. Vid. Boecler. ad Vell. II. 15.

§. 3 *Itaque quum jus civitatis, quam*] Sequor ed. Stadii, manifesto et probò sensu: nescio quid sibi velint aliæ, in quibus: *Itaque quum Tusciæ civitates, quas*. Vell. iisdem prope verbis, 2, 15, 4. 'Quorum ut fortuna atrox, ita causa fuit justissima: petebant enim eam civitatem, cujus imperium armis tuebantur.' *Freinsh.* Hæc in plerisque editionibus sic leguntur sine sensu, etiam in recentissimis Amsterodamensibus. Stadius bene restituit: *Itaque cum jus civitatis, quam viribus auxerant, socii justissime postularent*: quod merito in suam quoque recepit *Freinshemius*. N. Heinsius in *Tusciæ* præterea latere putat *ejus*, scribitque: *Itaque cum jus ejus civitatis, quam viribus auxerant*. Viri illustris sententiam firmat Velleius de eadem re loquens II, 15. 'Quorum ut fortuna atrox, ita causa fuit justissima: petebant enim eam civitatem, cujus imperium armis tuebantur.' *Græv.* *Tusciæ* est in Pal. post. et edd. o. post primam. Tollius ex suis nihil

adnotarat ad Ed. Grævii, quæ habet *jus civitatis*: ceteri scripti, excepto Reg. Q, et v. e. *Tusci civitates quas*. Syllaba prima in *civitatis* primum male voci præcedenti adglutinata, ac deinde e *jusci Tusci* factum esse videtur. Reg. Q *Tusci civitatem qua*. Hinc altera conjectura subnascitur, Florum forsitan scripsisse *quum civitatem quam*, quumque in margine explicationis gratia adscriptum fuisset *jus*, i. e. *jus civitatis*, eam vocem deinde in contextum venisse, et loco corrumpendo occasionem præbuisse. Sic etiam Velleius ‘Petebant eam civitatem:’ et veteres frequentius dicunt ‘civitatem,’ quam *jus civitatis*; ut ‘dare,’ ‘adimere,’ ‘amittere civitatem:’ quamquam ‘*jus civitatis*’ non minus rectum est. *Jus ejus civitatis* etiam G. Vossius legebat. Paulo post Tolleus putabat delendum *socii*, quod est ante ‘justissime.’ Nec male: non enim erat, cur hic repeteretur.

§. 4 *Eadem fax, quæ illum cremavit, &c. accendit*] Sic inf. 3, 23, 2. ‘Fax illius motus ab ipso Syllæ rogo exarsit.’ Non absimilis locutio in Justino, 11, 1, 4. ‘Nonnulli facem nuptiis filiæ accensam, rogo patris subditam, dolebant.’ *Freinsh.* Plura hoc genus in Ind. et apud Passerat. ad Propert. iv. 11. 46. Pro et *oppugnationem* multi s. et e. *expugnationem*, quidam etiam et in *expugn.* habent.

§. 5 *Quid hac clade tristius*] Plin. 2, 83. ‘Bellum sociale, quod haud scio, an funestius ipsi Italiæ fuerit, quam civilia.’ Vell. 11, 15, 4. ‘Id bellum amplius ccc. m. juventuti Italicæ abstulit.’ *Freinsh.*

Omne Latium] Populos, qui a Rom. hoc tempore desciverunt, recenset Appianus Civil. lib. 1. p. 374. *Idem.* Non persuadet mihi Florus, totum Latium et Etruriam hoc bello a Romanis defecisse. Italiam pæne totam ad mare superum et Apenninum, et ad mare inferum a Liri fluv. usque ad mare Adriaticum arma adversus

Rom. suscepisse intelligi potest ex App. i. Civ. p. 374. Diodor. Sic. in Ecl. lib. xxxvii. et Epit. Liv. lxxii. Unde et ‘bellum Italicum’ dictum est, a sociis Italicis scil. motum, inter quos Latini non connumerabantur. Nec usquam alibi inveni Latinos tum conjurasse cum Italicis, et in Epit. Liv. scriptum est, eos inter ‘auxilia Romanorum’ fuisse. Sigonius i. de Ant. Jur. Ital. 2. scribit, inter omnes Romanæ historiæ Scriptores constare, Latinos hoc bello pro Romanis contra Italicos stetisse. Ei Rupertus ad h. l. opponit auctoritatem Flori. Hæc me parum movet: quandoquidem Florus is est, cui, si solus testis sit, non multum credi possit. Nec recte Rupertus scribit, Sigonium male invehi in Val. Max. quod is Latinos bello sociali de civitate decertasse dicat. Nam nec Valerius hoc dicit, nec Sigonius eum hoc nomine reprehendit, verum ex eo, quod iii. 1. 2. Poppedium ‘Latinorum principem’ vocat, ostendit etiam ‘Italicos’ interdum ‘Latinorum’ nomine comprehendi. Paulo plus ponderis est in eo, quod deinde adversus Sigonium disputat Rupertus, Latinos omnino miscuisse consilia cum Italicis, eo quod ad ferias Latinas, per quas Consules interficiendi consilium initum fuit, non alii, quam populi Latini veniebant. Hoc probabile est. Nec tamen ex eo consequitur, Latinos, postquam id consilium discussum est, in Italicorum partibus mansisse. Sed quia alii eos hoc bello inter socios Italicorum non numerant, inde potius colligi debet, Latinos se deinde a consiliis Italicorum removisse. An verum sit, quod de tota Etruria dicit Florus, mihi non magis liquet. Etruscos arma cum Italicis sociasse præter Florum etiam Orosius scribit. Sed Appian. i. Civ. p. 380. auctor est, quum post cladem Rutili Cos. Etrusci et Umbri ad defectionem spectarent, Romanos sociis,

qui adhuc in fide manserant, civitatem dedisse, eoque beneficio dubios in fide retinuisse, et Etruscos, qui ante ad Italicos inclinarant, eo deletos sententiam mutasse. Et eo fortassis pertinet, quod Sisenna in Historia hujus Belli apud Nonium in *Senati* scripsit, 'L. Calpurnium Pisonem ex Scto duas novas tribus' veteribus addidisse, et in *Ergo*, milites ex lege Calpurnia 'virtutis ergo civitate donatos.' Si quid in eo veri est, quod Latini et Etrusci socii Italicorum fuisse dicuntur, id non tam ad totam utramque gentem, quam nonnullos utriusque gentis populos pertinere crediderim. De Perusinis in Etruria quidem hujusmodi aliquid videtur indicare Sisenna ap. Non. in *Projicere*. De Umbris vid. ad n. 6.

Contra matrem ac parentem suam urbem] Ecquod discrimen inter matrem ac parentem? Perinde est ac si dixisset, contra patrem et parentem suum consurrexit. Non possum in animum inducere tam ineptæ *ταυτολογίας* Florum reum esse, et quidem in tanta brevitate: ne dicam duram admodum ἐπεξήγησιν esse: *contra matrem suam urbem*. Fallor, aut Florus scripsit: *contra matrem suarum urbium*, ut superius, hoc est, contra metropolin Italiæ, cap. 7. hujus libri: 'Urbium matrem Cydoniam.' Græv. Mihi Florus videtur usus synonymis, ut sæpe alibi. Sic Liv. xxxvii. 54. conjungit 'parentes' et 'conditores' urbium. Aliter Freinshem. in Ind. In Freinsh. et Grævii Edd. puto vitio operarum legi *consurgeret*.

§. 6 *Fortissimorum fidelissimorumque*] Hæc sunt solennia epitheta sociorum apud Scriptores Romanos. Interdum eos 'bonos et fideles socios,' et 'Rempubl. forti ac fideli operaeorum usam,' vel 'adjutam' dicunt. Vid. Ind. Brisson. ii. Form. p. 240. et Gronov. ad Liv. xxviii. 9.

Sub suis quosque signis] Sie rescripsi: alii omnes, quantum scio, *sub suis quis-*

que signis: quod ego quidem haud intelligo. Sensus est: Illa municipalia prodigia (ut vocat duces Italicos) socios adversus Romanos duxisse, *sub suis quosque signis*: ita Curtius, 3, 3, 26. 'Ultimi erant cum suis quisque ducibus, qui cogerent agmen, leviter armati.' Freinsh. Locus Curtii magis facit ad stabiliendam scripturam omnium librorum Flori, quam ad eam rejiciendam. Et infinita hujus generis inveniuntur per Syllepsin, quam vocant Grammatici, dicta. Cic. pro Sext. xvii. 'Duo prodigia, quos.' Idem i. Off. 41. 'Pictores, et ii, qui signa fabricantur, et vero etiam poetæ, suum quisque opus a vulgo considerare vult.' Liv. xxi, 45. 'Tum vero omnes, velut Diis auctoribus in spem suam quisque acceptis, rati.' Ov. i. Art. 267. 'Quisquis ubique viri dociles advertite mentes.' Add. Burm. ad Vell. ii. 113. 'Municipalia' ad contemptum pertinet. Vid. Turneb. iii. Advers. 9. et x. 27. et Lips. ad Tac. iv. A. 3.

Popedius] 'Quintum Popedium' vocat App. p. 375. 'Pompedium' vocat Strabo, lib. 5. p. 167. in Orosio tamen, 5, 9. est 'Popedius.' 'Silonem' cognomento, Vell. 2, 16, 1. Ep. Liv. 76. Diodor. Excerpt. ex lib. 37. qui tamen 'Q. Pompædium' vocat. Plut. Mar. cap. 54. ubi tamen editur Πόπλιος, pro Ποπέδιος. Et de Fort. Roman. cap. 15. Obsequens, cap. 116. ubi 'Pompeius Sylo,' pro, Popedius Silo: quod vitium etiam in Diod. lib. 37. sub fin. excerpti reperias: est autem alius Pompeius Silo in editis Senecæ suasoriis. In Plutarchi Cat. Min. cap. 3. est Πομπαιδιος Σίλλων, ἀνὴρ πολεμικὸς, καὶ μέγιστον ἔχων ἀξίωμα. Freinsh. Fabricius ad Oros. v. 18. et Voss. ad Vell. ii. 16. præferunt *Pompædus*: nam Græcis est Πομπαιδιος. Distinctiones in o. e. v. et nonnullis scriptis ita positæ sunt, ut paullo post adnotat Freinshemius. *Marsos*] Fortissimum populum, 'de

quibus ferunt, ad id temporis nec sine Marsis, nec de Marsis, triumphum visum;’ Appian. p. 378. et hinc bellum istud ‘Marsicum’ appellatum fuit, a præcipua gente. *Freinsh.*

Et Latinos Afranius] In al. edd. *Pop. Marsos et etiam Latinos, Afranius Umbros, &c.* Ut videantur istæ voces, et etiam, absorpsisse nomen alicujus ducis. *Idem.* Rupertus defendit etiam e Virg. *Æn.* 1. 5. et Lamprid. *Commod.* 1. Add. *Liv.* xxi. 54. et *Suet. Cæs.* lxxvi. Sed abest ea vox ab o. s. et e. v.

Afranius] ‘Titus Afranius’ est ap. Appian. p. 375. *Freinsh.*

Totus Senatus et Consules] Vellem juisent hac in parte qui Mss. codices possident, varietatem lectionum promendo: quam sæpe magno usui esse, in Salviani locis aliquot Rittershusius admonuit. Quamvis enim non obscurum sit, Auctorem Senatum consulesque, quos instituerant Itali, dicere (qua de re Strabo, lib. 5. p. 167. et Diodorus, lib. 37.) male tamen colærere sententiam, nemo paullum attentior non videt. Porro consilium est omnium ducum, qui memorantur, nomina subjungere, si quæ forte medela huic Auctori inde quæri possit. Sunt igitur præter jam nominatos: Herius Asinius Velleio, 2, 16, 1. et Appiano, p. 375. Eutropio, lib. 5. Hierius Asinius: ejusque interpreti Græco ‘Ἱέριος Ἀσιάνιος, pro quo Hirnus Asinius est in Epit. *Liv.* 73. ubi prætor Marrucinorum vocatur. Insteius, ut Vell. appellat, vcl, P. Vettius, ut Appianus; Cato, qui P. Vettius Cato, et in aliis exempl. Vettius Scato est Ciceroni, Philippica 12, 11. C. Vettius ap. Sen. de Benef. 3, 23, 6. nbi prætor Marsorum dicitur: Titus Vettius, Eutropio, et ejus interpreti, Τίτιος Βήττιος. C. Pontidius, ap. Vell. Marius Egnatius, ap. Vell. Appian. et Epit. *Liv.* 75. Pontius Telesinus, inf. 3, 21, 22. Vell. 2, 27, 1. Plut. Sylla, cap. 57. Appian. p.

405. C. Papius, ap. Appian. cognomento Mutilius, ut Velleius, et forte Plut. de Fort. Roman. cap. 15. nam ibi Μούλιος: vel, ut Oros. 5, 18. habet Mutilus, Samnitium dux. Ap. Diodor. Ἀπώνιος Μότολος est: item, M. Ἀπώνιος. M. Lamponius, Appian. et Nostro inf. 3, 21, 22. quem Lucanorum ducem facit Diod. lib. 37. Plut. Sylla, cap. 57. et Appian. hic videtur pater fuisse Ventidii, qui Parthos vicit: vide Vell. 2, 66, 1. Plin. 7, 43, 2. Gutta Capuanus: Appian. p. 405. C. Judacilius, Apnlorum dux: Appian. vel secundum Oros. et Eutrop. Picentium. P. Præsenteius: App. C. Apponius Motulus: Diodor. Tib. Cleptius: Diod. de quo idem, lib. 36. ‘Lucanis Cleptius, vir scientia rei militaris et fortitudine clarissimus, præerat.’ Agamemuon archipirata, Marsorum dux, Oros. et Eutrop. Francus, Marsorum dux, Oros. et Eutrop. Juventius, Eutrop. 5, 9. Obsidius, Oros. Titum Herennium, et Aulum Cluentium addit Eutropius. Legitur et Duillius ap. Frontin. 1, 5, 17. Hi sunt quos reperire licuit, unde si quis Auctori lucem fœnerari possit, gauderem utique; nam ego minor sum. *Freinsh.* Sic Ryck. et omnes Mss. Possis explicare: Consules et senatus ille, quem Corfinii ex suo corpore creantur. Sed merito hunc locum mendii suspectum habuerunt Viri doctissimi, J. Freinsheimius, T. Faber, et ante utrumque J. Lipsius. Faber conjecit legendum esse: *Vettius Cato Samnium*: Lipsius vero: *Titus Egnatius Etruscos*. Hic quidem proxime libros. Sed unde exsculperit prænomen *Titi* non exputo. Nam ab aliis omnibus vocatur Marius Egnatius, qui Venafrò per prodicionem capto duas Romanorum cohortes deleuit. Et sic forte legendum: *Marius Egnatius Etruscos*. Nobilissimum sane hostium ducem vocat Epitome Livii lib. lxxv. quem non credibile est Florum præterisse si-

lento, cum ignobiliorum nomina prodiderit. Etruscos tamen sunt qui civitate donata Romanorum a partibus stetisse tradant, sed aliter sensit Florus. Hinc inferius: 'Cato discutit Etruscos.' Ceterum Faber vidit 'ut' non suo loco poni in editis, recteque censuit scribendum: *ut cum regum et gentium arbiter populus ipsum se regere non posset, victrix Asia Europæque a Corfinio Roma peteretur.* Aliter hunc locum etiam constituit Rupertus, sed sagax hic non fuit. Græv. Anna dicit patrem suum in Vetusta Editione legisse *Vettius Cato Samnium*. Non scio, quæ illa editio sit; sed in margine Ed. Plantin. ita adnotatum inveni. Rupertus ad Reines. Ep. xxviii. scribit, Freinshemio videri male cohærere sententiam, eumque putare sub his nomen Ducis cujusdam quærendum esse. Prius recte, posterius male: nam Freinshemius suspicatur nomen Ducis latere in verbis *et etiam*, quæ paullo ante leguntur. Quæ respondet Reinesius Ep. xxxi. non juvari hoc loco sententiam quorundam de Consulibus municipalibus, nec Freinshemio laborandum fuisse de Duce in Florum reducendo, cujus nomen exciderit, nihil huc faciunt. Nam neque tollunt difficultatem, quæ in his verbis est, et Freinshemio eandem sententiam tribuunt, in qua eum esse perperam scripserat Rupertus. Recte Freinshemius et Grævius viderunt corruptam esse hanc scripturam: nec opus est pluribus exponere, quæ in ea absurda sint. Hoc deinde in Commentario ad h. l. etiam ipse Rupertus animadvertit, et Freinshemium bene judicasse pronuntiavit. Putat autem locum ita constituendum: *Afranius Umbros: Samnium Lucaniamque Telesinus; totus Senatus et Consules Corfinium.* Sed de hoc recte judicat Grævius. Est enim pro arbitrio quilibet e quolibet facere. Nec magis ita cohæret sententia, quam in scriptura vulgata; quum non sit, quo re-

feratur *Corfinium*. Perizonius conjiciebat, *Poppedius Marsos et Latinos, Afranius Umbros, Egnatius Samnium, Lucaniamque Telesinus.* Tollo Fort. xxii. putat verba, *Umbros totus Senatus et Consules*, ex eo in contextum venisse, quod quidam in margine libri sui ex Epit. Liv. lxxiv. ubi de Umbris et Marsis debellatis agitur, adscripserat, 'Umbros Plotius legatus.' De hac conjectura idem sentio, quod de Ruperti Grævius, et locum pro desperato habeo, nec nunquam sine auxilio meliorum codicum restitutum iri arbitror. Hoc quoque dubitationem habere potest, quod Umbres cum reliquis Italicis bellum adversus Rom. gessisse prodit Florus, propter ea, quæ ad n. 5. ex Appiano relata sunt. Sigonius iii. de Ant. Jnr. Ital. 1. existimat, lege, qua post necem Rutilii sociis civitas data est, etiam Umbros comprehensos, eosque, quum in tanto tumultu nihil movissent, tum quoque in civitatem Rom. adscitos fuisse. Tamen non solum Florus et Orosius, verum etiam Auctor Epit. Liv. lxxiv. Umbros hoc bello adversus Rom. pugnasse produnt. Et hoc verum videtur. Appianus quidem scribit Umbros ante necem Rutilii, i. e. primo anno Belli Socialis, nihil adversus Rom. movisse: sed eos beneficio civitatis sociis, qui ad eam diem in fide manserant, datæ usos fuisse, ex Appiano non constat. In Epit. Liviana, in rebus secundi anni hujus belli scriptum est, 'L. Plotium Legatum Umbros, et L. Porcium Prætorem Marsos, quum uterque populus defecisset, vicisse.' Unde probabile est, eos sprete civitate Romana deinde Italicis se adjunxisse. Nec tamen omnes Umbros adversus Romanos stetisse ex eo colligi potest, quod Sisenna ap. Non. in *Jusso* Tuderitibus hoc bello civitatem datam fuisse scribit. In enumeratione Ducum Italicorum Freinshemius præterit Trebatium Ducem Samnitum ap.

App. I. Civ. p. 381. Sed pro Τρεβδ-
τος Perizon. hic recte, ni fallor, con-
jecerat Έγγάτος. Cluentium memo-
rat etiam Appian. I. Civ. p. 380. et
Herennium Serv. in Virg. Æu. IX.
590.

§. 7 *Se ipsum*] Observarunt Docti
pronomēn *ipse* aliis pronomīnibus ad-
positum, plerumque in alio casu, et
fere nominativo poni. Liv. II. 19.
‘Suismet ipsi corporibus dimicantes
miscuere certamen.’ Cic. III. Fam.
7. ‘P. Lentulum, quem mihi ipse an-
tepono.’ Cornel. Nep. Paus. IV. ‘Ne-
que prius vim adhibendam putave-
runt, quam se ipse indicasset.’ Vid.
Riv. ad Sall. Catil. XX. ad Cic. VII.
Fam. I. et Gronov. ad Liv. I. d. et ad
Justin. XIII. 1. Celeberr. Grævius ad
Justin. XII. 8. scribit, Ciceronem ali-
osque optimos Scriptores semper ita
loqui; sed vulgus utrumque prono-
mēn eodem casu ponere; et rursus
ad Cic. III. Off. 15. eos, qui ita lo-
quuntur, corrupte loqui. Certum est
multis locis Scriptorum veterum, qui-
bus libri vulgati *ipse* eodem casu po-
nunt, quo alterum ei adjunctum pro-
nomen, Mss. variare. Sed sunt tamen
non pauca, ubi nulla varietas scrip-
turæ adnotata est. Liv. X. 40. ‘Si
quid falsi nunciat, in semet ipsum re-
ligionem recipit.’ Cic. I. Off. 32.
‘Quarta [persona] quam nobismet ip-
sis iudicio nostro accomodamus.’
Idem I. Catil. 8. ‘Qui se ipsum jam
dignum custodia iudicaverit.’ Et sic
rursus I. de Legib. 10. pro Marcell.
IV. et pro Ligar. II. Add. Cæsar. VII.
B. G. 20. Columell. VIII. de R. R. 8.
et XI. 1. Sen. Ep. CIV. Phædr. IV.
19. Curt. VI. 5. 9. et Val. M. I. 1. 1.
ext. et III. 8. 4. ext. Nec dubito,
quin similia sæpe apud eosdem atque
alios occurrant. Verum, si superior
illa regula sine exceptione est, ea om-
nia, una cum hoc loco Flori, emen-
danda sunt. De hoc ego nihil pro-
nuncio. Sed Manutius in Cic. VII.
Fam. 1. se utramque formam lo-

quendi probare scribit. ‘Ut’ non
suo loco positum esse ante Fabrum
viderat Rupertus. Amstelodamen-
ses Virorum doctorum conjecturam
sequeuti sunt. Eam quidem rectam
puto, nec tamen a scriptura omnium
librorum recedere volui.

Corfinio] Urbe Peligna, quam com-
muni consilio muiverant Itali, Itali-
camque vocaverant. Appian. Diodor.
Freinsh.

§. 8 *In Albano monte*] Ubi fieri so-
lebat Jovi Latiali feriis Latinis. Li-
vius, 21, 63, 10. ‘Ne Latinas indice-
ret, Jovique Latiali solenne sacrum
in monte Albano faceret.’ *Idem.* De
feriis Latinis Sigon. I. de Ant. Jur.
Ital. 3. In plerisque s. et e. perperam
est *Martius*. In Duisb. Frau. Voss. 1.
et v. e. recte *Marcius*.

Inter sacra et aras immolarentur] Auct. de Vir. Ill. cap. LXVI. Eos-
dem conceptus habuit Val. M. 9, 7,
2. de Q. Pompeii Cos. nece: ‘Sacrifi-
care incipientem adorti, in modum
hostiæ necaverunt.’ Adde Casaubo-
num in notis ad Suet. Augusto 15,
2. *Freinsh.* *Intra sacra* male Fran.
Voss. 1. Edd. B. S. et recentiores
quædam.

§. 9 *Discussum est*] Irritum fuit, ef-
fectum non habuit. Liv. XXIX. 37.
‘Ea res consensu Patrum discussa
est.’ Et XXXV. 45. ‘Discutere ap-
paratum belli.’ Vid. Bud. ad I. 14.
§. 8. D. de Ædil. Ed. Burm. ad Pe-
tron. XLVII. et ad Quintil. Decl.
XVII. 6. et *Freinsh.* in Ind.

Asculo furor omnis erupit] Sic etiam
Appianus: sed initium belli a Picen-
tibus ortum est, in Ep. Liv. 72. Ap-
pianus idem et Strabo Marsos defe-
cisse primos memorant. Sed potest
non magno negotio hic nodus dissol-
vi. Primum enim Asculum in Pice-
no est, auctore Plinio, 3, 13. neque
ullum relinquit dubitandi locum Ep.
Liv. in qua sic scriptum est: ‘Itali-
ci populi defecerunt, initio belli a
Picentibus orto:’ hoc autem initi-

um quale fuerit narrans, hæc addit: 'Q. Servilius procos. in oppido Asculo, cum omnibus civibus Romanis, qui in oppido erant, occisus est.' Deinde Marsi reliquis populis auctores defectionis fuere, Popedius præcipue, quem, Romanos imitati, cos. crearent. Florus. Strabo. Diodorus. Eisdem ante alios arma sumpsisse indicare videtur Paternus, 1, 15, 3. Has omnes ob causas bellum Marsicum est appellatum, non Samniticum, quamvis ex ea gente alter esset cos. creatus. Hæc Vincentius Contarenus, Variar. Lect. initio. *Freinsh.* De Asculo est supr. ad 1. 18. 9.

In ludorum frequentia] Idem vult Obsquens, cap. 114. 'Asculi' [sic enim malo, vel certe a *Silone*, quam quod inibi legitur *A Sylo*] 'per ludos Romani trucidati.' Appian. p. 374. 'Servilius propere oppidum ingressus, Asculanosque, solemne patrum celebrantes, minis detertere conatus, ab eis interficitur,' &c. *Freinsh.*

Legatis] Oros. 5, 17. 'C. Servium prætorem, legatum ad se missum, apud Asculum occiderunt, statimque clausa civitate omnes cives Rom. indicta [an *indigna*?] cæde jugulaverunt.' At qualis ille legatus? qua de causa missus? quo more? an legatus hic est pro præside? quod posterioribus seculis nomen obtinuit: videretur, nisi repugnaret veteris reip. constitutio, qua præsides propria habebant auspicia, propriam jurisdictionem ex lege, non demandatam, ut postea Cæsaribus imperantibus. Prope igitur est, ut censeam, Florum et Orosium (modo sic scripserint uterque) lapsos sui seculi consuetudine, 'legatos' appellasse qui pro consulibus, aut pro prætoribus erant. Hoc enim expresse Appianus, p. 374. cum imperio fuisse in iis regionibus; et, ne putes oscitanter hoc dixisse, addit: 'Apparet enim, tunc quoque regiones Italiæ distributas fuisse proconsulibus: quem morem imitatus

Adrianus imperator, retulit post ætates aliquot.' Restat alia auctorum pugna, de nomine et honore cæsorum. Vell. enim, 2, 15, 3. 'Servium prætorem,' ut et modo citatus Orosius, vocant: Epit. Liv. 'Q. Servilium proconsulem,' cui accedit Appianus, qui Fonteium etiam, legatum ejus, cæsum refert: quod et ipsum Velleius. Post horum necem omnes, qui tum in oppido erant, Romanos promiscua cæde stratos, omnes consentiunt. *Idem.* Potuit errasse in hac re Florus. Videtur tamen, quod de legatis Rom. ab Asculanis interfectis scribit, exponi posse ex Appiano, qui 1. Civ. p. 373. auctor est, Romanos cognita conspiratione Italicorum circum urbes Italiæ misisse viros, qui aptissimi visi fuerint clanculum explorandis sociorum consiliis. *Servilium* pro *Servium* in Velleio legunt Manut. et Heins. et in Orosio Fabricius. Hoc non placet Viro clariss. Jac. Gronovio ad Liv. Epit. LXXII. eo quod omnes Mss. ibi habebant *Servius*, vel *Servatus*. Ego vix dubito, quin libri illi corrupti sint. Primo, quod non credo ostendi posse Romæ tum fuisse gentem 'Serviam': nam hoc nomen gentis esse ex eo intelligitur, quod Epit. Liviana huic prænomen facit 'Quintum,' et Orosius 'Caium.' Deinde, quod Freculphus, qui hæc ad verbum descripsit ex Orosio, 1. 6. 12. habet 'Caium Servilium.' Ac denique, quia in Ms. Epitomarum Liv. inveni 'Q. Servilius.' Ceterum hæc etiam alibi permutari observat Perizon. Animadv. Hist. c. x. p. 428.

Belli sacramentum] Sic ap. Tac. H. 4, 64, 5. *Freinsh.*

§. 10 *Duce et auctore belli Popedio*] Consentiant Epit. Liv. 76. Strabo, lib. 5. p. 167. alii. *Idem.*

§. 11 *Nec Annibalis, nec Pyrrhi, fuit tanta vastatio*] Rotundius ita: *Non Annib. non Pyrrhi tanta vastatio.* Sic supra, 1, 13, 7. 'Non Cremeræ fœdior clades.' Sic enim, ut jam monui, lu-

bentins scripserim : ad quas rationes accedit Sidonii auctoritas, quem sic etiam sensisse apparet ex Carm. 9, 239. 'Tantum dans lacrymas suis Philippis, Ut credat Cremeræ levem ruinam, Infra et censeat Alliam dolendam.' *Idem*. Conjungit hos etiam III. 5. 2. et III. 21. 22. et Liv. XLII. 3.

Reserata Nuceria] Nemo vel de mendo admonuit, quod tamen gravissimum super hoc loco sedit : optimus liber, *reserat Nuceria* : in uno Palatino, *reserata* : alter, *roserata* : omnino debet nomen Italicæ urbis reponi ; et, nisi fallor, scribendum *ecce Carseoli, Reate, Nuceria, &c.* Alii melius conijciant, et viri sunt : pro *Nuceria*, quidam *Luceria* : et 'Nuceria,' et 'Luceria,' in Italia sunt. *Salm.* Ryckianus liber firmat Salmasii emendationem quam recepi. In eo enim scribitur : *ecce Carseoli, reserare Nucerie, Picentia* : copula etiam in hoc libro, quæ præcedit in editis *ad Picentia*, melius omittitur. *Græv.* Libri Vinenti *res erat a Nuceria et Picentia cædibusque ferro c. i. v. Nazar. res erat Nuceria.* Ryck. *reserate.* Regg. et Fran. *reserata.* Florent. *Teserata.* Berol. *Teseratum.* Duisb. et Voss. 1. 2. *reserata.* Voss. 3. *resque erant.* V. ed. *Carseoli cædibus ferro et igne vastantur, omissis intermediis et ecce ante 'Carseoli.'* Aliæ vett. edd. *reserata Nuceria et Picentii.* Satis adparet locum corruptum esse. *Reate* receperant Grævius et Amst. quod, quia Tollius in Magl. quoque videtur invenisse, reliqui. Perizonius adscripserat *ecce Reate.* In Berol. et Duisb. verba, *ecce Fesulæ ecce Carseoli*, posita erant inter *Picentia* et *cædibus*. Paulo ante Ryck. *Otriculum*, Duisb. *Otriculum*, Fran. *Otriculum.* Vid. I. 7.

§. 12 *Rutilii*] Reponendum hoc nomen Obsequenti, cap. 115. loco quem *Lucilius Lupus* obsedit hactenus. *Freinsh.*

Julius Cæsar] Alios esse secutum annales Florum oportuit, qui ea de L. Julio Cæsare scribit, quæ alii de Rutilio Lupo memoriæ prodiderunt : accedit ad criminationem Flori, quod Annales Coss. hunc Julium censorem cum Licinio Crasso in proximum annum nuncupent, et Rutilium Lupum in prælio occisum testentur. *Stad.* Talia consideranti suboritur suspicio, librariis redonandum hunc Julium Cæsarem, quem forsitan ex notis male intellectis effinxerant ; quid enim propius, quam ex his literis *Cos. fieri Cæs.?* nec *Julius* et *Rutilius* scriptura multum discrepant : præterea quid ista vox *ipse?* cui bono ? aut quis ita loquitur ? cur ergo diffitear, videri legendum : *Nam ipse Rutilius Cos.?* *Freinsh.* Omnes libri habent *Julius Cæsar*. Si Florus ita scripsit, omnino erravit. Et vellem Heinsium non conjecisse ap. Ov. VI. F. 568. ex hoc loco Flori pro *Didius* forsitan reponendum esse *Julius*. Nec video, cur ibi Viros doctos offendant *Didius*, quem inter duces Rom. hoc bello recenset Vell. II. 16. et Legatum Cæsaris *Cos.* fuisse scribit App. I. Civ. p. 375. Hunc eodem die, quo Rutilium, sed anno interjecto, ab Italicis occisum dicit Ovidius, cui cur credere non velimus, nulla causa est. Habuit ille sine dubio auctores hujus historiæ, quibus nos dudum caremus.

Perviam fecit] Ingeniose Lipsius, dicto cap. XIX. emendabat, *permade-fecit*. Pall. tres nihil abeunt a vulgato. *Grut.* Hæc est librorum veterum scriptura, nisi quod pro *funere* in Ryck. *fune*, et pro *etiam*, et habeatur, unde non nemo suspicetur legendum esse *fine* pro, morte. Sed nihil novandum. Ingenium Lipsii laudo, Florum tamen scripsisse puto : *miserabili funere per mediam etiam urbem perviam fecit*, hoc est : Suo funere per mediam urbem semitam fecit quasi cruentam. Sanguinis in vias, per

quas deportabatur, ex cadavere delapsi vestigia, viam vocat, inepta quidem *κακοζήλια*, sed quæ tamen ab ingenio Flori non est aliena. Germana huic *κακοζήλια* est in lib. I. 14. 'In confertissima se hostium tela jaculatus, novum ad victoriam iter sanguinis sui semita aperiret.' Græv. In scriptis nihil est subsidii ad emendandum hunc locum. *Urbem per viam cruentus* Voss. 2. *Etiam* non habent Nazar. Pal. post. Reg. Q, Magl. et poterat abesse. Nec valde placet repetitio τοῦ *Urbem*, quod paucis ante verbis legitur. Gutherium I. de Jure Man. 5. scribentem Consulis, vel alterius cujuscunque, qui cum imperio esset, sive in prælio sive in castris defuncti, cadaver non potuisse in Urbem inferri, refellit eminentissimus doctrina ac dignitate Norisius Cenotaph. Pisan. Dissert. III. cap. 2.

§. 13 *Populi Romani fortuna*] J. Fr. Gronovius ad Liv. VI. 30. adnotat, Scriptores Rom. quum in magnis periculis Reipubl. insperata salus oblata est, id 'fortunæ Pop. Rom.' tribuere. Loca multa congesserunt Schott. IV. Nodor. Cicer. 14. Ciaccon. et Wass. ad Sall. Cat. XLI. Mox Tollius conjecerat *singulos singuli populos*.

Et semper in malis major] Vide supra, 2, 2, 22. Freinsh.

Etruscos] Etruscorum animos, dum moliuntur bellum, a Senatu Romano in amicitiam, civitatis donatione, fuisse præoccupatos alii scribunt: [Appianus, p. 379.] sed L. Porcium Catonem Cos. rebus prospere gestis, fuisseque aliquoties Marsis, dum castra eorum ad Fucinum lacum expugnat, fraude C. Marii, cujus patris victoriam Cimbricam Cato dieteriis extenuaverat, in turba occisum esse, Orosius, 5, 17. scribit. *Stud.* 'Discutit,' pro, dissipat, disjicit, ut 'discutere noctem,' 'caliginem.' Vid. n. 9.

Sylla Samnites] Sisenna ap. Cic. de Divin. 1, 33. 'Cum Sylla in agro No-

Delph. et Var. Clas.

lano immolaret, ante prætorium, ab infima ara subito anguis emersit: cum quidam C. Posthumius Iaruspex oraret illum, ut in expeditionem exercitum educeret; id cum Sylla fecisset, tum ante oppidum Nolam florantissima Samnitum castra cepit.' Idem Val. M. 1, 6, 4. Plut. Sylla, c. 17. Obsequens, c. 116. Freinsh. Add. Strab. L. V. in fin.

§. 14 *Strabo vero Pompeius*] Vell. 2, 21, 1. 'Magni pater, cujus præclara opera, bello Marsico, præcipue circa Picenum agrum, usa erat respubl. quique Asculum ceperat, circa quam urbem cum in multis aliis regionibus exercitus dispersi forent, v. et LXX. M. civium Rom. amplius LX. M. Italicorum, una die conflixerant.' Fr.

Tot exercituum consularium] Melius ex libris legam: *Manibus tot exercituum, consulum, direptarumque urbium*, &c. Salm. Ryck. *Manibus tot exercituum, consulum, direptarumque urbium diis litaretur*: quod ex suis quoque libris probarant Salmasius et Lipsius, qui præterea censet primam sequentis capitis vocem huc revocandam esse, et scribendum: *direptarumque urbium Diis litaretur utcunque*: εὐστόχως. Græv. *Consularium* Voss. 1. 2. *Consulum* alii: o. s. et v. e. Barthius ad Stat. I. Theb. 506. ostensurns etiam 'Deos' dici 'litari,' ut vult Serv. in Virg. IV. Æn. 50. id confirmat hoc loco Flori, quem in optimis et antiquissimis membranis sic legi testatur: *quam Asculi eversione Munibus tot exercituum Consularium direptarumque Urbium dii litarentur*. Addit, sibi omni miraculo mirius esse, hoc non animadvertisse Gruterum, e cujus manibus liber ille ad se pervenerit. Mihi omni miraculo mirius videtur, Barthium non animadvertisse scripturam hujus libri corruptam esse: nam hæc non posunt simul stare, *Manibus et Dii litarentur*. Vel puer videat non posse legi *Manibus et Dii litarentur*: sed vel legendum esse *Manibus et Diis*

Flor.

3 M

litaretur, vel *Manes et Dii litarentur*. Sed non est, cur *Florum* hic aliter loquutum putemus, quam *supr. II. 5. 4.*

CAP. 19 *Servile Bellum*, quod in *Sicilia* gestum est, scribunt *Ep. Liv. 56.* *Plut. Crasso*, cap. 18. *Oros. 5, 8.* *Eutrop. 4, 3.* *Euseb. Lib. Temp. August. Civ. 3, 26.* Animadvertendum, hoc bellum gestum ante *Bellum Sociale*, ut ex processu scriptorum videre licet. *Eutrop.* præterea dicit gestum anno 650. *Sociale* vero anno 662. ab *U. C.* auctor *Solin. cap. 2.* Tempore igitur *Sociale Bellum* posterius est, sed dignitate prius. *Camers.*

§. 1 *Utcunque etsi cum sociis, nefas! cum liberis tamen et ingenuis dimicatum est*] *Ryck. Et cumque et cum sociis.* Sed æque hæc mendosa sunt ac edita. Quis hic locus est τῇ *Utcunque?* Quid sibi vult *Utcunque dimicatum est?* Non sane utcunque, sed acerrime dimicatum est. Si scripsisset *Florus*, posset utcunque ferri bellum illud, quod etsi cum sociis, nefas! cum liberis tamen gestum est, non hæreremus. Sed hanc sententiam ex his verbis nullis fiduculis extorqueas. Itaque *Lipsio* consentio, qui hanc vocem ad finem præcedentis capitis rejicit, ut ibi notavi. *Græv.* *Anna Fabri* hæc ita interpretatur: *Etsi nefas est cum sociis dimicare; tamen utcunque hoc se habet, cum liberis hominibus dimicatum est.* Sive hoc, sive illud, quod *Grævius* ponit, voluit significare *Florus*, non bene mentem suam expressit, si hæc ita scripsit, ut in omnibus libris leguntur; et sententia verborum, *Utcunque* hic retento, semper obscura erit.

§. 2 *Primum servile bellum*] De quo *Liv. 3, 15. 7.* *Dionysius, 10, 16.* *Diod. ap. Vales. p. 362.* *Zonaras* in consulatu *Posthumii Comini* et *T. Largii. Freinsh.*

Inter initia Urbis] *A. U. 293.* Designat igitur initia Urbis liberæ post Reges exactos; ut hic *Perizon.* Scrip-

ti et vett. edd. excepta *Ald. Herdonio duce Sabino.* Sed in *Duisb.* inductum erat *Herdonio.* Si quid huc intrusum est, potius putem *Sabino* glossam esse, quam *Herdonio.* Paullo post 'mox' dicit pro, deinde, postea: nam interjecti fuerunt anni plus 300. Sic 'modo,' et 'nuper' de longiore spatio. *Vid. ad I. 11. 8.*

§. 3 *Terra frugum ferax*] Quo respectu 'ille *M. Cato* sapiens cellam penariam reip. nutricem plebis Romanæ, Siciliam nominavit.' *Cic. in Verr. 2, 2.* 'Benignissimam urbis nutricem.' *Val. M. 7, 6, 1.* 'Fiscalia horrea et vitales portas.' *Salvian. lib. VI. Καὶ δὲ καὶ καλοῦσιν αὐτὴν ταμείον τῆς Ρώμης: Atque adeo penum urbis appellant:* *Strabo, lib. 6. p. 188.* et, si recte memini, a quodam Auctore 'Horreum pop. Rom.' vocatur: *infra, 4, 2, 22.* 'Annonæ pignus.' Plura de ejus fertilitate *Claudian. de Raptu Proserp. lib. 1.* *Lucretius, lib. 1. Silius, 14, 23.* *Diodorus, 5, 2.* *Polybius, lib. 1. Solin. cap. 11. Mela, lib. 2. Freinsh.*

Latifundiis civium Latinorum: tenebatur] Pro *Latinorum*, *Lipsius* ille (11. *Elector. 15.*) *lautiorum* legebat: ingeniose, nisi aliud suaderent libri; quorum optimus, eorum saltem quos vidimus, *Nazarianus* ita habet, *civium Romanorum Latinorum*: certum est duplicem in libris olim lectionem fuisse, *Romanorum*, et *Latinorum*: utramque more suo eximius ille liber conservavit: cum sequiores librarii alterutrum tantum retinendum putaverint: inde est quod alii libri, *Romanorum*, alii nonnulli, *Latinorum*, scriptum habeant. *Latinorum* ejicimus: *Romanorum* verum putamus: ita etiam habetur in utroque *Palatino. Salm. Mss. Vineti, late fundis*, quod et in vet. nostro: non male, ut opinor, imo optime. *Freinsh.* 'Latifundia' dicunt *Val. M. VIII. 6. 1. Sen. Ep. LXXXVIII. et LXXXIX. Plin. XVII. H. N. 6. et Petron. LXXVII. Servius*

ad Virg. II. G. 412. etiam Ciceronem in *Œconomicis* 'prædia latifundia' laudare dicit; sed fortassis magis sententiam, quam verba Ciceronis referens. Tollius hic e libris suis nihil adnotaverat ad Ed. Grævii, in qua est *latifundiis*. Ceteri omnes s. et e. ante Camertem, Stadium, et Vine-tum habent *late fundis*, quod tuto re-vocari posse existimavi. Reg. Q etiam *late civium Romanorum fundis tenebatur*. Vid. supr. III. 9. in fin.

Civium Romanorum] Firmat hanc lectionem Ryckianus. Mox vero Lipsius *Hinc ad cultum agri* pro vul-gato *Hic ad cultum agri*: hoc est: Ideo in illa feraci terra multa habe-bant ergastula et mancipia Romani. Dein pro *mox jure belli* Ryck. *ex hoc jure belli*: quod non improbem. Pri-mo collegit fanaticis illis ritibus duo millia hominum, ex illo tempore tan-quam imperator exercitus jure belli refregit ergastula. Sibi arrogabat imperatoriam dignitatem ac jus belli. Est et hoc inter obtusiora Flori acu-mina: sed vulgata quoque ferri po-test. Græv. *Latinorum* Voss. *Roma-norum* alii s. et v. e.

Catenatique cultores] Vide Lipsium *Electorum* 2, 15. Excerpta Diod. ap. Vales. p. 362. et 365. *Freinsh.* Add. Brisson. II. Antiq. 9. Dabantur autem in ergastula fere noxii, vel alioqui viles et barbari, ut ostendit Lipsius. Nam durior erat conditio servorum in agris, quam in Urbe. Sen. III. de Ira 29. 'Si rusticum la-borem recusat, aut non fortiter obit, a servitute urbana et feriata transla-tus ad durum opus.' Et ob eam cau-sam etiam sæpe servi, qui dominos offenderant, in agros relegabantur. Lips. I. d. et P. Fab. II. Semestr. 5.

§. 4 *Eunus*] Hujus meminit etiam Marcellinus, fine lib. 14. et fuse Diodorus, lib. 34, Eclog. 2. *Freinsh.*

Magnitudo cladum facit, ut memine-rimus] Similis fere sententia supra, 2, 6, 25. 'Cannæ, ignobilis vicus, sed

magnitudine cladis emersit, et XL. M. cæde parta nobilitas.' Plutarch. Sylla, cap. 72. inter eos Eunum hunc numerat, 'qui, nulla quidem virtute, nobilitati sunt tamen.' *Idem.*

Fanatico furore simulato] Simulans se numine Deorum adflatum, et ha-bitu gestuque furiosorum, ut vates solebant, oracula edens. 'Furor' et 'furere' propria sunt vatum inspira-torum, quos et Græci *μάντρεϊς* dixerunt ἀπὸ τῆς μανίας. Vid. Serv. ad Virg. III. *Æn.* 443. German. ad II. *Æn.* 345. et Justin. XLIII. 1. 'Fanaticus' Jcto in I. I. §. 10. D. de *Ædil. Edict.* est, 'qui circa fana bacchari solet, et quasi demens responsa dat.' Nam hoc genus hominum plurimum circa fana versabatur. Vid. ibi Bud. et Herald. ad Arnob. p. 21.

Syriæ Deæ] De hac vide Salsmasii Plinianas Exercitationes in Solinum, p. 574, &c. Eam attingit vetus in-scriptio ap. Grut. p. 5. n. 1. JOYV. O. M. ET. DEAE. SYRIAE. *Freinsh.* Add. qui de Diis Syris scripserunt, et quos hic nominat Rupertus.

Comas] Passim edd. *cerimonias*: at vetus, *comas*: utrumque quomodo defendatur, habet: sed admisi illud *comas*, quod ita quoque extaret in Mss. Vineti et Palatinis. Grut. Pontano autem rescribendum videtur, *comos*: 'comus' enim est saltationis genus, quod tibia et fistula in comessionibus, cujusmodi erant Syriæ istius Deæ, passim agitabatur. Vide Casaub. ad Baron. 14, 9. *Freinsh.* *Comas* est in o. s. et v. e. *Comos* Pontani recte rejicit Brækl. ad Tibull. II. 5. 66. Notissimum est fanaticos caput et comam jactare solitos. Ulpian. d. I. I. §. 9. 'Si servus inter fanati-cos non semper caput jactaret, et ali-quā profatus esset.' Vid. ibi Bud. Brisson. II. Antiq. 13. Casaub. ad Lamprid. Elagab. VII. Colv. ad Apul. VIII. Met. p. 108. et in Omiss. et alios ap. Rupert. ad h. l.

§. 5 *In ore abdita nuce*] *Idem* Dio-

dorus, ubi supra. Sic 'Barchochabas, auctor seditionis Judaicæ, stipulam in ore succensam anhelitu ventilabat, ut flammam evomere pntaretur.' D. Hieronym. Apologia adversus Rufinum. Adde Lucian. de Alexandro Abonotichite, tom. 1. p. 868. &c. El Viaje de la Tierra Santa del Ceverio, cap. 13. f. *Freinsh.*

Leniter inspirans] *Leviter inspirans*, in aliis: utrumque probum est. *Salm.*

§. 6 *Hoc miraculum*] Non dubito quin scripserit Florus, *hoc miraculo*: ut sequentia, 'fecit exercitum,' referantur ad Eunum. Sic Sallustius, ap. Sen. Epist. 114. 'Exercitum argento fecit.' Auctor de Vir. Ill. cap. 67. 'Ruptis ergastulis exercitum fecit.' *Freinsh.* Non improbanda videtur hæc conjectura. Pal. pr. et Flor. *duorum milium*, ut conveniat cum sequenti 'exercitum.' Non est causa idonea mutandi scripturam vulgatam. Florus manum duorum milium non habuit pro exercitu. *Milia, milium*, et sic in ceteris casibus, non geminata liquida, fere ubique habent Mss. et v. e.

Jure belli] Quod igitur jus belli servis? aut porro jus belli consistit in refringendis et armandis ergastulis? nihil tamen expedit, nisi debiles conjecturas: quid, si *more belli*? nam hoc sæpius factum legimus, nullo tamen jure: nec enim continuo mos in jus transit: quid, si *vi rebeli*? quid, si *vi et bello*? aut inseramus vocem, ut solet Florus, *quasi jure belli*? elige vel corrige. *Freinsh.*

Refractis erg.] Iisdem prope verbis Auct. de Vir. Ill. cap. LXVII. *Idem.*

Sexaginta] Sic v. e. vulg. *quadraginta*; quod rejeci ob Mss. Vin. qui alterum firmabant: neque secus Pall. duo meliores, nam tert. retinet 40. *Grut.* Oros. 5, 6. 70. dicit: quin 200. Diodorus, lib. 34. *Freinsh.* *Sexaginta* alii o. s. et edd. vett.

Regisque] Insuper mutato nomine, 'Antiochum' se vocavit, alios servos

sibi subditos 'Syros.' Diodorus. Sicut apud eundem alter servorum dux 'Tryphonem' se dici jussit. Nam in hac quoque re nonnihil est momenti: tangit Justinus, 10, 3, 5. 'Codomannus quidam rex a Persis constituitur, Darii nomine, ne quid regiæ majestati deesset, honoratus.' Tarquinius Collatinus pulsus est ob nomen regium. Regillianus quidam Imp. factus, nominis suffragio. Blanca præ sorore Urraca, (Gallorum regis hæ filię fuerunt,) regias nuptias sortita est, rebus cum omnibus, præterquam nominis elegantia, vincere-tur. *Freinsh.*

Ne quid malis deesset] Pal. pr. Flor. et Voss. 3. *mali*. Non solet ita Florus. Vid. Ind. in *Ne*. Alia ratione Justin. XVI. 5. 'Ne quid mali afflictis honestissimis domibus deesset.'

Castella, oppida, vicos] Hæc sæpe conjungi, quum de vastationibus regionum agitur, observat Heins. ad Vell. II. 115.

§. 7 *Quin illud quoque (ultimum belli dedecus) capta*] Ita distinxi, quod totidem literis verba invenissem in vet. cd. *Freinsh.* 'Quin illud quoque,' sc. accidit. II. 2. 23. III. 10. 4. Dele hic parentheses notas. Sic plane IV. 2. 81. et II. 12. 50. ubi perperam parentheses nota. Ita Perizon. ad h. l. Heinsius quoque hic deleverat eam notam.

Castra prætorum, nec nominare ipsos pudebit, castra Manilii, Lentuli, Pisonis, Hypsæi] Non opus esse ut 'castra' posteriore loco repetatur, jureque eam vocem perperam iteratam esse adsentior N. Heinsio. *Græv.*

Nec nominare] Contra Tac. 14, 14, 8. *Freinsh.* Vinetus scribit, se hos Prætores non satis nosse, qui sñt, neque quid contra servos gesserint: sed Hypsæum a servis victum, esse in Diodor. Sic Fragm. I. XXXIV. Pighius quoque nihil aliud de his apud Scriptores veteres invenit. Vid.

cum ad A. U. 616. et tres seqq. Voss. 3. non habet nec.

Fugitivarios] Græci eleganter *φυγαδοθήρας*. [Plut. Demosth. cap. 40.] Recentior Hellenismus *διωγμίτας*, [qui forte fuerint 'Diocmitæ' Marcellini, 17, 30.] Metaphrastes in Vita S. Athanasii; *Ζημίαν ζωῆς ἐφέλει τοὺς διωγμίτας, εἰ μὴ τὸν Ἀθανάσιον ζῶντα παραστήσωσι*. Justinianus *ἐρευνάδας* Græce nominat illos Quæstores a se institutos, quorum officium describit, Novella 80. Hæc Casaubonus ad Suet. Cæs. 1, 2. Ibi: 'Seque ab inquisitoribus pecunia redimere.' De 'fugitivariis' porro proprie sic dictis vide Gothofredi notam ad l. 18. de præscr. verb. Quod autem ex l. 15. eod. tit. 'fugitivarios' eos etiam quidam faciunt, qui noverunt, ubi deliteat servus, eumque indicant; causam non video: nec enim magis isti fugitivi, quam quivis alius, qui latentem latronem aut prædonem quemcunque indicat, quod omnes facere tenentur per l. 1. de receptat. *Freinsh.* In l. 1. C. Theod. 'Si vagum petat. mancip.' Tamen 'fugitiviarii' sunt servorum fugitivorum occultatores; ut ibi Jac. Gothofr.

Per fugitivarios distrahi] Sic Ryck. et omnes veteres libri et editiones ante Freinshemianam. Illa prima et recte quidem, sive ex ingenio, sive ex libro quodam, nam mutationis nulla in notis mentio, *retrahi* habet. *Græv.* *Detrahi* habebant duo libri vet. Cujacii v. Obs. 8. item Pall. Reg. F, Duisb. Fran. Voss. 3. et v. e. *distrahi* Naz. Reg. Q, Voss. 1. 2. et aliæ o. e. E Toll. nihil adnotatum erat. Freinshemius recte recepit *retrahi* e Plantiniana, et ita ex h. l. Pigh. ad A. U. 616. Est enim proprium in hac re verbum. Liv. xxv. 7. 'Ab Tarracina comprehensos omnes retraxerunt.' Justin. xiv. 3. 'Eumenes cum pancis fugere tentavit: sed retractus.' Plin. ii. Ep. 10. 'Enotuerunt quidam tui versus, et invito te

claustra tua refrugerunt. Hos nisi retrahes in corpus, quandoque, ut erroneos, aliquem, cuius dicantur, invenient.' Vid. Turneb. xxiv. Advers. 29. Wass. ad Sall. Catil. xl. et Tan. Fab. ad Justin. xxxviii. 9. D. et R. autem sæpe permutari ostendunt Torrent. ad Suet. Vit. xii. Heins. ad Ov. xv. M. 526. et Gronov. Diatr. ad Sat. lxx. *Retrahi* legendum esse etiam Perizonius hic scripserat, et multis testimoniis confirmaverat. In Val. M. quoque iii. 2. 19. legebat, 'Ineundæ fugæ gratia jam conversum, faucibus comprehensum in contrariam partem retraxit,' pro vulgato *detraxit*. Et pro eo, quod ap. Liv. xl. 4. editur, 'Lembum armatum ad pertrahendam eam navem miserunt,' legendum conjecerat *ad retrahendam*. De 'fugitivariis' habet etiam Cujac. xxi. Observ. ii. et Turneb. l. d. Pro *sequebantur* Pal. sec. *persequebantur*. Pighius l. d. malebat *insequebantur*.

§. 8 *Perperna*] Florum Romanæ historiæ callentissimum, hæc non de *M. Perperna*, qui paulo post cum Aristonico debellavit, sed de *P. Rupilio*, scripsisse mihi persuadeo, qui, omnium auctorum consensu, hoc bellum servile confecit. Ceterum in Flori vulgatis exemplaribus librorum culpa lata perperam *Perperna* nomen pro *Rupilio* ibidem irrepsisse videtur: sicut etiam Sigonius, aliosque historiæ Romanæ peritos, opinari intelligo. Hæc Pighius in Annalibus Romanis sub anno 622. *Freinsh. Tandem Perperna imperatore supplicium de eis sumptum est*] Satis frigida periodus, inquit N. Heinsius. Aut fallor, aut Florus voluit: *supplicium, ut de reis (vel de reis) sumptum est*. Sequentia id evincunt, et sic sub finem capitis forte rescribendum putat idem, *circa deprehendendum reum multitudo contendit*. Claud. de Maximo et Eugenio tyrannis a Theodosio Magno victis: 'Damnatus voce reos, petiit

quos Marte tyrannos.' *Græv.* Si hic per errorem librariorum *Perperna* legitur pro *Rupilio*, hi bis in eodem nomine erraverint oportet. Nam rursus mox n. 11. 'Aquillius *Perperna* usus, exemplo.' *Perpenna* quoque hic plerique libri, ut II. 20. Pro *Ennam* quidam scripti et v. e. *Ethnam*, *Ryck.* *Ethenam.* *Ætna* et *Ætnæus* sæpe male scribi, pro *Enna* et *Ennæus*, dudum docuerunt Docti, quos recenset clariss. *Drakenb.* ad *Sil.* I. 93. Add. *Lindebrog.* ad *Catalect.* *Vet. Poet.* p. 81. *Gronov.* *Diatr.* ad *Stat.* LIX. *Broekh.* ad *Propert.* I. 3. 1. et omnibus antiquiorem *Marinum Becichemnm Scodrensem* *Epist. Quæstion. c. LXVII.* Item *Laur.* *Abstemium* in tom. I. *Fac. Gruteri* p. 889. *Cod. Fran.* *Hennam*: recte: nam *Henna* cum adspiratione potius scribendum, quam *Enna*, ostendit *Heins.* ad *Claud.* II. de *Rapt.* *Pros.* 122. et ad *Ov.* IV. F. 422. alique ap. *Drakenb.* I. d. *Græcis* semper esse *Evva*, sed *Latinos* sæpius adspirare, adnotat etiam *Harduin.* in *Numm. ant. Popul. et Urb.*

Quum fame quasi pestilentia consumsisset] Si *Florus* ita scripsit, putide scripsit. Sed malunt eruditi *Viri* librariis hoc adsignare. *Lipsius* suspicatur legendum esse: *qui fame, qua pestilentia consumsisset.* *Tanaquilus Faber*: *quum fame, ex qua pestilentia, consumsisset*: quod minus recedit a libris veteribus. *Græv.* Potest tamen ita exponi recepta lectio: *Fame*, qua non minus multi interiebant, quam *pestilentia*. Nam *Diodor.* Sic. scribit, eos ad tantam famem reductos fuisse, ut manu injecta alii alios interfecerint, ac devoraverint. *Tollius* quoque putabat, *Florum* tantum de fame loquutum esse, ex eo cognosci posse, quod mox dicit, *Aquillium* 'exemplo *Perperna* eos fame domuisse.' Nec intelligo, quid hic præcipue putidum sit. Et si jam paullo putidior esset sermo *Flori*, id

non valde mirum videri debuisset *Viris doctissimis*; quum eum non raro huius vitii accusent.

Reliquias compedibus et catenis reli-gavit] *Copulam*, quam recentiores edd. interposuerunt, ignorant omnes veteres libri, tam editi, quam manuscripti. Vereor ut *compedibus* sit interpretatio τῶν catenis, et ex margine irrepserit in contextum. Hinc 'catenatos cultores,' superius dixit mancipia, quæ in ergastulis custodiuntur. *Græv.* Et e scriptis solus *Voss.* 3. ex editis sola ed. *Junt.* habet. *Camers* et *Stad.* *compedibus catenisque.* Alterutrum videtur e glossa esse.

Crucibusque punivit] *Servili supplicio.* Vide *Lipsium*, de *Cruce*, 1, 12. *Freinsh.*

Ovatione] *Minoris triumphi* genus est, quod concedebatur imperatoribus, 'cum aut bella non rite indicta, neque cum justo hoste gesta essent: aut hostium nomen humile et non idoneum est, ut servorum piratarumque: aut deditione repente facta, inpulvere (ut dici solet) incruentaque victoria evenit.' *Agell.* 5, 6. *Ovans* nec curru vectus, nec trabeam, nec togam pictam indutus, pedibus urbem, exercitu præeunte, ingreditur, ut *Dionysius*, 5, 46. [qui pedestrem triumphum vocat ovationem, extremo lib. 9.] testatur: itidem *Massurius Sabinus*, ap. *Agell.* dicto loco prodidit: sequentibus eos non militibus, sed universo senatu. *Myrtea* coronatos fuisse, et usos, qui ovantes ingrederentur; ut, qui triumphantes venerentur, laurea, *Plutarchus*, *Marcello*, cap. 35, et 36. *Plinius*, 15, 29. *Festus*, *Agell.* testantur. *Ovationem* *Plut.* ab ove, quam immolabant ovantes, ut triumphantes in *Capitolio taurum*, dictam contendit. *Stadius.* *Dionysius*, 5, 46. 'a *Græco* ἐὺδῶρος vocabulo, in obscuritatem corrupto,' deducit. *Symmachus*, *Ep.* 10, 22. ovantes 'equo vectos' scribit. *Fr.* Etiam *Dio* et *Servius.* Vid. *Panvin.*

de Triumph. c. rv. Buchncrus, sive quis alius est, in Thesaurio Fabri scribit e Suet. Tib. ix. Tiberium adspersum morem vetustum 'ovantem curru invectum' fuisse. Non recte percepit mentem Suetonii, quæ hæc est: Tiberium ex aliis bellis ovantem, ex aliis curru Urbem ingressum esse; quemadmodum Id. Ang. xxii. ovationem a curuli triumpho distinguit.

Contentus] Sic Aquilius, ap. Cic. de Orat. 2, 47. Crassus, ap. Plin. 15, 29. ex hac caussa ovantes urbem ingressi. *Freinsh.* De titulis in triumpho prælatis, qui acta belli continebant, Appian. Mithrid. p. 253. et Brisson. iv. Form. p. 353.

§. 9 *Quum statim a servis, et a Syro*] Lectio parum proba: corrigo, *quum statim servi, et a Syro reditur ad Cilicem.* Salm. Repræsentavi lectionem Pal. pr. et sec. itemque Mss. aliquot Vineti: hactenus impr. *quum statim a servis.* Nullo sensu. *Freinsh.* *Cum statim a servis*] Non integrum esse hunc locum observavit N. Heinsius. Nulli enim hic exprimuntur, ad quos redibatur. A Syro quidem ad Cilicem reditur, sed a servis ad quos reditum fuit? Opinatur inde vi sententiæ adactum Florum scripsisse: *cum statim a servis ad servos, et a Syro reditur ad Cilicem.* Græv. Naz. Pal. 2. Regg. Magl. Berol. Duisb. Fran. et v. e. *statim servi.* Flor. Voss. 1. 3. *statim servis.* Pal. 1. Voss. 2. et al. edd. *statim a servis.* Ryck. *statim servius.* Libri Vineti partim *statim servi*, partim *statim a servis.* Tan. Faber *servi* exponebat per ellipsin verbi, adsunt, vel alterius: sed malebat deleri *a servis*, tamquam interpretationis loco adscriptum verbis *a Syro.* Præfero prius: nam Florus et alibi hujusmodi concisa oratione utitur: ut III. 6. 12. et III. 10. 18. nec video, cur hic de solis ducibus, non etiam de militibus, dicere voluerit. 'Statim' est, post annos fere triginta. Nam Rupilius

Eunum debellavit A. U. 622. hoc bellum motum est A. U. 650. V. supr. n. 2.

Athenio pastor] Nam varia servorum erant officia, quæ copiose exequuntur, Pignorius, in Tractatu de Servis; et Popma, de Operis Servorum. De hoc vide etiam Dionem ap. Vales. p. 637. *Freinsh.* De sceptris ex auro, argento, ebore, ligno, Reines. ad Rupert. Epist. xxiii.

§. 10 *Regium in morem fronte redimita*] Hoc est, diademate revincta. Diadema enim erat fascia candida, qua frontem circumligabant. Hinc illud Favonii, in Pompeium, ap. Val. M. 6, 2, 7. Vide omnino Lipsium ad Tac. 6, 37, 3. et Brissonium, de Regno Pers. lib. 1. p. 35. De hac autem historia lege Diodor. 36, 7. *Freinsh.*

Acriusque multo] Si mei res sit arbitrii (quod sine Mss. ope non licere novi), constituerem periodum hanc hoc modo: *acriusque multum, quasi et illum vindicaret, sæviit; in servos infestius, quasi transfugas.* Habes Auctoris stylum, pauculis transpositis, aliis, quæ ex superiore n. 6. attexta videbantur, eliminatis. *Idem.* Non optime colæret oratio.

§. 11 *Ab hoc quoque*] Diodorus, lib. 36. tribuit hæc Salvio cuidam, cui Athenio, velut imperator regi, audiens fuerit. *Freinsh.*

Prætorii exercitus cæsi] *Prætoris exercitus.* N. Salm.

Aquilius] Quem ab egregia fortitudine laudat Diodorus, fine narrationis hujus; et Athenionem sua manu confecisse scribit. Hic est, quem mox Mithridates cepit, necavitque: de quo Athenæus, 5, 14. 'Manius Aquilius, qui consulatum gessit, et de Sicilia triumphavit.' Qui capiendus de minori triumpho, hoc est, ovatione, quod etiam Casaubonus monuit: vide supra, 3, 19, 8. *Freinsh.*

Communitasque copias armis] i. e. armis probe instructas, *Freinshem.* in Ind. quasi hoc dicat Florus: Servos

armis facile repulisse hostem, sed fame domitos fuisse. Si in vulgata lectione nihil vitii est, vix alia potest esse horum verborum sententia. Sed Ryck. Toll. Duisb. e. v. et Plantin. habent *comminutasque*. Idque etiam Heinsius in exemplari suo scripserat, et Anna ita legendum existimabat; quod et in Annalib. Pighii ad A. U. 653. ex hoc loco legebatur. Et sic Flor. 1. 3. 3. et 11. 6. 28. Cic. 11. Off. 11. 'Quem [Viriatum] C. Lælius Prætor fregit, et comminuit.'

Nisi suppliciorum metui] Mors non præfertur suppliciorum metui, sed suppliciis; quibus quidem ut mortem præferamus, metus ipsorum facit: non tamen metui tantum illam præoptamus: optimæ membranæ, *nisi suppliciorum metu ac voluntariam mortem prætulissent*: addita syllaba lego, *nisi suppliciorum metu acti voluntarium mortem prætulissent*: alias legendum esset, *nisi suppliciorum metu voluntariam mortem prætulissent*. Salm. *Metu*] Sic editio nostra vetus: bene, si quid video: quod eo fidentius recepi, quod Salmasius ita legi vellet; et vero Naz. etiam habeat; nisi quod adnectit, *suppliciorum metu ac vol.* ex quo idem Salmasius *metu acti vol.* Rem etiam habes in Lib. xxxvi. Diodor. *Freinsh. Metu*] Sic et Ryck. quod merito probavit Freinshemius: sed quia in Nazar. ac interseritur, Salmasius et N. Heinsius collegerunt scriptum fuisse a Floro: *suppliciorum metu acti*. Græv. Pal. 1. Ryck. Magl. Berol. *dedissentque se*. Duisb. Fran. et v. e. *dedissent se*. Regg. et Voss. 2. *dedidissent se*. Voss. 3. *dedidissent et nisi*. Copula non necessaria est. *Metu* etiam Regg. Voss. 1. 3. et edd. vett. excepta Junt. *metui* ceteri s. et Junt. sed perperam. Mox Magl. Berol. Duisb. Fran. et v. e. male *ac nec de duce q.* Vid. 11. 5. 3. et 1v. 2. 4.

§. 12 *Dum circa deprehendendum eum*] Eadem membranæ, *dum circa adprehendendum*: lego, *circa adprehen-*

dendum eum: qua lectione nihil verius. Salm. V. e. et aliæ, *dum circa ad depreh.* neque aliter Pall. *Deprehendendum* illud habuerim pro scribæ glossa. Gruter. Ryck. et alii Mss. *dum circa ad deprehendendum eum multitudo contendit*. Quod non fuit repudiandum. 'Circa deprehendendum aut capiendum contendere' Latinis ignotum est. 'Circa aliquem esse,' 'circa se habere' bene dicitur, ut et 'circa aliquem pugnare.' Sed 'circa aliquem capiendum,' 'occidendum contendere,' non admittit purior ætas Latinæ linguæ. Veterum itaque librorum scriptura retinenda est. *Circa* absolute ponitur, pro, *circa eum*, ad eum capiendum. Liv. ix. 'Nam et circa omnia defecerunt unde subvelhi commeatus poterat.' Inferius iv. cap. 12. ex emendatione nostra, et N. Heinsii: 'Natura regionis circa omnis aurifera:' de quo loquendi genere plura notavit Vir summus in notis ad Paterculum. 'Deprehendere' vero est, subito et inopino aliquem opprimere, non capere in prælio, ut sciunt Latine docti. Legendum itaque aut cum Lipsio *adprehendendum*, aut cum T. Fabro, *prehendendum*, quod in membranæ Lipsius invenerat. Græv. In his animadversionibus quædam ita scripta sunt, ut non facile intelligi possint. Salmasius dicit, in Naz. esse *circa adprehendendum*. Hic est error operarum: nam in libro suo adnotarat in illo Cod. una voce scribi *addeprehendendum*, in Pall. autem duabus *ad deprehendum*, et coniecerat forte legendum esse *adprehendendum*. Grævius non putat Latine dici 'circa aliquem deprehendendum,' 'occidendum,' 'capiendum contendere.' Quomodo ergo potest probare conjecturam Lipsii *circa adprehendendum eum*, vel Fabri *circa deprehendendum eum*? Nisi forte et hunc ordinem verborum esse voluit, *dum multitudo circa, i. e. quæ circa erat, contendit eum adprehendendum*: quam ego

sententiam Flori esse non credo. Nam non poterat in tali re locus esse contentioni utrum adprehendendus esset, nec ne. Ryck. quoque Duisb. Regg. et o. e. v. usque ad Vinetum et Gruterum, qui ediderunt *circa deprehendendum eum*, habent *circa ad deprehendendum eum*. Fran. *dum circa ad comprehendendum eum*: sed supra *com* alia manu scripto *de*. Voss. *circa adprehendendum eum*. Puto Grævium recte iudicasse *deprehendendum* hic locum habere non posse. Nam 'deprehendere,' est incauto, inopinanti, vel latitanti supervenire. Sed 'circa' an absolute positum sit, mihi nondum liquet: quamquam etiam Perizonius ita accipiebat, qui remiserat ad Sanct. iv. 13. 6. Si hæc esset significatio τοῦ 'circa' in hoc loco, verborum *dum adprehendendum eum multitudo contendit* sententia esset: Contentionem de illo adprehendendo fuisse ortam: quod cur probare non possim, jam dixi. Magis placet conjectura Salmasii, *dum circa adprehendendum eum multitudo contendit*: i. e. dum quilibet contendit et rixatur circa ejus adprehensionem. *Circa* sæpe occupationem in aliqua re notat. Sen. vii. de Benef. 28. 'Circa consularia occupato comitia.' Val. M. vi. 8. 7. 'Quum omnes domesticos circa rapinam et prædam occupatos videret.' Suet. Ner. xxiii. 'Circa hæc occupatum.' Quintil. Decl. vi. 'Dum nos litigamus, dum circa cadaver nostrum orbi rixamur.' Et Decl. 306. 'Legistine circa decennis belli exuvias contendisse clarissimos Reges?' Hic si Suetonius dixisset, *Circa hæc agenda occupatus*, vel Quintilianus, *Circa cadaver abjiciendum*, vel *sepeliendum*, *rixamur*, et, *Circa exuvias dividendas contendisse Reges*, nemo, opinor, illorum dictionem reprehenderet. Cur ergo reprehenderemus 'circa aliquem adprehendendum,' 'capiendum,' 'occidendum contendere?' etsi fortassis purior ætas linguae Latinæ hoc genus lo-

quendi ignoravit. 'Circa' non aliter ex sententia Grævii accipi potest, quam si ex *adprehendendum* duæ voces fiant, et legatur, *dum circa adprehendendum eum multitudo contendit*, i. e. dum multitudo, quæ circa erat, festinat eumprehendere. Amstelodamenses receperunt *circa adprehendendum eum*. Sed malui repræsentare lectionem Mss. et edd. vett. quam conjecturas quantumvis probabiles.

Inter rixantium manus præda lacerata est] Sic infra, 3, 21, 26. 'Bæbius inter manus laceratus est.' Simile in Plutarcho mihi lectum memini, de quodam formoso puero, duarum partium manibus, dum utrinque trahitur, distracto. Æteon ei nomen fuit. Vide etiam Max. Tyrium, Serm. 8. in pr. et Diod. ap. Vales. p. 229. *Freinsh.* Diod. Sic. scribit Athenionem in prælio ab Aquillio interfectum esse.

CAP. 20 De Bello contra Spartacum gesto scribunt Ep. Liv. 95. Oros. 5. 24. Eutrop. 6. 2. Front. 1, 5, 20, et 21. 1, 7, 5. [2, 5, 34.] August. Civ. 3, 26. Copiose Plut. in Crasso. Appian. Civ. lib. 1. pag. 423. Claud. de Bello Get. vs. 155. Lucanus, 2, 554. *Camers.* Meminit et l. 3. §. 10. de Acquir. Possess. Item Themist. Serm. ix. *Freinsh.* Est vii. in Edit. Harduini, ubi Petavius p. 86. quædam explicat ad historiam hujus belli pertinentia.

§. 1 *Nam et ipsi per fortunam in omnia obnoxii*] Lipsius *et ipsi* volebat expungi. T. Faber malebat: *nam etsi ipsi*; ex utriusque sententia vera scriptura conficitur. *Etsi* scribendum, ostendit quod sequitur 'tamen.' Sed offendit aures et sententiam hoc *ipsi* isto quidem in loco. Sine ullis salebris fluet oratio si scripseris: *nam etsi per fortunam in omnia obnoxii, tamen quasi secundum genus hominum sunt*. Sic Florum scripsisse puto. *Per fortunam in omnia obnoxii* non est sollicitandum: hoc enim dicit Florus: *Etsi* fortuna eos addixit servituti,

per quam omnia coguntur ferre, ac omnes pati injurias ac contumelias, sunt tamen homines, licet deteriores. Phædrus: 'Servitus obnoxia, Quia quæ volebat non audebat dicere, Affectus proprios in fabellas transtulit.' 'Secundum genus hominum' sunt homines inferiores, et quasi deteriores notæ. Sicut ap. Hesiodum in *Ἐργοῖς*, *δεδνρεποι δαλμυρες*, quos Seneca Ep. cxi. vocat *inferioris notæ*: 'Unicuique nostrum pædagogum dari Deum, non quidem ordinarium, sed hunc inferioris notæ, ex eorum numero, quos Ovidius ait de plebe Deos.' Idem Seneca Ep. 92. hominem vocat animal pulcherrimum et 'Diis secundum': vide quæ de hoc loquendi genere notavi in Lectionibus Hesiodeis, cap. iv. *Græv.* Add. Gronov. ad Sen. v. de Benef. 25. et Burm. ad Petron. xxxix. et xl. *Etsi ipsi* est in Junt. sed melius Grævius, cujus conjecturam probabat Perizonius. Non scio, quis sollicitaverit verba *per fortunam in omnia obnoxii*. 'Obnoxii' qui dicantur recte hic, item infr. iv. 4, 2. et Cap. ix. Lection. Hesiod. exponit Grævius: de quo etiam Freinsh. in Ind. Gronov. ad Sen. iii. de Ira 8. Interpretes Phædri iii. Fab. prol. et Wass. ad Sall. Catil. xxiv.

[*Quasi secundum genus hominum sunt*] Sic ille ap. Juv. 6. 221. 'O demens, ita servus homo est?' Homines autem eos esse, parumque discriminis inter eos et dominos, pulcre ostendit Seneca, Epist. 47. Vide Macrob. Saturn. 1. 11. *Freinsh.*

[*Adoptantur*] Per manumissionem in libertatem adsciscuntur, et ejus bouis una nobiscum fruuntur: sive, per manumissionem omnia bona et comoda hominum liberorum adipiscuntur. 'Adoptare' pro, adsciscere, adsumere. Plaut. Cistell. iv. 2. 78. 'Sociam te mihi adopto ad meam salutem.' Eum locum adscripserat Perizonius, et insuper, gladiatores ad libertatem non fuisse admissos. Certe

multo difficilius ad eam admittebantur, quam alii servi, eratque longe deterior illorum, quam horum, conditio. Calpurn. Decl. I. 'Neque enim conditione gladiatoria quidquam est humilior in vulgo.' Vid. Lips. II. Saturn. 23.

§. 2 *Hic pessimam*] Quid, si legas: *Illi infima sortis homines, hic pessimam, nam, &c.*? et, 'auxere ludibrio calamitatem' huic facit: cum enim calamitosissimum sit servire, miserius adhuc est gladiatorem esse: cujus vita, vilisque sanguis, ludicris et spectaculis impenditur. *Freinsh.* Fatua est sententia horum verborum. Recte monuerunt Freinshemius, Virdungus, T. Faber, legendum esse *hic pessimam, auxere ludibrio calamitatem*. Id quoque vidit olim J. Lipsius. *Græv.* Idem videbatur G. Vossio, Heins. Perizon. Ryck. et Burm. ut intelligo ex illius animadversione ad Petron. XLIII. quo loco de significatione vocis 'pessimus' agit. Et sic ediderunt Amstelodamenses. Non dubito, quin hoc præferendum sit vulgato. Sed ne sic quidem locus videtur perpurgatus. Nam illa, 'auxere ludibrio calamitatem,' plane abrupta sunt, nisi cum Freinshemio addatur *nam*; nec adparet, cur verbo perfecti temporis dixerit 'auxere,' quum vellet, Ad horum calamitatem accedit ludibrium, Horum calamitas augetur ludibrio.

§. 3 *Crixus*] Libri variant. *Crissus*, *Chrysus*: sed meliores, *Crixus*. Salm. De ludis gladiatoriiis Lips. I. Saturn. 14. et Torrent. ad Suet. Cæs. xxvi.

[*Cum triginta aut amplius*] Ita Mss. Vineti ac Pall. ut et v. e. ideoque malui, quam quod hactenus cusi, *cum septuaginta*: etsi ita plerique scriptorum: immo adhuc illud *aut* mutarim in *haud* [obsecutus sum judicio] ut neget, amplius fuisse quam 30.; quem numerum invenies quoque ap. Cic. lib. 6. Ep. ad Att. *Gruter.* Ciceronis ad Att. 6, 2. verba sunt hæc: 'Non

amplius, inquit, quinquaginta. Cum Spartaco minus multi primo fuerunt.' De numero porro isto varietatem auctorum proponere libet: LXXIIX. fuisse Plutarchus, Crasso, cap. 14. scribit: Appianus, Civ. lib. 1. p. 423. LXX. Epit. Liv. 95. Vell. 2, 30, 6. Eutrop. 6, 2. Oros. 5, 25. et Frontin. 1, 5, 21. LXXIV. Pacatus, Paneg. Theod. cap. 23. indefinite: 'Effracto Cn. Lentuli ludo mirmillonum agmen emicuit.' Idem postea accidit imperante Probo, ut, effracto ludo, 80. gladiatores turbas darent. Zosimus sine primi libri quod extat. *Freinsh.* Scripti et v. e. *triginta*, pro quo Ryck. et Duisb. *treginta* habent. *Aut*, forsitan ita defendi queat, ut dicamus, Florum voluisse significare veteres in numero dissentire. Sed probo iudicium Gruteri, cujus emendationem receperunt, qui post eum hunc Scriptorem publicarunt. Nam Florus videtur velle ostendere, quam parva fuerint initia tam gravis belli, et quam exiguus numerus eorum, a quibus id ortum est. Itaque numerum definiri potius oportebat, quam in incerto relinqui. Sic C. Nep. Thras. 11. 'Non plus habuit secum, quam triginta de suis. Hoc initium fuit salutis Atticorum.' Et sæpe perperam *aut* pro *haud*, sive *haut*, scribi observarunt Salmas. ad Capitol. Anton. Philos. xxviii. et Rutgers. c. xiv. Venusin. Lection. In Livio quoque xli. 1. pro 'Tribus, aut amplius, millibus,' Sigon. et Gronov. emendant *haud amplius*. Nam Livius post numeralia sæpe ponit 'haud amplius,' ut e. xxix. 29. et xlv. ult. ostendit Sigonius. Add. supr. ad Proëm. Lib. 1. n. 8. Retinui tamen hic scripturam veterem, exemplo Sigonii et Gronovii in Livio. Si vel in uno libro scripto, immo vel in uno edito vetusto, invenissem *haud*, non dubitassem id recipere. E Regg. quidem nihil adnotatum erat, sed suspectus est mihi

negligentiæ, qui ad eos contulit Edit. Grævii, in qua est *haud*.

Ejusdem fortunæ viris] *Ἀνδρας* vocat, qui potius *ἀνδράποδα* erant: optime vetus liber *cum ejusdem fortunæ ludis*: facilis emendatio: *ludiis* enim lego. *Ludii* vulgo sunt saltatores: Ov. 'Ludius æquatam ter pede pulsas humum:' sed *ludii* etiam sunt gladiatores, a ludo dicti, ut manifesto indicat hic locus. Trebellius Pollio, Claudio: 'At ego scio, sæpius inter gladiatores bonis propugnatoribus hoc nomen adpositum: habuit proxime tuus libellus munerarius hoc nomen in indice ludorum:' ita vulgo legitur pessime: nam scribendum, *in indice ludiorum*: ludii sunt gladiatores. Ille libellus munerarius nomina continebat gladiatorum. In eo catalogo gladiatorem nomine Aureolum conscriptum fuisse scribit Pollio: nec dissimulandum est, nos *ludiorum* reperisse in optimis membranarum palatinis, quas studiose contulimus. Glossæ veteres: 'Lanista, λουδοτρόφος, μονομαχοτρόφος, ἐπιστάτης μονομάχων.' Legendum, λουδοτρόφος. 'Ludius' enim idem est, quod *μονομάχος*. Inde λουδοτρόφος dicitur lanista, qui ludios, hoc est, *μονομάχους*, instituit. 'Ludii' igitur sunt gladiatores: quod nos primi nunc docemus. *Salm. Viris*] Ita Pal. 1. ac 3. nam 2. *ludis*: quod proclive quidem mutare in *ludiis*; sed an ideo etiam convenit? mihi non videtur Flori ævo id nomen datum gladiatoribus; etsi negare nolim potuisse invaluisse seculo sequenti. *Haud* eis disconvenire nomen 'viro- rum,' liquet ex seqq. ubi iterum, n. 4. (et 14.) iisdem tribuitur. *Grut.* Sic Plutarcho pastores, qui postea Spartaco aggregati sunt, appellantur *πληκται καὶ ποδώκεις ἄνδρες*. Sic Noster, 2, 14, 4. Andriscum appellat 'virum.' Julianus autem, in Cæsariib. refert τὸν δουλικὸν δ' ἐκείνον πόλεμον, οὐδὲ πρὸς ἄνδρας γενόμενον, ἀλλὰ πρὸς τοὺς χει-

ρίστους τῶν οἰκετῶν. Freinsh. N. Hein-
sio non placet *viris*. Mss. *ludis*: forte
propudiis, quo vocabulo Plautus, Pe-
tronus, alii utuntur. Certe, addit,
latet quid contumeliosæ vocis, quod
ex præcedentibus satis liquet. Ne
illud quidem mox ei placet: *prima
velut ara viris mons Vesuvius*. Malit
ara juratis, pro *conjuratis*, ut ap. Na-
sonem: 'Primaque juratis induis ar-
ma viris.' Græv. Repetit eadem de
'ludiis' Salmas. ad Trebell. Poll.
Claud. v. Non quæro, an demonstra-
verit gladiatores, saltem Flori ætate,
'ludios' fuisse dictos; sed non pos-
sum probare illius sententiam de hoc
loco Flori. Nam ex eo, quod dicit
ejusdem fortunæ viris, intelligi potest,
eos gladiatores fuisse. Quis autem
ita loquatur *cum ejusdem fortunæ gla-
diatoribus*? Pro *eruperunt* Ryck. Toll.
Duisb. Fran. et v. e. *erupere*. Fran.
etiam *Capuam*. Sic Virg. *Æn.* 1. 580.
'*Erumpere nubem*,' et in Suet. Aug.
xiv. Ms. Torrentii: 'Qui oppidum
eruperant.'

*Servisque ad vexillum et ad auxilium
vocatis*] Eadem hunc locum corrumpit
ratio, de qua supra sæpius diximus:
διττογραφούμενον in libris, *ad auxilium*,
ad vexillum: quorum alterum verum,
alterum falsum et expungendum:
nam optimus cod. ita scriptum exhi-
bet, *servis ad vexillum, ad auxilium
vocatis*: *ad auxilium* depravatum erat
in antiquis libris pro illis, *ad vexillum*.
Antiqui scribæ religiose καὶ ἀδιόρθωτον
καὶ δεδιωρθωμένην γραφὴν adscribebant:
recta scriptura est, *ad vexillum*: alte-
ra, ut diximus, depravata: legendum
igitur, *servisque ad vexillum vocatis*,
*quum statim decem amplius millia cois-
sent hominum*, &c. Salm. *Servisque ad
vexillum vocatis*] Sic omnino legen-
dum fide Pal. 2. ac 3. Grut. Ryck.
ut multi alii: *servisque ad vexillum et
auxilium vocatis*. Unde J. F. Grono-
vius perquam solleter colligebat
Florum dedisse: *servisque ad vexillum*

et pileum vocatis, hoc est, libertatem.
Suet. Tib. 4. 'Servisque ad pileum
frustra vocatis in Siciliam fugit.'
Græv. Tollius huc nihil e suis con-
tulerat. Reg. F, et Voss. 1. cum Pall.
consentiunt. Reg. Q, Fran. Voss. 2.
cum Ryck. nec aliter Voss. 3., nisi
quod habet *et ad auxilium*. Duisb. et
v. e. *servisque ad auxilium vocatis*. Vix
dubium est, quin *ad auxilium* sit e
glossa. Nam 'ad vexillum vocare,'
idem est, quod, 'ad auxilium.' Vid.
Serv. ad Virg. *Æn.* viii. 1. In Duisb.
et v. e. autem interpretatio etiam
vera scriptura expulsa locum illius
occupavit, quod in aliis scriptoribus
quoque interdum factum observarunt
Docti. Grutero quoque, quod adno-
tavit Schottus in Annal. Pighii ad
A. U. 680. in Notis ad h. l. e Valer.
M. viii. 6. 2. in mentem venerat *ad
vexillum et ad pileum*. De servis ad
pileum vocatis Forner. iv. Rer. Quo-
tidian. 8. Mox Naz. Pall. Toll. Ryck.
Duisb. Fran. et edd. vett. usque ad
Ald. *homines*. Aldum deinde sequutæ
sunt omnes, quas vidi, Editiones. *Ho-
mines* videtur defendi posse ex iis,
quæ leguntur ap. Perizon. ad Sanct.
Min. iv. 8. 2. Vid. tamen Græv. ad
Cic. x. Fam. 17.

Jam vindicare volebant] Hæc lectio
melior non est illa altera, *jam vindi-
cari volebant*; idque χρῆσις hujus Auc-
toris docet. Naz. liber, *quin jam vin-
dicari volebant*: ita reponendum cen-
seo. Salm. *Jam vindicari volebant*] Ita
Pal. 1. ac 2. nam 3. editioque prin-
ceps, *jam vindicare vol.* sequentes, *jam
vindicare etiam volebant*. Pal. 1. habe-
bat a manu recentiori; *quin jam vind.*
sed annon *quin* superfluum? Grut.
Ceterum ex præcedd. etiam, *non mo-
do eff. cont.* istud modo ejecerim: nisi
forte pro, non modo non, positum
est? cujus rei exempla in Ind. Justi-
niano notavimus. Sed isto sensu non
reperi, nisi subsequentibus *sed ne*, aut
aliquo simili, ut in illo Cic. in Pis.

cap. 40. 'Non modo quid gesseris, sed ne quibus in locis quidem fueris, dicere audes.' Similis est autem huic loco Livianus, 24, 29, 10. 'Nec jam libertate contentos esse, nisi etiam regnent ac dominantur.' *Freinsh.* *Vindicare* Reg. Q, et Flor. ceteri s. et e. etiam Camertis, Vineti, et Stadii, recte *vindicari*, et edd. una voce amplius quam scripti, *jā vindicari etiam volebant*. Ceterum sententia loci postulat, vel ut interseratur *non* ante 'contenti,' quemadmodum Grævius *Florum* emendandum censet III. 4. 1. et III. 6. 3. vel ut cum *Freinsh.* tollatur *modo*. Neque enim scio usquam alibi 'non modo' dici, pro, non modo non, nisi subsequentibus certis quibusdam particulis, maxime negativis, quæ hic nullæ sunt. Si ullum haberem exemplum inter eas etiam *quin* esse, amplecterer scripturam libri Naz. et *quin* acciperem pro, immo etiam, sed etiam. Nam Perizonio ad Sanct. Min. IV. 7. 5. existimanti non posse dici 'non modo,' pro, non modo non, nisi subsequente particula negativa, præter locum Varronis, quem ille non alia ratione corruptum pronunciat, quam quia sibi persuaserat suam sententiam veram esse, opponi potest locus Livii XXIV. 40. 'Tantus terror pavorque omnes occupavit, ut non modo alius quisquam arma caperet, aut castris pellere hostem conaretur: sed etiam ipse Rex, sicut somno excitus erat, prope seminendus fugiens, militi quoque, nedum Regi, vix decoro habitu ad flumen navesque perfugerit.' Fatendum quidem est, quum sequitur particula affirmativa, non ita adparere rationem omissi in prioris membro *non*, ut in altera forma, quum sequitur negatio. Sed, quod JCTi in sua disciplina dicunt, multa a majoribus constituta esse, quorum ratio reddi non possit, id cum multis aliis in rebus, tum præcipue in omnibus linguis locum habet. Add. Reitz. in Ambiguis v. *Non*.

Harena] Nemo me accusabit, opinor, si veram lectionem reddam Auctori, tametsi sine libris. Igitur ejecta *ara* harenam substitui. Quid enim cum *ara* gladiatoribus, aut quænam ista comparatio? non dubito quin ipsa veritas sit nostra conjectura. Sic idem, seq. cap. princ. et 4, 2, 18. cum cives gladiatorio more concurrisset, ait, 'arenam' vocat, iisdem pene verbis, quantum enim ad gladiatores pertineat harena, vulgo notum est. *Freinsh.* Sic contra librorum omnium fidem edidit Freinshemius conjecturæ suæ plus justo tribuens. Non est codicum antiquorum et simul editorum lectio hic interpolanda. Eleganter Vesuvium, in quem servi fugitivi se receperant, vocat *aram*: solebant enim servi, cum graviter deliquissent, ad aras fugere. Plautus Rudente III. 3. 'Tr. Ne, inquam, timete, assidete hic in ara: Am. Isthæc quid ara Prodesse nobis plus potest, &c. Tr. Sedete hic modo: ego hinc vos tamen tutabor: aram habete hanc Vobis pro castris.' Crebra exempla ap. Comicos occurrunt. Hinc 'aram sibi parare' de servo ap. Terent. Heaut. v. 2, 22. est suffugium: et ad alia quoque transfertur, ut quodvis sit perfugium. Ov. v. Tr. El. 7. 'Quæ patuit dextræ firma sit ara meæ.' Cic. v. Verr. 'Hic locus est igitur unus quo perfugiunt, hic portus, hæc arx, hæc ara sociorum.' Florus dicit Vesuvium fuisse velut primam aram, primum locum perfugii, in quem se receperint illi servi fugitivi, ad pileum et vexillum vocati. N. Heinsius malit: *Prima velut arx furoris*. Liv. VII. 34. 'Conspicit unum editum in saltu collem, et videsne tu cacumen super hostem? arx illa est spei salutisque nostræ.' Græv. Non desunt tamen, quæ pro Freinshemii conjectura dici possint. Nam et Florus aliis locis, quæ in Ind. sunt, eod. genere loquendi utitur, et, si *aris* scripsisset, non videtur addi-

urus fuisse 'viris,' quæ vox minime convenit huic rei. Non enim confugerant in Vesuvium, ut ibi, tamquam supplices in ara sedentes, auxilium Deorum implorarent; sed ut armis se tuerentur, et vim propulsarent, ut e Plutarcho et App. intelligitur; quod non est eorum, qui ad aram confugiunt. Et hoc indicat ipse Florus, quum paullo ante scribit, eos 'non contentos effugisse, etiam vindicari voluisse.' Si hoc non placet, tamen vulgatæ prætulerim conjecturam Heinsii *arx*, quam ille multis Livii locis confirmaverat: vi. 37. 'Consulatum superesse plebeiis, eam esse arcem libertatis, id columen:' vii. 11. 'Fuga Tibur, sicut arcem belli Gallici, petunt:' x. 1. xxxiii. 14. xxxix. 37. xlii. 31. et aliis. Add. quæ adnotavi snpr. iii. 6. 5. Et juvat eam, quod Gronov. iv. Obs. 4. observat; ap. Liv. sæpe *a* pro *x*, et xxxiii. 30. *ara* pro *arx* scribi. Nihil hic tentandum fuisse dicit doctiss. Wopkens. in Adversar. in Vell. Vol. vii. Obs. Misc. p. 40. Adsentirer ei, si ostendisset infirma esse argumenta, quæ scripturam vulgatam, quam o. s. et e. habent, suspectam facere possunt.

§. 4 Clodio Glabro] In Epit. Liv. 95. 'Claudius Pulcer' est. Appiano 'Varinius Glaber.' Freinsh. Add. hic Vinet. et Sigon. ad Liv. Epit. xcv. qui ex Appiano ostendunt, non Clodio, sed Varinio, qui post Clodium victum adversus gladiatores missus est, cognomen fuisse 'Glabro.' Nec scio alibi hoc cognomen genti Claudiæ tribui. Nam quæ Keuchenius ad Frontin. i. 5. 21. scribit, inepta sunt.

Vitineis delapsi vinculis] Vitinea vincula unica voce Græci vocant κλημα-τίδας. Qua voce etiam usus est Plutarchus in ejusdem historiæ narratione: libri quidam *vixinis*, aut *vixineis*: posset esse, *buxinis*, aut *buxineis*. 'Buxinum' enim dicebant Latini a

buxo: ut Græci πύξινον ἀπὸ τοῦ πύξου. Glossarum scriptor: 'Buxinum, πύξινον.' in Catalectis Virgilianis, in illa parodia de mulione: 'Pectineinque buxinum:' vulgo scribitur monstrose prorsus, *proximum*: antiqua γράφη, *puxinum* aut *poxinum* postea in *proximum* corruptum est. Salm. Vitigineis] Ita Vineti Mss. al. *vixinis* aut *vixineis*: putes legendum, *vimineis*: Frontinus, i. 5. 21. 'Ex vimine silvestri catenas conseruit.' Sed quodnam illud *vimen silvestre*? cur ea differentia additur? Plut. Crasso, cap. 15. 'e labrusca' contextas fuisse catenas istas ait: esse igitur in Frontino scribendum: *ex vite silvestri*. Freinsh. Vinet. in libris suis *vitineis* fuisse scribit, non *vitigineis*. Et sic Ryck. Toll. Duisb. Voss. et v. e. eoque propius accedunt etiam alii: nam Naz. ambigue *vitineis vel vitineis*, Pal. 1. *uirineis*, Pal. 2. *vitineis*. Fran. itineris. Reg. Q. *vimineis*, quod conjiciebat Freinshemius. Reg. F. *vitigineis*. Is. Vossius hic ita adnotarat: *Juncineis* Ms. noster. 'Juncina,' etiam 'juncea,' vincula notissima. Attamen, cum in Vesuvio non proveniant junci, præferenda alia lectio *vitineis*, cum mons iste vineis consitissimus. Hæc Vossius. *Vitigineis* tamen est in Cat. de R. R. xli. 'Duos surculos vitigineos.' De vitibus ad vincula facienda adhibitis Barth. ad Claud. iv. Cons. Honor. 611. 'Delapsi,' ut Virg. ii. Æ. 262. 'Demissum lapsi per funem,' ubi similem locum Petronii c. cii. adnotarunt.

Et exitu invio] Non possum audire qui *invio* legunt: neque *invio*, quod editum est, probo: quod fortasse mirum videbitur: ille liber, quem fere in omnibus sequimur, in uno habet: qui Plutarchi hæc verba legerit, id optimum fortean putet: Ἐπειτα Κλώδιου στρατηγοῦ μετὰ τρισχιλίων πεμφθέντος ἐκ Ῥώμης, καὶ πολιορκούντος αὐτοὺς ἐν ὄρει μίαν ἔχοντι καὶ χαλεπὴν καὶ στενὴν ἄνοδον, ἣν Κλώδιος ἐφρούρει, τὰ δ'

ἀλλὰ κρημνοὺς καὶ λισσάδας. Sed non dubito quin legendum sit, *exitu non uno*. Et facile probabo. Illa μὲν ἐνοδος, quam Plutarchus dicit, ad hunc locum nihil facit. Custodiebat eum Clodius. Latrones, cum ceteras omnes vias τὸ ἀπότομον loci intercluderet, unica autem quæ erat, teneretur a Clodio, per fauces cavi montis delapsi sunt vinculis vitineis. Ad imas autem radices in multas partes scisso aut forato monte, non uno exitu subito invaserunt castra. Non uno igitur legimus, pro *in uno*, facili etiam in aliis lapsu. *Salm.* Pall. tres *exitu in uno*, aut *in uno*, quod facile mutetur in *exitu invisio*: sed aliud quid latet, quod conjectura non adsequetur; certe non mea, qui Davus sum, non Œdipus. *Gruterus*. Salmasius tamen valde probabiliter corrigit *non uno*; nisi forte obstat, quod videatur hæc lectio dicere, dispersos fuisse multos in exitus, ut putari queat, non potuisse tam facile rursus conjungi, multo minus propter paucitatem pluribus ex partibus castra aggredi. Forte non absurdum fuerit legere, *exitu in ipso*, ut referatur ad castra in ipso exitu opposita; malim, *exitu in imo*, nisi modo præceisset id vocis. *Freinsh.* Naz. *exitu in uno*. Cur damnamus? τὸ *in* eleganter redundat: *exitu uno* una eruptione: 'In unum exitum spectans.' Cic. de Orat. etsi diversa non nihil sententia. *Græv.* In *uno*, etiam Ryck. Regg. Voss. et, excepta prima, o. e. usque ad Vinetum, qui primus, ut puto, dedit *invisio*, hand dubie e libris suis. Et sic ceteri s. et v. e. *Invisio* pro *non viso* corrigit Pigh. in *Hercul.* Prodic. p. 469. probante ad h. l. Ruperto. Is. Vossius ita: In *uno* omnes habent Mss. et hæc verissima lectio. *Exitu in uno*, i. e., quum unus tantum esset exitus, quem custodiebat Clodius, non putabat eos alia ratione aut via posse egredi. In *uno* etiam Heinsio placebat, qui *in* eleganter abundare adscripserat. *Imo* ad-

mitti posset: nam scribæ id sæpissime posuerunt pro *uno*. Vid. Drakenb. ad Sil. xv. 590. sed obstat ea ratio, quam dicit Freinsh. Mihi non absurda videtur lectio librorum, qui habent *invisio*, hac sententia: Subito impetu rapuerunt castra Romanorum, Clodio nihil tale metuente, quod putabat exitum, qui unus tantum erat, iis invisum, i. e. opposita manu militum ita clausum, sive, ut Liv. xxx. 36. exitum fugæ ita interclusum esse, ut evadere ea non possent. Nec tamen rejicio *uno*, quo recepto eadem erit sententia. Sed quæ hic sit præcipua elegantia in pleonasmō τοῦ *in* non adsequor.

§. 5 *Castra. Deinceps*] Videtur utique non expers injuriæ locus. Ad sensum rectius constituendum hæc scriptura profecerit: *Inde alia castra: deinceps Coram, totamque pervagati Campaniam, non vill.* &c. Freinsh. Suspectum est mihi *alia*, ac dubito, an ortum sit ex aliquo nomine proprio *Varinii, Arrii, Valerii, vel Manlii*, quos a Spartaco victos produunt Veteres. Plutarchus, Auctor Epit. Liv. et Frontinus, post cladem Clodii P. Varinium adversus Spartacum missum scribunt, et Orosius, primum Ducum Romanorum Clodium a Spartaco fugatum tradit. Itaque non videtur credendum Appiano, qui i. Civ. 423. primum adversus gladiatores Varinium Glabrum male pugnasce narrat.

Inde alia castra. Deinceps Coram totamque pervagantur Campaniam] *Deinceps Coram* depravata esse pridem viderunt homines politi. Ryck. et alii cum multis edd. *Deinceps Thoram. J.* Lipsius suspicabatur: *Inde alia castra Varinii, totamque pervagantur Campaniam.* Cum 'Cora' sit Urbs Volseorum in Latio, quo non pervenit Spartacus, scribendum *Deinceps Cosam.* Ea enim est Urbs Campaniæ, cujus meminit Vell. Patere. ii, 16. Strab. v. Recte vtro, qui ex libris retinent

Luceriam. Nam Nuceria est in Samnitibus, Luceria in Campania. *Græv.* Naz. *Horam*. Vioeti et plerique alii, ut et edd. vett. *Thoram*. Berol. *Coram*. Etiaoi in Tacit. II. A. 39. quondam male scribebatur *Cora* pro *Cosa*, vel *Cossa*. Sed quod Grævius *Cosam* in Campania locat, de eo amplius quærendum est: nam alii in Etruria ponunt. Vid. Lips. et Freinsh. ad Tac. I. d. et Cellar. II. Geog. Ant. 9. Salmasius in exemplari suo coniecerat *Soram*. Hæc quoque interdum permittantur, ut in Liv. XXVII. 9. et XXIX. 15. Sed *Sora* quoque in Latio fuit. Perizonio videbatur legendum *oram*, scil. montis. Nam nomen urbis hic locum habere non posse, quum in sequeotibus demum agatur de urbibus. Non scio quam bene ita absolute dicatur 'ora' pro, ora montis. Deinde, quid est 'ora montis?' Si de hac sensisset Floros, potius dixisset, opinor, *oram vicinam*, ut Poëta, 'Vicina Vesevo Ora iugo.' *Oram* probari vix potest, nisi e seqq. suppleatur, Campaniæ; quod tamen et ipsum quomodo aliquanto durius sit, tolerabilius foret, *Deincepsoram totam pervagantur Campaniæ*. Sed si retineatur nomen urbis, quodcumque demum illud sit, locum tamen laborare bene animadvertit Freinsheimius. Nam, ut recte dicitur 'pervagantur Campaniam,' sic non item, 'pervagantur Coram,' vel 'Cossam.' In Ryck. est *Deinceps Thoram: totamque pervagantes Campaniam*. Sed sequens 'Nec' videtur postulare, ut ab eo inchoetur nova periodus, et *pervagantur* retineatur. Omnino credo vitium esse in *Coram*, et pro eo vel nomen regionis, vel aliud, cui *pervagantur* conveniat, scriptum fuisse.

Atque Nuceriam] Etiam hoc loco ex libris quidam *Luceriam* retinent. *Salm.* Ita solus Pal. I. quod cur aliorum librorum scripturæ præferendum sit, non perspicio. *Luceriam* in Apulia fuisse constat. An in Campania quoque urbs hoc nomine fuerit, ignoro.

Sed Nuceriam, cognomine Alfaternam, in ea fuisse certum est. De crudelitate, quam invito Spartaco exercuerunt servi, est in Fragm. Sall. in fin.

§. 6 *E viminibus, pecudumque tegumentis*] Frootinus: 'Spartaco copiisque ejus scuta ex vimine fuerunt, quæ coriis tegebantur.' *Salm.* Nota conficiendorum scutorum ratio, et urgeote necessitate sæpino usurpata. Cæsar, Bell. Gall. 2, 33. de Atuaticis: 'Scutis ex cortice factis, aut viminibus iotextis, quæ subito (ut temporis exiguitas postulabat) pellibus induxerant.' Ad talia scuta tirones exercebantur ap. antiquos. De Spartaco loquitur Frontinus, I, 7, 6. Sallustius etiam videtur accipiendus, H. 4, 3, 14, 'Hi locorum pergnari (sic enim legendum est: *non perignari*), et soliti nectere ex viminibus vasa agrestia; ubi tum quod inopia scutorum fuerat, ad eam artem se quisque in formam pæmæ equestris armabat.' Adde Tac. 2, 14, 6. *Freinsh.* Et Lips. III. de Milit. Rom. 2. 'Tegumentum' Virgilio I. Æn. 275. est *tegmen*: 'Lupæ fulvo nutricis tegmine lætus.' ubi Servius: 'Multi *tegmine* antique dictum asserunt, quia *tegumentum* dici debere affirmant.' Utroque utuntur boni Scriptores.

E ferro] N. et *ferro*. *Salm.* *Ferrum coquere* est ap. Juv. S. xv. 166. 'Rastræ et sarcula tantum Adsneti coquere.' *Recoquere* Virg. VII. Æn. 636. 'Recoquunt patrios fornacibus enses.' et al. ap. Beotl. ad Horat. I. Carm. 35. 39. et Drakenb. ad Sil. IV. 15.

§. 7 *Domitis obviis gregibus*] Hoc puto pertinere ad feros equos, qui multi erant in saltibus Apuliæ, quam tum quoque vastarunt gladiatores. Liv. XXI. 20. scribit, Annibalem ad quatuor millia inde abducta equitibus suis domanda divisisse. *Deesset exercitu* Duisb. Vid. ad Liv. IX. 5. §. 6.

§. 8 *De stipendiario Thrace miles*] Similis climax supra, de Viriato, 2, 17, 15. *Freinsh.* 'Stipendiarius Thrax' *Freinshemio* in Ind. est auctoratus gladiator, ex eo genere gladiatorum, qui Thraces vocabantur. Sed neque auctorati gladiatores 'stipendiarii' dicuntur, neque Spartacus gladiator fuit antequam miles fieret: verum primum miles, tum desertor, inde latro, ac denique captus, ut Appianus scribit, arenæ destinatus fuit. 'Stipendiarius Thrax' est, ut hic Ryckius, natus in Thracia, provincia stipendiaria, et ipse quoque stipendiarius; ut in Suet. Aug. xl. 'Tributarius Gallus.'

In honore virum] Ob præstantiam virum et robur corporis in numerum gladiatorum adscriptus. *In honore* o. s. præter Reg. F et Magl. in quibus erat *in honorem*. Hoc equidem frequentius est. Vid. l. 3. l. iii. 5. 10. iv. 12. 22. Nec tamen alterum exemplis caret, si modo recta est scriptura librorum. Plin. x. Epist. 24. 'Illi in honore ipsius electionem loci mihi obtulerant.' Dict. Cret. v. 10. 'Convivium publice cæptum in honore Ducum.' Macrobi. i. in Somn. Scip. 4. 'Nullas Nasicæ statuas in publico in interfecti tyranni remuneratione locatas:' ubi V. C. Jac. Gronov. similia adfert e Trebell. Poll. xxx. Tyrann. c. iv. et Solin. c. ii. Perizonius tamen ad h. l. et Burmann. ad Quintil. ii. Decl. 10. hic malunt *in honorem*, et similiter Vindingius in Dicty. In Solino quoque Ald. et al. vett. edd. 'Heretum a Græcis in honorem Heræ.' Sed ibi in scripto Cod. inveni *in honore*. Doctiss. Wopkensius Adversar. in Dictyn Tom. ii. Obs. Misc. Novar. p. 90. putat hæc propemodum omnia librariis potius quam auctoribus tribuenda esse. Non multum abest, quin ei adsentiar, nec scio unde collegerit, mihi hic secus visum fuisse; quum non obscuro significaverim, mihi suspectam esse

Delph. et Var. Clas.

Flor.

scripturam librorum, qui in his ablativum loco accusativi habent.

§. 9 *Qui*] Forte rectius, *quin*. *Freinsh.* Hoc placebat Perizonio.

Circa rogum] 'Cixi.' Vide Appian. Civ. lib. i. p. 424. *Freinsh.* Appianus mactatos scribit. Utrumque in usu erat. Vid. Serv. ad Virg. iii. Æn. 67. x. Æn. 519. et xii. 606.

Munerator] Hoc est, qui præbet spectacula, munus, gladiatores: ἀγωνοθέτης est Græcis. Augustus 'munerarium' dixit. Vide latius Lipsium, Saturn. 1, 7. *Freinsh.*

§. 10 *Consulares*] Sidonius, Carm. 9, 249. 'Vel qua, Spartace, consulum solebas Victrici gladios fugare, sicam:' sic enim in Sidonio malim, quam *Vel quos*, et *sica*: ratio correctionis est in contextu. *Freinsh.*

Caii Cassii] *Crassi*, et *Crassii*, veteres nonnulli. *Salm.* *Crassii* solus Pal. l. male. De consilio invadendi Urbem, et cur id abjecerit Spartacus, Plutarch. et Appian.

§. 12 *Contra mirmillonem*] Species pro genere. Nec enim mirmillo fuit iste Spartacus; 'Thrax' genere, et, ut Sidonius modo dicebat, 'sica' armatus, propria Thracibus ornatura: vide Lips. Saturn. 2, 9, et 13. *Freinsh.*

§. 13 *Circa Bruttium angulum*] *Brittium*, ἀρχαῖος, scriptum in veteribus. Græcis Βρίττιοι et Βπέρριοι. Sic et Brindisium non raro occurrit in scriptis libris: est Græcis Βρενδίστιον. Mox *clusi* Naz. non *occlusi*: et melius: *clusi* pro *clausi*. *Bruttium angulum* hic vocat Florus. Plutarchus, τὴν Πυρρῶν χερρόνησον. *Salm.* Adde Suet. Aug. cap. 7. Sic supra, 2, 6, 51. 'Nero in ultimum Italiæ angulum (iidem Bruttii erant) submoverat Annibalem.' Livius etiam, fine libri 27. 'Extremum Italiæ angulum Bruttios' dixit. *Freinsh.* *Brittii* in Inscr. ap. Grut. 1094. 3. CORR. LVCANIAE. ET. BRITTIORVM.

Clusi] Sic Naz. et v. ed. nostra: aliæ *occlusi*: male: nam et reliqui

3 N

Pall. *clausi*. Freinsh. *Diusi*, quod est in Ryck. ortum est e coalitione *cl* in *d*. *Oclusi* est a Vineto. 'Cludere,' 'cludi' et 'clusus' infinitis locis leguntur. Vid. Ant. Augustin. 1. E. emend. 2. Fabrott. ad Cujac. Paratitl. Cod. de Caduc. tollend. et Rhod. Lexic. Scribon.

Ex cratibus] Ita tamen elephantos trajecit Metellus, ap. Frontin. 1, 7, 1. Nec multo aliter Annibal: ap. Liv. XXI. Freinsh. Naz. et Voss. 2. *dolea*. Sic in Kalendario vet. ap. Grut. 139. mense Sept. Et in vet. Lib. Varro nis 1. de Re Rust. 61. *In oleis*, pro *In doleis*, et III. 15. 'Positum est in doleis.' Vid. Victor. ad Varr. Priore loco Varronis etiam unus codex Politiani *in oleis*. *Dolearium* Gaius 1. 35. §. 7. D. de contrah. emt. 'Si ex dolario pars vini venierit,' et Inscript. ap. Grut. 583. 1. SER. DOLEAR. Add. supr. 1. 13. 11. Similia sunt *patena*, *intellego*, et alia, in quibus *e* pro *i* ponitur.

§. 14 *Sine missione*] Hoc est, ad necem usque. Missio enimerat gratia deserendi pugnam, quæ dabatur quandoque victis gladiatoribus: cum autem placeret, ut eoque pugnaretur, quoad alteruter occumberet, dicebatur pugna 'sine missione.' Vide Lipsium Saturn. 2, 21. qui, sicut in aliis multis, ita hic quoque loci, erit instar omnium. Hoc addo, quæ reperiuntur ap. Apulei. lib. 2. videri ipsissima verba, gladiatoribus occini solita, ab iis forte, a quibus producebantur: 'Occide moriturus, pugna hæc non habet missionem.' Adde Lips. ad Sen. de Ira, 1, 16, 41. Porro 'gladiatores sine missione edi prohibuit' Augustus, Suet. in Vita, 45, 7. Freinsh.

Quasi imperator] Simile est supra, 2, 14, 9. de Pseudophilippo; 'Ut de eo pop. Rom., quasi de vero rege, triumpharet.' Freinsh. Doctiss. Wass. ad Sall. Cat. LXIII. putat, Florum significare Spartacum in hoc prælio et

militis et Ducis officio functum fuisse. Ego cum Freinsh. sentio.

CAP. 21 Bellum Marianum scribunt fere omnes. Epit. Liv. 77. et seqq. Plutarchus, in Vitis Marii et Syllæ. Angust Civit. 3, 27, et 28. Eutrop. lib. 5. per totum: Oros. 5. 19. Auctor de Vir. Illustr. cap. 67, 68, 69. et 75. Copiose Appianus Civ. lib. 1. p. 383, &c. Val. M. 1, 5, 5. 2, 3, 1. 6, 8, 2. 6, 9, 14. 9, 2, 2. Solin. cap. 40. Plura Lucan. 2, 67. *Camers*.

§. 1 *Ut jam ipse*] *Jam ut ipse*, ipsisimus est Flori character. *Salm*. Ita Naz. Pall. Ryck. Fran. Flor. Magl. Voss. 1. 3. et Edd. P. J. A. Et sic ediderant Freinshemius et Grævius, quod non debuerant mutare Amstelodamenses.

Bellum] Convenientius esset, *telum*. Freinsh.

Ut jam ipse intra se parricidiale bellum stringeret] Mirificum loquendi genus *intra se bellum stringere*, quod dudum advertit doctos editores et interpretes. Assentior Lipsio, qui Lugduni olim monuit legendum esse: *ut jam in se parricidiale ferrum stringeret*, quod et N. Heinsio placebat: aut: *ut jam contra se parricidiale ferrum stringeret*. Decus sexus Anna Tanacquilli filia vidit etiam *ferrum* esse legendum. Ryck. Mss. *parricidiale*, sed scribendum *parricidiale* ut Salmasius, Sirmondus alique viderunt. Sicut enim a 'conjugium' est 'conjugalis,' a 'convivium' 'convivalis,' sic a 'parricidium' 'parricidalis.' Mox suis *παρέλκει* et delendum est in his verbis, *cives cum civibus suis gladiatorio more concurrerent*. Multis multorum scriptorum locis hoc vocabulum infarserunt ex idiotismo linguarum, quæ vernaculæ fuerunt librariis Florum describentibus. In lib. IV. cap. 5. legitur: 'Lepidus L. Paullum fratrem suum proscripserit.' Ubi recte N. Heinsius vidit *suum* redundare. Græv. Non satis intelligo, cur *intra*

se hic magis offenderit Viros doctissimos, quam supr. III. 3. 3. 'Agrariis legibus intra se dimicaturus,' vel in Vell. II. 111. 'Intra se furens.' Nam 'intra se ferrum stringere,' nihil aliud est, quam intra se dimicare: quod 'intra Urbem rebellare' dicit Flor. III. 18. 2. *Parricidale* est in Naz. Toll. Duisb. Fran. Voss. et v. e. Hoc Salmasius eadem ratione dici adnotaverat, qua a 'conjugium' est 'conjugalis.' Sed Perizonius hæc omnia potius a 'conjug,' 'conviva,' 'parricida,' fieri putabat. In Justino quidem XXVII. 1. et XXXIX. 3. editur *parricidalis*. Sed hæc quoque emendanda arbitror. Nam et Justinus liber scriptus Duisb. posteriore loco habet *Parricidales discordias*. *Bellum stringere* inauditum est, nec videtur ea ratione defendi posse, quam sequitur Vir eruditiss. ad Sen. Suasor. VII. *Ferrum et gladium stringere* contra usitatissima. Petron. LXXX. 'Ille gladium parricidali manu strinxit.' Nec tamen contemnendum est *telum*, quod conjiciebat Freinsheimius, et propius accedit ad *bellum*, quam *ferrum*. Liv. III. 50. 'Strictum *telum*.' Et Suet. Calig. LIII. translate: 'Stricturum se lucubrationis suæ *telum*.'

§. 2 *Æquiore animo utcumque*] Synonymia non insolens Floro. Sed Ryck. *utrumque*. Hoc referri potest ad ea, quæ sequuntur, 'Plebei duces, aut, si nobiles, mali saltem:' nec temere rejecerim.

Ducatum sceleri præbuissent] Satis insolenter, pro, duces sceleris fuissent. Nec valde elegans videtur, 'duces ducatum sceleri præbent.' Aliis *ducatus* fere est dignitas vel imperium ducis. Justin. IX. 6. 'Honoratum insuper ducatu adversarium.' Vid. ibi Bongars. et Bernecc. Vossius hanc vocem rejecerat ad ætatem Curtii et Suetonii. Borrichius in Cogitatione de Ling. Lat. antiquiorem, et Manilium ea usum esse contendit; sed pro veteri scriptura Ma-

nili conjecturam suam obtrudit. Vid. adnot. ad Liv. XXIX. 20. Salmasius de Hellenistica p. 90. scribit posteriorem ætatem a 'duce' finxisse 'ducatum,' pro ducis officio; et inde esse 'ducatum alicui præbere,' pro, se ducem præbere. Viri docti e Zenone Veronensi protulerunt, 'Deus illi ducatum præbuit,' i. e., dux fuit. Sed quum genus aliquod loquendi insolens esse dicimus, intelligimus inusitatum esse probatis auctoribus præ Latinitatis; in quibus Zeno, quem alii plus 100., alii plus 200. annis post Florum vixisse volunt, numerari non potest. Adde, quod ne quidem satis certum est hoc Zenonis esse; nam ei multa, quæ sub nomine illius circumferuntur, a recentioribus supposita esse dudum observatum est. Nec tamen in Floro me tam offendit 'ducatum præbere sceleri,' quam 'duces ducatum præbuerunt sceleri:' hoc enim idem est, ac si dixisset, 'duces præbuerunt se duces,' 'duces fuerunt duces sceleris,' quod mihi non valde eleganter dictum videtur.

Quum vero] Parum congruere periodum istam quilibet attentus facile perspiciet: putem autem concinnior fore, si legatur; *jam vero*. Fr. *Quum vero*] Pendet sententia. Aut tum scribendum cum Anna et Lipsio, aut *jam* cum Freinsh. aut cum edd. antiquioribus, sic distinguendum: *quum vero, pro facinus! qui viri! qui imperatores! decora et ornamenta seculi sui, Marius et Sulla pessimo facinori suam etiam dignitatem præbuerunt, tribus, ut sic dixerim, sideribus agitatam est*. Verum qui genium Flori novit, facilius credet aliquid hic excidisse librariorum culpa, cujus criminis jam sæpius sunt convicti. Græv. *Quum* retineri non potest. Nec probo distinctionem nonnullarum vett. Edd. Nam ea, quæ ante 'Tribus' sunt, quasi proœmii locum obtineant, et ad totam orationem adtendenti satis adparet ab ea voce novam periodum in-

choandam esse. Tollius quoque locum mutilum esse putabat.

§. 3 *Tribus sideribus*] Tres fuerunt distincti motus et quasi tempestates hujus belli. Vid. supr. II. 8. 8. Quod in priore Edit. Viros doctos sequutus hic scripseram, in Petron. Cap. cxxii. vs. 134. Carm. de Bello Civ. 'trina sidera' quoque per metaphoram posse accipi, id nunc indictum volo. Nam 'sidera' ibi propria, non translata, significatione dici, e præcedd. apertum est. Verior est illius loci scriptura, inter varias lectiones, et in quibusdam editis: 'Et tuba Martem Sideribus tremefacta ciet;' quam non ita pridem etiam e Cod. Colbertino confirmavit, et probavit ampliss. Boubierius in Commentar. ad hoc Carmen Petronii.

Tumultu magis, quam bello] Edd. anteriores habebant, *tumultu majore, quam bello*: scio nude enatum sit illud vitium lectionis: vitiose scriptum erat, *magis* pro *magis*: deinde illi, qui operam suam dicant corrupendis libris, ex *magis* fecerunt *magore*: cap. xix. hujus libri, 'Tumultu majus, quam bello:' ita scriptum erat in antiquiss. Cod. *magus*, pro *magis*. Salm. *Tumultu magis, quam bello*] Ita v. e. nam seqq. *tumultu majore, quam bello*, quomodo item tres Pall. At inf. 4, 12, 40. fuit: 'Sub meridiano tumultuatum magis, quam bellatum est:' immo supra, 3, 19. 2. 'Sed hic tumultus magis, quam bellum.' *Grut.* Liv. 25, 26. 6. 'Tumultum tamen majorem hostes præbuerunt, quam certamen.' Cum hac antem periodo cf. quæ scribuntur inf. 4, 2, 2. et 3. *Freinsh.* *Majore* etiam Ryck. Flor. Magl. Fran. Voss. Edd. B. S. P. et J. In his quoque, quæ proxime præcedunt, nonnihil variant libri. Nam Pal. 1. Flor. Fran. et edd. vet. præter primam, *primo et levi et modico*. Reg. F et Voss. 3. *primo levi et modico*: ceteri s. et v. e. *primo et levi modico*. Voss. 1. 2. *in levi modico*. Fortassis alte-

rum horum est ab interpretatione ad marginem scripta. Paulo post Voss. 3. *non civicam modo, hostilem q.*

§. 6 *Sulpicia lege*] L. Ampel. 'Civile bellum primum Sulpicius Tribunus excitavit, quod subscriptam provinciam Mithridaticam Sylla in Marium transferre noluisse.' Ubi sibi *ereptam* leg. et *transferri*. Freinsh. Idem Ampelius: 'Inexplebilis honoris (fort. *honorum*) Marii cupiditas decretam Syllæ provinciam voluit eripere rogatione Sulpicii Trib. pl.' *Honorum fames*, ut 'Auri fames' ap. Virgil. III. *Æn.* 57. Plura hujusmodi Heins. ad Vell. II. 33.

Circumegit] Ad urbem reduxit. Freinsh. Ind. e Campania scil. ubi cum exercitu erat ad conficiendas reliquias belli socialis. Vell. II. 18. Plut. et App. Valde errat Anrel. Vict. c. lxxv. Syllam post victos in Græcia Dnces Mithridatis in Italiam regressum scribens, quod rogatione Sulpicia imperium ejus transferretur in Marium.

Geminum agmen urbi infudit] Ryck. suavius: *geminum urbi infundit agmen*. Græv. *Infundit* etiam Salmasiani, et Voss. 1. 3. qui et *circumagit* habet: ceteri s. et e. mutato ordine verborum *infudit Urbi agmen*.

§. 7 *Unde, quum subito*] Reponc antiquam et veram lectionem, *Unde, quum consulto*: quam ut mutarent, quid moverit correctores, nescio: nisi sit ejusdam libri prava scriptura, quæ cum haberet, *Unde consulto*, illi mutandum putaverunt *sulto in subito*: nos tales syllabarum similiter absorptus notavimus multoties in hoc tantulo libro. Salm. *Quum consulto*] Hæc est lectio trium Pall. immo et primogeniæ editionis: male posteriores *quum subito*. *Grut.* *Consulto* etiam aliis s. excepto Reg. Q, qui *inconsulto*. Annæ nou placet *consulto*, et ex aliis Edd. in quibus dicit esse, *Unde quum subito Servius*, legendum videtur, *unde quum Servius Sulpi-*

cus. Non vidi ullam editionem, in qua sic legatur. Ryckius et Perizonius in libris suis scripserant *SCto*. Non scio, ntrum ita legendum putaverint, an *consulto* pro *SCto* dictum acceperint. Sed neutrum satis placet. Nec tamen video, quid bonæ sententiæ sit in *consulto*. Melius intelligo, quod est in Reg. Q, *inconsulto*. Nam certe *inconsultum* et temerarium erat legionibus obijcere catervas multitudinis urbanæ.

Sudes et saxa] Tela tumultuaria, quæ mihi quoque conjunxisse videtur Virg. in aliis, *Æn.* 1. 154. 'Jamque faces et saxa volant.' Videtur, inquam, scripsisse, *Jamque sudes*: nam quomodo illud alterum explicari possit, nondum video. Sic idem, *Æn.* 7, 506. ubi iterum tumultum depingit: 'Hic torrens armatus obusto, Stipitis hic gravidi nodis,' &c. Sic Statius *Th.* 5, 352. 'Saxa sudesque.' Nunc in Virgilio nihil muto. Sic enim et Tac. 14, 45, 2. 'Conglobata multitudine saxa ac faces minitante.' *Freinsh.* De sudibus vid. III. 10. 25.

Jaculatus] Videtur hoc velle: Syllanos jaculis dejecisse ac deturbasse eos, qui loca superiora tenebant, atque ita igne proximis ædibus injecto viam sibi incendio fecisse. Si hoc sensit, nimia brevitate tam obscurus est, ut vix intelligi possit. Plutarch. scribit, Syllam jussisse ignita tela tectis injici. Et forsitan hujusmodi aliquid voluit scribere Florus. Virg. *Æn.* 11. 276. 'Vel Danaum Phrygios jaculatus puppibus ignes.' Scriptor Bell. Hisp. c. XI. 'Ignemque multum miserunt, sicut et omne genus, quibus ignis per jactus solitus est mitti.' Perizonius conjecerat *incendia*. Hoc mihi rectum videtur. Virg. IX. *Æn.* 71. 'Sociosque incendia poscit ostantes.' Ibi Servius: 'Incendia, pro materia, ex qua incendiasequuntur.' Ov. M. XIV. 539. 'Irrita sacrilega jactas incendia dextra, Turne.' Veget. IV. de Re Milit. 18. 'Ad majores ballis-

tas malleolos, vel falaricas cum incendio destinant.'

Quæ Pænos quoque, Gallos etiam] Nescio, an quibusdam placere possit alter Pal. ita scribens, *quæ Pænos, quæque Gallos etiam Senones, evaserat*: nos flagitium non esse putamus aliquid mutare. *Salm.* Pal. 3. *quæ Pænos, quæque Gallos etiam*: non absurde. *Grut.* *Quæ Pænos quoque, Gallos etiam Senones*] Quoque valde friget, et non est a Florii manu. Probo Pal. 2. scripturam, *quæ Pænos, quæque Gallos etiam Senones evaserat*. Græv. Probabatur etiam Ryckius, Perizon. et Toll. et melius est.

Quasi captivam victor insedit] Lege ex Ryck. *quasi captivam victor incendit*. Nam Capitolium bello hoc civili Sullano incendio periisse, non tam jussu Sullæ, quam custodum negligentia constat ex monumentis antiquis, quamvis sunt qui Sullæ culpam hujus incendii tribuerint. Græv. *Insidere etiam alibi prave scriptum est pro incendere*. Ita supr. II. 12. 6. ubi in aliis libris recte est, 'Classem cremari, ne incenderetur,' Berol. Duisb. et v. e. *ne insideretur*. Sed hic non tanta est apud me unius libri auctoritas, ut ex eo omnium aliorum et scriptorum et editorum lectionem mutandam putem, et Florum gravissimi erroris adversus historiam reum facere velim. Nam hæc gesta sunt A. U. 665. quum Marius, qui se in Capitolium receperat, cum magna cæde suorum, ut auctor est Orosius, inde expulsus fuisset: Capitolium autem incensum est A. U. 670. Scipione et Norbano Coss. Sylla modo a Bello Mithridatico in Italiam reverso, et Marianis Urbem adhuc tenentibus. Tac. III. H. 72. App. I. Civ. 400. Plut. in Syll. et Obseq. cap. CXVIII. Et confirmatur aliorum librorum scriptura ex Augustino III. de C. D. 29. 'Sylla vivo adhuc Mario ipsum Capitolium, quod a Gallis tutum fuit, ad decernendas cædes victor insedit.'

Nam Augustinum et illo et duobus superioribus capitibus non pauca e Floro descripsisse, cuilibet legenti manifestum est. Et quid opus erat addi a Floro 'tamquam [quasi] captivam,' si incensam volebat dicere? Neque enim omnia loca capta incenduntur, et multa incendi possunt, etiam si nondum capta fuerint. Sententia Flori hæc est, Sylla arcem Capitolii expugnavit, eamque, hand secus ac urbis hostilis arcem, victor occupavit et insedit. Virg. *Æn.* II. 615. 'Jam summas arces Tritonia (respice) Pallas Insedit.' Flor. IV. 8. 2. 'Jam et classe medium mare insecderat.' Liv. III. 16. 'Non bellum, sed vanam imaginem belli Capitolium insedissee.' Paulo ante Flor. Dnisb. Ryck. Voss. 1. 2. et o. e. usque ad Vinetum *Senonas*, quod nulla ratione mutatum est. Vid. ad I. 16. 1.

§. 8 *Ex senatusconsulto*] Nazarii liber, *ex consulto senatus*, posterior Pal. *ex decreto senatus*. Salm. *Tum ex consulto Senatus*] Sic tres Pall. nisi quod 1. *Cum ex consulto Senatus*. Grut. Porro morem 'hostes judicandi' multis exemplis illustrat Brissonius, Form. lib. 2. p. 292. *Freinsh.* Hic quoque, ut sæpe alibi, diversa scribunt Salmasius et Gruterus. *Ex consulto Senatus* etiam plerique alii s. et e. quos sequutus sum. Et sic jam ante Freinshemius, Elzevirii in ed. minore, Anna Fabri, et Grævius. Horat. I. Epist. 16. 41. 'Qui consulta Patrum, qui leges, juraque servat.' Plin. III. H. N. 20. 'Sed interdictum id vetere consulto Patrum.' Sic 'Scitum plebis' Liv. X. 22. et XXXI. 50. *Senatusconsultum* quia longe frequentius est, non dubito, quin correctores putaverint hic quoque ita legendum esse.

In præsentem Tribunum] Perizonius suspicabatur *in reprehensum*, ex Epit. Liv. LXXXVII. 'Quum in quadam villa lateret, indicio servi sui retractus, et occisus est.' Plut. in Syll. et Oros.

v. 19. nihil aliud, quam a servo suo proditum, et ita interfectum scribunt. Idem Val. M. VI. 5. 7. sed addit in villa latentem. At Vell. II. 19. in Laurentinis paludibus jugulatum. Nec quisquam, quod sciam, præter Auctorem Epit. Liv. retractum tradit. Florus quidem, quum in præsentem Sulpicium sævitum dicit, abit ab aliis. Sed hoc in illo non novum est. Et eum scripsisse *præsentem*, etiam inde mihi persuadeo, quod Marium fuga periculo liberatum dicit: nam id indicio est, eum putasse Sulpicium aliosque, antequam fugere possent, comprehensos pœnas dedisse. Probabilius est, quod deinde vidi Perizonium in schedis conjecisse, *deprehensum*, addito loco Appiani I. Civ. p. 387. *Καὶ ζητῆται διέθεον ἐπὶ τοὺς ἀνδρας, οἱ Σουλπίκιον μὲν καταλαβόντες ἔκτειναν.* Mox *jure* in Flor. et Magl. adscriptum fuerat, quum ante abfuisset. Perizonius malebat *quasi jure sævitum est*: nimirum, quia ex Scto. Cicero pro Sext. XXII. Syllæ arma 'prope justa' fuisse dicit: vid. ibi Manut.

Exemit] Idem, *eximit*, Flori character. Salm. Pal. 1. *eximit*; nec male. Grut. Immo quidam scripti, et E. V. P. et J. Manutius et Cellarius putant rectius ita scribi, quam *imo*.

§. 9 *De revocandis*] Vid. Vell. II. 20. et ibi Interpp.

Ad populum referretur] Ita o. s. et e. sed contra usum veterum, qui dicunt 'referre ad Senatum,' 'ferre ad populum.' In vulgatis libris Cæsaris I. Civ. 6. quidem legitur, 'Ut de eorum imperio ad populum referatur.' Sed hoc merito suspectum fuit Manutio ad Cicer. I. Fam. 1. ejus suspicionem non vanam fuisse, deinde cognitum fuit e Mss. Ciacconii et Vossii, in quibus est *feratur*. Quæ e Cælii Epist. ad Cic. VIII. Fam. 8. et e Liv. XXI. 6. et XXIII. 31. adferunt Voss. et Davies. ad Cæs. I. d. partim

huc non pertinent, partim non sufficiunt ad adserendam huic generi loquendi antiquitatem. In eo, quod adferri potest e Cic. III. Phil. 4. 'Quæ (auspicia) hic Consul augurque neglexit, neque solum legibus contra auspicia ferendis, sed etiam collega una referente,' nihil illi præsidii est. Nam ibi Faernus, Muretus, Manutius, et Lambinus ex optimo et vetustiss. libro Vaticano prætulerunt *una ferente*; quos merito sequutus est cl. Grævius. Mecum sentiunt Viri clariss. Drakenb. ad Liv. XXIII. 31. et Oudend. ad Cæs. l. d. Perizon. hic quoque malebat *ferretur*. Idemque novam periodum inchoandam censebat a verbis 'Quum de revocandis,' et mox *στιγμὴν τελείαν* post *referretur* tollendam.

§. 10 *Clade major*] Vide supr. 1, 16, 7. *Freinsh.*

Horrificaverant] Sic Pal. 1. et 3. et I. q. Pulcra autem est hujus verbi hoc loco notio: *horrificaverant dignitatem* est, quasi dixisset: Admirabiliorum fecerant Marium, et quodam quasi sacro horrore auxerant, reverentiamque conciliarant, quod, cum tot periculis appetitus esset, non potuerit extinguere: 'horror' enim ad res sacras refertur, et venerationem Virgil. *Æn.* 1, 169. 'Horrentique atrum nemus imminet umbra.' Lucan. 3, 411. 'Arboribus suis horror inest.' Vide Tanbmannum ad istum ex Virgilio locum, et Berneccerum ad Suet. Aug. 6, 2. Diversa sunt ab his, quæ ap. Tac. 1, 4, 8. et H. 1, 21, 4. de exilio efferatis leguntur. *Idem.* Gruterus e Pal. 1. (id est Naz.) et 3. profert *horrificaverant*, e Pal. 2. *honorificaverant*. Hoc quoque liber unus Vineti, Regg. Magl. Berol. Duisb. Fran. et v. e. habent, ceteri s. et edd. *horrificaverant*. *Honorificare* se ap. solum Lactantium invenisse scribit Vinetus. Borrich. quoque in Cogitat. de Ling. Lat. non alios habuit illius auctores; nec quisquam Inter-

pretum id hoc loco probavit. Freinshemius recte percepit mentem Florii; sed quod cum pulchre hoc verbo usum putat, id mihi secus videtur, et omnino probo iudicium Grævii in Præfatione. Ei Begerus ex iustituto obloquitur; et se jurare paratum dicit, Grævium non intellexisse hunc locum. Florum enim non novam significationem imponere voci *horrificare*; sed in recepta subsistere, ac dicere, carcerem dignitatem Marii horrificasse, i. e. dignitatem, quæ antea placidior fuerat, horridiorem fecisse, et exasperasse, ut horrorem incuteret. Ita enim et Silium III. 388. dicere 'Horrificare galeas ore et rictu ferarum,' et Catull. c. LXV. 271. 'Horrificans Zephyrus proclivas incitat undas.' Nihil adtinet reliqua describere, quibus ex ipso Floro demonstrari putat, eam hic esse significationem verbi *horrificare*. 'Horrificare' est, horrorem, sive terrorem alicui incutere, vel terrorem addere, rem ante terribilem terribiliorem facere. Virg. iv. *Æn.* 464. 'Multaque præterea vaturn prædicta piorum Terribili monitu horrificant.' Claud. de B. G. 649. 'Sed gravius mentes cæsorurn ostenta luporum Horrificant.' Et Sil. l. d. Sed in Catullo Zephyrus dicitur 'Horrificare undas,' quum mare placidum primum vento agitari et moveri incipit, quod hic non pertinet. Quid jam est *horrificare dignitatem*? Non potest esse, incutere terrorem dignitati: hoc enim ridiculum esset. Debet ergo esse, dignitati terrorem addere, eamque terribiliorem facere, ut 'Horrificare galeas' ap. Silium. At galeæ jam ante terribiles erant, earumque terror augebatur ore et rictibus ferarum impositis. Marii dignitas autem ante tranquilla et placida erat, ut ait Begerus. Utcumque ferrem, si Florus dixisset 'carcer' et 'catenæ horrificaverant Marium,' i. e. terribiliorem fecerant; sed 'horrificare,' et,

quæ sunt elegantiae Begerianæ, 'horridiorem facere,' et 'exasperare aliqujus dignitatem' nemo facile dixerit, vel probaverit. Omnia, quæ hic dicit Florus, 'clade major,' 'ad nomen tanti viri late concurritur,' et 'facile invenit exercitum miser Imperator,' satis refellunt Begerum, nec conveniunt illius quæsitæ et coactæ interpretationi; sed pertinent ad venerationem, quæ Mario e tantis calamitatibus accessit. Rupertus quoque eadem sententia hoc exponit, qua Freinshemius et Grævius: Venerationem ejus auxerant, horrorem et venerationem quamdam incutendo reputantibus tanti viri mirabiles et miserabiles casus, quos tam constanter pertulerat. Nam virorum illustrium calamitates eos venerabiles faciunt, et iis conciliant studia aliorum, ut Idem pluribus ostendit. Huic, Freinshemioque, et Grævio, ubi de sententia Scriptorum veterum, vel significatione verborum quæritur, vel injuratis plus crediderim, quam sexcentis Begeris Jovem lapidem jurantibus.

§. 11. *Servitia armantur*] Non incommode Val. Max. 8, 6. 2. *Freinsh.*

§. 12 *Caussam suam*] *Caussam suam* legit Barthius, *Advers.* 18, 18. Ut sit, animadvertendum est, bonam quoque comœdiam indecenter agendo corrumpi: quod de Lutheri caussa dixisse fertur Erasmus. Plautus, *Bacchid.* 2, 2, 36. 'Etiam Epidicum, quam ego fabulam æque ac me ipsum amo, Nullam æque invitus specto, cum agit Pellio.' Tac. H. 1, 83, 4. 'Sæpe honestas rerum caussas, ni judicium adhibeas, perniciosi exitus consequuntur.' Adde 2 Pet. 1. 5, et 6. et ibi Osiandrum. *Idem.* Bene Ryck. *ni caussam suam sævitia corripisset.* Græv. In Ryck. est *nisi*, et paullo ante *potuit.* *Corripisset* etiam Voss. 3. Sed non muto *corrumperet.* Vid. III. 3. 13. et III. 23. 2. Barthium non sane bene *suam* mutare in *sanam*,

recte censet Gronov. Diatrib. ad Stat. c. XLVIII. *Infestis*, quod malebat Vir doctus in Obs. Crit. ad Val. Max. quædam loca, Tom. v. Obs. Misc. p. 198. nulli libri habent. Nec præcedentia de veneratione Mario a calamitate addita, de concursu ad eum, et alia, patiuntur ita lêgi. 'Infestus' est, inimicus, infensus. Nam spirabat cædem eorum, a quibus pulsus fuerat, et quod Plutarchus scribit, calamitas animum ejus ita exasperaverat, ut, quum nondum urbem ingressus est, torvitæ vultus et terribili adpectu ostenderet, se statim Urbem cædibus impleturum. Hæc significatio vocis 'infestus' ap. omnes obvia est, unde sæpe junguntur 'infestus' et 'inimicus,' de quo moment Viri docti ad Liv. XXVIII. 29. et XXXV. 12. In Sall. Cat. xv. 'Animus impurus, Diis hominibusque infestus,' ex sententia Cortii est infestatus: de quo nunc non quæro.

§. 13 *Quadruplici agmine*] Κατὰ πᾶσας ἄμα τὰς πύλας, inquit Dio ap. Valles. Excerpt. p. 642. Quod sequitur in Floro *Divisere*, forte melius mutes in *Diviserant.* *Freinsh.*

Statim in principum cædem] *Ad principum cædem*, melius, ex omnibus, tam veteribus scriptis, quam excusis. *Salm.* In nusquam est ante Edd. Vincti et Stadii.

Ad principum cædem] Eleganter, et historica fide, Lucanns, 2, 99. *Freinsh.* Ryck. *principium.* Vid. supr. II. 5. 5. et Burm. ad Quintil. XI. Decl. 2. Mox Reg. F, Flor. Magl. et Fran. in *Punica*, siue *aut*, et Flor. *sævitum.* Dio in Excerpt. Peiresc. Ὡς περ τινὰ ἄλλοτριαν πόλιν ἡνδραποδισμένοι.

§. 14 *Octavii*] Vide Appian. p. 393. d. Cujus necem præcessit prodigium, quod referunt Val. Max. 1, 6, 10. Obsequens, cap. 117. *Freinsh.*

Antonii] Vide Val. Max. 9, 2, 2. Appian. p. 394. b. Plut. Mar. cap. 74. Vell. 2, 22, 4. Hunc Cicero, ut eloquentiss. prudentiss. sapientiss.

mumque virum, ubique commendat : ut, de Orat. 3, 3. Fuit autem avus triumviri, si credimus Plut. in Vita Antonii, cap. 1. *Idem*.

Mensis] Sic de Antonio triumviro Seneca fine Epist. 83. *Idem*.

Cæsar et Fimbria] Fimbrias fuisse Marianarum partium, ex historiis constat: quis hic igitur Fimbria a Marianis occisus? incertant me, ut ita dicam, libri variantes: alter Pal. *Cæsi a Fimbria*: alter vero, *Cæsi a Funebria*: ut paulo post, *trucidatur*, non *trucidantur*: an igitur legendum? *Cæsar a Fimbria in penatibus domorum suarum trucidatur*: ita legam lubens, si modo aliquid mihi ex historia adluceret. *Salm.* Locus varie vexatus, cui tamen nemo melius (meo quidem animo) subvenit, quam Andreas Schottus, in Obs. Hist. 3, 34. qui legendum censet: *Cæsares a Cinna*, aut *Cæsares fratres*: juvante etiam Cicerone, de Orat. 3, 3. et Tusc. Q. 5, 19. *Idem* Augustinum, Civ. 3, 27. ita corrigit. *Freinsh.* Conjecerat *Salmasius*: *Cæsar a Fimbria in penatibus domorum suarum trucidatur*. Et sic clare *Ryck.* nisi quod retineat *trucidantur*, unde liquet scribend. *Cæsares a Fimbria in penatibus domorum suarum trucidantur*. Nihil verius: id significant etiam Palatini codd. in quibus pro *Cæsares a Fimbria* legitur *cæsi a Fimbria*. *Lipsius* quoque in ista fuit sententia, scribend. *Cæsares a Fimbria*. *Cæsares* scribend. esse vidit et *Andr. Schottus*. Ceterum 'in penatibus domorum suarum trucidari,' quam bene, et quam Latine dicatur, viderint alii. 'In penatium conspectu aliquem necare,' 'ante suos lares familiares alicui manus afferre,' scio scriptoribus ab idoneis dici. Sed 'in penatibus occidi,' perinde est ac si dicerem 'in Jove,' 'in Junone occidi,' pro, in cælo ant aëre. Itaque scribendum censeo in *penatibus domorum suarum*. *Horat.* iv. 4. 'Sensere, quid mens rite, quid

indoles Nutrita faustis sub penetralibus Posset.' *Idem* ii, 13. 'Illum et parentis crediderim sui Fregisse cervicem, et penetralia Sparsisse nocturno cruore Hospitis.' *Græv.* In Pal. 1. *funcbria* error scribæ est pro *Fimbria*. *Cæsi a Fimbria* habent Pal. 2. *Regg. Duisb. Fran. Voss. 1. et v. e. Cæsar et Fimbria Naz. Toll. Voss. 2. 3. et aliæ edd. vett.* quod *Vinetus* in suis quoque videtur invenisse. *Censi a Fimbria Ryck. Salmasii* conjecturam refellunt verba in *penatibus domorum suarum*, e quibus patet *Florum* de pluribus loquutum fuisse. *Schotti* posteriorem conjecturam, quam jam ante eum, ni fallor, proposuerat *Glandorpius* in *Onomast.* p. 423. amplexus est *Rupertus*. Ego neutram probo. Nam *Fimbria*, quod hic jam olim lectum fuisse ex *Augustino* intelligi potest, non facile a scribis potuit mutari in *Cinna*, vel *fratres*. *Cicero* quidem scribit, *Cinnam* jussisse præcidi capita *Octavii, Crassi, Antonii, et Cæsarum*. Sed quod *Cinna* jussit, *Fimbria* exsecutus est, quem ministrum et satellitem crudelitatis *Cinnæ* fuisse, liquet ex *Epit. Liv. lxxx.* Quod autem quis per alium facit, id per se facere censetur, ut dicunt *JCti.* *Cæsares a Fimbria* etiam *Is. et Dion. Vossii, Ryckius, et Perizonius* legebant, idque non dubitavi post *Amst.* in contextum recipere. *Vulgatum Cæsar et Fimbria* retineri non potuit, cum quia plerique scripti non habent *et*, tum quia ex historia constat *Fimbrias Marianarum partium* fuisse. *Corradus* ad *Cic. Brut. xxiv. p. 235.* id tamen tutetur, quod ex illo loco *Ciceronis* putat intelligi alterum e *Fimbriis* inimicum *Marianæ factionis* fuisse. *Glandorpius* in *Onomast.* eundem facit *Fimbriam Mariauum*, et eum, de quo ibi agit *Cicero*. Si diversi fuerunt, duo eodem tempore *C. Flavii Fimbriæ* fuerunt. Sed hic non est locus pluribus de ea re quærendi. *Cæsi,*

quod est in scriptis, ortum credo e compendio *Cæs.* vel *Cæss.* De phrasi in *penatibus domorum suarum* etiam adsentior Grævio. Sed Florus fortassis scripsit in *penatibus suis*, et *domorum* ortum est ab interpretatione in margine adposita, *domibus*, vel *domi suæ*. Augustinus: 'In domibus suis.'

Crassi] De horum morte variant scriptores: Appianus, p. 394. refert, filium, ne veniret in potestatem persequentium, a patre occisum. Ep. Liv. 80. filium ab equitibus Fimbriæ interfectum, patrem sua manu, quod postremum etiam Cicero, de Orat. 3, 3. recenset; de filio nihil. *Freinsh.* Et in *Fragm. Orat. pro M. Scauro*.

Alter alterius] Hæc sæpe conjunguntur. Vid. *Interpp. Petron. c. LXX. Sall. Catil. I. Just. XXXII. 2.*

Unci traxere] In Tiberim. Juvénal. x. 66. 'Sejanus ducitur unco.' Cicer. I. Phil. 2. 'Uncus est impactus fugitivo illi:' ubi plura Abram. Add. P. Fab. II. Semestr. 9. et Savar. ad Sidon. I. Epist. 8.

§. 15 *Catulus*] Qui cum non incolunitatem, sed exilium, deprecaretur, sæva illa Marii voce, *moriatur*, finire vitam coactus est: vide Cic. Tusc. Q. 5, 19. et de Orat. 3, 3. 'Concluserit' autem 'se loco, nuper calce arenaque perpolito, illatoque igni, qui vim odoris excitaret, simul exitiali hausto spiritu, simul incluso suo, mortem magis voto, quam arbitrio inimicorum, obiit.' Vell. 2, 22, 5. Val. Max. 9, 12, 4. Appian. p. 395. Similem huic vitæ exitum sortitus unus, quod sciam, legitur Jovianus Imp. ap. Marcellin. et Victorem, in Epitome. *Freinsh.* Non unum Jovianum, præter Catulum, sed plures alios prunæ suffocarunt. Inscriptio antiqua ap. Grut. 519. D. M. L. AEMILII. VICTORIS. QUI. PRIDIE. NATALEM. SUUM. VICESIMUM. ET. SECUNDUM. PRUNA. IN. PENSILI. POSITA. URGUENTE. FATO. SANUM. IPSE. NE-

CAVIT. SE. L. AEMILIUS. VICTOR. PRINCIPALIS. ET. AELIA. VENERIA. FILIO. PIENTISSIMO. ET. SIBI. Lucret. VI. 'Carbonumque gravis vis atque odor insinuat Quam facile in cerebrum, nisi aquam præcepimus ante!' Græv. Add. Camerar. I. Horar. Subces. 27. Porcia uxor Bruti, cognita clade et nece mariti ad Philippos, ardentibus carbonibus haustis se interemit. Val. Max. IV. 6. 5. Augustinus scribit Catulum 'hausto veneno' se manibus inimicorum subtraxisse. Non videtur satis intellexisse, quid hic esset 'ignis haustu.'

§. 16 *Merula*] 'Incisis venis, super-fusoque altaribus sanguine, quos sæpe pro salute reip. flamen Dialis precatus erat Deos, eos in execrationem Cinnæ partiumque ejus tum precatus, optime de repub. meritum spiritum reddidit.' Vell. 2, 22, 3. Val. Max. addit, factum hoc 'in Jovis sacrario.' Καὶ οὐδὲν ἦν αὐτοῖς χωρίον, οὐχ ἱερὸν, οὐτ' ἀσφαλές, οὐτ' ἄσυλον, inquit Excerpt. Vales. 661. f. Porro in nece Merulæ hoc etiam notat Appianus, p. 395. antequam venas secaret, scripsisse in tabella, se deposito apice id fecisse, quod nefas esset flammam apicatum mori. Notandum præterea, 'duobus et septuaginta annis post hujus cædem neminem flammam suffectum.' Tac. 3, 58, 5. *Fr.*

Ancharius] Accedentem Marius occidi jussit, secundum Appian. p. 394. Plut. Mario, cap. 72. addit, eam postea fuisse tesseram Bardæorum (sic vocat servos qui ad Marinum transfugerant), ut quem ille non resalutaret, interficerent. Huc traho Lucan. 2, 126. 'Te quoque neglectum violatæ Scævola dextra.' Ubi lege *violentæ*. Hoc enim dederat Marius σύνθημα τοῖς στρατιώταις, σφάττειν πάντας ἐξῆς, οἷς ἂν τῶν προσιώντων μὴ ὀρέγῃ τὴν χεῖρα, Dio in Excerpt. Vales. p. 645. m. Hinc Seneca, de Benef. 5, 16, 3. 'Trucidationis non tantum dedit signum, sed ipse signum fuit:' ut recte

explicat Lipsius. Qui autem isti Bardiaei sint, non frustra dubitatur, cum ejus nominis ratio non appareat, nec ex Græcia peti possit, a Mario inditum: proinde mihi in mentem venit suspicari, corrupte scriptam eam vocem *Βαρδιαῖοι*, et reponendum *Μαρίαῖοι*, ex more plane Romano, quo servi liberi effecti præferebant nomen ejus, ejus beneficio civitatem nacti fuerant: sic Sylla 10,000 habuit quos 'Cornelios' appellavit, ap. Appian. p. 413. nec in servis tantum hoc observatum, sed aliis peregrinis quibuscunque. Hinc regnante Claudio multi deferebantur, qui Claudii nomine non uterentur: ap. Dion. lib. 60. p. 676. Exemplum ejus rei in Cæs. B. G. 1, 47. Cic. in Verrem: et aliis. *Idem.* In Plutarcho *Βαπδαλούς* legendum esse e Glossario Græc. Lat. docuerunt Scriver. ad Martial. iv. 4. Gronov. ad Liv. xxvii. 30. et hic Rupert. Locum Glossarii adnotarat etiam Dion. Vossius.

Ipsa vidente] Pejor ergo fuit Nerone, qui 'tamen subtraxit oculos, jussitque scelera, non spectavit.' Tac. Agr. 45, 4. *Freinsh.*

§. 17 *Intra calendas et idus*] Nam Marius decessit idibus, Ep. Liv. 80. Plut. tamen, cap. 80. septimodecimo die defunctum scribit. Appian. p. 396. primo consulatus septimi mense. Vell. 2, 23, 1. 'Initio septimi consulatus morbo oppressus decessit.' *Idem.* Perizonius recte adscripserat, cædes illas factas fuisse antequam Marius septimum consulatum iniret. Florum in errorem induxit, quod Marius septimum consulatum non nisi a Kalendis usque ad idus Januarias gessit. Berol. Duisb. Fran. et v. e. *kalendas*, more vetusto. *Inter Calendas* Voss. 3.

Septima illa purpura] Marius enim primus omnium septies Cos. fuit. Auctores qui supra: et Plin. 11, 45. *Freinsh.* *Funera dare* etiam Virg. viii. *Æn.* 570. 'Tot ferro sæva de-

disset Funera.'

Quid futurum fuit] Vid. *Freinsh.* ad iii. 22. 5. et *Burm.* ad Petron. xlii.

Si annum consularis impleisset] *Consulatus*, in quibusdam: *consularis* non muto. *Salm.* Nondum video cur quod in aliis extare dicitur, *consulatus*, verior scriptura negetur: nam 'consulares' dictos, qui consules essent, nusquam reperi, quod meminerim. *Freinsh.* Rectius omnino libri nonnulli: *si annum consulatus impleisset*, quod merito probat *Freinshemius*. *Græv.* *Consulatus* est in Pal. post. Rupertus retinet *Consularis* cum Vossio ad Vell. ii. 51. Non intelligo, quid hoc sit, et malo sequi eos, qui legunt *consulatus*, quibus etiam accedit cl. *Burmamnus* ad Vell. l. d. Neque tamen id ex uno libro cum *Amst.* recipere volui. Potest etiam cum aliis legi *Consul*: nam *Cos.* est, Consul, Consulatus, et Consularis. Vid. *Schlegk.* ad Vell. i. 15. *Voss.* ad eumd. ii. 18. et 33. et ad posteriorem locum etiam *Heins.*

§. 18 *Scipione Norbanoque consulibus*] Mirum est, in omnibus libris calamo scriptis legi, *Scipione, Norbano quinto consulibus*: nec tamen otii mihi tantum superest, ut possim scripturam illam, recta sit, an corrupta, perpendere: corruptam tamen esse pronuntio. *Salm.* *Norbano Quinto*] Sic edidi, volentibus *Pall. o.* et *I. q.* non eo sensu, quasi quinquies cos. fuerit Norbanus (nec etiam hoc ita extulisset *Florus*, sed *quintum*), sed ut intelligatur, *Norbano* prænomen fuisse *Quinto*: nec obstat, quod alii 'Caium' vocant: non enim ignota est scriptorum in nominibus propriis, prænominibus cumprimis, variatio. Porro nec ista nominum *μετάθεσις* nova est, sed passim nota, multis etiam notata, inter cognomina quidem, et agnomina; sed memini me hujus etiam exempla legere. Ut, ap. *Horat.* Carm. 2, 40, 2. 'Hirpine Quincti:' et *A. P.* 'Nec scit quantum Cascel-

lius Aulus.' *Freinsh.* *Scipione Norbanoque*] Firmat hanc lectionem Ryck. *Græv.* Sic etiam Voss. 1. 2. quod in suis quoque videtur invenisse Vinctus, et ex editis Junt. Ald. ac deinde Camert. et recentiores. Salmasius e Naz. et Pall. scripserat *Scipione Norbano Quinto*, Gruterus ex iisdem *Scipione et Norbano Quinto*. Et ita Duisb. et v. e. E Toll. ac Regg. nihil ad Edit. Grævii, quæ ita habet, adnotatum erat. *Scipione Norbano Quinto* Fran. Voss. 3. (sed hic *Urbano* pro *Norbano*,) Edd. Ber. Sab. et Parv. Sunt, quibus confirmari possit sententia Freinshemii. Nam et prænomena sæpe postponi nominibus certum est: vid. Gron. ad Liv. III. 1. et XXIX. 2. et Heins. ad Vell. I. 14. et *que* etiam alibi perperam scriptum esse pro *Quintus* observatum est ad Vell. I. 14. et II. 9. Sed tamen scriptura illa *Scipione Norbano Quinto Coss.* magis nititur auctoritate paucorum librorum vet. quam consuetudine Latine loquentium. Nomina duorum Consulium sæpe ponuntur sine copula, v. g. 'Q. Fabio, P. Decio Coss.' vel, 'Fabio Maximo, Decio Mure Coss.' Verum non facile exemplum huic simile inventum iri arbitror. Et quemadmodum scribæ pro *Quintus* interdum posuerunt *que*, ita eadem ratione pro *que* potuerunt scribere *Quintus*, eo quod utrumque sola littera Q notabatur. Melior mihi videtur scriptura Ryck. et Editionum, quæ habent *Scipione Norbanoque*, etiam ob eam causam, quod Norbano in Fastis, Appiano, aliisque prænomen est 'Caio:' etsi id alioqui, si hic nulla varietas scripturæ esset, leve foret. Et in quibusdam libris mihi eo suspectum est, quod, quum q, quod erat *que*, pro *Quinto* acceptum fuisset, scribæ offensi τῇ ἀσυνδέτῃ orationis potuerint putare id interponendum esse. Grævius scribit operas ingratius suis edidisse *Scipione et Norbano Quinto*: nam probabat scripturam

Cod. Ryck. quam deinde expresse-runt Amstelodamenses. Ea mihi quoque, ut dixi, non displicet; sed malui sequi liberos, qui habent *Scipione et Norbano Quinto*, addita copula, quæ in priore Edit. ommissa fuerat.

Hinc octo legiones, inde quingentæ cohortes] Certum est, h. l. de Marianarum partium copiis agi: nam Sylla cum suis in Asia erat, ut sequitur. Apparet igitur, illud *inde* nullius esse pretii: quin legimus, *atque quingentæ cohortes*. Plut. etiam Mario, cap. 51. asserit, quadringentas et quinquaginta cohortes habuisse. Porro, cum legiones et cohortes opponuntur, ut h. l. illæ ad cives Romanos, hæ socios et auxiliares, referuntur: sic ap. Sueton. Vespas. 4, 13. 'Additis ad copias duabus legionibus, octo alis, cohortibus decem.' Sic ap. Tac. sæpe. *Freinsh.* Grævius et Amst. ediderunt, *octo legiones et quingentæ c. s. i. armis, inde ab Asia*. Hoc utique planius est ad intelligendum, et *inde* loco priore manere non potest. Sed non putavi mihi licere mutare lectionem librorum, tam scriptorum, quam editorum, quantumvis corruptam.

Et inde ab Asia] *Et inde*, hæ duæ voces absunt a vet. libris: an sint tollendæ, nescio. *Salm.* Et abest a Naz. Ryck. Flor. Magl. Fran. Voss. Regg. et o. e. excepta prima, e qua, et duobus Pall. cum quibus conveniunt Berol. et Duisb. id huc induxit Gruterus.

§. 19 *Apud Capuam*] Vell. II. 25. 'Circa Capuam.' Oros. v. 20. et Eutrop. v. 5. 'In Campania.' At Appian. I. Civ. p. 401. Norbanum a Sylla 'apud Canusium' victum scribit, quod vel ipsius vel scribarum erratum est. Velleius de hac pugna ita: 'Post victoriam, qua descendens montem Tifata cum C. Norbano concurrerat Sylla.' Hoc non intelligo, nec scio quid sit 'concurrere cum aliquo victoria,' aut quis ita lo-

quatur. Suspicio excidisse aliquam vocem, quæ convenire possit cum 'concurrerat,' fort. *pugnæ*, aut aliam. *Victoria pugnæ* potest dici, ut ap. Cic. III. de Off. 11. 'Post victoriam ejus belli.' Epit. Liv. x. 'Victoriam ejus pugnæ populo Rom. dedit.' Wopkensius in Adversar. in Vell. Vol. VIII. Obs. Miscell. p. 37. et Vol. IX. p. 253. conatur defendere vulgatam scripturam Velleii. Burmannus contra in Animadversionibus ad Adversaria Wopkensis vol. VIII. p. 371. eandem Observationum negat eam defendi posse. Non interpono me illi controversiæ, sed non credo ullius probati scriptoris auctoritate ostendi posse recte dici 'concurrere' cum hoste 'victoria.'

Et ibi statim] Auctoribus libris illud *ibi* jubemus exulare. *Salm.*

§. 20 *Marius juvenis*] C. Marius, supradicti C. Marii, septies Cos., filius, Livio, Diod. Paterc. Plut. Auctore de Vir. Ill. hoc Annæo, Eutrop. Augustin. omnibus, puto, auctoribus, præter Appianum, qui, p. 402. f. eum dicit filium fratris, illius septies cos. Marii. Ita fratris filium hic fortassis adoptaverat. Juvenem autem Marium, cos. per vim creatum ante 20. ætatis annum, legimus in Ep. Liv. 86. anno ætatis 25. in Viris Illustribus: 26. ap. Vell. 2, 26, 1. 27. ap. Appian. *Vinet.* Marium hunc, qui cum Carbone A. U. 671. Consul fuit, naturalem, non adoptivum, Marii septies Consulis filium fuisse, et Appianum, aliosque, qui Marii Senioris fratris filium hoc anno cum Carbone Consulem fuisse prodiderunt, errare ostendit Perizon. Animadv. Hist. c. III. p. 98.

Ne inulti perirent] Ante hæc verba, habet vetus liber, *antu essum*: fallor, aut legend. *antecessum*: corruptus alter Pal. in *accessum*, qui tamen vestigia ostendit veræ lectionis. Eleganter igitur hunc locum restituimus: *Tum Marius juvenis, et Carbo Consules,*

quasi desperata victoria, ne inulti perirent, in antecessum sanguine senatus sibi parentabant. 'In antecessum,' loquutio familiaris huic Annæo, de qua etiam alibi meminimus dixisse. Naz. legit, *sanguinem senatus sibi parentabant*: sic alibi in eod. *sanguinem litare.* Salm. *In antecessum sanguine*] Sic omnibus literarum apicibus Pal. 3. nec discrepat 1. nisi quod is, in *antecessum*: nam 2. male, in *accessum*: hactenus abfuit illud edit. nostris: porro iidem tres Mss. habent *sanguinem* pro *sanguine*. Grut. Hanc autem vocum bigam primus restituit Lipsius, ad Sen. Ep. 7. in fin. Respicit huc Liv. 9, 14, 12. 'Ne desperata venia hostes cæcos in supplicia eorum [equitum Roman.] ageret, perdere prius, quam perire, optantes.' Add. Sil. 5, 208. Hujus tamen sceleris invidiam uni Damasippo impingere videtur Vell. 2, 26, 3. et Val. M. 9, 2. et fortasse Sall. Cat. 51, 28. Appian. p. 403. Marium Bruto, prætori urbano, hoc per litteras imperasse scribit: 'prærepta interim ultione,' ut loquitur Tacitus, 14, 33, 6. *Freinsh.* Prætozem hunc ab aliis omnibus 'Damasippum,' ab Appiano solo 'Brutum' vocari Sigonius in Fast. ad A. U. 671. Fabric. ad Oros. v. 20. aliique monuerunt. Pighius ad hunc annum 'L. Junium Brutum Damasippum' vocat. Videtur putasse Appianum ita cum ceteris in concordiam posse redigi. Non insolens est uni homini duo cognomina tribui, et 'Damasippus' cognomen fuit gentis Juniæ, si Scholiastæ Crnquiano Horatii ad II. Sat. 3. 1. credimus. Sed Mannt. ad Cic. IX. Fam. 21. Corrad. ad Cic. XII. ad Att. 29. et Glandorpius Liciniæ gentis cognomen fuisse dicunt, et Manutius Appiano in hac re fidem non habendam pronunciat. Habent auctorem sententiæ suæ Cæsarem II. B. C. ult. Lipsius in *antecessum* restituit e libro scripto, cui Voss. 1. et 3. accedunt, quæ verba etiam in

Flor. et Magl. fuisse puto : nam Tollius ea in solo Berol. desiderari adnotaverat. Regg. quoque, cum quibus Ed. Grævii collata erat, ea videntur habuisse. A Ryck. Duisb. et Fran. itidem aberant, nec inveni in ullo edito ante Freinsh. qui merito in contextum admisit. Est rursus inf. iv. 12. 24. et sæpe ap. Sen. Vid. Lips. l. d. et ad iv. de Benef. 32. Turneb. xii. Adv. 9. et Salm. de Mod. Usur. c. xiv. p. 629. Salmasius hic adnotarat in Naz. ambiguam esse scripturam *antuessum*, vel *anticessum*. Sed Gruterus nihil hæsitans *anticessum* legit; ut inf. l. d. *Sanguinem* etiam Duisb. Fran. et v. e. sed in Fran. puncta postremæ literæ subscripta eam delendam esse indicabant.

Obsessaque curia] Sic sub Domitiano memorat Tac. Agr. 45, 1. 'obsessam curiam, et clausum armis senatum.' Freinsh.

Educti] Inmo in ipsa curia confossi, si credimus Appiano. *Idem*. Mox 'templa patentia' non puto esse magna, spatiosa, ut Viro docto et amico visum fuit, sed ab ædituis et custodibus aperta, ut in ea confugerent, qui se illorum religione tutos fore sperabant; ut Scævola in templum Vestæ, et Merula in templum Jovis, n. 16. Nam templa non omni tempore patebant. Vid. Liv. xxx. 17. et 40. Lucian. Amor. p. 883. Ed. Amst.

§. 21 *Namque Quinctus Mucius*] *Idem* Naz. liber, *nam cum Mucius Scævola*: legend. *nam Quint. Mucius Scævola*. Salm. *Nam Q: Mucius Scævola*] Sic et Pal. 2. nam 3. abest *Mucius*, forsitan non male: at 1. maluit *nam cum Mucius Scævola*: vulgatum hactenus, *Namque Q. Muc. Sc.* sono auribus inamenable. *Grut.* Voss. 2. et 3. ut Naz. Ryck. et Voss. 1. *Nam Mucius Scævola*. Duisb. Regg. Toll. Fran. et v. e. *Nam Quintus Mucius Scævola*. Acidal. quoque ad Vell. 11. 9. quia hic in Florent. Edit. erat,

Nam cum Mucius, emendat *Nam Q. Mucius*. Designat, opinor, Juntinam, in qua, nec non B. S. et P. ita legitur. 'Pontifex' κατ' ἐξοχὴν pro Pontifice Max. Vid. 1. 13. 9.

Vestales amplexus aras] Cic. de Orat. 3, 3. et de N. D. temperantiæ prudentiæque specimen, ante simulacrum Deæ Vestæ trucidatum, quod suo etiam sanguine resperserit, eoque æternum illum ignem (quod addit Augustinus) virginum curæ commissum, prope exstinxerit. *Vinet.* Diodorus ait, per interfectores non stetisse, quominus ignis iste, perpetua religione ab initio servatus, exstingeretur isto sanguine, ap. Valles. in Excerpt. p. 411. f. *Freinsh.* Mox Fran. pro *tantum non perperam cum non*, errore orto e nota *tm.* Vid. supr. II. 6. 46. et Freinsh. in Ind.

§. 22 *Lamponius atque Telesinus*] De his supr. 3, 18, 8. *Freinsh.*

Pyrro, et Annibale] Eadem comparatio supr. 3, 18, 11. *Idem*.

Se vindicant] Alii libri, *se vindicabant*. Salm. Dum prætexunt partes Marianas, se ipsi ulciscuntur. Non tam ut Marianas partes, quas secuti erant, tuerentur, quam ut suum animum explerent; et odium privatum effunderent in illos, quibus erant offensi; non studio tum partium, sed sub illarum prætextu latrocinabantur, et se vindicabant. Hæc loci huius est sententia. *Græv.*

§. 23 *Apud Sacriportum*] Pal. 1. *Nec apud Sacrip.* 2. *Sed apud Sacrip.* 3. adhæret publicatis: media lectio non mala est. *Grut.* Porro Vell. 2, 26, 1. et Lucanus, et Anctor de Vir. Ill. et Orosius, ita appellant locum hunc. Appianus, utraque voce integra, ἱερὸν λιμένα, id est, *Sacrum portum*. *Vinet.*

Telesinus] Memorabili inprimis pigna, quam præ ceteris eleganter describit Vell. 2, 27. *Freinsh.*

Nec idem tamen cædium] Sall. etiam, de Rep. 1, 25. memorat; 'Domitium,

Carbonem, Brutum, alios item, non armato, neque in prælio belli jure, sed postea supplices per summum scelus interfectos: plebem Romanam in villa publica pecoris modo conscisam.' Cf. omnino Tacit. princip. Hist. 4. *Idem.* Contra Cland. iv. Cons. Honor. 114. 'Paci non intulit iram: Post acies odiis idem, qui terminus armis.'

Qui belli finis] Naz. et reliqui, *qui bello finis fuit*: lege, *nec idem cædi, qui bello, finis fuit.* Salm. O. s. et vett. edd. *bello*, pro quo Camers, ac deinde alii ediderunt *belli*. *Finis cædium* recte dicitur: sed quia non temere est, quod omnes libri habent, *bello*, hic quoque tertium casum requiri arbitrator. Malim tamen *cædibus*, quam *cædi*, quia Florus mox multas narrat.

Animadversumque] Ap. Tac. 12, 17, 2. 'Trucidare deditos, sævum videbatur.' Objicitur hoc Galbæ: 'Cum in oculis urbis decumari deditos juberet.' Tac. H. 1, 37, 3. Adde Dionis Excerpta Vales. *Freinsh.* Ryck. *animadversum*, sine copula. Berol. Duisb. et v. e. *cum animadversumque*. Deinde Ryck. *apud portam Collinam*. Flor. Berol. Duisb. Regg. Fran. et vett. edd. excepta Ber. *apud Collinam*, omissa voce *portam*. Hoc probat Wopkens. l. d. p. 67. Potuisse omitti a Floro, quia ante 'Esquilinam et Collinam portam' nominaverat, concedit Burmannus ib. p. 393.

§. 24 *Quatuor millia*] Suatim agunt historici, cum in nominando aut numerando discrepant: nil igitur mirum, h. quoque l. exempli sui tenaces fuisse. Consentiant autem soli omnium eum Nostro Dionysius, 5, 87. et Strabo. Oros. minuit numerum, 3. M. fuisse dicens: reliqui augent; et 6. M. quidem habet Plut. Sylla, cap. 60. 7. M. Seneca, de Clem. 1, 12, 3. Firmicus, lib. 1. cap. 3. Augustinus. 8. M. Epit. Liv. 88. et Appian. p. 407. 9. M. Auctor de Vir. Ill. Alii per legiones componunt, et Panegyristes

quidem unam numerat: duas Seneca, de Benef. 1, 6, 4. quatuor autem Val. M. 9, 2, 1. numero immane aucto. *Freinsh.* Add. Lips. ad Sen. i. de Clem. 12.

In villa publica] Livius, Ep. 88. Valerius, 9, 2, 1. Panegyricus Constantino dictus, cap. 21. Augustinus, [Sex. Ampelius], omnes 'in villa publica.' Quid Plutarchus? Sylla, cap. 60. *ἐν ἱεροδρόμῳ*, quod reddunt, in Circo maximo, male; cum ille abjunctus sit: intelligitque *Circum Flaminium*. Lucanus dicit in *Ovili*, sive in *septis*: 2, 197. 'Et miseræ maculavit Ovilia Romæ.' Alibi, 7, 306. 'Septorumque nefas, et elausi prælia campi.' Hæc Lipsius, ad Sen. de Clem. 1, 12, 4. in Strab. lib. 5. p. 172. est *εἰς τὴν δημοσίαν ἐπαυλίαν*. Quod vertunt, in *Ovile*. *Freinsh.* Verba Strabonis sine vitio verti poterant in *villam publicam*, in qua etiam Aur. Vict. c. LXXV. et Val. M. ix. 2. occisos scribunt. Dio in Excerpt. Peiresc. p. 657. *εἰς τὸν ἀγρὸν τὸν δημοσίον* convocatos fuisse a Sylla, quasi nomina illorum relaturus esset in catalogum militum. Hoc ibi Valesius itidem vertit in *villam publicam*: in ea enim delectum haberi solitum ostendit. Lucanum libertate poetica 'Ovilia' pro villa publica dixisse ob vicinitatem locorum putat Vignolius in Dissert. de Column. Anton. Pii c. II. ubi et alia adversus Donatum et Nardinum de situ villæ publicæ et Septorum disputat. Eos, qui ibi interfecti sunt, etiam Sen. i. de Clem. 12. et Firmicus 'cives Rom.' vocant. Sed erant maximam partem Samnites e Lamponii et Telesini exercitu, qui, postquam reliqui Itali ab armis discesserant, pertinacissime in iis perseveraverant. Appian. i. Civ. p. 407. et Strabo v. p. 249.

§. 25 *Isti tot in pace; non plures sunt*] Lege cum interrogationis nota: *Isti tot in pace, non plures sunt?* Salm. *Non plures sunt*] Aperte pugnat hæc

lectio cum mente Flori: malim, *num plures sunt?* quibus egregie respondent sequentia. *Freinsh.* Et hic peccarunt operæ, omiſſa interrogationis nota, quam non solum Salmasius adjiciendam censuit, sed et apposuit Ryckianus. *Non* hic est, nonne, quam vim hanc particulam in interrogationibus habere quis ignorat? *L. Lucceius* in Epistola ad Cic. in lib. iv. Fam. 14. 'Tu solus aperta non videbis, qui propter acumen occultissima perspicis? tu non intelliges te querelis quotidianis nihil proficere?' *Græv.* *Freinshemii* conjecturam refellit Gron. iv. Obs. 11. Idem censet retineri posse *non plures sunt?* Sed potius putat tollendum esse *non*, ut *Florus* sine figura dicat: Multo crudelius fuisse in pace quatuor millia deditorum interficere, quam ferventibus præliis 70. m. concidere. Sed o. s. et e. habent *non*, quod cum interrogatione recte potest accipi pro, au non? *Terent.* Andr. iv. 4. 13. 'Deliras, non tute dixisti esse inter eos inimicitias?' *Muretus* quoque ad Cic. iii. Catil. 10. his notam interrogationis adposuit.

Quisquis voluit] Adde *Dionis* Excerpta Vales. p. 658. *Freinsh.*

Fursidio] Hic est *C. Fursidius*, s pro f quarta nominis litera, *Orosio* meo. 'Afidius,' in *Sylla* *Plutarchi* c. 62. Alii autem hoc *Syllæ* tradiderunt dictum a 'Caio' quodam 'Metello;' alii a quodam 'Q. Catulo.' *Vinct.* Ap. *Sall.* H. 1, 2, 15. legitur 'Fusidius.' *Fr.* *Ryck.* et *Ed. P. Fursidio.* *Berol.* *Duisb.* et v. e. *Furfivio.* Mihi nec *Fursidii*, nec *Furfidii* noti sunt. 'Fusidius' est in Inscriptionibus, et ita hoc nomen in emendationibus *Edd.* *Ciceronis* nunc legitur omnibus locis, quibus olim *Fusidius*, ut et in *Horat.* S. i. 2. 12. Itaque et in *Sall.* et hic eod. modo legendum suspicor.

Ingens illa tabula] Non potuit non esse magna, quæ duum millium *Romanorum* nomina contineret. *Eund.*

antem numerum habet *Augustinus.* *Appian.* Civ. i. p. 409. 40. senatores, et 1600. equites. *Val. M.* de eod. 'iv. m. et dcc. diræ proſcriptionis edicto jugulatos, in tabulas publicas retulit.' *Vellei.* 2, 28, 3. 'Primus ille, et utinam ultimus, exemplum proſcriptionis invenit.' *Vinet.* Nec minor fuit illa triumvralis, quæ *Ciceronem* rapuit; de qua inf. 4, 6, 3. *Fr.*

Ac senatus] *Ac senatu*, non male iidem libri. *Salm.* Ferri potest *Senatus.* *Plin.* *Paneg.* xxiii. 'Circumfuso nunc *Senatus*, nunc *Equestris* ordinis flore.'

§. 26 *Prætoris, atque Venuleii*] *Vitiosa* admodum, nescio an plus aliquid debeam dicere, iu scriptis omnibus exarata lectio, *prætorios æque Venuleios*, non temere est: nam omnes conspirant: forte, *ludibrio habita fata Carbonis, fata Sorani prætoris, atque Venuleii os*: ut dicat: *Ludibrio habitum os Venuleii*: sed hoc ἀνιστόρητον. Itaque alia omnia putamus. *Salm.* *Ryck.* *Prætorios at Venuleios*: lege: *Pictorios ac Venuleios*, quod et *Lipsio* in mentem venit. *Græv.* Etiam *Flor.* *Berol.* *Duisb.* *Fran.* *Voss.* et v. e. *Prætorios atque Venuleios.* *Ryck.* *præcorios at venuleios.* *Magl.* *Prætoris atque Venuleios.* Non dubito, quin verum sit *Platorios atque Venuleios.* 'Plætorium' occisum refert *Val. M.* ix. 2. 1. Is 'P. Lætorius' est *Orosio* v. 21. *Platorius* et *Lætorius* etiam in *Cicerone* et *Livio* interdum confunduntur. Sed in *Orosio* rectius videtur *Platorius*, quomodo in quibusd. libris fuisse testatur *Fabricius.* *Vennleium* *Orosius* *Triumvirum* vocat. Plura de his *Vinetus.*

Inter manus laniatum] Vide supr. 3, 19, 12. *Freinsh.* Lexicographi exponunt, discerptum fuisse, dum inimici manu injecta eum perdere, amici contra eripere conantur. Sic quoque accipiunt ea, quæ leguntur supr. iii. 19. 12. 'Inter rixantium manus præda lacerata est.' Non recte.

Quæ præcedunt, 'sine ferro,' et 'ritu ferarum,' ostendunt hæc ad inimicos tantum pertinere. Nec erat tum id tempus, quo amici proscriptorum ita palam suis opem ferre auderent. *Inter manus* est, manibus. Virg. *Æn.* ix. 502. 'Corripiunt, interque manus sub tecta reponunt.' Liv. iii. 13. 'Cecidisse semianimem: inter manus domum ablatum.' Add. Justin. xv. 3. Phæd. v. F. 7. et Sen. de Brev. Vit. xii. *Laniatum* est in Reg. Q et Ald. *laceratum* in Voss. 3. et edd. B. S. et P. Sed Naz. et alii omnes scripti cum e. V. et J. *lancinatum*: quamquam in Ryck. errore scribentis est *lantiantium*. Puto *lancinatum* in possessionem restituendum esse. Sed in Sali. Cat. xiv. *lancinaverat*, quod Palmerius ex uno libro substituebat pro *laceraverat*, recte repudiatum est. Ramos in Errorib. Tribon. Lib. iv. princ. pro *inter manus* ex aliis eodd. jubet legi *immaniter*. Non scio, qui sint hi codd.

Marium, ducis ipsius fratrem] 'M. Marius Gratidianus' fuit, ut patet ex Cic. de Petit. Consul. cap. 3. Seneca, de Ira, 3, 18. Cujus autem Marii, seniorisne, an juvenis, frater fuerit, ambigitur: puto fuisse junioris fratrem, tam ex verbis Auctoris, quam aliis argumentis: potuit autem hoc modo factus esse frater ipsius, ut quidem Marii septies cos. frater sustulerit Marium juvenem, deinde Gratidium illum, de quo jam sermo est, in adoptionem acceperit, suum autem filium fratri adoptandum dederit: quod postremum utique vel inde satis apparet, quod omnibus præter Appianum auctoribus Marius junior, ecelebris istius Marii filius vocetur; ille, fratris ejus filius: quod hac ratione utrumque verum sit. Porro, ne quis moveatur eo, quod iste Marii majoris frater habuerit naturales liberos, eoque non putet quandam alienæ familiæ adoptaturum

Delph. et Var. Clus.

fuisse, novum id Romano more non esse discat ex l. 17. §. 3. de Adopt. et illustri exemplo Claudii, qui Britannico ex se genito fratrem Neronem adoptione junxit. Tacitus, Suet. Dio, alii. *Freinsh.* Quantopere laborent ingenia doctorum hominum in hoc loco, vide ap. Perizon. Animadv. Hist. cap. 3. qui et crudite ibi multis docet ducem hunc Marium, cujus frater fuerit Marius Gratidianus, fuisse Marium juniorem, vii. Consulibus filium. Patrem enim tunc aliquot annis ante jam decessisse, ejusque Florum, ab illo loco in l. cap. ubi 'Marium juvenem' primo nominavit, nullam amplius mentionem facere. Sed inspicere illam Viri eximii dissertationem, ubi hoc multis discutit, et nodos, quos alii implicarunt, scienter expedit. *Græv.* Valde probabiliter disputat Perizonius, Marium hunc Gratidianum a Floro 'fratrem' Marii junioris dici, pro fratre patrueli, ut sæpe apud alios. Quod autem addit, nullum alium illis temporibus in aliis Auctoribus reperiri Marium, præter hos tres, Marium patrem, Marium filium, et Marium Gratidianum, id refellitur e Plutarcho, qui in Sertorio M. Marium Senatorem ad Sertorium in Hispaniam fugisse scribit. Add. eumd. in Lucullo.

Apud Catuli sepulcrum] Vide inf. 4, 6, 6. *Freinsh.* Add. supr. iii. 20. 9. Justin. xi. 2. Casaub. ad Suet. Aug. xv. et Kirchmann. de Funerib. iii. 4.

Oculis, manibus, cruribusque defossis] Hiatus et defectus, quem sanaturum se promiserat Lipsius, ad Sen. de Ira, 3, 18, 1. Viveres autem Lipsi, et sanares! Nam lectio, quam Pighius in Annalibus adfert, nescio quomodo Florum non respicit: est autem ista: *effossis oculis, manibus cruribusque dissectis*. Malim pro *defossis* legere *per-fossis*. Hanc autem crudelitatem passim memorant et detestantur. In primis Lucanus, 2, 174. cui persimi-

Flor.

3 O

lis est illa, quam in Hannonem civem suum exercuerunt Carthaginenses: nam ita Justin. 21, 4, 7. 'Virgis cæsus, effossis oculis, et manibus cruribusque fractis, velut a singulis membris pœnæ exigenter, occiditur.' *Freinsh.* In his verbis multi hæserunt. Magnus etiam Lipsius, qui legendum putat: *oculis effossis, manibus, cruribusque desectis*; sic Pighius quoque coniecit. Sed omnes codices stant pro vulgata, quorum consensus non est temere repudiandus. Frequenter enim duabus pluribusque vocibus veteres addunt unum verbum, quod ultimæ tantum respondet, omissis aliis, quæ præcedentibus conveniunt. Cic. x. ad Att. 3. 'Horum ego summorum Imperatorum non modo res gestas non antepono meis: sed ne fortunam ipsam, qua illi florentissima, nos duriore conflictati videmur.' 'Conflictati' non potest jungi cum florentissima fortuna, sed florentissima uti fortuna dicimus. Terent. And. III. 5. 'Namque hocce tempus præcavere mihi me, Non te ulcisci sinit.' Præcavere mihi me jubet scilicet. Inferius Noster lib. iv, 12, 37. His 'oculos, alii manus amputabant.' Effodiuntur oculi, non amputantur. Exempla in promptu sunt alia, et a Viris doctis pridem non pauca sunt congesta. Sic et hic locus explicandus, ac si scriptum esset 'oculis erutis, manibus desectis, et cruribus defossis.' *Græv.* Sic quoque Gron. ad Sen. III. de Ira 3. ubi docet supplicii genus fuisse, homines dimidiatos in terram defodere, et sic interficere. Et *Burm.* ad Vell. II. 52. qui tamen mavult *effossis*, ut id, quod ad oculos proprie pertinet, etiam ad alia extendatur. Veteres sæpe utuntur hac brevitate sermonis. *Ulpian.* l. 21. §. 1. D. de *Ædil. Ed.* 'Aut jussu ejus furtum, sive damnum cui datum sit.' *Catull.* Carm. LXIV. 102. 'Aut mortem oppeteret The-seus, aut præmia laudis.' Vid. ibi

Passerat. *Perizon.* ad Sanct. Min. IV. 8. 5. et quæ supr. ad II. 17. 12. dicta sunt. *Add.* cl. *Burm.* ad Vell. II. 128. et ad Quintil. VI. 1. De Marii supplicio *Epit.* Liv. LXXXVIII. *Oros.* v. 21. *Val. M.* IX. 2. et alii.

Ut per singula membra moreretur] Ad eand. sævitiam spectat gloriatio *Veiani Nigri*, 'sesquiplaga interfectum a se' *Subrium Flavium*, ap. *Tac.* 15, 67, 5. et *Caligulæ* præceptum: 'Ita feri, ut mori se sentiat,' *Suet.* cap. 30. item 'lenta' illa 'supplicia,' in *Plin.* *Paneg.* 34, 4. *Freinsh.* *Sen. l. d.* 'Et quasi toties occideret, quoties vulnerabat, paullatim et per singulos artus laceravit.' *Quintil.* *Decl.* VII. 'Excogitant artes detinere supplicia, et de pereuntibus magis sævitia fruitur dolore suspenso.'

§. 27 *Positis singulorum hominum pænis]* Et hoc mirum est loquendi genus *ponere pænas* pro, desistere a puniendo. Sed nemo Latine linguæ peritus, et in veterum scriptorum lectione non hospes, hoc loquendi genus probavit. Suspicio *Florum* scripsisse: *Desitis singulorum hominum pænis.* *Desinere pænam*, ut *desinere artem* ap. *Cic.* pro *Milone*: 'Cum jam natu grandis artem athleticam desiisset.' *desinere disciplinam* ap. *Gell.* xv, 17. 'Omnium tum disciplina Atheniensium tibiis canendi desita est.' Non nego 'ponere' sæpe accipi pro, deponere, ut 'ponere bella,' 'querelas,' 'iram,' 'spem,' 'metum,' 'invidiam:' sed *ponere* et *deponere pænam*, pro, desinere punire, contra legem recte loquentium ponitur. *N. Heins.* conjiciebat *Postpositis*, aut *Posthabitis singulorum hominum pænis.* *Græv.* *Appian.* I. Civ. p. 410. Ὡς δ' ἐξέλιπε τὰ καθ' ἓνα ἄνδρα ἐγκλήματα, ἐπὶ τὰς πόλεις ὁ Σύλλας μετῆει, καὶ ἐκόλαζε καὶ τὰςδε. Sed mirum esse loquendi genus, *ponere pænas*, pro, cessare a pænis, recte ceuset clariss. *Grævius.* Quia tamen hæc

est constans omnium librorum scriptura, dubito nonnihil an Florus, qui et alibi non raro satis insolenter loquitur, putaverit recte dici *ponere pœnas*, pro, finem facere pœnis: quemadmodum qui 'iram,' 'metum,' 'bellum ponere' dicuntur, iis finem faciunt.

Municipia Italiæ splendidissima, sub hasta venierunt] Tanquam hostilia, et bello capta; nam etiam urbes, ut cetera bello capta, vendebantur. Hujus generis est, quod Plin. 4, 20. f. scribit; 'Æmilium Paullum uno die LXXII. Macedoniæ urbes direptas vendidisse.' Sic Vespasiani totam Judæam vendiderunt, auctoribus Josepho, de Bell. Jud. 7, 27. et Zonara, sub finem tomi 1. *Freinsh.* Cæs. II. B. G. 33. 'Sectionem ejus oppidi universam Cæsar vendidit.'

Spoletium] Ryck. male *Spolentum*. Pal. 1. quidam Vineti, Reg. Q, Flor. Duisb. Fran. et o. c. usque ad Vinctum, *Spoletum*. Hoc rejicit Cellar. II. Geog. Ant. 9. auctoribus Liv. XXII. 9. et Vell. I. 14. Græcis Σπολῆτιον esse hic adnotavit Vinetus. Latine an semper 'Spoletium' dicendum sit, mihi nondum liquet. Est ita sine controversia in Vell. Sed ap. alios libri variant. In Liv. Epit. XX. Sigonius pro *Spoletium* e lib. vet. rescripsit *Spoletum*: quod et ibi in alio scripto inveni. Idemque XXII. 9. edidit *Spoletum*; quod utroque loco in sua Edit. retinuit Gronovius. In Suet. Vespas. I. Mss. item varie exhibent *Spoletium* et *Spoletum*. Sed 'Spoletum' agnoscit Priscian. II. p. 597. ap. Sigon. ad Liv. XXVII. 10. idque est in Obseq. c. CXXII. unde genitivus 'Spoleti' ap. Liv. XXIV. 10. et Suet. Gramm. XXI. Nec valde firma est ratio Cellarii, quia incolæ ap. Cic. Plin. aliosque 'Spoletini' dicuntur, 'Spoletium' scribendum esse, non 'Spoleletum'; eo quod a 'Spoletium' fiat 'Spoletinus.' Nam hoc ex eo non

magis consequitur, quam, quia dicitur 'Agrigentinus,' 'Surrentinus,' et 'Tarentinus,' nomina urbium, a quibus hæc fiunt, esse 'Agrigentium,' 'Surrentium,' et 'Tarentium.' Priscian. I. d. a 'Spoletum' facit 'Spoletanus,' ut a 'Toletum' 'Toletanus,' et alia hujusmodi: cujus auctoritate Sigon. in Liv. XXVII. 10. pro *Spoletini* reposuit *Spoletani*, quum ita in lib. vet. scriptum reperisset. Hoc ibi quoque admisit Gronovius; sed nondum alibi inveni. Add. huc, quæ ad Liv. Epit. XX. et XXVII. 10. 8. adnotata sunt.

Interamnium] Quidam libri Vineti *Interamnium*, quidam *Interamna*. 'Interamna' Umbriæ urbs est ap. Strab. et alios. In Prætutianis quoque 'Interamniam' ponit Ptolemæus, et 'Interamniam' Via Latina Liv. X. 36. quæ Straboni v. p. 236. est Ἰντεράμνιον. Ad quam harum pertineat, quod hic scribit Florus, non possum dicere.

Florentia] Editi *Fluentia*, sed illud est in o. Pall. item Mss. Vineti, et quibusd. impressis: est autem hodieque nobilis illa *Florentia* Tusciæ caput: de qua vid. Paullum Merulam, Cosmog. 2, 4, 21. *Freinsh.* *Florentia* etiam in alijs s. et vet. edd. *Fluentia* est ab Aldo. Schegkio ad Vell. II. 28. videtur existimasse legend. *Faventia*. *Præneste* non erat in Berol. Duisb. et v. e. Sed in Prænestinos quoque gravissime animadversum scribunt Appian. et Plut.

§. 28 *Nam Sulmonem vetus oppidum*] Qui totam hanc periodum leget, seriem ejus male connexam, hiulcam, et ἀσύντακτον nullo negotio deprehendet; cui si ordinem suum καὶ σύντακτον reddere voles, ita debebis scribere: *Nam Sulmone (vetus oppidum socium atque amicum) facinus indignum! nondum expugnato, ut obsides jure belli et mox morte damnati duci jubentur: partim ingenio, partim ex veteris scripturæ vestigijs hanc lectionem*

eruius. *Sulmone* sane exaratum reperi in optimis membranis, et omnino ita erat excudendum. *Salm.* Sensus est: Deletum oppidum, non obsides necatos; ut videtur Florus comparasse Sulmonem hanc cum obsidibus, qui, si fidei fallant eorum cives, occidi solent: ut videatur propior conjectura, si legamus; *Jam Sulmonem, vet. opp. soc. atque amicum, (facinus indignum!) nondum expugnatum, ut obsides, rebellium odio, morti* (hoc enim æque bonum quam morte, immo melius) *damnati duci jubentur: sic, &c.* Freinsh. Obsides annon sancti erant, quos lædere et violare piaculum erat, nisi, qui dederat obsides, fidem fregisset, et scelere se obligasset? Sane cum Juppiter ap. Ov. l. M. in consessu Dcorum exaggerat feritatem Lycaonis, commemorat quoque illius in obsides immanitatem: 'Missi de gente Molossa Obsidis unius iugulum mucrone resolvit.' Itaque credo incomparabili doctore meo J. F. Gronovio, censenti rescribendum esse: *ut hostes jure belli, et modo morte damnati duci jubentur.* Hostes jure belli interficiuntur impune. *Græv. Voss. l. et 3. Sulmonem.* Ryck. *Sulmonen:* ceteri o. s. E. v. et J. *Sulmone.* Hæc non possunt consistere *Sulmone*, et *expugnatum*, nisi ex conjectura Salmasii legatur *expugnato*. Sed hoc neque scripti, neque editi ulli habent. Nec video quæ sit sententia in verbis *et modo*. Augustin. III. de C. D. 28. 'Una vero, velint minus reus occidi juberetur, sic tota jussa est civitas trucidari.' Ex his emendationi aut explicationi Flori subsidium peti posse scripserat G. Vossius. Quærant acutiores. Ego non invenio, et adsentior Annæ, huic loco conjecturis sanitatem restitui non posse. Perizonius, quod antea non videram, ad Sanct. Min. II. 5. 5. ostendit, accusativum sæpe ita poni, ut supplendum sit, quod attinet ad, et id supplementum hic quoque adhi-

bendum putat, ut integra oratio sit, quod ad Sulmonem attinet: quamquam vel sine illo vulgatam lectionem per appositionem exponi posse censet: quo etiam inclinare videtur, si recte mentem illius percipio, Wopkensius l. Lection. Tullian. 5. Ita structuræ quidem, quam laborare putabat Salmasius, succurritur; sed sensus eorum, quæ mox sequuntur, mihi nihilo, quam ante, apertior est. *Obsides*, si ita scripsit Florus, non alii intelligi possunt, quam quos dicit Freinshemius: nam hos interdum ob culpam eorum, a quibus dati erant, occisos fuisse e Liv. II. 16. et aliis ap. Grot. de J. B. ac P. III. 4. 14. constat; quod laud dubie jure bellilicere credebant; quum alii inviolabiles haberentur. Sed nescio quomodo Floro in hac comparatione instituenda potissimum in mentem venerit obsidum, quos interfici licebat, cujus rei admodum rara sunt exempla in Romanorum, et aliarum paullo cultiorum gentium, historia. Nec video, quid hic verba *et modo* velint: nam in iis mihi *modo* nihil bonæ sententiæ habere videtur. Wopkensius sententiam totius loci ita explicuit: Quemadmodum obsides jure belli et modo morte damnati duci jubebantur a Sylla, sic quoque Sulmo civitas damnata ab eodem jubebatur deleri. *Jure belli*, hoc est, quasi hoc illi jus belli permetteret. *Et modo morte damnati*, h. e., nulla quæstione, nullo criminis examine adhibito, sed cæco impetu damnati. Hanc interpretationem cur accipere non possim, hæc obstant: primum, quod non potest ostendi obsides, quos dicit Florus, a Sylla damnatos et duci jussos; nam quod hic 'jubentur' per enallagen temporis dictum vult, pro, jubebantur, non facile, ni valde fallor, cuiquam persuadebit: deinde, quod Sylla Sulmonem, quam, ut cetera municipia, quæ Florus memorat, Marianarum partium fuisse credi debet,

non quasi jus belli hoc ei permitteret, sed vere ac plane permittente illo jure damnavit, ac deleri jussit, haud secus atque obsides quidam eodem jure damnari atque occidi poterant: denique, quod testimoniis veterum Scriptorum confirmandum fuisse videtur, modo ea significatione, quam Vir doctus hic illi tribuit, dici. Mihi se adhuc maxime probat conjectura Gronovii et Grævii. Nam hostes captos, et qui se sine exceptione dediderant, jure belli licuisse occidi, et sæpissime occisos fuisse, non necesse est multis probari. Sed quid sit modo, non possum, ut dixi, intelligere. Si ex sententia Wopkensii pro sine ulla forma judicii et processus, ut loquuntur Pragmatici, accipi posset, nihil hic obscuri esset *hostes* pro *obsides* legentibus. Verum quia nondum alibi 'modo' hac significatione usurpatum inveni, neque aliam, quæ huic loco conveniat, scio, non possum desinere hanc vocem suspectam habere. *Morti damnati* Edd. B. S. et P. Lucret. vi. 1230. 'Morti damnatus ut esset.' Declam. in Catilin. c. xx. 'In Hannone suo morti condemnando.' Contra 'Morte damnare' Senec. Ep. lxxi. et Decl. in Cic. et 'Capite condemnare' Snet. Tib. lxi. et Claud. xxxix. 'Duci' pro, ad supplicium duci, frequens est. Vid. Freinsh. Ind. Herald. i. Advers. 11. et Salm. de Mod. Usur. c. xvii. p. 764.

Sic damnatam civitatem jussit Sylla deleri] V. e. *sed damnatam*: ego istam periodum habuerim pro spuria. *Grut.* Videtur tamen necessaria, et ad hoc factum respicere Plin. 3, 5. ubi 'Sulmonem' hanc inter deletas Latii urbes recenset. Diversa ab hac est 'Sulmo' Nasonis patria. *Freinsh.*

CAP. 22 Quæ h. cap. scribit Florinus, lege ap. Appian. Civ. 1. p. 418. Ep. Liv. 90. et seqq. Plura Plut. in Vita Sertorii: Val. M. 1, 2, 4, 7, 3, 6. Auctor de Vir. Ill. cap. 63, et 67.

Eutrop. in princ. sexti. Hic Sertorius cervam candidam insignis formæ per Lusitaniam ducebat, et ab ea, quæ agenda aut vitanda essent, moneri se asseverabat, ut barbari ad omnia, tanquam divinitus imperata, obedi-
rent. Frontin. 1, 11, 13. 1, 5, 1. 1, 10, 1. 2, 1, 3. 4, 7, 6. Oros. 5, 22. *Camers.* Posterius hoc recenset etiam Plin. 8, 32. Plut. Sertor. cap. 16. Val. M. 1, 2, 4. Agell. 15, 22. *Freinsh.*

§. 1 *Hostile potius, an civile*] 'Civile' bellum, quod inter se gerunt cives, et ejusdem loci incolæ: 'hostile,' quod hostes, id est, peregrini, et diversarum civitatum regionumque homines. Ita enim 'hostes' sunt dieti prius, qui postea peregrini, auctore Cic. Off. 1, 12. et Varrone, quarto de Ling. Lat. Quod autem 'hostile' h. l. appellatur, idem etiam 'externum' bellum dicetur in fine huj. cap. et inf. 4, 2. 4. *Vinet.* Ryck. *hostile potius quam civile dixere nescio.* Sed alii melius. *Græv.* Male quoque Reg. Q, Duisb. et v. e. *an servile.*

§. 2 *Profugus tabulæ*] I. e. fugiens illam tabulam et proscriptionem: de eo qui sponte fugit, ut Petron. lv. de ciconia, 'Exul hiemis,' et Val. M. 11. 7. 12. 'Tamquam patriæ fugitivos.' Sed plerumque his adponitur genitivus rei, quam inviti exsilio et fuga amittunt. Ov. ix. M. 409. 'Exul mentisque domusque.' Quintil. Decl. cclx. 'Exulem esse domus suæ, larium suorum.' Tac. 15. A. 1. 'Regni profugus.' Add. supr. iii. 1. 12.

Et jam Africæ, jam Balearibus insulis] Scribere malim, *etiam Africæ, etiam Balearibus insulis, fortunam expertus*: et verum prorsus censeo. *Salm.* Accedo sententiæ Salmasii, veram lectionem censentis, *etiam Africæ, etiam Balearibus.* *Freinsh.* J. F. Gronov. et N. Heins. conjecerunt: *et jam in Africa.* *Græv.* Reg. F *etiam jam Africæ jam Balearibus.* Edd. B. S. P. et A. *etiam Africæ, jam Balearibus.* *Vineti, Camert. et Plant. et in Africa,*

jam et Balearibus. Perizonius putabat Africæ posse esse, in Africa. Vid. ad 1. 18. 8. Ryck. *Boaliaribus*, pro *Baliaribus*. Græci quoque interdum Βαλιαρεῖς, et Latini 'Baliares.' Vid. Drakenb. ad Sil. III. 365. et Oudend. ad Lucan. I. 229.

. *Missusque in Oceanum, Fortunatas insulas penetravit*] Falsa manifesto scriptura: a quo enim missus, jam sui juris, et imperator ipse? Præterea non penetravit insulas Fortunatas, sed meditatus est tantum id consilium, non exequutus: testor Sall. Incert. 9, 22. ab Acrone citatum, qui tradit, Sertorium victum voluisse fugere ad insulas Fortunatas. Testor Plut. Sertor. cap. 13. qui idem voluisse tantum scribit, efficere non potuisse. Quid ergo? scribend. *nissusque in Oceanum Fortunatasque insulas penetrare*: eo magis, quod illud *Fortunatasque* etiam extet in vet. nostra editione. Fortunatæ hodie putantur *Isole di Canaria*, Franc. Lopez di Gomara nell' Hist. Gener. delle Indie, cap. 223. *Freinsh.* Ryck. *missusque in Oceanum fortunatasque insulas penetravit*. *Freinsh.* legere malebat: *nissusque in Oceanum fortunatasque insulas penetrare*. Lips. *victusque in Oceanum fortunatasque insulas penetravit*: quod placet. Nam in Oceanum victus profugit, quamvis autem non penetravit in insulas fortunatas, consilium tamen ejus fuit eo se recipiendi. Florus sane in rebus his prodendis aut sibi, aut aliorum parum certis narrationibus nimis nonnunquam indulset, ut plurimis docuerunt exemplis eruditi Viri. *Græv.* *Nissus* Freinshemii laudat Wass. ad Sall. Fragm. VI. 27. Magis id probarem, si, quemadmodum a Pal. 2. sic etiam ab aliis abesset *penetravit*: nam id omnino obstat conjecturæ Freinshemii, nisi mutetur in *penetrare*, quod invitis libris non tutum arbitror. Perizonius præferebat *victusque*, sed ipse conjiciebat *fususque*. *Fortunatasque* etiam Reg.

F, Berol. Duisb. Fran. et Edd. vett. præter Ald. *Penetravit*, si non errat Florus, potest accipi sine effectū, pro, penetraturus fuit, penetrare voluit. Suet. Cæs. LII. 'Cum Cleopatra eadem nave thalamego pæne Æthiopia tenuis Ægyptum penetravit, nisi exercitus sequi recusasset.' Vid. ad 1. 18. 12.

§. 3 *Viro cum viris*] Sic v. e. et Mss. aliquot Vineti, omnesque Pall. aliæ edd. præponunt, *ubi viro*, &c. Grut. Vulgatissimum autem est illud, "Ὁμοίον ὁμοίῳ φίλον, *Simile simili gaudere*: et exempla dictaque in hoc genus trita. *Freinsh.* Pal. 2. in exemplari Salmasii, Ed. B. et J. *Vir cum viris*: quidam Vineti *ut viro cum viris*. Ed. S. et P. *ut cum viris*. Ald. et aliæ recentiores, *ubi cum viris*. Hæc omnia orta sunt e corrupto *vir* pro *viro*, e quo deinde alii fecerunt *ut*, et e conlatione exemplarium *ut viro*, et *ubi viro*.

Hispani militis vigor] Etiam sup. 2, 17, 13. dictum est, Hispanos non tam animis viribusque, quam ducibus defectos, nihil egregium ausos. *Freinsh.*

Romano duce] Non minus in duce, quam exercitu, reponendum, sup. 2, 18. 11. monuimus. *Idem*.

§. 4 *Ad Mithridatem quoque respexit*] Cum Mithridate enim fœdus junxit: cujus capita in Plut. Sertor. cap. 40. et Lucullo. *Idem*.

Regemque classe juvit] Exorbitavit in hoc etiam loco Florus, Mithridatem enim non classe juvit Sertorius, sed contraria plane conditione fœdus fuit iuitum inter Sertorium et Mithridatem, nimirum ut ille Regi e suis ducem et milites, et contra Rex Sertorio mitteret classem 43. navium et pecuniam, teste Plutarcho, ut observavit cl. et amicissimus Perizonius Animadv. Hist. cap. 2. idque firmat auctoritate Ciceronis in Orat. pro Leg. Manil. ubi ait: 'Ab eodem imperatore [L. Lucullo] classem magnam et ornatam, quæ ducibus Serto-

rianis ad Italiam studio inflammato raperetur [ex regno Mithridatis] superatam esse atque depressam. Quin Mithridates classe instructissimus erat, antequam ad Sertorium legatos suos mitteret, ut patet ex ead. Orat. c. 4. 'Mithridates omne tempus non ad oblivionem veteris belli, sed ad comparationem novi contulit, qui posteaquam maximas ædificasset ornassetque classes, exercitus permagnos comparasset, &c. usque in Hispaniam legatos Ecbatanis misit ad eos duces, quibuscum tum bellum gerebamus: hoc est, ad Sertorium, qui in sequentibus nominatur, ut recte laudatus amicus noster. Græv.

§. 5 *Et quid futurum fuit*] Veteres libri ita distinguunt: *Et quid futurum fuit satis tanto hosti?* sed male: alii, *Et quid futurum fuit satis?* etiam male. Salm. Mihi videntur excidisse quædam h. l. quomocumque enim componas reliquias istas, parum sani sensus elicias: putem, Florum hoc voluisse dicere, quibusvis verbis id fecerit: Et quid futurum fuit, si tanti duces conjungerentur? Mithridates nempe et Sertorius: sic supr. 2, 8, 7. 'Et quod illud fuisset periculum, si se consilii ejus rex tradidisset?' Freinsh. Dissentit a Freinsh. Rupertus, et ita hæc interpretatur: Quum Sertorius fœdus cum Mithridate fecisset, eique classem auxilio misisset, 'quid futurum fuit?' i. e. quid non imminabat populo Romano? Si Florus ea scripsisset, quæ pro paraphrasi ponit Rupertus, non multo melior esset sensus, quam nunc est. Freinshemii suspicionem confirmat usus Linguae Latinæ. Nam formula 'quid futurum est,' vel 'fuit?' ita fere ponitur, ut aliquid addatur, quod integram sententiam expleat et absolvat. Phæd. i. F. 6. 'Quidnam futurum est, si crearit liberos?' Vid. ad III. 21. 17. Add. Liv. II. 1. et 32. III. 64. et XXVII. 44.

Nec tamen prius] Ejicerem quæ

præcesserunt: *Hi copias viri diu et ancipiti semper acie attrivere*: nam eadem mox sequuntur convenientiori sede. Freinsh. Mihi magis probatur sententia Grævii.

§. 6 *Ancipiti semper acie dimicaverunt*] Libri, *domaverunt*, aut *domuerunt*; melius: vide periodum: *Copias ejus prope tota Hispania persequuti, diu et ancipiti semper acie domaverunt*. Salm. *Domaverunt*] Est a Pal. 1. nec divertunt alii duo, quam quod ii *domuerunt*: editi prius, *dimicaverunt*. Grat. In nostra etiam est *domaverunt*. Freinsh. Ryck. Ed. Junt. et recentiores *dimicaverunt*. Reg. Q, Fran. Voss. 3. *domuerunt*: ceteri *domaverunt*. Ald. *domitaverunt*. Hoc a correctore esse videtur, qui e duabus lectionibus *domaverunt*, et *dimicaverunt*, unam concinnare voluerit, quæ ex utraque aliquid haberet.

Diu et ancipiti semper acie domuerunt] Hæc verba delenda esse dudum subodoratus sum. Quis enim sibi persuadeat in tanta brevitate Florum bis et quidem ineptissime sententiam eandem posuisse, iisdem verbis conceptam? Nam quod præcedit: 'Hi copias viri diu et ancipiti semper acie attrivere,' quid aliud significat, quam quod paucis verbis interpositis sequitur: 'Copias ejus prope tota Hispania persecuti diu et ancipiti semper acie domuerunt?' Vidit hoc etiam Anna Tanaquilli Fabri filia elegantissima. Fontem erroris vidcor deprehendisse. Hæc verba *prope tota Hispania persecuti* suo loco fuerunt deturbata; dein margini adscripta, ut et interpretatio *roû attrivere*, quod magister quidam exposuit per *domuerunt*, hoc enim plures libri pro *dimicaverunt* ostentant. Hæc cum ab imperito et supino librario postea in contextum essent posita, sed non suo loco, alius, ut sententiam quandam efficerent, allevit ex præcedente periodo: *Copias ejus diu et ancipiti semper acie*, perquam absurde. Manum autem Flori

hanc esse facile mihi, credo, adstipulabuntur emunctæ naris homines : *Hi copias viri prope tota Hispania persecuti diu et ancipiti semper acie attrivere : nec tamen prius bello, quam suorum scelere et insidiis extinctus est. Prima per legatos certamina habita.* Græv.

Quum hinc Domitius, et cohortes inde Herculeii proluderent] Florum per indicem tantum legerant, qui haec lectionem nobis supposuerunt : qui cum nescio quas Hirtulei cohortes apud Frontinum legissent ; satis habuerunt statim illas huc introducere : jure, an injuria, id facerent, facile securi. *Ethorius*, in omnibus vett. habetur : legend. et *Thorius* : distinguend. quum hinc Domitius et *Thorius*, inde *Herculei* proluderent. Domitius et *Thorius* (sive is sit *Thoranius* Plutarcho, Metelli legatus) ‘hinc,’ nempe ex partibus Metelli, ‘inde’ ex partibus Sertorii, *Hirtulei*, sive *Herculei* : duos fuisse Herculios fratres in partibus Sertorii omnibus notissimum est. Plutarchus Domitium et Lusium vocat, non Thorium, Δομέτιον δὲ, inquit, καὶ Λούσιον ἀνθύπατον ὄντα τῆς ἐτέρας Ἰβηρίας διὰ τοῦ ταμίου καταγωνισάμενος. Sed hic *Thorius*, Domitio junctus, sine dubio is est, qui, ut supra diximus, Plutarcho *Thoranius*, quem devicit Sertorius : verba Plutarchi : Κατὰ κράτος καὶ Θωράκιον ἄλλον ἡγεμόνα τῶν ἀπὸ Μετέλλου πεμφθέντων μετὰ δυνάμεως ἀνέειλεν. Sed ut hæc incerta esse possent : ita de veritate lectionis, quam exhibuimus, nullus dubitare possum. *Salm.* Secutus sum editiorem Stadii, et *Salmasii* judicium, volentibus vett. omnibus : in quibus, et *horius*, aut, *Ethorius*. ‘*Thoranius*’ est Plut. Sertorio cap. 18. ut idem *Salmasius* notat. ‘*Thorius*’ aliquis est ap. Hirt. de B. Alex. cap. 57. Porro Pal. 1. habet *Hirtuleii* ; quomodo editur in *Fragm. Sall. Hist.* 2, 2, 9. *Freinsh.* *Ethorius* Pall. et Fran. et *horius* Naz. et ceteri scripti, et edd. vett. præter Ald. a qua ortum

videtur cohortes, quod etiam *Vinetus*, quamquam in suis invenerat *ethorius*, sequutus est. Recte restitutum est et *Thorius*, et ita in suo *Floro* Ms. legi testatur *Fabric.* ad *Oros.* v. 23. Nescio quid sit, quod scribit *Keuchen.* ad *Frontin.* 1. 5. 8. *Salmasium* implicare lectionem scriptam ap. *Frontin.* Ipse se implicat, non *Frontinum* *Salmasius*. Alterum nomen in Naz. et nonnullis *Vineti* erat *Hirtulei* : in *Duisb. Fran.* et v. e. *Hirculei* : *Pall. Ryck.* quidam *Vineti* et ceteri *Herculei* et *Herculeii*. Hos crebro memorant veteres. *Epit. Liv.* xc. *Frontin.* 1. 5. 8. II. 1. 2. et II. 7. 5. *Oros.* v. 23. et *Eutrop.* vi. 1. Sed nomen ubique variat. Credo rectum esse *Hirtuleius*, e quo, ut ignotiore, scribæ facilius facere potuerunt *Herculeius*, quam ex hoc *Hirtuleius*. *Add. Vinet.* ad *Eutrop.* *Carrion.* ad *Fragm. Sall.* et *Fabric.* ad *Oros.* *Proluderent* in *Ryck.* perperam erat *pluderent*. *Camers, Stad.* et *Vinet.* *praluderent*. Non est, cur mutetur *proluderent*, quod alii scripti et vett. edd. habent. *Prolusisse* autem dicit *Legatos*, quod prælia illorum quasi præparatio legitimi certaminis inter ipsos Imperatores erant. *Vid.* ad IV. 2. 2.

§. 7 *Segoviam*] De hac urbe locisque aliis Hispanis, quæ hic memorantur, consulendus omnino *Ludovicus Nouius.* *Freinsh.* *Hirtuleium* a *Metello* ad *Italicam urbem* *Bæticiæ* vicum scribit *Orosius*. De rebus ad *Lanronem* et *Suconem* gestis *Idem*, *Plut.* et *Appian.*

§. 8 *Misera*] Sensus est : *Misera* Hispania dabat pœnas discordiæ inter Romanos. Solet autem ita fieri : nec egemus exemplis. *Freinsh.*

§. 9 *Oppresso domestica fraude Sertorio*] In convivio illo, quod descripsit *Sall. H.* 3, 5, 22. *Idem.* ‘Per domesticos percussores’ supr. II. 17. 17. A *Perperna* et aliis quibusdam ex invidia et ambitione occisum, sed *Perpernam*, qui neque virtute neque

consilio Sertorio par erat, post necem illius imperio suscepto, mox a Pompeio victum et interfectum tradit Plut. Locum Strabonis, qui III. p. 61. Sertorium morbo interiisse scribit, adplaudentibus Doctis emendavit Putetan. ad Vell. II. 30. *Perpenna* hic quoque male quidam libri. Vid. ad II. 20. 6.

Terme, Tutia] Lege *Termes*, ex libris. Ptolomæo, Τέρμης. *Salm. Osca, Termes, Tutia*] Sic fere Pall. nempe, *Termestudia*, aut *Oscater Mestudia*: editi antea, *Terme*. Grut. Nostra vetus, *Ostater, Mestudia*. Freinsh. Ryck. etiam *Termes*, ut legend. ex suis præcepit Salmasius, et quondam monuerat Lipsius. Nec non Gerhardus G. F. Vossius: qui et *Uxama* scribi iussit. Ut et *in fame* nihil non experta, non *infame*, ut omnes editi. Græv. Naz. *Osca termestudii*. Ryck. *osta tremestudia*. Duisb. et v. e. *Osca Termestudia*. Sic quoque Voss. 1. 2. sed *Termestudia*. Voss. 3. *Osca Trimestudia*. E Toll. et Regg. nihil adnotatum erat. Fran. et ceteræ edd. vett. ut exemplar Freinshemii. *Auxuma* libri Vineti, Pal. pr. Duisb. Fran. Voss. 1. 2. et v. e. '*Uxama*' est Orosio et aliis ap. Cellar. II. Geog. 1. quo modo hic quoque legendum esse recte censent Voss. et Heins. ad Vell. II. 30.

In fame] Ita Vineti Mss. quidam: editi enim omnes, et *infame*, unica dictione; quomodo fere Pall. quod neque omnino ideo damnaverim. Gruter. Prior lectio stabilitur simili loco inf. 4, 5, 3. et eo, quod de fame Calaguritana Val. M. 7. 6. 3. ext. recenset: Eos 'uxores natosque ad usum nefariæ dapis vertere, et reliquias salire non dubitasse:' quod idem firmat Sallustius, H. 3, 1, 10. nam de his ipsis loquitur; eo devenisse, ut uxoribus liberisque mactatis, eorumque 'parte consumpta, reliqua cadaverum ad diuturnitatem usus sal-

lerent.' Vide quo scelerum homines adigat necessitas. Adde quæ notamus supr. 2, 18, 14. et Bernecærum ad Suet. Augusto, 14, 1. *Freinsh.* Ryck. Fran. et edd. vett. excepta Sab. *in fame*. *Infame* exponi potest ex Oros. qui v. 23. Calagurim ad 'infames escas' compulsam scribit. Sed recte tuetur Freinsh. *in fame*; nam de ea sola Florus loquitur, quum aliqui homines multa infamia non una ratione possint experiri. Porro Ryck. Pal. post. Duisb. Berol. Fran. Voss. 1. 2. Ed. v. B. S. et Hervagiana Camertis *Calagurris*, quemadmodum scribi volebat Voss. ad Vell. I. d. Græci uno *r* scribunt, idque in Latinis etiam probat Cellarius, præter scripturam Græcorum etiam una nixus Inscriptione Latina. Sed scripti editique Latini ubique variant, et in optimis Edd. nunc fere est *Calagurris*, ut in Liv. xxxix. 21. Cæs. I. B. C. 60. Suet. Aug. xlix. Anson. de Professorib. I. et Epist. xxv. Val. M. vii. 6. et Prudent. II. *Στεφ.* iv. 31. In Liv. Epit. xciii. est, 'Ab obsidione oppidi Calagurii depulsus.' Hoc non potest esse, nisi a recto *Calagurium*, ut hic Vinetus. Sed in scripto, quem contuli, erat *oppidi Calaguris*.

§. 10 *Ut triumpharent*] Nam ex civilibus bellis non triumphatur: 'quia ut necessariæ istæ, ita lugubres semper existimatæ, victoriæ sunt: utpote non externo, sed domestico, partæ cruore.' Val. M. 2, 8, 7. Adde Paneg. Vet. 12, 6. Hinc Lucanus, princ. operis: 'Bella geri placuit nullos habitura triumphos.' Hoc est, civilia. Sic Cæsar de civibus non triumphavit: quo respexit Noster inf. 4, 2, 89. 'Pharsalia, et Thapsos, et Munda, nusquam: et quanto majora erant de quibus non triumphabat?' Rationem reddit Appian. Civ. lib. 2. p. 491. nec ipsi honestum futurum fuisse, et civibus luetuosum et infaustissimum: nam ob externas victorias talia fieri

solita: 'domestica mala tristitia operienda,' ut ait Tac. 3, 18, 3. Cæsar tamen Augustus triumphavit ex Actiaca victoria, Ep. Liv. 133. Nisi forte et ille externum bellum videri voluit istud. Freinsh. In Florent. Duisb. et v. c. non est distinctio ante 'victores.' Alterum magis videtur convenire stilo Flori.

CAP. 23 Scribunt hæc Ep. Liv. 90. Pint. Pompeio, cap. 25. Appian. Civ. lib. 1. p. 416. Val. M. 2, 3. Lepidus Cos. fuit A. U. 676. Euseb. Lib. Temp. dicit, Olympiade 157. hostem publice judicatum. Cam.

§. 1 *Sed quantum lateque*] Quid sibi velint hæc quisquiliæ, non exputo. Istud contendere ausim, sequentia Florum absque exclamatione, narrative, ut loquuntur, concepisse, hoc modo: *Fax illius motus ab ipso Syllæ rogo exarsit.* Idem lusus supr. 3, 18, 4. 'Eadem fax, quæ Drnsum cremavit, socios in arma et oppugnationem nr bis accendit.' Ov. F. 2. 'Coude tuas, Hymenæe, faces, et ab ignibus atris Aufer; habent alias mœsta sepulcra faces.' Ceterum, quod de positione verborum diximus, multis Auctoris locis possemus adstruere: sic enim solet ille primo proponere, quale bellum narraturus sit: mox caussam ejus subjicere, eo quem dixi modo: demum ipsam historiam exequi. Sic supr. 2, 8, 5. 2, 14, 2. 2, 15, 3. 2, 16, 2, 3, 5, 1. 3, 14, 1. &c. Freinsh. In-epte: *quantum lateque fax exarsit.* Recte N. Heins. *quantum quamque late fax illius motus ab ipso Sullæ rogo exarsit.* Græv. Is. Voss. conjece-rat, *quam longe lateque.* Anna hæc abjicienda putat. Perizon. ad Sanct. Min. i. 18. *quantum lateque* exponit, quantum et quam late. Sed vellem ostendisset etiam alios sic loqui. Voss. 3. *sed quam lateque.* Magl. *sed quantum late:* unde suspicari quis posset, *sed quam late.* Nam *quam* e compendio scribendi facile degenerare potest in

quantum. Recte, et ex consuetudine Flori, ut bene animadvertit Freinsh. haberet locus, si hæc ejicere liceret. Sed sequendi sunt libri.

Ab ipso Syllæ rogo] Vere: nam crematus hic primus omnium Corneliorum, cum majores ejus terra conderentur. Advertit Stadins, ex Cic. de Leg. 2, 22. ubi caussam ejus rei dicit fuisse, quod Sylla Marii reliquias dissipari jnsserat (quod etiam Val. M. 9, 2, 1. refert) eoque talionem metuebat. Insignis est sententia ap. Saxonem, nt est iste auctor ultra seculum snum, Hist. Dan. lib. 5. p. 79. 'Par est, ut alieni corruptor cineris, nullo funeris obsequio donetur; sortemque proprioferat corpore, quam in alieno perpetrarit.' In hac list. ap. Ampelium, pro metu Siciliæ, leg. metu Syllæ. Freinsh.

§. 3 *Quid aliud quam*] Sic II. 2. 25. Liv. vi. 41. 'Quid igitur aliud quam tollit ex civitate auspicia, qui...?' Idem xxii. 60. 'Quid enim aliud quam admonendi essetis, ut morem traditum a patribus servaretis?' Et xxxi. 13. 'Quid aliud quam publicatam pro beneficio, tamquam ob noxam, suam pecuniam fore?' Et nihil aliud quam. Ov. i. Tr. 2. 37. 'At pia nil aliud qnam me dolet exule conjux.' Liv. xxiv. 36. 'Nihil aliud ab suis quam inopia aggravari socios.' xxvii. 18. 'Per aspreta primo, nihil aliud quam via impediti, iere.' Et xlv. 22. 'Qui nihil aliud quam quieverunt hoc bello.' Flor. inf. iv. 2. 80. Vid. Gronov. ad Liv. xxxi. 24. Perizon. ad Sanct. Min. iv. 5. 11. et Burm. ad Petron. lxxxvi. Aliter tamen Liv. xxxiv. 2. 'Quid enim nunc aliud per vias et compita faciunt, quam quod aliæ rogationes Tribunorum pl. suadent, aliæ legem abrogandam censent?' Hic, si morem loquendi Livii, et acerrimum illud J. Fr. Gronovii judicium de simili loco Livii xxvi. 2. sequimur, suspecta possunt videri

verba faciunt, et quod. Sed de his nihil pronuncio: quod satis certum esse puto, hæc quoque recte dici posse. Vid. clar. Drakenb. ad Liv. iv. 26. 12. *Ad bellum revocabantur* Pal. 2. et Voss. 3.

Quamvis male capta, jure tamen] Apparet igitur, non idem 'jus' esse, et 'justum.' 'Jus' enim positivum, ut appellant, a jubendo dictum; lex est, arbitrio imperantis lata: quapropter evenit, ut tales plerumque leges sint, quales earum auctores. Egregia est in hanc rem disputatio Alcibiadis et Periclis, ap. Xen. Mem. lib. 1. p. 718. quam attente legisse et considerasse, operæ pretium fuerit. Ideo, secundum Cic. de Leg. 1, 15. 'Stultissimum est, existimare omnia justa esse, quæ scita sint in populorum institutis et legibus.' Quare pulcre in l. 183. de R. J. dictum est: 'Etsi nihil facile mutandum est ex solennibus: tamen ubi æquitas evidens poscit, subveniendum est.' Hinc intelligitur, quid in animo habuerit Tac. 3, 27, 2. cum 12. tabulas 'finem æqui juris' diceret. Affine est huic, quod in l. pen. de Just. et Jur. scribitur: 'Prætorum jus dicere, etiam cum inique decernit.' *Freinsh.* Sall. II. de Rep. Ord. Syllæ 'omnia in victoria lege belli licuerunt.' Itaque dicebat, 'se prædam suam vendere.' Cic. II. Off. 8. et III. Verr. 35. Add. Schulting. ad Sen. Controv. I. Sed non satis intelligo hunc locum: quandoquidem non possum videre, quomodo cohæreat hæc oratio, *quum bona civium ... male capta ... repetitio eorum ...* Si addidisset Florus *essent*, vel *fuissent*, aliqua foret in his sententia, nec tamen, ut mihi videtur, valde bona. Tullius putabat deesse *venissent*, et adscripserat locum Flori IV. 12. 52. et Sall. I. Histor. in Orat. Lepidi. Habuit, opinor, ante oculos verba Lepidi: 'Bona civium miserrimum, quasi Cimbricam prædam, venum, aut dono data.' Refert hæc

quamvis male capta, jure tamen, cum aliis ad Syllam. Sed valde dubito, an ea potius pertineant ad illos, qui bona proscriptorum emerant. Nam de Sylla sufficebat, quod dixerat, eum jure belli proscripsisse inimicos et bona eorum addixisse. Itaque puto potius excidisse, *possiderentur, tenerentur*, vel aliud verbum illi sententiæ conveniens. Etiam suspectum est *capta*. Sive enim de Sylla, sive de sectoribus hæc accipias, satis insolens erit genus loquendi *capere bona civium*. Mallet scriptum fuisset *parta*. *Male parta*, pro, improba, non bona, nec laudabili ratione parta: ut in illo Plauti Pæn. IV. 2. 22. 'Male partum male disperit;' et in dicto Nævii, quod Cicero II. Phil. 27. ad auctiones hastæ transfert: 'Male parta male dilabuntur.' Improbum autem fuisse habitum e spoliis civium proscriptorum opes comparare, ostendit Cicero, qui II. Phil. 26. VI. Parad. 2. et alibi sæpe invehitur in eos, qui ad hastam Syllæ et Cæsaris accesserant, et II. Off. 8. perditos vocat. Sed tamen, quamquam hoc genus quæstus improbum erat, Florus dicit bona illa *jure parta* fuisse, eodem sc. quo a Sylla vendita erant. Sic Lepidus ap. Sall. l. d. 'Atque illa,' inquit, 'quæ tum formidine mercatus sum, pretio soluto, jure, dominis tamen restituo.' *Addicere* porro verbum est auctionum et venditionum tam publicarum, quam privatarum. Suet. Cæs. L. 'Amplissima prædia ex auctionibus hastæ ei nummo addixit.' Et Aug. XXIV. et Calig. XXXVIII. Cic. pro Cæcin. V. et VI. 'Quum esset hæc auctio hereditaria constituta ... adest ad tabulam, licetur Æbutius ... fundus addicitur Æbutio.' Petron. XIV. 'Vel minoris pallium addicere placuit.' Voss. 2. *repetitio eorum fieret procul d.*

Labefactabat] Cic. II. Off. 22. 'Labefactant fundamenta Reipubl.' et I. Catil. 1. 'Ti. Gracchum mediocriter

labefactantem statum Reip.' Hoc etiam 'concutere,' et 'convellere Remp.' et 'statum Reip.' dicitur. Vid. Heins. ad Vell. II. 2. 'Compositus' pro pacato, tranquillo. Ov. III. Art. 259. 'Mare compositum.' Cic. pro Marcell. IX. 'In hoc elaborandum est ut Rempubl. constituas, eaque tu in primis composita summa tranquillitate et otio perfruare.' Add. Freinsh. Ind. Liv. XXV. 40. et Suet. Calig. I.

§. 4 *Ne vulnera curatione ipsa rescinderentur*] Elegans translatio, et frequens scriptoribus. Ad eum sensum Seneca, in princ. Consol. ad Helviam: 'In morbis nihil est perniciosius, quam immatura medicina:' et de Benef. 5, 16. 'Ingratus L. Sylla, qui patriam durioribus remediis, quam pericula erant, sanavit.' Tac. 3, 28, 1. 'Cn. Pompeius gravior remediis, quam delicta erant:' et 12, 54, 3. 'Felix intempestivis remediis delicta accendebat.' Contra Cic. 'Appii vulnera non refricando' salutis provinciae suae consulebat, ad Att. 5, 15. His talibus accidit sæpe, quod de malis oratoribus est ap. Cic. de Orat. 2, 75. ut 'quæ sanare non possunt, exulcerent.' Freinsh. Notum est hoc Ov. 'Curando fieri quædam majora videmus Vulnera: quæ melius non tetigisse fuit.' 'Rempublicam ægram' et 'ægrotare' sæpe Cicero alique dicunt. Vid. Abram. ad Cic. pro Milon. XXV. 'Rescindere vulnera' quoque translata significatione frequens est. Heins. ad Ov. III. Tr. 11. 63. et Græv. ad Cic. ad Att. III. 15.

§. 5 *Turbidis concionibus*] Extat una concionum ejus ap. Sall. Hist. primo. Freinsh.

§. 6 *Sed Milvium pontem*] Nazarianus, *Mulvium*. *Milvius* vulgo vocatur. *Milvius*, et *Molvius*, in vetustis libris non raro scriptum reperitur. Ap. Ammian. etiam 'Mulvium' quodam loco legimus. Græci quoque *Μούλβιον*. Fasti Siculi, qui nuper a

summo Viro Josepho Scaligero editi sunt, *Μουλυβιον* scriptum habent, pro *Μούλβιον*. Καὶ φανερώτατα πίπτει μὲν ἐπὶ 'Ρώμης Μαξέντιος πηγὴς εἰς τὸν Τίβεριν ποταμὸν, εἰς τὴν γέφυραν Μουλυβίου βασιλεύσας ἔτη 5'. Pluribus de hac scriptura dicemus alibi. Salm. Pal. 2. et Flor. perperam *sublicium*. Fran. ambigue *Muluivum*, vel *Mulmum*. *Mulvium* in optimis exemplaribus aliorum Scriptorum legi tradunt Docti. Vid. Gruter. et Rupert. ad Sall. Cat. XLV. Schott. ad Aur. Vict. LXXII. Gruter. et Salm. ad Trebell. Poll. Gallien. Cap. XVIII. Heins. ad Claud. VI. Cons. Honor. 544. et ad Prudent. I. contr. Symm. 483. et Victor. ad Cic. XIII. ad Att. 33. qui se etiam in Taciti Vett. Codd. eandem scripturam invenisse testatur. Nardinus tamen Rom. Vet. VIII. 3. primum ab Æmilio Scauro conditore *Æmilium*, deinde corrupte *Milvium* dictum putat.

Signiferi] Vid. Indic. Cic. pro Mur. XXV. 'Qui esset futurus dux et signifer calamitosorum.' Id. pro Planc. XXX. et Suet. Ner. XXVI.

§. 7 *Etruriam*] Ita Pall. tres: ita v. e. [etiam nostra] aliæ, in *Etruriam*. Gruter. Ad Historiam pulcre Rutil. Itin. lib. I. vs. 295. 'Inter castrorum vestigia sermo retexit Sardoam, Lepido præcipitante, fugam. Litore namque Cosæ cognatos depulit hostes Virtutem Catuli Roma secuta ducis.' Freinsh. Ryck. et edd. *incruenta fuga in Etruriam*. Cur deleverint Palatini et eos secuti Gruterus et Freinshem. particulam *in*, viderint: caussa est nulla: imo lex loquendi eam poscit. Non ignoro quidem nonnunquam regionum nomina quadam ellipsi poni ad exemplum urbium: sed hic nihil loci est isti ellipsi. Caput hoc in elegantibus Flori est numerandum. Græv. In Magl. *in* adscriptum erat: a ceteris scriptis abest: nec ex olim editis ullus habet præter Aldinum, a quo Camers et alii acceperunt. Gruterus, et deinde sequentes rursus ex-

cluserunt, quod non placuit Amstelo-
damensibus. Non video, cur hic non
æque possit locum habere ellipsis
præpositionis, atque ap. alios quam-
plurimos, etiam ipsum Florum II. 2.
15. et III. 10. 16. Vid. Sanct. Min.
IV. 6. et ibi Perizon.

Morbo et pœnitentia] Plinius firmat,
7, 53. ubi malim: *quem eventui anxie-
tate didicimus mortuum*: quamvis nec
eorum iudicium damnem, qui legunt:
*quem divortii anxietate diximus mor-
tuum*. Plut. Pompeio, cap. 26. 'Mor-
bo correptus expiravit, fractus animo,
non ob res perditas (ut autumant)
sed quum esset nactus epistolium, ex

quo stuprum uxoris comperit.' Perit
igitur incruenta morte, quamvis di-
versum videatur, velle Sueton. Cæs.
5, 2. ubi 'Post necem consulis' Lepi-
di. Sed advertendum, 'necis' voca-
bulum etiam pro morte non violenta
sumi, sicut ad Justin. 42, 1, 1. nota-
vit Berneccerus. *Freinsh.*

*Quod non temere alias in civilibus
bellis*] Sic v. e. et novissimæ aliquot,
item Mss. Vineti: antea inepte lege-
batur: *quod non temere aliis in civili-
bus, &c.* Grut. *Temere alias* est in o. s.

Pace contenti fuerunt] Alias enim
dominatio, vel saltem vindicta, peti
solet. *Freinsh.*

LIBER IV.

CAP. I Bellum Catilinarium scri-
bunt fere omnes. Ep. Liv. 102. et
103. Item Sall. Appian. Civ. lib. 2.
p. 428. Plut. in Vitis Syllæ, Ciceroni-
s, Cæsaris. Val. M. 5, 8, 5. et 5, 1.
5, 11. August. Civ. 1, 5, 2, 23. Oros.
6, 6. Extant quatuor Ciceronis In-
vectivarum in L. Catilinam libri, qui-
bus rem totam simul, et eleganter,
complexus est. Meminit Euseb. Lib.
Temp. et Plin. 7, 28. Juv. Sat. 10.
Gestum est autem bellum hoc anno
689. ab U. C. auctore Eutropio, 6, 4.
Sed videtur legend. 699. Depravatus
est numerus annorum ap. Oros. 799.
pro 699. Plin. 9, 33. dicit, Ciceronem
fuisse Cos. A. U. C. 700. in cuius
consulatu hæc gesta sunt. *Camers.*
Pighius in Annal. Ciceronis consula-
tum refert ad A. U. C. 690. *Freinsh.*

§. I *Catilinam*] Continuat ista cum
præced. v. e. item Pal. 3. recte; ne-
que enim hinc commode liber novus
auspicandus. Grut. Hoc caput Ryck.

et multi alii libri rejiciunt in præce-
dentem librum, et merito. *Græv.*
Continuat etiam cum præcedd. liber
Duisb.

*Luxuria primum, tum hinc conflatu
egestas*] Plautus in pr. Trinummi fa-
bulæ, facit 'luxuriam inopiæ ma-
trem.' Hinc Claud. in Ruffin. 1, 35.
'Et luxus populator opum, cui sem-
per adhærens Infelix humili gressu
comitatur egestas.' *Camers.* Adde
supr. 3, 12, 8. et 3, 12, 12. et omnino
Sallustium, hujus Catilinariæ libro,
loco non uno, sed nominatim 18, 3.
item Heraldum, ad Martial. 3, 10, 3.
Freinsh. 'Egestas rei familiaris' c-
tiam Suet. Vit. VII. 'Inopia rei fami-
liaris' Sall. Cat. v. 'Penuria rei fa-
miliaris' Decl. in Sall.

Simul occasio] Vide supr. 3, 5, 4.
et 3, 6, 1. Idem dicit Sall. Cat. 16,
6. 'In Italia nullus exercitus: Cn.
Pompeius in extremis terris bellum
gerebat.' Et hic est morbus maguo-

rum imperiorum, ut late diffusa non ubique æqualiter regi possint: vide quæ notamus inf. 4, 12, 29. *Freinsh.*

§. 2 *Consules trucidare*] *Ryck. consule trucidare: leg. consulem trucidare.* Solum enim Ciceronem e medio tollere decreverat Catilina. Antonius dicebatur clam ejus consiliis favere. *Græv.* Observarat Perizonius eod. modo scriptum esse in *Epit. Liv. cii.* Catilina ‘conjuravit de cæde Consulium et Senatus.’ Videntur rem angere more oratorio: quemadmodum Cicero in Catilinariis sæpe dicit, Catilinam totum Senatum neci destinasse. Catilina quidem etiam ante biennium decreverat Cottam et Torquatum Coss. interficere, de qua conjuratione agit *Sall. Cat. xvi.* sed *Florus* hic ea exsequitur, quæ in consulatum Ciceronis inciderunt.

Quæ omnia] *Me judice*, omnibus libris adstipulantibus, istæ duæ voces expungendæ, et ita locus concipiendus: *Senatum confodere, Consules trucidare, distringere incendiis urbem, diripere ærarium, totam denique remp. funditus tollere, et quidquid nec Hannibal videretur optasse, quibus (o nefas!) sociis aggressus est?* non habent enim illa, quo referantur, si duas illas, quas sustulimus, λέξεις suo loco manere sinas. *Salm. Videretur optasse, quibus (o nefas!) sociis*] Sic v. e. sic *Pall. o.* et proxime his seqq. edd. quibus *id nefas sociis*: nam *Vineti*: videtur optasse. *Quæ omnia quibus (o nefas!) sociis*: satis licenter, si præter libros. *Gruterus.* Præter istos autem socios quos numerat *Florus*, ‘erant complures paullo occultius consilii hujus participes nobiles; quos magis dominationis spes hortabatur, quam inopia, aut alia necessitudo.’ *Sall. Cat. 17. 6.* ut nominatim ‘*M. Crassus*’ eod. l. item ‘*Cæsar*.’ *Plut. Cæsare, cap. 11. Freinsh.* Nusquam ante *Vinetum* inveni quæ omnia. Ea addita sunt ab illis, qui putabant, ‘Senatum confodere,’ et quæ sequuntur,

conjungenda esse cum superioribus, et periodum cum verbo ‘optasse’ finire.

§. 3 *Antonii*] *Antronii*, eorundem omnium librorum consensus facit, ut magis probem. *Antronios* habuisse illam conjurationem, omnibus eruditis notum est: sed et cum *Antonios* eam habuisse nemini dubium sit, fortasse legendi. *Antonii, Antronii, Varguntei, &c. Salm. Autronii*] Sic clare *Pal. 1. ac 2.* [et q. *Mss. Vineti*] non ut in hunc diem vulgati, *Antonii*. *Gruterus.* Vide de hoc *Cic. pro Sylla. Freinsh.* *Amstelodamenses* hic in annotatione *Salmasii Antronii* et *Antronios* mutarunt in *Autronii* et *Autronios*; credo, quod videbant *Gruterum* scribere in *Pall.* esse *Autronii*. Sed mihi certum est, *Gruterum* scripsisse *Antronii*: nam ita e. *Naz. et Pal. post.* adnotaverat *Salmasius*, et e quibusdam suis *Vinetus*. Et sic quoque *Regg. Toll. Voss. 1. 3. et Fran. Rycianus Andronii. Pal. 1. Antoneii. Duisb. et o. e. Antonii. Voss. 2. Autronii.* Verum nomen esse *Autronios* dudum e. *Fastis, Nummis, et Mss.* ostenderunt alii ad h. l. ad *Sall. Cat. xvii. Cic. pro Syll. i. et Suet. Cæs. ix.*

Tunc maxime] *N. tunc cum maxime, ἀρχαϊκῶς.* Cum maxime autem est ἔτι μάλιστα. Glossæ ‘Cum maxime, αὐτόθεν.’ *Salm. Cum maxime*] Sæpius autem occurrunt exempla hujus depravationis, quæ sollicitè collegit *Zinzerlingius Promulside Critic. Juvén. Freinsh. Fran. tñ maxime.* Primus *Freinshemius*, opinor, edidit cum maxime, et post eum *Anna, Grævius, et Amst.* Id retinui, quod *Tollius*, qui varietatem scripturæ e libro *Be-rol.* adposuerat, ita in *Flor. et Magl.* et in *Regg.*, qui eos contulerat, videbatur invenisse. Sed tunc, vel tum cum maxime vix potest esse a cerebro scribarum. Sic crebro *Liv. Lib. xxxiii. c. 9.* ‘Tum cum maxime adveniente phalangis parte.’ *Id. xl. 13.*

et XLIII. 7. Add. Freinsh. Ind. et supr. II. 16. 3. De gente Sergia, e qua Catilina fuit, Rupert. ad Sall. Cat. v. De reliquis ib. ad c. XVII.

§. 4 *Sanguis humanus*] Recenset hoc Sall. Cat. cap. 22. ita, ut propior videatur non credenti. De more hoc sanguine sancienti fœdera et amicitias, vide omnino Lips. in Tac. 12, 47, 3. ad cujus exempla adde Plut. Poplicola, cap. 6. de Brutis, Aquiliis, et Vitelliis: 'Omnibus visum est, hominis jugulati sanguine libato, et visceribus tactis, magnum et dirum iurandum concipere;' et Saxonem Grammat. Hist. Dan. lib. 1. pag. 11. 'Spoliatum nutrice Hadingum grandævus forte quidam, altero orbus oculo, solitarium miseratus, Liseri cuidam piratæ, solenni pactionis jure conciliat. Siquidem icturi fœdus veteres, vestigia sua mutui sanguinis aspersione perfundere consueverant, amicitiarum pignus alterni cruoris commercio firmaturi.' Solin. cap. 25. de Scythiis: 'Haustu mutui sanguinis fœdus sanciunt, non suo tantum more, sed Medorum quoque usitata disciplina.' Freinsh. Alii hoc de Catilinæ sociis pro certo tradiderunt. Vid. Rupert. et al. ad Sall. l. d. De more fœdera sanguine sancienti multa Schott. III. Obs. 10. et Elmenh. ad Min. Fel. c. xxx. 'Circumferre' proprium est in hac re, de qua Florus agit, verbum. Sic Sall. l. d. Liv. XXVI. 13. Curt. VII. 4. Petron. cap. L. Add. Heins. ib. LXVII. ad cujus emendationem in Petronio stabilendam facit, quod hic in Florent. quoque legitur *circulatum*. Græci eodem modo περιφέρεω dicunt.

Propter quod biberunt] Nihil mutamus: libri quidam, *biberetur*: non etiam male. Salm. Ita duo Pall. Scelus, propter quod bibebant sanguinem humanum, erat eversio Reip.

§. 5 *Ciceronem*] Pro Ciceronis gestis lege quæ scribit Plinius, 7, 30. Ob id factum Cicero 'Pater Patriæ'

a Catone Uticensi primum appellatus est. Plin. ib. Plut. Cic. cap. 31. Juv. 8, 244. Lucan. 7, 62. *Camers*.

Antonium] Hic tamen parum ad opprimendum Catilinam contulisse legitur: immo pactione provinciæ vix persuasum a Cicerone, ut cum Rep. sentiret; nec ipsum adeo pugnassee in hostes, sed bellum id per Petreium, legatum suum, confecisse. Hæc ex Cic. passim, et Sall. Freinsh.

Alter industria] Pertinet huc quod ipse Cicero dixit, Off. 1, 22. 'Parvi sunt foris arma, nisi sit consilium domi:' qua de re videndum late Lips. Polit. 3, 3. et 5, 2. *Idem*.

§. 6 *Sed in patriciis innocens*] Consultius mihi, puto, fuisset, hunc locum tacite præterire, quam ad scopolum offendere, quem nemo adhuc sine periculo prætervectus est: priores edd. *parricidii innocens*: δ μακαρίης Lipsius (II. Elect. 19.) *patriciis innocens* in veteribus libris legerat; ex quo ipse divinarat, *patriciis innocentius*. In Naz. omnium optimo correctum est, *sed patricius innocens*: legēbam aliquando, *patriciis innotescens*. Vilissimum, inquit, scortum Fulvia, sed quam patricii frequentarent: ita ut ex ea consuetudine, quam cum illa patricii et nobiles habebant, etiam de conjuratione, quam illi moliebantur, audiverit et indicaverit: an aliud aliquid lateat, nescio: mihi sane non placet, *patriciis innocentius*, et quidquid aliis placuit comminisci. Salm. *Parricidii innocens*] Lectionem, quæ inter omnes sensum et explicationem commodissimam habebat, jamque pluribus editionibus inserta erat, amplexus sum. Nam ex diversa scriptura, ut a-mat fieri, diversæ etiam conjecturæ natæ sunt: alii enim, *patriciis innocentius*: alii, *quæ patriciis innocens*: alii, *patricius innocens* legunt: quibus omnibus una hæc ratio facile obstitit, quod ipsa Fulvia nobilis fuerit. Sall. Cat. 23, 3. 'Erat ei cum Fulvia, muliere nobili, stupri vetus consuetudo.' Ea

autem, quam ponimus, lectio ita commode potest explicari: Ut Fulvia quidem vile scortum et infamis vitæ fuerit, innocens tamen parricidii. 'Parricidium' enim vocari senatus cædem consulumque, immo ipsius patriæ subversionem, quæ omnia peracturus erat Catilina, multis auctorum locis adstrui possit: quorum pauca in indicem transscripsimus. Nescio quid sibi velit nostra vetus, *patricii nominis*: quæ utique non contemnenda est lectio; valeret enim: Scortum quidem vulgare fuisse, sed gente patriciam: priori tamen adquiescimus. *Freinsh. Parricidii innocens*] *Ryck. parricidii innocens. Al. patriciis innocens.* Nilil moveo. Naz. qui præ se fert *sed patricius innocens*, N. Heinsio persuasit Florum dedisse: *sed præ patriciis suis innocens*, h. sensu: Vilissimum quidem scortum fuisse Fulviam, sed multo viliores et sceleratiores fuisse patricos, quibus se prostituebat. Sin hoc displiceat, malebat scribi, propius insistendo vestigiis veterrimi cod. *sed patricii ausi innocens.* 'Patricium nefas' vocat hanc conjurationem Severus in Carmine ap. Sen. patrem de Morte Ciceronis. *Græv. Pall. Reg. F, Flor. Edd. B. S. et J. sed patriciis innocens*, et sic *Reg. Q, et Magl. nisi quod in iis est ignocens.* Berol. Duisb. et v. e. *sed in patriciis innocens.* Fran. *sed patricius ignoscens.* Voss. 1. 2. ut Naz. *sed pr. innoces.* Voss. 3. *sed parricidiis innocens.* *Patricii nominis* etiam in Ed. P. et in Badiana ap. G. Voss. ad h. l. Ap. Aldum primum invenio *parricidii innocens.* Et sic deinde alii usque ad Grut. qui e v. e. maluit *in patriciis innocens.* Freinsh. revocavit lectionem Ed. Ald. enimque postea omnes, quos vidi, sequuti sunt. Grut. tamen conjiciebat *præ patriciis innocens.* Is. Voss. scripserat *patricii sanguinis*, addito loco Persii l. S. 75. 'Vos, o patricius sanguis.' Sed gens Fulvia non erat patricia. Tolloius putabat con-

jecturam Lipsii confirmari posse e verbis Cic. II. Cat. 12. 'Gladiatores meliore animo sunt, quam pars patriciorum:' quæ mihi eam non nullum videntur juvare. Perizonius exemplari suo adscripserat lectionem Ald. et locum Flori II. 6. 8. Eadem etiam videtur placuisse Schultingio ad Sen. Controv. xxvii. in fin. et rursus probatur Grævio ad Cic. x. ad Att. 10. Unde minus dubitavi eam post Freinsh. Græv. aliosque recipere: quum et commodum sensum habeat, et non multum a scriptura Cod. Ryck. et Voss. 3. recedat. Neque tamen id fecissem, si libri scripti inter se consentirent. Gerh. Vossius hic quoque observarat, 'Fulviam' a Sarisberiensis VI. 25. vocari 'Juliam.' Hoc descripsit Sarisberiensis e l. 8. D. ad Leg. Jul. Majestat. ubi vulgo perperam editur: 'Conjunctionem denique Sergii Catilinæ Julia mulier detexit, et Mareum Tullium Consullem iudicium [Sarisber. *in iudicium*] ejus instruxit.' Colerum erroris arguentem Papinianum, qui d. l. 8. scribat Fulviam Ciceroni Consuli detexisse conjunctionem Catilinæ, nodum in scirpo quærere, et ipsum falli, ostendit Wass. ad Sall. Cat. xxiv.

§. 7 *Tum Consul*] Corrupta sunt et hæc, ut nemo non videt: vetus nostra editio: *Consul habito senatu in præsentem parricidium reum Cicero peroravit*: scripserim: *habito senatu in præsentem parricidam Cicero peroravit.* Nam quæ supersunt, non videntur Auctoris. De re passim Cicero. *Freinsh. Cicero videtur hic ex glossa irrepsisse*, aut saltem alieno loco poni, sicut ante irrepserat *in præsentem parricidam*, quod merito delevit Freinsh. *Græv. E Regg. hic nihil adnotatum erat ad Ed. Grævii*, in qua non leguntur verba *in præsentem parricidam*, negligentia, ut puto, conferentis. Neque enim credo in iis aliter legi, quam in ceteris o. s. et e. v. nec non Vinet. Plant. et Grut. in quibus est, *in præsentem*

parricidam in præsentem reum. Nec quidquam varietatis hic inveni, præterquam in Ryck. *et in præsentem reum*, et in Voss. 3. *et præsentem.* Edd. B. S. P. A. et Hervagiana Camertis *in præsentem parricidam reum.* Apertum est alterum horum esse a glossa, et Cicero quoque merito suspectum est, de quo tamen vid. Wopkens. *Adversar. in Min. Fel. Obs. Misc. Vol. x. p. 22.* Heinsius et Perizonius itidem deleverant *in præsentem parricidam.* Sed non intelligo, cur hæc magis debeant deleri, quam *in præsentem reum*, quæ tollenda judicantur, qui Ed. Junt. curaverunt; in ea enim est *in præsentem parricidam*, omissis ceteris. Freinsh. Græv. et alii contra solum ediderunt *in præsentem reum.* Mihi religio fuit conjecturas admittere, et malui eos sequi, qui scripturam librorum vett. quamquam corruptam, exhibendam putaverunt. Cicero etiam Perizonio ejiciendum videbatur. Aldus hoc sua auctoritate, credo, conjunxerat cum 'Consul: Tum Consul Cicero.

Seque, palam professo] Sic omnino distinguunt, qui sensum salvum velint: nam illud 'seque' refertur ad 'restitutorum: professo ponitur adverbialiter, quod usitatissimum est auctoribus: multa ejus generis exempla in indice Taciti notavimus: aliqua etiam in Justiniano, voce *Cognito*, &c. Freinsh. Anna doctissima recte hunc locum depravatum esse observavit. Verum non *professo*, sed *palam* delend. censeo, legendumque: *seque ex professo incendium suum restincturum ruina minaretur.* Suet. Vespas. 'Fratrem insidiari sibi non desinentem, sed pæne ex professo sollicitantem exercitus, meditantem fugam, nec occidere, nec seponere, ac ne minore quidem honore habere sustinuit.' 'Pæne ex professo' est, pæne palam. Sic 'Professus Græciæ Dux' ap. Justin. est, qui palam ducatum Græciæ suscepit. 'Profes-

Delph. et Var. Clas.

sa mortis via' ap. Phædrum. *Palam* est *τοῦ ex professo* interpretatio, quæ ex margine irrepsit. Malebat tamen N. Heins. *seque palam et ex professo.* J. F. Gronov. conjiciebat, *seque palam professus incendium suum restincturum minaretur*: palam professus est se restincturum, palam dixit. Græv. Etiam Vossii, Dionys. ad h. l. et Ger. ad Vell. II. 35. legunt *palam professus*, quod hic ita exponit: Catilinam eo ipso se hostem professum palam, quod hoc in Senatu minabatur. Et hoc probat Rupertus: nec quidquam magnopere video, cur improbari debeat, quum et confirmetur a Reg. Q, in quo est *palam professus*. Cl. Burmannus ad Petron. c. cxiii. adnotat Dausqueium ad Q. Calabr. III. p. 180. *se professo* habere pro ablativis absolutis loco nominativorum positus. Posset, si opus esset, plura id genus proferri. Sed non puto verba Flori ita accipienda esse.

Incendium suum restincturum ruina] Eadem Sall. Cat. 31, 10. Cicero pro Muræna, cap. 25. Val. M. 9, 11, 3. Respexit huc, ut opinor, Seneca Tragædus, cum Medeam suam ita faceret loqui in cognomine fabula, vs. 427. 'Sola est quies, Mecum ruina cuncta si video obruta.' Sic ap. Plut. Dione, cap. 55. 'Dionysius ruentem tyrannidem intendit in ruinis urbis funerare.' Pulcre Vell. 2, 91, 4. 'Quippe ita se mores habent, ut publica quisque ruina malit occidere, quam sua proteri, et idem passurus minus conspici.' Freinsh. Vossius ad Vell. I. d. hæc videtur interpretari de incendio, quod Catilina Urbi parabat. Sed, si Valerium M. sequimur, sententia Catilinæ hæc erat, se conjurationis suæ et belli, quod moliebatur, non facturum finem, nisi cum ruina et interitu vel totius Reipublicæ, vel certe inimicorum suorum. Ita enim scribit Valerius: 'Catilina in Senatu, M. Cicerone incendium ab ipso excitatum [hoc Florus dicit *suum*] dicen-

Flor.

3 P

te : Sentio, inquit, et quidem illud, si aqua non potero, ruina exstinguam.' 'Incendium' pro seditionibus, conjurationibus, et bellis, malisque, quibus per ea involvitur Respubl. obvium est. Flor. III. 17. 2. 'Tantum conflavit incendium.' Et Cic. IV. Fam. 13. de conjuratione Catilinæ : 'Quibus nos olim adiutoribus illud incendium exstinximus.' Florus porro in hac re narranda Sallustium sequitur, qui Cat. XXXI. auctor est, Catilinam hoc minatum, quum Cicero in Senatu luculenta oratione, quæ est prima in Catilinam, in eum invectus fuisset. Sed Cicero ipse pro Mur. XXV. refert, Catilinam, paucis ante diebus, quam ipse in Senatu conjurationem illius patefaceret, Catoni iudicium minitanti ac denunciandi dixisse : 'Si quod esset in suas fortunas incendium excitatum, id se non aqua, sed ruina restincturum.' In quo etiam alia sententia est ; hæc nimirum : Si quis se iudicio publico accusare, eaque re periculum fortunæ suis conflare vellet, se id cum interitu Reipubl. propulsare conaturum. Nam 'incendium,' 'flamma,' et 'conflagrare' etiam de condemnatione iudicii publici dicuntur. Vid. Gronov. Diatr. ad Stat. cap. XXXIII. Sallustium nonnihil dissentire a Cicerone monent Camerar. et Manut. ad Cicer. I. d. doctiss. Wass. vel Sallustium memoria lapsum, vel Catilinam bis idem dixisse, sed hoc potius, quam illud, putat. Sane grave est Sallustium erroris accusare. Nec tamen illum est certum argumentum Catilinam hoc rursum dixisse, quo die Cicero in eum in Senatu invectus est. Ante illum diem hoc ab eo dictum certum est. Nam non potest fides derogari Ciceroni, qui omnibus his rebus non interfuit solum, sed præfuit. Est autem in his, ut Cameraarius adnotat, metaphora a magnis incendiis, quæ, quum aqua exstingui non possunt, ædium proximarum ruina opprimuntur. Paulo post Be-

rol. Duisb. et v. e. *Mallio*, ut multi Mss. Sallustii et Ciceronis. Vid. Ciacccon. ad Sall. Cat. XXIX. et Popm. ib. XXX. Lips. II. Var. Lect. 3. et Manut. ad Cic. I. Cat. III.

§. 8 *Sibi vaticinans*] Sall. Cat. 47, 4. dicebat, 'ex libris Sibyllinis, regnum Romæ tribus Corneliis portendi : Cinna atque Sylla antea ; se tertium esse, cui fatum foret urbis potiri.' Idem Cicero, in Cat. 3, 4. Ceterum multos in præcipitium impulerunt, similia vaticiniorum interpretatione : ut hoc loco tutissimum sit illud : 'Memento diffidere.' Sic Judæos ap. Tac. H. 5, 13, 4. decepit illud oraculum, 'eo tempore Judæa profectos rerum potituros.' *Freinsh.* 'Familiam' pro gente dicit Florus. Non enim tribus Lentulis, sed tribus Corneliis regnum Romæ vaticinata fuerat Sibylla. Sic Liv. VI. 40. 'Claudia familia,' quam paullo ante dixerat 'Claudiam gentem.' C. Nep. Attic. XVII. 'Junia familia.' Add. Lips. et Voss. ad Vell. II. 35. 'Vaticinans' potest esse, vaticinationem Sibyllæ falso ad se trahens, falsa et inani spe illius se pascens, ut 'ariolari' ap. Terent. Adelph. II. 1. 48. et 'vaticinari,' pro, errare, delirare, ap. Cic. Vid. Manut. ad Cic. II. Ep. Fam. 16. et pro Sext. x.

§. 9 *Altera proditiōe*] Prius enim patriæ proditor erat, conjurando cum hostibus ejus ; mox ipsorum, cum quibus conjuraverat. An 'altera proditio' dicitur, quia prior fuerat a Fulvia? *Freinsh.* Posterius recte probant Ryckius et Perizonius. Ryck. *nisi et altera.* Libri Vineti et Fran. *Volturcii*, ut in Sallustio. *Iisset* in Berol. Duisb. Fran. et vett. edd. est *isset* : in Ryck. male *in esset*. Et quod Voss. 3. et edd. quæ primam proximè sequuntur sunt, ante *isset* habent, non est in Mss. nec requiritur. Videtur tamen hic aliquid scabri esse : nam in seqq. nihil est, quo referri possit 'contentus.' Si quis putet snppresum esse *fuit*, a voce 'legatis' nova

periodus inchoanda est. Florus dicit *furor isset ultra Alpes*, ut Cic. iv. Cat. 3. 'Malum transcendit Alpes.'

§. 10 *Cæsar*] Ejus, et Catonis, contrariæ Orationes extant in Sallustii Catilinaria, cap. II. et LII. *Freinsh.*

§. 11 *Quamvis*] Offendit me ista oppositio, *Quamvis*, et *tamen*, quorum alterutrum sæpius intrudi solet auctoribus, cum uno posito utrumque intelligatur: malim, *Parte conjurationis oppressa, tamen*, &c. magis Floriane. *Idem.* Alios quoque ita ponere 'tamen,' quasi in priore membro esset 'quamvis,' vel 'etsi,' docet Gronov. ad Liv. xxiii. 19. et xxxvii. 25. Sed quum hic omnes libri habeant *Quamvis*, firmior suspicio est *tamen* esse a correctoribus, eo quod id a Reg. F et Magl. abest. Et sic sæpe ap. optimos Scriptores. Cic. i. Off. 22. 'Quamvis enim Themistocles jure laudetur, et sit ejus nomen, quam Solonis, illustrius . . . non minus præclarum hoc, quam illud, judicandum est.' Liv. xxvii. 39. 'Etsi ea ætate transiturum in Italiam fratrem crediderat . . . haudquaquam tam facilem maturumque transitum exspectabat.' Ov. i. Amor. 15. 14. 'Quamvis ingenio non valet, arte valet.' In Liv. xxii. 20. et xxv. 35. hoc fulcrum itidem a sciolis intrusum auctoribus Mss. sustulit Gronovius.

Ab Etruria] Sic leg. ap. L. Ampe- lium, ubi male: 'In Appulia debellatus est.' *Freinsh.*

§. 12 *Quem quis in pugnando*] Palatinus, *quisque*: quodque etiam illæ edd. retinebant, quæ Vinetianam præcesserunt: *quis* tamen libri meliores agnoscunt. *Salm.* Non aliter v. c. et Mss. Vineti: editi *Quem quisque in pugn.* quomodo quidem Pal. 3. sed duo priores alterum timentur. Ceterum tota isthæc periodus, ut et pars sequentis, vel adsuta est Auctori nostro ab aliquo scriba, aut Auctor ipse eam mutuo sumpsit a

Sallustio: totidem sane verbis conspicitur in ejus Catil. cap. 61. quod miror nemini hactenus visum notatumque. *Grut.* Ad hanc autem formam locutos plures notavit Bernecerus, ad Justin. 9, 3, 10. quibus adde Nostrum supra, 1, 18, 17. Curt. 3, 11, 9. Guntherum Lignr. 9, 359. et antiquissimum omnium Plautum, Amphitr. 1, 1. Arrian. fin. lib. 11. *Freinsh.* *Quisque* e scriptis solus Pal. 3. ap. *Grut.* (in exemplari Salmasii 1.) habet, nec in editis inveni ante Vinet. et Marneff. In Sallustio tamen est, 'Quem quisque vivus pugnando locum ceperat:' ubi *vivus* non injuria suspectum est cl. Wass. nec erat in vet. scripto, quem cum editis contuli. Est autem verosimilius hæc a Floro ipso e Sall. descripta, quam a scribis adsuta esse. Alioqui enim verba illa 'pulcherrima morte, si pro patria sic concidisset,' quæ a Floro esse neminem dubitaturum arbitror, cum superioribus non optime cohærent. Sed quod neminem prælio superfuisse dicit, id parum credibile est. Sallustius neque in prælio neque in fuga quemquam civem ingenuum captum scribit. Hoc Florus non recte interpretatur: Eos, qui Catilinam sequebantur, prælio illo omnes ad unum fuisse cæsos.

CAP. 2 Bellum Civile inter Cæsarem, et Pompeium, scribunt imprimis Cæsar ipse, tribus libris; Epit. Liv. 109. et seqq. Plut. Cæsare, et Pompeio; Appian. Civ. lib. 2. copiose August. Civ. 3, 30. Auctor de Vir. Ill. cap. ult. Eutrop. 6. Oros. 6, 15. &c. Val. M. 1, 5, 6. 1, 6, 12, et 13. 4, 5, 5, et 6. 4, 6, 4. 5, 1, 10. Agell. 15, 18. Lucan. Plin. 7, 25, et 26. *Camers.*

§. 1 *Pene toto orbe pacato*] Idem Petronius, Satyrico, sed magis poëtice: 'Orbem jam totum victor Romanus habebat.' *Freinsh.* Ryck. *Jam pene orbe pacato.* Mox ex eodem recepi, *quam ut ullis externis viribus opprimi posset.* Nam sic in omnibus libris

extare Salmasius anctor est. Cur pro eo supposuerint editores *extingui* equidem nescio. Græv.

Externis viribus extingui posset] Libri omnes, *opprimi*. Salm. Sic Petilius, ap. Tac. H. 4, 74, 9. de sui temporis imperio: 'Octingentorum annorum fortuna disciplinaque compages hæc coaluit: quæ convelli siue exitio convellentium non potest.' Sed accidit hic, quod solet magnis imperiis: 'Nulla' enim (verba sunt Annib. ap. Liv. 30, 44, 6.) 'magna civitas din quiescere potest: si foris hostem non habet, domi invenit.' Sed talia late et eleganter prosequitur, in Disputatione de Monarchia Universali, supra citatus Marcus a Rechlingen. Freinsh. *Extingui* habent Voss. *opprimi* ceteri o. s. et v. e. Post eam omnes, quas vidi, habent *extingui*, usque ad Græv. qui recte revocavit *opprimi*. In Fran. non erat *Romanum*: et potest melius abesse, quam *toto*. A Voss. 2. abest *ullis*.

Invidens fortuna] Adde snpr. 1, 13, 1. Freinsh.

§. 2 *Intra urbem se præcluserat*] Nihil verius est illa lectione, quam pridem excogitaverat Vir summus Græternoster, *præluserat*: ita omnino scripsit Annæus. *Cinnanaque rabies intra urbem præluserat, quasi experiretur*: 'experiri,' 'præludere,' 'tentare,' verba sunt τῶν προπειρῶν ἀλληλικῶν aut καθαφδικῶν, a quibus metaphora ducta est. Carent libri veteres pronomine *se*: *præcluserat* tamen retinent: pro quo *præluserat* verum est. Salm. *Præluserat*] Utitur hoc verbo Noster supr. 3, 22. 6. ubi tamen *proluderent*: sed periude est; eadem enim utriusque verbi significatio. Sic ap. Virg. *Æn.* 12, 106. ex *Georg.* 3, 234. repetitum: 'Sparsa ad pugnam proludit arena.' Ubi Servius: *Ad pugnam proludit*, præmeditatur. Rutil. *Itin.* 1, 257. 'Ut solet excussis pugnam præludere glebis.' Cic. *Divin.* in *Q. Cæcil.* cap. 11. f. et de *Orat.* 2, 80.

de exordiis: 'Ejusmodi illa prolusio debet esse, non ut Samnitum, qui vibrant hastas ante pugnam, quibus in pugnando nihil utuntur; sed ut ipsis sententiis quibus proluserunt, vel pugnare possint. Sin mecum in hac prolusione nihil fueris, [id est, præmeditatione certaminis,] quem te in ipsa pugna cum acerrimo adversario fore putemus?' Sen. *Nat. Q.* 3, 28. ad inundationes transfert. De prolusionibus gladiatoriiis quædam annotat Lips. *Saturn.* 2, 19. quæ ad pleniorum huius loci intellectum faciunt. 'Præsudare' legitur ap. Statium, princ. lib. vi. Porro cum h. 1. cf. quod scripsit supr. 3, 21, 3. Freinsh. *Naz. Regg. Voss.* 2. Edd. vett. excepta prima, *præcluserat*, pro quo Voss. 3. *perculserat*, sine pronomine. Abest id etiam a Ryck. et Berol. quorum ille habet *pluserat*, hic, *proluserat*. Ceteri scripti et v. e. *se præcluserat*, et Fran. corrupte iussuper *præduxerat*. Retinui *proluserat*, quod Grævius et post eum Amst. ediderant; cum quia ita videbatur in libro Berol. esse, tum quia in optimis quibusque codd. *proludere*, non *præludere*, scribi testantur Gronov. ad Sen. *Herc. F.* vs. 222. et Heins. ad *Ovid. A. Am.* iii. 515. Et sic libri Flori supr. iii. 22. 6. et in Cic. *Divinat.* in *Cæcil.* xiv. *prolusio*, non *prælusio*. Est autem sententia Flori: Rabiem Marii et Cinnæ, quæ intra Urbem substitute, fuisse quasi præparationem quamdam, et primum experimentum bellorum civilium, ut prolusiones gladiatorum legitimi certaminis. Menardus ad Cic. l. d. itidem, ut hic Salmasius, scribit translatum esse a Musicis, qui auditoribus ante legitimum carmen pauca artis suæ præludia ingerunt. Sed tamen plerumque cum verbis 'proludere' et 'prolusio' mentio armorum et certaminis coniungitur. Unde non minus recte dici potest hoc genus loquendi a prolusionibus gladiatorum sumtum esse: quam

quam non intercedo, si quis cum Barth. ad Rutil. ab exercitationibus campestribus tironum apud Romanos esse malit. Fran. et v. c. non recte *Sillanaque rabies*.

§. 3 *Et inflammatione*] Malim, aut *inflammat.*; nec enim ista miscentur. 'Nam id quoque inprimis est custodiendum, ut quo ex genere cœperis translationis, hoc [quoque] desinas. Multi enim cum initium a tempestate sumpserunt, incendio aut ruina finiunt.' Quintil. 8, 6. p. 130. k. *Freinsh.* Non bene duæ contrariæ tanquam amicæ et ejusdem generis res copulantur. Regio quam diluvium obruit, non inflammatione corripitur. Florum scripsisse puto, *quodam quasi diluvio aut inflammatione corripuit*. Alludit ad veterum Philosophorum sententiam, quorum multi credebant certis seculorum periodis orbem istum aut undis obrui, aut incendio quodam universali exuri: dein post decursum aliquot ævorum novos homines novaque animalia e terra prorepere. Nota hæc sunt iis, qui Aristotelem triverunt, veteresque alios Philosophos. *Græv.* Aut etiam Ryck. et Perizon. legebant; nec sine ratione. Scripti nihil variant, nisi quod in Reg. Q pro *et* est *ac*. Mox Duisb. et v. e. *ac nec sociale quidem*: perperam. Vid. II. 5. 3. Fran. quoque *nec*, sed in eo non erat *ac*.

§. 4 *Ex omnibus, et plusquam bellum*] Pal. vetus, *ex omnibus gentibus, et plusquam civile bellum*: *gentibus* illud falsum est: *civile* posset locum habere, nisi *ἐμφατικώτερον* esset et *plusquam bellum*. Salm. Respexisse videtur Auctor, cum hæc scriberet, Lucanum princ. Pharsal. qui 'plusquam civilia bella' se canere dicit. Ex quo, an Nostro, desumpsit hoc, belloque Artaxerxis et Cyri attribuit, Orosius, 2, 18. et ex eo Adonis Chronic. sub anno 4486. 'Bellum civile, et plusquam civile, apud Persas gestum.' *Freinsh.* Palatinus, notante Salmasio, *commune*

ex omnibus gentibus: quam lectionem immerito a Salmasio damnari existimat N. Heinsius, quia tot gentes huic bello interfecerint, quas et paullo post recenseat ipse Florus, ac longo ordine Lucanus in descriptione pugnae Pharsalicæ. *Græv.*

Et plusquam bellum] Non hoc bellum fuit crudelius et sævius, quam alia bella civilia; sed plures gentes implicavit, et in Europa, Asia, et Africa fuit gestum. Ideoque dubitat Florus quo nomine appellet, num civile, num sociale, num externum, et addit commune quoddam fuisse ex omnibus bellis, et *plusquam civile*. Sic enim legendum censet Lipsius, ut hæc hauserit ex Lucano Florus, ut multa alia. Sed non recedendum a vulgata, quæ ex libris bonis est deprompta. 'Ex omnibus' nimirum bellis, civilibus, socialibus, externis, sed commune ex omnibus, non tam bellum vocandum, quam immanitas quædam et vastitas orbis terrarum. *Græv.* *Gentium* habet solus Pal. 1. *civile* etiam Magl. sed adscriptum. Id etiam hic rejiciebant Perizon. et Gronov. iv. Obs. 5. qui ostendit aliam esse sententiam verborum Flori, aliam Lucani. Nec est, cur huc vel *gentibus*, vel *civile* inferciatur. Sententia verborum hæc est: Quum alia bella vel civilia, vel socialia, vel externa sint, hoc commune quoddam et mistum ex omnibus: et quum aliorum bellorum vastatio unius fere vel paucarum gentium ac regionum finibus contineri ac circumscribi soleat; hoc universalis quædam vastitas fuit, et inflammationis aut diluvii instar omnes gentes terrasque corripuit et adflixit.

§. 5 *In partibus*] Supr. III. 14. 4. 'Tribuni in partibus.' Senatus tamen, qui pæne totus Pompeium sequebatur, videri volebat 'Non Magni partes, sed Magnum in partibus esse: ut e Lucano v. 14. Gronovius ad Stat. Diatr. c. xxxi. Sed vere Seneca Ep. civ. ap. Rupert. ad b. l. distinguit

Cæsaris et Pompeii partes a partibus Reipublicæ. Add. eumd. Ep. xcv. Anna et Tolloius delent *ejus* post 'duces.' Non desiderarem, si abesset a scriptis. Celsus quoque id non videtur in suis exemplaribus habuisse. Nam p. 154. hæc verba ita describit: *si belli duces inspicias*. Sed *belli* de suo addidit, quod Florus omiserat, quia paullo ante dixerat 'bellum.'

Undecim legiones] 'Cum Cæsar esset decem legionibus pugnacissimis subnixus.' Sen. Ep. 104. 40. *Freinsh.* *Undecim* Celsus cum o. s. et e. Flori.

Tarcondimotus] Libri vett. in hac parte corruptissimi, quorum nullum satis sincerum vidi: pro *Cothius*, aut *Corinthus*, aut *Cointus* exhibent: et *omnes* aut *omnis Thracia*: ut et paulo post, *Italia*, non *Ætolia*: mendosissime. *Salm.* Lucan. 9, 219. 'Cum Tarchon motus linguendi signa Catonis sustulit.' Hic ubi primum ab indocto divisus fuit *Tarchondimotus*, in *Tarchon*, et *dimotus*, sciolus quispiam audaculus ex *dimotus*, quod putavit participium a dimoveor, primam syllabam, metri scilicet gratia, erasit: atque sic facta *Tarchon* et *motus* pro *Tarchondimotus*, aut *Tarcondimotus*, sicut invenio scriptum ap. Dion. lib. 41, et 47, et 50, et 54. Hic autem si forte non sit, qui 'Tarcondarius' legitur in Cæsaris Commentariis; est saltem 'Tarcondementus,' in 14. Strabonis; 'Tarcondemus' in Antonio Plutarchi; superioris Ciliciæ regulus, quem Cicero 'fidelissimum socium, amicissimumque pop. Rom.' appellat, in literis ad S. P. Q. R. scriptis: quæ sunt primæ libri quinctidecimi. *Vinetus*. Strabo, lib. xii. habet: 'Castorem Saocondarium, generum Deiotari:' et Cæsar, Civ. 3, 4. 'Tarcundarium Castorem.' *Freinsh.* Mire hic locus scribitur in Ryckiano: *Inde Deiotarus rex Gallatiae, Ariobarzanes Rex Cappadociæque Ciliciæ Tarchon: Dimotus Corinthus, omnis ratio Cappadociæque Ciliciæ, Macedonia,*

Græciæ, Italiæ, totusque robur trientis. Mendose quidem, sed quia tantum abeunt ab aliorum librorum scriptura, libuit hæc annotare. *Græv.* Vineti et plerique alii libri *Tarchon* (Pal. 2. *Tarcon*) *Dimotus*, quasi hæc essent nomina duorum. *Cotus* in Naz. erat *Cointus*, in Pall. Vinet. et Celso *Corinthus*, in Berol. Duisb. Flor. et v. e. *Cornitus*. In Naz. porro *omnes*, in Pall. Berol. Duisb. et v. e. *omnis*, in Celso *omni*. In Ryck. est *Cicilia Tarchon; dimotus Corintus ōs tracie Cappadociæque Cilicie Macedoniae...totiusque*. In Voss. *Corinthus*. *Franeq.* scriptura quoque plane singularis est: *Thareon. Philimenes, Nicomedes. Orodes atraces attalus aristarcus tigranes pharnax didimotus: chornitus oms tracie*. Scripsi *Tarcondimotus* sublata aspiratione: ut in Cic. xv. Fam. 1. et Dione, e quibus ita in Strabone xiv. p. 676. restituit Casanbonnus, et in Lucano post Vinetum Grotius. Erat autem Regulus Ciliciæ, Cotys Thraciæ. Hujus nomen in Græcis Scriptoribus semper est *Kórvs, Kórvos*, idemque genitivus est in nummis. Sed Latinos id terminatione suæ linguæ extulisse *Cotus* censent Lambin. et Gebhard. ad C. Nep. Iphier. ult. et Timoth. i. ubi etiam in nonnullis Mss. et Edd. vett. est *Coti* et *Cotum*; et ap. Cic. in Pison. xxxiv. *Cotho* et *Cotto*. Hic quoque olim scriptum fuisse *Cotus*, vel *Cothus*, iudicio esse videtur, quod, etsi hoc nomen in omnibus libris corruptum est, tamen ubique u literam in ultima syllaba habet. Grævius hic edidit *Cothus*, ubi nihil ex Magl. adnotavit Tolloius. Add. Davies. ad Cæs. iii. B. C. 36. Paullo ante Reg. Q. *Germanici*. Nihil muto. Supr. ii. 6. 'Hispana Carthago,' et 'Poenus dux.' Deinde *omnis Thraciæ* Pall. Ryck. Voss. 1. 2. Berol. Duisb. Fran. et edd. vett. excepta Ald. Naz. *dilectus*. Scio Viros doctissimos præcipere ita ubique legendum esse, et Festi ac librorum scriptorum auctori-

tatem advocare. Festi testimonium apertum est. Sed in libris scriptis Flori fere ubique inveni *delectus*, nec dubito, quin haud minus sæpe in aliis sit *delectus*, quam *dilectus*. Si tamen omnino scribendum est *dilectus*, aut exterminanda sunt e sermone Latino ‘*delectus*’ et ‘*deligere*,’ aut docendum est, quando ‘*dilectus*’ et ‘*dilegere*,’ et quando ‘*delectus*’ et ‘*deligere*’ dicendum sit.

Græciæ, Ætoliæ] Ita primus restituo, suasu v. e. aliæ namque perperam, *Græciæ, Italiæ*, quam lectionem retinent etiam Pall. tres. *Grut. Ætoliæ* etiam Duisb. Voss. 1. 2. Toll. et Celsus.

§. 6 *Quatuor anni*] Cf. sup. 2, 15, 1. Porro, pro *et pro clade*, *hei pro clade* legit Valens Acidalius ad Vell. 2, 59, 5. *Freinsh.* Perillustris Vir, N. Heinsius, legend. monuit: *quatuor anni, sed pro clade rerum breve tempus.* Græv. Perizon. Animadv. Hist. c. x. p. 442. legend. suspicatur *quatuor anni, pro clade r. b. t.* Nec tamen spernit conjecturam Heinsii, quam veram esse mihi persuadeo. Naz. et o. e. v. præter primam, *quatuor annis et*. Hinc adparet *s* male avulsum fuisse a sequenti voce *set*, quod sæpe est in libris vett. pro *sed*. Et sic legendum esse etiam Salmasius e scriptura Naz. in exemplari suo conjecterat. Mox Perizonius l. d. pulchre, non improbane Burmanno ad Ov. xii. M. 68. *si locum et spatium; commissum est intra Italiam.* Si locum et spatium, scil. inspicias; commissum, i. e. iutum est, intra Italiam. Sic II. 15. 2. ‘Si quis trium temporum momenta considerat; primo commissum est bellum.’ Paulo post Naz. *transiluit*, vel *transilivit*: nam Salmasius ita scripserat, ut distinguere non posset. Ryck. Berol. Duisb. et edd. vett. *transilivit*. Pall. et Flor. *transivit*.

Inde respexit Asiam, inde Africæ in-

cubuit] Lege, *inde respexit Asiam, Africæ incubuit: postremo, &c.* Salm. Ryck. ut Salm. conjiciebat: *inde respexit Asiam, Africæ incubuit.* Sed N. Heins. malebat *inde respexit Asiam, dein Africæ incubuit.* Græv. E Regg. hic nihil erat ad edit. Grævii, in qua est *inde Africæ.* Et sic Voss. 2. et 3. Ceteri s. fere et edd. vett. usque ad Vinetum omittebant *inde* ante ‘*Africæ.*’ Non video quidem ullam satis justam causam, cur huic voci quoque non debeat præponi aliqua particularem, quæ superioribus. Sed sequendi fuerunt plerique libri vett.

In Hispaniam remigravit] Semper nobis aliquid exhibent, quod agamus, correctores, qui si sanam haberent mentem, jam dudum studia nostra refrixissent. Cur illi mutarunt, *regyravit*, in *remigravit*? sequenti sunt scilicet iudicium suum: nos nostrum sequemur in restituenda voce, quam temere ejecerant: *regyravit* igitur reponimus: *regyrare* est *περικάμψαι*. Supra dixit, deflectere. ‘In Galliam Hispaniamque deflexit:’ *περικάμψατο*. Glossæ: ‘Regirare, *περικάμψαι*.’ Perperam vulgo legitur, *Revitare*, cui non convenit expositio *περικάμψαι*. Quidam Codd. e corruptius, *regnavit*. Salm. *Regyravit*] Lectionem hanc ante annos tredecim produximus e cubili editionis principis, non ausi etiam restituere dignitati publicæ; quod nesciremus an et agnoscerent ejus ingenuitatem membranæ calamo depictæ: at enim cum modo repererim in Pal. 1. ac 3. quidni restituatur in integrum, ipsique cedat hactenus vulgatum *remigravit*? quod ne quidem in Pal. 2. in quo *regnavit*. *Grut. Regiravit* etiam alii scripti, *regyravit* Naz. et Voss. 2. *remigravit* Voss. 3. Vid. Græv. ad III. 3. 2. Junt. *degiravit*, *d* pro *r*, ut sæpe in aliis.

Defecit] Vid. Ind. Petron. cap. LXXXVIII. ‘Nolito ergo mirari, si pictura deficit:’ et cxi. ‘Quoties de-

fecerat positum in monumento lumen renovabat.' Panllo post *quieverunt* Ryck. Toll. Dnib. Fran. et v. e.

§. 8 *Caussa tantæ calamitatis*] Has caussas eleganter canit Lucanus, 1, 67. 'Fert animus caussas tantarum expromere rerum,' &c. Unde has assignat Lucanus canssas: Fatum ipsum: nimiam Rom. potentiam: discordem concordiam Pompeii, Crassi, et Cæsaris: Crassi et Juliæ mortem: ducum ipsorum superbiam: et tandem publica Romæ passim vitia. Lege Cæsarem, Appian. Suet. Plut. 'Pulcris stare diu Parcarum lege negatur; Magna repente ruunt, summa cadunt subito:' Claud. Epigr. 23. et Laberius: 'Summum ad gradum,' inquit, 'quum claritatis veneris, consistes ægre, ne citius quam descendas, decidas.' Lucan. 1, 71. 'Summisque negatum Stare diu.' *Camers. Causa tantæ calamitatis*] Merito non probamus veterum excusorum lectionem, *necessitatis*. Naz. hic liber legit, *Causa tantæ calamitatis, eademque omnium felicitas*: cujus auctoritas etsi apud me magna est, tantum tamen non potest me permovere, ut *nimia* expellam, quod maxime mihi retinendum videtur. *Salm. Reg. Q* contrario vitio, *quæ malorum omnium*.

Nimia felicitas] Adde sup. 3, 12, 7. Acute Ennius ap. Cic. de Fin. Bon. et Mal. 2, 13. 'Nimium boui est, cui nihil est mali.' Sen. de Providentia, 4. 18. 'Cum omnia, quæ modum excesserunt, noceant, periculosissima felicitatis intemperantia est.' Adde Rittershus. in Ligurin. 27. pr. *Freinsh.*

Metello] A. U. 693. proximo ante consulatum Cæsaris et Bibuli. Asinium Pollionem quoque Historiam belli civilis a consulatu Metelli orsum scribit Horat. 11. Carm. 1. Non convenit ibi inter Interpretes, quem Metellum designet Poëta, quum collegam illius, ut hic Florus, non nominet. Sed adsentior cl. Massono in

Vita Horatii ad A. U. 694. Horatium loqui de Metello, qui cum Afranio Cos. fuit. Add. Manut. ad Cic. vii. Fam. 3.

In Pompeianis theatris] Pluralem pro singulari positum adnotat Rnpertus. Ceterum dubito an Florus hic peccet in rationem temporum. Nam theatrum Pompeii nondum erat Metello et Afranio Coss. ac demum quinque annis post dedicatum fuit Pompeio 11. et Crasso 11. Coss. ut constat e Plut. in Pomp. Dion. L. xxxix. p. 107. Cicer. vii. Fam. 1. et in Pison. xxvii. et ex Ascon. in Argum. Pisonianæ. Ryck. et Pal. 2. *Armenos*. Vid. ad 111. 12. 4.

Movit invidiam] Invidia potentiæ comes. Hermocrates Syracusanus, ap. Thucyd. 6, 13, 17. 'Si quis partim invidia, partim metu aliquo nostri tenetur: utrique enim sunt obnoxii potentiores.' Sall. Cat. 6, 4. coalescente re Romana, 'sicuti pleraque mortalium habentur, invidia ex opulentia orta est.' *Freinsh.*

§. 9 *Ob imminutum Cretæ triumphum*] 'Non injuste querens: quippe ornamentum triumphi ejus, captivos duces, Pompeius subdlexerat.' Vell. 2, 40, 10. Dio, lib. 36. a princ. Maximum enim triumphorum decus erant imperatores hostium: supr. 3, 10, 26. adeo ut ne feminæ quidem spernerentur; sicut Augustus ducturus fuit Cleopatram, ut inf. 4, 11, 10. dicemus: et Anrelianus Zenobiam duxit, ap. Vopisc. in Vita, cap. 30. Huc respexit Liv. 30, 45, 4. 'Morte substractus spectaculo magis hominum, quam triumphantis gloriæ, Syrbax est.' *Idem*.

Obliquus] I e. iniquus, *Freinsh.* Ind. Sic *obliquus* pro infenso, inimico ap. Stat. 111. Theb. 377. 'Respectentque truces obliquo lumine matres:' et iv. Tb. 606. 'Dirumque tuens obliqua nepotem.' Sed et *obliquus* idem est quod invidus. Horat. 1. Ep.

14. 37. 'Obliquus oculus,' et Ov. II. M. 785. 'Obliquum lumen Invidiæ.' Vid. Cerd. ad Virg. XI. Æn. 337. et Burm. ad Petron. cxiii. Est et alia hujus vocis significatio, quum *obliquum* dicitur, quod non aperte, sed tecte et latenter, ac per figuras fit. Tac. v. A. 2. et 11. 'Oblique perstringere,' et xiv. A. 11. 'Obliqua insectatio.' De hac Serv. ad Virg. l. d. Barth. et Gevart. ad Stat. I. Silv. 2. 27. Sed ea huc non pertinet. Florus 'obliquum' videtur dixisse pro invido. Nam etiam *detrectare* et *obstrepere*, quibus hic utitur, de invidis dicuntur. Liv. xxxviii. 49. 'Cæca invidia est, nec quidquam aliud scit, quam detrectare virtutes.' Plæd. II. F. 9. 'Si livor obtrectare curam voluerit.' Claud. II. Cons. Stilic. vs. 36. quum Pompeium aliosque invidiæ obnoxios fuisse dixisset, addit: 'Nulli pars æmula defuit umquam, Quæ gravis obstreperet laudes, stimulisque malignis Facta sequebatur, quamvis ingentia, livor.' Et Val. M. viii. 15. 8. 'Quæ in Cn. Pompeium et ampla et nova congesta sunt, hinc assensione favoris, illinc fremitu invidiæ literarum monumentis obstrepuntur.' Sed hoc non convenit iis, quæ de ingenio Catonis Plutarchus, Seneca, et alii scribunt: quo si eum fuisse putavit Florus, non potuit aliud dicere, quam Catonem semper iis infensum fuisse, seque opposuisse, qui potentia sua in libera Republ. inciviliter utebantur. Impediebant autem Metellus, Cato, et Lucullus, ne Pompeii aeta in Asia a Senatu confirmarentur. Suet. Cæs. xx. Vell. II. 40. et Appian. II. Civ. p. 432. Naz. *oblicus*, quod facit ad confirmandam emendationem Lipsii in Tac. xiv. A. 11. Ryck. Voss. 3. et edd. vett., excepta prima, *detractare*. Vid. I. 22. 2.

Hinc dolor] Sic trias Palatinorum nostrorum: prius legebatur, *Hic dolor*: quantum intersit, expeditius quis

sentiat, quam etiam exprimat. *Grut.* Verissime idem Heinsius me docuit scribendum esse: *Hunc dolor transversum egit.* J. F. Gronov. tamen malebat: *Hic dolor transversum egit.* Hæc res ei dolori fuit et ad prava consilia capienda perpulit. Mox et pro *vellet tamen auctiores opes* reponendum censebat N. Heins. *vellet tamen auctos honores et opes*, præfatus, Florum culpæ in Crasso, quod cum et dignitate et divitiis floreret, tamen adspiraret ad majora. Non de solis opibus augendis Crassum cogitasse sequentia ostendere: 'Sic igitur Cæsare dignitatem comparare, Crasso augere, Pompeio retinere cupientibus.' Dein ait sibi non arridere *auctiores opes*. Florum potius *ampliores opes* aut *lautiores* fuisse dicturum, si hoc voluisset. *Græv.* *Hinc* etiam Ryck. Regg. Flor. Magl. et Fran. *Hunc* Berol. Duisb. Voss. et v. e. Mallem *Hic*, quod est in o. e. post primam usque ad Freinsh. si confirmarent Mss. Gruteri judicium improbat Gronov. ad Sen. Herc. Oct. 395. et utique aliquid inter 'hinc dolor' et 'hic dolor' interesse scribit: sed antiquæ elegantiae esse 'hic dolor,' 'hic pavor,' pro eo, quod vulgus diceret 'hinc,' vel 'ex hac causa dolor,' aut 'pavor.' *Transversi agi* dicuntur, qui adfectibus animi indulgentes a recta via rationis abducuntur, et ad prava consilia capienda impelluntur. Cato ap. Gell. vii. 3. 'Secundæ res lætitia transversum trudere solent a recte consulendo atque intelligendo.' Sall. Jug. vi. 'Opportunitas etiam mediocres viros spe prædæ transversos agit.' Add. Quintil. Decl. cccxxxviii. et Val. M. vii. 8. 7. Victor. Var. Lect. xxiii. 12. et Burm. ad Petron. Fragm. p. 675.

§. 10 *Auctiores opes*] *Altiores*, duo Pall. vett. minus recte. *Salm.* Sic quoque Regg. Flor. Magl. Fran. Voss. 1. 2. et quidam Vineti: ceteri s. et o.

e. *auctiores*. Hæc etiam ap. alios permutari ostendunt Salm. ad Solin. p. 872. et Vorst. ad Val. M. III. 2. 5. ext. Hic *auctiores* recte præfert Salmasius, et ad Solin. l. d. et p. 934. ampliores, majores exponit. Nec quidquam est in hac phrasi, mea quidem sententia, quo offendi aliquis possit. 'Augere' aliquem 'opibus,' et 'auctus opibus' utique Latina sunt, et 'in lauta et bene aucta parte' esse dicit Terent. Heaut. iv. 5. 50. Cur ergo minus potuit dicere Florus *auctiores opes*, quam Liv. III. 68. 'Re, fortuna, auctior.' iv. 2. 'Auctiorem amplioremque' majestatem, et xxv. 16. 'Quaudo res Romana in dies melior atque auctior fieret?' Hein-sius adscripserat *opes* et *honores* conjungi a Plinio in Paneg. 'Non securitatem, non opes oramus, non honores.' Conjungit etiam Tac. i. A. 2. et hand dubie alii. Sed non ideo necesse est hic inseri 'honores.' Nam 'opum' nomine continentur non solum divitiæ, verum etiam honores, et in universum omnia, quibus quid possumus ac valemus. Vid. Manut. ad Cic. II. Fam. 10. et Perizon. Animadv. Hist. c. vii. Crassus igitur, etsi propter genus ac divitias, adde etiam dignitatem, quod jam ante Consul fuerat, multum poterat in Republ. tamen ampliores 'opes,' i. e. potentiam concupiscebat. Nam quum quis in Republ. amplas magnasque 'opes' habere, vel adfectare dicitur, id idem est, ac magnam potentiam: ut quum Florus paullo post dicit Pompeio 'Cæsaris opes' suspectas fuisse. Neque hic opus est alio interprete, quam ipso Floro, qui mox Crassum 'dignitatis' augendæ, et omnes pariter 'potentiæ cupidos' fuisse scribit.

Et jam consulatu allevabatur] Repono, *ecce jam et consulatu allevabatur*, ex vet. libris. Salm. Vid. Ind. extat etiam in vet. nostra ed. Freinsh. *Ecce jam et consulatu* Naz. Pal. 1. Voss. 2.

et Ryck. Nec abeunt Edd. B. et P. nisi quod ab his abest *et*. Flor. *etiam jam et consulatu*. Fran. *etiam consulatu*. Pal. 2. Magl. Berol. Duisb. Voss. 3. Edd. v. J. et A. *et jam consulatu*. Voss. 1. *et jam et consulatu*. Retinui *ecce* cum Freinsh. Græv. et aliis: quamquam neque hic, neque supr. III. 18. 11. quidquam magnopere elegantiae in hac particula video. *Allevari* Freinshemio in Ind. est, niti, fretum esse, sublevari: Lexicographis, superbire, se efferre. Florus hoc vult: Hæc adjumento fuisse Cæsari, ut supra alios tolli, iisque superior fieri, et aliquid posse in Republ. inciperet. Propert. III. 1. 9. 'Quo me fama levat terra sublimis.' Virg. III. G. 8. 'Tentanda via est, qua me quoque possim Tollere humo.'

§. 11 *Igitur Cæsare*] Vid. Boecler. ad Vell. II. 44. Perizonius conjece-rat *Cæsari*. Sic quidem etiam Fran. sed *Cæsare* satis defendi potest. Vid. inf. c. 12. n. 28. Et Perizonius ipse ad h. l. in Schedis scripserat, præcedentibus ablativis sæpe subintelligi dativum, ut hoc cap. §. 55. 'Ultionem tanti viri manibus quærente fortuna causa non defuit.'

§. 12 *Hispaniam, tres maximos exercitus: et jam sic*] Distinguo ac lego: *Hispaniam, tres maximi exercitus, et jam sic*, &c. assentiente Berneccero. Freinsh. Ryck. *jam* non agnoscit. Et sane delendum est, ut ante conjectura ducta vidit Anna politissima. Verum verba quæ præcedunt plus negotii facessunt. Quo enim pertinent, *tres maximos exercitus*? Unde pendent? Quis invasit illos tres exercitus? Nec conjectura doctissimi Freinshemii legentis *tres maximi exercitus, et jam sic*, nodum solvit. Excidit ac copula, quam absorpserat ultima syllaba præcedentis vocis. Scribo: *Galliam Cæsar invadit, Crassus Asiam, Pompeius Hispaniam, ac tres maximos exercitus, et sic orbis imperium societate trium principum occupatur*: ac tres

maximos exercitus scilicet invadunt tres principes. Quod si ne sic complanata tibi videbitur hujus loci asperitas, non reclamabo. Nam nec meis auribus respondet. Videtur potius aut aliquid excidisse, ut *habuere tres maximos exercitus*; aut forte hæc verba irrepserunt ex margine, ex interpretatione magistri, qui ostenderit fuisse tres maximos exercitus, quibus orbis imperium occuparint triumviri. N. Heins. legebat: *Galliam Cæsar invadit, Crassus Asiam, Pompeius Hispaniam, jam tres maximos exercitus, et sic orbis imperium societate trium principum occupatur*. Existimat enim ultimas tres litteras *τοῦ Hispaniam* iterandas esse, et mox non suo inculcatas loco inde tollendas. Græv. *Jam abest a solo Ryck. idque etiam Perizonius deleverat*. In Freinshemii auimadversione suspicor prava distinctione peccatum esse, eumque voluisse, *Hispaniam: tres maximi exercitus*. Hoc multo planius est eo, quod vulgatur, et Reg. Q plane habet *maximi*. Heinsius quoque in exemplari suo non *maximos* scripserat, sed *maximi*, et occupantur. Scriptura et distinctio Edd. B. et P. *tres maximos exercitus etiam. Sic orbis imperium*, minime placet.

Traxit] I. e. duravit, Freinsh. in Ind. ut in Arnob. II. p. 94. 'ducere.' Satis adparet hanc sententiam esse. Sed desidero auctoritatem aliorum, qui similiter loquantur. *Tenere* hac significatione sæpe dicit Liv. II. 3. 'Per aliquot dies ea consultatio tenuit:' XXIII. 44. 'Imber continens per noctem totam usque ad horam tertiam diei insequentis tenuit.' Sic XXIV. 47. XXXIII. 22. et XXXVI. 43.

§. 13 *Mutuo metu*] Thucyd. 3, 2, 12. 'Tutissimas reddit societates mutuus metus: quippe qui eam violare cupit, dum ambigit, an superior esse possit, absterretur.' Inf. 4, 10. 1. 'Expertis invicem Parthis atque Romanis, cum Crassus atque Pacorus utrinque viri-

um mutuorum documenta fecissent; pari rursus reverentia integrata amicitia.' Eleganter Tacitus, principio Germaniæ, ait, Germaniam a Sarmatis Dacisque 'mutuo metu' separari. Sed præcipue ubi tres in partes scissa est potentia, durabilior pax est; dum etiam qui alterutro se potentiores credit, tertii accessionem formidare cogitur. Sic Laurentius Medices inter Ferdinandum et Ludovicum Sfortiam, principes ambitione ac potentia propemodum pares, fuit quasi quoddam ἀντίρροπον, come un contrapeso. Guicciardinus, lib. 1. Hist. Freinsh. 'Tenebantur' accipio pro, in societate et concordia continebantur; ut mox de Julia. Liv. XXXIV. 27. 'Metu et acerbitate pœnarum tenebat animos.' C. Nep. *continere* dicit, Datam. x. 'Ut non beneficiis mutuis, sed odio communi, quod erga Regem susceperant, contineri viderentur.' Add. Gron. ad Liv. XXXV. 23.

Morte Juliæ] Quæ pudore quodam continebat eorum animos, ne socer et gener scelestis armis colliderentur. Vell. 2, 47, 3. 'Male cohærentis inter Cn. Pompeium et C. Cæsarem concordiae pignus, Julia uxor Magni decessit.' Adde Lucan. I, 111. et Val. M. 4, 6, 4. Itaque Cicero, pro P. Sextio, cap. 1. tanquam aliquid non vulgare cum cura recenset: 'Ademit Albino soceri nomen mors filiæ, sed caritatem illius necessitudinis et benevolentiam non ademit.' Porro Juliæ huic comparari meretur Octavia, quæ itidem inter fratrem et virum concordiam vinculum fuit, donec inducta Cleopatra repudiaretur Antonio. Freinsh. De morte Juliæ etiam Sen. ad Marc. XIV. Matrimonium 'domesticum fœdus' Livio I. 1. et 'privatum fœdus' XXIX. 23. Vid. Serv. ad Virg. XII. Æn. 658. et Barth. ad Stat. II. Th. 229.

§. 14 *Nec hic ferebat parem*] Lucan.

1, 125. 'Nec quemquam jam ferre potest, Cæsare priorem, Pompeiusve parem.' Queritur et ipse Cæsar, B. C. 1, 4. 'Pompeius neminem dignitate secum exæquari volebat.' Vellei. 2, 33, 4. 'Neque Pompeius, ut primum ad remp. aggressus est, quemquam animo parem tulit.' Id. 2, 29, 5. 'Civis in toga, nisi cum videretur, ne quem haberet parem, modestissimus;' et mox, 'Indignatus, cum omnes cives jure haberet pares, quemquam æqualem dignitate conspiciere.' Hæc Acidalius, ad Vell. 2, 33, 4. *Freinsh.* Add. Sall. 1. de Republ. et Sen. l. d.

Nec ille superiorem] Hunc animum suum ipse Cæsar detexit, ap. Plut. Apophth. cap. 43. nam 'oppidulum in Alpibus transiens nullius nominis, amicis dubitantibus an ibi quoque tumultus et contentiones essent de principatu, Mallem, inquit, hic primus esse, quam Romæ secundus.' *Freinsh.* Sen. Ep. xciv. de Cæsare: 'Unum ante se ferre non potuit, quam Respublica supra se duos ferret.'

Nefas] O nefas N. et sic sæpe. *Salm.*

Tanta imperii fortuna] Legend. puto, *tanti imperii fortuna:* quod nemo non verius esse dixerit, quam illud, *tanta.* Idem. *Tanti imperii fortuna]* Sic ed. nostra vetus: ut olim malebat *Salm.* Ceterum totidem fere verbis sententiam hanc expressit Lucanus, 1, 110. 'Quæ mare, quæ terras, quæ totum possidet orbem, Non cepit fortuna duos.' Et Min. Felix: 'Generi et soceri bella toto orbe diffusa sunt; et tam magni imperii duos fortuna non cepit.' Aliud ap. Curt. 6, 6, 6. 'Ut appareret, unum animum duorum non capere fortunam.' *Freinsh.* *Salm.* in exemplari suo adnotaverat *tanti;* sed non addiderat notam libri scripti. Ita Ryck. Reg. Q, Dnib. Voss. 1. 3. e. o. vett. et, ut puto, etiam

libri Tollii. *Tanta* non erat in Edd. ante Hervagianam Camertis. Sed sic deinde omnes usque ad *Freinsh.*

§. 15 *Senatus, idemque Pompeius]* Scripturarum varietas, quam in veteribus deprehendimus, fecit ut verum conjectaremus. Palatinus, *Senatus idem Pompeius:* alter, *Senatus et Pompeius:* legend. vero aio, *Senatus, id est, Pompeius:* nihil pote elegantius: notissimum est, Pompeium ad arbitrium senatum ductasse, et senatum in partibus Pompeii fuisse: recte igitur, *Senatus, id est, Pompeius:* qui non capiet hujus lectionis argutiam et elegantiam, valde rusticus fuerit καὶ ἀμαθής. Quam crebro *id est* in *idem* corruptum occurrat in editis libris, nemo nescit. *Salm.* *Senatus, id est, Pompeius]* Sic nullo apice minus Naz. exemplar: neque ab it. Pal. alter, nisi quod illud, *id est,* una expresserit litera i: punctis hinc inde cincta: nam tert. habet, *Senatus et Pompeius:* publicati prius, *Senatus idemque Pompeius,* quod inficetum præ elegantia scripturæ alterius. *Grut.* Vid. omnino Cæsarem principio Civilium. *Freinsh.* Flor. *Senatus Pompeius.* Videtur scriba, quum inter hæc verba i scriptum invenisset, neque intelligeret, quid esset, id præterisse. Cum Naz. consentiunt Regg. Berol. Magl. Fran. et Voss. 2. a prima manu, e quo corrector fecerat *idem.* Idem Duisb. Voss. 1. et v. e. *Id'* Ryck. Hoc vitium etiam in aliis Scriptoribus notarunt Viri docti. Vid. Lips. ad Val. M. vi. 9. 8. Forner. iii. Rer. Quotid. 26. et Gron. ad Liv. xxi. 10. Et eo pertinet, quod in Pandectis sæpe perperam *idem est* pro *id est* scribi observat Cujac. ix. Obs. 15. et xiii. 37.

§. 16 *Absenti]* Quod alias non licebat: et pauca sunt exempla etiam in aliis magistratibus. In sacerdotiis id licere disputat Cic. Epist. ad Brut. V. m. *Freinsh.* Vide Gruch. 1. de

Comit. 3. et Interpp. Suet. Cæs. xviii. xxvi. et xxviii.

Tribuni plebis] Naz. et duo Pall. *decem tribus*: nescio unde, in re adeo nota: nam tribunos decrevisse Cæsari consulatum absenti quis ignorat? at de tribubus quid id erit? nihil certe: quod aperte vitiosum est. *Salm.* Leg. Cic. ad Att. 7. 3. et 8. 3. *Vinet.* Malim præterea abesset *plebis*, quod magnopere necessarium non est: et videntur hoc velle alii libri, qui tantummodo *tribus* habent. *Fr.* Ryck. ut alii *quem decem tribus*. Nimirum *plebis* delendum est, quod plerique libri non agnoscunt, et monuit jam Freinshemius. Quin et in editione Stadii non habetur. J. Lips. vero pro *quem* censebat reponend. *quod*, legendumque *quod decem tribuni favente Pompeio nuper decreverant*. Græv. Quia Tollius hic rursum nihil adnotaverat, videtur in libris suis invenisse *Tribuni plebis*, quod est in Edit. Grævii et Voss. 3. In Voss. 2. *decem Trib.* Unde laud dubie orta est varietas scripturæ. In aliis o. s. et v. Edd. *decem tribus*. Ap. *Vinet.* primum invenio *decem tribuni plebis*: quod e conjectura, an e libris sit, non scio. *Tribus* intelligi non potest et *plebis* in paucis legitur. Itaque recepi cum Amst. *decem Tribuni*. Neque tamen satis adcurate scribit Florus, consulatum Cæsari absenti decretum fuisse. Nam ei plebiscito non consulatus, sed petitio secundi consulatus data, et, ut absentis ratio haberetur, decretum fuerat. Suet. xxvi. et xxviii. Quid autem sit 'rationem alicujus in petendo habere,' dudum docuerunt Turneb. xxvii. Adv. 32. Briss. ii. Form. p. 135. et Græv. ad Cic. vi. Fam. 6. ubi de hac et aliis causis belli inter Cæsarem et Pompeium agit Cicero.

§. 17 *Nisi in fide permanent*] Script. Belli Alex. c. xxiv. 'Mansurum in fide dimissum Regem credebat,' Vell. ii. 77. 'Manere in fœdere.'

Virg. Cic. et alii 'manere promissis,' 'dictis,' 'in conditione,' 'in eo, quod convenit.' Vid. Gron. ad Stat. vi. Th. 631.

Remittere] Sic v. e. et Mss. aliquot *Vineti*: alii habebant, *dimissurum*. Pall. accedunt scripturæ primæ. *Grut.* N. Heins. malebat, *dimittere exercitum*. Sic sane Latini loquuntur, et Lipsio quoque placuit. Græv. *Remittere* habent etiam alii scripti. *Dimissurum* ab Aldo est. Qui mutarunt scripturam veterem, non cogitabant præsens infinitivi sæpe pro futuro poni: de quo Perizon. ad Sanct. Min. i. 14. 4.

§. 19 *Prima Arimino signa cecinerunt*] Ratio et usus recte loquentium postulat ut invitis licet omnibus libris scribatur: *Prima Arimini signa cecinerunt*: dein recte Ryck. *Tum pulsus ab Etruria Libo*. Idem. *Arimini* confirmari potest e Lucano, qui i. 237. *Arimino* capto 'Stridor,' [inquit,] 'lituum, clangorque tubarum Non pia concinuit cum raucis classica cornu.' Sed videtur Florus voluisse dicere *Arimino*, quod ultra finem provinciæ Cæsaris erat, occupato, quasi signum belli sublatum, atque inde a Cæsare copias ad occupandas urbes vicinas dimissas fuisse, ut scribit Cæs. i. B. C. 11. Hanc sententiam Plut. in Cæs. ita expressit: 'Occupato Arimino, quum quasi latæ fores apertæ essent bello in omnes terras et maria.' Sic retineri potest *Arimino*, estque eod. modo dictum, quo iii. 18. 9. 'Asculo furor omnis erupit.' Vid. clar. Arntzen. ad Aur. Vict. Epit. c. xxxvii.

Tum pulsus] *Depulsus* quidam: nihil movendum. Mox, *et peractum erat sine sanguine*: nam vox *bellum* abest veteri Pal. quod etiam malim: nam ita Noster loquitur. *Salm.* *Depulsus* est in Pal. 2. et ab eod. abest *bellum*. Eam vocem etiam Perizonius incluserat uncis, tamquam delendam. Et suspicionem aliquam glossæ præbere

potest, quod in Regg. Magl. et Fran. mutato ordine verborum scribitur, *sine sanguine bellum*. Sic Reg. Q. supr. II. 16. 4. 'Et uno prælio peractum erat:' ubi alii libri addunt *bellum*.

Umbria Thermus] Expressa hæc sunt ex Lucano, 2, 463. ubi etiam: 'Jusque suum pulso jam perdidit Umbria Thermo.' Quem vs. corrigit Pigh. Annal. tom. III. p. 441. f. 'Inguvium pulso,' &c. Sed tamen idem Auctor, 8. 613. illa phrasi utitur: 'Perdiderat jam jura sui.' *Freinsh.* De Libone ib. vs. 462.

Peractum erat, &c. et ceperat] Hoc est, peractum fuisset, et, cepisset: frequens ista temporum enallage. Sic ap. Tac. 1, 35, 8. 'Elatumque [gladium] deferebat in pectus, ni proximi prensam dextram vi attinuissent:' et 3, 14, 7. 'Populus effigies Pisonis traxerat in Gemonias, ni jussu principis protectæ forent:' et 13, 26, 2. 'Nec deerant qui censerent, sed Coss. relationem incipere non ausi.' Plin. Paneg. cap. 8. 'Atque adeo temere fecerat Nerva, si adoptasset alium:' adde inf. 4, 3, 2. *Freinsh.* Jam olim conjeci legend. esse *opprimere potuisset, ut ceperat*. Gaudeo sententiam meam firmari calculo Viri magni, N. Heinsii, cui id ipsum quoque in mentem incidisse cognovi ex ejus litteris ad me datis. *Græv.* De hoc usu imperfecti pro plusquamperfecto est supr. III. 21. 12. Add. clariss. Bnrm. ad Petron. xxviii. Regg. et edd. omnes post primam usque ad Grut. *ut ceperat*, sed in edd. ita transpositis verbis, *opprimere, ut ceperat, potuisset*. Hoc mihi videtur ab iis factum, qui, quum non ferrent *et*, ac pro eo *ut* legend. putarent, quo id evidentius esset, *potuisset* loco moverunt. Nam si is fiat ordo verborum, *et* huic loco parum convenit. Perizonius hic ita adnotaverat. *Et ceperat* videtur recte dici. Sic sequente 'sed' II. 16. 4. et sequente 'si' IV. 12. 22.

§. 20 *Per obsessi claustra portus*] Vid.

Frontin. 1, 5, 5. *Freinsh.* 'Fauces portus' Cæs. I. B. C. 25. et Liv. xxxvii. 11. 'Claustra portus' Id. ib. c. xiv.

Per triumphatum a se mare] Loquitur de bello piratico. 'Trinmphata Corinthus,' Virg. VI. Æn. 837. 'Signa triumphato quoties flexisset ab Istro,' Claud. III. Cons. Honor. 25. 'Inermis' navis est, quæ armamenta non habet. 'Exarmatam' vocat Seneca, Controv. xvi. quam ibidem nec gubernaculo, nec remigio, nec velis, nec rudentibus instructam et omnia ejus instrumenta circumcisa esse dicit. 'Armare navem' est, armamentis instruere, I. I. §. 9. D. de Exercitor. Act. Vid. Briss. de V. S. Schott. et Schulting. ad Sen. I. d. et Græv. ad h. cap. n. 76. Quod autem Florus dicit Pompeium 'lacera et pæne inermi nave' a Brundusio fugisse, id totum declamatorium et falsum est. Nam Pompeius navibus, quibus Coss. cum parte copiarum Dyrrachium trajecerant, ab his remissis, eos cum reliquis copiis sequutus est. Cæs. I. B. C. 27. Appian. II. Civ. p. 452. et Dio xli. p. 159.

§. 21 *Nec Pompeius, &c.*] Fuit cum conjicerem restaurand. *Nec Pompeio ab Italia, quam Senatus ab Urbe, fuga turpior*: verum nulli hariolationem istam allevant codd. scripti. *Grut.* Probabat hanc conjecturam Tolleius. Nec mihi contemnenda videtur: et faciunt pro ea quæ scribit Dio xli. p. 155—159.

Consulem se ipse facit] Immo postea hoc fecit, cum ex Hispania victor reverteretur: vid. Appian. *Freinsh.* Est II. Civ. p. 457. Cæsar Massiliæ, quum ex Hispania in Italiam reverteretur, se a Lepido Dictatorem dictum cognovit. Deinde Dictator comitia habens Cos. creatus est cum P. Servilio. Ita ipse II. B. C. 21. et III. 1.

Ærarium quoque sanctum] In quo pecunia Gallici belli causa servaba-

tur, cum execrationibus publicis, eam motum non iri, nisi Gallicum bellum impenderet: [de quo Liv. 27, 10.] hoc Cæsar, frustra obsistente Metello trib. pl., effregit, pecuniamque abstulit, cavillans, populum ea religione solutum, quia nihil esset quod amplius de Gallis metueretur, quos ipse perdomuisset. Dio, lib. 41. p. 181. Plut. Cæs. cap. 53. et in Apophth. cap. 43. Appian. Civ. 2. p. 453. Lucan. 3, 153. universum ab eo ærarium expilatum scribunt. Plin. 33, 3. eum primo introitu in Urbem 26. m. laterum aureorum, et in numerato pondo 300. m. ex ærario protulisse scribit: illud, si lateres aurei librales fuerunt, quinquagies centena et octodecim millia florenorm: istud, quinquagies quater ecentena millia numeramus. Orosius tamen, 6, 15. summam istam multo angustius contrahit. *Stadius*. Vid. etiam Ruben. Elect. 1, 24. et Dempster. ad Antiquitates Rosini, 7, 31. *Freinsh.* De ærario sanctiore Manut. ad Cic. vii. ad Att. 15. Verba 'quia tardius aperiebant Tribuni,' e Plut. App. et Dione exponi debent, qui scribunt Metellum Tribunum pl. prohibuisse ærarium aperiri. Nam alioqui cura ærarii ad Tribunos pl. non pertinebat.

Quia tardius] Omnes libri, *quod quia tardius*: puto, alterutrum verum esse, vel *quod tardius aperiebant*: vel *quia*: nam idem. *Salm.* Etiam plerique alii scripti, et o. e. v. habent *quod quia*. A. Marneff. Plant. ac deinde aliis abest *quod*. E Regg. quoque nihil erat ad Edit. Grævii, quam sequutus sum.

§. 22 *Annonæ pignora*] De Sicilia fertilitate supr. 3, 19. 3. De Sardinia vid. Cluverium: et Juretum, ad Symmach. Epist. 9, 39. *Freinsh.* Celsus: 'Siciliam ac Sardiniam, duo illa horrea Pop. Rom. per legatos administrare disposuit.'

Per legatos habuit] Restituo, auctoribus libris, *habet*: utitur sæpe præsentibus Floris loco τῶν μελλόντων, aut præteritorum: quod elegantia est: exempla autem proferre, quæ quivis potest in promptu habere, hunc Auctorem legendo, facile mitto. *Salm.* *Habet*] Sic o. Pall. non *habuit*, ut antea vulgati. *Grut.* *Habet*] Sic et Ryck. nec est sollicitandum. *Habet* est, tenet, regit. In cap. viii. hujus libri: 'Contractisque infelicis belli reliquiis, cum iusuper ergastula armasset, Siciliam Sardiniamque habebat.' Tac. ii. Ann. cap. 70. 'Festinare et urgere, ut provincias et legiones solus habeat.' Jupiter ap. Ov. i. Met. ad Deos: 'Cum mihi, qui fulmen, qui vos habeoque regoque, Struxerit insidias.' Sall. 'Animum rectorem humani generis habere cuncta, nec ipsum haberi.' *Græv.* Vid. Ind. et Græv. ad Hesiod. Scut. Herc. vs. 105. Liv. xxiii. 15. 'Nolam Marcellus habebat.' De Sicilia et Sardinia occupatis Cæs. i. B. C. 30. 31.

§. 23 *Portas claudere ausa*] Ea propter 'fide melior, quam consilio prudentior,' vocatur Velleio, 2, 50, 3. Historiam autem præter eos, qui totum hoc bellum describere, pete ex Strab. lib. 4. p. 225. Sidonio, Carm. 23, 16. Cie. Phil. 8, 16. *Freinsh.*

Tutis muris] Tullius corrigebat *tuta*. Ita sæpe loquuntur boni scriptores. Liv. xxiv. 46. 'Quæ pars [urbis] tutissima mœnibus erat.' Ov. ii. ex Pont. 1. 51. oppida 'nec muri mole, nec armis, Nec satis ingenio tuta fuisse loci.' Virg. viii. Æn. 603. 'Tuta tenebant Castra locis.' Nec tamen rejiciendum est *tuti muri*. Nam *tutum* etiam dicitur, quod tuetur, etutum aliquem præstat. Virg. iv. Æn. 87. 'Propugnacula bello Tuta parant:' vii. Æn. 632. 'Tegmina tuta cavant capitum:' et x. 805. 'Tuta latet arce viator:' ubi Serv. '*Tuta*, quæ tuetur.' Sic '*tutum* æquor,' cui quis

tuto se committere potest. Virg. 1. Æn. 164. et alii ap. Gron. 11. Obs. 11. et Heins. ad Val. Flac. 1. 306.

§. 24 *Non pro mollitie nominis*] Nam Græci lingua, quam viribus, promptiores habebantur: vid. Liv. 8, 23, 9. Ovid. F. 3. 102. 'Græcia facundum, sed male forte genus.' Tac. H. 2, 80, 6. 'Mucianus Græcia facundia decorus.' Freinsh. 'Pro mollitie nominis' est, pro fama et opinione, qua vel in universum omnes Græci, vel ea tempestate etiam Massilienses, imbelles et parum fortes habebantur. Nam Massilienses tum quoque degenerasse a pristina virtute ostendit Bosius in Cic. ad Att. x. Ep. 12. 'Græcula,' per contemptum, ut supr. 11. 7. Naz. Duisb. Fran. Voss. et o. e. v. *mollitia*. Sic in Varr. 1. de R. R. 41. libri vett. Politiani et Victorii 'propter fœmineam molliam,' quod in plerisque vulgatis est *mollitiem*.

Et vallum cedere] *Vallum rumpere*, Flos librorum scriptorum Naz. habet: utrumque sane dicitur, et 'vallum cedere,' et 'rumpere:' nec in unius gratiam alterum ejiciendum censeo. Salm. *Rumpere*] Sic Pall. tres, et ed. nostra vetus: aliæ, *cedere*: sed prior lectio præplacet Grutero. Freinsh. Ryck. Regg. Duisb. Fran. et o. e. v. præter B. et S. in quibus est *cepere*, habent *rumpere*: quod etiam in Toll. fuisse arbitror. 'Cedere,' 'rumpere,' et 'scindere vallum' recte dicuntur. Vid. Gron. ad Tac. 1. A. 50. Sed nulla ratio est, cur hic non debeat præferri *rumpere*. Valde aliena est conjectura Pontani in Append. Itinerar. Galliæ Narbon. quia Florus dicit, *Massiliam non pro mollitie nominis ausam vallum cedere*, eum videri indicare Massiliam derivandam a Græco μάσσειν, pinsere, farinamque subigere et cedere; vel a μαζῆν et ὑπερμαζῆν, in mazis et hujusmodi cupediis conficiendis et fruentis luxuriari.

§. 26 *Et cruentum, in Hispania bellum*] Vetus ed. *incruentum*; quod cognovimus indicio clariss. Jani Gruteri: et hoc confirmant quidem scripti Codd. quod tamen verum non potest esse, nisi *incruentum* idem sit, quod valde cruentum, ut 'incanum,' 'incurvum,' et similia. Salm. V. e. *et incruentum*: cui adsentiunt Pal. 2. ac 3. sed non 1. Grut. Forte rectum est *sed incruentum*; ut dicat: Anceps quidem fuisse bellum et varium, modo obsessore Cæsare, modo ipso quasi obsesso (ut pergit dicere) sed non stetisse multo sanguine, cum nulla insignis ibi clades illata vel accepta sit, verum deditione bellum finitum fuerit. Freinsh. Ryck. ut alii *et incruentum in Hispania bellum*: unde Lips. conjiciebat: *se (pro sed) incruentum in Hispania bellum*. At Historiæ fides repugnat. Vid. Cæs. 1. Civ. c. 46. et sequ. Itaque nihil muto, quamvis et Freinsh. *sed incruentum* defendat. Græv. Lege *sed incruentum*. Nam vix pugnatum fuit. Vid. Liv. Epit. cx. et Cæs. 1. B. C. 72. 'Cæsar in eam spem venerat, se sine pugna et sine vulnere suorum rem conficere posse; quod re frumentaria adversarios interclusisset.' Anceps illa varietas constitit in fame et periculis aquæ, quibus maxime premebatur primum Cæsar, 1. B. C. 48. Perizon. Gerh. Vossius quoque legebat *incruentum*. Et sic Regg. Flor. Berol. Duisb. Voss. 1. 2. et Fran. Nec dubito, quin hæc vera scriptura sit. Ita enim narrant omnes Historici. Nec magnam vim habet, quod in contrarium adfertur e Cæs. 1. B. C. 47. Neque enim id justum prælium fuit, nec cruentum certamen dici potest, in quo ab una parte non plures 70. ab altera 200. ceciderunt.

§. 27 *Obundatione verni fluminis*] Melius *abundatione* ex Naz. Cod. *Abundare* flumina dicuntur, cum supra ripas exeunt et campos inundant.

Virg. (I. G. 115.) 'Incertis cum mēsis annis abundans.' Recte igitur heic, *abundatione fluminis*: non hinc longe legimus: *sed ubi pax flumini rediit, populationibus et pugnae campos aperuit*: perperam vulgo excusum *pugna*. Salm. Pal. 1. *abundatione*: 3. *obundatio*: 2. *abundatio*: an fuit *abundatione*? ut *ab* et *ob* mutuas heic quoque sibi præstiterint vices? idem Ms. pr. nos legere voluit *ab undatione*. Grut. Consentit postremæ lectioni etiam ed. nostra. Freinsh. In Reg. F, Voss. 2. et Toll. *obundatione*. Fran. *inundatio*. Voss. 1. *obundatio*. Reg. Q *ob undationem*. Ryck. *inundatione*. Duisb. Voss. 3. Ed. V. et P. *abundatione*: ceteræ edd. vett. *ab undatione*. Prætulit *abundatione*, idque etiam probabat Is. Vossius. Liv. xxx. 38. 'Ita abundavit Tiberis, ut ludi Apollinares, Circo inundato, extra portam Collinam parati sint.' Ulpian. l. 9. §. 1. D. de Dam. inf. 'Trebatius refert, quum Tiberis abundasset, et res multas multorum in aliena ædificia detulisset.' Et *abundatio* ap. Plin. III. H. N. 16. 'Ex Philistinæ fossæ *abundatione*.' *Obundare* adfertur in Lexicis e Stat. 1. Achill. 102. Sed ibi quoque meliores Edd. habent, 'Lateque Deæ Sperchios abundat Obvius.' Nec quisquam de varietate scripturæ monuit. Add. Non. in *Abundare*. Verni non erat in Pal. 2. Tollius emendarat *verna*. Rectum, sed *ποικικώτερον* est *verni*. Vid. Heins. ad Sil. VIII. 428.

Prohibetur] Sic legend. jam pridem ex ingenio videram; et jam invenio scriptum in veteri ed. qua utor: ideo religioni fuit, auctori suum non restituere. Modus loquendi, quamquam firmatione non eget, ejus tamen exempla adscribamus, ne quid videamur mutare sine gravi caussa. Polyb. 1. 18. 'Hanno castris hostium commeatum, ac quicquid ad necessarios usus requiritur, adimit: unde evenit, ut Romani pariter et obside-

Delph. et Var. Clas.

rent, et reapse obsiderentur.' Dio, lib. 49. p. 466. 'Antonius, quum videretur alios in obsidione habere, ea patiebatur quæ obsessis usuvenire solent:' et lib. 56. p. 644. 'Ita ut Tiberius, quum eos in obsidione habere videretur, ipse obsessi mala tulerit.' Capitolinus, in Maximinis, cap. 23. 'Deficiebant commeatus,' &c. 'Effectum denique est, ut obsessi angustias obsidens ipse pateretur.' Herbutus, H. Polon. 4, 5. 'Angebatur ancipiti malo Cæsar, obsesso, quam obsidenti, similior.' Add. Dionem, lib. XL. p. 152. E. Diod. ap. Vales. lib. XXIV. Polyb. 1, 48. Liv. 22, 37, 4. Freinsh. E. Regg. et Toll. hic rursus nihil erat. Vix dubito tamen, quin in his quoque fuerit *prohibet*, ut in aliis o. s. et editis, quos vidi. *Prohibet* non potest locum habere, nisi quis putet legend. *abundatio*, quo ducunt libri, in quibus est *obundatio*. Sed sic quoque aliquid deest sententiæ, et addend. erit *eum* post 'interim.' Itaque rectius puto, quod est in v. ed. Freinshemii: *tur* in fine vocum sæpe nota quadam scribitur, unde error oriri potuit. Perizonius tamen probabat *abundatio* et *prohibet*. Sed hoc durius est, nisi, ut dixi, addatur *eum*, quod propter adfinitatem literarum in fine τοῦ 'interim' etiam excidere potuit. 'Castra fame tentata sunt,' sic dicit, ut Sall. Jug. xc. 'Frumenti inopia tentabatur.'

§. 28 *Populationibus et pugnae campos aperuit*] Sic argute Naz. non ut vulgo editi, *et pugna aperuit*. Grut. Notaveram olim, sic forte constituend. locum: *populationibusque et pugnae*: aut, *ubi pax flumini reddita, populationibus et pugnae*, &c. nam istud asyndeton Sallustianum minus usitatum Floro. Freinsh. Lips. conjiciebat: *Sed ubi pax flumini rediit, populationibus et pugnae campos aperuit*. N. Heinsio videbatur *rediit* esse a mala manu, et Florum scripsisse: *ubi pax*

Flor.

3 Q

fluminis populationibus et pugnae campos aperuit, quod valde blanditur, ut et Lipsii *pabulationibus*. Mox id. Lips. malebat: *cedentes in Celtiberiam consecutus*: quod non probo. *Ad Celtiberiam* est, non longe a finibus Celtiberiæ. Græv. Salm. e Naz. scripserat *et populationibus et pugnae*. Oratio vel ante vel post *populationibus* omnino desiderat copulam, præter eam, quæ est ante *pugnae*. Nam *rediit*, quod in o. s. et e. est, cum Heins. rejicere non ausim. Qui *pugna* scripserunt pro *pugnae*, non recte putarunt 'aperuit' de Cæsare dici, quod referend. erat ad *pax fluminis*. Retinui cum Grævio *pugnae* e Naz. Regg. Magl. Berol. et Voss. 3. Recte quoque Lipsium coniecisse puto *pabulationibus*. Et recepissem in contextum illius conjecturam, si vel nno Ms. confirmaretur. *Rediit* Regg. Fran. et pleræque Edd. Vett. Et ita Salm. in libro suo scripserat. Est autem et hoc poëticum *pax fluminis rediit*, pro, flumen cessante abundatione in alveum rediit, et Cæsari infestum esse desiit. Vid. hic Rupertum. Ov. ix. M. 94. 'Neque enim, dum flumina pacem Et placidos habeant lapsus, motæque residant, Opperiuntur, aquæ.'

§. 29 *Quid enim una post quinque legiones*] Nam dementia potius, quam virtutis, sit, ei resistere velle, cui fortiores cesserint: vide supr. 1, 19, 2. hinc intelligas illud supr. 2, 6, 33. 'Tota insula in una urbe superata est:' et elcgans istud Livii, 1, 25, 12. 'Victisque fratrum ante se strage.' Add. 4, 7, 14. Legiones autem duas habuerat Varro, et cohortes alarias 30. Cæs. Civ. 2, 18. sed altera legionum defecit. Ib. cap. 20. Freinsh.

Omnia felicitatem Cæsaris sequebantur] Curt. 4, 1, 35. 'Eadem illic quoque fortuna partium.' Justin. 22, 7, 3. 'Domi forisque eadem fortuna Carthaginensium.' Epit. Liv. xxvii. 'Eadem ubique fortuna partium,' et

Ep. 104, 8. Freinsh. *Sequi* dicuntur res, quæ sine magno labore ac molestia obveniunt, et voluntati nostræ se adcommodant, Barth. lxi. Adv. 16. Sall. Cat. xii. Divitias 'gloria, imperium, potentia sequebatur.' Liv. ix. 40. 'Omnia illa victoriam sequi.' Plura Barth. l. d. et Wass. ad Sall. Cat. lvii.

§. 30 *Ausa fortuna est*] Hausit hæc, sicut alia multa hoc capite, Florus ex Lucano, 4, 402. 'Non eadem belli totum fortuna per orbem Constitit: in partes aliquid sed Cæsaris ausa est.' Suet. Cæsare, 36, 1. 'Omnibus civilibus bellis nullam cladem, nisi per legatos suos, passus est.' Freinsh.

Quasi de industria prospera ejus adversis radiarentur] Belle mihi videtur locum constituisse Anna bellissima, quæ sic jussit interpungi et legi: *Aliquid tamen adversus absentem ducem ausa fortuna est circa Illyricum et Africam, quasi de industria, ut prospera ejus adversis radiarentur*. Semper Cæsari favens fortuna ejus absentis legatis plagam aliquam levem imposuit, quasi studio et decita opera, ut ejus felicitas hac quasi calamitate et offensa illustraretur. Græv. Hoc etiam Perizonio placebat, et melius est eo, quod editur. *Radiare* frequenter est, radios emittere, splendere. Lucret. iv. 214. 'Sidera radiantia.' Virg. Æn. viii. 23. 'Radiantis imagine Lunæ.' Propert. iv. 1, 27. 'Miles radiabat in armis.' Deinde *radiare* est, radiis immissis illustrare, ut in his, quæ ad Propert. i. 15. 7. adnotat Broekhusius e Catalect. Pith. 'Sol radiat sororem,' e Lucan. vii. 214. 'Miles ut adverso Phæbi radiatus ab ictu,' et aliis. Sic *prospera Cæsaris adversis radiata* dicit Florus, pro, magis illustrata et magis conspicua fuisse, quum adversis quibusd. miscerentur ac distinguerentur. Hoc Grævius in Præf. audax et *μετέωρον* esse judicat, et saniores pro 'radiarentur,' 'illustrarentur' dicturos putat. Sed non

patitur notari Florum perpetuus illius insulsiat et ineptiarum patronus Begerus. Ait Grævium non recordatum Ovidii, qui III. ex Pont. 4. 103. ead. constructione dicat: 'Scuta, sed et galeæ gemmis radientur et auro;' ac docet, in his metaphoram esse a radiis, qui non continuo sed distincto splendore et alternantes cornscent. Hæc omnia sunt μέλη παράλλα. Grævius non reprehendit hanc constructionem, nec negat Florum translata significatione usum esse verbo 'radiare:' sed damnat metaphoram illam, tamquam audacem, tumidamque et inflatam. Et recte quidem. Etenim, si 'sol' dicitur 'radiare lunam,' 'terram,' 'militem,' vel 'gemmæ et aurum radiare scuta et galeas,' pro, radiis illustrare, au ob id ubique pro 'illustrare' licebit dici 'radiare?' et an omnia, quæ 'inlustrantur,' recte dicemus 'radiari?' Id quidem consequens est iis, quæ Begerus disputat; cuius ratio si valet, pro eo, quod Florus III. 5. 15. scribit, 'Cyzicum Asiaticæ plagæ litora inlustrat,' sine vitio dici potest 'Cyzicum Asiaticæ plagæ litora radiat,' et pro eo quod Cicero I. Fam. 6. 'Illustrabit tuam amplitudinem hominum injuria,' itidem rectum est 'Radiabit tuam amplitudinem hominum injuria:' et infinita alia his similia: quæ per me probent licet, qui hanc phrasin Flori volunt defendere, atque insuper dicant, eam pulchre 'a Begero esse radiatam.' Ego illam ne Celso quidem, scriptori longe recentiori, placuisse arbitror; ut qui sententiam bujus verbi, quod ap. Florum legerat, maluerit exprimere, quam illud ipsum ponere. Ita enim scribit: 'Aliquid tamen adversus abeuntem (leg. *absentem*) ut Flori verbo utar, ausa est fortuna; forte nt immixtis adversitatibus prosperitates ejus efficeret cariores (leg. *clariiores*).' Ceterum Regg. pro *radiarentur* habent *radiarent*. Hoc ferri

potest, si addito *ut* legas, *ut prospera ejus adversis radiarent*, i. e. splenderent. Celsus videtur legisse *radiaret*.

§. 31 *Hic Corcyræo litore*] Hic possumus producere variantium lectionum agmen, quibus omissis veram proferemus; quæ est, *Curictico*, vel *Curictio*. Quam cum etiam visus sit agnovisse ex suis libris Vinetus, tanquam ignotam præterit satis imprudenter, cum falsissima sit ea, quæ vulgata est. Quidam *Curetico*, alii *Cretico*, omnes mendose. *Curicticum litus*, aut *Curictium*, a *Curicta*, quæ in faucibus Adriæ maris sita est. Ptolemæo, Κορίκτα. Ab ea igitur *Curicticum litus* h. l. reponend. est, et *Corcyræum* ablegand. Salm. *Curictico*] Expressi quod erat in Naz. utique cum sic quoque esset a secunda manu in tertio, qui prius expresserat *Curictio*, quod et in Mss. Vineti, sed duplici rr: Pal. 2. retinet *Curictico*: edd. anteriores oggesserant nobis *Corcyreo*; quibus tamen nec suffragantur antiquitus cusi. Grut. Vidit hoc etiam Rubenius, in Electis, I. 22. Κυρική legitur ap. Strab. lib. VII. p. 218. Freinsh. *Curictico litore*] Sic optime Salm. emendavit, adstipulante Ryck. in quo clare *Curictico litore*. Vidit etiam Lipsius. Grav. *Curictico*, vel (nam ambigue scriptum erat) *Carictico*, Voss. 1. et 2. Duisb. et v. e. *erictico*. Fran. *curritico*. Dion. Vossius tamen ad Cæs. III. B. C. 10. adversus Rubenium disputat e Lucano IV. 404. et Cæs. I. d. qui Antonium ad 'Corcyram' deditionem fecisse dicunt. Putat autem designari ab his Corcyram in sinu Illyrico, quæ 'Nigra' cognomine dicitur. Dio Lib. XLII. p. 171. insulam parvam fuisse scribit, sed nomen non memorat. Paullo ante Naz. et Reg. F *Adriani*. Voss. *Hadriani*. Vid. I. 18. 3. et II. 5. 1.

Repente legatus ejus] Ita Pall. ita v. e. sine voce *castra*, et *utrumque* pro

utrimque, ut antea vulgabatur. *Grut.* Consentiant cum *Pall.* etiam alii scripti. Vett. quædam edd. habent *repente castra legatus ejus*.

Et Libo] Sequor editionem *Stadii*, jubente historia; al. *Octavius Libo*: male. *Freinsh.* Mss. omnes *Octavius Libo*, et non aliter *Florum* scripsisse verborum contextus ostendit. Nam in eo est *legatus ejus circumvenit utrumque*, si scripsisset *Octavius et Libo*, scribend. quoque fuisset *legati circumvenerunt utrumque*. Est igitur *Flori* error, qui ex duobus unum hominem conflavit. Non audiendi hic sunt *Stadius* et *Freinsh. Græv.* Recte *Græv.* nam *et* nusquam est ante *Stad.* Add. *Torrent.* ad *Suet. Cæs. xxxvi.* Alter horum erat *M. Octavius*, alter *L. Scribonius Libo.* *Dio l. d. Cæs. iii. B. C. 5.*

§. 32 *A Basilo*] *Naz. a Blasio*, corrupte: reliqui, *Basilio*: aut *Basylio*. 'Basilus' aliis dicitur, rectius. *Salm.* Mire nomen istud expressum *Pall.* nam 1. *Ablasio*, 2. *ab Asylio*, 3. *ab Basilio*. *Grut.* *Orosio 6, 25. Basillus* vocatur. Sed scribend. *Basilus*, media brevi, ex *Lucano. Freinsh. Ryck.* et pleræque vett. edd. *a Basilio*. *Voss. 2. et Duisb. a Blasio*, et hic in marg. *Basilio*. *Fran. et Celsus ab asilo. Voss. 3. ab Axilio*: a *Voss. 1.* duæ hæ voces absunt. E *Regg. et Toll.* nihil adnotatum erat ad *Ed. Grævii*, in qua est *a Basilo*, ut in *Ald. Vinetus* in omnibus exemplaribus tam Græcis quam Latinis *Basillus* esse scribit. Græcos geminare liquidam etiam *Fabricius ad Oros. vi. 18.* observat. Sed de Latinis id non in universum verum est, et *Langius* aliique ad *Cic. iii. Off. 18.* e *Lucano*, exemplaribus *Ciceronis*, et aliorum præferunt *Basilus*. Erat autem hoc cognomen *Minnuciorum*. Vid. *Cæs. vi. B. G. 29.* et *vii. 90.* In *Edit. Grævii* vitio, opinor, operarum erat *in auxilium ei*, quod perperam sequuti sunt *Amstelodamenses*.

Pompeianorum arte Cilicum, actis sub mare funibus] Nisi me terreret *Lucani, 4, 449.* auctoritas, unde multa depromere *Florum* prædiximus, rescriberem ntique: *Pompeianorum arte circumactis sub mari funibus*: sed enim *Lucanus*: 'At *Pompeianus* fraudes innectere *Ponto Antiqua* parat arte *Cilix*.' Sed adhuc suboffendor; malimque *jactis funibus*: nam *agere funes*, hoc quidem significatu, illectum mihi. Ceterum ad hoc forte exemplum postea *Brutus*, quum *Xanthum* obsedisset, et aliqui fluvium, urbem prælabentem, sub aqua tranantes evaderent, 'retibus excepit, transverso alveo in altum demissis, quorum in summo tintinnabula appensa illico irretitum nuntiabant.' *Plut. Bruto, c. 45. Freinsh.* Optime *Freinsh. jactis sub mare funibus*: sic olim quoque *Lips. conjecerat. Græv. Actis* habent o. s. et e. Sed *Naz. Pal. 2. Flor. Magl. et Fran. sub mari*, quod etiam in quatuor Mss. *Leid.* legi testatur *cl. Oudeendorp.* ad *Lucan. iv. 466.*

§. 33 *Exitum*] An, *exemplum*? mox deleta tamen, inepte ab aliquo intrusum, qui sine ea voce fieri putabat orationem ἀνακόλουθον. *Freinsh. Ryck. memorandumque potis exm. dedit.* Unde scribend. existimo: *memorandumque posteris exemplum dedit*: quod et *Freinshemio* succurrisse video. Ex seqq. vv. *exitum* hic irrepsit. *Græv. Exitum dare* alia significatione Latinis dicitur. *Just. xiv. 4.* 'Talesque vobis exitus dent [Dii], quales vos ducibus vestris dedistis.' Nec puto *dare* hic posse accipi pro, *facere*, ut sæpe in aliis, ut sit *exitum fecit*, pro, *habuit*, quomodo *Suet. Ner. 46.* et alij loquuntur. *Exemplum* in hac re narranda etiam *Lucanus* dicit *iv. 496.* 'Nostris magnum et memorabile fati Exemplum, fortuna, paras.' Et *ib. 575*: 'Post hæc exempla virorum.' *Juv. x. 49.* 'Et magna exempla daturus.' Mox, quum 'per totum

diem' dicit, rem more suo auget. Nam Lucanus iv. 472. 'Pugna fnit non longa quidem: nam condidit atra Nox lucem.'

Cum *exitum virtus non haberet*] N. Heins. conjiciebat: *cum exitum virtus non daret*. Superius lib. i. cap. 18. 'Exitum, quem datura virtus fuit, casus dedit.' Græv. Nihil mutand. videtur. Cic. v. Phil. 16. 'Fugam quærebamus omnes, quæ ipsa exitum non habebat.'

In se concurrit] Legend. *concurrerit*, ἀρχαῖως, ex vetustiss. Naz. Cato contra Pison. 'Video hac tempestate concucurrisse omnes adversarios:' sic 'Excucurrit,' Cæsari: 'Præcucurri,' Comico: et alia: vide Priscian. l. 10. Salm. Vid. etiam Ind. si lubet. Fr. Ryck. *concurrent*. Edd. Junt. et Cam. *concurrunt*. Heins. in libro suo correxerat, *venirent*, et *concurrere*. Non ineleganter, et *venirent* etiam o. e. v. habent, excepta prima: sed suspicor *concurrunt* depravatum fuisse e *concurrerit*: quod etsi in aliis scriptis non inveni, tamen, quia ex auctoritate Cod. Naz. Grævius et alii ante eum jam receperant, retinend. putavi. Add. inf. iv. 12. 23. Sigon. ad Liv. i. 12. et xxv. 11. et Gron. ad Liv. xxii. 4. Tamen scriptura fere ubique variat, et Servius ad Virg. xi. Æn. 189. scribit, verba, quæ in perfectis primam syllabam geminant, quum composita fuerint, geminari non posse, exceptis tantum duobus, 'do' et 'sto.' Sed eum falli ostendit locus Planti Stich. ii. 2. 66. 'Sed ego huc citus Præcucurri, ut nunciarem nuncium exoptabilem.' Nam ibi ratio metri postulat *Præcucurri*, quum sit versus trochaic. tetram. catalect. Vid. Voss. de Analog. iii. 19.

§. 34 Varo] Fran. Edd. Ald. et Cam. male *Varrone*: emendavit Sigon. ad Liv. Epit. cx. Pal. 1. Ed. Beroald. et Sab. *ad recipiendum provinciam*. Vid. supr. i. 9. 4.

Patebat victo fuga, &c.] Cæsar, Civ.

2, 42. 'Curio nunquam, amisso exercitu, quem a Cæsare fidei suæ commissum acceperit, se in ejus conspectum reversurum, confirmat; atque ita prælians interficitur.' Euseb. n. 1944. 'Curio in Africa pudore amissi exercitus maluit mori, quam evadere.' Add. Comment. Curt. 7, 2, 38. Sall. in Jug. 67, 3. Turpilio exprobrare videtur, quod suis militibus interfectis, sibi soli consuluerit. Freinsh.

§. 35 Sed jam debitum par fortuna flagitante] Lego, *Sed jam debitum pari fortuna flagitante*: et paulo post: *nec Cæsar moratur*: ita libri. Salm. *Jam debitum par fortuna flagitante, sedem*] Sic omnes quoque nostri Mss. nisi quod Pal. 1. a correctrice manu, *debitam pari fortuna flagitante sedem*. Scias, non percepisse elegantiam vulgati, cujus metaphora petita ab athletis aut gladiatoribus: itaque neque eis accedendum, qui aliter heic legunt, nulla addita tamen ratione. Grut. Sic ap. Papinium, Theb. ii, 125. 'Nunc par infandum.' Seneca de Provid. 2, 12. 'Ecce par Deo dignum, vir fortis cum mala fortuna compositus.' Lucan. 6, 3. similiter ut Florus, de Pomp. et Cæsare: 'Parque suum videre Dei.' Freinsh. Salm. e Naz. adnotaverat *debitu pari fortuna*. Ald. *debitum pari fortuna*: ceteri o. s. et e. *debitum par*: nec intelligo quæ sit sententia in *pari*. *Par* recte exponunt Grut. et Freinsh. quod pluribus confirmari non opus est. Sed *debitum par* puto dici fato huic certamini destinatum, et ad id reservatum: nam *deberi* et *debita* sæpe dicuntur, quæ fato constituta et destinata sunt. Val. Fl. v. 277. 'Debitus Ææis dux Thessalus appulit oris.' Virg. ii. Æn. 184. 'Nunc repcto hæc generi portendere debita nostro.' Et viii. 374. 'Dum bello Argolici vastabant Pergama Reges Debita:' ubi Serv. 'Fataliter exitio destinata.' Vid. Barth. ad Stat. i. Th. 80. et iv. 84.

Add. Gron. iv. Obs. 12. et Burm. ad Quintil. ix. Decl. 5.

Moratur] Sic Pal. trias, et edd. vett. Freinsh.

§. 36 *Ordinatis a tergo omnibus*] Vide Comment. Curt. 3, 1, 19. Fr.

Quamvis hiems media prohiberet tempestate, ad bellum navigavit] Locum istum corrumpit prava distinctio, quam tollit Ryckianus liber, ex quo sic rescribo: *quamvis hiems media prohiberet, tempestate ad bellum navigavit. Tempestate navigavit*, est, tempestate existente, ardente ventis mari, ut mox dicit, in media hieme, cum nemo clauso mari solet navigare, navigavit tamen Cæsar. In media hieme, tempestate præterea existente. Græv. Hæc etiam in Ed. v. et J. ita distinguuntur. Perizonius primum in exemplari suo scripserat: *Malim, quamvis hieme media prohiberet tempestas*: deinde: *Tempestate*, i. e. quum esset tempestas. Hoc melius. Vid. eumd. ad Sanct. Min. iv. 4. 28.

§. 37 *Brundusii*] O. s. et v. e. *Brundusio*, et *Brundisio*. Ryck. etiam paullo ante *Oricon*: et Naz. et Voss. 1. Mox *mare*, ut interdum vetustiores: et Voss. 3. n. 39. Vid. Stat. et Passerat. ad Catull. Carm. iv. et Voss. II. de Analog. 11. De speculatoriis navigiis Scheffer. II. de Milit. Nav. 2. et Ciaccon. ad Cæs. iv. B. G. 26.

Exstat ad trepidum] Naz. liber, *Exstat trepidum*: et supra ἀπὸ παλαῶς χειρὸς, *Excitat trepidum*: male. Pal. autem vetus amplius legit, ad gubernatorem *Amiclatem*: ita, nisi fallor, etiam Lucano vocatur, et aliis: sed '*Amiclas*,' '*Amiclantis*.' igitur, *Amiclantem*, non *Amiclatem*, legend. esset. Salm. *Amiclatem* erat in utroque Pal. et Magl. Heinsius putabat esse glossam e Lucano v. 520. et *Amyclan* debuisse dici. Vid. ad II. 12. 5. Add. Salm. ad I. 1. 3. Is. Voss. hic c. lib. vet. scripserat, *tene, Casarem vehis*: i. e. tene cursum, progredere.

§. 38 *Contractis in unum undique copiis*] Ita veterem ed. præferre, Vir clariss. scribit: scripti vero, *Contractis in unum undique omnibus copiis*: quod non erat, meo quidem iudicio, movendum. Salm.

Undique copiis] Ita Pal. 2. ac 3. item v. e. aliæ amplius; *undique omnibus copiis*, quomodo solus Naz. Grut. Ryck. adstipulatur Naz. et edd. vett. in quibus: *Contractis in unum omnibus undique copiis*, quod cur rejiciatur non video. Græv. *Omnibus* addunt etiam Reg. F, Voss. 1. et Edd. S. P. J. A. Sed in Ryck. mutato situ verborum est *omnibus undique*: et in Voss. 1. *undique copiis omnibus in unum*. Unde suspicio oriri potest, *omnibus* primo in margine scriptum, ac deinde ab aliis ante, ab aliis post, '*undique*' positum fuisse. '*In unum*' plerumque κατ' ἑλλειψιν ap. Latinos, pro, in unum locum. Vid. Gron. ad Liv. xxviii. 3.

Ferox] Idem epitheton Cæsari addit Cland. de B. Gild. 49. '*Postquam jura ferox in se communia Cæsar Transtulit*.' i. e. ut ibi Barth. Armis acerrimus, omnia ponens in conflictibus. Et sic alii sæpe. Liv. xxvii. 25. de Marcello et Crispino: '*Ambo Coss. ingenio feroces, prope quotidie milites in aciem excire*.' Et xxxviii. 13. '*Feroces ad bellandum viri*.' Add. Freinsh. Ind. Flor. et Curt. et Annam ad h. l.

Lacessere, nunc obsidione castrorum] Ryck. *provocare, nunc lacessere obsidione castrorum*. Græv.

§. 39 *Quæ sedecim millium vallo obduxerat*] Et hoc est a Pall. et vet. ed. Aliæ quippe, *quæ erant sedecim mil. val. obducta*. Grut. Ceterum de hujus valli mirando opere vid. Lips. in Milit. Rom. 5, 13. Freinsh. Scripturam, quam merito rejicit Gruterus, primum in Ald. inveni: inde in Edd. Cam. Vin. et Stad. recepta est. '*Obducere castra vallo*' hypallages speciem habet pro, obducere castris val-

lum. Mox 'copias' dicit pro annona, commeatu, et omnibus, quæ ad victum pertinent. Cæs. III. B. C. 47. 'Omnium rerum copiam' et 'commeatum' vocat. Justin. v. 8. 'Obsidione circumdatos fame urgent. Sciebant enim neque ex advectis copiis multum superesse; et, ne novæ advehi possent, providerunt.' Et XXXVIII. 10. 'Quum gravari se copiarum præbitione et injuriis militum civitates viderent.' Vid. Bern. ad Just. XIII. 6. et Freinsh. Ind. Justin.

§. 40 *Expugnatione*] Scribo *oppugnatione*: mox enim sequitur 'inexpugnabilem.' Idem mendum in quibusd. codd. fuit supr. 3, 18, 4. 'Inexpugnabilem' autem fuisse, etiam Lucan. 6, 18. arguit appellans 'tutam vel solis turribus nrhem.' Freinsh. Quæ expugnatio potest irrita esse aut dici? Lege cum J. F. Gronovio: *oppugnatione Dyrrachii irrita*. Græv. Sic quoque Ryck. et Perizonius. Celsus p. 147. 'Nunc aciem explicando, nunc hostes ad prælium irritando, nunc Dyrrachium oppugnando.' Contra 'oppugnatio' et 'oppugnare,' pro, expugnatio et expugnare in Epit. Liv. XLVIII. et XLIX. ex sententia Gronovii. Hæc sæpe permittantur. Vid. III. 18. 4. et cl. Drakenb. ad Liv. XXI. 57. E Voss. 1. et 2. adnotatum erat *expugnatio*; in quo errorem esse puto: nam ita est in Edit. cum qua collati erant Mss. Voss.

In eruptionem hostium præliis] Sine dubio melius legeris, *ad hoc assiduis in eruptione hostium præliis*. Salm. *In eruptionem*] Sic et Pal. 2. ac 3. sed enim 1. *in eruptione*. Grut. Prius præmalim: nam 'in eruptionem hostium pugnare,' idem est, ac si dicas, 'in erumpentes hostes pugnare.' Freinsh. Lipsius perinde ut Salmasius: *in eruptione hostium*. Sic omnino legend. Græv. *In eruptione* etiam Flor. *Ad hæc* Berol. Flor. et Voss. 3.

Eadem varietas aliis locis est. Vid. II. 8.

Egregia virtus Scævæ centurionis emicuit] Ryck. *enituit*: hoc non ex cerebro librarii manavit, sed potius illud tritius *emicuit*, quod obsidet editiones. Cic. pro Muræna: 'Quo quidem in bello virtus enituit egregia M. Catonis.' Exempla quantumvis multa facile congeras. Græv. Cum Ryck. consentit Flor. et probabat hanc scripturam Tollius. Certum est veteres ita sæpissime loqui. Vid. Wass. ad Sall. Cat. LVII. Nec tamen alterum sine exemplo est. Justin. II. 9. 'Inter ceteros tamen Themistoclis adolescentis gloria emicuit.' Curt. VII. 6. 'In quæis et magnitudinem animi, et claritatem rerum longe emicuisse credebat.' Horat. II. Ep. 1. 73. 'Inter quæ verbum emicuit si forte decorum.'

Centum atque quadraginta] Ita vetera habent excusa, quibus non obsequimur, hoc quidem in loco: quantum est manu exaratorum librorum, *centum atque viginti* retinent: etsi varient auctores, hunc tamen habent numerum Valerius, Suet. Appian. alique. In Cæsare, 'Centum et triginta,' et propius abest: pro *in scuto*, legimus *in scutum sedere*, auctoritate optimi libri. Salm. Freinshemius animadversionem hanc Salmasii sub nomine illius suis insererat, ac simul adscripserat loca Val. M. III. 2. 23. Appian. II. B. C. p. 465. Suet. Cæs. LXVIII. 7. et Cæs. III. B. C. 53. Barthius ad Stat. II. Th. 606. reprehendit Interpretes Flori, qui ad 'Scævam' trahant, quod Appian. de 'Minnucio' scribit. Nam hunc aperte distinguere 'Scævam centurionem' a 'Minnucio præfecto castelli,' et hujus, non Scævæ, centum 120. foraminibus perforatum dicere. Appianum ab aliis dissentire etiam Pigh. ad Val. M. III. 2. 6. vidcrat; sed putabat eum mendose referre de duobus, quæ,

præter eos, quos dixi, etiam Lucan. vi. 144. uni Scævæ adscribit, idque fortassis ortum esse ex errore nominis, quod alii hanc 'Minucium,' alii 'Cassium Scævam' vocaverint. Hoc quoque rejicit Barthius, et Appianum alios auctores sequutum existimat. Esto. Sed non dubium est, quin omnes erraverint, qui aliter de his rebus, quam ipse Cæsar, prodiderunt; cujus narrationem confirmant quotquot supersunt alii Scriptores veteres, qui hanc rem memorarunt. Idem Barthius, quia in Cæs. l. d. vulgo editur in Scævæ scuto inventa fuisse foramina 230. sic ubique in aliis Scripto-ribus reponendum censet. Nam non sufficere unum Ms. Ciacconii ad mutandum numerum, quem habeant alii scripti editique Cæsaris. Sed non viderat Barthius Codd. Mss. Cæsaris Palat. et Bongars. in quibus, itidem ut in Ciacconiano, 120. legi adnotavit Dion. Vossius. Nec est ullum satis firmum argumentum, quo demonstrari possit, solos illos libros Cæsaris, qui habent 230. verum et incorruptum hunc numerum servasse, de quo et alia ejusd. Scriptoris, et Suct. Val. M. Flori, et Appiani exemplaria omnia, quantum quidem mihi adhuc constat, et Celsus 100. detrahunt. In minore numero libri Flori variant: nam Berol. Duisb. et v. e. habent *centum atque quadraginta*. In *scutum* est in solo Naz. *Sedere* pro, *hærere* etiam ap. Ov. xv. M. 161. 'Cui pectore quondam Sedit in ad-verso gravis hasta minoris Atridæ.' Et Virg. x. Æn. 785. Add. Gron. II. Obs. 3. et Heins. ad Ov. III. Tr. 9. 18.

§. 41 *Et alia castella Thessaliæ vastaret*] Naz. *vastarent*. Ryck. *vastarentur*: hoc si probes, legend. *Oricum*, et *Gomphi*, et alia castella Thessaliæ vastarentur. Græv. *Vastarent* etiam Voss. 3. et o. e. v. præter primam. De Orico vastato non modo nihil est

in Cæsare, sed et contrarium ex eo colligitur. Nam III. B. C. 78. scribit, se in Thessaliam discedentem ibi æ-gros cum præsidio reliquisse.

§. 42 *Tereret*] Ita malui enim edit. Stadii, quam Vineti, aliorumque, *tereret*; licet sic quoque Pall. tres. *Grut*. Atque sic etiam legend. con-jeceram, priusquam Stadiam aut hanc Gruterianam ed. viderem: nam 'terere' est, sensim et progressu tem-poris imminuere: 'terrere,' subito metu avertere: facit huc simillimus locus supr. 2, 6, 28. 'Maceravit An-nibalem, ut qui frangi virtute non poterat, mora comminueretur.' Ex diverso 3, 5, 25. 'Campaniam nos-tram subito adventu terrere voluit.' et 3, 8, 3. 'Prænavigantes subinde in-opinato impetu terrere.' Quod eti-am causæ est, cur ap. Tac. 1, 1, 5. malim legi: 'Temporibus Augusti dicendis non defuere decora ingenia, donec gliscente adulatione detererentur: non *detererentur*:' contra quam doctiss. Viris visum est. Nam ingenia non deteriebantur, sed mane-bant eadem, quantumvis gliscente adulatione: deteriebantur autem a scribendo, et dicendis temporibus. *Freinsh*. Ryck. Voss. 1. 2. *tereret*. Flor. *teneret*: ceteri s. et o. e. *terret*. Omnino verum est *tereret*, ut supr. III. 22. 5. et ap. alios sæpe *ad-terere*. Liv. VI. 8. 'Ne tamquam Veios oppugnantes in opere longinquo sese tererent.' Justin. IX. 1. 'Ne unius urbis oppugnatione tantus ex-ercitus tereretur.' Sed ibi rectius videtur *teneretur*, quod ex Ed. Junt. restituit celeb. Grævius. 'Simul' sequente copula idem valet, quod, et. Vid. Gron. ad Liv. XXVI. 43.

Utque ardentissimi ducis consenesceret impetus] Prudens consilium, et sæpius usitatum. Vide supr. 2, 6, 28. *Freinsh*.

§. 43 *Milites otium*] Malim *Miles*, ut sæpius solet Noster, et alii. Ce-terum sæpius occurrunt hujus generis

exempla: sufficiat indicasse unum Appiani locum huic plane geminum: est autem Civ. lib. 4. p. 661. Add. Diod. 21, 9. *Freinsh.* Ryck. *Miles ocium*, ut recte conjecerat *Freinsh.* *Græv.* *Miles* etiam Magl. Berol. Duisb. Fran. Voss. Edd. V. et J.

Ambitum ducis] Qua de caussa Domitius Ænobarbus 'Agamemnonem' eum appellavit, et 'regem regum,' Plut. Pomp. cap. 111. 'quod et ille propter bellum imperitasset regibus.' Appian. Civ. lib. 2. p. 470. Add. Arrian. 1, 4, 20. Hæc obtrectatio clarissimorum quorumque imperatorum proventus sufflaminauit: ut Metelli, ap. Sall. Jug. 64, 13. et Vell. 2, 11, 3. et Luculli, ap. Dion. princ. lib. 35. Interdum tamen ea suspicio non vana est; sicut Annibal amicis sæpius dixisse fertur; ideo se bellum trahere, ne debellatis Rom. ipse imperio privaretur: ap. Appian. p. 336. in fine. Pertinet ad illustrandum hunc locum Bruti dictum ap. Appian. Civ. lib. 4. p. 661. 'Videor ut Pompeius Magnus bellum gesturus, non tam imperator, quam imperata faciens.' Nam tot nobiles, qui ap. ipsum erant, 'socios magis imperii, quam ministros agebant:' quod de Muciano refert Tac. H. 2, 83, 1. Utrum autem moveri debuerit his objectionibus Pompeius, disputat Plutarchus in Vita, cap. 137. *Freinsh.* Cæs. III. B. C. 82. 'Unius esse negotium diei, sed illum delectari imperio, et consulares prætoriosque servorum habere numero' dicebant. Add. Liv. xxii. 25. et 34. et Wass. ad Sall. Jug. LXVIII.

Præcipitantibus] *Freinsh.* in Ind. dupliciter exponit. Secundo sensu etiam Perizonius accepit: nam ad Sanct. iv. 3. 13. putat supplendum esse, se.

Urbis, imperii, generis humani] Elegantius multo fuerit, si ita legas: *Urbis, imperii, id est, gen. hum.* nulla litera mutata: nam illud, *id est*, alias etiam unica litera: *i.* punctis utrin-

que circumdata scribitur: exemplum supra hoc capite vs. 15. et *imperii* pro *imperii*, notissima librariorum consuetudine: fuerit igitur scriptum *imperii. i. generis humani*. Ei lectioni plane similis in Suet. Calig. 13, 1. 'Pop. Rom. vel, ut ita dicam, hominum genus:' adde supr. præf. 2. *Freinsh.* Perizonius ad verba 'Philippicis campis' adnotaverat: Infr. n. 64. et 66. 'Pharsalia.' Fuit in Thessalia urbs Phthiotidis Philippi, haud adeo procul a Pharsalo. Vid. Holsten. ad Stephan. Θῆβη. Scribit ibi Holstenius, Thebas has, sive Philippos, non longe a Pharsalo abfuisse, in cuius subjectis campis nobile hoc prælium contigerit, colligi e Strab. ix. 431. Videntur igitur existimasse Holstenius et Perizonius idem prælium posse dici ad Philippos. et Pharsalum factum, propter vicinitatem harum urbium. Sed hoc non ita apertum est, ut omni difficultate careat. Ad Pharsalum pugnatum fuisse constat inter omnes. Etiam certum est e Stephano in Φίλιπποι, et Polyb. v. 100. Thebas mutato nomine Philippos dictas fuisse. Sed non liquet e Strabonis libris vulgatis de intervallo inter Thebas et Pharsalum; et, si libros scriptos Strabonis sequimur, quorum lectio ibi in margine posita, et, mea quidem sententia, non improbanda est, Pharsalus a Thebis 200. stadiis abfuit. Nam in iis est, Alon 100. stadiis distare a Thebis, et in medio Pharsali et Thebarum sitam esse. Sed hoc quidquid est, videntur tamen veteres hoc prælium sine discrimine vel 'in Philippicis,' vel 'in Pharsalicis campis' factum dixisse. Nam vix alia causa erroris illius esse potuit, quo multi eorum, et in his etiam Florus inf. c. 3. n. 3. et c. 7. n. 6. Brutum et Cassium, qui ad Philippos Macedoniæ victi sunt, eodem loco, quo Pompeium, victos tradiderunt.

§. 44 *Tantum virium populus Romanus*] Legend. *populi Romani: Nun-*

quam uno loco tantum virium populi Romani, tantum dignitatis, fortuna vidit: ita clarum est, ut putidum sit multis probare: mirum tamen, hactenus fugisse tot homines doctos: sic leves mendæ, ut exiguæ maculæ, plerumque properantium oculos fallunt. *Salm. Populi Romani*] Sic omnibus literis Pal. 1. ac 3. nam 2. expressit duabus literis *P. R.* antea legebatur *populus Romanus*. Grut. Sic et Ryck. nisi quod ut Naz. pro ullo scribat etiam uno, quod reponendum. Ceterum hunc locum ex Pal. cod. sic primus recte correxit Gruterus Salmasio postea probante. Omissam tamen puto esse copulam. Non enim ἀσύνδετον istud est ad genium Flori. Totum itaque locum sic esse scribendum censeo: *Nunquam uno loco tantum virium populi Romani, et tantum dignitatis fortuna vidit.* Fortuna, inquit, nunquam in uno loco vidit tantas vires populi Romani, et tantam dignitatem, hoc est, tantos exercitus civium Romanorum, et tot viros magna dignitate præditos. Quod verum est. 'Vires' sunt exercitus: cap. seq. 'Sparsæ magis quam oppressæ vires erant,' hoc est, exercitus Pompeiani. Et cap. 12. huj. lib. 'Difficilius est provincias obtinere, quam facere. Viribus parantur, jure retinentur.' Justin. xi. 9. 'Nec inventas illis toto orbe pares vires:' ubi vide quæ notavi. Græv. *Populi Romani* habent etiam Toll. Fran. Voss. 2. et o. e. v. *Populus Romanus* Regg. et Voss. 1. 3. Error ortus est e notis: nam et Duisb. *Po. Ro.* Uno puto magis e conjectura Salmasii esse, quam e Naz. Nam Salmasius id ex eo in suo exemplari non adnotarat, et Gruterus e Naz. descripsit ullo. Nec intelligo, quid sit, quod Broekh. ad Propert. iii. 7. 8. scribit, Gruterum hic recte sustulisse ullo, de quo ap. Grut. nihil invenio. Amstelodamenses receperunt uno: quod quidem alteri præfero, neque tamen propter

consensum librorum vulgatam lectionem, quæ non omnino intolerabilis est, mutandam duxi.

Hinc et illinc] Optimus liber, *hinc belli, illinc*: facile est videre legend. *hinc vel illinc*, quod postea reperi in altero vet. Pal. *Salm. Hinc vel illinc*] Est a Pal. 2. nam 1. *hinc belli illinc*; 3. *hinc illic*; vulg. *hinc et illic*. Grut. *Trecenta amplius millia hinc vel illinc*] Vel est ex ingenio Salmasii. Mss. et edd. *hinc et illinc*. Sed Ryck. *trecenta amplius millia bellatorum hinc illinc præter auxilia regum et senatus*. Non longe abit Naz. *trecenta amplius millia hinc belli illinc*. Probo Ryck. libri scripturam. Hæ sunt illæ vires Populi Romani; sequuntur auxiliares copiae. Sed male post 'vidit' τελεία στίγμη locatur. Totum locum sic refingo secutus fidem codicis Ryck. *Nunquam uno loco tantum virium Populi Romani, tantum dignitatis fortuna vidit, trecenta amplius millia bellatorum hinc illinc, præter auxilia Regum et sociorum. Sociorum debetur sollertiae Annæ illius eruditæ.* Nam *senatus*, quod omnes præ se ferunt libri, hic non posse ferri vel tyrones viderint. *Hinc illinc* sæpe ἀσυνδέτως ponitur. Terent. Adelph. iv, 5. 'An sedere oportuit Domi virginem tam grandem, dum cognatus hinc Illinc veniret?' Sic recte Donatus, qui notavit proverbium esse 'hinc illinc;' edd. pessimæ *huc illinc*. Lucret. lib. v. de Centauris: 'Hinc illinc parvis ut non sic esse potis sit.' Græv. Vel Salmasius e Pal. poster. profert, et est in Regg. Magl. Berol. Duisb. Fran. Voss. 3. et v. e. Probo tamen cum Grævio *hinc illinc*, quod etiam in Flor. est. Celsus quoque p. 154. particulam omisit; sed pro *hinc illinc* habet *hic illic*. Voss. 1. 2. *hinc belli illinc*, ut Naz. Nec tamen rejecerim *bellatorum*, quum id etiam habeat Celsus, qui hunc locum Flori prope ad verbum descripsit. Pro eo in Ed. Junt. est *armatorum*. Edd. vett. dis-

inctionem maximam habent ante *trecenta*, excepta Ed. P. in qua est *media*. Pro *trecenta* Vossius ad Cæs. III. B. C. 88. suspicatur legend. *centena*: nam alioqui Florum vanissimum jactatorem habendum. Sed recte Davies. ad eum loc. ob illam ipsam causam, quod jactator est, nihil mirum esse eum adripuisse numerum, qui maximus proditus sit. Nam Appian. II. B. C. 471. referre, fuisse, qui scripserint, hinc inde ‘cccc. m.’ pugnasse. *Trecenta* e Floro etiam Celsus habet.

Præter auxilia regum et Senatus] Sic omnes editi, quos ego quidem vidi, nam qui Mss. possident, nullum scripturæ dissensum indicant. Nemo tamen non videre potest, *Senatus* hac in oratione nullas esse partes; quod indicandum videbatur, ut quatenus nos minus proficeremus, saltem alius mederetur: conjeceram tamen, *regum et nationum*, nempe liberarum, quæ regibus non suberant. Conjungit eadem Sall. de Rep. I. 31. ‘Romanos defessos et exsanguis, regi aut nationi prædæ futuros.’ *Freinsh.* Davies. ad Cæs. I. d. conjicit *regum et dynastum*, i. e. dynastarum: et ‘reges’ ac ‘dynastas’ etiam a Cæs. III. B. C. 3. et Script. B. Alex. LXV. conjungi ostendit. Conjunguntur etiam a Suet. Tiber. XXVI. C. Nep. Ages. VII. Cic. XI. Phil. 12. et aliis. Vid. Wass. ad Sall. Cat. XX. Sed non minus sæpe conjunguntur ‘reges’ et ‘nationes.’ Ita Cic. II. Off. 8. et pro Dom. XXXIII. Sall. IV. Hist. in Epist. Mithridatis, et Flor. II. 7. 5. Gronov. ad Stat. c. XXXII. putat Florum *auxilia Senatus* dixisse, quia numquam in unis castris tot numero Senatores fuerint, et quod multi eorum magnum comitatum secum traxerint. Verum ‘auxilia’ non ita dici possunt de Senatu, ut de regibus: nam ‘auxilia regum’ sunt eorum copiæ auxiliares, quo sensu vocem ‘auxilia’ de Senatu non facile usquam inventum iri credo. Ita-

que si ea æque ad posterius vocabulum, pertinere debet, atque ad ‘regum,’ probabile est pro *Senatus* aliquid scriptum fuisse, cui vox ‘auxilia’ eadem significatione convenire posset, qua præcedenti ‘regum.’ Neque tamen *Senatus* hinc ejiciendum, sed alio, quam Gronovius volebat, referendum puto, nimirum ad præcedens ‘dignitatis.’ Etenim quum Florus paullo ante dicat, numquam uno loco ‘tantum virium’ populi R. ac ‘tantum dignitatis,’ fuisse, et mox, quantæ fuerint eæ ‘vires,’ exponat verbis *trecenta hinc illinc millia*, omnino credibile videtur, eum deinde etiam aliud addidisse, quo declararet, quod de ‘dignitate’ dixerat. Hoc autem quid aliud esse potuit, quam *Senatus*, cujus maxima erat ‘dignitas,’ et qui prope totus hinc illinc erat? Perizonio quoque non placebat hic aliquid mutari: nam ad *Senatus* adscripserat: ‘Scil. fuit.’ Unde intelligi potest ex illius sententia plenam orationem hanc esse: *ccc. amplius millia hinc illinc fuerunt, præter auxilia regum; et Senatus hinc illinc fuit.* Præterea scripserat *Senatus* referendum esse ad præcedens ‘dignitatis;’ quod sero vidi. Si Grævii distinctionem sequimur, legendum est *et Senatum*. Et ita quidem planior est sententiâ, nec oratio supplementis eget. Sed o. s. et e. atque etiam Celsus habent *et Senatus*.

§. 45 *Ruinæ*] Vid. Barth. ad hoc Statii III. Th. 43. ‘Signa dabat magnæ longe manifesta ruinæ.’

Fuga victimarum] Nam et hæc inter prodigia habita. Vid. Tac. 15, 7, 4. Papin. Th. II. 228. Sil. 5, 62. et alibi: ‘Cum subito abruptis fugiens altaria taurus Exsiliit vinclis.’ Vide Bernecc. ad Suet. Cæs. 59, 2. Videbantur enim irati Dii et hostiam aspernantes. Sicut e contra argumentum erat insigniter propitiorem, si semet obtulisset victima: quod factum in

obsidione Cyzicena. Plut. Lucullo, cap. 20. *Freinsh.* Add. Briss. 1. Form. p. 14.

Examina in signis, interdiu] Ita etiam v. e. et tres Pall. neque aliter ediderat Vinetus: quomodo postea ex Ms. suo legend. ostendit Lipsius dict. cap. 19. lib. 2. Elect. antea vulgati, *examina, insignes interdum tenebræ*. Grut. Ceterum hoc sæpius prodigii loco annotatum est: ut supr. 2, 6, 14. Exempla alia plurima collegit Berneggerus in Obs. Miscell. 'Sedere tamen in castris Drusi imperatoris [et quidem copiosissimo examine; vid. Obsequentem cap. 131.] cum prosperrime pugnatum apud Arbalonem est, haud quamquam perpetua aruspicum conjectura, qui dirum id ostentum existimant semper:' Plin. 11, 17. Existimabant autem veteres per hoc 'discrimen magnum portendi, conjectura videlicet tali, quod hæ volucres post compositas sedes, opesque congestas fumo pelluntur et turbulento sonitu cymbalorum:' Ammian. 18, 6. *Freinsh.* Vitiosa illa scriptura, quam merito expulerunt Viri docti, erat in solo Reg. Q.

Interdiu tenebræ] Hoc etiam sæpius annotatum inter prodigia, ut ap. Liv. 37, 4, 4. 'Cælo sereno interdiu obscurata lux est:' et 38, 36, 4. et Obseq. sæpius: sicut contra, 'Nocte interluxisse,' et 'Inter noctem lux orta:' rescribendum putem, *Internoctu luxisse*, et *Internoctu lux orta*; *internoctu*, inusitatus paullo vocabulum transpositum et mutatum est ab imperitis: profiteor tamen, nusquam me vocem istam reperisse, sed analogia tam evidens est, res autem tam necessaria, ut non dubitem, quin eloquenda fuerit Romanis, et quidem hoc modo. *Freinsh.* Hæc refellit Gronov. ad Liv. xxix. 14.

Circumsonare et...apud principia conspectus est] Legimus, *conspectus*; atque *est* delemus: totum locum ita

constituimus: *Numquam imminenti ruinæ manifestiora prodigia, fuga victimarum, examina in signis, interdiu tenebræ, dux ipse et nocturna imagine theatri sui audiens plausum in modum planctus circumsonantem, et mane cum pullo, nefas! apud principia conspectus.* Locum integrum adscribere voluimus, ut appareret, quomodo legendum eum et distinguendum putem: quin recte nunc ita sit, ut posuimus, dubitaverit nemo. Illa omnia erant prodigia, quæ ordine enumerat, fugientes victimas, apum examina in signis, tenebras medio die, ducem ipsum audientem planctus in theatro suo, et mane in pullo apud principia conspectum. Hac igitur dictione locus hic opus habebat. *Salm.* Pall. tres *circumsonat*: poterat tota vox abesse, ut et mox distinctiuncula *est*. Grut. Somnium hoc Pompeianum refert etiam Plut. Cæs. cap. 61. et Obsequens; sed nonnihil corruptus, cap. 124. 'Ipse Pompeius pridie pugnae die visus in theatro suo ingenti plausu excipi:' ubi putem scribend. *pridie pugnae sibi visus*, nempe per somnum: sic Suet. Cæs. 81. 8. 'Ipse sibi visus est per quietem,' &c. *Freinsh.* 'Imago' pro somnio ap. Ov. Ep. Herus 193. et I. ex Pont. 2. 49. Horat. III. Carm. 27. 40. Suet. Calig. I. et alios. Vid. Barth. ad Stat. II. Th. 95. et 349.

Cum pullo (nefas!) &c.] Omen præcipue infaustum, et ferale, præsertim ap. Rom. qui pullis non utebantur, nisi in luctu vel reatu. Idem obtigit M. Crasso, bello Parthico, referente Appiano, p. 142. Quapropter, cum Antonius, allocuturus milites, quo miserabilior esset, pullam vestem peteret: amici id non concesserunt: eod. Appiani libro, p. 164. *Freinsh.* Ed. Vineti *cum pullo amiculo*, sed in vitis libris, quorum nonnulli *cum pulla*, sc. veste. Sed *pullo* retinendum. Liv. XLV. 7. 'Pullo amictus

cum filio Perseus ingressus est castra.' Sic legendum. Val. M. I, 6. 'Pullum ei traditum est paludamentum, cum in prælium exeuntibus album, aut purpuream dari solet.' Hæc loca N. Heinsio feres accepta. Græv. *Amiculo* non est in scriptis, sed dudum ante Vinetum fuerat in omnibus Edd. Vett. excepta prima. Id quidem haud dubie est ab interpretatione Magistri; quamquam recte ita suppletur. Nam Latini nomina vestimentorum forma adjectiva efferre solent. Vid. Salm. ad Vopisc. Carin. xx. *Pulla*, quod Grævius in quibusd. libris esse dicit, nusquam iuveni.

Conspectus] Sic rescripsimus, monente Salmasio, et Grutero etiam postea probante: prius erat, *conspetus est*: male. Freinsh. Qui contulerat Codd. Regg. cum ed. Grævii, quæ non habet *est*, hic quoque nihil monuerat. Nec dubito tamen, quin in iis, ut in aliis o. s. et e. ante Freinsb. fuerit *conspetus est*. Sed quia oratio respuit *est*, existimavi me tuto sequi posse Freinshemium, et alios, qui post illum hunc Scriptorem ediderunt.

§. 46 *Nunquam acrior neque alacrior exercitus Cæsaris fuit*] Expungendum alterutrum censet N. Heinsius *acrior* aut *alacrior* cum *neque*. Græv. Heins. in exemplari suo deleverat verba *acrior neque*. Tollebat contra *neque alacrior* pro glossa habebat. Si alterutrum tollendum sit, potius adsentiar Heinsio. Nam veteres de militibus cupiditate pugnandi incensis sæpe dicunt 'alacritatem.' Vid. Cæs. I. B. G. 41. et 46. III. B. G. 24. et Justin. II. 9. Sed ἐπείχω. Nam multa συνωνύμως dicuntur, et *acer* et *alacer* non raro etiam ab aliis conjungi ostendit Savaro ad Sidon. VII. Epist. 6.

Pilum] Sic, Æn. 12, 40. annotatus est 'Tolumnius angur, Primus in adversos telum qui torserat hostes.'

Non autem video, quid in hoc sit dignum hoc verborum apparatu, et h. l. ubi prodigia vel omina recensentur. Convenientius enim omnino fuerit legi, *dictum*; hoc enim pro omine annotarunt Plutarch. Pompeio, cap. 117. Appian. p. 479. et ipse Cæsar, Civ. 3, 91. cuius verba, quod et ea Crastini fuisse videntur, adscribam: 'Faciam hodie, imperator, ut, aut vivo mihi, aut mortuo gratias agas.' Nam hoc vel præcipue pertinet ad alacritatem, quam modo Cæsaris militibus tribuerat Auctor. Freinsh. Satis obscure loquitur Florus. Nec tamen quidquam mutandum putem. Nam videtur idem voluisse dicere, quod alii prodiderunt; quum instructa acie altum utrimque silentium ac torpor esset, reputantium se adversus cives et necessarios suos pugnatu-ros, Crastinum primum omnium cum paucis in hostes procurrisse, piloque emisso initium prælii fecisse, atque ita totas acies ad manus venisse. Vid. Dion. XLII. 180. Appian. II. B. C. 476. et Cels. p. 154. 'Annotatum' autem pilum Crastini dicit, tamquam omen quoddam, quod, ut e Lucan. VII. 473. colligitur, is, in quem pilum contorsit, eo interfectus est.

Inter cadavera repertus] Alter Pal. *inter cadavera repens*: quod etsi contentiosus aliquis posset defendere, nos, uno verbo, non probamus. Salm.

Minus admirabilior] Fran. *minus ammirabilis*. Hoc est a correctore, qui putabat non recte conjungi duos comparativos. Cels. VI. de Medic. 6. 29. 'Quantoque minor generi huic impetus, tanto finis minus expeditior est.' Script. B. Afr. LIV. 'Magis studiosiores.' Plura huiusmodi Sanct. Min. IV. 9. et ibi Perizon. Gatak. de Stilo N. J. XXV. Wass. ad Sall. Jug. xcvi. et Freinsh. in Ind.

§. 47 *Equitum copia*] *Equitatum*, quidam vett. quod sequatur qui volet; nos vulgatam intactam relinquimus.

Salm. Equitatum erat in Pal. 1. Hoc quidem Latine dici potest. Vid. III. 11. 8. Sed bene Salmasius.

§. 48 *Fusus a cornu*] Lips. emendat: *effusus a cornu*: probant sequentia: 'tantum in effusos equites fecere impetum.' *Græv.* Ryck. e vestigiis Cod. sui, in quo est *fusus*, malebat *missus*. Et sic etiam Perizonius. Sed Lipsii conjecturam confirmat Celsus, qui hic quoque *Florum* descripsit. 'Quum aliquamdiu,' inquit, 'æquis viribus hinc inde dimicaretur, Pompeius [fort. et *Pompeius*, vel *Pompeiusque*] multitudine fisus ad circumveniendum Cæsarem equitatum effunderet.' Doctiss. Reitzius de Ambig. in *Fusus*, putat vulgatum defendi posse, si pro copioso, longe lateque se extendente accipias, ut quum 'flumen' et 'mare' dicitur 'fusus.' Naz. Voss. et o. e. v. excepta prima, *contenderet*.

Germanorum cohortes] Magnus ille Lipsius, *Milit. Rom.* 4, 8. miratur *Florum* 'Germanorum cohortes' dicere, quas Cæsar, *Civ.* 3, 89. ostendat ex ipsis legionibus detractas. Quod mihi quidem secus videtur; nam Cæsar ibi 'ex tertia acie senas [ita recte Lipsius, alii *singulas*] cohortes detraxit:' tertiam autem aciem videtur dicere, cujus tertio loco mentionem fecerat, nempe cohortium, ap. quas Domitius curabat: in quibus Germanos meruisse, nemo dubitat. Si vero cum eodem Lipsio, et Plutarcho, *Cæs.* cap. 64. item *Pomp.* cap. 115. legere velis, *extrema acie*, idem sensus proveniret: 'aciem' enim absolute vocat cohortes illas, ut paullo ante etiam fecerat; nam legiones in cornibus constituerat; extrema igitur acie, hoc est, ab aversa, inquam, parte, ne videlicet a Pompeianis animadverti posset, eique nodo cuneus aliquis quæri. Hæc igitur tota Cæsaris acies fuerit. Dextrum cornu ipse cum sua decima le-

gione tenuit; ut aperte Plutarchus; nam quod in Cæsaris Commentariis dextro cornu P. Sulla præficitur, vereor ut ipsius voluntate factum sit, cum utique mox subjiciat, 'se contra Pompeium constitisse;' at Pompeius in cornu suo sinistro, ipso Cæsare teste: restat igitur, ut in dextro Cæsar fuerit. Sinistrum cornu tenuit Antonius. Media acies ex cohortibus constitit XL. numero, ut quidem sensus poscit, quamvis LXXX. scribatur: additur enim, effecisse 'XXII. millia:' ut cohortes fuerint quingenariæ circiter; quod apparet etiam ex Pompeii copiis, supra ap. eund. Cæsarem, quarum CX. dicuntur effecisse 'XLV. millia;' aut, sicut in aliis exemplaribus est, 'LV. millia.' Ex hac igitur tertia sua acie, hoc est, media, Cæsar detraxit sex cohortes, numero tria millia militum, qui certe cur Germani non esse potuerint, non video. Nam cohortes in tota ista, etiam Pompeianæ aciei, descriptione, pro auxiliariis, non legionariis, accipio: quod latius hoc loco deduci, instituti ratio non patitur. Ceterum Dio etiam, lib. 41. p. 204. ait fuisse 'pedites, qui inter equitatum præliari consueverant:' quod certe alienum a Romanis militibus, Germanis tribuit Tacitus, *G.* 6, 6. 'mixti præliantur [equites peditesque]; congruente ad equestrem pugnam velocitate peditem.' Item Marcellin. 16, 26. exemplum habet. Add. Cæsarem ipsum, *Civ.* 1, 84, 3, 52. *Liv.* 44, 26, 3. De Romanis tamen similia legas ap. *Liv.* 26, 4, 4. *Cæs. Civ.* 3, 84. et *Gal.* 1, 48, 8, 36. *Freinsh.*

Illi esse pedites] Refert 'illi' ad propius, 'hi' ad remotius. Sic *Ov. Ep. Penel.* 40. et *II. Am.* 4, 46. *Virg. VII. Æn.* 466. *Catull. Carm. ci. Priap.* c. XXI. *Liv. xxiv.* 29. *Justin.* xxii. 3. Add. *Bud. in Comment. L. Gr. et Gronov. III. Obs.* 16.

§. 49 *Una manu*] Id est, facillime

facta est, sine labore, ad quam inferendam non opus erat viribus. *Rupert.* Recte: vid. III. 5. 9. Sed locus Senecæ de Catone cap. II. de Constant. 'Cadentem Rempubl. quantum una manu retrahi poterat, retinuit,' in quo eadem significatione 'una manu' dici putat *Rupertus*, hinc alienus est. Nam ibi 'una manus' est, unus homo, unius hominis vires. Magis huc pertinet, quod est in *Terent.* Uno digitulo, *Eun.* II. 2. 53. 'Qui mihi nunc uno digitulo fores aperis,' et 'digito' in illo, quod ap. *Suet. Aug.* LXVIII. in Augusti contumeliam acceptum est, 'Viden' ut cinædus orbem digito temperet?' Contra 'utraque manu,' pro summis viribus: vid. *Passerat.* ad *Propert.* III. 3.

§. 50 *Multus*] Idem fere atque inf. n. 82. 'Per totum agmen, oculis, manibus, clamore volitare.' Nam hoc dicit: Cæsarem, quacumque parte præsentia ejus desiderabatur, præsto fuisse, aciemque instruendo, hortando, ac pugnando, et ducis et militis officio functum fuisse. 'Multi' in aliqua re esse dicuntur, qui adsidui in ea, interdum etiam, qui nimii sunt. Vid. *Ind.* et *Gron.* ad *Liv.* XXV. 18.

Mediusque inter Imp. et militem] Sic *Catilina* 'strenui militis et boni Imp. officia simul exsequebatur.' *Sall. Cat.* 60, 3. et *Vespasianus*, ap. *Tac. H.* 2, 5, 1. *Freinsh.*

Miles, faciem feri] Auctores veteres hujus præcepti rationem fingunt eam; in exercitu Pompeiano fuisse juvenes formosos, quibus præcipua vultus cura, et deformationis metus. Sed eos quidem eleganter refellit *Rintgersius*, *Var. Lect.* 1, 4. quem vide. Nec tamen ejus sententiæ accedimus, quæ putat, eo factum id esse, ut noti vultus turbarentur, neve quis suis, si agnovisset, parceret, eoque pugnandi ardor senscsceret; nam illud nihilo secius accidere poterat, cum priusquam se mutuo cæderent, in conspectu essent; et, si maxime defor-

mata facies esset, ex ipsis armorum insignibus, notoque vocis sono nosci invicem potuissent; sicut autem 'potuerunt,' *Dione* quidem referente, multos interfectores suis mandata ad suos referenda dedisse. Restat igitur, ut credamus, hanc pugnandi formam, quibuslibet in præliis efficacem esse, cum hoc modo, dum vitantur vulnera, facies avertatur, eoque metus crescat, et adversariis repercutiendi facultas adimatur: quo pertinet, oculorum esse præcipuam homini curam, quos ideo natura quoque diligentissime muniverit. Aliud etiam Cæsaris propositum arguere videtur *Lucanus*, 7, 318. 'Nec cedere quisquam Hostis terga velit.' Quasi diceret: In obsistentes tantum pugnandum: quæ res valde usitata est in subitis urbium invasionibus, ubi solitum proclamari, neminem cædendum nisi armatum. Ideo *Tacitus*, *G.* 43, 11. 'Primi in omnibus præliis oculi vincuntur.' Nec primus Cæsar hoc advertit, sed jam ante 'Romani non cæsım feriendo, sed pūnctim subinde rectis gladiis utendo, qui mucronibus valent, crebro repetitis ictibus pectora et facies hostium cædebant.' Auctor *Polybius*, 2, 33. Etiam Germanici præceptum est, ap. *Tac. Ann.* 2. 'mucronibus ora quærent.' *Freinsh.* *Rupert.* ad h. l. et *Freinshem.* ad *Curt.* IV. 4. 14. interpretantur e *Lucano*. Sed hoc non optime convenit sententiæ *Flori*, eam vocem 'doctam' dicentis, i. e. ut *Ryckius* exponebat, ex intima rei militaris artisque disciplina petitam, et quæ non nisi a peritissimo Duce proficisci potuerit. Jam vero ut non alii cæderentur, quam qui repugnabant, non valde doctum præceptum erat: quippe quod vel mediocriter peritis rei militaris Ducibus facile in mentem venire possit, et sæpe venerit, ut est ap. *Freinsh.* l. d. *Bocclerus* in *Dissert.* ad h. l. videtur existimasse, eam fuisse hujus præcepti ra-

tionem, quam hic primo loco ponit Freinsheimius: nam scribit, hanc vocem ex disciplina et more pugnandi interpretandam esse; sicut Germanicus ap. Tac. II. A. 14. suos hortatur, 'densarent ictus, ora mucronibus quærerent.' Sed fortassis et hæc et illa, quam Plutarch. et Appian. adferunt, fuit hujus vocis ratio: neque enim puto omnino vanam aut fictam esse eam, quam hi prodiderunt. Etenim Freinsheimius alique hoc ita ex his referunt, quasi Cæsar suis hoc adversus totam aciem Pompeianam præcepisset, quod hi et Frontin. IV. 7, 32. adversus solos equites Pompeii præceptum dicunt. In his autem credibile est, ut alias, ita tum quoque fuisse nobilissimos et præcipuos quosque, et e Romanis, et e regum ac dynastarum auxiliis; qui quum vulneribus ac præliis non valde adsuæti essent, formaque et ætate florerent, ut scribit Plutarchus, non tam absurdum est existimare, iis hac forma pugnandi metum deformitatis injectum fuisse.

Parce civibus] Recenset hoc factum etiam Polyænus, lib. 8, 23, 29. et, ut opinor, hæc verba: nam quod ibi *φείδεσθαι τῶν πολέμων* legitur, nescio quomodo tolerari possit: cum ea vox nihil habeat, quod persuadere militem ad parcendum possit; at vero efficax est vox 'civium:' putem igitur ibi rescribendum *φείδεσθε τῶν πολιτῶν*, ut hæc ipsa verba exprimantur: sequentia autem, 'quum ipse sequeretur,' valent, insequeretur, persequeretur: hoc sensu supr. 1, 10. 8. *Freinsh.* Suet. Cæs. LXXV. hoc inter exempla moderationis et clementiæ Cæsaris refert. Appianus autem scribit, eum, quod vereretur, ne Pompeiani ordines instaurarent, præconibus dimissis jussisse parci civibus, et sola auxilia cædi: in quo nulla jactatio est.

§. 51 *Dignitatis*] Ita Pall. o. et ed. nostra vetus. Sic Tac. A. 3, 5. 'Pau-

ci, et, ut ita dixerim, non modo aliorum, sed etiam nostri, superstites sumus.' Argentarius, ap. Sen. Suas. VII. 'Non ille te vivere vult, sed ingenii tui facere superstitem.' *Freinsh.* Sic et Liv. XL. 8. Cic. I. ad Q. Fr. 3. Tac. I. A. 61. et Suet. Tib. LXII. Salmasius hic e Pall. nihil adnotaverat: Gruterus *dignitatis*: sed in Edd. suis retinuit *dignitati*, quod etiam Reg. F, Magl. et Ald. habent, ceteri s. et e. *dignitatis*. Parum interest. Sed credo s. potius excidisse a fine hujus vocis, quod eadem litera est prima sequentis, quam ei ex hac adglutinant.

Ut cum majore] In Ryck. in initio horum verborum non legitur *ut*. Videtur *ut* excidisse, et postea bis perperam fuisse inculcatum. Scribend. enim: *Superstes dignitatis suæ vixit, ut, cum majore dedecore per Thessalica Tempe equo fugeret, una navicula Lesbos applicaretur*. Lips. malebat: *ut cum majore dedecore per Thessalica Tempe equo fugeret uno, et una navicula*. Græv. *Ut post 'vixit' etiam ab Edd. B. S. et P. abest: hoc ultima syllaba vocis præcedentis videtur absorpsisse. Deinde libri nonnihil variant. Flor. et una, ut volebat Lips. ceteri, etiam Vineti, ut una, et Reg. Q, et Fran. præterea applicaret. Si ut retinetur ante 'una,' ut in plerisque s. et Edd. V. et J. nulla est ratio, cur non etiam poni debeat ante 'pulsus,' ubi et Heinsius id adscripserat; aut, si ibi locum habere non potest, cur ante 'una' relinquatur. Sed fortassis scripsit Florus applicaret: ut, et ex eo deinde factum est applicaretur: quamquam etiam conjici potest applicaretur pulsus: ut Syedris. Amstelodamenses hunc locum ediderunt ex sententia Grævii. Mihi non visum fuit discedendum a libris scriptis, vetustissimisque, et Gruteri ac Freinsheimii Editionibus.*

Ut una navicula] Pal. alter, *cum una navicula*: sed nihil necesse illud *cum*

addere, quod facile potest abesse. Plutarchus, de ead. re, ἐπὶ νεὺς μῖα καὶ ἄλλοιπλάς. *Salm.*

Pulsus Hedris in deserto Ciliciæ scopulo] Hic scopulus fuit omnium eruditorum, qui ad Annæum emendandum accesserunt. Quis enim non conatus est aliquid elicere ex hac veteri scriptura, pro qua nescio quæ monstra vetustiores critici nobis obtruserant? et tamen nemo hactenus fecit quod voluit. Videant vero quid nos profecerimus. Libri, quos nobis videre licuit, habent, *Hedris*. Sic et Vinetiani. Emendandum contendo: *pulsus Syedris deserto Ciliciæ scopulo*: levi mutatione. Primum s mutuati sumus ex fine præcedentis vocis. Deinde aspirationem mutavimus in y, quæ in illam temere degeneraverat. *Syedris* igitur vera lectio. 'Syedra' Ptolemæus inter παραλίαις Ciliciæ recenset, Stephanus noster πόλις Ἰσαυρίας vocat. Isauria autem et Trachea Cilicia sæpius confunduntur. Lucanus, de ead. fuga Pompeii loquens, lib. viii. 'Ad profugum collecta ducem, parvisque Syedris.' Multos vidimus scriptos codices, in quibus eam lectionem reperimus. Correctores, brutum genus, *Celendris* reposuerunt, pro *Syedris*. Aptissime vero. Quorum stuporem quibus verbis possum satis castigare? *Celendris*, *Celendridos*, vel *Celenderis*, ut ap. alios legitur, urbs Ciliciæ, sed minime παραλίαις. At illi, Κέλενδρα, Κελένδρων, dici putaverunt, cum sit Κελένδρις. Quid multis argutamur? In Lucano legend. *Syedris*. Ita una eademque manu insignem maculam sustulimus ex duobus optimis auctoribus. *Idem. Hedris*] Revocandam putavi lectionem primæ editionis, confirmatam et nostris et Mss. Vineti: etsi non me expedit illo *Hedris*: quod et in Pal 1. ac 3. nam 2. *Hedris*: pro eo cupiebat Vinetus, *Syedris*. Salmasius noster, littera minus, *Syedris*; neuter male. *Grut.* Salma-

sii lectionem veram puto, quam et ipse firmat latius in Solinum p. 771. c. Porro etiam pro istis applicaretur *pulsus*, rescribo, applicaret; *pulsus*, nisi quod illud *pulsus* in superiorem potius lineam rejiciendum videtur: applicare dictum pro, appellere, sicut ap. Justin. 2, 4, 21. et 2, 12, 2. ceterum dictio ut repetenda est, ut appareret ex toto contextu. *Freinsh.* Insignem hujus perditissimi loci emendationem debemus ingenio maximi Salmasii, quam stabilit Ryck. cod. in quo scribitur, *pulsus Syedris*, uti ap. Lucan. lib. viii. quoque scribi in Mss. 'Ad profugum collecta ducem, parvisque Syedris,' idem Salmasius notavit: in antiquis edd. Flori legitur *pulsus Hedris*, in aliis *pulsus Larissa*. Mox ex optimo cod. restituit Salmasius in *Pelusio littore*. Vide quam nec hic longe ab illo recedat Ryck. in quo scribitur in *pulso littore*. Græv. *Syedris* in Magl. fuisse credi potest Tollo, quoniam is e Flor. et Berol. adnotarat *Hedris*, quod etiam in Duisb. Fran. Voss. 1. 2. et v. e. est. Voss. 3. *Edris*. E Regg. nihil ad Ed. Grævii, quæ habet *Syedris*, adnotatum erat. Emendationem Salmasii auctoritate nummorum vett. in quibus est ΣΤΕΔΡΕΩΝ, confirmat Holsten. ad Steph. in Σύδρα: quo minus dubitavi cum Grævio et Amst. recipere *Syedris*. In Strab. xiv. 669. est Σύδρη, pro quo Salmas. ad Solin. p. 542. itidem scribit Σύδρα. A vett. edd., quas dixi habere *fugeret pulsus*, etiam abest nomen loci post 'pulsus,' excepta B. quæ habet *pulsus Hearis*. Idem est in Junt. Recentiores quædam pro *Hedris* exhibent *Larissa*, et cum edd. B. et J. distinctionem mediam ante 'pulsus' ponunt, quæ in aliis vett. post hanc vocem est: quod præfero. Nam Pompeius nec Larissa nec Syedris pulsus est. Vid. Lucan. vii. 712. seqq. et viii. 455. 'Pulsus' ergo hic accipio pro, victus, fugatus, ut in eo, quod Pompeius Sye-

Dolph. et Var. Clus.

Flor.

3 R

dri de se dicit ap. Lucan. viii. 271. 'Me pulsum.'

§. 52 *Pelusiaco litore*] *Pelusio litore*, in optimo libro. *Pelusium litus*, Πηλουσία ἄκτή. Nam Πηλούσιος, et Πηλουσιακός, sunt ἔθνικα. *Salm. Pelusio*] Est a tribus Pall. prius publicati, *Pelusiaco*, quod eodem redit: nisi videretur redonanda scriptori cuique scriptura sua germana. *Grut.* Sic etiam habebant Mss. Vineti, et q. editiones. *Freinsh.*

Spadonum] Qui potentes eo in regno plerunque: tangit Seneca de Benef. 5, 16. fine capitulis. Idque ex moribus Persarum, de quibus Curt. 3, 3, 24. 'Spadonumque grex, hand sane illis gentibus vilis.' *Freinsh.*

Septimii] Hic est 'L. Septimius' ap. Cæs. Civ. 3, 104. et Dion. lib. 42. *Vinctus.* Adde Cic. Fam. 8, 8, 12. *Freinsh.*

§. 53 *Incendii cineres*] Eodem simili de incendio utitur supr. 3, 5, 14. *Freinsh.* Add. ii. 15. 15. et iii. 21. 9. Salmasius e suis adnotarat *atquin*, et *recluerunt*. Sic etiam libri Vineti, et plerique alii, cum v. e.

§. 54 *Sine partibus*] Partes enim proprie dicuntur, unius reip., in factiones scissæ: cives; exteri, hostes: quemadmodum antiqui vocabant peregrinos omnes, auctore Festo. *Freinsh.*

§. 55 *Summum civilis belli scelus*] Pompeii necem. *Idem.* 'Medius' sæpe pro eo, qui intervenit, et conciliat. Vid. Juret. ad Symmach. iv. Ep. 51. Schulting. ad Sen. i. Controv. Gron. Obs. Eccles. xiii. et quos laudat Drakenb. ad Sil. xvi. 222.

Tanti viri] Ita v. e. Reliquæ hactenus, *clarissimi viri*; prorsus præter scripturam Pall. in quibus et visitur altera. *Grut.* Naz. Ryck. Voss. et Edd. vett. excepta prima, *clarissimi*: credo glossam esse. Mox Voss. 2. Edd. S. P. et J. male *effusa*. Vid. Heins. ad Val. Fl. i. 762. et ad Sil. vi. 572.

§. 56 *Aderat puellæ forma*] In qua

quantum patrocinii sit, expressit Petronius his verbis: 'Jam Gniton mirabili forma exarmaverat nautas, cæperatque etiam sine voce sævientes rogare.' Add. Tac. 12, 51, 6. *Freinsh.* P. Syrus ap. Rupert. 'Formosa facies mnta commendatio est.' Lucan. x. 105. de Cleopatra: 'Vultus adest precibus, faciesque incesta perorat.' De translata significatione verbi 'ad-esse' *Freinsh.* in Ind. Cur autem Cæsar putaverit cognitionem causæ inter Regem et Cleopatram ad se pertinere, ipse exponit iii. B. C. 107.

Injuriam; odium] Videtur excidissee particula *tum*, sive *jam*, aut quæ similis: dicit enim, Cleopatrarum patrocinio fuisse formam, injuriam, tum odium regis. Ad injuriam quod attinet, eam miseratiouem, et inde favorem, conciliare, notat etiam Noster, inf. 4, 4, 4. 'Augustum ætate et injuria favorabilem.' Sic ap. Tac. 3, 75, 5. 'Labeoni commendatio ex injuria.' Add. Vell. 2, 34, 2. *Freinsh.* 'Ἀσύνδετον h. l. vix ferri potest. Perizonius varias conjecturas adscripserat: primum, pro *et quæ* fort. legend. *sed quæ*, vel delend. *et*: deinde, *et* forte loco motum, et ante 'odium' ponendum esse; idque sibi verisimilius videri. Ego locum ita nondum sanatum puto, quod non intelligo quid sit, 'forma duplicatur injuria.' Nec verba, 'quæ duplicaretur,' referenda videntur ad præcedens 'forma,' sed ad sequens 'injuriam,' hac sententia: Agebat causam Cleopatrarum illius forma; agebat etiam injuria, quæ eo ipso gravior videbatur, quod talis passa erat injuriam: quasi scil. minus gravis sit injuria, quæ deformi inferitur, quam quæ formosæ. Sed sic quoque oratio salebrosa est, et nominativus, injuria, dure suppletur. Ed. Sab. *passa videbatur injuria*. G. Vossius ad verba 'quæ duplicaretur' adnotaverat: Scil. causa: quod nihilo magis placet. 'Talis' est, tam pulchra, tam insigni forma, ut sæpe

de iis, qui aliqua re excellunt, et clari sunt. Vid. Burn. ad Petron. LXI.

§. 57 *Partium fato dederat*] Qui non amicitia erga Cæsarem ductus Pompeium occiderat, sed quia Pompeius ejusque partes infelices fuerant. Sic *dare* Tac. I. A. 10. 'Cassii et Brutorum exitus paternis inimiciis datos.' Vell. II. 7. 'Visa ultio privato odio magis, quam publicæ vindictæ data.' Celsus hanc sententiam ita expressit: 'Simul illud intelligens [Cæsar,] cæde illa non sibi Regem gratificari voluisse, sed fortunæ, in se idem, si sors tulisset, ausurum.' Et Lucan. IX. 1081. in Oratione Cæsaris ad ministros Regis, caput sibi Pompeii offerentes: 'Nec fallere vos me Credite victorem: nobis quoque tale paratum Litoris hospitium: ne sic mea colla gerantur Thessaliæ fortuna facit.' Non video autem, cur Florus dicat 'si expedisset,' pro, si potuisset, vel, si fors ita tulisset, ut Cæsar victus ad ipsum confugisset: nam etiam magis expediebat Regi Cæsarem interficere, quam Pompeium.

§. 58 *Obsessus in regia*] Casum hunc, totumque istud bellum, luculenter descripsit Cæsar, fine B. C. et Hirtius, sive quis alius auctor est B. Alexand. Freinsh.

§. 59 *Incendio*] Quo conflagravit instructissima Lagidarum bibliotheca. Sed huc necessitas adegerat: alias haud dubie pepercisset, sicut 'Demetrius rex propter Jalysum, Protopenis ne cremaret tabulas, cum ab ea parte sola posset Rhodum capere, non incendit: parcentemque picturæ fugit occasio victoriæ.' Plinius, 35, 10. *Idem*.

In peninsulam Pharon] Al. *in insulam Pharon*. Græv. Hoc nusquam inveni. Naz. libri Vinet. Ryck. Fran. Voss. 1. 2. et Ed. B. *in pene insulam*. Duisb. et v. ed. *in peni insulam*. Pal. pr. *impune insulam*. Junt. *in pone insulam*. Voss. 3. *pene in insulam*. Probum est in

pæne insulam. Vid. supr. III. 6. 11.

Inde depulsus in mariâ] Pal. alter, *delapsus in maria*: non tam recte. Salm. Alter Pal. *delapsus*, nihilo deterius. Freinsh. Ego cum Salmasio sentio.

Relicto] Sic quoque Dio et Appianus. Contra Suet. Cæs. LXIV. scribit paludamentum mordicus traxisse, ne spolio potiretur hostis. Vid. ibi Torrent.

§. 60 *Tandem*] Tres Pall. volunt legamus *Tum*. Grut. In v. nostra est, *Tamen*. Freinsh. *Tum* etiam Ryck. Toll. Duisb. Voss. Ed. V. et J. *Tunc* Fran. *Tamen* Edd. B. S. P. et A. in Ed. Vinet. et Plant. est *Tandem*. Hæc sæpe confunduntur e compendio scripturæ.

Debellata perfida gente] Restitue verterem lect. *de imbelli ac perfida gente justa generi manibus dedit*. Excusam, quam vulgo vetustiore, sed falso, crediderunt, recentes tantum, et deterioris notæ, codd. exhibebant. In optimo libro legitur: *dein belli ac perfida gente*, manifestis veræ lectionis vestigiis. Salm. *Debellata perfida gente*] Admisi lectionem v. e. nec non membranarum Vineti: publicabatur passim, *de imbelli et perfida gente*; non male, nisi obstarent Mss. etiam Pall. quorum etsi duo tuentur prius, primus tamen, qui et melior, adhæret lectioni secundæ: ita sequatur quisque, quod libet. Grut. *De imbelli ac perfida gente*] Sic Ryckian. ut et ex Naz. vestigiis legendum vere censuit Salmasius, cujus sententia non fuit repudianda. Quin et Vinetus ex suis libris olim sic edidit. Male ex deterioribus codicibus pro his substituit Gruterus: *debellata perfida gente*. Græv. Vinetus quidem ita edidit e vett. edd. quæ, præter primam, omnes id habent: sed scribit in libris suis alteram lectionem fuisse, cum quibus consentiunt Reg. Q, Toll. Duisb. Voss. 1. 2. et Fran.

Justa] In Flor. et Voss. 3. addita erat glossa, *de imbelli ac p. g. justa generi manibus piacula dedit.*

Theodotus magister] *Magistrum* vocat quem Plutarchus ἐπὶ μισθῷ ῥητορικῶν λόγων διδάσκαλον ἀνειλημμένον. *Salm.* Ptolemæi pueri præceptor, Appian. Civ. lib. II. p. 480. fuit autem Samius, arte rhetor. Idem et Plut. Pomp. cap. 127. Hunc postea Brutus cruci affixit. Idem, ib. cap. 133. et in Bruto, cap. 48. sive Casius, volente Appiano, p. 484. De notione verbi ‘magister,’ in Ind. *Freinsh.*

Ne virilia quidem portenta] ‘Ambigui mares’ vocantur eunuchi Claudiano, in Eutrop. 1. 462. *Idem.* Vid. Quintil. v. Inst. Orat. 12. Ryck. Duisb. Fran. et pleræque edd. vett. *Photinus.* Est obvius error in libris Latinis. Vid. cl. Oudendorp. ad Lucan. VIII. 483. et alia de eo ad x. 517.

Diversa per mare et terras fuga et morte] Est a vet. ed. nam vulg. *diversi per mare transfugio et morte; &c.* Lipsius, dicto cap. emendabat et libro calaino descripto, *divisa per mare et terras fuga, &c.* bene: *diversa* tamen restabat quoque in Mss. Vineti, nec non in o. Pall. *Grut.*

Regis] ‘Civili bello Pontino perisse’ ait L. Ampel. Patet leg. *Pompeiano.* *Freinsh.*

In aureæ lorice honore] Capitolinus, in Maximino juniore, cap. 3. ‘Usus est aurea lorica, exemplo Ptolemæorum.’ *Vinet.* *Freinsh.* in Ind. ‘honorem’ recte exponit, decus, ornamentum. Ita non raro Poëtæ. Vid. Torrent. ad Horat. Epod. XI. 9. et Interpp. Virg. in II. G. 404.

§. 61 *In Asia*] Hanc historiam scribunt Suet. Cæs. cap. 35. Plut. Cæs. cap. 73. Late Commentarius de B. Alexandrino. Eutrop. lib. 6. cap. ult. Epit. Liv. 113. Meminit Plinius, 25, 4. et 33, 12. Appian. Civ. lib. 2. pag. 484. Frontinus, 2, 2, 3. docet quo

astu a Cæsare victus sit. *Camers.* Liv. XXIV. 35. ‘Urbes, quæ in motu rerum ad Carthaginienses defece- rant.’

Quasi de industria, &c.] Similis observatio in Justin. II, 15, 2. *Freinsh.*

§. 62 *Magis discordiæ nostræ fiducia*] Hoc vult Suetonius, Cæs. 35. 5. cum inducit Pharnacem, ‘occasione temporum bellantem.’ Vid. supr. 3, 5, 4. Sic legend. in Hirtio, de B. Alex. c. XXXIV. Vide Tac. 4, 24, 1. et Germ. 37, 9. *Idem.*

§. 63 *Uno, et, ut sic dixerim, non toto prælio*] Simile supr. 2, 7, 11. ‘Uno, ac ne hoc quidem justo prælio.’ *Idem.* Verba ‘non toto prælio’ ita accipi possent: Tantum partem exercitus Cæsaris pugnasse; nisi Scriptor B. Alex. LXXIV. proderet, utrumque cornu et mediam aciem Cæsaris pugnasse. Anna ea refert ad brevitatem pugna, ut quæ tantum quatuor horas duraverit. Hoc sumisit e Suet. Cæs. XXXV. ‘Pharnacem iutra quintum, quam adfuera, diem, quatuor, quibus in conspectum venerat, horis, una profligavit acie.’ Sed horum verborum sententia non est prælium quatuor horas durasse. Florum tamen celeritatem victoriæ voluisse indicare verbis ‘non toto prælio,’ liquet ex iis quæ addit de fulmine. Et celerem victoriam fuisse intelligi potest e Dione et Appiano.

More fulminis] Eadem comparatio de Alexandro ap. Himerium Sophistam, de reducendo Æschine: ‘Hostes confecit instar fulminis et tonitrus, quod sæpe, antequam expectetur, præcedit:’ et de Juliano, ap. Marcellin. 17, 17. ‘Subito cunctos aggressus, tamquam fulminis turbo percussit.’ *Freinsh.* In sequentibus elegantem ἐπιτροχασµὸν esse, quo eadem verborum celeritate res percurritur, qua gesta est, adnotat Rupertus: ap. quem vid. plura huiusmodi, nec non ap. Barth. ad Claud. de B.

Gild. 12. et Voss. v. Inst. Orat. 2. 1. et 8. 5.

Ante victum hostem esse, quam visum] Suetonius, Cæs. 37, 4. ita rem narrat: 'Pontico triumpho inter pompæ ferula trium verborum prætulit titulum, VENI, VIDI, VICI, non acta belli significantem, sicut ceteris, sed celeriter confecti notam.' Plut. in Vita, cap. 73. ad Amintium quendam amicū tria ista verba scripsisse. Appianus Civ. lib. 2. p. 485. simplicius; in urbem eum scripsisse. Vide et Dion. lib. 42. p. 234. Suetonio tamen magis crediderim. Errat Vir doctus ad Vell. dum scribit: 'Seneca pater imitatione Tusci hæc tria protulisse significat.' cum ibi (locus est Suasor. 1. 2. in fin.) Tuscum irrideat Seneca, quod accomodet Xerxi, quæ 'multos post' [Xerxem nempe, non Tuscum] 'annos Divus Julius victo Pharnace dixerit.' Nam Tuscus ille diu post Cæsarem vixit. Scaurus enim, quem majestatis reum fecisse ibi dicitur, extinctus est A. U. C. 787. circiter 80. annis a morte Cæsaris. Imitatur hoc Sidonius, Carm. 5, 366. de suo Principe: 'Maximus isse est, Non pugnasse, labor; terimus cur tempora verbis? Pervenit et vincit.' Et fortassis ipse Florus, supr. 2. 7, 11. 'Introisse victoria fuit.' Pertinet huc (potius quam ad fulgorem oculorum, de quo alias exponitur) illud militum Rom. ap. Tac. 3, 45, 3. 'Viderent modo adversos, et aspicerentur: id satis ad victoriam.' Simile huic exemplum est supr. 2, 2, 6. *Freinsh.* Celsus refert verba Cæsaris, 'Veni, vidi, vici.' Deinde addit: 'Alii dicunt, dixisse eum: Veni, et ante hostem, quam viderem, vici.' Hæc descripsit e Floro, qui solus ita prodidit.

§. 64 *In Africa*] Bellum in Africa contra cives a Cæsare gestum scribunt Hirtius, Singulari Commentario, Liv. Epit. 113, et 114. Plut. Cæs. c. 74. &c. et Caton. min. c. 82. &c.

Copiose Appianus, lib. 2. Civ. Cam.

Reliquias] Quemadmodum reliquiæ naufragiorum æstu maris in litora expelluntur, sic impetus furoris ejecebat et expulerat reliquias partium victarum in Africam. Metaphora a naufragiis, quorum reliquiæ fluctibus 'expelli' dicuntur. Gaius l. 5. D. de Incend. Ruin. Naufr. 'Jacentem rem ex naufragio, quæ fluctibus expulsa sit.' Cicer. pro Sext. III. translate: 'Fluctibus Reip. expulsum, in alienis terris jacentem.' 'Furorem' tribui his, qui bella civilia excitant, iisque inter se committuntur, est supr. III. 12. 7. 'Æstus' quoque de vehemēti impetu et adfectu animi sæpe dicitur; ut 'Æstus curarum,' et 'irarum' in Virg. aliisque. Sed tamen aliquanto tumidior videtur hæc metaphora.

§. 65 *Sparsæ magis, quam oppressæ, vires erant*] Hæc itidem ex Lucano, 8, 273. 'Sparsit potius Pharsalia nostras, Quam subvertit, opes.' Ideoque duci sollicite curandum, ut victis semel hostibus acriter instet, nec vires eorum denuo coalescere patiatur. Sic Cæsar, harum artium prudentissimus, ap. App. Civ. lib. 2. p. 478. 'Discurrendo per exercitum supplex orabat; ne gravarentur tantum laboris insuper impendere, dum castra Pompeii capiant: docens, si patiantur denuo coire hostiles copias, unius tantum diei fore victoriam.' Et hoc est 'scire victoria uti;' quod ignoratum aut neglectum Anibali, Carthaginem perdidit. *Freinsh.*

§. 65 *Auxerat*] Anna: 'Clades Pompeii effecerat, ut se arctius sacramento obstringerent, ad bellum contra Cæsarem gerendum.' Melius Ryck. 'obfirmatores eos fecerat ad bellum.' Nam hoc dicit Florus: Eos clade et nece Pompeii ita exacerbatos fuisse, ut ad eam vindicandam majore ira ac pertinacia bellum gererent, quasi per eam religiosiore quodammodo sacramento adstricti essent. Nam 'sacramentum'

hic translata significatione dicitur. Vid. III. 10. 2.

[*Mauritaniae*] Salmasius in exemplari suo adnotarat *Mauretaniam*; sed sine indicio libri, in quo ita scriptum invenerat. Ea scriptura est in Inscriptionibus et Nummis vett. et quibusdam libris Pomponii Melæ 1. 5. quam et vetustiore esse altera censet Pierius ad Virg. IV. *Æn.* 206. Add. Ryck. ad Tac. 1. H. 11. Editiones vett. quæ primam proximè sequutæ sunt, *Mauritanus* et *Mauritanus*: ut 'Rex Ægyptius,' 'Cyprius,' 'Pergamenus,' ap. alios.

§. 66 *Amplior eoque acrior*] Hoc esset, major eoque major, pulcherrimo loquendi modo, et proximè ad Auctoris genium: si tamen, ut hoc etiam addam, aliquis Latinorum *amplum impetum* dixit, aut dicere potuit. Dubium mihi non est, quin post illud 'amplior' aliquid exciderit, cujus sensum certe reponere promptum sit: est autem hic; *amplior hic hostium exercitus; eoque acrior*, &c. nam hoc clamant sequentia: 'post Pompeium crevisse bellum.' Aliter ista comparatio inter Pharsaliam et Thapson non constat. Freinsh. Ryck. nisi quod *amplior ea acriorque Cæsarianorum impetus fuit*: inepte alii *eoque acrior*, quod est, ideoque acrior. Si res mei esset arbitrii *amplior* delerem. Quid enim est *amplius impetus*? quis sic loquitur? aut forte legendum: *nisi quod ardentior eo, acriorque Cæsarianorum impetus fuit*: eo scil. impetu, quo ap. Pharsalam fuerunt usi. Superius de Pharsalica pugna: 'Nunquam acrior neque alacrior Cæsaris exercitus fuit.' Græv. Mihi probabilis videtur sententia Freinshemii, quam etiam Anna sequitur. Amstelodamenses expresserunt scripturam Cod. Ryckiani. Sed ea difficultatem non tollit. Is. Vossius pro *impetus* e Ms. in quo, ut dicit, est *impos*, legit *impes*. Non probō. Vid. ad II. 4. 1. et IV. 12. 54. Paulo post Berol. Duisb. et

v. e. *indignantibus*. Ita sæpe Justinus. Vid. quæ ibi adnotantur ad II. 3. 16.

Sua sponte signa cecinerunt] 'Dubitante Cæsare, atque militum studio cupiditatisque resistente, sibi que eruptione pugnari non placere clamitante, et etiam atque etiam aciem sustentante, subito dextro cornu, injussu Cæsaris, tubicen a militibus coactus canere cepit.' Ita Hirtius, de Bel. Afr. cap. 82. Freinsh.

§. 67 *Strages a Juba capit*] Rectius Ryck. *Strages in Juba capit*. Mox egregie N. Heinsius, *Ejus elephantii bellorum rudes, et nuper a silva*. Male omnes libri: *Ejus elephantii bellorum rudes, et nuper a silva*. Non longe post idem malebat: *statim et exercitus in fugam agi*. Vidit et Lipsius hiulcam esse orationem, qui legendum censebat: *statim exercitus in fugam datus*: et in verbis consternati subito clangore, quæ præcedunt, aliquid quoque desiderari: hinc rescribebat: *consternati subito clangore tubarum*. Sed N. Heins. conjiciebat: *Consternari subito clangore, statim exercitus in fugam agi*. In Ryck. habetur: *statim et in fugam exercitus*. Dein probō Salmasii correctionem: *nec duces fortius, quam ut fugerent*. Græv. Puto retineri posse *nuper a silva*, pro, *nuper adhuc silvestres*, ut 'Turnus ab Aricia' pro Aricinus, et alia hujusmodi ap. cl. Burm. ad Petron. xxxviii. Vel per ellipsin: Qui nuper a silva venerant et mansuefacti erant. Nec necessarium videtur supplementum *τοῦ agi* post verba 'in fugam.' Nam non inusitata est Floro ista brevitās sermonis. Vid. ad III. 6, 12. Perizonius adscripserat e Terent. Eun. v. 2. 5. 'Ego me in pedes.' Sic Petron. xxxviii. 'Ubi semel res inclinata est, amici de medio.'

Et duces fortius, quam ut fugerent] Manifesto ponenda negatio, et legendum: *nec duces fortius, quam ut fugerent*. Quod ex seqq. ita liquido pa-

tet, ut valde mirum putem, tam multos hunc locum legisse, nec aliter intellexisse. Neminem tamen culpo, sed quid sentiam, dico. *Salm. Et duces fortius, quam ut effugerent*] Ita quidem Naz. et Pal. sec. nec non ed. nostra vetus: et possit explicari: Fugisse quidem, sed non ut cuperent effugere, verum ut suo arbitratu morerentur: res tamen ipsa, præcedentiumque et seqq. verborum sensus movet, ut amplectar Salmasii correctionem, qui pro vulgata lectione, et *duces fortius, quam ut fugerent*, reponit, *nec duces fortius, quam ut fugerent*; nam hoc dicit Florus: Et exercitum fugisse, et vero duces ipsos; hos autem fugæ fœditatem emendasse decoro exitu: quorum enim alias illa particula *tamen*; ‘non inconspicua tamen morte omnium?’ Illa particula *nec in* et corrupta legitur etiam in Arnobii scriptis, lib. 3. p. 133. ‘Et audetis adscribere causam nobis offensionis Deorum: cum, si iudicatio fiat, certissima in vobis reperiatur hæc esse, et in contumelia, quam opinamini, stare.’ Sensus enim inibi vult *nec in contumelia, &c.* Freinsh. *Effugerent* etiam Ryck. Magl. Duisb. Fran. Voss. et o. e. v. *Nec duces* Perizonius et Anna quoque probabant. Et ita citat Periz. ad Sanct. Min. iv. 5. 11. ubi multa exempla ellipseos in hoc genere loquendi conguessit. Et corruptum esse viderunt omnes: nec tamen quisquam ante Amst. in contextum recepit *nec*.

§. 68 *Jam Scipio nave fugiebat*] Lego *Nam*, ut cohæreat præcedentibus, et reliquis etiam, Jubæ, Petreio, Catoni, possit applicari: respondet enim præcedenti propositioni ‘non inconspicua tamen morte omnium:’ cujus partes hic exsequitur. *Freinsh. Nam* etiam Perizonius præferebat. Videtur retineri posse *Jam*. Vid. Proem. lib. i. n. 2. Verba ‘adsequutis eum hostibus’ indicant Florum existimasse, classem Cæsaris Scipio-

nem fugientem persequutum fuisse. Sed Scriptor B. Afr. xxvi. Seneca, et Val. M. tradunt, eum in Hispaniam fugientem vento adverso in Africam relatum ibi in classem hostium iucidisse.

Bene se habet Imperator] De hujus Scipionis interitu, præter alios, lege Val. M. 3, 2, 13. et Sen. Epist. 24. copiose. Appian. Civ. lib. 2. p. 490. et 491. *Camers.* Senecæ patris locum, quia vulgo corruptus est, adscribam: est autem Suas. 6. ‘Scipio, cum gladium ponere jussus esset; dicitur abdidisse in se: [optimam correctionem, nescio unde, depromit Aurelianus, ad Tac. p. 473. m. 1.] quærentibus, qui in navem transierant, militibus imperatorem; Imperator, inquit, bene se habet.’ Tollamus eadem opera leve mendum, ex auctore non gravi, nec inutili tamen. Chronicon Adonis, sub anno 4784. ‘Scipio, qui [sic scribo, vulgo male *in*] navim, qua ad Hispanias fugeret, conscendens, vento coactus in Africam redierat; semet ipsum jugulavit.’ Verum autem est scribend. in eo Chronico: *Scipio in navi, qua ad Hispanias fugere contendens, vento coactus, in Africam redierat, semet ipse jugulavit.* Nam sic Orosius, 6, 16. unde ista ad verbum exscripta. *Freinsh.* Tollius legit, *ubi esset Imperator?* et mox, *Bene habet.* Malim utroque loco legere *Imperator*, ut in Sen. et Val. M. *Se*, quod est ap. eosdem, et in omnibus libris Flori, cur tolli debeat, non video.

§. 69 *In regiam*] Rubenius, Elect. 1, 10. corrigit, *in regnum*: optime; nam bellum in provincia gestum erat. Illud tamen retinet etiam L. Ampe- lius. *Freinsh.* Rubenii conjecturam confirmant, quæ leguntur in Scriptor B. Afr. xci. et xciv. Jubam Zama et aliis urbibus regni sui exclusum; et in Dione XLIII. 217. eum a nemine receptum fuisse. Sed tamen videtur designari debuisse certus

aliquis locus, in quo hæc gesta fuerint. Et potuit Flornus hic quoque, ut sæpe alibi, a narratione aliorum abire; vel e 'villa,' in quam eum se cum Petreio paucisque equitibus contulisse scribit Scriptor B. Afr. 'regiam' facere, quod id aliquanto *τραπεζικώτερον* erat.

Magnifice epulatus] Diximus supr. 2, 18, 12. *Freinsh.*

Super mensas et pocula] Veteres, *superque mensas et pocula*. Salm. Ryck. *magnifice epulatus est. Postero die.* Idem cum aliis vett. *superque mensas et pocula*. Non frustra hæc copula in omnibus codd. vetustioribus hic reperitur. Nimirum totus locus sic distinguendus et scribendus est: *Juba cum se recepisset in regiam, magnifice epulatus est postero die cum Petreio fugæ comite, superque mensas et pocula interficiendum se ei præbuit.* Vides illud *superque*, quod in omnibus libris antiquis conspicitur, requirere in præced. *est*, quod in plerisque intercidit, et pravam interpunctionem nebulas huic loco offudisse. *Græv.* *Est* etiam habet Pal. pr. *superque*, excepto Voss. 3. o. s. et edd. vett. Recte Grævius. Amstelodamenses etiam receperant *est*, et *superque*; sed corruperant sententiam distinctione maxima posita ante 'postero.' *Se* quod iidem ediderunt pro *sese* est in Ryck. Flor. Magl. Duisb. Fran. et o. e. v.

Ille et regi suffecit et sibi] Consentit Livii Epit. 114. 'Petreius Jubam seque interemit.' Aliter Dio, lib. 43. p. 245. Appianus, Civ. lib. 2. p. 490. quorum consensum cum Seneca, de Provid. 2, 15. qui 'alterum alterius manu cæsum ait,' notavit ibi Lipsius. Hirtius, de Bel. Afr. cap. 94. 'Firmior imbecilliorum Juba Petreium (sive potius, ut Rubenius, Elect. 1, 10. corrigit, *Jubam Petreius*) facile ferro consumsit: deinde ipse cum conaretur gladio transjicere pectus, nec posset, precibus a servo suo impetravit, ut se interficeret, idque obtinuit.'

Orosius, 6, 16. et modo citatum Chronicon Adonis: 'Juba percussori jugulum pretio dato præbuit: Petreius eodem gladio se perfodit:' quem idem Rubenius egregie emendat, *jugulum Petreio præbuit.* Quæ eadem verba sunt etiam in Hist. Misc. 6, 39. *Fr.* Add. Davies. ad Script. B. Afr. xciv. Perizon. hic adnotaverat loca Plinii e Paneg. lxxxvii. 'Quis adeo expetitis honoribus aut deservit, aut sufficit?' et lxxx. 'Fungeris enim sufficisque mandanti.' Sæpe veteres ita utuntur hoc verbo. Suet. Tib. xxv. 'Quando universæ (Reipubl.) sufficere nemo solus posset.' Tac. xiv. A. 55. 'Tibi valida ætas, rebusque et fructui rerum sufficiens.'

§. 70 *Bagradan*] Ryck. Pal. pr. et quidam olim impressi *Bragadam*. Vid. II. 2, 20.

Mortem etiam lætus accivit] De interitu Catonis, præter supra dictos, lege Gell. 15, 18. Lactant. 3, 18. Plura Augustin. 1, 23. Civ. Val. M. 3, 2, 14. Cicero Off. 1, 31. et Tusc. Q. 1, 30. et alibi sæpe. Catonem egregie extollit Lucanus, 9, 601. Horat. 2, 1, 24. Liv. lib. 114. Plura Hirtius, de Bel. Afr. cap. 88. *Camers.* Adde Appian. Civ. lib. 2. p. 490. et 491. et Plut. in Vita, cap. 89. &c. Sæpissime meminit ejus facti cum eximiis elogiis Seneca. Extant et quædam epigrammata non inerudita, in Catalectis veterum Poëtarum Scalligeriis. *Freinsh.* Mela III, 7. de Indis quibusdam: 'Non exspectant [mortem;] sed ingerendo semet iginibus læti et cum gloria arcessunt.'

§. 71 *In nocte lecto ad lucernam Platonis libro*] N. Heins. *in noctem lecto ad lucernam Platonis libro.* Mox Ryck. *qui immortalitatem animæ docuit, quievit.* Editi, *paululum quievit.* Græv. *Noctem* etiam Perizonius præferebat. Hoc non male convenit cum historia: nam Plutarchus scribit, Catonem post cænam et computationem cubiculum ingressum bis Phædonem Pla-

tonis perlegisse. Itaque necesse fuit produci lectionem in multam noctem. Alioqui non inusitatum est nominibus temporis in ablativo positis præpositionem 'in' addi. Vid. supr. i. 1. 15. et Sanct. Min. iv. 6. Et sic quoque Florum puto dicere *in nocte*, pro, nocte; quia paullo post scribit Catonem se circa 'primam vigiliam' percussisse. 'Ab amplexu dimittere' etiam Suet. dicit Oth. x. et 'e complexu' Cic. i. ad Q. Fr. 3. Elegantiam loquutionis 'ad lucernam' ostendit cl. Burm. ad Petron. ciii.

Primam vigiliam] Plutarchus definit tempus, quo aviculæ jam eantillare incipiebant. Id est, primum diluculum, vel quarta vigilia; certe proprius quartæ vigiliæ, quam primæ. Dio xliii. 218. 'media nocte' dicit. Sed ne hæc quidem 'prima vigilia' est. Vid. Lips. v. de Milit. Rom. 9. 'Semel iterumque' videtur dicere pro, aliquoties, numero non definito, ut plerumque sumitur. Dio, Plut. et Appian. tantum unam plagam memorant.

§. 72 *Violare fomentis*] 'Tam mali exempli esse occidere dominum, quam prohibere' (h. e. utrumque mali exempli esse) ait Stoicus quidam ap. Sen. Epist. 77. Alia in hanc sententiam ap. Sen. patrem, Epit. Controv. 3, 9. cujus principio scribend. 'Ecce herus [non heres] jubet, quod tu vetas.' Lex Cornelia vetat misceri venenum, id jussit herus: legis autem major potestas, quam hominis. Ad Flori locum vid. Grut. in notis ad Suet. Domit. eap. 14. *Freinsh.* Quid hic 'fomenta' sint, exponit *Freinsh.* in Ind. Tac. i. A. 65. 'Non tentoria manipulis, non fomenta sauciis.' Et 69. 'Militibusque, ut quis inops aut saucius, vestem, et fomenta dilargita est.' Sic 'fovere vulnus' Virg. xii. Æn. 420. Add. Heins. ad Ov. i. ex Pont. 3. 88. et iv. 11. 20. Catonem autem 'violatum' fomentis dicit; quasi ea re injuria illi inlata, et liber-

tas ejus violata fuisset, qui quam maxime liber, et sui juris esse volebat.

Sequiturque vis] Si obsequerentur Mss. maluissem, *sequutaque vi*. Grut. Porro hæc ipsa graphice depingit Seneca, de Provident. 2. 16. 'Gladium sacro pectori infigit, viscera spargit, et illam sanctissimam animam, indignamque quæ ferro contaminaretur, manu educit.' *Freinsh.* Heins. quoque in exemplari suo scripserat *vi*, adposito nomine Gruteri. Et sic Cod. Fran. quod præferend. videtur vulgato. 'Vis' pro, magna vis. Liv. xxvi. 21. 'Argenti ærisque fabrefacti vis.' Cic. Somn. Scip. iiii. 'Quem ubi vidi, equidem vim lacrymarum profudi.' Sic in Epit. Liv. xlvii. et in quibusd. Mss. Liv. xxxi. 22.

§. 73 *Hispania*] Bellum hoc scribunt Plut. Cæs. cap. 79. Appian. Civ. lib. 2. Late Hirtius, Singulari Commentario. Val. M. 7, 6, 5. *Camers.* Naz. Pal. post. Ryck. Voss. 1. et o. e. v. præter primam, *supra Thessaliam fuit*. Reg. Q. *Africa superat Thessaliam*. Vid. Ind. in *Supra*. Perizonio suspectum erat *supra*. Nec inelegantior est, eo sublato, oratio. Sed fort. melius est *Africa superarat*, quod eidem in mentem venerat, et aliquantulum confirmatur a Reg. Q.

§. 74 *Plurimumque favoris*] Priusquam vidissem scriptos codd. particulam *que* tollebam, quæ nihil facere videbatur. Sed illi aliter me expedierunt, in quibus legitur: *Plurimum quantum favoris partibus dabat fraternitas ducum*. Omnino recte. Hellenismus, *Plurimum quantum*, Πλεῖστον ὅσον. Sic 'nimium quantum,' 'mirum quantum,' 'immane quantum' et similia ap. alios usurpata. In altero Pal. *Plurimum quidem* legitur: sed standum putamus illis, quæ nobis ἀνεπλήρητα videntur. *Salm.* *Plurimum quantum* etiam Magl. Berol. Fran. Voss. Regg. et o. e. v. excepta prima, quæ

cum Duisb. proxime ad verum *Plurimumq; tum*. Flor. Ryck. et Pal. 1. *Plurimum quidem*. Hoc genus loquendi inlustrarunt, et ap. alios Scriptores quoque depravatum restituerunt multi, quos in Thesaurio Fabri nominat Buchnerus. Add. Gronovius ad Gell. 1. 8. Lambin. et Torrent. ad Horat. 1. Carm. 27. 6.

Et pro uno] Fragmentum, quod Hist. Cæsaris subjicitur: 'Sic pro uno duos substituerat fortuna Pompeios.' *Freinsh.* Fragmentum hoc Jungermannus subjecit Scriptori Bell. Hisp. estque particula decerpta ex eo, quem Celsum vocant.

§. 75 *In ipso ostio Oceani*] Ap. 'Crantiam,' ut legitur in Hist. Dionis, lib. 43. p. 259. sive potius *Carteiam*, ut emendat Nonius, in Hispania, cap. 11. ex Hirtio de B. H. cap. xxxii. Sic etiam puto leg. in Nicolao, ap. Vales. p. 482. Eadem autem verba, quæ hic ap. Florum, fortassis hinc desumpta, leguntur in fragmento, quod Cæsaris historiæ subjicitur. *Freinsh.*

Furorem civium] Puto legend. *furorem civicum*. Salm. *Civicum*] Est a Pal. 1. ac 2. *Grut.* Sic etiam habet nostra vet. editio. *Freinsh.* *Civicum* etiam Magl. Regg. Voss. 1. 3. et Edd. B. et P. probantque Heins. et Perizon. ad h. l. et Gronov. ad Liv. 1. 40. Nec video, cur Amstelodamenses hic recesserint ab Edd. *Freinsh.* et Grævii.

Castigare Oceanus] Eadem supr. 3, 16, 17. *Freinsh.*

Utramque classem naufragio cecidit] Ryck. *utrumque classe naufragio cecidit*: forte: *utrumque classis naufragio cecidit*. Utrumque nimirum legatum Cæsaris et Pompeii: sed malim, si per libros liceret, *utraque classis naufragio intercidit*: hoc est, periit, ut in illo vs. ap. Cic. 'Pereant amici, dum una inimici intercidant.' Nam *cedere classem naufragio* insolens est, et a castigate loquentium usu remotum.

'Castigare classem naufragio,' ut superius locutus est, recte et eleganter, sed *cedere classem naufragio* quis ferat? Si cui tamen magis arridet vulgata, eamque locutionem putat Flori ætati et ingenio, acumina sæpe frigida captanti, aut potius ejus cacoeliæ adscribendam, non multum refragabor. *Græv.* Perizonius hic scripserat, duram loquutionem esse, et Ryckius cacoeliæ vix ferendam. Etiam tota periodus sequens mihi videtur picta esse de ampulla declamatoria.

§. 76 *Fluctus, procellæ, armamenta, confligerent*] Noster cod. *procellæ, viri, naves, scementa confligerent*: optime: sic tamen ut *elementa* restituam pro spurca ea *scementorum* voce. Lipsius, Elector. 2, 19. Similia Nostro, quæ adnectuntur libro Hirtii, de Bel. Afr. *Freinsh.* Non possum assentiri magno Lipsio rescribenti: *viri, naves, elementa confligerent*, cum in suo libro invenisset *scementa*. Ryck. *armamenta* cum optimis quibusque. Nec vox magis propria potuit a Floro hic adhiberi. Sic enim dicuntur, vela, remi, rudentes, et omne instrumentum nauticum, quod propter tempestatem non minus negotii facessabat, quam procellæ et hostes. Suet. Octav. 'Tempestate in trajectu bis conflictatus, &c. utrobique parte liburnicarum demersa: simulque ejus, in qua vehebatur, fuis armamentis, et gubernaculo diffracto.' Liv. xxxviii. 'Tradito et naves longas armamentaue earum.' Hinc *exarmata navis* ap. Sen. præf. lib. iii. Controv. est, in qua nulla sunt armamenta: navis sine velis, remis, ancoris: 'Cum dixisset Albutius in illo, qui fratrem parricidii damnatum exarmata nave dimisit, imposuit fratrem in culeum ligneum.' *Græv.* Anna sequitur Lipsium, quum τὸ *armamenta*, inquit, nil aliud foret, quam τὸ *naves*. Valde fallitur. Vid. supr. n. 20.

Vergentia in unum hinc Hispaniæ]

Ryck. rotundins: *vergentia hinc in unum Hispaniæ*. Græv. Sic etiam Magl. Præfero alterum.

§. 77 *Quæ misera, &c.*] Videntur hæc insita ab alio; extant, 3, 22, 8. quo refer ea quæ scribit ad senatum Pompeius, ap. Sall. H. 3, 2, 11. 'Hispaniam citeriorem, quæ non ab hostibus tenetur, nos, aut Sertorius, ad internecionem vastavimus.' Freinsh.

§. 78 *Omnium postrema certaminum Munda*] *Numidia* in quibusd. libris veteri manu correctum est. Salm. De hac civitate, et bello ibi a Cæsare gesto, multa Strabo, lib. 3. p. 97. Meminit Lucanus 1, 40. 'Ultima funesta concurrant prælia Munda.' Sil. 3, 400. 'Et Munda Emathios Italidis paritura labores.' Camers. Lips. emendat: *Omnium postremum certamen Munda*. Sic sane Livius scripsisset, aut Cæsar. Verum nunc vereor ne hæc, quæ circumfertur, Flori sit scriptura, cuius memoriæ obversatus fuit sui Lucani locus de hoc prælio: 'Ultima funesta concurrant prælia Munda.' Vides sententiam eandem esse, sed longe discrepare verba utriusque scriptoris. Sed hoc Flori est ingenium, ut enim paullo ante: 'Nihil inter Pharsaliam et Thapson;' hoc est, inter Pharsalicum prælium, et id quod ad Thapson fuit commissum; sic hic omnium certaminum postremum fuit Munda, hoc est, Mundense. Mox idem Vir magnus malebat: *sed anceps diu, et triste prælium*. Verum non video cur librorum scriptura repudianda sit. Græv. Verosimile mihi videtur, phrasin, quam merito notat Grævius, a Floro profectam esse. Sed *anceps diu et triste prælium* non deterius puto esse vulgato. Et ita Regg. Toll. Dnsh. Fran. et v. e. *Anceps et diu et triste prælium* Ryck.

Deliberare fortuna] Sic ap. Liv. 21, 44, 10. 'Fortuna dubitat.' Freinsh. Celsus addit: 'Et quid aliud reor, nisi an amicum suum usque in finem

rara et sibi prorsus insolita fide committaretur; an enim extremo jam calle desereret, ad alium transitura?' Anna credit verba *nescio quid* ab alio addita. Mihi secus videtur. Est enim notissima formula ap. veteres, quum vel dicere non volunt, quod sentiunt; vel quum non plane iis constat, aut eloqui non possunt, quale aliquid sit. Catull. c. vi. 'Nescio quid febriculosi scorti diligis.' Tibull. i. 7. 37. 'Nescio quid furtivus amor parat.' Propert. ii. 25. 36. 'Nescio quid majus nascitur Iliade.' Suet. Vesp. xiiii. 'Oblatrantem etiam nescio quid.' Petron. xxv. 'Quum dixisset nescio quid.'

§. 79 *Respectu fragilitatis humanæ*] *Respectus* in Naz. quem optimum voco: in altero Pal. *respectum*: parum correcte: sequitur in eod. Pal. *nimiam prosperorum suspectam habens conjunctionem*: pro quo excusi, *continuationem*, quod etsi verum esse non affirmarim, non ineleganter tamen dictum putem: quasi prospera ita ἀθρόως ad Cæsarem confluentia quodammodo conjurasse viderentur: sed nihil mutand. putamus, cum proba sit edita scriptura, et in plurimis reperitur libris. Salm. *Respectu* est, consideratione, cogitatione. Vid. Interpp. Phædri ad iv. F. 5. Notat ibi Scioppius religiosulos quosdam, qui hac voce uti dubitent. Designat fortassis Hadrianum Cardin. qui putat, non valde Latine dici, 'Feci amicitiae, justitiae respectu.' *Fragilitatis humanæ* crebra est ap. veteres mentio. Cic. v. Tusc. 1. 'Humani generis imbecillitatem fragilitatemque extimescere.' Plin. Paneg. xxvii. 'Nemo jam parens filio, nisi fragilitatis humanæ vices horret.' Add. Just. xvii. 2. Curt. iv. 14. Plin. iv. Epist. 24.

Postquam idem esse cæperat] Hoc est: Postquam ad idem imperii gloriæque culmen ascenderat: et sane timendi canssam habuit; 'Maximæ' enim 'cuique fortunæ minime cre-

dendum est,' ait Annibal, ap. Liv. 30, 30, 19. Sic 'Camillus precatus, ut, si cui Deorum nimia felicitas populi Romani videretur, ejus invidia suo aliquo incommodo satiaretur.' Val. M. 1, 5, 2. Sic Æmilius Paullus, post enumeratas res prosperrime gestas, subjungit: 'Mihi quoque ipsi nimia jam fortuna mca videri, eoque suspecta esse,' &c. id. Liv. 41, 45, 6. Sic Alexander 'illam ipsam fortunam, qua aspirante res tam prospere gesserat, verebatur.' Curtius, 3, 8, 20. quomodo et ejus pater, rebus ex voto fluentibus, dicitur veneratus fortunam, ut quam minimo incommodo felicitatem istam lueret. Igitur non absurde Carthaginensium legati Romanos 'per timendam felicibus Nemesin' deprecantur, ap. Appian. in Punicis. Non absurde ad idem referas Senecam, in Troad. vs. 242. 'Suique victor operis exemplum horruit, Didicitque Achilles et Dea natos mori.' Cf. quæ notavit Berneggerus ad Justin. 12, 8, 15. 'Ne fortunam suam nimis onerando fatiget.' Adde supr. 3, 12, 7. et 4, 2, 8. *Freinsh.* Hannibal ad Scipionem ap. Liv. xxx. 30. 'Quod ego fui ad Trasimenum, ad Cannas, id tu hodie es.' Sæpe ita utuntur pronomineb neutris. Liv. xxxviii. 17. 'Hi jam degeneres sunt, misti, et Gallogræci, quod appellantur.' Justin. xviii. 3: 'Servi, quod ipsi non erant, liberos procreant.' Ov. Rem-Am. 83. 'Teneras mora percoquit uvas, Et validas scgetes, quod fuit herba, facit.' Virg. iii. Æn. 173. 'Nec sopor illud erat.' Quintil. Decl. iv. 'Nou fuit illud pugna, non acies.' Flor. i. 12. 11. 'Hoc tunc Veientes fuere.' Ov. Ep. Phyll. 56. 'Debuit hoc meriti summa fuisse tui.' Et Ep. Bris. 8. 'Quamvis hoc quoque culpa tua est.' Vid. Gronov. ad Sen. Consol. ad Marciam c. xix. Heins. ad Ov. iii. Tr. 11. 25. et iv. 1. 99. Vorst. ad Justin. xliii. 2. et Schulting. ad Sen. Controv. ix.

Paullo ante pro 'vel,' quod tertio loco ponit, postquam bis dixerat 'sive,' vetustiores potius dicerent 'sive.' Observat tamen Stewechius Virgilium xii. Æn. 686. 'aut' ponere post 'sive,' et Paulum l. 24. §. 4. D. Locat. eidem particulæ 'vel' subijcere.

§. 80 *Hic omnium sensus erat*] Putida glossa, vicem explicatiunculæ sustinens ad verbum 'convenisset.' *Freinsh.* Ryck. et *hic omnium sensus erat.* *Freinsh.* censet hæc verba glossæ esse præcedentis 'convenisset.' Verum hic aliter sentio. Florus iis significat: Hoc silentio omnes sensum suum, sive quid sentiant, testatum fecisse, se nimirum velle ut bellis civilibus modus tandem et finis imponatur. Est et hoc ex acuminibus Flori, et illius temporis. *Græv.* Si Florus hoc significare voluit, debuit apertius sententiam suam exprimere, et vel ante vel post hæc verba aliquid ponere, unde hoc liquidius cognosci posset: ut Curt. vi. 6. 'Totisque castris unus omnium sensus. ac sermo erat, plus amissum victoria, quam bello quæsitus esse.'

§. 81 *Nefas*] In aliis edd. male concluditur parenthesi: referend. enim est ad illud 'inusitatum,' cumque eo construend. sic supr. n. 55. eadem Pompeii 'summum civilis belli scelus' appellat: et, 3, 1, 5. Jugurthæ consilium, 'inchoatum nefas:' quomodo Tacitus, 1, 18, 12. 'Occisus dictator Cæsar, aliis pessimum, aliis pulcerrimum facinus videbatur:' et Seneca Nat. Q. 6, 23. de rebus Alexandri: 'Nihil tam magnum erit, quam scelus Callisthenes.' Hic loquendi modus, paullo iguotior librariis, fæde corruptit Livium, 36, 25, 4. de Damocrito: 'Ob eam ferociam majus victoribus gaudium traditum fuit:' apparet legend. *traditus*; et de ipso Damocrito capiendum. Add. supr. 1, 18, 22. Curt. 7, 5, 56. 'Spitamenes eum [Bessum] tenebat

collo inserta catena, tam Barbaris, quam Macedonibus, gratum spectaculum.' *Freinsh.* Heinsius et Perizonius quoque deleverant notas parentheseos. Nec sunt in Edd. V. et P. Vid. supr. III. 19. 7. et Perizon. ad Sanct. IV. 5. 11.

Post quatuordecim annos probata veteranorum manus] Vere N. Heins. corrigit: *per quatuordecim annos probata veteranorum manus.* Græv.

Gradum retro dedit] Quidam, *gradum retro fecit*: non male *gradum facere*, ut, *pedem facere*: 'Una omnes fecere pedem.' *Salm.* *Gradum retro dedit]* Erat autem id indicium timoris. Curt. 3, 8, 7. 'Eum qui recedat, fugere credi.' *Freinsh.* *Gradum retro dedit* non minus rectum est, quam ap. Virg. III. *Æn.* 686. 'Certum est dare lintea retro,' et Horat. I. *Carm.* 34. 3. 'Retrorsum Vela dare.' Add. *Freinsh.* in Ind. v. *Dare.*

Quod etsi nondum fugerat] Lips. *Quæ etsi nondum fugerat.* N. Heins. *Quos, etsi nondum fugerat.* Vulgatam possis tueri. Nam *quod sæpe παρέλκει* Liv. XXVII. 7. ex emendatione Gronovii: 'Quod mihi minus simile verisum est, annum integrum Scipionem nihil gerundo in Hispania consumsisse.' Vide quæ ad illum locum notavit Vir summus: paulo ante pro *invisitatum Cæsaris oculis* scribend. videtur: *invisitatum Cæsaris oculis.* Nam hoc vocabulum in plurimis locis in *invisitatum* refinxerunt imperiti librarii, quia usu illis temporibus minus tritum fuit, ut dudum ostenderunt Salmasius, Lips. Gronov. alique Viri doctissimi. Græv. Heins. conjiciebat *fugerant.* Pall. Flor. Magl. Fran. Voss. 2. 3. *Quod si.* *Quod etsi* sic dici potest, ut 'quod quum,' 'quod nisi,' 'quod ut,' 'quod utinam;' in quibus alii 'quod' abundare, alii pro 'sed' poni, putant. Vid. Periz. ad Sanct. IV. 5. 9. *Invisitatus* sæpe substituunt docti pro *invisitatus.* Lips. II. *Epist.* Quæst. 26. *Salm.* supr. I. 18. 6. Gronov. ad

Liv. IV. 33. et XXVII. 39. Græv. ad Justin. XVIII. 1. et Suet. Aug. XLIII. et Ryck. ad Tac. II. H. 50. Hoc quibusd. locis plane necessarium videtur: de nonnullis dubitari potest. Celsus hic: 'Cæsareis oculis insolitum dedecus.'

Pudore magis, quam virtute, resistere] Nescio an elegantius optimus liber: *apparebat tamen, magis pudorem resistere, quam virtutem.* Paulo sup. *Quod etsi nondum fugerat*: alter Pall. *Quod si nondum fugerat*: nec prorsus male. *Salm.* Videtur vividior verborum imago, quæ in tribb. Pall. *pudorem magis quam virtutem resistere.* Gruterus. De re adde Vell. 2, 55, 7. Ad similes eventus respicit Plinius, 36, 15. 'Pudor Romani nominis proprius, qui sæpe res perditas servavit in præliis.' *Freinsh.* *Pudorem et virtutem* etiam Regg. Flor. Magl. Duisb. Fran. Edd. V. et B. *Virtutem* tantum Voss. 2. 3. Ita Excerpta Burmanni. Sed Oudendorp. ad Lucan. VII. 310. in quatuor Leidensibus legi *pudorem et virtutem* testatur. Nec tamen improbanda est scriptura aliorum librorum. Liv. XXX. 18. 'Legio duodecima magna ex parte cæsa pudore magis, quam viribus tenebat locum.'

§. 82 *Ablegato equo]* Marcellin. 16, 29. 'Relictis equis secum oportere versari regales,' &c. Vid. Virdung. in Agr. Taciti, 35, 6. p. 194. *Freinsh.* Suet. Cæs. LX. in resimili 'dimittere,' et Cæs. I. B. G. 25. ac Sall. Cat. LIX. 'remove' equos dicunt. 'Ablegari' plerumque dicuntur homines. Sed ut Florus, ita etiam Varro I. de R. R. 47. 'Et pecus a prato ablegandum, et omne jumentum, ac etiam homines.'

Primam in aciem procurrit] *Procurrit*; diximus supr. sic 'concurrit:' et vid. quæ ad illum locum notamus. *Salm.* *Procurrit* est e conjectura Salmasii, nec ullius libri auctoritate confirmatur.

Prensare] *Freinsh.* in Ind. compre-

hendere, ut maneant. Existimavit fugientes manu injecta et vi adhibita retentos fuisse, ut ap. Val. M. III. 2. 19. cujus locum adponit: 'Faucibus comprehensum in contrariam partem detraxit:' (*retraxit* Perizon. ad Val. Max. Vid. supr. III. 19. 7.) de qua re etiam Suet. Cæs. LXII. Plut. in Cæs. qui in Africa factum prodit. Hoc Liv. II. 10. dicit 'Reprehensans singulos, obsistens,' et 'reprehendere manu' XXXIV. 14. 'Ut quosdam Consul manu ipse reprehenderit, et in hostem verterit.' Et sic accepit hoc loco Celsus, qui Flori sententiam ita expressit: 'Increpans, obsecrans, atque exhortans; nec tantum voce, vel oculis, sed manu et pectore fugam sistens, et fugere incipientes in prælium vi retorquens.' Idem sentit Rupertus. Perizonius tamen putabat 'prensare' hic ita dici, ut de candidatis, in quorum prensatione blanditiæ sunt, non vis. Ita Florus dicat: Cæsarem hortando et orando persuadere conatum militibus suis, ne fugerent. Hoc verius puto, et ita accipiend. 'prensare' etiam suadet, quod addit 'confirmare.' Sen. de Tranq. An. c. III. 'Qui juventutem exhortatur, qui in tanta bonorum præceptorum inopia virtute instruit animos, qui ad pecuniam luxuriamque cursu ruentes prensat ac retrahit, et, si nihil aliud, certe moratur.' Voss. 3. *prehensare*. Ad ea, quæ sequuntur, Ryckius adscripserat locum Tac. II. A. 17. 'Arminius manu, voce, vulnere sustentabat pugnam.'

§. 83 *De extremis agitasse secum*] *Cogitasse* alter Pal. excusam præferimus. *Salm.* Ryck. *in illa perturbatione et cede extremis agitasse*: forte: *in illa perturbatione et cæde de extremis agitasse*. Cæde nimirum sui exercitus. Est enim cædis initium gradum retro dare. *Græv.* *Cogitasse* etiam libri Vincti, Regg. Flor. Magl. Duisb. Fran. Voss. 1. 2. v. e. et Celsus. Hæc non raro permutantur. Vid. Viros doctos

ad Justin. XIX. 2. 6. et ad Liv. XXV. 36. 5. Nec tamen *cogitasse* hic præferam vulgato. Tac. IV. H. 59. 'Digressum Voculam et de supremis agitantem.' *Cede* in Ryck. videtur esse interpretatio τοῦ 'extremis.' Nam 'extrema' pro morte frequens est. Virg. I. Æn. 219. Tac. II. H. 47. Ultima syllaba in *cede* absumsit præpositionem *de*.

Et ita manifesto vultu fuisse, quasi occupare manu mortem vellet] Ryck. *et manifesto vultu fuisse quasi occupare manu mortem volet*. Sed altius vulnus hic latere puto. Nemo, credo, intelligit quid Latine significet *manifesto vultu esse*. Voluit Florus signa manifesta in ejus vultu fuisse voluntatis consciscendæ sibi necis. Sed ex his verbis, quæ in omnibus libris habentur, hunc sensum quis colligat? Videtur autem Florus scripsisse: *et manifeste vultu prætulisse quasi occupare manu mortem voluisset*. Vell. Patere. II. 118. 'Ardorem animi vultu oculisque præferens.' Vide quæ de hac voce notavit N. Heins. ad Vell. II. 16. Exciderat *præ*; *fuisse* frequenter MSS. pro *tulisse* supposuerunt, et vice versa. Possit etiam *manifesto* retineri pro *manifeste*. Cic. 'Cum manifesto venenum deprehendisset:' statim Ryck. *quas Labienus periclitantibus castris præsidio miserat*. Græv. Non facile aliquid mutem. Florus potuit existimasse non minus recte dici 'ita manifesto vultu fuisse,' quam 'ita modesto,' 'severo,' 'truci vultu fuisse.' Celsus: 'Et eo vultu fuisse, quod [leg. e Floro quasi] mortem sibi consciscere cogitaret.' Quid sit 'occupare' exponit Freinsh. in Ind. Curt. v. 6. 'Multi hostium manus voluntaria morte occupaverunt.' Mox o. s. præter Pal. pr. et Flor. et o. e. præter Ald. nisi quod *cohortes*. Quod hic non potest locum habere, et fortassis ortum est e permutatione literarum q et c, quod *cohortes*, *cohortes*.

Fuga speciem] Add. Ælian. Tact.

33, 4. Polyb. 1, 76. Appian. in Libycis, in prælio Annibalis cum Scipione: Diod. 18, 7. *Freinsh.*

§. 84 *Arripuit*] Pall. tres (ut et nostra ed. v.) *attribuit*, quod annoto, non quia probem, sed ut ostendam, non statim mordicus invadendum, quicquid reperitur apud veteres: nimirum et vulgatæ plurimum annorum lectioni etiam sua habenda fides, immo reverentia. *Grut.* *Arripuit in occasionem*] Adde Tac. 1. 28, 6. Terent. Adelph. 4, 7, 23. In hunc modum se habent omnia exempla quæ refert Frontin. Strateg. 2, 7. Pertinet eo monitum Onosandri, in Strategico, cap. 23. ubi demonstrat, 'utile esse in ipso conflictu imperatorem fausta et læta militibus inclinare, etsi ea falsa sunt.' Adde supr. 3, 3, 8. et Xen. p. 341. E. Simillimum in Livio 2, 64, 7. 'Romani, quia paucitas damno sentiendo propior erat, gradum retulissent, ni salubri mendacio consul, fugere hostes ab altero cornu clamitans, concitasset aciem: impetu facto, dum se putant vincere, vicere.' Nam (verba sunt ejusd. Auctoris, 34, 12, 3.) 'Sæpe vana pro veris, maxime in bello, valere: et credens se aliquid auxilii habere, perinde atque haberet, ipsa fiducia et sperando atque andendo servatus est.' Virg. *Æu.* 5, 231. 'Hos successus alit; possunt, quia posse videntur.' Add. Curt. 9, 9, 13. *Freinsh.* *Adripuit in occasionem* est, tamquam occasionem, sive, ut esset occasio suos confirmandi salutari mendacio; noto usu præpositionis 'in.' 'Rapere,' et 'adripere occasionem' sæpe dici ostendit Gron. ad Justin. xxxviii. 5. *Attribuit* etiam Regg. Duisb. Fran. Voss. 3. et o. e. v. *tribuit* Voss. 1. *ut tribuit* Voss. 2. Hoc ex eo natum arbitror, quod, quum vetusta ratione scriptum fuisset *adripuit*, scriba alio dictante ita excepit, quasi pronunciatum fuisset *attribuit*: cujus generis errata non infrequentia sunt in scriptis veterum. Vid. Cleric.

Art. Crit. Part. III. Sect. 1. Paullo ante in o. e. ante Vinetum erat, *Hoc aut et ipse credidit.* Grævius post Vinetum, ac deinde Amst. sustulerunt *et.* Nec video, cur id hic esse debeat: et potui omittere auctoribus Flor. Magl. et Fran. quibus accedit Voss. 2. Mox o. s. præter Flor. *quasi fugientem invectus.* Et sic o. e. ante Vinetum. Recte dicitur 'invehi portum,' 'urbem,' 'Capitolium.' 'Invehi hostem' si ap. probatos scriptores invenitur, hic quoque ex auctoritate librorum tolli potest præpositio.

Et hostes perculit] *Et hostis perculit* legimus, nempe, hostis animos. Hoc modo, *et quasi in fugientes invectus, et suorum erexit animos, et hostis perculit*: quod plauum est: scripti libri cum veteri ed. quam contulit clariss. Vir J. Gruterus, *hostis* habent: et id sequimur. *Salm.* *Et hostis*] Sic omnino Pall. tres, firmantque ita veterrimam ed. nam recentiores, *et hostes perculit.* *Grut.*

Dum se putant vincere] 'Audacia crescit successu,' Marcellin. 19, 16. f. Virg. *Æn.* 5, 220. 'At lætus Mnestheus, successuque acrior ipso.' *Freinsh.*

§. 85 *Mundæ recepissent*] *Mundam recepissent*: ita lege. *Salm.* *Mundam*] Non aliter Pal. 3. nam 1. ac 2. (ut et Mss. Vineti) *Munda*: editi *Mundæ.* *Grut.* Ryck. et ex editis Junt. *Mundam.* Regg. Duisb. Fran. Voss. 1. 2. et v. e. *Munda.* Voss. 3. *in unda.* Paullo ante Duisb. v. e. et Ald. sic existimari potest. Perizonius conjecerat, *hinc æstimari potest, quod a prælio prof.* Tollius quoque, *quod a prælio non male.* Vid. III. 2. 6.

Ex congestis cadaveribus] Illud ex expungend. *congestis cadaveribus agger effectus est*: ex Naz. *Salm.* *Ex congestis*] Sic 2. ac 3. verum 1. non agnoscit illud *ex*: neque admodum requiritur. *Grut.* De re vide Hirt. Bell. Hisp. cap. xxxii. in pr. *Freinsh.*

Delendum est *ex*, quod in Ryck. non invenitur. Præcepit hoc olim Salmasius auctoritatem secutus Naz. codicis. In Ryck. præterea pro effectus est, scribitur confectus est: idem ante obsidere imperasset. Græv. *Ex* etiam abest a Voss. 3. et ab Edd. S. P. J. et A.

§. 86 *Cnæum*] De quo vid. iudicium C. Cassii, ad Cic. Fam. 15, 19. Freinsh.

Cenonius apud Lauronem] *Cesonius*, in omnibus libris; etiam Κεσόννιος, ut jam alii monuere: de quo nos alias viderimus. *Salm.* *Cesonius*] Sic præter Pall. o. itemque Mss. Vineti, etiam I. q. quemadmodum et Orosius: ap. Dion. lib. 43. p. 265. est 'Cesennius Lento:' et ap. Cic. Phil. XII. circa fin. ubi 'unum caput' de hoc Pompeio interpretor. Freinsh. *Cenonius* est ab Aldo. *Cesonius* in script. et al. edd. Salmasius e Naz. et Pall. adnotarat *Cæsonius* per diphthongum. Fabricius ad Oros. VI. 16. dubitat an e Dione legend. sit *Cesonnius*. Sæpe confunduntur *Cæsonius*, *Cæsennius* et *Cesennius*. Vid. Interpp. Tac. ad XIV. A. 29. xv. 6. et 71.

Adeo non desperaverat] Lego, adeo nondum desperabat: sic enim omnes libri: iidem, interficit, non interfecit. *Salm.* *Nondum desperabat*] Ita omnes Pall. *Grut.* non ut editi desperaverat. Freinsh. *Nondum desperaverat* Voss. *nondum desperabat* alii s. *pugnantes*, *nondum desperantes* edd. vett. post primam.

§. 87 *Aliisque post Cæsarem bellis*] Quæ referuntur inf. 4, 8. Freinsh.

In Celtiberiam interim abscondit] J. Lips. conjiciebat: *in Celtiberiam iterum abscondit*. Græv. Sic est in Flor. Non liquet, cur hoc præferendum sit vulgato.

§. 88 *Triumphum transmiserat*] Mibi his verbis non recte videtur exprimi sententia, quæ hæc est: Primus triumphus fuit de Gallia, in cujus ferculis prælata sunt simulacra Rheni,

Rhodani, et Oceani. Veniebat in mentem: *Primus de Gallia triumphus: transmissi...* Ita inter se congruent, *Primus triumphus, altera laurus, tertius currus*. Sed libri vett. non juvant conjecturam; nec scio 'transmitti,' itidem ut 'transferri,' de rebus, quæ in triumpho præferuntur, dici. 'Oceanus ex auro' est imago Oceani aurea. Cic. IV. Verr. 27. 'Non pauca etiam pocula ex auro.' Argentea simulacra oppidorum in triumpho memorat Ov. II. ex Pont. 1. 37. Vid. Barth. ad Claud. III. de Laud. Stil. 22. et 23. Triumphos Cæsaris etiam Suet. Cæs. XXXVII. et Vell. II. 56. post confecta omnia bella externa et civilia referunt. Sed quatuor illos, quos hic memorat Florus, post victoriam Africanam actos esse, quintum Hispaniensem autem anno post, constat e Dione XLIII. p. 223. et 234. Appian. II. Civ. 491. et Plut. in Cæs. Sed Appianus Hispaniensem omittit, et contra Plutarchus Gallicum.

Alterum laurus Ægyptia] Omnino legend. *altera laurus Ægyptia*. Laurus enim non potest dici transmitti triumphum. Nam ita potius scribend. fuisset: *Primum de Gallia triumphum transmiserat Rhenus, et Rhodanus, et ex auro captivus Oceanus; alterum Ægyptus*. Sed nihil verius, quam ita corrigend. ut diximus: *altera laurus Ægyptia*. Quod idem est ac, alter triumphus Ægyptius, aut ex Ægypto. Qui poterunt excusare absurdum editæ lectionis, illis nostram damnare per nos liceat. *Salm.* Sic restitui auctoritate membranarum Divi Nazarii (quibus consentit nostra vetus editio:) nam reliqui duo Pall. *alterum laur. Æg.* ut et vulgati. *Grut.* *Altera* etiam Magl. Voss. 1. et edd. vett. post primam: nam hæc cum ceteris *alterum*.

Tunc in ferculis Nilus, Arsinoë] N. Hcinsio placebat legend. esse: *juncti in ferculis Nilus, Arsinoë: dei* Ryck.

ad simulacrum ignis ardens Pharus. Græv. Anna Fabri putat designari Arsinoën urbem Ægypti, quæ etiam Cleopatris dicta fuit. Sed cur hanc longe ab Alexandria, ubi totum hoc bellum gestum est, ad sinum Arabicum sitam, et fortassis ne nomine quidem Romanis notam, potius in triumpho ferre voluisset Cæsar, quam Alexandriam, Pelusium, aut aliam aliquam celebrem Ægypti urbem? Perizonius hic ita adnotarat: 'Hujus nominis urbs in Ægypto ad Nilum; sed crediderim in triumpho ostensam Arsinoën, Cleopatras sororem, quæ pugnavit etiam contra Cæsarem.' Non dubito quin erraverit Florus. Nam non Arsinoës imago in fereulis prælata, verum ipsa cum aliis captivis in triumpho ducta fuit, teste Dione XLIII. 223.

Ad simulacrum ignium] Anna legit *ad simulacrum ignium cælestium ardens Pharus.* Nam *Florum ignibus cælestibus* Pharon comparare dicit, non *ignibus.* Et ridiculum fore dicere quippiam ardere '*ad simulacrum ignium,*' nisi itidem '*ad simulacrum aquæ*' ardere posse diceretur. Hoc acumen non capio. Florus nihil aliud dicit, quam prælatam fuisse effigiem, quæ referret Pharon Ægyptiam ardentem, sive ignibus conluentem. At illa non cælestibus, sed humanis ignibus lucebat. Itaque nec simulacrum illius '*ad similitudinem ignium cælestium*' arsisse dici potest. De Pharo Ægyptia hoc rectius dicas, ut Stat. III. Silv. 5, 100. 'Telebousque domos, trepidis ubi dulcia nautis Lumina noctivagæ tollit Pharus æmula Lunæ.' Sic Flor. 1. 2. quo loco Anna frustra putat conjecturam suam confirmari, ignem Vestæ '*ad simulacrum cælestium siderum*' arsisse scribit; quod de simulacro illius ignis non recte dixisset. Nec probo conjecturam Barthii ad Claud. III. de Laud. Stil. 23. suspicantis in Floro ante '*Pharus*' excidisse voculam *gemmis*, aut *auro*:

Delph. et Var. Clas.

Flor.

quasi Florus velit gemmis aut auro ardentem Pharon in triumpho perductam. Nam etsi hoc pro certo sciremus, de quo nihil constat, quum et alia ratione species ignis ardentis exhiberi possit, tamen non necessarium fuisset id a Floro exprimi.

§. 89 *Tertius de Pharnace currus]* *Triumphus, laurus, currus*, pro eodem, quæ elegantissime variavit elegantissimus hic Scriptor. Quare male in quibusd. scriptis libris legitur: *Tertius de Pharnacis curru.* Quam scripturam si in suis offendissent, nescio qui, homines, sine dubio aliquid commenti essent de curru Pharnacis, quo nobis persuaderent, verum illud esse quod in libris vetustis reperissent. *Salm. De Pharnacis curru* solus Pal. 1. Sed pro *currus* Naz. Regg. Voss. 1. et 2. *cursus*, Duisb. Fran. et v. e. *rursus*: utrumque male. Scriba Cod. Ryek. a '*Pharus*' transierat ad '*Pharsalia.*' '*Curru*' pro triumpho etiam Cic. xv. Fam. 6. et Plinius dicunt. Vid. Ind.

Et bis subactam ostendebat] Uterque Pal. hic *bis subactam* quæ lectio non potest locum habere, nisi legas, *Quartus de Juba et Mauris, et hic bis subactam ostendebat Hispaniam*: quod nobis diu placuit; nunc aliud videtur. *Salm. Bis subactam Hispaniam]* Nempe prius legatis Pompeii, jam liberis devictis. Eam expeditionem in Lusitaniam, quam post præturam urbanam suscepit, cum ea totam Hispaniam non pacaverit, sed partem tantum, huc non retulerim. *Freinsh.* Mihi recte sentire videtur Salmasius, si retineatur hic, mutanda esse verba *Jubam et Mauros.* '*Bis subactam*' a Cæsare Hispaniam accipio cum Stadio, primum, quum ex Prætura Hispaniam ulteriorem obtinuit, e qua reversum triumphum petere voluisse, scribunt Suet. Cæs. xviii. et alii: deinde, victis Pompeii legatis in Hispania initio Belli Civilis. Nec potest ex sententia Flori secunda victoria

3 S

Hispanica exponi de victis Pompeii liberis. Nam ipse mox, etsi parum vere, dicit 'Mundam usquam fuisse,' i. e. Cæsarem de bello civili cum filiis Pompeii, quod prælio ad Mundam finitum est, non triumphasse. Sed quod Florus scribit, quartum triumphum de Juba et Mauris, ac simul de Hispania fuisse, id nemo præter eum, quod quidem sciam, prodidit. Dio, Plut. Vell. et Suet. consentiunt Cæsarem de Hispania quintum triumphum egisse.

Pharsalia, et Thapsus, et Munda nusquam] Rationem vid. supr. 3, 22, 10. *Freinsh.* Fuerunt tamen translatae picturae cladium ad Pharsalum, et Thapson, et virorum clarorum, qui his bellis interierant, Scipionis, Catonis, et Petreii, una excepta Pompeii M. imagine, ut Appian. ii. Civ. 491. Cæsarem non triumphasse de civibus ad Pharsalum et in Africa victis, etiam alii tradunt; sed eum de Pompeii liberis ad Mundam victis quintum triumphum egisse, disertis verbis testantur Dio XLIII. 234. et Plut. in Cæs. Etiam Suet. Cæs. xxxvii. et Vell. ii. 56. scribunt quintum triumphum Cæsaris fuisse Hispaniensem. Non addunt quidem, utrum is de Pompeii filiis, an aliis in Hispania victis fuerit. Sed non dubium est, quin hoc e Dionis et Plutarchi de victoria ad Mundam sit exponendum. Nam si de ulteriore Hispania, vel legatis Pompeii triumphare voluisset, quæ causa erat, cur de his non eod. tempore, quo de Gallia, Ægypto, Ponto, et Africa triumpharet, sed triumphum Hispaniensem in annum sequentem, et post victos Pompeii liberos differret? In Celsi testimonio, qui quintum triumphum Cæsaris de Hispania quidem, sed non de Munda, fuisse scribit, nihil ponderis est; quum id auctoritate Dionis et Plutarchi, illo vetustiorum et fide digniorum, satis refellatur. Appianus Hispaniensem triumphum Cæsaris

non memorat; in quo non immerito negligentiae accusari potest.

Quanto majora erant] Nempe non barbaris artium belli rudibus, aut mollibus Asiaticis, devictis; sed ipsis civibus, ipsis Romanis. Quæ victoria per se satis magna, splendorem auxit etiam eo, quod non ostentabatur: quomodo ap. Tac. 3, 76, 5. in funere Juniae 'præfulgebant Cassius, atque Brutus, eo ipso, quod effigies eorum non visebantur.' Eod. redit Catonis dictum, ap. Marcellin. 14, 15. 'Qui interrogatus, quamobrem inter multos nobiles statuum non haberet? Malo, inquit, ambigere bonos, quamobrem id non meruerim; quam, quod est gravius, cur impetraverim, missitare: 'quod et ap. Plut. est, in Vita cap. 37. et hæc est 'commendatio ex injuria,' ut loquitur Tacitus, 3, 75, 5. vel, ut Noster inf. 4, 4, 4. 'injuria favorem' esse. *Freinsh.* Non male judicat Rupertus, omitti potuisse, quæ in hac adnotatione de iis dicuntur, quos injuria favorabiles facit. Mox aberat a Betol. Duisb. et v. e. *Reliqua.*

§. 90 *Pensaturumque*] 'Pensare' est, æquare, paria facere. Vid. Ind. et Gronov. iv. Obs. 13. Liv. xxvii. 40. 'Adhuc adversa secundis pensando rem ad id tempus extractam esse.' Id. xxxvii. 1. 'Veteribus benefactis nova pensantes maleficia.' Donat. in Virg. i. Æn. 237. 'Compensatio dicitur, veluti si in altera lance damno posito, in altera commodum par, aut majus, ponatur.'

Nemo cæsus imperio, præter] Immo, 'ne hos quidem voluntate ipsius interemptos putant.' Suet. in Vita, 75, 7. *Freinsh.* Scribe, ut movit idem Vir et amicus summus N. Heins. *Nemo cæsus ejus imperio.* Manifesta ratio est: statim sequitur: *satis ignorat semel. Satis ignorare non satis Latinum est.* Existimabat itaque Heins. huic incommodo inventum esse remedium, si legamus: *satis si*

ignoverat semel. Satis scilicet erat. *Græc.* Fateor me non intelligere, quæ ratio sermonis Latini prohibeat dici *satis ignoverat semel.* Potuisset dicere *satis erat semel ignovisse*, ut Virg. VI. *Æn.* 487. 'Nec vidisse semel satis est,' et IX. 140. 'Sed periisse semel satis est.' Nec tamen liquet ideo improbandum esse *satis ignovi semel*, aut *satis vidi semel.* Ceterum cum Floro consentiunt etiam Cic. pro Ligar. VI. pro Deiot. XII. et Vell. II. 52. qui in victoria Cæsaris neminem, nisi armatum, occidisse produnt.

Satis ignoverat semel] Idem dicit Nic. Damascenus, nisi quod multos tum interfectos innuit: Καίσαρ ἐπ' ἀνήλθεν εἰς Ῥώμην, σφόδρα δλίγοις τῶν ὑποπεσόντων αἰχμαλώτων συγγροῦς, διὰ τὸ τοῖς προτέροις αὐτοῖς μὴ σεσωφρονίσθαι πολέμοις. Ap. Vales. p. 478. m. Fr. Sic quoque Dio XLII. 183. XLIII. 219. et XLIV. 246. Vid. Abram. ad Cic. pro Ligar. VI. Afranium et Syllam jussu Cæsaris cæsos fuisse, quod Grævius in sequenti adnotatione scribit, in Appiano non invenio. Nec quidquam de ea re e Scriptore B. Afric. colligi potest, qui auctor est, eos in Africa a Sittio Duce Cæsaris captos, et paucis post diebus, dissensione in exercitu orta, interfectos fuisse. Dio tamen XLIII. 219. a Sittio captos, et a Cæsare indicta causa tamquam captivos occisos tradit.

Didicerat generum timere] Vetus editio: *generosum timere.* Quod nobis cum primo ridiculum visum esset, secure ad alia pergebamus. Verum, cum eand. lectionem in optimo libro extare comperissem, cæpi serio cogitare, quidnam aliud latere posset: et sane reperi quod latebat. Nam legend. *didicerat generos timere.* Generos autem Cæsaris vocat, Pompeium primo generum ipsius Cæsaris, deinde Pompeii ipsius generum Faustum Syllam, qui duxerat filiam generi Cæsaris, et quasi, ut ita dicam, erat

progener Cæsaris. Neptim enim Cæsaris uxorem habebat, filiam Pompeii, ideo vocat generos Pompeium et Faustum Syllam. Pompeio filia Cæsaris nupserat, Fausto Syllæ neptis ejusdem Cæsaris, utrique igitur generi dicuntur Cæsaris, quàmvis de Sylla minus proprie, qui potius, ut jam dixi, progener esset. Hic locus eruditissimos viros acriter torsit, nec se expedire quiti sunt. Male Vinetns generum Pompeii Faustum Syllam hic exponit: quod quomodo conveniat, nullus video. Veram igitur lectionem restituimus; et recte, ut puto, exposuimus. *Salm. Generos]* Agnosco dictionem Flori, quam conservarunt Naz. aliæque edd. vett. quàmvis admista altera quoque lectione: habent enim, *generosum*: sed haud dubie *generos* scripsit, ut tam Pompeium, quam Sullam, hoc vocabulo comprehenderet: Pompeium quidem, ut vere et proprie generum; Sullam, ut progenerum (vid. Suet. Cæs. XXVII.) quem tamen et ipsum simplici voce generi denotamus: 'nurus' enim, 'et generi appellatione, et soceri, et socrus, et ultiores, quibus *pro* præpositio solet accedere, continentur:' l. 3. §. 2. de Postul. Add. l. 136. de V. S. Freinsh. *Didicerat generos timere, filiamque Pompeii cum patruelibus ex Sulla: hic posteris cavebatur]* Faustus Sulla duxerat Pompeii M. filiam. Itaque gener erat Sulla, ut Pompeius Magnus fuerat gener Cæsaris. Hinc Florus dixit, *generos timuisse Cæsarem.* Fallitur vero Florus, cum cæsos scribit a Cæsare Sullæ liberos cum Pompeii filia; vivos cepit, et incolumes præstitit, quàmvis Afranium et liberorum horum parentem jusserit interfici, ut vere docet Scriptor B. Afr. c. 95. et Appianus. Sed cum filia Pompeii patruelles ex Sulla tribuuntur, ferri non potest. Nulla fuit Pompeii filia, quæ habuerit aut habere potuerit patruelles ex Sulla. Itaque præstantissimus Perizonius in

polita dissertatione de hoc et alio loco Flori, cui hæc debes, censet scribendum esse: *filiamque Pompeii cum parvulis ex Sulla*. Cum duobus enim filiis Pompeiam Sullæ uxorem dimissam esse scribit Appianus. Veteres vero *parvulos* dixerunt pro infantibus et puerulis. Plin. Paneg. 'Te parvuli noscere, ostentare juvenes, mirari senes.' Auctor de Caussis corruptæ Eloquentiæ, c. 29. 'Quando etiam ipsi parentes nec probitati nec modestiæ parvulos adsuefaciunt.' Justin. 32, 3. et 43, 2. Multa alia loca cougessit Perizonius, et multis refellit opinionem Ruperti, qui *patrueles* pro, *consobrinis* hic accipi posse putat. Græv. *Generosum* etiam Ryck. Voss. 3. et Edd. B. S. P. et A. Hoc e conjunctione duarum diversarum lectionum *generos* et *generum*, natum esse, non male censet Freinshemius: nam eum morem librariorum fuisse supra aliquoties adnotatum est. *Generos* autem habent Regg. et Voss. 2. *Generum* Pall. Toll. Duisb. Fran. Voss. 1. et V. E. Heinsius conjecerat *generos jam*. *Patrueles ex Sylla* qui sint intelligi non potest. Ryck. *cum prudib' ex illa*. Reg. *Q cum patrue libus ex illa*. Voss. 2. *cum patrue libus illis Sylla*. Sed hoc nihil prodest ad demonstrandos illos *patrueles*. Salmasius inf. ad c. 5. scribit *Florum* errasse. Vix dubito, quin vera sit emendatio Perizonii, quam multum juvat, quod Salmasius e Naz. descripsit *patrue libis*: nam hoc per errorem librarii scriptum fuisse pro *parvulis*, non vana suspicio est. In iis, quæ hic disputat Salmasius, animadvertione dignum est, quod Fausti uxorem 'neptem Cæsaris' vocat. Perizonius hic adscripserat, eum errare. Respexit, opinor, ad hæc verba Salmasii, qui, qua ratione hoc dixerit, non perspicio. Nam quum Julia, filia Cæsaris, Pompeio prolem non reliquerit, necesse est Fausti uxorem Pompeii ex alia conjuge filiam fuisse.

Ea autem 'neptis Cæsaris' dici non potest. Faustum Syllam credo in matrimonio habuisse filiam Pompeii e Mucia. Nam ex ea Pompeium tres liberos habuisse scribit Suet. Cæs. L. Non memorantur autem plures liberi Pompeii, quam Cnæus, Sextus, et filia Pompeia. Et hæc fortassis eadem est, quam Fausto destinatam Cæsarem sibi a Pompeio uxorem petisse narrat Suet. Cæs. XXVII.

Filiamque Pompeii cum patrue libus] In Floro nostro, aut verbum *conservavit* in contextu prætermisum est, aut [quod verius est] diversus ab it Hirtio [de B. Afr. cap. 95.] nam ibi 'Pompeiæ cum Fausti liberis Cæsar incolumitatem suæque omnia concessit.' Stad. Posterius verum est. Indicio sunt, quæ sequuntur, 'hic posteris cavebatur,' i. e. Cæsar horum nece prospexit et consuluit posteris, eorumque securitati; ne, si stirps Syllæ superstes esset, ea deinde bella renovaret. Sed certum est *Florum* in ea re falli.

§. 91 *Congesti honores*] Lege Dion. lib. XLIV. Freinsh. Naz. *usum in principem*. Hoc valde notandum esse scripserat in exemplari suo Salmasius, et ita supra duobus locis in eod. Cod. esse *desuo*, pro *denuo*. Alter horum locorum est III. 18. 13. sed non video, quid hic aliud observari possit, quam *n* et *s* interdum in illo libro permutari.

Circa templa imagines] Nescio quid hæc sibi velint, nisi forte quod Suetonius, in Vita, 76, 3. 'simulacra juxta deos:' sed insolentior est pro hoc significato oratio: suspicor locum corruptum: et de posterioribus quidem verbis non dubito, quin recto casu concepta fuerint: *templa, imagines*; illud *circa* turbat, ita tamen ut appareat loqui de honore qui in circo ei exhibitus, cujusque meminit dicto loco Suetonius. Freinsh. In mendo cubare hunc locum animadvertit Freinshemius et vere. Nam Virorum

clarorum imagines circa templa collocare fuit olim usitatum: vide Plinii Paneg. c. 52. ubi id vocat 'prætexit templorum postibus.' Sanitatem autem ei reddi posse arbitratur N. Heinsius, si scribas: *in circo tensa, imagines in theatro, distincta radiis corona*. Primo omnium Julio Cæsari tensa in Circensibus a senatu decreta. Vide Suet. in Julio cap. 76. theatrum non potest intelligi, nisi de Pompeii theatro, quod tunc Romæ unicum, ubi et imagines Virorum illustrium, de quibus Tacitus non uno loco. Malim: *in circo templa, imagines*; ut per *templa* intelligat teusas, in quibus statua circumferebatur Cæsaris, sicut in Act. Apost. cap. 19. *ναὸς ἀργυρέους* Ἀρτέμιδος argentea templa Minervæ sunt, ut recte animadvertit Is. Casaub. ædiculæ argenteæ, in quibus ponebantur sigilla Minervæ, quas vendebant, qui dicebantur *ναοποιοὶ* Aristoteli 1. Rhet. Qui illi fuerint docet Græcus Anonymus Scholiastes in illum locum: *Ναοποιοὶ λέγονται, οἵτινες ποιοῦσι ναὸς, ἥτοι ὡς εἰκονοστάσια μικρὰ ξύλινα, καὶ πωλοῦσι ταῦτα*: *Templorum factores dicuntur, qui ædículas ligneas faciunt, quas vendunt*. Potuisset addere argenteas, ut ex Luca patet. Hinc vides errare, qui *ναὸς* putant ap. eum fuisse nummos. In Floro vero cum dixit *in circo templa, imagines*; per *templa*, ut dicebam, intelligit thensas, per *imagines* vero ferula, quæ in perticis circumferebantur. Nam hæc illi decreta esse Suetonius est auctor. Græv. Non intelligo quid sit *imagines circa templa*. Probabilis est emendatio *in circo tensa*, ut mox 'in theatro,' 'in curia,' 'in cælo.' Nam *templa*, quod Grævio placet, pro tensis dici nusquam inveni. Quæ a Val. M. 1. 1. 16. et Lactant. 11. 16. adferri possunt incerta sunt. Pro eo enim, quod ibi in utroque Scriptore vulgatur, 'in templo Jovis,' scripti quidam habent *in tensa*, quod non dubito alteri præferre. Vid.

Cuper. Harpocr. p. 134. Heinsius distinctionem et explicationem verborum seqq. *in theatro imagines*, confirmarat e Tac. 111. A. 72. decretam a Senatu 'effigiem Sejano, quæ apud theatrum Pompeii locaretur:' ubi Lipsius laudat locum Senecæ ad Marc. xxii. e quo adparet, hunc honorem immodicum et nimium quibusd. fuisse visum: eoque etiam referendum puto, quod Dio LVII. 617. scribit, Tiberium 'Sejani vivistatuum æneam in theatro posuisse.' Atque hæc quidem probabiliter de h. l. Heinsius; et videtur omnino vitium esse in voce *circa*. Si quis tamen consideret verba Suetonii, 'templa, aras, simulacra juxta Deos,' dubitare possit, an Florus scripserit, *aræ, templa, imagines*. In minuto caractere, quo fortassis omnes, qui nunc supersunt, Flori Codd. scripti sunt, ex *a* facile potuit fieri *ci*, et mox e *ciræ*, in quo nullus sensus erat, *circa*. 'Imagines' autem, quia eas cum templis conjungit Florus, intelligi possunt statuæ in templis Deorum positæ: nam has quoque Cæsari decretas fuisse refert Dio XLIV. 242. quæ Suetonio sunt 'simulacra juxta Deos.' Nec facile mutandam esse distinctionem sequentium, *in theatro distincta radiis corona*, suadent hæc verba Dionis XLIV. 243. 'Etiam in theatro sellam ejus auream coronamque gemmis et auro insignem, quales sunt Deorum, inferri, et Circensibus tensam induci decreverunt.' Si quis docere poterit *circa templa* idem esse, quod *in templis*, vel, ut Suetonius dicit, 'juxta Deos,' nihil mutandum erit. Sed verosimile est Florum non tantum *statuarum* Cæsari decretarum, verum etiam *templorum*, vel *tensarum*, quæ præterea alii memorant, mentionem fecisse. Ryckius adnotarat, Gronovium legere, *in circo thensa, in templis imagines*.

Distincta radiis corona] 'Effigie numinum,' ut appellat Tac. 1, 10, 12.

ea enim ita pingebantur, sicut et nostrates Sancti: splendorem enim, quem emittere credebantur, exemplo Jani ap. Ov. F. 1, 94. per radios istos significant, quales jacere solet Solis jubar, aut stellarum fulgor. Martialis Epig. 1, 71. 'Radiata colossi Moles.' Papinius, Theb. 1, 27. 'Licet ignipedum frenator equorum Ipse tuis alte radiantem criuibus arcum Imprimat.' Qui Poëta simul respicit omen Augusto oblatum, idque artificiose suo principi accommodat: de Augusto vid. Vell. 2, 59, 7. Plinius, Paneg. cap. 52. hoc sensu 'radiatum caput' profert. Lucanus, 7, 458. 'Fulminibus manes, radiisque ornabit et astris.' Ubi Farnabium consule. Plura vide ap. Schegk. in egregiis illis notis ad Vell. 2, 59, 7. *Freinsh.* Coronam radiatam habuisse duodecim radios ex aurea lamina emicantes, hic scribit, et quædam adversus Freinshemium disputat Ruperus, quæ non est hujus loci excutere. Eam primum divinitatis et consecrationis Principum notam fuisse, intelligi potest e Suet. Aug. xciv. et multis nummis Principum, quorum capitibus radiata corona cinctis additus est titulus 'Divi.' Nec quamquam Principem vivum ante Neronem corona radiata in nummis usum adfirmant harum rerum periti. Itaque fortasse suspicari quis posset errasse Florum, qui Cæsari vivo inter alios honores 'coronam radiatam' decretam dicat. Suetonius quidem et Appianus eam non memorant. Sed Dio l. d. scribens Cæsari decretam fuisse coronam *διάλιθον καὶ διάχρυσον, ἐξίσου τοῖς τῶν Θεῶν*, idem videtur dicere, quod Florus: nam Diis 'coronæ radiatæ' tribuuntur.

Suggestus in curia] Cippus modicæ altitudinis, in quo statueretur sella aurea, ut vere putat Casaubonus, ad Suet. h. l. Nam de columna Dionis, cujus ibidem mentio, vix arbiträrer huc trahi posse: quamvis et ipse non

videam quid illa fieri debeat. Ap. Dionys. tamen 3, 1. est columna cum inscriptione, quæ virtutem ejus ad posteros testaretur, quæ non quidem regi dicata, sed tamen regum tempore, ut appareat, ipsis quoque hunc honorem haberi solitum. Posset igitur fortassis ita se res habere, ut quemadmodum leges aliaque ad memoriam columnis insculpebantur, ita clarorum etiam virorum res gestæ et præconia. *Freinsh.* 'Suggestus in curia' non potest aliter exponi, quam sella sublimior Consulnı sellis. Sed de ea nihil est ap. alios. Suet. 'Suggestum in orchestra, sedem auream in curia et pro tribunali decretam dicit. Quid sit 'suggestus in orchestra' docet Casaub. ad Suet. Ner. xii. Sellam auream in curia etiam Dio memorat xlii. 248. et sellam auream pro rostris ac tribunali Appian. ii. Civ. 494. Plut. in Cæs. et Cicer. ii. Phil. 34. De utraque posunt accipi verba Dionis xlii. 243. *Δίφρος τέ οἱ ἐπίχρυσος, καὶ στήλη, ἥ ποτὲ οἱ βασιλεῖς ἐκέχρητο, ἔδόθη.* Ubi pro *στήλη*, quod torquebat Casaub. et Freinshemium, Alb. Rubenium optime emendasse *στολή* adnotat Græv. ad Suet. Cæs. lxxvii.

Fastigium in domo] Fastigium quale hoc loco intelligatur, nempe ipsius fastigii ornamentum, et, ut ita dicam, profastigium, eruditissime explicat Salmasius, ad Capitolinum, sine Pescennii. Plutarchus *ἀκρωτήριον* vocat in Vita, cap. 91. Meminit ejus Jul. Obsequens, cap. 126. 'Calpurnia uxor somniavit, fastigium domus, quod sicut erat adjectum, ruisse.' Scribe, *quod SCto erat adjectum*: nam ita expresse legitur ap. Plut. dicto l. *Freinsh.* De 'fastigio' add. quæ scribunt Interpp. Cic. ad ii. Phil. 43.

Mensis in cælo] 'Julius,' qui ante 'Quinctilis.' Hoc exemplo Augustus mensi nomen dedit; et plures alii, Nero, Commodus, &c. quæ tamen

appellationes cum auctoribus suis extincta. Vide Censorin. de Die Natali, cap. xxii. in fine. *Freinsh.* 'In cœlo' dicit, quia Sol in cœlo 12. signa Zodiaci percurrrens totidem menses efficit. Virg. I. G. 231. 'Certis dimensum partibus orbem Per duodena regit mundi Sol aureus astra.' Suetonius et alii vett. simplicius dicunt, eum recepisse adpellationem mensis de suo nomine, neque hoc de 'cœlo' adpingunt.

Pater patriæ] Qui honos Ciceroni primum obtigit. Plut. in Vita, cap. 31. Juv. 8, 244. *Freinsh.* Cæsarem vivum 'Patrem patriæ' dictum fuisse scribunt Suet. l. d. Dio xlv. 244. Appian. II. Civ. 494. et Epit. Liv. cxvi. Contra Fulv. Ursinus in Nummis Gentis Juliæ e Cic. xii. Fam. 3. et xiii. Phil. 12. constare putat, hunc honorem mortuo demum Cæsari ab Antonio tributum fuisse. Refellunt eum Casaub. ad Suet. Cæs. lxxxv. et Spanh. Diss. xii. de Usu Numis. p. 445. ap. quem, et Noris. Cenotaph. Pisan. Dissert. II. c. 8. plura legi possunt de hoc titulo. Quod 'Dictator perpetuus' creatus est Cæsar, in eo multa contra Leges facta observat Casaub. ad Suet. Cæs. lxxxvi. Sed quod inter ea primo loco ponit, fuisse contra plebiscitum vetus, quo cavebatur, ne quis uno anno duos magistratus gereret, id haud scio an hinc alienum sit. Nam plebiscitum hoc ad magistratus ordinarios pertinuisse ex eo intelligi potest, quod, qui magistratum ordinarium gerebat, eod. anno etiam extraordinarium capere non prohibebatur. Sic Sp. Largius Dictator dictus est, quum Consul esset, Dion. H. v. 72. et Q. Publius Philo ap. Liv. viii. 12. nec non L. Papirius Crassus, Prætor, Liv. ib. Magistros Equitum quoque creatos, qui in alio Magistratu erant, sæpe memorat Idem. Vid. iv. 31. et 57. et xxvii. 33. Et L. Scribonium

Tribunum pl. Triumvirum mensarium factum xxiii. 21.

Dubium an ipso volente] Vid. Vell. 2, 56. Dion. lib. 44. p. 245. *Freinsh.* 'Insigne regium' Vell. l. d. 'Diadema' dicunt Suet. Cæs. lxxix. Cic. II. Phil. 34. Quint. ix. Inst. Or. 3. et Græci. 'Pro rostris' etiam Suet. et Vell. Cicero 'in rostris.' Sic 'pro tribunali,' 'pro concione,' pro, in. Vid. Fcst. in *Pro*, et Gronov. iv. Obs. 1. Appian. in hac hist. *πρὸ τῶν ἐμβόλων*, Plut. *ἐπὶ τῶν ἐμβόλων*, et Dio, *ἐπὶ τοῦ βήματος*. Vid. Mannt. ad Cic. pro Sext. 15. Voss. 1. non habet *an ipso volente*.

§. 92 *Velut infulæ, in destinatum morti victimam]* Quæ hinc pertinent, habes in notis Berneggeri ad Suet. Aug. 12, 1. e. *Freinsh.* De infulis victimarum Interpp. Virg. in III. G. 486.

Principis] Adpellatio 'Principis' pro eo, qui summam habet omnium rerum potestatem, sub Augusto demum invaluit, quem omnia 'discordiis civilibus fessa nomine Principis sub imperium accepisse' scribit Tac. I. A. 1. Itaque hic 'Princeps' accipi debet, ut sæpe ap. alios, qui 'Principes civitatum' vocant, quorum præcipua in Republ. dignitas et auctoritas est. Supr. II. 8. 5. 'Princeps Ætolix Thoas.' Hoc cap. n. 12. 'Societate trium principum.' Cic. ix. Fam. 17. de Cæs. 'Non modo me, qui consiliis non intersum, sed ne ipsum quidem Principem scire, quid futurum sit.'

Gravis erat liberis ipsa beneficiorum potentia] Latius deducit hoc Seneca, de Benef. 2, 18. &c. Mitius autem hoc expressit Auctor, licet idem vellet, quod Curtius, 6, 6, 11. Alexander 'gratiam liberalitate donisque recuperare tentabat: sed, ut opinor, liberis pretium servitutis ingratum est:' et Ælian. V. Hist. 12, 62. 'Homini libero non est, meo iudicio,

digna merces, quæ cum injuria tanta comparetur.' Sic antiquior Pop. Romanus 'nullius acrior custos quam libertatis, fuit; nullaque in pretium ejus potuit largitione corrumpi:' supra, 1, 26, 6. *Freinsh.* Florus hoc dicit: Grave fuisse plerisque, quod unus in Republ. paullo ante libera tantum posset, ut ab eo solo omnia beneficia peti, eique accepta referri debrent. Præcipua adversus eum conspirandi causa, si non omnibus, certe quibusd. et ante omnes M. Bruto, fuit desiderium recuperandæ pristinæ libertatis, et liberandæ ab ejus dominatione Reipublicæ, quam ille plane oppresserat; ita ut sine ullo respectu Legum omnia ex lubricine sua moderaretur, et jam haud dubie regnum adfectaret. Ob quas causas Suetonius non veretur pronunciare eum 'jure cæsum:' qua in sententia etiam alii fuerunt non pauci. Ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος, οὗτος τοιαῦτά γε ῥέζοι.

§. 93 *Aliique patricii*] Ita et v. e. Lipsius, dict. cap. XIX. emendat, *aliique patrum*: quod plerique conjurati e plebeis: et vero *patres* habet Pal. 2. *Grut.* Sed quo minus Lipsium h. l. sequar, ejus ipsius ratio facit: nec enim omnes conjurati e patribus: putabam legend. *parricidæ*: quomodo appellantur etiam inf. 4, 7, 1. et Suet. in Vita, et Val. M. 1. 7, 2. et alibi. *Freinsh.* Recte Pal. 2. *aliique patres*, quod merito probarunt Lips. et Rupertus, quamvis hic mallet: *aliique patrum*. Plerique enim erant senatores. Inde paullo post ait: 'Ibi in curuli sedentem eum senatus invasit,' quod et Rupertus observavit. *Græv.* *Patres* etiam Reg. Q, Magl. Voss. 1. et Fran. Et hoc rectius est, quam *patricii*: nam constat plerosque conjuratorum non patricios, sed multos ex iis Senatores fuisse. M. Brutum a L. Junio Bruto, qui Reges expulit, genus duxisse scribunt Plutarchus in

Brut. et Cic. 1. Phil. 6. Sed hoc non ita apertum est, ut de eo dubitari non possit. Paullo ante 'non diutius' est, non valde, non admodum diu: supr. n. 43. 'Nec diutius profuit Duci salutare consilium.' Cic. Læl. XXVII. 'Diutius enim jam in hoc desiderio esse non possum.' Vel idem, quod, diu: comparativus pro positivo; ut 'dexterior,' 'sinisterior,' pro, dexter, sinister.

§. 94 *Quanta vis fati*] Nempe 'quæ fato manent, quamvis significata, non vitantur.' Vid. late Lips. Polit. 1, 4. ad quem locum similia multa Berneccerus. Add. Tac. H. 1, 18, 2. H. 2, 82, 8. 'Nil arduum fati.' Vell. 2, 57, 4. 'Incluctabilis fatorum vis.' *Freinsh.*

Manaverat] *Freinsh.* in Ind. emanaverat, i. e. vulgata erat, et multis innotuerat; ut qnum 'manare' et 'emanare fama,' vel 'rumor' dicitur. Et hoc voluisse Florum eo videtur indicari, quod mox addit de libello indice conjurationis. Potest tamen etiam hæc sententia esse: Multi conscii et participes erant conjurationis, multi in societatem illius venerant. Cic. XII. Fam. 1. 'Manabat enim illud malum urbanum, et ita corroborabatur quotidie, ut ego quidem et urbi et otio diffiderem urbano.' Et IV. Cat. 3. 'Latius opinione disseminatum est hoc malum. Manavit non solum per Italiam, verum etiam transcendit Alpes, et obscura serpens multas jam provincias occupavit.' Liv. XXVII. 14. 'Latiusque fuga manasset.'

Libellus etiam Cæsari datus eodem die] Aliter distinguimus, et, nisi vehementer fallimur, rectius, hoc modo: *libellus etiam Cæsari datus, eodem die nec perlitare centum victimis potuerat.* Quæ vera est interpunctio. *Salm.* Pal. 1. distinguit *datus: eodem die nec perlit.* quomodo etiam fere 3. et forte melius est. *Grut.* Non perspicio cur

hæc distinctio melior sit, qua mihi etiam oratio aliquanto asperior fieri videtur. Heinsius ad Vell. II. 57. putat hæc nimis circumcisa esse; debuisse enim addi quid libellus iste complecteretur. Itaque conjicit: *libellus etiam ea de re datus eodem die.*

Centum victimis] Suet. Cæs. LXXXI. 'Pluribus hostiis cæsis quum litare non posset.' Plut. Cæs. Πολλὰ θύσαντες οἱ μάρτυρες ἔφασαν αὐτῷ δυσίερειν. Nec alii numerum definiunt. Sed Florus 'centum' videtur dicere pro magno numero, ut 'trecenta,' et 'sexcenta.' De more alias victimas mactandi, si primis non litarent, quoad exta læta adparent, Briss. I. Form. 28. et Interpr. Suet. Cæs. LXXXI. et Aug. xcvi.

§. 95 *Tribusque*] V. e. *Tribus et viginti.* Heius. in exemplari suo, et ad Vell. I. 8. *tribusque et viginti vulneribus ad terram datum.* Putat enim 'que' sæpe ita eleganter poni pro, etiam: ut supr. III. 2. 4. et hic n. 69. Non video quidquam vitii in vulgata. 'Ad terram dare,' pro, prosternere, etiam Lucret. v. 1320. et Suet. Aug. xcvi. dicunt.

Sanguine suo curiam implevit] Adeo vere Juv. 10, 112. 'Ad generum Cereris sine cæde et sanguine pauci Descendunt reges, et sicca morte tyranni.' Freinsh.

CAP. 3 Caput istud tertium, quasi proœmium est ad Cæsaris Augusti res gestas: cujus si quis in unum 'Tantarum speret cumulos advolvere rerum, Promptius imponet glaciali Pelion Ossæ.' Gesta autem Octavii Augusti scribunt Livius, a lib. 116. ad fin. usque operis; Appian. Civ. lib. 2, 3, 4, et 5. Suet. in Vita; Plut. Cæsare, Cicerone, Antonio, Bruto. Plura compendiose more suo Plinius, 7, 45. Solin. cap. 3. Gell. 10, 24. et 15, 7. Macrob. Saturn. 2, 4. Val. M. 1, 7, 1. et 7, 6, 6. Lactant. 2, 8. Sex. Aurelius: Sex. Rufus: Servius, ad Æn. 6, 791. Eutrop. lib. 7. Oros.

lib. 6. Quæ de eo scribunt Virg. Ov. Horat. ac poëtæ ceteri, suis locis adducentur. Camers. Exponit, ut prudentem Historicum decet, causas conclamatæ libertatis publicæ. Quibus probe consideratis, simul patent erratâ Cassii, Bruti, aliorumque conjuratorum, qui crediderunt, occiso Cæsare simul profligatam esse tyrannidem. Atqui, ait Noster, non unus Cæsar erat, qui petebat jugulum libertatis, sed multi. *Rupert.* Ap. quem inf. c. 7. vid. plura huc pertinentia. Add. Sen. II. de Benef. 20. Mox in contextu multî scripti et v. e. *redisse*, ut fere plerumque, non *rediisse*. 'Redierat' pro, rediisset. Vid. ad IV. 2. 20.

§. 2 *Liberos*] Supererat tum unus tantum Pompeii M. filius Sextus, quem mox nominat. Sic de uno filio 'liberos' dicunt Cic. I. Phil. 1. Vell. II. 58. et Sen. III. de Ira 15. add. Gell. II. 13. et de una filia Cic. de Provinc. Cons. XIV. Sulpic. ad Cic. IV. Fam. 5. et Terent. Hec. II. 1. 15. Et 'nati' de uno filio ap. Virg. Æn. x. 532. Vid. ibi Serv. et Cerd; item Manut. et Abram. ad Cic. In seqq. quædam varie scribuntur.

Antonius] Hujus elogia præclara et multa lege ap. Cic. in Phil. *Freinsh.* Antonium una cum Cæsare non interfectum, quod faciendum censuerant ceteri conjurati, sed prohibuerat Brutus, sæpe dolet Cicero. Vid. x. Fam. 28. XII. 4. xv. ad Att. 4. et ad Brut. xv. 'Turbo' translate pro perturbatore, ut 'procella' et 'tempestas.' Cic. pro Sext. XI. 'Duo turbines Reipublicæ:' ubi plura Abramus.

§. 3 *Sextus*] Antonius, ut artibus suis Senatum magis deciperet, etsi populum seditiose in percussores Cæsaris irritaverat, ad Senatum tamen retulit de Sexto Pompeio, Magni omnibus desiderati filio, qui tum a Cæsarianis in Bætica oppugnabatur, utque pro paternis bonis in ærarium

relatis darentur ei de publico sester-
tium bis millies : ad hæc decernere-
tur ei, sicut prius patri, maris im-
perium, classisque daretur ad usus
necessarios. Patres mirabundi pro-
baverunt omnia, atque ita Sextus in
Siciliam SCTo evocatus est, ex qua
postea Cæsari Augusto difficillimum
bellum movit. Appianus, Dio, alii.
Stad. Sextus non multo post SCTum
de reddendis ei bonis paternis, quum
nondum ex Hispania in Italiam ve-
nisset, Lege Pedia inter percussores
Cæsaris damnatus, ac deinde a Tri-
umviris proscriptus, Siciliam occu-
parat, et ex ea mare et oram Italiæ
infestam faciebat. Itaque non tam
hæc inter præcipuas causas bello-
rum, quæ deinde gesta sunt, fuit,
quod Sextus bona paterna repetebat,
quam quod Bruti et Cassii partium
erat, quæ funditus deleri, nisi illo
oppresso, non poterant. Vid. Ap-
pian. III. Civ. p. 528. IV. Civ. p. 637.
et Dion. XLV. p. 274. XLVI. p. 322.
et XLVIII. p. 366.

Iterum fuit movenda Thessalia] Vid.
inf. 4, 7, 6. *Freinsh.* Et IV. 2. 43.
Reg. Q Octavianus. Hoc quidem rec-
tius est, quam *Octavius*: nam quo
tempore mortem patris ulcisceretur,
jam nomen illius adsumserat, et *Oc-
tavianus* erat, non *Octavius*. Sed ta-
men credo hoc ab alia manu esse:
nam paullo post hoc cap. bis, et cap.
seq. rursus dicitur '*Octavius Cæsar*.'

§. 4 *Ingenio, aut successorem, &c.*] Expungebam olim particulam *aut*
utroque loco, eamque emendationem
Berneccero probaveram. Et sane
videtur ita scripsisse Florus. Prius
enim causas enumeravit, quapropter
libertatem non recuperaverit popu-
lus, Pompeium, Cæsarem, Antonium:
nunc ordine prosequitur quid singuli
motuum excitaverint, quidve in quietem
et remp. peccaverint. Et sane
frequenter particulas huiusmodi in-
ferciunt librarii; quod et factum
opinor J. I. C. de Tironib. lib. 12.

ubi scripserim: '*Aut veteranus cen-
sibus obnoxius*:' quæ enim alias caus-
sa veteranos arcendi militia? Sed in
Floro restat alius mihi scrupulus,
quem mox sequenti nota exponam.
Freinsh.

Desciscit in regem] Elegantissime,
et plane ex animo veterum Romano-
rum, quibus adeo exosum erat nomen
regis in suis civibus, ut hæc præcipua
Cæsareanæ necis caussa memoretur.
Sic Scipio, cum ab Hispanis '*rex*'
appellaretur, respondit: '*Regium no-
men alibi magnum, Romæ intoleran-
dum esse.*' Liv. 27, 21, 4. *Idem.*

*Salvus esse non potuit, nisi confugisset
ad servitutem*] Similia prope verba, in
re diversa, Senecæ, de Benef. 5, 16.
'*Eo redegit pop. Rom. ut salvus esse
non posset, nisi beneficio servitutis.*'
Quamquam, ut quod res est fatear,
non putem ista posse dici de Antonio:
quomodo enim confugit ad servitu-
tem, si rex factus est? Omnino censeo
attinere hæc verba pop. Rom. et post
illud '*Regem*' excidisse quædam huc
pertinentia: quod si foret, ut prope-
modum suspicor, rejecta correctione
mea legend. et supplend. esset in
hunc sensum: dum Antonius, varius
ingenio, aut successorem Cæsaris in-
diguatur Octavium, aut amore Cleo-
patræ desciscit in Regem: (deserenda
fuit populo libertas) nam aliter salvus,
&c. Nunc videre videor quid acci-
derit: istud *nam* coaluit ex *p. rom. i.*
e. Populus Romanus aliter salvus, &c.
*Idem. Desciscit in regem. Nam ali-
ter salvus esse non potuit*] Hiulcam
orationem esse et sensum pendere
vidit Freinshemius, qui putat aliquid
excidisse, quod sic sit supplend. *de-
sciscit in Regem; populus Romanus aliter
salvus esse non potuit, nisi confugisset
ad servitutem.* Sed tantum abest ut
aliquid sit inculcandum, ut potius
nam, quod ex prava distinctione na-
tum et interpositum est a pravo cor-
rectore, sit delend. et sic interpun-
gendum: *dum Antonius varius ingenio,*

aut successorem Cæsaris indignatur Octavium, aut amore Cleopatram desciscit in Regem, aliter salvus esse non potuit, nisi confugisset ad servitum. Populus Romanus ἀπὸ κοινοῦ est repetend. ex præcedente nimirum periodo. Qui utramque periodum accuratius inspexerit, cognoscet nihil esse verius. Prima enim vox 'quippe' ostendit et hanc periodum loqui de populo Romano, et velle Florum liquidius docere, cur populus ille Romanus occiso Cæsare non redierit in pristinae libertatis statum. Dein nisi sic distinguas, ultima periodi verba plane suspensa sunt. Non sequitur enim quid factum sit, dum Antonius desciscit in regem, ut in præcedentibus. Nam dum Sextus paterna repetit, toto mari trepidatur; dum Octavius patrem ulciscitur, fuit iterum movenda Thessalia; dum Antonius desciscit in regem. Vides non finiri sententiam. Commode vero finietur, si meam secutus fueris sententiam, quam et Lipsio et Gronovio placuisse gaudeo. Cum vero dixit movendam fuisse Thessaliam, errat: non Thessalia, sed Macedonia fuit movenda. Nam Philippi hi fuerunt Philippi Macedonici, ap. quos Brutus et Cassius cæsus, ut jam alii viderunt. Græv. Anna quoque legit *P. Rom. aliter*. Nam putat excidisse literam *P* et librariorum deinde e *Rom* fecisse nam. Rupertus et Boeclerus itidem probant conjecturam Freinshemii. Mihi magis placet sententia Grævii. Nam delend. esse etiam Salmasius in libro suo scripserat: idemque videbatur Ryckio et Perizonio. Nec potest intelligi locus, nisi eo sublato, quod fecerunt Amstelodamenses.

§. 5 *Gratulandum tamen in tanta perturbatione est*] Cur non additur cui sit gratulandum? Lege: *Gratulandum tamen ei in tanta perturbatione est*; ei, sc. populo Romano. Græv. Hoc non necessarium arbitror. Suet. Tib. LX. 'Gratulanti autem inter pœnam,

quod non et locustam, quam prægrandem ceperat, obtulisset, locusta quoque lacerari os imperavit.' Et Calig. VI. 'Expergefactus e somno Tiberius est gratulantium vocibus.' Curt. VI. 9. 'Se quidem gratulari, quod in numerum Deorum receptus essem.' Justin. XXXV. 1. 'Datum sibi honestum belli titulum gratulatus.' Quid proprie sit 'gratulari' docent Gronov. II. Obs. 19. et Perizon. ad Sanct. Min. I. 1. qui etiam loca Suetonii hic adscripserat. Add. Withof. Specim. Gunth. p. 138.

Augustum] Hæc vox aperte παρ-έλκει. Freinsh. Hoc tamen ferri potest. Nam sæpe etiam alii, quum referunt, quæ Octaviano ante hoc cognomen susceptum evenerunt, vel ab eo gesta sunt, illum per prolepsin 'Augustum' vocant. Vid. Suet. Cæs. LXXXVIII. et Ang. XCIV. Et sic forsitan defendi potest, quod in Epit. Liv. XLVIII. et XLIX. Scipio Æmilianus, quo tempore adhuc tribunus militum erat, 'Africanus' vocatur: quanquam id utroque loco delend. censet Gronovius. Sed inf. c. 12. 64. puto recte sentire Freinshemium, ibi non bene conjungi 'Cæsar Augustus.' Hic Florus magis in eo reprehendi potest, quod conjunxit nomina 'Octavium Cæsarem.' Vid. ad n. 3. et Perizon. ad Ælian. VII. p. 477. Mox Regg. et Fran. percussum. Vulgata recte se habet. Tac. II. A. 39. 'Mancipii unius audacia, ni mature subventum foret, discordiis armisque civilibus Rempublicam perculisset.' Vid. supr. III. 16. 3.

§. 6 *Unius præsidis nutu, quasi anima et mente, regeretur*] Eadem prope verba Taciti, I, 12, 4. 'Unum esse reip. corpus, atque unius animo regendum.' Seneca, de Clement. I, 3, 9. 'Immensa multitudo unius [malim uni] animæ circumdata, illius spiritu regitur:' et mox 'Mens imperii' dicitur imperator, aut rex. Rem quod attinet, ait Tacitus, I, 9, 10. 'Non

aliud discordantis patriæ remedium fuisse, quam ut ab uno regeretur: et iterum, H. 1, 1, 2. 'Omnem potestatem ad unum conferri, pacis interfuit:' et A. 1. 6. 'Non aliter rationem imperandi constare, quam si uni reddatur.' Monarchiam porro, cum plerisque politicis, aliis rerum. formis præfert Lipsius Politic. 2, 2. *Freinsh.* *Præses* est, tutor, defensor. Liv. VI. 16. 'Manlius præses Jovis ceterorumque Deorum, qui Capitolium incolunt.' XXVIII. 42. 'Scipio præses patriæ atque universæ Italiæ:' et XXIII. 48. 'Præsides provinciarum exercitus.' Add. Gron. ad Sen. Med. v. 248. Pro *regeretur* Reg. Q. *ageretur*. Sall. Jug. II. 'Animus rector humani generis agit atque habet cuncta.' Suet. Tib. LXIX. 'Persuasionis plenus cuncta fato agi.' Sen. Œd. 980. 'Fatis agimur: cedite fatis:' pro quo Juv. IX. 32. 'Fata regunt homines.' Sed non est cur hoc præferatur vulgato.

§. 8 *Mota sidera*] Consule Salm. in Solin. p. 426. A. 1. *Freinsh.* Salmasius scribit, mota sidera esse orientia et cadentia: nam siderum ortu et occasu tempestates excitari. Idem sentiunt Schulting. ad Sen. I. Snasor. et Boecler. in Diss. ad h. l. Eoque respicit Florus supr. II. 8. 8. et III. 21. 3. Addit Salmasius 'mota sidera' tamen etiam posse intelligi de τροπαῖς, quibus quadripartita constat anni distinctio: nam has quoque non raro habere significatus tempestatum. Mihi verosimile videtur, Florum potissimum sensisse de solstitio ac bruma, quibus, populariter loquendo, fiunt conversiones Solis, quas Græci precipue τροπὰς vocant. Idque etiam indicari puto voce 'annua,' quæ magis ad Solem quam ad alia sidera videtur pertinere. Cic. II. de N. D. 19. 'Circuitus Solis orbium CCCLXV. conversionem faciunt annuam.' Et Somn. Scip. VII. 'Homines populariter annum tantummodo solis, id est,

unius astri, reditu metiuntur.' Et sic fortassis accipiendum est, quod Idem I. de Orat. 42. 'cæli conversionem' ab 'ortu et obitu, motuque siderum' distinguit. 'Sidera' hic pro Sole poni etiam Freinsh. in Ind. existimat. Non rarum est 'sidus' num. singul. pro Sole dici: vid. Burm. ad Petron. c. CXIX. Sed Florus potuit 'sidera' dicere, ut Ov. M. XIV. 172. 'Sidera solis.' *Flexus* etiam magis de conversionibus Solis, quam de ortu et obitu aliorum siderum dici arbitrator. Lucret. v. 614. 'Sol Quo pacto æstivis e partibus Ægocerotis Brumaleis adeat flexus, atque inde revertens Canceris ut vertat metas se ad solstitiales.' Cic. II. de N. D. 19. 'Inflectens autem Sol cursus tum ad Septentriones, tum ad Meridiem, æstates et hiemes efficit.' Reg. Q. Flor. Berol. Duisb. et v. e. suo *flexu tempestates*. Sed Duisb. male *fluxu*, et v. e. *tempestas*.

Sic in Romanæ dominationis] Hand paulo melius, *sic cum Romanæ dominationis conversione penitus intremuit*: &c. in tamen penitus non damno: optimus liber, cum. Salm. *Cum Romanæ*] Sic Naz. probante Salmasio, itemque vet. ed. nostra: aliæ in *Romanæ*. Freinsh. Sic etiam plerique s. et v. e. *Cum Romanæ* Regg. Voss. 3. et aliæ edd. vet. Freinshemius, Anna, Grævius, et Amst. receperunt cum. Non video cur in hic ferri non possit.

Id est, humani generis] Vana opinio, ex ignorantia Geographiæ nata, deinde pudendis adulationibus alita, Romanorum, sub imperatoribus præcipue, spiritus adeo inflaverat, ut crederent se totius orbis dominos, cum sane modicam ejus partem obtinerent. De his dici posset illud Senecæ, Epist. 91, 40. 'Alexander discere Geometriam infelix cœperat, sciturus quam pusilla terra esset, ex qua minimum occupaverat.' Ex his igitur somniis profectæ voces istæ, quibus præter poëtas, quos, elegantissime simul et

verissime, 'libertatis vespillones' appellat Heinsius in Laude Asini, etiam historici abusi: Noster supra, Præf. 2. 'Qui res Rom. legunt, generis humani facta discunt.' 'Totius orbis servitium' Tac. H. 5, 25, 1. 'Orbis terrarum famulatus' Idem Agr. 31, 5. Quin et ipsi imperatores, non dicam Justinianum aliosque ejus similes, sed et moderatus ille Antoninus, in l. 'Εγὼ μὲν τοῦ κόσμου κύριος, ad L. Rhod. de Jactu. Add. his quæ notat Marcilius, ad Suet. Titum, 6, 2. *Freinsh.*

Penitus intremuit] Huc pertinent, quæ leguntur ap. Gron. III. Obs. 13.

CAP. 4 Bellum Mutinense scribunt Livius, lib. 117, 118, 119. Appian. Civ. lib. 3. p. 588. Plut. Antonio, cap. 22. Frontin. 1, 7, 5. 3, 13, 7, et 8. 3, 14, 3, et 4. Cic. in Phil. Suet. Aug. 2, 10, &c. Meminit Ov. M. 15, 823. Idem Ov. F. 4, 623. canit M. Antonium victum ab Octavio, bello Mutinensi, 18. Cal. Maias: 'Luce secutura tutos pete, navita, portus; Ventus ab occasu grandine mixtus erit. Sic licet et fuerit, tamen hac Mutinensia Cæsar Grandine militia contudit arma sua.' *Cam.*

§. 1 *Testamentum Cæsaris*] Recitatum ad populum, postulante L. Pisonem, socero Julii, frustra contrariante senatu. Vide Appian. Civ. lib. 3. p. 513. *Freinsh.*

Secundus heres Antonius] Quod hic de herede M. Antonio dictum legisse se alibi negat Camers, id nos legere meminimus ap. Dion. lib. 44. p. 292. Dicitur autem secundus heres, 'qui heredi instituto substituitur:' ut definit Severinus, in secundo Commentariorum, quæ scripsit ad Topica Cic. *Vin.*

Contra adoptionem] Adoptaverat eum Jul. Cæsar testamento. Suet. Cæs. LXXXIII. Hujus adoptionis frequens est mentio in scriptoribus vetustis. Vid. Cic. III. Off. 18. et VII. ad Att. 8. Suet. Aug. c1. et Galb.

XVII. Tac. III. A. 30. Sen. de Brev. Vit. xv. et quos nominat Cujac. VII. Obs. 6.

Juvenis] Decreverat senatus, ne quis Augustum 'puerum' diceret, ne majestas tanti imperii deminueretur. Auctor Servius, ad Virg. Ecl. 1, 44. Virgilius sæpe Octavium *juvenem* nominat, ut dicto loco, 'Hic illum vidi juvenem.' Et G. 1, 500. 'Hunc saltem everso juvenem succurrere seculo Ne prohibete.' Lege Cic. Phil. 4. et 5. *Cam.* Et præcipue notam Casauboni, et Bernecceri, ad Suet. Aug. 12. 1. 'Pueros' tamen vocat Augusti nepotes Propertius, 4, 6. et Ovid. *Freinsh.* 'Contra adoptionem bellum susceperat' est, omni conatu et quasi hostili odio adoptioni adversabatur, eamque impedire, et ne ullus ex ea fructus ad Octavium perveniret, efficere nitebatur. Salmasius ad Trebell. Poll. Gallien. VII. scribit, 'bellum cum aliquo gerere,' pro, odisse et vexare aliquem, esse ἀκυρολογίαν Trebellii Pollionis. Non persuadet mihi. Cic. Læl. XXI. 'Nihil est turpius, quam cum eo bellum gerere, quicum familiariter vixeris:' II. Phil. 1. 'Ut nemo his annis viginti Reip. fuerit hostis, qui non bellum eodem tempore mihi quoque indixerit.' Et sæpe alibi Idem 'bellum gerere adversus aliquem,' vel 'alicui indicere,' ponit pro, hostili animo adversus aliquem esse. Cur autem Antonius impedire et extrahere cuperet adoptionem Octavii, exponunt Dio XLV. 271. XLVI. 321. et Appian. III. Civ. 534. et 586.

§. 2 *Intra decem et octo annos*] Parum ad calculum. Vell. 2, 61, 1. 'Cæsar XIX. annum ingressus:' ubi vides adulationem hominis: ambitiose enim usus est voce 'ingressus.' Melius Augustus, (in monumento Ancyrano) 'natus:' nam anno qui præcessit cædem Julii, nono Kal. Octob. ingressus annum 19. erat, ac jam totum ferme confecerat, quando

contra Antonium pro optimatibus bellum primum suscepit. Atque hæc Octavii ætas in equestri statua fuerat notata, quam ei senatus in rostris posuerat, teste eod. Vell. Hæc Casaubonns, nota secunda ad monumentum Ancyranum. Ceterum, quam opportuna turbis et factionibus sit ætas principum, multis exemplis demonstrat Gruterus, ad Liv. 1, 3, 6. Fr. Adi Interpp. Vell. l. d.

Tenerum et obnoxium, et opportunum injuriæ] Non hæc interpolanda sunt cum Viris doctiss. qui malebant *tenerem hunc obnoxium et opportunum injuriæ videret*, inducti hac ratione, quod quia paullo ante vocetur 'acerimus juvenis,' non possit hic *teneri* dici. Præterea *teneros* pueros plerumque in malam accipi partem, pro mollibus, impudicis, ut Orpheus ap. Ov. M. xi. 'Ille etiam Thracum populis fuit auctor amorem In teneros transferre mares.' Sed *teneri* dicuntur etiam qui sunt tenerioris ætatis, ut ap. Suet. Aug. 64. 'Caium et Lucium adoptavit domi per assem et libram emtos a patre Agrippa: tenerosque adhuc ad curam reip. admovit.' Et quia quæ tenera sunt facile possunt lædi, hinc *tener* est injuriæ opportunus. Cic. vi. ad Att. 2. 'Quid tandem isti mali in tam tenera provincia fecissent?' Cyprum vocat 'teneram provinciam,' quæ non munita, sed injuriis erat opportuna. Hinc et *tener* et *obnoxius* sæpe junguntur. Sen. Consol. ad Marc. 21. 'Labuntur humana et fluunt, neque pars vitæ nostræ tam obnoxia aut tenera est, quam quæ maxime placet.' Si quid hic mutand. esset invitis libris, delestem *opportunum injuriæ*. Nam quid est 'obnoxius,' nisi, opportunus et expositus injuriæ? ut superius lib. iii, 20. 'Nam et ipsi per fortunam in omnia obnoxii:' ubi vide quæ notavi. Sen. Nat. Q. iii, 27. 'Quam diligenti nutrimento obnoxium corpus adolescit:' hoc est, mille

casibus et injuriis expositum et opportunum, quod eand. ob rationem Ep. 66. vocat 'obnoxium animi domicilium;' ipseque quid sit explicat, nimirum, quod injuriam pati potest: 'Quicquid in me potest injuriam pati, hoc est, in obnoxio hoc domicilio animus liber habitat.' Sæpiusculæ hac utitur voce Seneca et pervenuste, ut ad eum ostendit, cui plurimum debet, δ μακαρίτης Gronovius. In loco tamen Flori nihil novo. Græv. Nec tutum est contra o. s. et e. 'Opportunus injuriæ' est ap. Liv. xxviii. 19. et alios. Vid. Gron. ad Liv. xxv. 30. et ad Sen. de Brev. Vit. xvii. 'Facilis injuriæ' dicit Quintil. i. Decl.

Se plenæ ex commilitio Cæsaris dignitatis] Si quis locus in toto hoc Scriptore, quem librariorum et correctorum gens varie vexaverit, finxerit, et refluxerit ad arbitrium, hic unus unice ab illo hominum genere distortus et divexatus. Postea recentiores διορθῶσαι ad illud vetustiorum exemplum multa sibi licere voluerunt. Stoniachum moverem lectoribus, si multitudinem variarum lect. adponebam. Lectionem tantum, quam recentiore esse censeo, quamque ex optimi libri vestigiis collegi, ponam. Sic igitur legimus: Quippe cum intra decem et octo annos tenerum et obnoxium, opportunum injuriæ juvenem videret, ipse, plenæ ex commilitio Cæsaris dignitatis, lacerare furtis hereditatem, ipsum insectari probis, cunctis artibus cooptationem Juliæ gentis inhibere non desinere, denique palam arma moliri. Quantum alii ab hac scriptura recesserunt, tantum a veritate abesse se passi sunt: pro *conoptationem*, vel cum *adaptationem*, fecimus *cooptationem*. Reliqua ex optimo illo libro D. Naz. facile divinavimus. Salm. Videret; ipse plenæ ex commilitio Cæsaris dignitatis, &c.] Expressi bona fide scripturam Naz. quæ proxima vero, immo vera omnino, si modo abjiciatur litera finalis ab illo *desinere*: nec

multum divertant ab hac lectione Pall. reliqui, aut Vineti codd. nisi quod extet in iis, *se plene ex commilitio Cæs. dign. item, cum adoptionem Juliæ gentis*. Sic, inquam, uterque Pal. nisi quod in tertio videamus adhuc restare *ipse plene*: vulgatam lectionem proferre piget; cum omnibus pateat, et ineptissima sit præ hac nostra. *Grut.* Cujas judicium omnino secuti sumus in hac ed. eo magis, quod et olim nobis in mentem venerat, ita rescribend. Infinitum enim pro imperfecto ponit indicativi: quod frequentiss. Sallustio, Tac. &c. Nec officit, quod mox verbi casum mutat, 'palam arma moliri. Et parato, &c. obsidebat:' nam ita plane Tacitus, 1, 16, 5. 'Is imperitos animos impellere paulatim, et deterrimum quemque congregare: postremo velut concionabundus interrogabat,' &c. *Fr. Cunctis artibus cooptationem Juliæ gentis inhibere non desineret: denique ad opprimendum juvenem palam arma moliri, et jam parato exercitu in Cisalpina Gallia resistentem motibus suis Decimum Brutum obsidebat*] In h. l. est aliquid *ἰσχυρὸν* et suppuratum ulcus. Aut legend. est, *denique ad opprimendum juvenem palam arma moliebatur, et jam, &c. obsidebat*: aut *arma moliri et obsidere*. Verrum altius latet hoc malum. In præcedd. verbis videntur ex imperiti hominis additione irrepisse hæc verba, *cum non desineret*. Quæ ubi sustuleris, omnia erunt planissima: *cum videret se plenæ ex commilitio Cæsaris dignitatis, et furtis hereditatem lacerare, ipsum insectari probris, et cunctis artibus adoptionem Juliæ gentis inhibere, denique ad opprimendum juvenem palam arma moliri, et jam parato exercitu in Cisalpina Gallia resistentem motibus suis Decimum Brutum obsidere*. Sane in antiquioribus edd. legitur *obsidere*, in aliis *obsideret*. Nimirum qui nesciebant ap. Latinos historicos sibi familiari ellipsi infinitum poni pro finito modo, hæc insul-

sa inculcarunt, *cum non desineret*. In Camertis exemplaribus grassati sunt atrocius semipagani. In iis enim scriptum reperiebatur, *et furtis hereditatem laceraret*; sed hæc jam Vinetus vidit et emendavit. Denique si *obsidebat* omnino tuentur meliores libri, ponenda *τελεια στιγμή* post 'arma moliri' cum *τῷ πᾶν* Salmasio. Per 'commilitium' autem Cæsaris non tam consulatus intelligitur, quam quod diu fuerat legatus Cæsaris, et propter rei militaris peritiam in magna ap. Cæsarem et exercitum dignitate: vid. Plut. in Vita Antonii. *Græv.* Salmasius hic aliquanto minus abit a libris vett. quorum scripturam proponendam duxi, si forte acuti homines ex ea aliquid excogitare possint ad h. l. melius constituendum: etsi vix credo meliora, quam Salmasio in mentem venerunt, inveniri posse. *Ipsæ plenæ*, quod Freinsh. *Græv.* et Amst. ediderunt, est etiam in Ryck. Flor. et Edd. B. P. et J. *ipsa plane* in Voss. 3. *ipse plane* in Ed. Sab. In ceteris s. et e. *se plene*, id est, *plenæ*, nisi quod in Voss. 1. *plane* est, quod etiam habebat Ms. Ernstii ab eo ad C. Nep. Attic. VIII. citatus. Copula et post 'dignitatis' abest ab o. s. etiam Vineti, et cdd. præterquam Ald. Ordo verborum *furtis hereditatem lacerare* est in Voss. Ernst. et Ald. isque Amstelodamensisibus revocandus visus fuit. Vineti et ceteri o. s. et e. ita ea ordinant, ut in animadversione sua collocat Salmasius. Sed pro *lacerare* Naz. Voss. 3. et Edd. B. S. P. et J. habebant *laceraret*, Ryck. et Pal. 2. *lacerate*, t pro r levi errore. Pro *furtis* libri Vineti Pal. 2. et Regg. *furtis*. Et, quod plerique s. et o. e. v. habent ante 'cunctis,' Grutero teste, non erat in Naz. et Pall., nec videtur fuisse in Regg. Cum post 'artibus' est in o. s. etiam Ernst., exceptis Naz. Pall. et Ryck. In v. e. eod. l. ponitur, in ceteris mutato ord. post 'inhibere:' unde ab aliquo intru-

sum esse colligi potest. Deinde Naz. et edd. vett., præter primam, *cooptationem*. Pal. 2. Ryck. et Regg. *adoptionem*. *Non desineret* est in o. s. cum quibus consentit Ernst., et e. In tanta varietate scripturæ veteris sequuntur Freinsh. et Grævium, qui locum plane ex sententia Salmasii ediderunt, nisi quod *desineret* non mutarunt. Sed pro *cooptationem*, quod in illorum Edd. est, cum Amst. recepi *adoptionem*: non solum quia ita erat in libris Vineti, Toll. Duisb. Fran. Voss. Ernst. et v. e. sed etiam quod non facile ostendi posse credo ab aliis probatis Scriptoribus 'cooptationem' pro 'adoptione' dici. 'Adoptatio' defendit Borrichius e Gell. v. 19. et Plin. Paneg. v. Sed nec Plinii exemplaria inter se consentiunt, et in Gellio eod. cap. modo *adoptatio*, modo *adoptio* scribitur: quod suspicionem quamdam mendi adfert. Vid. Cellar. Cur. poster. et Jac. Gronov. ad Gell. l. d. Is. Vossius hic scripserat *coadoptionem*: utrum e Ms. an e conjectura, non addiderat. Sed si e Ms. est, non potest aliud esse, quam conjunctio duarum lectionum. Verba *cum non desineret* tollenda esse etiam Gronovius censet II. Obs. 14. probante ad h. l. Perizonio. Quin *cum* ejiciend. sit ex auctoritate Naz. et Ryck. ne dubito quidem; idque etiam alibi e non intellecto hoc genere loquendi sæpe inculcatum, et orationem infinitam in finitam mutatam esse ostendit Gronov. ad Liv. vi. 27. Sed quum omnes libri habeant duo illa *non desineret*, mihi omnino verior videtur emendatio Salmasii, Grut. et Is. Vossii, pro *desineret desinere* legentium. *Obsidere* et *obsideret* in nullo scripto aut edito inveni. Nec ulla causa est, cur hic *obsidere* reponatur pro *obsidebat*. Nam pluribus infinitivis pro imperfectis positis, deinde subjici imperfectum, constat ex iis, quæ hic observat Freinshemius, et quæ ad Sanct. iv. 5, 3. Perizonius.

Et minus desiderabitur emendatio, si post 'moliri' et 'obsidebat' *στειγμὴ τελεία* ponatur, ut in v. e. Quæ in fine adnotationis Grævianæ scribuntur, ad Annam pertinent.

Lacerare furtis hereditatem] Hereditatem enim Cæsaris expilavit: ut Dio, lib. 44. in fine; et Appianus, Civ. lib. 3. p. 536. et alii, memoriæ prodiderunt: inter quos Vell. 2, 60, 5. scribit, sestertium septies millies depositum a Cæsare ad ædem Opis, ab Antonio fuisse occupatum. *Vinet.* Add. quæ adnotantur ad Vell. et Cic. I. Phil. 7. et v. Phil. 4. 'Lacerare hereditatem,' ut Sall. Cat. xiv. 'Quicumque bona patria laceraverat.' Terent. Hec. I. 1. 'Quin spolies, mutilles, laceres, quemque nacta sis.' Liv. xxvi. 35. 'Plebem Romanam perendam lacerandamque sibi Consules sumsisse.'

§. 3 *Ad opprimendum juvenem*] Idem optimus liber: *ad depremendum*, pro *deprimendum*. Sed *opprimendum* non muto. Salm. Naz. *deprememdum*, quomodo et I. q. nempe *deprimendum*: melius, ut puto. *Freinsh.* Ryck. *deprimendum*. Edd. vett. excepta prima, *deprimendum*, quod probat etiam Gron. ad Liv. xxx. 36. *Depremo*, ut *intellego*, *doleum*, et alia. Gloss. 'Adpremo,' 'Compremo,' 'Oppremo.'

§. 4 *Ætate*] Juvenilis ætas in tantum favorabilis est, ut etiam in delictis mitius puniendis ejus habeatur ratio. Vid. Bernegger. ad Suet. Aug. 5, 2. l. *Freinsh.*

Injuria favorabilis] Supr. 4, 2, 56. *Idem.*

Induerat] Vid. ad I. 11. 9. Plin. II. H. N. 28. 'Angusto Cæsare in prima juvenia Urbem intrante ad nomen ingens capessendum.'

Revocatis, &c.] Hæc omnia Tacit. 1, 10. 2. 'Concitos per lationes veteranos, paratum ab adolescente privato exercitum, corruptas consulis legiones.' Quæ postrema verba interpretare de legione Martia, et quar-

ta, quæ ab Antonio consule signa ad Augustum transtulere. Videatur Appianus, Civ. lib. 3. p. 556. non de exercitu Decimi Bruti, ut exponebat magnus ille Lipsius. *Freinsh.*

Consulem] Verum quidem hoc; Consulem aggressus est: sed post consulatum vicit. *Idem.*

Obsidione Mutinæ] *Obsidio* in eod. lib. *obsidium* sæpe ap. hunc nostrum. *Salm.* *Obsidio*] Sic Naz. et nostra vetus editio: obsidii hujus tempore memorabilia stratagemata usurpata, nempe literis columbarum opera transmittendis (quod superiori seculo in obsidio Harlemensi et Leidano relatum memoratur): aut per natatores milites laminis plumbeis incisas, aut immittendis copiis et com meatibus, recensent Plinius, 10, 37. et Frontinus, 3, 13, 7. et 3, 14, 3. *Freinsh.* *Obsidio* etiam Flor. Magl. Regg. Voss. 2. et Edd. B. S. et P. vid. *Ind.*

§. 5 *Manu pulcher*] Perizonius adscripserat *πολύχαιρ*: quod etymon vocis 'pulcher' esse putat Jul. Cæs. Scaliger: ut idem sit, quod fortis, quemadmodum Servius exponit in Virg. VII. *Æn.* 656. 'Satus Hercule pulchro Pulcher Avcutinus.' Vid. Voss. Etymol. et Becmann. *Origin.* L. Lat. Ita, Cæsar *manu pulcher apparuit*, idem erit ac, manu fortis; id est: Ipse strenue ac fortiter pugnando etiam militis partibus functus est, seque omnibus et aquilam portando, et vulnere accepto conspicuum fecit. Nam ut Sen. de Provident. c. IV. 'Idem licet fecerint, qui integri revertuntur ex acie, magis spectatur, qui saucius redit.' Tollius pro glossa habebat *apparuit*, cui non adsentior.

Aquilam suis humeris referebat] Vid. Casaub. ad Suet. Aug. 10, 9. *Fr.*

A moriente signifero traditam] Simile exemplum ap. Cæs. Civ. 3, 64. Ad quorum imitationem hodierni quoque vexillarii, cum ad supremum ventum est, nec aliter defendi potest vexillum, eo involuti moriuntur. Sic

Delph. et Var. Clas.

Flor.

in pugna ad Atellam 'reperitus est Germanus signifer amputata dextra manu, et læva fædo vulnere discissa, vexillum mordicus retinens, ita ut in vestigio invictæ virtutis expirasse videretur.' Jovius, Hist. lib. 4. *Idem.* 'Aquiliferum' magis proprie dicit Suetonius. Nam ut 'signa' multis locis, quorum nonnulla vid. in Lips. IV. de Mil. Rom. 5. distinguuntur ab 'aquilis;' ita alii 'aquiliferi,' alii 'signiferi.' Tac. I. A. 48. 'Eas [litteras] Cæcina aquiliferis signiferisque occulte recitat.' Sed rursus inf. c. 12. 'Signifer' pro aquilifero. Et Sen. Phœn. 389. ap. Lips. I. d. 'Æra jam bellum cient, Aquilaque pugnam signifer mota vocat.' Nam generali nomine 'signorum' etiam 'aquilæ' comprehendendi possunt.

CAP. 5 Hoc Bellum scribunt Livius, lib. 126. [Dio, lib. 48.] Suet. Aug. cap. 14, et 15. Latius Appian. Civ. lib. 5. p. 689. Entrop. 7, 1. Oros. 6, 16. Plin. 7, 45. Solin. cap. 3. Bellum Perusinum, et cetera ab Augusto gesta bella, explicat Propert. 2, 1: et Lucanus, 1, 41. Lege quæ de Augusto scribit Virg. *Æn.* 6, 791. Ex verbis Propertii et Lucani patet, scriptores non semper servare in scribendo eundem ordinem, quo res gestæ sunt. Quare non mirum est, in vetustis Flori exemplaribus post Mutinense bellum, Perusinum bellum immediate sequi, nisi hoc poëticæ tribuas licentiæ. Ovid. in fine Met. enumerans bella ab Augusto gesta, Perusinum prætermisit. *Camers.* Camertis autem, Stadii, aliorumque aliquot edd. caput istud subjecere capiti, cujus finis, 'scelere alieno uterentur:' at ordo quem servamus, remanet in ed. primaria, expressitque optimus Vinetus, et propugnant Palatini. *Grut.* In Ald. quoque hoc caput rejicitur post bellum Philippense. Hoc congruit cum ratione temporis, quo gestum est. Sed o. s. et cett. Edd. h. l. habent.

§. 1 *Veteranis in castris*] Suspiciatur N. Heins. *in*, a sciolo insertum importune, delend. esse. 'Castra' enim 'veterana' accipi a Floro pro veterano milite, Lucan. 'Castra fremunt confusa.' Poëticum hoc quidem est, sed poëticarum locutionum plenus est Florus. Lipsius non solum τὸ *in* sed et *castris* censet esse ῥόδον. Sed Heinsii sententiam amplector, ne nimis ab antiquis codd. recedamus. Illam castrorum significationem, quam Vir illustis ostendit, si repudiemus hic loci, nihil verius opinione Lipsii. Nam nulla in castris præmia veteranis sunt data, sed in conventu triumvirorum ad Confluentem coloniæ iis sunt decretæ. Græc. Deinde autem Bruto et Cassio victis agri iis in Italia dati sunt. Dio XLVIII. princ. et Appian. III. Civ. 590. et v. 672. *In castris* etiam delenda censebat Gerh. Vossius et videbatur probasse ejus sententiam Isaacus. 'Pretium' pro præmio obvium est. Vid. Ind. Paulus I. II. pr. D. de Eviction. 'Has possessiones . . . partim veteranis in præmia adsignatas.'

§. 2 *Semper alias Lucii Antonii pessimum ingenium*] Laudo conatum eruditissimorum Virorum, qui piissimum hic reposuerant: nos tamen non culpam librarii, sed hallucinationem ipsius Auctoris animadvertimus: nam optimus liber *Lucii* non habet: in quo ita legitur: *semper alias Antonii pessimum ingenium, Fulvia gladio cincta virilis militiæ, uxor agitabat*: vox 'uxor' aperte indicat, *Florum* de Marco Antonio et scripsisse et cogitasse, cujus ingenium, alias semper turbulentum, etiam uxor *Fulvia* magis magisque inflammabat. De *Lucio Antonio* omnes tamen historiæ, ne quis hoc me putet ignorasse: sed, ut dixi παράρρημα est ipsius *Flori*, aut μνημονικὸν ἀμάρτημα. Sic supra falsus est, dum vocat patruelles *Syllæ* Felicis *Fausti* *Syllæ* liberos: sic etiam supra in *Hæradlea* *Campaniæ* et *Siri* *fluvio*: quas

hallucinationes facile excusamus; alia quædam leviora in hoc ipso Scriptore deprehenderamus, quæ nolumus adnotare: si quis est, qui non ita facile assentiri possit, is me doceat quid rectius de h. l. sit æstimandum; ego ipsi facile assentiar. Hoc breve caput diligenter legat, et examinet; non aliud, credo, sentiet, quam quod scripsimus. *Salma. Semper alias Antonii pessimum ingenium*] Sic o. Pall. accedit ed. nostra vctus: nam ea, aliter *Ant.* Assentior autem omnino *Salmasio*, qui παράρρημα ipsius Auctoris hic agnoscit, quod equidem clare satis arguunt ista verba 'uxor agitabat: quæ quidem in ed. modo laudata sine nomine *Fulvia* leguntur, quod ipsam suspicionem mihi movet, et illud vocabulum altrinsecus accessisse. Præterea sequentia 'iterum in arma ierat,' nempe post bellum Mutinense: et, 'jam non privatis, sed totius senatus suffragiis judicatum hostem:' item seq. cap. 'Antonium ultiones de iis qui se hostem judicassent:' omnia, inquam, hæc convincunt, *Floro* sermonem esse de *M. Antonio*, non fratrem ejus *Lucio*: quamvis historiæ omnes fide dignæ posteriori huic id tribuant. Gruterum tamen placebat *Florum* sensisse de *Lucio*; movebaturque quod *M. Antonius* non modo non pessimo, sed ne malo quidem ingenio fuerit, *Plutarcho* teste, itemque imperatore *Claudio*. Sed posterius testimonium, ut domesticum, rejicimus, quamvis nec id quidem obstat quod 'magnus' appellatur ibi, nam hoc non negat malum etiam fuisse, quomodo *Val. M.* 5, 6, 2. ext. dicit *Annibalem* in dubio posuisse, 'major ne au pejor vir haberi deberet.' *Plutarchum* quod attinet, testatur ille quidem ingenio fuisse natura sua haud malo, sed opportuno corruptionibus, quod et *Noster* voluisse videri possit, dnm 'varium ingenio' appellat tertio cap. Sed ingenium ejus pessimum fuisse ut mo melius exponat *Cicerone*: quam-

vis nec ei per omnia credendum esse censeam, cum interdum 'accusatorie' magis quam 'Latine' (sic enim ipse in Verr. 4, 1, 4. distingnit) loquitur. *Freinsh.* Salmasius *Lucii* a solo Naz. abesse adnotarat, Gruterus ab omnibus Pall. Cum iis, præter Reg. F et Voss. 2. qui prænomeu habent, consentiunt ceteri s. et o. e.

Pessimum] Sic omnino legend. esse ex mente Auctoris satis constat, non *piissimum*, ut volebat vir eruditiss. Hic enim est Antonius, testimonio Velleii, 2, 74, 2. 'vitorum fratris consors, sed virtutum, quæ interdum in illo erant, expers.' Cui adstipulantur omnes alii: nemini enim laudatur præter Appianum, et quidem suis ipsis verbis. *Freinsh.* Gruterus ad Vellei. l. d. notat Virum doctum, qui hic pro *pessimum* reponi voluerit *piissimum*. Designat Casaubonum, qui ad Suet. Aug. xiv. ita legend. putabat, quia Lucius Antonius ob eximiam pietatem in fratrem sibi cognomen 'Pietas' adseivit. De hoc cognomine Antonii vid. Spanh. Dissert. x. de Præst. et Usu Numism. p. 75. Sed Casaubonus non recte de L. Antonio accepit, quæ hic Florus tradit. Locus Appiani, ad quem *Freinsh.* respicit est v. Civ. p. 688. et alius ib. p. 702. Tamen Appianus antea p. 682. eadem ex sua persona de Lucio scribit.

Gladio cincta virilis militiæ uxor] Dudum hic locus suspectus fuit eruditiss. hominibus. Nam *gladius virilis militiæ*, aut, ut alii volunt, *virilis militiæ uxor*, sunt nihili. Lipsius emendabat: *Fulvia gladio cincta militiæ, virilis uxor agitabat*. Sed hæc non sunt editis meliora. Ingeniosior fuit Anna, Tanaquilli filia, quæ scribit: *virilis audaciæ uxor*: idque firmat exemplo Sallustii de Sempronia scribentis: 'Quæ multa sæpe virilis audaciæ facinora commiserat.' Mox N. Heinsius *iterum in arma ire aut ruere* malebat, pro *iterum in arma ierat*.

Græv. Anna ita distinguit: *Fulvia gladio cincta, virilis audaciæ uxor, agitabat*. Conjectura *virilis audaciæ* confirmari potest aliquot locis aliorum Scriptorum ap. Wass. ad Sall. Cat. xxvi. Crediderim tamen hæc in ordine grammatico ita jungenda esse: *Fulvia uxor cincta gladio virilis militiæ*, i. e. cincta gladio in morem virorum militarium. Est quidem ineptum genus loquendi *gladius virilis militiæ*. Sed in Floro multa sunt non meliora. De re vid. Dion. xlviii. 363. *Ierat* cur suspectum sit, non video. 'Ire in arma' Tac. i. A. 55. 'ad arma' Suet. Aug. xv. Vell. ii. 48. Liv. xlii. 2. et 21. 'Ad saga ire' Cic. xiv. Phil. 1.

Uxor agitabat] Viri docti addend. putant, *uxor Antonii agit*. at ego potius adhuc deleverim vocem *uxor*; tanquam satis constaret, Fulviam esse M. Antonii, dum dicit 'cinctam virilis militiæ gladio,' velitque mutasse sexum cum viro. *Grut.*

Depulsos agris colonos] Qui coacti erant cedere veteranis, quibus agri isti distributi erant. Hinc semper materia et vires res novas cupientibus; et exempla suggerunt illorum temporum Historiæ. *Freinsh.* *Privatus*, quod ex e. v. adnotat Gruterus, etiam in Berol. Magl. et Voss. 3. est: in Pal. 2. *primatus*.

§. 3 *Fame*] Vid. Bernegger. ad Suet. Aug. 14, 1. c. *Freinsh.* Hinc 'Perusina fames' proverbii specie ap. Lucan. i. 41. et Anson. xxii. Epist. 42. De ea Appian. v. Civ. 691. 'Extrema deditionis agitantem' supr. ii. 17. 17. 'In fame nihil non experta Calagurris' iii. 22. 9.

CAP. 6 Exponunt hoc capite contenta Livius, lib. 119. et 120. Plut. Antonio, cap. 24. Bruto, cap. 39. Cicerone, cap. 67. Appianus Civ. lib. 3, et 4. Suet. Aug. cap. 12, 13, et 27. Entrop. 7, 1. Gros. 6, 16. Menine-runt Plinius, 7, 45. et Solinus, cap. 3. *Camers.*

§. 1 *Gravis paci*] Martial. Spect. 4. 'Turba gravis paci placidæque inimica quieti.'

Ignis incendio] Qui eum satis sua sponte ad perturbandam Rempubl. pronum etiam magis incitaret. Proverbum Græcum est, Μη πῦρ ἐπὶ πῦρ, de quo Erasmus. Ov. I. A. A. 244. 'Et Venus in vinis ignis in igne fuit.' Vid. ibi Heins.

Necesse fuit venire in cruentissimi fæderis societatem] Uterque Pal. ut *cruentissimi viri fæderis: ut pro in:* sic iuf. in scriptis 'Totus ut monstrum illud desciverat,' pro *in monstrum illud:* in iisd. lib. *quod necesse fuit,* non *quid:* male prorsus. Salm. *Quid contra duos ex. nec. fuit, &c.*] Non intelligo quid sit contra duos exercitus venire in societatem fæderis: legebam aliquando, *contracto exercitu,* ut voluerit Florus, Lepidum novo exercitu contracto venisse in societatem Antonii et Cæsaris. Rutil. in Itin. I. 301. de Lepido: 'Qui libertatem Mutinensi Marte receptam Obruit auxiliis, urbe pavente, novis.' Sed jam damno; non tamen ut sciam quid in ejus locum reponendum sit, nisi forte *quid* in cui reformandum: ut sensus sit: Duobus ex diversa parte exercitibus stantibus, necesse fuisse Lepido, ntpote debiliori, venire in societatem: quo sensu Velleius 2, 66, 1. 'Repugnante Cæsare, sed frustra, adversus duos: aut legend. *contrarios exercitus,* ut indignetur, eos, qui nuper hostes erant, aliter non potuisse societatem inire, quam in perniciem civium. Jam puto pro *Quid* legend. esse *Cæsari.* Nimis hoc violentum videtur? at violentius est Cæsaris nomen extrudi, quod equidem in principio cap. hujus fuisse positum sequentia clamant. Si igitur reponend. fuit: hic certe locus unus erat, ubi bene reponeretur. Freinsh. Locus contaminatissimus, et in quo purgando laborarunt omnes, qui Floro castigando manus admoverunt. Nolo illo-

rum, qui in manibus omnium versantur, suspiciones enarrare. J. Lipsius in scholis, quas olim Lugduni Batavicæ habuit, hunc Scriptorem exponens, putabat verba quædam excidisse, et sic posse redintegrari, si legatur: *Quid contra duos exercitus? necesse fuit venire incruentissimo duei in cruentissimi fæderis societatem.* Sed excedit medicina modum. N. Heinsius monuit, quia nonnulli Mss. pro *Quid* præ se ferant *Quod,* et, ut *cruentissimi viri fæderis,* scribend. esse: *Quo contra duos exercitus necesse fuit venire in cruentissimi viro fæderis necessitatem.* Quo, hoc est, quare, quapropter, necesse fuit Augusto venire in cruentissimi fæderis necessitatem, quod solus binis exercitibus in unum conjunctis non posset resistere, eoque modo factum ejus excusat: *quo* ut 'eo,' quod passim ap. Historicos occurrit. *Viro* eleganter additum ut ap. Maronem Ecl. VI. de Cornelio Gallo: 'Utque Viro Phœbi chorus assurrexerit omnis:' τὸ 'Viro' usitatum Maroui Nasonique cum loquuntur de Augusto. Hæc Vir excellentiss. in litteris ad me datis de h. l. quæ proxime sane accedunt ad veterum codd. scripturam. Ryck. *Quia contra duos exercitus necesse fuit venire in cruentissimi viri fæderis necessitatem.* Sed parum in hoc cod. hic est subsidii. Nunquam potui in animum inducere omissum esse illius nomen, cui contra duos in necessitatem fæderis veniendum erat, hoc est, tertii triumviri. Quis enim historiæ illius temporis ignarus hoc divinando posset assequi? Antonium et Lepidum nominavit. Cur præterit Cæs. Octavium, in principio capitis, cum non longe post singulorum nomina repetat? Censeo Florum reliquisse: *Quid contra duos exercitus Cæsar? necesse fuit venire in cruentissimi fæderis societatem.* 'Necesse' præcedentem voculam *Cæsar* absorpsit. Allusit forte ad tritum vulgo dictum, 'Ne Hercu-

les adversus duos.' Distinctio hæc, ut vidimus, Lipsio quoque probatur, et politissimæ T. Fabri filiæ. Græv. Salmasius in exemplari suo e solo Pal. 1. adnotaverat Quod, et ne cruentissimi. Ut nusquam alibi inveni. Viri etiam Ryck. Reg. F, Berol. Duisb. Fran. Voss. et v. e. Sed Fran. in cruentissimi viri sceleris societatem. Gerh. Vossius hic legebat: Quis contra duos exercitus? putabatque Florum respicere ad proverb. 'Ne Hercules quidem contra duos.' Sed ad Vell. II. 66. Quid? contra duos e. n. f. . . Is. Vossius: Equidem contra duos. Rupertus: Quid unus contra duos exercitus? Itaque necesse fuit. TOLL. ad Auson. Idyll. XII. in Grammaticomast. Quid Cæsar contra duos? necesse fuit. Viri excludunt omnes, præter Heins. et Is. Vossium, qui ex eo fecerat IIIV. id est, triumviratus, et legebat in cruentissimi triumviratus fœderis societatem. Mihi e tot conjecturis maxime placet Græviana, utpote quam minimum a scriptura vetusta recedens. Sed quum magna pars Mstorum habeat viri, id non temere ejiciendum, et sub eo aliquid latere arbitror; sive id, quod conjiciebat Is. Vossius, sive aliud quid; in quo eruendo se exercebunt acutiores. Interim edidi locum ut in Naz. et aliis quibusd. Mss. omnibusque Edd. demta prima, in qua viri additur, legabatur; a quibus primi discesserunt Amstelodamenses, qui hæc ita distinxerunt: Quid? contra duos exercitus: necesse fuit.

§. 2 *Diversa omnium nota incendia*] Lege, *vota incendio*: hoc est: Omnes diversis votis ad illud incendium reip. ferebantur: vel *incendii*: optimus liber *incendio* retinet: posset etiam legi, *Diversa omnium vota, incendia*, sed priorem conjecturam magis probamus. Salm. Pall. tres habent, *vota incendia*: quod si admittimus, illud *incendia* erit a glossa, legendumque uno spiritu: Quid contra duos exercitus

necesse fuit venire in cruentissimi fœderis societatem diversa omnium vota? Grut. Mihi placet minima mutatione locum ita restitui: *Diversa omnium vota. Incendit Lepidum, &c.* Similem autem sensum aliter extulit Tacitus H. 2, 7, 4. 'Ita boni malique, caussis diversis, studio pari, bellum omnes cupiebant.' Freinsh. Ryck. *Diversa omnium tota incendia. Lepidum divitiarum cupido.* J. Lipsius: *Diversa omnium vota, ac incendia*, aut: *diversa omnium vota ac ingenia*. Sed nihil verius est emendatione doctissimi Freinshemii: *Diversa omnium vota. Incendit Lepidum divitiarum cupido*: quod et N. Heinsio in mentem venerat. Græv. Regg. et Ald. *voto*, ceteri s. et e. *vota* excepta Ed. P. in qua est *nota*. *Incendia* etiam fere omnes alii s. et o. e. Nec dubito; quin ita et in Regg. fuerit, quamquam conlator ad Edit. Græv. quæ *incendit* habet, nihil adnotarat. *Cupido* Naz. Ryck. Voss. 3. et Ald. reliqui o. s. et e. *cupidum*. Rupertus putat, vel sublato *incendia* legend. esse, *Diversa omnium vota*, vel *Diversa omnium nota ingenia*. Prius etiam Tollio placet ad Auson. l. d. T. Fabro, atque Annæ, qui suspicantur, eam vocem e superioribus ignis incendio huc translata. Is. Vossius hic scripserat, quia omnes libri habeant *cupidum*, locum omnino ita legend. ac distinguend. esse: *Diversa omnium vota. Incendia. Lepidum divitiarum cupidum. Antonium Vota* legend. esse extra dubitationem est, quum nullus liber scriptus et ex olim editis unus tantum habeat *nota*, quod corruptum est e *vota*: quemadmodum et alibi hæc inter se permutari liquet ex iis, quæ scribunt Interpp. Vell. ad II. 35. Heins. ad Ov. Ep. Did. v. 4. et Drakenb. ad Sil. vi. 434. Et sic supr. I. 11. 7. pro *votis* in Ryck. erat *notis*. Itaque nec probari potest conjectura Ruperti *nota ingenia*: nec *incendia* contra omnes libros ejici licet. In Is. Vossii emendatione quæ sit

sententia, nec ipse exposuerat, nec ego intelligo. Sed et in eo fallitur, quod scribit in omnibus libris esse *cupidum*. Perizonius dubitasse videbatur Lipsii, an Freinshemii, conjecturam probaret: nam utramque in exemplari suo scripserat. Ryckius præferebat Freinshemianam, cui et ego palmam tribuendam arbitror. Eam Grævius et Amst. in contextum admiserunt. Hoc mihi in priore Ed. non faciendum, et, quia videbam doctos non idem sentire de voce *incendia*, potius corruptam veterum librorum scripturam *vota incendia*. *Lepidum* exhibendam putabam. Nunc, postquam ita in Voss. 3. legi intellexi, eam recipere non dubitavi. Tractantur hoc ulcus post priorem Ed. nostram duo Viri clariss. Clericus Biblioth. Antiq. et Hod. Tom. xviii. Part. 2. Sect. 6. et Heumannus Pœcil. 1. 3. 5. Ille totum locum ita constituend. censet: *Quid contra duos exercitus? necesse fuit . . . societatem. Diversa omnium nata incendia. Lepidum . . . agitant.* Hic, *Quis contra duos? Cæsari igitur necesse fuit in cruentissimi venire fœderis societatem. Diversa omnium vota. Lepidum . . . agitabant.* Longum est hæc singulatim excutere. Verbo dicam, mihi nihil a Viris doctiss. videri proponi, quo ad mutandam sententiam adduci possim. Quæ in conjectura Clerici sit sententia verborum *nata incendia*, plane non adsequor. Heumannianam ideo non possum probare, quod puto, non licere vocem *incendia* invitis o. s. et e. ejici.

Ex turbatione reip.] Vid. Tac. 5. 3. 5. et H. 1, 21, 1. *Freinsh.*

Antonium ultiones] Leg. sine mora ex Ryck. *Antonium ultionis*: sc. cupido. Vulgatam respuit Latina lingua. Sic tamen et J. Lipsius et N. Heinsius conjecerant scribend. esse, valde *εὐστροφῶς*, cum alii castigatores hunc scopulum intactum præterissent. *Græv.*

Manibus ejus graves] Credebantur

enim occisorum Manes ultione placari, quod tangit Justinus, 16, 1, 17. Hinc intelligendum illud Virgillii, *Æn.* 10, 519. 'Inferias quos imolet umbris.' Ita 'Sorani manibus satisfactum,' accusatore ejus damnato, scribit Tac. H. 4, 40, 4. sic, 'Non aliter posse placari commilitonum manes,' &c. Tac. 1, 45, 5. Vide Apocalyps. 6, 12, &c. Observabant autem imprimis, ut, si fieri posset, ad tumultos ipsos occisorum mactarentur; quod videlicet nullum gratiorem umbris liquorem spargi posse crederent, quam inimicorum sanguinem. Sic Pyrrhus Polyxenam fere 'paterni vertice in busti.' Seneca, in *Troad.* 1151. Sic L. Cæsar jugulatus ad bustum Vari, Val. M. 9, 2, 2. et Marius prætor ad bustum Catuli, supr. 3, 21, 26. Sic Aristomenes, Messeniorum fortissimus, sibi necem intulit ad filiæ, quam prius occiderat, tumulum; Pausanias, in *Messen.* p. 241. Alindit hunc morem Seneca, de *Benef.* 5, 16, 2. 'Nisi Allobrogum in illam [patriam] cohortes immiserit [Catilina], et trans Alpes accitus hostis vetera et ingenua odia satiaverit, ac diu debitas inferias Gallicis bustis duces Romani persolverint.' Pertinet eo caput Galbæ, quod a liberto Patrobii, qui punitus a Galba fuerat, ad tumulum Patrobii projectum est. Suet. Galba, 20, 5. et Tac. H. 1, 49, 2. Add. quæ notamus supr. 2, 5, 5. Item, 3, 19, 14. et Stat. Th. 5, 684. *Freinsh.* Add. Casaub. ad Suet. Aug. xv. Gruter. ad eumd. Galb. xx. et Schult. ad Sen. Controv. xvii. Aduocat locum Flori Gronov. ad hæc Sen. Octav. 598. 'Manet inter umbras impiæ cædis mihi Semper memoria, manibus nostris gravis Adhuc inultis.'

§. 3 *In hoc velut fœdus*] Non scio an et alii sic loquantur, nec satis intelligo, quæ sit vis particulæ 'velut.' 'In has leges,' 'conditiones,' 'pax componitur,' vel 'convenit,' usitata sunt.

Apud Confluentes inter Perusiam et Bononiam] Hallucinatur hic Florus. Confluentes hi plus quam nonaginta millia passuum absunt Perusia, quod et Gerh. Vossius animadvertit ad Vell. II, 65. Rectius Appianus et Dio inter Bononiam et Mutinam. Sed pro *Perusiam* legend. *Petrusiam*, docuit Vir cl. Cæsar Malvasia in Marmora Felsinea. Nam Petrusa, vulgo *la Pietrosa*, rusticis *Zola Prodosa*, Lavinii fluminis ponti est contermina, ubi fuit Triumvirorum statio. Vid. Dion. lib. 46. ubi narrat illos congressos esse ad colloquium in quadam insula ejus fluvii, qui præterfluit Bononiam. Græv. *Inter Mutinam et Bononiam* emendatoribus debetur. Appianum parum adcurate scripsisse Triumviros circa Mutinam in insula Lavinii congressos, quum Lavinius propior sit Bononiæ, quam Mutinæ, et alii eos in insula Rheni prope Bononiam convenisse scribant, disputat Cellar. II. Geog. Ant. 9. Sed hoc aliter expedire conatur Leander in Descript. Italiæ, ubi de Bononia agit. Mutinam a Dione in hac historia memorari non invenio: nam nihil aliud L. XLVI. scribit, quam quod in fine hujus adnotationis refert Grævius. *Petrusia*, quam pro *Perusia* substituit Malvasia d. lib. Sect. IV. c. 2. an eo tempore hoc nomine nota fuerit, quærend. censeo.

Exercitus consalutant] Videtur hic aliquid excidisse. Nam 'consalutant' non addito qui consalutentur non memini legere. Puto Florum reliquisse: *exercitus consalutant inter se*. Cic. 2. de Orat. 'Qui cum inter se, ut ipsorum usus ferebat, amicissime consulatassent.' Mox N. Heinsius: *Lepidus L. Paullum fratrem proscripterit, deletum suum*, quod supervacuum sit, et in præced. vs. legatur. Paullo post malebat Lipsius: *proponere rostris jam visitatum erat*: hoc est, jam ante viderant, tempore nimirum Sullæ: dein idem *videret, concurreret*,

pro *videretur, concurreretur*. Sed non opus mutatione. Græv. Jam olim Bapt. Egnatius Racemat. c. IV. pro *consultant*, quod in quibusd. s. et e. illius ætatis invenerat, et est in Magl. et Edd. B. S. et P. legebat *se consalutant*. Non male scripsisset Florus *inter se consalutant*. Sed quum absolute dicatur *saluto*, nulla videtur esse ratio, cur non eod. modo *consaluto* dici possit. Sall. Cat. XXVIII. 'Constituere ea nocte, sicut salutatum, ad Ciceronem introire.' Martial. II. 18. 'Mane salutatum venio; tu diceris isse Ante salutatum.' Tac. II. H. 42. in Ind. Freinsh. 'Omisso pugnae ardore Othoniani ultro salutavere,' Id. II. H. 25. et Phæd. III. 7. 'Invicem salutare' dicunt.

Nullo more] Scripti omnes, *nullo bono more*: et ita restituend. Salm. *Nullo bono more*] Sic Pall. tres et Mss. Vineti, quomodo et ed. nostra vetus; quo minus dubitavi lectionem hanc recipere, licet minus placeat quibusdam Viris doctis. Salmasius tamen ita restituend. censet. Videtur autem allusum ad exemplum Cæsaris patris, Pompeii, et Crassi, de quibus supr. 4, 2. 12. Ita Servius, Æn. 8. 635. 'Raptas sine more Sabinas' interpretatur, sine ullo exemplo, aut ullo bono more. Freinsh. *Nullo bono more* etiam alii s. et o. e. v. Vid. Serv. ad Virg. v. Æn. 694. et VII. 377. P. Fab. II. Semestr. 18. Stewech. ad Veget. III. 4. et Barth. ad Stat. I. Th. 238.

Oppressaque, &c.] Vid. Dion. 46, 5, 21. et seqq. Freinsh.

Centum quadraginta senatorum] Immo, si Appiano, Civ. lib. 4. p. 592. credimus, 300. fuere. *Idem*.

§. 4 *Quis pro dignitate rei ingemiscat*] Ita v. e. ceteræ omnes: *quis pro indignitate rei non ingemiscat*: utrumque habet quo se probet: sed melior tamen prima; utpote firmata ab tribus Pall. Grut. Sic Salvian. lib. VII. 'Excessi paulisper ceptum sermonis

ordinem, rei indignitate compulsus.' Idem dicit Vell. 2, 67, 1. 'Hujus totius temporis fortunam ne deflere quidem quisquam satis digne potuit; adeo nemo exprimere verbis potest.' Se. 'dum atrociora visuntur, reliqua non æque gravia in levi habentur.' Tac. H. 2, 21, 4. *Idem.* Eadem sententia est in hoc Virgilii II. Æn. 362. 'Quis possit lacrimis æquare labores?' Cum Pall. consentiunt etiam alii scripti. Altera lectio est in Edd. P. J. et A. quam se etiam in duobus manu exaratis invenisse testatur Egnatius l. d. Corrupta scriptura, *fugientium pro indignitate rei immisceatur Cæsarem*, quam ib. explodit, est in Ed. B. et S. Ryek. hic prave *ingemiscatur*.

Avunculum suum, &c.] 'In dotem invitamentumque secleris,' ut eleganter loquitur Vell. 2, 67, 3. ubi pro *vel in dotem*, malim, *velut in dotem*. Et alias ita solet fieri, ut principum discordiæ, ministrorum et amicorum exitio pientur. Cujus rei illustre exemplum in Homericæ Junone, II. 4, 50. &c. quæ Trojæ ruinam non dubitat emere a conjuge carissimarum urbium excidiis. Sic etiam Antonius (ap. Plut. in Vita) flagellato Cæsaris liberto, satis illi facere voluit. Sed ad Florum impense pertinet Cornelii Hispani figura, ap. Sen. Suasor. VI. 'Tota tabula tuæ morti præluditur: alter fratrem proseribi, alter avunculum, patitur: quid habes spei? ut Cicero periret, tot parricidia facta sunt.' *Freinsh.* De Paulo fratre Lepidi vid. Perizon. Animadv. Hist. C. III. *Lucium* non est in Ryek. *Suum* abesse posset, si paterentur libri. Tamen suspectum est. Nam Ryek. Toll. Duisb. Fran. et v. e. mutato ord. *fratrem suum*. Porro Ryek. Berol. Duisb. et v. e. non male *proscripserint*: quo accedit, quod est in Flor. et Fran. *proscripserunt*.

§. 5 *Jam usitatum erat]* Lucan. 7, 315. 'Et caput hoc positum rostris,'

&c. Vid. sup. 3, 21, 14. *Freinsh.* Conjecturam Lipsii *visitatum*, pro *usitatum*, non credo multos probaturos. Sed si Florus scripsisset *non inusitatum*, haud dubie dudum plerique concurrissent ad emendandum *non inusitatum*. Vid. IV. 2. 81.

Ciceronis caput] De hujus interitu præter supr. dictos lege Val. M. 1, 4, 5. 5, 3, 4. [Juv. Sat. 10, 118.] August. Civ. 3, 30. *Camers.* Cetera ap. Fabricium Marcoduranum, fidelissimum Ciceronis Vitæ Scriptorem, leges, et in Sebastiani Corradi Quæstura. *Stadius.* Extat et elegans fragmentum ea de re Cornelii Severi, ap. Scalig. in Catalectis veterum Poët. p. 51. Item Livii et aliorum Historicorum, ap. Sen. Suasoria VII. *Freinsh.* 'Suis' Ryekius exponit, e quibus ille toties ad populum divine fuerat conceionatus. Tenebat enim Cicero Rostra, quasi regnum quoddam suum, et ita in his dominabatur, ut eloquentia sua sæpe populum vel invitum ad suam voluntatem pertraheret. Nec minus dicendo valebat in judiciis. Unde Quintil. x. Inst. Or. 1. eum ab hominibus suæ ætatis 'regnare in judiciis' dictum, et ipse IX. Fam. 18. se bellis civilibus 'regnum forense' amisisse scribit. Lipsii conjecturam *videret*, et *concurreret*, pro parte confirmant Berol. Duisb. et v. e. in quibus est *concurreret*. Deinde Naz. Pall. Ryek. Reg. Q. Duisb. Fran. et v. e. *His quoque*; qui videtur error librariorum esse. Præterea a Pal. 2. Ryek. et Magl. abest *etiam*. Cæsarem primo restitisse collegis, ne qua proscriptio fieret, sed inceptam utroque acerbius exercuisse, scribit Suet. Aug. XXII.

§. 6 *Nisi multa fuisset]* Nam etiamsi justa puniendi caussa sit, præstat ignoscere, eum magna delinquentium copia est, aut paucorum saltem supplicio contentum esse, quam acrioribus remediis, ac ipsa mala sunt, civitatem labefactare. Seneca de

Ira, 2, 10. 'In singulos severitas imperatoris dstringitur: at necessaria venia est, ubi totus deseruit [Lipsius mallet *deliquit*] exercitus.' Vid. Grut. ad Tac. Discursu toto XIX. Ov. de Pont. 1, 9, 19. 'Nec prius abscessit, merita quam cædē nocentum Se nimis ulciscens extitit ipse nocens.' Add. Cic. pro L. Manil. cap. 7. Tac. H. 1, 84, 6. 'Paucorum culpa fuit, duorum pœna erit.' Joseph. de B. Jud. 6, 5. 'Placatus est Cæsar utilitate simul et precibus; namque unius hominis animadversionem usque ad factum promovendam putabat: multitudinis vero ad veniam.' Acciderat enim ibi, ut Josephus ait, *δλην στρατιὰν λειποτακτεῖν*. Lucan. 5, 260. 'Quidquid multis peccatur, iuultum est.' Tamen, in Ncpotis Eumene, 'qui deseruerant, [multi, videlicet] exercitu suffragia ferente, capitis absentes damnantur.' Carolus M. Saxonum 4500. una die dicitur affecisse supplicio. Kemne- thus III. Scotiæ rex, fures 500. suspendio punivit, Chronicle of Scotland, p. 52. Videatur Grotius, de J. B. et P. p. 111. *Freinsh.* Voss. 3. *nisi invita fuisset*. Sic in Phædro prol. Lib. III. vs. 22. *laude invita pro laude multa legi putabat* Gudius.

CAP. 7 Bellum Cassii et Bruti scribunt Livius, lib. 121, 122, 123, 124. Plut. Antonio, cap. 27. et Bruto, cap. 54. Appian. Civ. lib. 4. Val. M. 1, 5, 7, et 8. [1, 8, 3, 1.] 3, 2, 4, 6, 5, 5, 1, 11. 6, 2, 5. [6, 4, 4.] 6, 8, 21. 9, 9. Eutrop. 7, 1. Suet. Aug. cap. 13. Oros. 6, 16. Front. 4, 2, 1. Lege quæ scribit Lucanus, 2, 234. *Camers.*

§. 1 Brutus et Cassius sic Cæsarem quasi Tarquiniū regem depulisse regno videbantur] Pulchre vidit N. Heinsius superfluum esse regem et expungend. non longe post idem censet Florum dedisse: sed libertatem, quam maxime restitutam voluerunt, illo ipso parricidio prodiderunt. Sic sanc cultiores scriptores malunt loqui, quam quod cir-

cumfertur, *perdiderunt*. Sic equus 'prodit' rectorem, cum dat præcipientem in pugna. Sed nec desunt exempla, quibus vulgata scriptura defendi possit. *Græv.* Etiam justius sibi Cæsarem, quam Tarquiniū, regno dejecisse videbantur Brutus et Cassius. Nam Tarquinius jure Rex creatus fuerat; Cæsar regnum per vim occuparat: ut ipsi dicunt ap. Appian. II. Civ. 505. Scripti nihil mutant, nisi quod multi cum e. v. habent *perdiderunt*. Veterani, quos memorat Florus, tum forte frequentes Romam venerant, ut Cæsarem in expeditionem Parthicam profecturum honoris causa prosequerentur. Appian. II. Civ. 503.

§. 2 *Confugerunt*] Naz. *confugerant*: inf. 'In provincias ab illo ipso, quem occiderant, Cæsare datas, Syriam, et Macedoniam, concesserant,' pro *concesserunt*. Salm. *Confugerunt* etiam Pall. Ryck. Flor. Magl. et edd. vet. excepta prima: eoque tendit *confecerant* in Regg. et Fran. pro quo in Reg. F a secunda manu erat *confugerant*. *Concesserant* quoque Ryck. Toll. Duisb. Fran. Voss. 1. 2. et o. e. Porro Naz. Ryck. Edd. B. et P. *statim curia*, ablata præpositione. Regg. et Fran. *statim curiam in Cap.* Voss. 1. 2. *statim cæriam in C. confecerunt*. Ultimam literam e sequente in ortam suspicor.

Sed ducem non habebant] Liv. 33, 15, 1. 'Ad rebellandum, neque vires, neque ducem, habebant,' et 26, 22, 14. 'Magis eis auctor ad seditionem, quam animus, decrat.' Quomodo intelligendus Suet. Aug. 15, 3. 'Ut occulti adversarii, et quos metus magis, quam voluntas, contineret, facultate ducis [nam verba L. Antonii a glossa sunt] præbita, detegerentur.' Supr. 2, 17, 13. 'Tota certaminum moles cum Lusitanis fuit, et Numaninis: nec immerito; quippe solis gentium Hispaniæ duces contigerunt.' Ducibus igitur repertis moventur quicumque 'non benevolentia continen-

tur, resumpturi arma, ubi metus accesserit;’ ut est ap. Tac. H. 4, 76, 11. *Freinsh.* In h. l. tricatur Vir *χαρίεστατος*, et mihi, dum fata sinebant, amicissimus. Non sunt Cassius et Brutus, quibus ad ultionem animus non deerat, sed veterani Cæsariani, qui in urbem confluerant, ultionem spirantes Cæsaris, sed tum noudum ducem habebant, non longe post nacti sunt Octavianum Cæsarem. *Græv.* Notat T. Fabrum.

§. 3 *Displicuit ultio cum consulis abolitione decreta*] Ego quidem hæc non intelligo: suspicabar aliquando legend. *cum nominis abolitione*; ut nempe more Romano nomina quoque interfectorum Cæsaris abolerentur, quod ‘Fastisradere’ Tacitus, 3, 17, 7. et ‘Publicitus eradere,’ Capitolinus, in Gordianis, cap. 9. item paulo alio sensu ‘Albo senatorio eradere’ Tac. 6, 42, 6. dixere. Sed ad præsens propius absum ab ea sententia, ut putem *ἀμνηστίας*, Ciceronis suasu decretæ, mentionem hic fieri, legendumque: *displicuit ultio*, *Ciceronis consilio abolitione decreta*: potuit enim nomen illud, ntpote notissimum, paucis tantum characteribus notatum fuisse, et librarios imperitiores deinceps in errorem induxisse. Dio, lib. 44. refert orationem illam Ciceronis. Stadii editio præfert *consensu consulis*: bene. *Freinsh.* Ex his verbis nullam sententiam elicias. Quid enim sibi velint nemo intelligit, ut pridem *Freinsh.* animadvertit. Non libet aliorum emendationes hic recoquere. Ex vetustis membranarum nihil opis expectes. Forte sic locus constituetur bene, si scripseris: *displicuit ultio Senatusconsulto abolitione decreta discordiæ*: τὸ *discordiæ* vitio librariorum somnolentorum propter affinitatem litterarum præcedentis vocis ‘decreta’ videtur intercidisse. Quis enim, si alii historici intercidissent, intelligeret, cujus rei abolitio esset decreta, nisi addatur? *Abolitio* enim

simpliciter pro *ἀμνηστία* nemo dixerit aut intellexerit. *Senatusconsulto* debetur ingenio litteratissimæ fæminarum, Annæ Fabri. Non tantum cædis sed omnis injuriæ ac discordiæ abolitio decernebatur. Cic. Phil. ‘Omnem memoriam discordiarum oblivione sempiterna delendam censui.’ Si *consensu consulis*, quod in Stadii extat editione, veteris cod. auctoritate stabiliretur, non rejicerem, sed legerem, *displicuit ultio, consensu consulis abolitio decreta discordiæ*. Consul est Antonius, qui Ciceroni *ἀμνηστίαν* suadenti assensus est metu Lepidi, et ut ea SConsulto sanciretur operam navavit: vid. Dionis lib. xlii. *Græv.* Libri scripti nihil abeunt a vulgatis, præterquam Regg. et Magl. a quibus abest *cum*, et Voss. 1. qui habet *cum Consulibus*. Rupertus probat *consensu Consulis*. Tollius Fort. xix. emendat *Senatusconsulto oblivione decreta*. Sed non facile quisquam sibi persuadebit *abolitione* a scribis potuisse substitui pro *oblivione*. *Discordiæ* addi non necessarium videtur: quum facile quilibet nou plane imperitus historiæ horum temporum, quam tum nemo ignorabat, intelligere possit, cujus rei abolitio designetur. Eod. modo, quo Florus etiam Aur. Victor de Cæsarib. xxxv. ‘Ad Græciæ morem decreta abolitione.’ Et Jcti sub Tit. D. ad Setum Turpill. et alibi sæpe simpliciter ‘abolitionem’ dicunt, nec addunt, cujus rei aoolitionem significant; quod id cuique per se patet. Nec Torrentius, ut puto, probasset hic interponi *discordiæ*; ut qui in Suet. Tib. iv. ‘Cunctis turbarum metu abolitionem facti decernentibus,’ suspectam habeat vocem *facti*, tamquam adulterinam. Ryckius in ora libri sui scripserat Gronovium legere *cura Consulis*; seque id non improbare. Vix credo hic quidquam corruptum esse, quam verba *cum Consulis*. De iis novas conjecturas adferre non possum: sed verosimile existi-

mo Florum illius tam celebris SCti mentionem aliquam fecisse. Idem Heinsio visum fuisse, intelligi potest ex illius conjectura, *tum Senatusconsultis abolitiones decretæ*. Perizonius conjecerat *displicuit ultio tum Consuli, abolitione decretæ*: ut Florus dicat: Consuli Antonio tum displicuisse ultionem, quia postea nū nisi ultionem cogitabat ac loquebatur.

§. 4 *Ne tamen publici doloris oculos ferrent*] Prærupta hæc et depravata. Modo locutus est de Antonio. Nunc ad Cassium et Brutum transit nulla eorum mentione facta, ut de quibus agat in hac periodo historiæ illorum temporum ignarus non possit videre, peritus difficulter divinare. Nullus dubito quin lic non pauca verba descriptorum vitio perierint. Dein qui sunt *publici doloris oculi*? 'Dolores oculorum' nemo paulo humanior ignorat. Sed *oculi doloris* Latinis quid sint fateor me ignorare. Nec enim sic dici possunt homines dolentes, vultuque ac fronte dolorem præ se ferentes. Sententia loci hæc est: Cassius et Brutus, quamvis decreta esset injuriarum abolitio et oblitio, non poterant tamen ferre luctum illum Romani populi morte Cæsaris dolentis, et percussores ejus detestantis; itaque in provincias sibi a Cæsare datas profecti sunt. De populi dolore et indignatione Dio lib. XLIV. et Suet. in Julio. Provincias Cæsarem dedisse Bruto et Cassio non solum ex aliis, sed et ex Ciceronis constat Epistolis. Verba quomodo constituenda sint certo non liquet. Cogitabam: *Ne tamen publici doloris vis oculos ureret*: ut superius lib. 2. 'Urebat nobilem populum ablatum mare.' Horat. 'Urit me Glyceræ uitor.' Mallem, nisi longius recederet a libris, *Ne tamen publicum dolorem horum oculi ferrent. Horum*, nimirum Cassii et Bruti. Cic. lib. IX. Fam. 2. 'Denique, levissime qui suspicaretur, et qui fortasse me novisset

optime, putaret me idcirco discedere, quod quosdam homines oculi mei ferre non possent.' Aliud est in ead. Epist. 'Tibi autem idem consilii do, quod mihimet ipsi, ut vitemus oculos hominum, si linguas non possumus.' N. Heinsius tamen de h. l. ad me his verbis scripsit: 'Legebam olim: *Ne tamen publici doloris aculeos ferrent*. Pungebat, inquit, dolor publicus Brutum Cassiumque, quod se scirent auctores et causam esse hujus doloris. Plautus Trinum. 'Jam dudum meum ille pectus pungit aculeus, Quid illi negotii fuerit ante ædes meas.' Cic. *maledicti et contumeliarum aculeos* dixit ad Q. Fr. 'Fuerunt nonnulli aculei in C. Cæsarem, contumeliarum in Gellium, expostulationes cum absente Pompeio:' et sic ille passim; vid. Gron. ad Liv. lib. XXIII. cap. 42.' Sed postea prætulit vulgatum, putatque dictum ut ap. Nasonem 'Oculos non feret ille tnos.' Verum si libere mihi de h. l. sententiam ferre licet, omnino existimo eum mutilum esse, et quasdam voces, si non versus, intercidisse. Nam ultima præcedentis periodi verba, ut circumferuntur, nullius sunt sensus, et hæc scabra sunt et cum prioribus non cohærent. Græv. Tollius l. d. scribit, *dolorem publicum*, tamquam rem animatam, pro ipso populo poni, et non minus recte *oculos publici doloris*, quam 'oculos adflicte civitatis,' dici. Nihil video ob stare, quo minus *publicus dolor*, pro populo dolente, vel hominibus publice dolorem significantibus, accipi possit. Quintil. Decl. XIX. 3. 'Omnium maledictis succlamatus, omnium denotatione damnatus est, donec et ipse consensus circa se publici doloris agnosceret. Inde rarus in publico, et tanquam patris occursus, tanquam civitatis oravitaret.' Et *publici oculi* ap. eumd. Decl. X. 9. 'Nihil queritur misera, nisi par orbitati, nisi matre dignum, quod publicos consumat oculos.' Pro

ferrent idem Tullius legit *ferirent*, idque confirmat locis quibusd. Lucetii, in quibus est 'ferire oculos.' Nec tamen negat defendi posse *ferre*, ut *ferre oculos* sit, conjectum istum oculorum sustinere ac pati, quo tamquam Patris patriæ interfectores ac parricidæ designabantur: quemadmodum Curt. ix. 7. Dioxippum 'conjectum oculorum, quibus ut finr destinabatur, non potuisse ferre' dicit. Hæc est vera sententia hujus loci, qui emendatione non eget. Et sic accepit Freinsh. in Ind. Flori et Curtii. 'Conjectos in se oculos ferre, ac perpeti' dicit Plin. Paneg. LXIII. et, 'Omnium designari oculis' Sen. III. Benef. 17. Quod hic Florus usitato sibi tumore, id Cicero simplicius expressit I. Cat. 7. 'Si me meis civibus injuria suspectum tam graviter atque offensum viderem, carere me adspectu civium, quam infestis oculis conspici mallet.' Perizonius hic primum probat *ferirent*, i. e. Ne oculis populi jam dolentis ob necem Cæsaris etiam præterea alium dolorem facerent: quemadmodum 'ferire oculos' dicunt Cic. xv. Fam. 16. et Sil. III. 694. 'verberare oculos' Val. M. VII. 6. 2. et 'perstringere' Id. IX. 1. 5. et Cic. de Sen. XII. Deinde addiderat posse retineri *ferrent*, h. sensu: Ne cogere viderentur dolentes vultus civium, et se execrantes truci visu: et præter locum Curtii IX. 7. adscripserat Plin. Paneg. LXIII. Etiam Sen. Octav. 572. 'Vix sustinere posset hos thalamos dolor Videre populi.'

Oppressa est] *Opprimi* sæpe dicuntur, quæ ita impediuntur, ut exitum sortiri non possint, quæ plane irrita fiunt, et exstinguuntur. Liv. XXII. 22. 'Ita ejus rei oppressa mentio est.' Id. XXVI. 6. 'Eam celeriter cognitam fraudem, oppressamque magna cæde hostium.' Justin. XII. 13. 'Insidiæ fuerunt, quarum infamiam successorum potentia oppressit.' Translatum a rebus, quæ terra aliave

re injecta ita obruuntur, ut emergere non possint. Cic. II. de Divin. 23. 'Quonam modo potuit terra oppressus vivere?' Tac. VI. A. 50. 'Opprimi senem injectu multæ vestis jubet.'

§. 5 *In triumphos Rep.*] *Respublica*, meliores libri: ita igitur distingue: *Igitur ordinata, magis ut poterat, quam ut debebat, Respublica: relicto ad urbis præsidium Lepido, Cæsar cum Antonio, &c.* Salm. Ryck. *Igitur ordinata magis ut poterat, quam ut decebat, inter triumphos respublica.* Sed quia in Naz. aliisque melioribus libris non habetur *in triumphos*, causæ nihil est ut hæc verba non pro spuris ducantur, et *respublica* ex iisd. cum Salmasio recipiatur. Græv. *In Triumphos* neque a Naz. neque a Pall. aberat. Nam Salmasius nihil aliud adnotarat, quam in Naz. esse *Respublica*. Nec Gruterus hic ullam varietatem scripturæ e Naz. et Pall. dedit. Sunt ea verba etiam in aliis s. et o. e. v. Nec credo defuisse in Regg. etsi qui eos contulerat cum Ed. Grævii, in qua et Amst. non leguntur, nihil monuerat. *Ut ante debebat* non est in Reg. Q, et poterat abesse. *Decebat* habet etiam Voss. 3. et Edd. B. S. P. A. J. Anna putat non Latine dici *ordinata in Triumphos Respublica*, ac legit *per Triumphos*. Ego præfero scripturam Cod. Ryck. *inter Triumphos*. *Respublica* non nisi in Naz. Ryck. Magl. (sed in hoc *re* in contextu, *res* adscriptum erat) et Ed. B. est: in aliis scriptis et ed. *Respublica*; præterquam in v. e. in qua *reipublice*, e compendio scilicet *R. p.* ut in Ryck. *res. p.* *Respublica* receperunt Amstelodamenses. Mihi retinend. videtur *Respublica*: nam ita melius fuit oratio, quam si a verbo 'relicto' nova periodus inchoetur.

Relicto ad, &c.] Vid. Dion. 46, 8, 40. Freinsh. De verbo 'succingi' Idem in Ind.

§. 6 *Ingentibus copiis*] Quippe 'qui

jam decem et septem legionum potentes erant,' Vell. 2, 65, 2. immo 'biennio non integro collegerunt plnsquam viginti legiones, et equitum circiter viginti millia,' Plut. *Freinsh.*

Eandem illam, &c.] Virg. G. 2, 490. 'Romanas acies iterum videre Philippi.' Ov. M. 15, 824. 'Emathique iterum madefient cæde Philippi.' Petron. in Carm. de B. Civ. vs. 110. 'Gemino jam strictos Marte Philippos.' Sed hos erroris arcessit Lipsius, ad Vell. 2, 70, 1. *Idem.* Vid. supr. iv. 2. 43. Voss. ad Vell. l. d. et Heins. ad Petron. cxxi.

Arenam insederant] Ryck. *eadem illa, quæ fatalis Cn. Pompeio fuit, arena insederant.* Possunt ferri. Virg. 'Qui nunc lenti consedimus arvis.' Sed nihil muto. Nam et *insidendi* verbum passim Liv. Sall. aliosque Historicos, ac poëtas, atque in his Silium, jungere cum casu quarto N. Heinsius ostendit. Sil. xii. vs. 486. 'Arduus ipse Tifata insedit propior.' Sic enim scripti, vel *insidit*, ut Coloniensis: et sic etiam ex vetustis edd. pro *insederant* *Freinsh.* hic loci notat *insiderant.* Veteres enim 'insidere' potius dixisse quam 'insedere,' copiose ad Maronem est ostensurus Heinsius. Vulgati ap. Sil. *Tifata invadit.* *Idem* Silius lib. v. vs. 3. e Coloniensi: 'Silvarum anfractus cæcis insiderat armis.' Sic et ipse Florus 'insidere arcem' III, 21. 'collem' III. 23. 'mare' iv. 8. *Græv.* Suspitor operas typographicas errasse in exprimenda scriptura Cod. Ryck. e quo adnotaram *eadem illaque... herenam insiderant.* *Insiderant* hic etiam Ed. P. et supr. II. 6. 47. Naz. et Regg. *ager, quem Annibal castris insiderat.* Hæc sæpe permutantur: vid. cl. *Drakenb.* ad Sil. v. 3.

Sed nec tum imminetia cladis destinatæ] Miror fuisse quemquam qui hæc legerit, quique vitium non viderit hujus lectionis, quod adeo manifestum est, ut pene in oculos incurrat: legi-

mus, *Sed nec imminetia cladis destinata signa latuere:* sic supr. 'Nunquam imminetia ruinæ manifestiora prodigia:' clades autem imminuebat, non signa cladis præsaga et pronuntia, quæ præsentia erant, et jam apparebant. Nemo igitur negaverit, quin locus hic recte sit a nobis restitutus. *Salm. Imminetia cladis destinatæ signa]* Ita Pall. tres, sed emendatum e vestigio in Naz. *imminetia cladis destinata signa:* quod et bonum est: ita tamen ut vix alteri cedat, locutioni figuratæ. *Grut. Ryck. Sed nec tum imminetia cladis destinata signa latuere.* Bene *Salm.* et olim *Lips.* *Sed nec tum imminetia cladis destinata signa latuere:* forte melius: *imminetia cladi destinata signa.* Imminetia clades, quæ illi exercitui impendebat: destinata signa, nimirum a fatiis. Sic mox 'Excederet castris, quibus capi imminetia.' *Græv.* In Ryck. est *imminetia e cladis, et latuerunt.* Posterius etiam in Regg. Toll. Fran. et v. e. Et Florus et alii scriptores sæpissime dicunt *clades imminet, et signa cladis imminetia.* Supr. II. 6. 14. 'Imminetia temerario duci cladem prædixerant iusidentia signis examina:' iv. 11. 'In comparationem cladis, quæ in posterum diem imminetia.' Tac. i. H. 86. 'Prodigium et omen imminetia cladum.' 'Imminetia' et 'imminetia signa' fortassis nusquam legitur. Sed non minus insolens est 'destinata signa.' Non enim signa destinantur, sed ea, quæ signis prænuntiantur. Itaque non male existimat Anna, vitium emendatione *Salmasii* non tolli, sed in aliam vocem transferri. *Cuperus* ad Petron. cxxx. *imminetia signa* exponit, quæ imminetia significant. Ita *imminetia signa destinata cladis* erunt signa, quæ imminetia destinata cladem significant: quod quam eleganter dicatur, alii judicent. Ego neminem ita loquutum arbitror. Nam ex iis, quæ ibi adfert *Cuperus*, hoc non liquet.

Perizonio videbatur defend. esse *imminentia*. Eadem est sententia Annæ, quæ *imminentis* pro glossa τοῦ *destinata* habet. Et hoc mihi probabilius videtur aliorum conjecturis. Certe alterutrum tollend. existimo: nam sive legas *imminentis cladis destinata signa*, sive *imminentia cladis destinata signa*, semper laborabit sententia. Sed edidi, quod erat in aliis scriptis et o. e.

§. 7 *Nam et assuetæ, &c.*] Vultures præcipue: de quorum natura vid. Plin. Sunt et exempla similia in Liv. Vid. *Æl. Hist. An. 2, 46. 2.* Meminit hujus prodigii Obsequens c. 129. quem eo loco medici egentem, qua possum, levabo. Editur: 'Latinis in Albano monte cum sacrificaretur, ex humo, a pollice Jovis cruor manavit. Per Cassium et Brutum in provinciis direptionibus sociorum bella gesta. Notatum est prodigii loco fuisse, quod S. Titius prætor propter dissensiones collegæ magistratum abrogavit, et ante annum est mortuus. Constat neminem, qui magistratum collegæ abstulerat, annum vixisse. Abrogaverunt autem hi: L. Junius Brutus consul, Tarquinio Collatino: Tib. Gracchus, M. Octavio Cæciunæ: P. Tarquinius, P. Marullo: Tullius, Bruto et Cassio, pugnam adversus Cæsarem et Antonium molientibus. In castris Cassii examen apum consedit. Locus haruspicum jussu interclusus, interius ducto vallo. Vulturum, et aliarum alitum, quibus strages cadaverum pabulo est, ingens vis exercitum advolavit.' Qui locus et scriptura et distinctione diversis partibus fædatus, ita forte restitui queat: *Latinis in Albano monte cum sacrificaretur, ex humo ac pollice Jovis* (ita Dio lib. 47. p. 400.) *cruor manavit. Per Cassium et Brutum in provinciis direptionibus sociorum bella gesta. Notatum est prodigii loco fuisse, quod P. Titius prætor propter dissensiones, collegæ magistratum abrogavit,*

et ante annum est mortuus. Constat neminem, qui magistratum collegæ abstulerat, annum vixisse. Abrogaverunt autem hi: L. Junius Brutus cos. Tarquinio Collatino (supr. 1, 9, 3.), *Tib. Gracchus, M. Octavio* (supr. 3, 14, 5.), *Corn. Cinna, L. Cornelio Merulæ* (Appianus Civ. lib. 1. p. 392. quamvis et ap. Dion. lib. 46. p. 368. Μάρυλλος est pro Μερόλας) *et Flavio* (Dio ib.). *Bruto et Cassio pugnam adversus Cæsarem molientibus, in castris Cassii examen apum consedit, &c.* Freinsh. De Æthiopis occurso non recte narrat Florus: nam hoc omen post necem Cassii factum est exercitui Bruti. Sed errat in eo, quod tantum unum prælium commissum putat: v. n. 14.

§. 8 *Hoc dixit, et sub oculis mirantibus*] Lego, *Tuus, inquit, malus genius. Hoc, et sub oculis mirantis evanuit. Dixit* abest optimo libro, et recte: nam *inquit* et *dixit* tam propinqua non bene sonant: elegantius igitur hoc secundum, *dixit*, subintelligitur. *Salm. Hoc dixit*] Nazariano non adest *dixit*: recte. *Grut.*

§. 9 *Pari in meliora præsagio in Cæsaris castris*] Ryck. *Dari in meliora præsagio in Cæsaris castris.* Quid hic sibi vult *par præsagium*, cum potius dispar præsagium esset? Nec video quam Latine dicatur 'promittere pari præsagio in melius' vel 'meliora.' Forte: *At meliore præsagio in Cæsaris castris omnia aves victimæque promiserant*: natum est *in* et *ri* in *dari* ex repetitione litteræ in sequentis vocis: et pro *at* scriptum fuit *ad* et dein inversis litteris *da*. Acutiores si quid probabilius possit extricari cogitent. N. Heinsius post has notas litteris mandatas scribit, sibi legend. videri: *Dispari et in meliora præsagio*, ut subintelligatur, converso, ut alibi: 'In Ciliciam Pompeius, Cæsar in Oceanum, exercitus in fugam,' sc. convertitur; aut, si hoc durius sit, legend. *dispari meliora præsagio*; nimirum, meliora promittebant. *Græv. Vulgatæ*

scripturæ hic sensus esse potest: Æque aperto præsagio in castris Cæsaris aves et victimæ omnia promittebant, sed in melius: ut *pari* referatur ad signa et præsagia sola, non ad præsagia cladis. Ita etiam Perizonius hoc accipiebat; nam adscripserat, referri ad evidentiam et præsentiam præsagii, nec quidquam mutandum esse. Et sic I. 13. 14. de Gallis dici 'pari clamore,' quum ante trepidassent, et 'pari vecordia,' quum ante venerati essent. Non possum equidem aliorum auctoritate tueri phrasin Flori, 'in melius,' vel 'in meliora aliquid promittere,' sive 'portendere.' Nec tamen ideo statim damnandam puto, tamquam non Latinam, quum *convertere, mutare, referre in melius* dicant optimi scriptores. Suet. Cæs. LIX. 'Verso ad melius omine.' Cels. II. de Medic. 2. 'Aliter se corpus habere, atque consuevit; neque in pejus tantum, sed etiam in melius.' Add. Virg. Æn. I. 281. X. 632. et XI. 425. et Claud. IV. Cons. Honor. 119. Reg. Q. *parum meliora*. Hinc, si conjecturis non necessariis, ut sæpe alii, indulgere vellem, dicerem me suspicari, propter adfinitatem literarum in fine præcedentis vocis excidisse *Aut*, pro *Haut*, ut sæpe in vet. lib. V. III. 20. 3. et Florum scripsisse, *Haud parum meliore præsagio*. Sed *parum* sine dubio perperam coaluit e *pari in*.

Præsenti Vid. Ind. Recte quoque Schulting. ad Sen. Controv. I. quod magis demonstraret Deos præsententes, sive propitios Augusto esse. 'Præsentes Dii' qui dicantur, nemo ignorat. Vid. tamen Interpp. Horat. in I. Carm. 35. 2. Virg. in I. Ecl. 42. et ante omnes Spanhemium illum Diss. VII. de Præstant. et Us. Numis. p. 425.

Medicus Cæsaris] Vid. Plut. Ant. cap. 28. Appian. Civ. lib. 4. p. 653. Vell. 2, 70, 4. Val. M. I, 7, 1. Lacrant. 2, 8. citatos Berneccro, ad

Suet. Aug. 13, I. d. Freinsh. 'Monere,' 'admonere,' et 'admonitus' esse propria verba de oraculis, omnibus, et somniis, ostendunt Gronov. Diatr. in Stat. c. XXVI. et Broekh. ad Tibull. III. 4. 11.

§. 10 *Et quamvis duces non essent præsent*] Copula non extat in Ryck. dein pro quorum alterum idem cum hinc alterum: præterea verba mox seqq. *primum adeo anceps fuit et par utrimque discrimen, ut exitus prælii docuit*, sunt turbata, et loco, in quo a Floro fuerant posita, exciderunt. Non enim exitus prælii docuit par utrimque discrimen, et primum prælium anceps fuisse, sed id docuit, stetisse absentibus ducibus fortunam et ultoris, et qui vindicabatur, hoc est, Octavii et Julii, pro partibus. Totus locus sic est refigendus, si suam illi constare velis integritatem: *Acie namque commissa, cum pari ardore aliquandiu dimicatum foret, quamvis duces non essent præsent*, cum hunc corporis ægritudo, illum metus et ignavia subduxissent, *stabat tamen pro partibus invicta fortuna et ultoris, et qui vindicabatur, ut exitus prælii docuit. Primum adeo anceps fuit, et par utrimque discrimen. Capta sunt hinc Cæsaris castra, inde Cassii*. Spero hanc emendationem me probaturum erudit, qui *συνέχειαν* istius loci recte perpendierint. Nihil immutavi invitis libris, nisi quod pro *staret* scripserim *stabat*, sententia flagitante. Quia perperam copulam intruserant interpolatores, quam fide Ryckiani expunxi, crediderunt id verbum pendere a præced. 'cum,' indeque in *staret* verterunt. *Primum adeo anceps*, si relinquitur in hoc, in quo in libris extat, loco, nullum est substantivum ad quod accommodetur. Si reponas in suum, quem ostendi, ordinem, pendebit a præced. voce 'prælii.' Græv. Emendatio Grævii multo planiorem reddit orationem, quæ alioqui valde impedita est. *Cum alterum* etiam Regg. Magl.

Berol. Duisb. Fran. et o. e. v. et Junt. quoque, ut Ryck. *cum hinc alterum*. Voss. 3. *hinc alterum*. *Cum*, non *quorum*, quod e *quum* ortum suspicor, requiri ostendit sequens subjunctivus *subduxisset* [*subduxissent*]; et sic recte legi in e. v. hic adnotarat Perizonius: quem adhuc malo sequi, quam doctiss. Wopkens. Advers. in Minuc. Fel. Obs. Misc. Vol. x. p. 29. scribentem non opus esse *quorum* in *quum* mutari, quia etiam alii scriptores sæpe subjunctivum pro indicativo ponant. Non muto *quorum* in *quum*, sed scripturæ vulgatæ præfero eam, quæ plurimorum MSSorum, et o. e. v. auctoritate nititur, et puto, quod hand dubie Perizonio quoque visum fuit, usitatus esse, *quum*, quam *quorum alterum....subduxisset* [*subduxissent*]. Sed hunc pro *alterum* contra omnes alios libros reponi non necessarium videtur. Deinde Ryck. *alterum metus*. Usitatus quidem est, ut 'alter' bis ponatur; rarius, ut præcedente 'alter,' sequatur 'ille.' Tamen ita Cicero XIII. Phil. 5. 'In altero pudor, in illis libidines.' Catull. c. LVIII. 'Urbana altera, et illa Formiana.' Et Liv. XXXV. 40. ubi plura Gronov. *Ægritudinem* vett. tantum de animo dicunt, recentiores etiam de corpore: vid. Angel. Decembr. III. Polit. Liter. 26. et Cellar. Cur. poster. Columell. VII. 5. 'Agnis vel febricitantibus, vel ægritudine alia adfectis.'

Illum metus et ignavia subduxissent] Plut. Antonio, cap. 28. 'Sunt qui scripscrunt, non interfuisse prælio Antonium, sed post pugnam, consecrantibus jam hostes suis, supervenisse.' Adde enīd. Bruto, c. 61. *Fr.*

Staret tamen, &c.] De auspiciis imperatorum etiam absentium, quantumque in eo momenti sit, vid. Grut. Discursu primo in Tac. Adde disceptationem elegantem, ead. ratione finitam, ap. Val. M. 2, 8, 2. *Idem*.

Et ultoris, et qui vindicabantur]

Emendo: *staret tamen pro partibus invicta fortuna et ultoris, et qui vindicabatur*: leve mendum, sed non nullius momenti: Stabat pro partibus, inquit, fortuna ultoris, hoc est, Octavii, qui necem patris ultum ibat, et qui vindicabatur, id est, et ejus fortuna qui vindicabatur, Julii nempe Cæsaris; subintelligend. autem, ejus: sic loquitur Noster supr. 'Suorum animos erexit et hostis percussit:' subaudi, animos. *Salm.*

Ut exitus prælii docuit] Hæc suspecta erant Ryckio. Tollius, deletis verbis *exitus prælii docuit*, legebat, *ut capta sint hinc Cæsaris castra*. Sed habent ea omnes libri, et quidem eod. loco. Ante 'primum' tamen etiam in e. V. et J. erat distinctio maxima, quam ibi ponebat Grævius. 'Adeo' hic absolute poni, ut in Gell. VI. 16. 'Pleni adeo sunt libri,' adnotarat Perizonius. Vid. ad I. 18. 25.

§. 11 *Quod moriens, &c.*] Dio, extremo lib. 47. recitasse Brutum Herulis quoddam dictum refert, tali sensu verborum: 'O infelix virtus! itane cum nihil quam nomen esses, ego te tanquam rem aliquam exercui, cum tu fortunæ servieris:' hoc et Alciatus, in Embleu. ita expressit: 'Jamjam stricturus moribunda in pectora ferrum, Audaci hos Brutus protulit ore sonos; Infelix virtus, et solis provida verbis, Fortunam in rebus cur sequeris dominam?' *Stad.* Et hic forte sit versus, quem Bruto pronuntiatum excidisse sibi ait Volumnius, ap. Plut. Bruto, cap. 74. forsan ex Eurip. Respexit huc, opinor, Horat. Epist. I, 17, 41. 'Aut virtus nomen inane est.' *Freinsh.* E Dione intelligi potest sententiam horum verborum esse: Virtutem revera nihil nisi inane nomen esse, si non adsit fortuna. *Re et verbo*, item *re et specie* sæpe opponuntur: quorum illud ipsam veritatem rei, hæc opinionem, vel simulationem denotant. Liv. VII. 30. 'Pugnavimus verbo pro

Sidicinis, re pro nobis.' Et xxxv. 46. 'Liberandæ [Græciæ] re, non verbis et simulatione, quod fecissent Romani.' Cic. II. Phil. 5. 'Qui consulatus verbo mens, re vester fuit.' Liv. iv. 4. 'Quid enim in re aliud est, si plebeiam patricius duxerit?' Vid. Gron. ad Liv. x. 8. Post 'efflavit' Tullius addebat *Brutus*. Vellem esset in libris vet.

Sed in verbo] *Sed et in verbo*, vetus liber: mendose. *Salm.* Forte e vetusta scriptura *set*, pro *sed*. Hinc deinde monstrum lectionis enatum in Reg. Q, Fran. Voss. 1. 2. *non residet in verbo*: incredibilem in modum hic corruptæ sunt pleræq. edd. vett. Ber. Sab.

§. 12 *Cassius inclinato cornu suorum]* Melius Ryck. *Cassius inclinato cornu suo*: statim id. *et captis castris rapido impetu recipientes se videre equites*: scribe: *et captis castris rapido impetu recipientes si videris equites*: alii libri tam editi quam exarati manu: *cum captis castris rapido impetu recipientes se videret equites*: quod tamen non damno: dein idem cod. cum Naz. *tardius enunciaret*: et paullo post *uni ex proximis*. Græv. Cum ante 'captis' non est in Ryck. sed pro eo legitur *et*, et *si* pro *se*. Recte *suo: rum* videtur esse e seq. *cum*. Reliqua satis sana sunt. In animadversione Grævii *si videris* puto deberi typographis, pro *se videns*.

Fugere arbitratu] Hæc male referri scripserat Perizonius. Florus confundit et perturbat historiam. Cassius pulso cornu suo se in tumultum quemdam receperat, ignarus quæ esset fortuna Bruti. Inde conspicatus equites, a Bruto vel ad victoriam suam nunciandam vel ad Cassium quærendum missos, eos hostium equites esse, nec fugere, sed ad se persequendum venire existimavit. Plut. App. Dio.

Evadit in tumultum] Quidam, *evasisit*: sed Noster frequentius utitur præ-

Delph. et Var. Clas.

sentibus. Salm.

§. 13 *Etiam nocte vicina]* Puto: *et jam nocte vicina: inde pulvere et strepitu, et jam nocte vicina, eximentibus gestæ rei sensum*. *Salm.* Probat Ryckius. Et sic Magl. et Fran. Retineri potest *etiam*, pro, atque etiam, præterea. Suet. Calig. xvii. 'Epulum Senatui equestrique ordini dedit, etiam conjugibus ac liberis utrorumque.' Mox Ryck. Regg. Toll. Duisb. Fran. et v. e. *rei gestæ*: quod præfero. 'In id missus' est, propter id, ejus ipsius rei, nempe speculandi, causa missus. Vell. II. 27. 'A dispositis in id ipsum interemtus est.' Sic ad id Liv. xxi. 55. 'Velites ad id ipsum locati.' Et xxvi. 40. 'Romanos ad id ipsum missos in urbem receperunt.' In hoc Sen. Hippol. 1213. 'In hoc redimus?' Vid. ibi Gronov. et Interp. Phædri ad prolog. L. v. In quid Sen. III. de Benef. 15. 'In quid isti viri ornati adhibiti sunt? in quid imprimunt signa?' Et iv. 13. 'Mundus in quid vices suas absolvit? in quid sol diem extendit, et contrahit?'

Tardius renuntiaret] Nihil mutand. Naz. liber, *enuntiaret*. *Salm.* *Transactum* sic quoque Curt. iv. 10. 'Si de me jam transactum est.' Sed frequentius est 'actum.' Ex proximis habet solus Ryck. de prox. alii o. s. etiam Naz. et v. e.

§. 14 *Quum in Cassio etiam suum animum perdidisset]* Vid. Not. ad 4, 2, 29. Sic ap. Frontin. 3, 8, 2. 'Qui obsidebantur, dum in parte jam se superatos existimant, defecere.' Fr. Sententia est: Quum eo quod Cassius desperaverat, ipse quoque animum despondisset. Sic propemodum utitur præpositione 'in' etiam supr. II. 6. 33. et III. 1. 5. Sed Florus hic merito reprehendi potest, quod hæc tamquam cod. tempore gesta narrat: quum satis constet Brutum post Cassii necem interjectis aliquot diebus

Flor.

3 U

secundo prælio cum Cæsare et Antonio contendisse, eoque victum demum interiisse.

Ne quid ex constituti fide resignaret] I. e. ne quid violaret eorum, quæ inter eos convenerant, et in quæ sibi fidem dederant. 'Constitutum' est pactum, id, de quo inter aliquos convenit. Vid. Gron. 1. Obs. 1. 'Resignare,' signa detrahare, et translate, inritum facere, vitiare. Cic. pro Arch. v. 'Quum Gabinii, quamdiu incolumis fuit, levitas, post damnationem calamitas, omnem tabularum fidem resignasset.' Nam signis detractis fides et auctoritas tabularum et instrumentorum labefactatur, et perit. Ita hoc recte exponitur in Thes. Fabri. Add. Passerat. ad Cic. 1. d. Colloquium Bruti et Cassii super hac re ante primum prælium memorat Plutarch.

Ita enim par superesse bello convenerat] Quid sibi velit hic *par*, non video: quidam sustulerant, quos etiam sequutus essem, si illo sublato aliquid sequi melius sensissem: optimus Nazarii liber, *persuperesse bello*: quid sit nescio; conjicio tamen legend. *ita enim præsuperesse bello convenerunt*. Convenerat inter Cassium et Brutum, ut, si adversam prælii fortunam experirentur, manus sibi inferrent, potius quam bello superessent: *præsuperesse bello*, elegans et Latinum loquendi genus, quod tamen, non observatum, fecit, ut hic locus corrumperetur. *Salm. Par superesse bello convenerat]* Fortassis etiam legi possit (*ita enim super isto bello convenerat*). Curt. 8, 14. 2. 'Abisarem belli socium (et ita convenerat) adventare credebatur.' Cl. Bæclerus, tam ob amicitiam carus nobis, quam suspiciendus per eruditionem, conjecterat *pariter* pro *par* legend. *pariter superesse bello*. Ne videl. altero defuncto, alter vita vellet frui. Vide omnino Plut. Bruto, cap. 58. *Freinsh.*

Ryck. ita enim superesse convenerat, ut et nonnulli alii libri. N. Heinsius vulnere huic medicas quoque manus admovent, et Florum scripsisse sciscit: *ita enim, impares ne superessent bello, convenerat*: et hoc quidem ex fide historiæ, quæ videnda sit ap. Plut. in Brut. *Impares* ut lib. III. cap. x. 'Ipso Oceano tranquillo magis, quasi se imparem fateretur.' et III. 17. 'Cum interim imparem Drusum, ægrumque rerum temere motarum mors abstulit.' Convenerat Brutum inter Cassiumque, si prælio succumberent, sibi manus inferre, aut saltem non superesse bello. Mutatio autem hic non est magna, si vestigia corruptionis inspiciantur. *Im τοῦ* 'enim' est iterandum; sic habebimus *impar*; deinde mutandum *es* e subsequenti *superesse*, ita fiet *impares*, sed et *ne* excidit, quod paullo ante habuimus. *Græv. Par* abest a *Pall.* aliisque o. s. et e. v. *Præsuperesse bello* inauditum esse loquendi genus putat Anna; cui placet *pariter enim*: nam *pariter* a somnuculosi librariis in *ita par* divulgum putat. Ita quidem melior fit sententia; sed nulla causa est, cur ejiciatur *ita*. Is. Vossius hic scripserat Salmasium ineptias suas pro elegantibus velle obtrudere, et legebat: *ita enim, par si perisset bello, convenerat*: nam *par* idem esse, quod *compar*, alteruter, collega. Sed hæc quoque elegantia testimoniis veterum confirmanda fuerat. Rupertus emendat, *uti neuter superesset bello convenerat*. Hoc nimis recedit a libris scriptis. Perizonius videbatur probasse *pariter*. Mihi locus conjecturis non posse sanari videtur. In conjectura Salmasii puto operas e duabus vocibus unam fecisse, et Salmasium voluisse *præ superesse*.

Præbuit latus] Naz. liber, *confodiendum præbuit latus*; τὸ *confodiendum* non omnino *παρέλκει* Supr. de Cassio: 'Uni de proximis auferendum præ-

buit caput: sic, *confodiendum præbuit*: et verum esse pnto. *Salm. Confodiendum præbuit latus*] Sic o. Pall. et impressi plerique. Paulo ante: 'Anferendum præbuit caput.' *Freinsh. Confodiendum* abest a sola e. v. *suorum* a Fran. pro quo in Magl. fuerat *sociorum*, sed deletum. In referenda morte nonnihil variant Scriptores.

§. 15 *Ad ultimum non suis manibus usos*] Lips. malebat: *ad ultima non suis manibus usos*. Mox bene Grut. deleuit negantem particulam, firman- te Ryckiano: *nisi hoc quoque ex persuasione defuit*. Græv. *Freinsh.* in Ind. *Ad ultimum* exponit, postremo. Hoc ita sæpe sumitur: sed hic nullum sensum habet. Itaque etiam ibidem probabilius suspicatur 'ultimum' h. l. poni pro morte. Pnto veram esse conjecturam Lipsii. *Ultima* pro morte *Virg. Æn. II. 446*. 'Quando ultima cernunt:' ut 'Extrema' *supr. IV. 2. 83*.

Nisi si hoc quoque ex persuasione defuit] Sic prorsus v. e. ut velit hoc defuisse ipsis ex sectæ Stoicæ disciplina, non quod non auderent: vulgati, *nisi hoc quoque ex persuasione non defuit*: quomodo quidem *Pal. 3.* sed non *1. ac 2. Grut. Non defuit* est in o. e. post primam. Si post 'nisi' nusquam deest, nisi in *Ryck. Voss. 2. 3.* et *Edd. B.* et *P.* nec est cur tollatur. *Liv. VI. 26*. 'Nisi si quando a vobis, proque vobis arma accepimus.' *Colum. I. 7*. 'Nisi si maxima vel negligentia servi, vel rapacitas intervenit.' *Flor. III. 17*. Multa conguessit *Heins. ad Ov. Ep. Phædr. vs. 111*. *Tollius* legit, *ex persuasione fuit*. Recepta lectio non mutanda videtur, cujus hanc sententiam esse puto: Nisi forte, etsi existimabant, cuilibet licere mori, quum non esset cur vellet vivere, in eo ab opinione aliorum Stoicorum dissenserunt, quod putarunt non consciscendam esse suis manibus necem, sed alieno ministerio ad eam rem utendum. *Gruterus* et *Anna* interpre-

tantur: Eos non voluisse suis manibus uti, ex disciplina et persuasione sectæ Stoicæ, quæ sibi manus inferre prohibeat. Sed hoc disciplina Stoica non prohibebat. *Vid. Lips. Manud. ad Stoic. Philosoph. III. 22.* et *Ménag. ad Laërt. VII. 130*. Sed non scio, quam recte *Florus* utrique eadem persuasionem tribuat. Nam *Brutus* Stoicæ, *Cassius* Epicuræ sectæ addictus erat: *Epicurum* autem hoc non valde probasse intelligi potest e *Laërt. x. 125.* et seqq. Quamquam *Lucretius*, et ipse *Epicureus*, *III. 951*. minime reprehendit eos, qui ipsi sibi finem vitæ faciunt. *Persuasionem* de opinionibus et sententiis *Philosophorum* etiam *Quintilian.* dicit *XII. Inst. Or. 2*. 'Qui velut sacramento rogati; vel etiam superstitione constricti, nefas ducunt a suscepta semel persuasionem discedere.' Nam est in universum constans de aliqua re vel unius vel plurimum opinio. *Idem v. 11*. 'Vulgo dicta, et recepta persuasionem populari.' Et *ibid.* 'Earum persuasio nationum, quæ fletibus natos, lætitiis defunctos persequuntur.' *Add. Tac. G. XLV. Suet. Tib. LXIX. et Vall. v. Elegant. 30*.

In abolitione] In morte sibi consciscenda, ad manus sibi inferendas, et animas e corpore expellendas. Hoc satis turgidum est. *Val. Fl. III. 448*. alia sententia: 'Ite, perempti, Ac memores abolete animas: sint otia vobis, Ac Stygiæ jam sedis amor.'

Piissimarumque animarum] *Optimus* *Cod. pietatissimarum*, pro *pietissimarum*; nec aliter ex suis libris *optimus* *Vinetus. Salm.* Alii *pietissimarumque*; sed prius habet v. e. et nonnullæ aliæ, item duo *Pall.* quippe *Naz. pietatissimarumque. Grut.* Utrumque *pietissimus* et *piissimus* recte dici, ex inscriptionibus vetustis ostendit *Vinetus h. l. Freinsh. Pietissimarum* est in aliis vett. edd. In scriptis id non inveni. *Ciceronis* ætate et 'piissimus,' et 'pietissimus' nova erant.

Vid. Cellar. Cur. poster. Voss. 1. *pietissimam*. Voss. 2. *pietissimam*.

Judicio suo] Quum ex disciplina Stoicorum judicabant, se justam habere causam excedendi e vita: quorum sententiam etiam JCTi Romani receperunt. Vid. ampliss. Bynkersh. iv. Obs. Jur. Rom. 4.

Scelere alieno] Sic Darius, ap. Curt. 5, 12, 11. 'Forsitan mireris, quod vitam non finiam: alieno scelere, quam meo mori malo.' A qua sententia non longe distat quod de Carthaginensibus est supr. 2, 15, 9. 'Patriam suam malebant hostium manibus, quam suis, everti.' Freinsh. Rursus Curt. iii. 5. 'Satiis est alieno me mori scelere, quam metu meo.' Sed *scelus* hic ita accipi non potest, et videtur potius esse triste ac detestabile ministerium aliorum: quod quamquam imperatum, tamen scelus videri poterat iis, quibus imperabatur. Vid. Freinsh. ad. iv. 2. 72.

CAP. 8 Quæ h. cap. continentur, scribunt Liv. 127, 128, 129. Suet. Augusto, c. 16. Copiosius App. Civ. lib. 5. p. 741. Entrop. 7, 1. Oros. 6, 16. Plin. 7, 45. Solin. cap. 3. Lege Carmina, quæ cap. 5. adscripsimus. Hoc bellum canit eleganter Horatius, Epod. Od. 9. *Can.*

§. 1 *Alter juvenum*] Cn. Pompeius: de quo supr. 4, 2, 86. Freinsh.

§. 2 *Quam diversus a patre*] Videntur et hæc mutuo sumpta a Lucano: Ille enim, 6, 422. 'Polluit æquoreos Siculus pirata triumphos.' *Idem*.

Hic secum piratas navales agitabat] Multa diversitas et variantia in libris, quam non abs re fuerit proponere. Divi Naz. liber, *hic se pirata navalis agitare*: unus Pal. *hic cum piratas navales agitare*: alter, *hic cum se piratas navales agitare*: censeo legend. *hic secum piratas navales agitarat*; nam *agitaret*, quod tamen sine ulla varietate omnes libri retinent, non hic probo; nisi forte legend. *agitare*: *hic secum piratas navales agitare*: t enim

litera facile potuit hujus verbi fini adhærere ex initio sequentis vocis 'tanta.' Hunc loquendi modum huic Nostro novum non esse, nos alibi, pnto, ostendimus: qui sunt autem *navales piratæ*? an sunt aliqui 'terrestres piratæ?' *Navales piratas* vocat classem Sexti Pompeii. Cum enim vulgo *piratæ* myoparonibus tantum aut lenunculis mare infestent: illi navibus et triremibus, ut in magna classe, infestum reddebant. Hi sunt igitur, quos vocat *navales piratas*. Salm. Est et hic locus inter conclamatos. Lips. conjiciebat, *hic semipirata navales pugnas agitabat*: quod indignum tanto viro. N. Heinsius existimat perperam omissam a librariis esse vocem *prædas*, quæ si reponatur, omnia esse expedita: *hicce pirata prædas navalis* (pro *navales* antiquo more) *agitare*. Esse autem Sallustianum 'prædas agitare,' pro quo alii 'prædas agere' dicant. Respexisse Florum ad illa Lucani, qui eod. modo de hoc ipso Sexto: 'Polluit æquoreos Siculus pirata triumphos,' ut superius jam notavimus. Sed cum sequentia considero, non unam hic vocem, sed plures versus, intercidissee persuasum habeo, quod et Gronov. δ μακαρίτης sentiebat. Copiarum navalium magnitudinem descripserat. Verba seqq. ostendunt: 'Tanta mole belli penitus in Siculo freto juvenis oppressus est.' Hæc cum præcedd. non cohærent. Grav. Non minor est in aliis libris diversitas scripturæ. Ryck. *hic se Dirata navalibus agitare*. Flor. Berol. *hic cum secum piratas navales agitare*. Reg. F *hic cum p. n. agitare*. Reg. Q *hic cum piratas navales agitarat*. Magl. *hic cum se piratas navales agitare*. Et sic Duisb. Fran. Voss. 1. et v. e. Sed omnes omisso se. Voss. 2. *hic secum piratas navales agitare*. Voss. 3. *hic pirata navalis agitare*. Rupertus scribit, se cum Voss. ad Vell. ii. 73. e Naz. legere *hic secum piratas navales agitare*: lapsus est

Rupertus una cum Voss. nam hic legit *hicce piratas navales agitare*: Vossius autem in eo, quod dicit in Naz. esse *hicce pirata navalis agitare*. T. Faber putat Florum scripsisse *hic secum archipiratas agitabat*; quumque interpretationis causa adscriptum fuisset *latrones navales*, hæc deinde confusa esse. Tollius conjiciebat *hic et cum piratis navalia sociabat*. In his omnibus nihil invenio, quod mihi satisfaciat. Freinsh. hic nihil aliud, quam Salmasii interpretationem verborum *piratas navales*, descripserat, nullo addito iudicio. Eam Vossius ad Vell. plane probat. Heins. contra supr. ad. III. 6. 7. rejicit. Ego ideo non magis *piratas navales* dici posse puto, quam, si a 'myoparo' esset 'myoparonicus,' *piratas myoparonicos*; aut *biremales*, vel *triremales*, si a 'biremis' et 'triremis' quoque hæc adjectiva essent. Nec Floro tam id propositum est, ut navibus piratarum naves Pompeii filii, quam facta patris factis filii, comparet, et opponat. Heinsii conjecturæ nonnihil roboris accedit e Vell. l. d. de Pompeio juniore: 'Latrocinii ac prædationibus infestato mari, et quum eum non depuderet, vindicatum armis ac ductu patris sui mare infestare piraticis sceleribus.' Sed *hicce* pro *hic* nescio quomodo ingratum est, nec credo usquam alibi, quum 'ille' et 'hic' opponuntur, pro 'hic' dici 'hicce.' Fabri emendatio ejusd. generis est, cujus et multæ aliæ illius, id est, audacissima. Tollii conjecturam ex parte confirmat Ryck. cod. in quo est *navalibo*, quod diligentius considerandum; sed *sociabat* pro *agitaret*, vel *agitarat*, longius recedit a scriptura vett. librorum. Vere conclamatus est hic locus. Itaque sequor præceptum principis Medicorum, qui a desperatis manus abstinere volebat. Sed quum in nullius Ms. lectione sit tolerabilis sententia, interim retinui vulgatam, quam etiam aliæ edd. vett.

habent, hoc discrimine, quod in P. et A. est *agitarat*, in B. S. et J. *agitaret*. In animadversione Salmasii puto vitiose e Naz. editum *agitare*. Nam Salmasius in exemplari suo ex eo scripserat *agitaret*, et ipse hic dicit ita in o. l. sine ulla varietate esse: nec aliter hic Gruterus.

§. 3 *Tanta mole belli penitus in Siculo freto juvenis oppressus est*] Ingratiis genii Latinæ linguæ *penitus opprimi* pro, funditus deleri dicitur: scripsisse Florum existimo: *Tanta mole belli petitus in Siculo freto juvenis oppressus est: petitus* est infestatus. Græv. Non magnopere displicet sententia Virorum doctiss. hic aliquid intercidisse, quod et Anna putat. Videndum tamen puto, an verba, *Tanta mole belli*, possint referri ad ea, quæ ante memoravit Florus, nempe ad 'reliquias belli,' 'ergastula,' et 'classem.' Tollius legebat *Tandem tota mole belli*. Reg. Q, *Tamen mole b. Petitus*, quod conjicit Grævius, est in Naz. Si hæc scriptura recta est, multa hinc exciderint oportet de apparatu non Pompeii, sed Cæsaris adversus Pompeium. Sed non moveo, quod est in omnibus aliis libris; nec negare velim minus Latine posse dici *penitus opprimere hostem*, quam *penitus perdere*; quod est ap. Cic. I. de Fin. 15. 'Plerique autem se ipsos penitus perdiderunt.' Nam non placet, quod fortassis alicui in mentem venire possit, *penitus* cum verbis 'in Siculo freto' conjungend. esse, et notare intimum recessum, ut sæpe ap. optimos Scriptores. 'Juvenem' vocari Pompeium jam quadragenarium scribit in Ind. Freinshemius. Plura hujusmodi observat Bernec. ad Justin. XLII. 2.

Magnæ indolis signum est, sperare semper] Hoc voluit Plotius Firmus, præfectus prætorio sub Othone, ap. Tac. H. 2, 46, 7. 'Fortes et strenuos, etiam contra fortunam, insistere spei.' Freinsh.

§. 4 *Asiamque velis petiit*] Lipsius : *Petiit* Be-
rol. Duish. Fran. et v. e. in quibus
omnibus, nec non in Reg. Q et Voss.
1. etiam deest *velis*, quod in Reg. F a
secunda manu additum erat. Quid
sibi velit ap. Græv. *Tandem et*, non
adsequor.

Quod miserrimum est fortibus viris,
§c.] Vere miserrimum, cui fœditati
ut se subducaut homines, mortem sibi
ipsis inferunt, si ullo modo possunt ;
aut adeo confodiuntur strenue pugnantes ;
quemadmodum exemplorum
non contemnenda copia ostendi ad
Tac. 4, 25, 7. Vocat hoc ipsum, 'sibi
consulere,' Justinus, extremo lib. 4.
Grut. Cf. exitum Annibalis, ap. C.
Nep. item iudicium Senecæ Epist. 70,
12. de Druso Libone. Sed hæc non
possunt efficere ut ἀποχρεῖπαι probe-
mus Christianis. *Freinsh.*

Sub percussore moriturus] *Sub per-*
cussoribus, uterque Pal. *Salm.* Ryck.
cum Pall. *sub percussoribus.* Græv.
Et alii scripti cum e. v. solus Voss.
3. *sub percussore*, quod etiam in Naz.
fuit, et habent aliæ o. e. v.

§. 5 *Non alia post Xerxem*] Nisi
forte Pompeii patris. *Freinsh.*

Extincto prætoriae navis lumine] Naz.
liber, *prætorio navis lumine.* *Salm.*
Jussit autem Pompeius lumen suæ
navis extinguere, ut ne noctu, quo fu-
geret, id indicaret. Dio, lib. 48. p.
449. In prætoria Scipionis nave, in-
signe nocturnum trium luminum est,
ap. Liv. 29, 25, 9. *Vin.* Est autem
lumen istud, 'ignis quo naves præ-
toriae reliquis præluere solent,' nempe
ut eund. cursum teneant. Dio,
citato loco. *Freinsh.* Vid. Scheff. III.
de Milit. Nav. 1. Vineti libri partim
prætoriae navis lumine, partim *prætorio*
lumine. Posterius habent Reg. Q,
Fran. Voss. 1. et 2. Fort. *extincto*
prætoriae lumine, ut *navis* sit supple-
mentum : quemadmodum 'prætorium'
dicitur per ellipsin τοῦ, tabernacu-
lum. Ryck.

Anulis] Rupertus interpretatur
compedes remigum, quas abjici jus-
serit Pompeius vel majoris strepitus
vitandi causa, vel ut, libertate remi-
gibus data, eos sibi fideliores redde-
ret. 'Anulos' autem pro compedi-
bus dici ostendit e Martial. III. 29. et
XI. 38. aliisque ; quod etiam ante eum
observaverat Beroaldus ad Apul. Lib.
IX. ac deinde Kirchm. de Anul. c. I.
Anna anulos digitorum a Pompeio
abjectos putat, ne ex iis agnosceretur.
Hoc mihi non minus probabile
videtur. Quærit quidem Rupertus :
'Cur non potius paludamentum im-
peratorium?' ut alii, de quibus
Freinsh. ad Curt. III. 11. 11. et ad
Flor. I. 18. 7. et Casaub. ad Suet.
Aug. X. Sed hoc ita potest accipi :
Pompeium, abjectis reliquis insigni-
bus, ad extremum etiam anulos, quos,
qui alia omnia amiserant, ultimos ser-
vabant, ut e Juv. XI. 42. et Martial.
II. 57. et VIII. 5. constat, abjecisse,
ne ex iis agnosceretur ; quod non-
nullis accidisse narrat Kirchmann. c.
XXV. Et sic de h. l. sensisse Peri-
zonium, ex eo intellexi, quod hic
adscripterat locum Suet. Cæs. XXXIII.
'Anuli' quidem recte dicuntur orbes,
sive circuli catenarum, et inde ipsæ
compedes. Sed in locis illis, quæ pro
hac significatione adfert Rupertus,
aliquid additur, unde intelligi possit
designari compedes : quod hic divi-
nare difficile est.

Et tamen non timens ne periret] Hic
probo interpretationem Ruperti : ad-
huc spem salutis in Antonio habens.
Nam ab eo se servatum iri sperabat.
Igitur metuebat extrema ab hostibus
persequentibus, et tamen sperabat
meliora, quod magnæ indolis signum
fuisse dicit Florus. *Ne periret* non
sunt in Voss. 3.

CAP. 9 Hoc Bellum scribunt Livius,
lib. 127. et 128. late Plut. Antonio,
cap. 44. App. in eo lib. qui Parthicus
inscribitur, copiose. Justiu. 42, 4, 7.
Eutrop. 7, 2. Oros. 6, 16. Multa Gell.

15, 4. et Val. M. 6, 9. Frontin. 1, 1, 6. et 2, 2, 5. docet, quo astu Parthos superavit Ventidius. Hic primus Romanorum Parthos superavit. Auctor Euseb. in Temporibus. *Cam.* Adcurate tempora huj. belli digessit Noris. Cenotaph. Pisan. Diss. II. c. 6.

§. 1 *Ad stabilitatem*] Vid. Ind. Liv. xxxi. 34. 'Philippus aliquid ad caritatem suorum ratus profecturum se.' Epit. Liv. cii. 'Mithridates, quum veneno sumto parum profecisset ad mortem.' Cas. vii. B. G. 66. 'Ad reliqui temporis pacem atque otium parum profici.'

Scopulus, et nodus, et mora] De his Freinsh. in Ind. De primo etiam Brassican. ad Petron. cxxiii. et de aliis Salm. ad Solin. p. 766. Barth. ad Stat. i. Th. 142. et Gron. ad Sen. v. de Benef. 12. et Herc. F. 1215. Liv. xxiii. 9. 'Quum restituendæ Romanis Cænaræ mora atque impedimentum esset.' Jocasta ap. Sen. Phœn. 457. 'Media se opponit parens: Proinde bellum tollite, aut belli moram.'

§. 2 *Nec ille defuit vitiis*] Alter Pal. *Nec unus defuit*: perperam. Salm. Idem vitium est in Ryck. *Vitiis defuit*, mutato ord. Regg. Magl. Duisb. Fran. et v. e. Sententia est: Antonium vitiis suis adjuvisse interitum suum; non cessasse id agere, ut sibi vitiis suis exitium maturaret. Florus ipse verbis seqq. exponit.

Primum hostes, deinde] Talis modus loquendi est ap. Tac. 1, 47, 4. 'Primo prudentes, dein vulgum, diutissime provincias, fefellit.' Freinsh.

Terrore sui seculum] Sic editio Stadii, sensu commodissimo; ceteræ enim *terræ seculum*. Idem. *Terrore*] Hoe ex Stadii ed. recepit Freinsh. Alii *terræ seculum liberavit*: sed Ryck. *tandem et totum terre seculum liberavit*: lege: *tandem et totum terrore seculum liberavit*. Græv. In Ryck. est *tandem em*, i. e. *etiam, totum t're*. *Terre* etiam Berol. Duisb. Fran. Voss. 2. et v. e. *Tre* Voss. 1. et 3. Nec dubito quin

in aliis quoque libris ita scriptum fuerit, e quo ii, qui primi hunc Scriptorem ediderunt, fecerunt *terræ*, ultimam literam pro diphthongo, ut plerumque, positam existimantes. Is. Vossius ad Catull. p. 175. adripit hanc scripturam ad obtrudendam inauditam vocem *terres*, pro *terror*. Ac rursus Append. ad Melam non longe a princip. inculcat veteres dixisse 'terres' pro, *terror*: de quo quid sentiam, dixi supr. ad III. 2. 1. Hic omnino credo *terre* esse e compendio scribendi pro *terrore*. Nam in Mss. sæpe est *t'ror*, *t'rorem*, *t'ro'e*, pro *terror*, *terrorem*, *terrore*. Et Tollium in Flor. et Magl. invenisse *terrore* mihi ex eo liquet, quod e Berol. adnotarat *terre*, ac mox in eod. et Magl. desiderari *sui*: quæ indicio sunt eum in h. l. conferendo minime negligentem fuisse. *Sui* recepi post Freinsh. et alios, cum sensu postulante, tum quia id erat in Flor. etsi in omnibus aliis tam scriptis, quam olim editis, desideratur. Nec rejecerim *totum*, quod Ryck. habet.

§. 3 *Ut prima effulsit occasio*] Veteres, *affluxit*: nimirum legend. est, *affulsit*. Salm. *Ut prima adfulsit occasio, non dubitaverunt et erumpere*] Sic Pal. 1. nam 2. *fluxit*: tert. *affluxit*: ceterum concorditer servant illud *et*, quod hactenus defuit editis libris, qui iidem *effulsit*. Grut. Nostra v. e. habet *adfulsit*. Freinsh. *Affluxit* etiam Ryck. Reg. F et Magl. *effulsit* Voss. 2. 3. *affuit* Reg. Q. Ceteri s. et o. e. ad Grut. usque *affulsit*: sed Berol. Duisb. Fran. et v. e. *primum*. Unde ortum sit *effulsit*, quod Gruterus edidit, et in hactenus editis esse dicit, non scio. Pro eo Heins. quoque in libro suo scripserat *adfulsit*. Sic 'Spes,' 'Fortuna adfulget' crebro ap. Liv. Et in Vell. 2. 1. plerique docti legunt, 'Unde major spes adfulsisset potentiae,' pro eo, quod in lib. vet. erat *adfuisset*. Cl. Burm. tamen ad Quintil. Decl. ix. 7. hic

mavult *offulsit*: sed ad Val. Flac. vi. 27. videtur præferre *effulsit*.

Invitante Labieno] Leg. Dion. lib. 48. p. 424. Meminit Appianus, de B. Parth. p. 155. Epit. Liv. 127. et Vell. 2, 78, 2. *Freinsh.* Erat hic Labieni illius, quem iv. 2. 83. memorat, filius. Dio XLVIII. 371. et App. v. Civ. 709. Pater ceciderat prælio ad Mundam. Idem II. Civ. 493. Script. Bell. Hisp. XXXI. et Vell. II. 55. Itaque recte Ursinus in Nummis Geutis Atiæ notat eos, qui Parthos a patre ad bellum concitatos putarunt. De filio etiam Strab. XIV. 660.

§. 4 *Quis furor scelerum*] *Qui furor scelerum.* Salm. Alii, *qui furor scelerum*, sine exclamatione, quam affectat Florus: ita supr. 1, 7, 7, '(quæ superbia!)' 2, 6, 30. '(o pudor!); inf. 4, 12, 34. '(o securitas!)' et alias passim. *Freinsh.* Qui Naz. Voss. 2. et Edd. B. S. P. et A. 'Qui' sæpe pro 'quis' sive relativo, sive interrogativo, poni dudum observatum est.

Dissipant Antoniana præsidia] N. *disputant*, vitiose pro *dissipant*: ἀρχαϊκῶς. Salm. Naz. *disputant Antoniana præsidia.* Sed excidit syllaba, quam integram servavit Ryckianus, in quo recte scribitur: *dispulerunt Antoniana præsidia.* Græv. *Disputant* Reg. F, Magl. Duisb. Fran. Voss. et v. e. *dispulerant* Pall. Ryck. et Flor. Adsentior Salmasio. Festus: '*Supat* significat, jactit: unde *dissipat*, disjicit.' *Dispulerant* credo ab iis factum esse, qui videbant corruptum esse *disputant*. *Dissipare hostes* usitatum est. Flor. III. 5. 11. 'Omnes copias dissipavit:' quo l. Grævius improbat *dispellere præsidia.* Inf. iv. 11. 6. 'Naves hostium ad arbitrium dissipavere.' Ger. Voss. pro *dispulerant*, legebat *distulerant*. 'Regius juvenis' est Regis filius: quamquam alioqui hac adpellatione etiam contineri possunt alii, qui regii generis sunt. Liv. I. 57. 'Regii juvenes.' Just. II. 4.

'Duo regii juvenes, Ylinos et Scolopitus.'

§. 5 *Casca legatus*] Vineti libri *Xaxa*: sed optimus Nazarian. *Saxa*: et ita Livio 'Decidius Saxa' vocatur: quod verum: nam et alia omnia corrupta. Ζέξας Dioni, ut alii jam annotarunt: sic Ζέξτρον Græci pro Ζέξτρον sæpe corrumpunt: vera igitur lectio, *Saxa.* Salm. *Saxa*] Sic Pal. 1. ac 3. quomodo et ed. Stadiana. Ita vocatur Appiano, pr. Parthici, et Syriaci, p. 120. Epit. Liv. 127. 'Decidius Saxa.' Velleius nomen non exprimit: præterea interfectum non sua manu, sed hostili, tradit: cui et Dio, lib. 48. p. 425. adsentit. *Freinsh.* His auctoribus Florum erroris arguit Voss. ad Vell. *Xaxa* etiam Reg. F et Voss. 1. *Saga* Ryck. ceteri s. et v. e. *Saxa.* 'Saxa' quoque ap. Cic. XI. Phil. 5. et 'Decidius Saxa,' XIII. 13. 'L. Decidius Saxa' Cæs. I. B. C. 66. ubi vid. Ciaccon. Pigh. ad A. U. 709. et Noris. Cenot. Pis. Diss. II. c. 16. §. 5.

A gladio] Justin. IV. 5. 'Demosthenes amisso exercitu a captivitate gladio et voluntaria morte se vindicavit.'

Hostibus sub auxilii specie, sibi vincentibus] Belle istud fit: sic et supr. habuimus, 3, 21, 22. 'Sub specie partium se vindicant:' nec abludit illud Thucyd. 3, 12, 12. 'Et per septem dies, quos Enrymedon, cum sexaginta navibus profectus, manserat, Corcyraei eos interfecerunt, quos inimicos esse ducebant: crimini quidem illis dantes, quod popularem statum everterent, sed nonnulli etiam ob inimicitias privatas, alii etiam propter pecunias, quæ ipsis debebantur, a debitoribus, qui eas acceperant, interfecti fuerunt.' *Grut.* Thucydidaeo exemplo similia evenerunt inter proscriptiones Romanas, sub Sylla et Triumviris. Add. Tac. H. 14, 14, 8. *Freinsh.* 'Emanabat' pro, emanasset. Vid. IV. 2. 19.

Ventidius] Lege Gell. 15, 4. Val. M. 6, 6, 9. Hic primus Romanorum Parthos superavit. Auctor Eusebius, in *Temporibus*. Add. App. Parthico, cap. 157. 'Hic solus ad hanc diem de Parthis triumphavit, vir obscuri generis, ad tantam amplitudinem provectus per amicitiam Antonii.' *Camers*. Retulit hunc Plinius, 7, 43. inter exempla variantis fortunæ, 'quæ triumphare P. Ventidium de Parthis voluit quidem solum; sed eundem in triumpho Asculano Cn. Pompeii Strabonis duxit pnerum: quamquam Massurius auctor est, bis in triumpho ductum: Cicero, multonem castrensem suffraganeum fuisse: plurimi, juventam inopem in caliga militari tolerasse.' Vid. et Vell. 2, 65, 5. et parodiam illam, ex Catulli Phaselo, 'Sabinus ille,' &c. quæ est in Appendice Virgil. cum eruditissimis magni illius Scaligeri notis. Victoriam hanc Parthicam tangit et Tacitus, G. 37, 7. 'Infra Ventidium dejectus Oriens.' Meminit et Justinus, 42, 4, 6. Horat. Od. 3. 6. Plut. Antonio, cap. 44. Joseph. Antiq. Jud. 14, 24. *Freinsh.*

Toto inter Orontem et Euphratem sinu] Hoc sincerum est: libri tamen variant, *equitatum inter Orontem et Euphratem situ*: alii, *sinum*. Mendose omnia. *Salm.* Ryck. *equitatum inter Orontem et Euphratem Atum late cecidisset*. Nihil muto. Est enim hoc loquendi genus Floro familiare. Sic superius II, 16. 'Citolai manum Metellus Consul per patentes Elidis campos toto cecidit Alpheo:' et sic alibi quoque. *Græv.* Sinus hic nihil aliud esse potest, quam terra intercepta inter duos fluvios: ut *Freinsh.* in Ind. Nec tamen hoc adhuc ap. alios inveni.

§. 6 *Viginti amplius millium*] Obscurus est nimia brevitate. Nam dubitari potest equitatum, an cladem designet. T. Faber putat, sententiam ita debuisse concipi: *Vigin-*

ti amplius millium ea clades fuit.

Absumpto jactus spatio] Add. Herod. lib. 3. in *Μαροφονία*. Arrian. p. 37. c. Cæsar. B. G. 1. 52. Indicem Justinii, voce *Concurrere*. *Freinsh.* Parthis, qui magnis et validis arcibus, et sagittis longissimis utebantur, ut Plut. in Crass. opus erat spatio longiore ad expediendos arcus, et sagittas emittendas; intra quod si successisset hostis, arcus iis inutiles reddebantur. Frontin. II. 2. 5. scribit, Ventidium Parthos ad 500. passus accedere passum; atque ita excursionem facta iis se adeo admovisse, 'ut sagittas, quibus ex longinquo usus est, cominus applicitus eluderet.' Tac. 2. A. 96. 'Quum Parthus distraheret turmas, spatium ictibus quæreretur.' Vid. ibi Gronov. et III. Obs. 5. Sic de tormentis, quorum itidem e longinquo usus est, Cæs. II. B. C. 16. Quum viderent 'tormentorum usum, quibus ipsi magna speravissent, spatio propinquitatis interire.'

§. 7 *Rex*] I. e. filius Regis: nam et filii Regum 'Reges,' et filiae 'Reginæ,' vocantur. Pacorus 'Rex' Just. XLII. 10. et Epit. Liv. cxxvii. Ascanius Virg. IX. Æn. 223. Masinissæ filius 'Regulus' Liv. XLV. 15. Ilia 'Regina' Virg. I. Æn. 274. Ariadne VI. Æn. 28. et Medea 'Colchorum Regina' Ov. Ep. Med. I. Vid. Serv. et al. ad Virg. I. dict. ac rursus Serv. ad IX. Ecl. 106. et Germ. ad I. Æn. 654.

Circumlato ejus per urbes, &c. capite, &c.] Variis de caussis amputata virorum insignium capita circumlata, aut alio missa fuere: præsertim autem in fidem victoriæ, et terrorem hostium. Exempla sunt quam plurima, ut in capite Aladoli, 'quod jussu Selymi, ut omnibus ludibrio foret, per totam Asiam circumlatum: ac mox quoque in testimonium partæ victoriæ Venetias ad senatum fœda ostentatione transmissum est:' Jovius Hist. lib. 17. p. 780. M. Antonii oratoris, quod

in Marii mensis expositum supr. 3, 21, 14. Asdrubalis, quod ante Annibalis castra projectum. Liv. 27, 53, 11. Eranæ, qui Isaacium Angelum imperio pellere molitus erat, per forum Constantinopolitanum traductum. Nicetas de Rebus Isaacii lib. 1. p. 192. Decimi Bruti, quod ad Antonium missum est. Appianus fine Civ. 3. Cæsetii Ruffi, quod ad Antonium triumvirum delatum est. Val. M. 9, 5, 4. Ciceronis, quod in rostris expositum supr. 4, 6, 5. Clodii Albini, quod Severus excisum pilo circumtulit, Romamque misit, literis ad senatum datis, quibus insultabat, quod Albinum tantopere dilexissent. Capitolinus Albino cap. 9. Constantini ultimi Græcorum imperatoris, quod 'Machomethis jussu abscissum, per urbem et tota castra est ad ludibrium gestatum.' Sabellicus Ennead. 10. lib. 6. princ. Crassi, quod ad regem Parthorum reportatum: supr. 3, 11. 11. Cunimundi, de quo poculum fecit Alboinus. Paul. Diaconus de gest. Langob. 2, 28. Curionis, quod resectum ad Jubam perlatum. App. Civ. 2. p. 456. Cyri, quod in utrem humano sanguine repletum conjici Tamyris jussit. Justin. 1, 8, 13. Damasippi, quod cum reliquorum ejus sociorum capitibus Præneste missum patibulo suffixit Sylla. Dio in Excerpt. ap. Vales. p. 657. m. Euryali, quod arrectis in hastis præfixere Rutuli. Virgil. Æn. 9, 465. Galbæ, quod 'perlixas calonesque suffixum laceratumque, ante Patrobii tumulum postera demum die repertum.' Tac. H. 1, 49, 2. Goliathi, quod David attulit in Jerusalem. Reg. 1, 17, 54. C. Gracchi, quod ad eos. relatum percussoribus auro pensatum est: supr. 3, 15, 6. Induciomari, quod ad Cæsarem relatum: supr. 3, 10, 8. Labieni, quod ad Cæsarem relatum. App. 2. Civ. p. 493. C. Marii junioris, quod ad se relatum Sylla pro rostris posuit. Idem 1.

Civ. p. 408. Marci Marii, quod Præneste missum. Idem ibid. et Hist. Misc. 5, 18. Nicanoris, quod Judæi suspenderunt contra Jerusalem. Maccab. 2, 7, 47. Nicephori, quod Bulgarorum rex Crumus conto præfixit, omnibusque demonstravit. Cedrenus p. 396. Nisi, quod arrectis in hastis præfixerunt Rutuli. Virg. Æn. 9, 465. Octavii cos. quod pro rostris expositum: supr. 3, 21, 14. Orebi principis Madianitæ, quod portatum ad Gedeonem. Judic. 7, 25. Olofernis, quod Judæi suspenderunt super muros Bethuliæ. Judith. 14, 7. Philisti, quod a Syracusanis demptum. Plutarchus Dione cap. 45. Pompeii Magni, quod a Ptolemæo Cæsari missum. Dio lib. 42. p. 212. Cn. Pompeii filii, quod Cæsari allatum, et populo datum est in conspectum. Hirtius de B. Hisp. cap. 39. Posthumii, quod in usum vasis vertere Boii. Liv. 23, 24, 15. Proscriptorum, Sulla, deinde Triumviris, jubentibus. Romanorum in Macedonia, quæ Thracæ Perseo militantes hastis affixa in castra retulerunt. Liv. 42, 60, 2. Sanlis, quod miserunt in terram Philistinorum per circuitum. Regum, 1, 31, 9. Servillii, quod veruto suffixum allatum Annibali. Sil. 17, 312. Stoslai Moscorum ducis, ex quo Cures Pacinacorum princeps poculum fieri curavit. H. Henninges in Geneal. Moscorum. Vari, quod ad Cæsarem relatum. Appianus Civ. 2. p. 439. Zebi, quod portatum ad Gedeonem. Judic. 7, 25. Sic ap. Virg. Æn. 12, 511. 'Turnus equo dejectum Amycum, fratremque Diorem, Congressus pedes, hunc venientem cuspe longa, Hunc mucrone ferit, curruque abscissa dnorum Suspendit capita, et rorantia sanguine portat.' Similimos Scythiarum ap. Herod. 4, 54. Gallorum ap. Strabon. lib. 4. p. 136. De Thracibus est supr. 3, 4, 2. *Fr.*

Pacori cæde pensavimus] Alter Pal. *piavimus:* vulgatam præfero, ut quam

meliores alii libri retineant. *Salm. Naz. Pagoriæ depensavimus.* Voss. 1. *Pajorie depensavimus.* Fran. *Pagorie dispensavimus:* apertum est unde ortum sit vitium.

Pensavimus] Eoque magis, si, quod scribit Eutropius lib. 7. interfectus est 'eo ipso die, quo olim Orodes, Persarum rex, per ducem Surenam Crassum occiderat.' *Freinsh.*

CAP. 10 Anctores historiæ sunt, Epit. Liv. 130. Plut. Antonio, c. 49. &c. App. Parthic. Justin. 42, 5, 3. Eutrop. 7, 1. Oros. 6, 16. Frontin. 2, 3, 15. 2, 13, 7. *Camers.*

§. 1 *Virium mutuarum documenta fecissent]* Alii dicerent 'virium mutuarum documenta dedissent:' forte sic Florus scripsit. *Græv. Ov. Met. I. 415.* 'Et documenta damus, qua simus origine nati.' Liv. xxv. 18. xxxii. 7. et omnes alii; non *facere*. Quid si tamen minori mutatione legamus *fuissent*? Cic. pro Rabir. Post. x. 'P. Rutilius, qui documentum fuit hominibus nostris virtutis, antiquitatis, prudentiæ.' Curt. v. 8. 'Quam versabilis fortuna sit, documentum ipse sum.' Liv. ix. 46. 'Nisi documentum sit adversus superbiam nobilitatis plebeie libertatis.' Et xxi. 19. Vid. Gron. iv. Obs. 1.

Pari rursus reverentia] Supr. 4, 2, 20. *Freinsh.* Recte Rupertus: Ut neuter populus in superiori conditione cansaque poneretur. Sed perperam addit: Quod in fœdere fiebat, cui hæc verba erant adscripta: Majestatem P. R. comiter conservanto. Nam fœdus, quo amicitia 'pari reverentia' integratur, est fœdus æquum. Sed in quo hæc formula additur, in eo inferior est is, qui hoc promittit. Cic. pro Balb. xvi. et Proculus l. 7. §. 1. D. de Capt. et Postlim. rev. Vid. Briss. iv. Form. p. 361. et seqq. P. Fab. i. Semestr. 7. et Salmas. ad Jus Att. et Rom. c. xxvi. Quærendum autem est, quo auctore Florus

dicat ab ipso Antonio rursus fœdus cum Parthis factum esse: de quo nihil ap. alios invenio. Dio xlix. 416. et Plut. Anton. scribunt, eum Parthis pacem obtulisse, si signa Romana et captivos clade Crassi captos redderent: sed hanc tantum simulationem fuisse, ut eos spe pacis deciperet, et imparatos opprimeret.

Integrata] Est a v. e.: aliæ, *integra:* quomodo tamen nullus Palatinorum. *Grut. Integra* nusquam est, nisi in Plantin. Stadii.

§. 2 *Sed immensa vanitas hominis]* Vanitas hominis potest esse, vanus homo; abstractum pro concreto, ut dicunt. Sed suspicor Florum hic quoque more suo exclamatione usum, et hæc ita concipienda esse: *Sed (immensa vanitas hominis!) dum....*

Titulorum] Tituli adscribebantur statuis. Vid. Ov. Epist. 2, 68. Sic Livius alicubi ex ejusmodi titulo de rebus nonnullorum disputat. Add. Marcellin. 242, 2. edit. Lindenbrog. Pulcre contra vanitatem titulorum Il Pastor Fido, act. 4. Choro: *Quel suon fastoso et vano! Quel inutil soggetto Di tusinghe, di titoli, ed inganno Ch'honor dal volgo insano Indegnamente e detto.* *Freinsh.*

Legi] Ita Pall. ita v. e. et sequentes. Vineti, *labi:* quod et ad oram Camertis: utrumque habeo quomodo defendam, arrideretque magis *labi*, si stabiliret id aliquis manuscriptorum. *Grut.* Vinetus edidit *labi*; sed de scriptura librorum suorum nihil monuit. Et credo eum non tam illos, quam vetustas quasdam Edd. sequutum: nam in Ber. et Sab. est *labi*. In s. o. et al. edd. *legi*, quod cur minus placuerit *Grutero*, quam *labi*, non intelligo.

Belli indictione] Quidam, *condictione:* alii, *conditione:* quæ scripturæ sunt Pall. Codicum: sed *indictione* verum est: quæ est N. lectio. *Salm. Indictione]* Sic v. e. seqq. omnes con-

dicione, quod et in Pal. 2. ac 3. sed non etiam 1. *Grut.* Salm. e Pal. 1. adnotarat *condictione*: e 2. *conditione*. *Conditione* etiam Ryck. Flor. Magl. et Fran. *conditione* Voss. 1. 2. Paullo ante iidem, Duisb. Voss. e. V. et P. *neque consilio*. Sed Fran. male nec *imaginaria quidem*.

Quasi hoc quoque ex arte ducis præriperet] Nec correctorum audaciam, nec vitium lectionis, quam illi substituerant, h. l. carpam: dicam tantum, ex vett. reponend. esse: *quasi hoc quoque ex arte ducis esset, obrepere, relicta repente Syria in Parthos impetum facit*. Deus bone! quanta diversitate καὶ τῆς λέξεως καὶ τῆς διαβολας. Hæc illi omnes perverterant: de sinceritate scripturæ, quam restitimus, nihil dicam, ne injuriam faciam iudicio eruditi lectoris. *Salm.* *Quasi hoc quoque ex arte ducis esset, obrepere*] Elegans hæc lectio debetur Pal. 1. ac 3. antea impressi, *quasi hoc quoque arte ducis præriperet*: quomodo et Pal. 2. sed tamen absque illis *arte ducis*. *Grut.* Aperta est sententia lectionis, quam probant Salm. et Gruterus. Quasi hoc quoque esset inter artes imperatorias, hostes fiducia pacis incautos fallere, et imparatos inopinantesque opprimere. *Obrepere, inrepere, et subrepere* sæpe habent significationem clandestinæ ac fraudulentæ molitionis. Vid. Bud. ad l. 29. D. de Leg. Cornel. de Fals. 'Si quis obrepserit Præsidi provinciae.' Barth. ad Claud. 1. in Eutrop. 146. ad Rutil. Itiner. 1. 305. et Schel. ad Hygin. de Castramet. in fin.

§. 3 *Quæ gens, præter armorum fiduciam*] Omnes, *Gens præter armorum fiduciam*, omisso, *Quæ*: et potest abesse. *Salm.* *Gens*] Sic o. Pall. et I. quidam: nam vetustissimus *Quæ gens*, minus bene. *Freinsh.* Sola v. e. hic depravata est.

Simulat trepidationem, et in campos fugam] Proprio quodam gentis hujus

instituto. Vid. Gebhard. ad illa Propertii, 2, 8, 54. 'Parthorum astutæ tela remissa fugæ:' (qui inibi doctissime explicatur; sensus tamen compertior etiam redderetur mutatis diphthongis in primam literam: *Parthorum astuta tela remissa fuga*:) et Bernecc. ad illa Justini, 41, 2, 7. 'Sæpe etiam fugam simulant, ut incautiores adversum vulnera insequentes habeant.' Hinc Virg. G. 3, 30. dixit: 'Fidentemque fuga Parthum, versisque sagittis.' Sidon. Carm. 7, 85. 'Vel cum diffugiunt, fugiendos tum mage Persas.' *Freinsh.* 'In campos' dicit, quia equitatus et arcus, quibus maxime pugnabant, inutiles erant in locis montanis. Vid. III. 11, 7. et Plut. in Crass. et Anton.

Cum subito nec magna hostium manus] Quomodo non magna hostium manus tanquam nimbus potuit erumpere, et duas legiones operire telis? lege: *cum subitanea et magna hostium manus*. Hoc et Lipsio succurrisse postea deprehendi, cum olim sic emendandum esse dixerit. Dein Lips. malebat: *cum fidem eo ipso fecisset*. Est hoc sane Latinus. *Græv.* Probat hanc conjecturam Ryckius; et speciem habet. Vulgata tamen defendi potest. Nam etsi fortassis hæc manus per se satis magna fuit; tamen Florus eam *non magnam* potuit dicere in comparatione 'totius exercitus' Parthici, et 'omnium copiarum,' cum quibus Rex ipse mox adfuturus erat, ut paullo post dicit. Et ita videbatur Perizonio. *Hostium* abest a Voss. 1. 2. et Fran. *Et jam* in Ryck. Regg. Duisb. et edd. vett. excepta Ald. erat etiam; quæ varietas obvia est. Pro et missis Heins. conjecerat *ita missis*. 'Manus erupit,' et 'operuerunt' dictum est, ut in Sall. Cat. xxiii. 'Pleraque nobilitas invidia æstuabat, et quasi pollui consilium credebant.' Add. supr. III. 5. 18. Mox Berol. in compara-

tionē; quod et ipsum defendi potest. Regg. Duisb. Fran. Voss. 1. 2. et v. e. ridicule in *comparationem gladii, qui in posterum*. Deinde Fran. *diei miserratio*. Reg. Q. Voss. 1. et 2. *dei mis*. Vana religio scribarum Christianorum.

§. 4 *Unus ex clade Crassiana*] Idem Vell. 2, 82, 4. 'Captivi cujusdam, sed Romani, consilio ac fide servatus: qui clade Crassiani exercitus captus, cum fortunam, non animum mutasset, accessit nocte ad stationem Romanam, prædixitque, ne destinatum iter peterent, sed diverso silvestrique pervaderent.' Plut. tamen, Anton. cap. 55. et exscriptor ejus, qui Apiani nomine circumfertur, (cum Apianus Plutarchi coetaneus, ne, si voluisset, quidem furta tam insignia potuisset impune facere;) *Mardum* quendam videntur hujus consilii auctorem laudare: sed videntur: omnino enim rescribend. pro ἀνὴρ τῷ γένει Μάρδος, ἀνὴρ τῷ γένει Μαρσός. Quod et seqq. firmant: 'morum Parthiorum ex diutino usu peritus:' nam hæc ipsa sunt indicio, loqui Plut. de captivo Crassiano, qui inter Parthos consederit: qua de re Horat. Carm. 3, 5. 'Milesne Crassi conjuge barbara Turpismaritus vixit? et hostium (Pro curia, inversique mores!) Consenuit socerorum in armis, Sub rege Medo, Marsus et Appulus?' Nam Parthi servis etiam utuntur in bellis suis. 'Denique' (verba Justin, 41, 2, 6.) 'Antonio bellum Parthis inferenti, cum l. m. equitum occurrerent, soli cccc. liberi fuere.' In eisd. Excerpt. Plutarchi, quæ snb Apiani nomine legi prædiximus, mendum insigne est, in hac ipsa historia, quod eadem opera tollemus. Editur: τὰς δὲ μηχανὰς ἐλόντες οἱ βάρβαροι διέφθειραν παμπόλλους, ἐν οἷς καὶ Πολέμων ἦν ὁ βασιλεὺς. *Machinis in potestatem suam redactis, barbari multos interfecerunt, et in his Polemonem regem*. Sed Polemon captus tantum

est, non occisus, hoc prælio; quod et Dio scribit, lib. 49. Supplend. igitur ex Plut. Ant. 51. τὰς δὲ μηχανὰς ἐλόντες οἱ βάρβαροι διέφθειραν. εἶλον δὲ παμπόλλους, ἐν οἷς καὶ Πολέμων ἦν ὁ βασιλεὺς. *Freinsh.* Si Plutarcho fides habenda est, Florus ea, quæ de clade in posterum diem imminente, et de consilio retro eundi dato scribit, ad arbitrium suum finxit.

Quum fidem ipso fecisset] Ryck. Pal. 2. Magl. Berol. Duisb. Fran. et v. e. *ipse*. *Eo ipso* etiam legi volebant Heins. Ryck. et Anna, quæ latinitatem hoc postulare scribit. Liv. tamen v. 43. 'Et ex agris per ipsos dies raptum omne[frumentum] Veios erat;' ubi plura hujusmodi e Liv. Cic. Curt. et hunc l. Flori adfert J. F. Gronovius, et ad Liv. xxi. 55. J. Gronovius, quem et vid. ad xxvi. 40. Sed ille dubitat, an hæc corrupta sint. Certe usitatius dixisset Florus *eo ipso*.

§. 5 *Peterentque montes*] Leonis *Tactica*, cap. 20, 189. *Freinsh.*

§. 6 *Quadam forte docti*] *Quadam forte quasi docti*: ita repono, de librorum auctoritate. *Salm.* *Quadam forte*] Sic recte Ryck. et alii libri meliores. *Quadam forte* est quodam casu. Suet. Tib. xi. 'Forte quodam in disponendo die.' Sic enim ibi legend. ostendi. *Græv.* *Forte* habent Naz. Pal. post. Ryck. quidam Vineti, Toll. Voss. 2. et Edd. B. P. et J. Ceteri s. et e. *sorte*. *Fors* et *sors* ubique permutantur. Vid. cl. Drakenb. ad Sil. xv. 105. Hic rectum est *forte*. Liv. i. 4. 'Forte quodam divinitus.' Et iii. 64. 'Forte quodam utili ad tempus.' Virg. Æn. i. 381. 'Forte sua Libycis tempestas adpulit oris.' Sed non intelligo, cur Florus dicat, Romanos *forte quodam quasi doctos* testudinem fecisse; cuius adversus tela faciendæ ratio et Romanis et Barbaris dudum cognita fuerat. Vid. Liv. xxviii. 2. et Lips. i. Poliorc. 5. Paullo ante Naz. ur-

guentibus, et II. 2. 21. Idem et Pall. urgebat. Vid. quos laudat Drakenb. ad Sil. VI. 265.

Procubuissent in genua] Testudine facta, quam latius describit Dio, lib. 49. p. 468. Meminit et Frontinus, 2, 3, 15. Vid. Stewechii notas ad Veget. 2, 16. *Freinsh.*

Inhibuit] *Inhibere tela.* Liv. xxx. 10. et Virg. *Æn.* XII. 693.

§. 7 *Romani quum*] Alio ordine Toll. Duisb. Fran. et v. e. rursus *quum se Romani*: et Ryck. *cum se rursus Romani.* *Mittere et emittere vocem* utrumque recte dicitur. Liv. xxx. 12. 'Si captivæ vocem supplicem mittere licet.' xxxv. 32. 'Qui vocem liberam mittere adversus Regis legatum auderent.' Et xl. 9. Curt. iv. 6. Phædr. iv. 10. ubi vid. cl. Burm. Sic 'mittere' et 'emittere tela.' Voss. ad Cæs. I. B. G. 25.

Vos victores fama gentium loquitur] Imo scribend. *vos victores gentium fama loquitur.* Quam sæpe 'victorem gentium' Populum vocat Romanum hic Auctor. *Salm. Fama gentium*] Haud alio positu Pal. 1. ac 3. at 2. *victores gentium fama loquitur.* Grut. Sic etiam Magl. et ita ediderat Grævius. *Famam loqui* pro, commemorare, celebrare, etiam alii dicunt. Vell. II. 93. 'Ut fama loquitur.' Vid. Stat. ad hoc Catulli c. LXIX. 42. 'Et facite hæc charta loquatur anus.'

Qui Parthorum tela fertis] Libri veteres, *fudistis.* Lego, *fugistis*: qui *Parthorum tela fugistis*: vulgatam lectionem, *fertis*, merito ferre non possum. *Salm. Fugistis*] Sic omnino Naz. ac Pal. 3. [et editio nostra vetus] nam 2. *fudistis*: inepte vulgo, *fertis.* Grut. Ryck. *qui Parthorum tela fugitis.* Unde vitio librariorum in aliis membranis *fudistis*, seu *fuditis.* Hiuc correctores formarunt *fertis.* Græv. *Fugistis* etiam Flor. Magl. Reg. Q, Voss. 3. et o. e. præter primam, in qua, et in cett. scriptis est vitiosum

illud *fertis.* In Reg. F tamen a secunda manu erat *fugitis.*

§. 8 *Quam ab hostibus clades*] Sequitur sum Mss. Vineti, quibus adstipulatur Pal. 2. et est hic Flori genius: alii libri *excepta* aut *accepta* inserunt, male. *Freinsh. Excepta clades Naz. Ryck. Berol. Duisb. Voss. et o. e. accepta* Pal. 1. *recepta* Flor. Adsentior *Freinshemio.* Cum Pal. 2. consentiunt Magl. Regg. et Fran. *Excepta* ante *Freinsh.* excluserant Edd. Plant. Stadii, et Elz. minor, ac deinde Grævius.

Infesta primum siti regio] Alter Pal. *Infesta primum sui regio quibusdam Salmacidis fluvius infestior novissime, qui jam ab invalidis et avide hauriebatur: pro tum quibusdam, optimus liber, cum quibusdam: totum locum ita conceptum velim: Infesta primum siti regio, quum quibusdam Salmacidis fluvius infestior novissime, qui jam ab invalidis et avide hauriebatur, quum etiam dulces noxiæ fierent.* Sed, ne quid dissimulem, non possum damnare, *novissimeque jam*, et verius puto esse: *tum quibusdam* etiam non mutem in *cum quibusdam*: aliter tamen omnes libri. *Salm.*

Salmacidis fluvius, &c.] Retinui lectionem usitatam, falsam tamen: nullum enim fluvium hoc nomine reperias; nam Ortelius, qui in Thesaurum Geographicum eum retulit, huius loci scriptura falsus est. Magis etiam illi, qui a fonte Salmacis hoc deductum putant: nam apparet, de salsis aquis simulque acidis loqui Auctorem, unde olim conjeceram pro *Salmacidis fluvius* legend. *salsis ac acidis fluvius.* Jam autem omnino veram esse puto Salmasii correctionem, qui h. loco, aliorumque Auctorum, quibus id vocis reperitur, legit *salinucidas*, voce ex sale et acido composita. Vide ipsum in Solin. p. 115. Distinctionem autem et sensum totius loci quod attinet, ita scriptum velim: *Infesta pri-*

mum siti regio, tum quibusdam salinacidis fluvii infestior: novissime, quum jam ab invalidis et avide hauriebantur, noxiæ etiam dulces fuere. Freinsh. *Tum quibusdam Salmacidis fluvius infestior*] Sic et Ryck. Sed legend. cum Salm. quibusdam salinacidis fluvius infestior. Salinacidis scilicet aquis, quæ salsæ erant et acidæ. Salinacida Latinis dicuntur quæ Græcis dicuntur ὀξυκαί, ὀξάλμυράι. Legitur hæc vox et ap. Plin. tam Veronensem, quam Valerianum, nec non Gariopontum aliosque: de ea vid. Viros magnos, Salm. in Exerc. Plinianis, et Reines. III. Var. Lect. c. 4. Græv.

§. 9 *Cum noxiæ etiam dulcis fieret*] Hic etiam correctores grassati sunt. Nam et triviales litterionum canones dictitant dicend. fuisse, *cum noxiæ etiam dulces fierent.* Ryck. *cum maxime quoque dulces fere.* Sed totus locus ex illius cod. vestigiis sic est rescribendus: *novissime, quia ab invalidis et avide hauriebantur, noxiæ quoque dulces fuere:* et sic fere Freinsh. Græv. Salm. ad Solin. p. 81. locum ita legit ac distinguit: *Infesta primum siti regio, tum quibusdam salinacidis: fluvius infestior novissime, qui jam ab invalidis et avide hauriebatur.* Gronov. ad Sen. III. Nat. Q. 2. *Infesta primum siti regio: tum quibusdam salinacidis fluvius infestior: novissime quæ jam ab invalidis et avide hauriebantur, noxiæ etiam dulces fuere.* Et sic edidit Grævius, nisi quod pro *quæ jam*, scripsit *quia*, sublato *jam* ex auctoritate Cod. Ryck. Præfero distinctionem Gronovii: nam 'novissime' melius retinetur in principio tertii membri; ut fere ubique, quum in pluribus rebus enumerandis his aliisque particulis ordinis utuntur Scriptores Latini. Ceterum quum hic mira, et quanta nusquam alibi, sit varietas scripturæ, mihi visum fuit eam omnem proponere, ut Viri docti et acuti considerent, an locus melius, quam adhuc factum fuit, coustitui possit. [At ea omnis in VV. LL.

(nisi quod pro '*dulcis fieret* Mss. Pall.' male exhibent, Fischero duce, '*dulces f. Mss. P.*') tibi, Lector, jam proposita est. Ad seqq. ergo properemus.]... Al. edd. vett. *dulces fuere*, quas sequutæ sunt Marneffiana et Plantin. Vinetus, Grut. et Freinsh. ex quibnsd. Mss. et ed. prima revocarunt *cum noxiæ etiam dulcis fieret.* In tanta discrepantia lectionis scriptæ et editæ totum locum ex Ed. Grævii exprimendum putavi; a qua jam ante in hoc solo discesserant Amstelodamenses, quod ante verba '*ab invalidis*' restituerant *jam.* Tum ante '*quibusdam*' est in plerisque scriptis, et usus sermonis Latini jubet dici *primum, tum* [non *cum*] *novissime.* Salinacidis habent aliquot Mss., et apertum est ex eo facillima mutatione literarum in in m factum fuisse *Salmacidis.* In voce *fluvius* nonnihil hæreo: nam quod fluvius '*quibusdam*' salinacidis aquis infestus fuisse dicitur, id non aliter accipi potest, quam eundem fluvium partim salinacidus, partim dulces, vel nno loco salinacidus, alio dulces aquas habuisse. Sed quum hoc parum credibile sit, non difficulter mihi persuaderet Tollius vocem *fluvius* a glossa esse, quod in exemplari suo scripserat, si ea vel in uno, sive scripto, sive edito libro desideraretur. Neque enim omnino improbabile esset, quum e salinacidis factum fuisset *salmacidis*, magistrum, qui Ov. IV. M. 285. et XV. 319. legerat, in margine scripsisse *fluvius*, pro, fons. Verum, quum omnes libri hanc vocem habeant, puto verum esse *fluvius*, quod in Magl. est, et Freinshemius conjecerat; in qua scriptura vox *infestior* refertur ad '*regio,*' æque ac præcedens '*Infesta.*' Nec multum obstat, quod Plutarchus tantum unum fluvium memorat: nam alii fortassis plures fuisse tradiderunt, vel Florus rem in majus, ut solet, auxit. Ad *novissime quia*, quod in solo Ryck. est, proxime accedit no-

*vissime qui in multis s. et v. e. sed jam ante 'ab invalidis' retinendum suadent plerique scripti et vett. Edd. Nec plane otiosum est. Nam Florus hoc dicit: Postquam a salinacidis ad dulces aquas pervenerant, has ideo iis noxias fuisse, quod fatigatione itiuersis, penuria commeatum, et potu salinacidarum jam invalidi, avidius eas bibebant. Hauriebatur forsitan accipi potest, quasi absolute positum, ut 'bibitur,' 'ambulator.' Sed nihil causæ est, cur e Regg. et conjectura Gronovii non præferend. sit hauriebantur. Cum ante 'noxia' videtur ortum esse e *fieret* et *fierent*, quæ locum habere, nisi eo inserto, non poterant. Verum plane turbat sensum, et abest a Naz. et plerisque edd. vett. *Dulces* scribi postulat, ac simul *fieret* respuit præcedens 'noxia.' *Fierent* quomodo huc conveniat, non intelligo: nam quemadmodum in præcedd. membris splendendum est *fuit*, ita hic requiritur *fuere*. Et eo ducunt *fiere* in Naz. et *fere* in Ryck. Si hoc non placet, pro eo e vestigiis scriptæ lectionis legi potest *fieri*, oratione infinita, pro finita, ut sæpe in Floro et aliis.*

Ardores] Sall. Jug. xviii. 'Gætuli sub sole magis, haud procul ab ardo-ribus.'

§. 10 *Vix tertia parte de sedecim legionibus reliqua*] Nimis exaggerare videtur cladem Antonii: nam Plut. Ant. cap. 66. et Exscriptor ejus, 'Viginti millia peditum, et quatuor equitum;' Velleius, 2, 82. 'Haud minus partem quartam militum, callo-num, servitiique, desideratam esse' scribunt. Idem xiii. tantum legiones Antonio tribuit. Pro nostro tamen Auctore stat Justinus, 42, 5, 3. 'Huic [Phrahati] Antonius bellum cum xvi. validissimis legionibus intulit:' quin et Plutarchus Antonio peditum Romanorum LX. M. fuisse dicit, qui numerus eo seculo xvi. circiter legiones expleverit. Vid. Lips. de Milit.

Rom. 2, 5. ut forsitan in Velleio reponendum sit ita xvi. pro xiii. *Freinsh.* Probant hanc emendationem Vossius et Boeclerus ad Vell. Sed Florus non valde exaggerare videtur cladem Antonii. Nam Plutarchus addit, eum deinde ex Armenia adulta jam hieme properantem insuper octo M. hominum amisisse.

Argentum ejus passim] Sic Mss. quamquam hoc non solum de argento Antonii factum, sed quicquid auri, argenti, pretiosi, fuit in toto ejus exercitu, id omne ab ipsis ejus militibus direptum est, et concisum; ipsique interfecti plerique qui haberent: ut Plut. Ant. cap. 64. et Appianus narrant. *Vinetus.* In quibusd. impressis omittitur vocula, *ejus*. *Freinsh.* Omittitur in Edd. B. S. et A. Sed Florus non bene digere tempora. Nam factum est in consternatione per noctem in exercitu orta, quum a noxiis illis salinacidis castra movissent. Plutarch. in Anton. De dolabr. Lips. 1. Poliorcet. ult.

A gladiatore suo] Multi rebus suis extremis mortem a servis flagitarunt; ut Albinus, ap. Capitolin. cap. ix. Cassius, et Brutus, supr. ubi vid. *Fr.* Hic rem nonnihil exaggerat. Vid. Plut. Anton.

Profugit in Syriam] *Perfugit in Syriam*, in melioribus et vetustioribus libris. *Salm.* *Perfugit in Syriam: ibi*] Est a Pal. 1. ac 3. Vulgati enim meliores *profugit in Syriam. ibique*: quæ enclitica ne quidem in 2. alii editi *profugit in Syriam, ubi*. *Grut.* *Ibique* Dnisb. Voss. et v. e. *ubi* Ryck. et cett. edd. *ibi* Regg. Toll. et Fran. sed non est in editis ante Stadian. Plantini, unde recepit *Freinsh.* ac deinde Græv. et Amst.

Qui evaserat] Vell. ii. 82. 'Fugam suam, quia vivus exierat, victoriam vocabat.' 'Victorem' etiam vocat Virg. viii. Æn. 686. ubi vid. Serv. et Cerd.

CAP. 1 Quæ hic scribuntur, ha-

bentur a Liv. 130. et tribus seqq. Late Plut. Antonio : Suet. Aug. cap. 17, et 18. Eutrop. 7, 2. Oros. 6, 17. Val. M. 3, 8, 81. August. Civ. 3, 30. Lactant. 2, 8. Lege quæ scribit Plin. 9, 35. 21, 3. 33, 3. Macrob. Saturn. 2, 13. Camers. Add. Vell. 2, 84. et Dion. lib. 50. in fin. *Freinsh.*

§. 1 *Per ambitum*] Ita v. e. et Pal. 1. quibus concordat et nostra : pro *interiret*, melius fortasse legcretur *interierat* : pendent hæc omnia ex dictis supr. 4, 9, 2. *Idem.* Ryck. *Furor Antonii quum ambitu Antonii non interiret.* Sane videtur hanc vocem postulare *interiret*. Hinc et Acidalius ad Vell. 11, 68. notavit *interibat* legendum esse. *Græv.* Acidal. ad Vell. non *interibat*, sed *interierat* legit, et melius, mea sententia, quam *interiret*, quod in o. s. et e. est. *Idem* omnino legi vult *quatinus*, quemadmodum etiam h. l. in Duisb. et Ald. est. Vid. ad 1. 5. 3.

Quasi bene gestis rebus] Terent. Adelph. v. 1. 'In ipsa turba, atque in peccato maximo...potasti, scelus, Quasi re bene gesta.' Justin. VIII, 3. et xxx. 1.

§. 2 *Ab ebrio imperatore*] Scribit Plin. 14, 22. M. Antonium hominem ebrium fuisse 'edito etiam volumine de sua ebrietate patrocinarj sibi ausum.' Camers. Ebriositas illa celeberrime ei exprobratur a Cic. Vide quæ Savaro notavit ad illa Sidonii, Car. 7, 95. 'Profugisque bibax Antonius armis.' Pulcerrime Seneca Epist. 83. circa fin. 'M. Antonium, magnum virum et ingenii nobilis, quæ alia res perdidit, et in externos mores ac vitia non Romana trajecit, quam ebrietas, nec minor vino [malim vini ac] Cleopatrarum amor?' *Freinsh.* Add. Heins. ad Vell. 11, 87.

Romanum imperium petit] Ov. M. 15, 826. 'Romanique ducis eonjunctæ Egyptia, tædæ Non bene fisa, cadet ; frustra que erit illa minata, Servitura suo Capitolia nostra Canopo.' Item

Delph. et Var. Clus.

F. 1, 710. *Idem* scribit Horatius Car. 1, 37. Propert. 2, 1. latius, 4, 6. Meminit Juv. 2, 107. Plura Virg. Æn. 8, 675. Camers. Desumpsisse autem videtur Florus ex illo Propertii, 3, 9, a Rubenio, Elect. 2, 2. correcto : 'Conjugii obscæni pretium Romana poposcit Mœnia, et addictos in sua jura patres.' *Freinsh.* Correxerat jam ante Passerat. ad Propert. l. d. ubi vid. Broekhus. qui et ibi, et ad Tibull. 1. 10, 33. ostendit 'pretium' sæpe dici pro mercede stupri. De imperio Rom. Cleopatrarum ab Antonio promisso, quod scribunt Florus et alii, fabulam esse, ex Antonii testamento natam, putabat Ryckius e Dione l. 421. 'Facilis,' pro eo, qui facile vinci potest, qui facilem de se victoriam dat, videndum est, an et alii dicant. Duisb. *felicior* : vid. 11, 6, 39.

§. 3 *Nominis, togæ, fascium, Oblitus*] Respexit ad illud Horatii : 'Anciliumque, nominis, et togæ, Oblitus.' Salm. Talis Gabinianorum militum descriptio ap. Cæs. 'Qui jam in consuetudinem Alexandrinæ vitæ atque licentiæ venerant, et nomen disciplinamque populi Rom. dedidicerant ;' Civ. 3, 110. *Freinsh.* [Observa *Anciliumque* supra pro *Anciliorum*, aut *Anciliorum et*.]

Totus in monstrum istud] Omnes libri, *totus ut monstrum illud* : legend. *totus in monstrum illud* : ut pro in supr. notavimus : sic *petitus* pro *penitus* : *utus* et *usus* pro *unus*. Salm. *Totus in monstrum illud*] Sic o. Pall. et ed. nostra vetus ; nisi quod etiam pro *in servant ut*. *Freinsh.*

Ut mente, ita animo quoque et cultu] Non video, cur h. l. debeat *animus* et *mens* opponi : potius legend. fuerit *amictu* ut seqq. volunt : *purpurea vestis ingentibus obstricta gemmis* : ad cultum refero ista alia : 'Aureum in manu baculum,' &c. Vult igitur : Eum mentem suam, qua patriæ caritatem, mores, disciplinam, pridem exnerat,

Flor.

3 X

etiam externis iudiciis, amictu nempe cultuque, testatum. *Freinsh. Mentem* et *animum* sæpe pro eod. dici vix negari potest. Servius ad Virg. vi. *Æn.* 11. 'Magnam cui mentem animumque Dclius inspirat,' ita scribit: 'Perissologia est: nam secundum Lucretium idem est *mens* et *animus*.' Respexit, credo, ad hæc Lucretii iii. 95. 'Primum animum dico, mentem quem sæpe vocamus, In quo consilium vitæ regimenque locatum est.' Cicero quoque multis locis eadem tribuit 'animo' et 'menti,' et iv. Acad. 39. e Xenocrate 'animum' definit 'mentem nullo corpore.' Coniunguntur etiam sæpe *mens* et *animus*. Cic. pro Arch. vi. 'Animum et mentem meam ipsa cogitatione hominum excellentium conformabam.' Cæs. vi. B. G. 5. 'Hac parte Galliæ pacata, totus et mente et animo in bellum Trevirorum et Ambiorigis insistit.' Gell. xi. 18. 'Furtum sine ulla quoque attractione fieri posse, sola mente atque animo, ut furtum fiat, annitente.' Catull. Carm. lxxv. vs. 69. 'Toto ex te pectore, Thesen, Toto animo, tota pendebat perdita mente.' Cæs. i. B. C. 21. Stat. ii. Silv. 1. 103. Claud. ii. in Rufin. 115. Et sic sæpe alii. In his interdum potest esse synonymia ex sententia Servii. Vid. Boecler. Chrestom. Terent. in *Animus*. Sed Florum, si in scriptura vulgata nihil est vitii, 'mentem' distinxisse ab 'animo' ostendunt ipsa verba, ut *mente, ita animo quoque*. Quod autem inter ea discrimen fecerit, mihi non satis liquet. Philosophi, et, ut puto, etiam alii, *mentem* vocant principem animi partem, in qua ratio, consilium, et iudicium inest; *animum* illam, in qua adfectus et appetitus. Vid. Cic. v. de Fin. 13. i. Tusc. 33. et i. Off. 28. Liv. xxxvii. 45. 'Animos, qui nostræ mentis sunt, eosdem in omni fortuna gessimus, gerimusque:' i. e. adfectus, qui rationi parent: nam

mens, i. e. ratio, præest, appetitus obtinuerat, ut scribit Cicero de Off. l. d. Sic 'mentem animi' sæpe dicunt Plautus, Lucretius, et alii: de quo Interpp. Catulli ad C. lxxvi. 4. et Lambin. ad Horat. i. Ep. 14. 8. Quapropter si Florus ipse h. l. 'mentem' ab 'animo' distinxit, non video, quæ alia in verbis illius possit esse sententia, quam Antonium, quum rebus suis ita consultum esse iudicasset, ut e cive Rom. Rex fieret, etiam ipso cultu animum regui cupidum ostendisse. Sed ne hoc quidem satis placet: nam ita Florus aliter fuerit usus voce *mente*, quam Cicero et alii, qui 'mentem' rectam rationem et consilium dicunt: at hoc iudicium Antonii pravum erat, et corruptum. Conjectura Freinshemii Broekhusio ad Propert. i. 13. 39. placuit; eamque etiam quodammodo confirmant verba Claudiani ii. in Rufin. 81. 'Mentemque palam testatur amictu.' Sed quum omnia, quæ deinde memorat Florus, una voce 'cultus' satis comprehendi possint, non adparet ratio, cur *amictum* et *cultum* coniungere voluerit. Perizonius in schedis ita scripserat: suspectum non sine causa *ad animo*, legend. fort. *mimo*. Simulabat quoque se et agebat Regem, insignia regni præferens, ut solent histriones et mimi, et ornabat se cultu regio. 'Cultus regius' erat purpurca vestis; 'mimus,' aureum in manu baculum et diadema. Sic supr. ii. 14. 3. pro 'Regium nomen animo quoque regio implevit,' Grævius rectissime legit *mimo*; nam sequitur paullo post 'imaginarius et scenicus Rex.' Nec enim vel ille vel Antonius erant Reges, sed pro Regibus se gerebant. Hanc conjecturam laudat eruditiss. Cannegieterus noster ad Avian. v. 9. Ego ideo non possum probare, quod non video cur 'mimus' debeat restringi ad aureum baculum et diadema, nec produci possit ad purpuream vestem, in qua

non minus erat mimus regius, quam in aureo baculo ac diademate; quemadmodum, quum in scena Reges aguntur, in his omnibus est minus regius. Si Florus scripsisset *mimo*, credo eum non additurum fuisse 'et cultu.'

Baculum] 'Baculum silvestre,' et 'agreste' ap. Ov. Vid. Heins. ad II. M. 681.

Ad latus acinace] N. *Acinacis*. *Aureum in manu baculum*: *ad latus acinaces*: ita legend. *Salm.* Duisb. Voss. 3. et v. e. vitiose *ac in acie*, quod *Salm.* in Naz. una voce *acinacie* scribi adnotarat.

Obstricta gemmis] Alter Pal. *obstructa*: *obstricta* retinemus. *Salm.* Eæ gemmæ in fibulis, ut interpretatur Salmasius, ad Spartian. Hadriano, cap. 10. Sive fortassis in ipsa purpura, ut hodieque moris est; quamvis verbum *obstricta* priorem potius interpretationem admittat. *Freinsh.*

Aderat] Ista vox omnino displicet; nihil tamen expedio, nisi forte legendum sit, *diadema, adoratio*: quæ a Persis in Alexandrum, ejusque successores, propagata est: et hoc verbum præcipue conveniret cultui, cujus modo facta mentio. *Idem.* Mihi non magis placet *aderat*, quam *Freinsheimio*. Nec tamen melius puto *adoratio*: nam existimo Florum non tam de veneratione Regum, quam de habitu et insignibus regiis agere, de quibus etiam ipse *Freinsh.* paullo ante interpretabatur vocem 'cultu.' *Aderat* abesse poterat: et forsitan factum est e voce præced. 'Frui' in re amorum dicuntur, qui potiuntur eo, quod amant. Terent. Ph. I. 3. 13. Donat. ad Terent. Eun. IV. 7. 46. Passerat. ad Propert. II. 9. 24. et Barth. ad Claud. I. in Eutrop. 366.

§. 4 *Ad primam*] Fallitur, si verum est, quod scribit Plut. in Anton. Cæsarem, quum jam in Græciam venisset Antonius, adhuc a plerisque ad bellum necessariis imparatum, et

magnitudine ac celeritate adparatus Antonii non mediocriter perturbatum fuisse. Pal. 2. perperam *venientibus bello*. Pers. III. 64. 'Venienti occurrere morbo.'

Leucadem insulam] Vett. *Leucadam*. *Leucada* pro, *Lencas*: ut 'Persida' pro, *Persis*; 'Elida' supra pro, *Elis*: 'Patentes Elidæ campos'; 'Chalcida' pro, *Chalcis*. Festus: 'Chalcidicum genus ædificii ab urbe Chalcida dictum': sic 'Tritonidæ', pro, *Tritonis Tritonidis*, ap. enmd. sic *Leucada Leucadæ*, pro, *Lencas Lencadis*. *Salm.* *Leucadem*] Hic *d* in *t* mutabat vetus cod. Est 'Lencas' nomen declinatum ut 'Pallas,' insula Epiri. Est ejusd. insulæ urbs 'Leucas,' et 'Leucas' quoque ejusd. loci promuntorium: si nihil mendi sit ap. Ptolemæum geographum. 'Leucata' vero, et 'Leucates,' idem illud 'Leucadis' insulæ promuntorium, mons, et petra: cujus genitivus casus est, *Æn.* 3, 374. 'Mox et Leucatae nimbose cacumina montis:' ac accusativus, 8, 677. 'Fervere Leueaten, auroque effulgere fluctus.' At ablativus ap. Liv. 26, 26, 1. 'Superato Leucate promuntorio:' et in Ausonii Cupidine cruci affixo: 'Et de nimbose saltum Leucate minatur.' Cujus obliqui ultimam vocalem quia corripit Poëta, videntur antiqui 'Leucates' declinasse, non solum ut 'Anehises,' verum etiam ut 'vates.' Hinc factum, ut hæsitaverim, *Leucaten* ne, an *Leucatem* hoc loco reponerem: quem casum accusandi librarius antiquus compendio ultimæ literæ sic contraxerat, *Leucalē*. Vinetus. Ap. Juv. 8, 241. ita scribitur: 'Quantum non Leucade, quantum Thessaliæ campis Octavius abstulit udo Cædibus assiduus gladio.' Plin. ita distinguit hæc loca: 'Egressos sinu Ambracio in Ionium, excepit Leucadium litus, promuntorium Leucates. Dein sinus, ac Lencadia ipsa peninsula;' 4, 1, 4. 'Leucadis' autem

mentio est in Indicis Arriani, 7, 7. *Freinsh.* Etiam Strabo et Ovid. insulam 'Leucadem' vocant, quæ Livio, Plinio, Melæ, et aliis est 'Leucadia,' cujus urbs 'Leucas,' promuntorium 'Leucates' et 'Leucata.' Vid. Salm. ad Solin. p. 503. et Cellar. II. Geog. 13. In Regg. priore loco erat *Leucatem*, ut in libris Vineti. Sed in Naz. Ryck. Toll. Duisb. Voss. 2. 3. Fran. Pal. 1. et ab emendatione 2. Edd. V. et B. *Leucadam*. Voss. 1. *Laucadam*. Posteriore Ryck. Edd. V. P. et J. *Leucatem*, Fran. *Laucaten*, Voss. 3. *Leucantem*. *Leucadam* rejicit Grævius snpr. ad II. 16. 3. Sunt tamen et alia hujusmodi, ut 'Croton' et 'Crotona' ap. Justin. xx. 4. 'Salamis' et 'Salamina' Serv. ad Virg. III. Æn. 8. et VIII. 159. Nec infrequens est gemina declinatio in adpellativis, ut 'cassis' 'cassida,' 'crater' 'cratera,' et alia multa ap. Reines. III. Var. Lect. 11. De iis quæ hic scribit Salmasius, vid. Heins. ad II. 12. 5. *Cornua* de extremitatibus promuntiorum etiam Liv. xxxvii, 11. 'Promuntoria, quæ cornibus objectis ab alto portum faciunt.'

§. 5 *Amplius*] Ob seqq. 'sed numerum magnitudo peusabat,' haud immerito dubites trajectory temere esse adverbia 'amplius' et 'minus,' scribendumque: *Nobis quadringentæ non minus naves: ducentæ non amplius hostium.* *Freinsh.* Plutarchus scribit Antonium habuisse naves pugnae idoneas non pauciores 500. Cæsarem 250. et Dio L. 430. classem Cæsaris et numero et magnitudine navium multo inferiorem fuisse Antoniana.

A senis in novenos] Imo a trinis in denos ut Plutarchus, Ant. cap. 83. anctor est: aut a quaternis ad denos, ut Dio, princ. lib. 51. videtur innuere: vel ut Strabo, lib. 7. p. 325. ab uno ad denos. Porro mirabilis certe earum navium moles exstitit; cum ordines illi sive gradus in altitudinem computentur, ut contra Baifium os-

tendit Scaliger, ad numerum Eusebianum 1230. Immanis autem illa 'navis, quam Ptolemæus Philopator fabricatus est, quadraginta ordinum, cclxxx. cubitorum longitudine; altitudine autem, usque ad summitatem puppis, duodequingaginta: nantis extra remiges quadringentis instructam; remigum quatuor millibus: adhæc milites armatos capiebat in foris et tabulato paullo minus tria millia.' Plut. Demetrio, cap. 59. et Athenæus, 5, 8. Posset autem ista classis Antonianæ descriptio, non etiam absurde, indui Hispanæ illi, quæ in spem occupandæ Augliæ comparata fuit, seculi superioris anno 88. *Freinsh.* Salmas. ad Jus Attic. et Rom. cap. xxxviii. p. 689. scribit, quod ad usum maris et belli attinet, vix majores, quam novem ordinum naves constructas et notas fuisse veteribus.

Turribus] De quibus vid. Meursium, in Lycophr. Cass. p. 341. f. Plin. 32, 1, 2. Sall. Incert. 5, 27. *Freinsh.* Et Scheff. II. de Mil. Nav. 5.

Tabulatis alleratæ] Ryck. *elevatæ*: dein: *adhæc ignibus jactis.* Græv.

Non sine gemitu maris, et labore ventorum] *Gemitum maris*, et mare *gemere* etiam alii dicunt. Virg. Æn. III. 555. 'Et gemitum ingentem pelagi, pulsataque saxa Audimus longe, fractasque ad litora voces.' Justin. IV. 1. 'Nunc hic fremitum ferventis æstus, nunc illic gemitum iu voraginem desidentis exaudias.' Petron. c. lxxxix. 'Qualis silenti nocte remorum sonus Longe refertur, quum premunt classes mare, Pulsumque marmor abiete imposita gemit.' Stat. III. Theb. 594. 'Tyrrheni gemitus salis.' Sed et *gemere* maxime ap. poëtas dicuntur, quæ vel ab onere imposito, vel a vehementi pulsu atque agitatione gravem sonum strepitumque edunt. Virg. XI. Æn. 138. 'Nec planstris cessant vectare gementibus ornos.' Georg. III. 133. 'Quum graviter tunsis gemit area frugibus.' Georg. IV. 173. 'Ge-

mit impositis incudibus Ætna.' Horat. i. C. 14. 5. 'Et malus celeri sanctius Africo Antennæque gemant.' Plin. ix. Ep. 26. 'Quum stridunt funes, curvatur arbor, gubernacula gemunt.' Vid. Cerd. ad Virg. vi. Æn. 413. viii. 451. ix. 709. et xi. 138. Neque tamen ex his efficitur, Grævium in Præfatione perperam damnassee ea, quæ hic scribit Florus, tamquam non solum præter modum tumida et κακόζηλα, verum etiam insana et naturæ repugnantia. Begerus quidem putat, in his nullam esse κακόζηλιαν, et Florum, metaphora ab animatis desumpta, quæ sub ingenti pondere gemunt, et in difficilibus laborant, recte ventis laborem et mari gemitum adscribere. Nam sic et Plinium 'Gubernacula gemunt,' et alios similia, quorum pleraque supra posita sunt, dixisse. Sed neque in plerisque eorum, quæ adfert, 'gemere' dicitur translatione ab iis, qui sub onere laborantes gemunt, sumpta; et in omnibus, excepto uno e Virg. Æn. v. 806. 'Gemerentque repleti amnes,' quod huc non pertinet, 'gemere' ponitur ea, qua dixi, significatione. In Flori verbis autem hæc sententia est: Nimiam molem navium Antonii mari gemitum expressisse, et ventis laborem adtulisse; quod ipsum tam κακόζηλον, et putidum ac stolidum est, ut sano homini vix in mentem venire possit. Nec vett. ita accipiunt 'gemitum maris,' sed pro sonitu et fremitu undarum ac fluctuum, ut ex iis, quæ adlata sunt, patet: quam figuram bene inlustrat Barth. ad Stat. l. d. scribens egregie a Statio dictum 'Gemitus salis:' 'nam maris sonitum magnum, longum, ac profundum nulli rei aptius, quam gemitui comparari posse.' Reprehendunt hunc locum Flori etiam Buchner. de Commut. Rat. Dic. i. 2. p. 28. et i. 11. 196. et Broekhus. ad Propert. iv. 6. 19. quorum illi hoc 'nimis adfectatum, et putide lascivius;' huic 'vix in de-

clamatore aliquo ferendum' videtur.

Ipsa moles exitio fuit] Vid. supr. 2, 2, 34. Sic, 4, 2, 49. Pompeio 'nulla res magis exitio fuit, quam ipsa exercitus magnitudo.' A talibus navibus, quæ propter molem inhabiles sunt, bellam comparationem mutuatur Curtius, in Persarum oratione ad Alexandrum, 4, 11, 8. 'Videsne ut navigia, quæ modum excedant, regi nequeant?' Prudenter Appuleii Apologia: 'Omnibus ad vitæ munia utendis, quidquid aptam moderationem supergreditur, oneri potius, quam usus, exuberat.' Freinsh.

§. 6 *Creverant*] Adsurgabant, adtollebantur. Vid. Ind. Curt. viii. 11. 'Petra modicis ac mollibus clivis in sublime fastigium crescit.' Lucan. iii. 534. ap. Salm. l. d. 'Ordine contentæ gemino crevisse liburnæ.' Berol. Duisb. et o. e. *nec amplius. Nec pro non*, ut interdum etiam alii.

Plures adortæ] Optimus liber scribit, *adoratæ*: supr. correctum, *adoratæ*: de hac voce alibi diximus. Salm. Scriptor B. Afr. xxi. 'Quas singulas scaphæ adversariorum complures adortæ.' Paulo ante Berol. Duisb. et v. e. *flexusque faciendos. Rectum est capiendos*. Vid. Gron. ad Liv. xxi. 5.

Cum rostris] Scribo, *tum rostris*: et ita distinguo: *singulas plures adortæ, missilibus simul, tum rostris, ad hoc ignibus actis, ad arbitrium dissipavere*. Salm. Fran. et v. e. ac nonnullæ e recentioribus *missilibus cum rostris*, quod etiam Amstelodamensibus placere potuit. Naves Antonii ictibus rostrorum a Cæsarianis laceratas fuisse falsum est, si Plutarchum et Dionem auctores sequimur. *Ad hæc edidit Grævius e Ryck. sic quoque Flor. Berol. et Regg.*

§. 7 *Naufragio belli facto*] Vid. i. 13. 19. ii. 2. 36. Berol. Duisb. et v. e. *male fracta*.

Toto mari ferebatur] Naz. liber cum utroque Pal. *ferebat* præferunt:

rectum puto: sic etiam distinguend. Quippe inmensa classis, naufragio belli facto, toto mari ferebat Arabum, Sabæorumque et mille aliarum gentium Asiæ spolia: purpuram aurumque in ripam assidue mota ventis maria revomebant: nihil distinctius hac distinctione, cuius nobis auctor fuit vetus scriptura. *Salm.* Pal. 1. ferebat Arabumque; neque aliter 2. nisi quod destituatur illo que: fieret facile ferebat Arabumque et Sabæorum, et mille aliarum gentium spolia. Sed res eodem redit: scripturaque prior remansit in Pal. 3. *Grut.* Quin ulterius opinor, eam ex Pal. 1. sententiam non quadrare, sed Florum velle spolia ista non classe, sed illa jam dissipata, incensa, mersa, mari fuisse lata, idque ea fluctibus jactata velut evomuisse. Nam de classe non posset dici, ferre eam spolia classicorum suorum; sed ea sunt spolia, quibus alios spoliavimus, ut li. 1. mare fecerat. Arabes autem, et Sabæi, erant in classe Antoniana. *Virg.* *Æn.* 8, 706. 'Omnis Arabs, omnes verterunt terga Sabæi.' *Freinsh.* *Ryck.* toto mari ferebat Arabumque et Sabæorum et mille aliarum gentium Asiæ spolia. Purpuram, aurumque: vidit et Salmas. Nam et Naz. et Pal. hanc lectionem ostendunt. Circumferebant toto mari in prælio fractæ naves Antonii res pretiosas, quas ex Arabia et Sabæis Ægypto vicinis secum Antonii milites portarant. Mallem tamen pro ferebant scribere spargebant, si libri suffragarentur. *Græv.* Pal. 2. qui Gruetero est tertius, in exemplari Salmasii habebat ferebatur. Et sic *Toll.* *Duisb.* *Voss.* et o. e. v. ferebat *Rcgg.* et *Fran.* *Grævius*, quum in omnibus Edd. ante eum fuisset ferebatur, edidit ferebat, et post eum Amstelodamenses: sed hi distinctione maxima post ferebat posita sententiam plane corruperant. Suspicio varietatem scripturæ ortam esse e duabus prioribus literis sequentis vocis 'Arabum,' ac probro cum *Freinsh.*

et *Perizon.* ferebatur. *Classis toto mari ferebatur*, i. e. dispersa erat, quum aliæ naves integræ, aliarum, quæ laceratæ erant, partes huc illuc ferrentur. *Vid.* *ii.* 2. 31. et 36. *Vell.* *ii.* 79. 'Longe majorem partem classis adorta adversa vis Africi laceravit ac distulit.' 'Ripas' hic pro litoribus poni adnotant *Freinsh.* in *Ind.* et *Græv.* *supr.* ad *ii.* 2. 31. Sic *Horat.* 3. C. 27. 23. 'Æquoris nigri fremitum, et trementes Verbere ripas.' Contra 'litus' pro ripa. *Vid.* *Serv.* et *Cerd.* ad *Virg.* *iii.* *Æn.* 390. *Serv.* ad *vii.* 798. et *Fr.* *Florid.* *Sabin.* 1. *Subcis.* *Lect.* 10.

§. 8 *Dux fugæ regina*] *Virg.* *i.* *Æn.* 364. 'Dux fœmina facti.' Sic auctor, sponsor, et alia. *Justin.* *vii.* 1. Capras 'cæptorum duces habiturus, quas regni habuerat auctores.' *Vid.* *Ind.* *Scalig.* ad *Fest.* v. *Auctor*, et *Perizon.* ad *Sanct.* 1. 7.

Cum aurea puppe] *Appianus*, in præf. inter opes Ægyptias fuisse dicit 'thalamegos auratis puppibus rostrisque, quas ad ostentationem in bello ipsi reges conscendebant, dccc.' Hoc vult *Virg.* *Æn.* 8, 677. his verbis: 'Auroque effulgere fluctus.' Et *Sidon.* *Carm.* 5, 466. istis: 'Fulvas onerata carinas.' *Freinsh.*

Veloque purpureo se in altum dedit] *Se delendum* putamus: nobis enim omnino παρέλκειν videtur: 'in altum dare,' quid sit, et quam recte dicatur, doctos non docebo: locus igitur hic ita debet legi: *Prima dux fugæ regina, cum aurea puppe, veloque purpureo, in altum dedit*: meliores etiam libri illud se non agnoscunt. *Salm.* *Se in altum dedit*] *Ryck.* *se in altum tulit*: non male. *Terent.* 'Huc te fer:' et similia alia. 'Dare in altum,' quod *Salmasius* vult, non legitur ap. scriptores antiquos, si recte memini: 'Dare vela in altum' sæpc. *Græv.* *Se* aberat a *Naz.* et *Voss.* 3. Nec *Jordanem* id agnoscere hic e *Grut.* scripserat *Freinsh.* ad notam *Salmasii*.

Est tamen in edito Jordani Vulcanii et ipsius Gruteri. Nec usquam alibi desideratur. Grævius et Amst. id e contextu, nescio ob quam causam, sustulerant. Cic. iv. Verr. 43. 'Dare se in fugam,' et xiv. Fam. 12. 'Dare se in viam.'

Instare vestigiis Cæsar] Cæsar victis hostibus misit partem classis ad Antouium persequendum, quæ re infecta rediit. Ipse in Græciam Asiamque profectus est, ac deinde Samum in liberna se contulit. Sed revocatus seditione militum media hieme in Italiam trajecit, ac Brundisii 27. dies moratus rursus in Asiam navigavit. Suet. Aug. xvii. Dio li. 445. seqq. Anna Florum hoc ex Horatii verbis i. C. 37. 16. 'Ab Italia volantem Remis adurgens' sumsisse, sed utrumque falli scribit. Sequitur patrem, adversus quem Horatium recte defendit Massonus in Vita Horatii, ad annum Poëtæ xxxv. et xxxvi. Addit Anna Florum etiam in eo falsum esse, quod Antonium in fuga mortuum, quum jam eaperetur, Cleopatram vero a Cæsare captam antequam in Ægyptum perveniret, putaverit. Sed in hoc quoque ab Horatio l. d. deceptum fuisse. Valde acutum cernit, quæ in Floro et Horatio videat, quorum ap. eos nec vola nec vestigium est. Nec magis intelligo, cur dicat falsum esse, quod de Parætonio ac Pelusio scribit Florus, 'prope manu tenebantur.' Nam utramque urbem nullo negotio captam fuisse constat e Dione li. 448. et seq. et Plut. in Anton.

§. 9 *Nec aperta in Oceanum fuga*] Naz. liber, *præparata in Oceanum fuga*: et quædam edd. ita legebant, et nobis magis placet, quam *aperta*. Salm. *Præparata*] Sic Pal. 1. et Jordanes, item ed. Camertis, aliæque. Pall. reliqui, sicut et Vineti Mss. *parata*. Debent autem primo casu hæc intelligi, referrique ad sequens illud 'profluere;' loquitur enim de machina-

tionem Cleopatram, quam exponit Plutarchus, Anton. cap. 89. Vetus editio Gruteri habebat, *aperta*. Freinsh. In Pal. 1. erat *neque parata*, in 2. *nec aperta*. Cum Naz. consentiunt Ryck. et edd. vett. præter primam. Cum Pal. 1. Regg. Flor. Magl. Voss. et Fran. Cum 2. Duisb. Berol. et v. e.

Cornua] Barth. ad Claud. Cons. Mall. Theod. 128. putat munitiones has a Floro 'cornua' vocari vel a situ et specie, vel quia essent anguli ac spatia prominentia. Posterius recte. Nam *cornua* dicuntur omnia extrema et prominentia. Liv. xxxv. 18. 'In duobus velut cornibus Græciæ, Nabin a Peloponneso concitaturum omnia, a Macedonia Philippum.' Solin. c. viii. de Italia: 'Ubi longius processit, in cornua duo scinditur, quorum alterum Ionium spectat æquor, alterum Siculum.' Sic *κέρας* ap. Græcos. Salm. ad Solin. p. 116.

Tentavit oculos] Vid. Freinsh. in Ind. Mox distinctionem maximam posni ante 'frustra,' auctore Gronovio ad Liv. xlii. 64. ubi 'frustra,' 'nequidquam,' 'falso,' sæpe ita poni ostendit. Add. Brant. ad Cæs. viii. B. G. 3.

Infra pudicitiam principis fuit] Fortean melius, *principi fuit*: alter Pal. *Cæsari fuit*. Salm. Pal. 2. *intra pud. Cæsaris fuit*: 3. *int. pud. principi fuit*: an forte fuit? *intra pudicitiam fuit*, omissa voce intermedia. Gruter. Ut 'intra gloriam' supr. 1, 3, 5. Freinsh. Voss. 1. *inter*, 3. *infra*, alii o. s. et e. etiam recentiores, *intra* habent, nec in ullo edito inveni *infra* ante Elzevirios: quod tamen jam ante erat in Sarisber. iii. 10. cujus locum observaverat Tollius. Pro *Principis* etiam Reg. F, Magl. Berol. Duisb. Fran. Voss. 3. et v. e. *Cæsaris*. Est glossa, ut non immerito videbatur Tollio, quæ locum veræ scripturæ occupavit. 'Pudicitiam' Cæsaris Florus dicit pro castitate et continentia a re Venerea. Sed ap. vett. 'pudicus' et

‘impudicus,’ ‘pudicitia’ et ‘impudicitia’ significationem patiendi habent. Et cum hi mares ‘pudicos’ esse, vel ‘pudicitiam servare’ dicunt, significant eos non excipere corpore suo libidinem aliorum, sive non esse cinædos; quum ‘impudicos’ vocant, eos muliebria pati. ‘Libido’ autem et ‘libidinosus’ quum de maribus dicuntur, eorum sunt, qui agunt. Ita Cic. Liv. Sall. et alii. Vid. Lambin. ad Horat. l. Epist. 16. 36. et Torrent. ad Suet. Aug. xxxiv. Sic Suet. quum Cæs. xlix. dixisset: ‘Pudicitia ejus famam nihil præter Nicomedis contubernium læsit,’ mox cap. seq. de ‘libidine’ illius agit. Et similiter Aug. lxxviii. et lxxix. Itaque non sine ratione Scioppius Infam. Fam. p. 85. reprehendit Stradam, quod is scripserat ‘Granvellanum provinciam rexisse minore pudicitia cura, quam senem decebat.’ i. e. ut vett. loquuntur, in ea muliebria passum fuisse. Nec Borrichius pro Strad. xvii. recte percepit mentem Scioppii, quasi putaverit ‘impudicitiam’ tantum viro- rum esse, non feminarum. Tamen *pudicitiam* eadem significatione, qua Florus Cæsari, Annibali tribuit Justin. xxxii. ‘Pudicitiam eum tantam inter tot captivas habuisse, ut in Africa natum quivis negaret.’ Et Val. M. *impudicitiam* viri pro libidine dicit vi. 7. 1. ‘Africani prioris uxor tantæ fuit comitatis et patientiæ, ut, quum sciret viro suo ancillulam ex suis gratam esse, dissimulaverit, ne domitorem orbis Africani impudicitia reum ageret.’ Quamquam ibi Lipsius ex *impatientiæ*, quod est in quibusdam Mss. faciebat *impotentia*.

§. 10 *Servarique se triumpho vidit*] Recte vidit: Cæsar enim omnibus modis id contendebat: eaque re sollicitè custodiri jusserat, ne sibi manus inferret: quin etiam cum illa custodes fefellisset, ‘Pysillos admovit, qui venenum ac virus exsugerent.’ Suet. Aug. 17, 10. Pysillis enim hoc tri-

buunt auctores. Strabo, lib. 17. p. 560. Tzetzes Chil. 4. vs. 438. Antigonus, Mirabil. Narrat. 19. Arnob. lib. 1. p. 83. et quos notavit Bernecc. ad Suet. locum. In eadem historia Varronem insigniter corruptum emendo: locus est ex lib. 1. Rerum Humanarum, citatus a Prisciano, lib. 10. ‘Ut habent farii, qui vocantur *ῥφιογενεῖς*; et in Africa Pysilli, quorum opligenistum arbitrantur suppositum esse aliquem in stirpe, si admoveant, ut pungat colubra, cum pupugerit, si de genere sit vivere: si non sit mori.’ Scribo: *Ut habent Parii, qui vocantur ῥφιογενεῖς, et in Africa Pysilli: quorum ῥφιογενεῖς, cum arbitrantur suppositum esse aliquem in stirpe, sic admoveant, ut pungat, colubram: cum pupugerit, si de genere sit, vivere; si non sit, mori.* Parii ex insula *Paro*, quomodo ap. Plin. 28, 3. est in Turnebiano cod. pro quo alii male retinent *Cypro*. Sed hi etiam *Pharii* scribuntur ap. aliquos, ut *Phalantus*, et *Palantus*, *Zophyrus*, et *Zopyrus* (vid. Bongarsii et Bernecceri notam, ad Justin. 1, 10, 15.): unde alii male *farii*. Strabo non ab insula ‘Pharo,’ sed ab urbe Troadis ‘Phario,’ deducit istos *Pharios τοὺς ῥφιογενεῖς*, lib. xiii. p. 405, 1. Vid. etiam Zonaram, tom. 1. p. 161. p. ex quo firmatur emendatio Varronis. Freinsh.

In Mausoleum se recepit: ubi maximos] Reponenda scriptura Naz. Cod. *In Mausoleum se recipit: ibi maximos, ut solebat, induta cultus.* Salm. *Recipit: ibi*] Sic Pal. 1. ac 2. vulgati *recipit: ubi*. Sed illud *ubi* respuit item v. e. et Pal. 3. *Grut.* Nostra vetus ed. consentit Pall. prioribus. Freinsh. Salm. e Pal. 2. scripserat, *maximos indi ut solebat inducta cultus*.

Sepulcra regum sic vocant] Sc. hoc ignorabatur Flori ævo; aut ita solent historici verbis suis interpretationes addere? Freinsh. Jord. *in mausoleum se regum recepit*. Ut in Suet. Vesp. xxiii. ‘Mausoleum Cæsarum.’

§. 11 *Maximos, ut solebat, induta cultus*] Hæc etiam verba, *ut solebat*, suppositicia censeo, inserta ab aliquo, qui de solenni Cleopatrarum fastu inaniverat. Sed ejicienda sunt, ut Auctor sibi constet, qui morem potius moriturorum, quam Cleopatrarum exprimere voluit. Antiquitus enim solatium quoddam mortis habebatur, in pretiosissimis vestibus mori, et ita quasi ad tumulum componi; quem morem Dominus etiam noster non damnassee videtur: unctus enim a muliere, discipulis indignantibus, inquit: 'Prævenit ungere corpus meum in sepulturam.' Ap. Ælian. 3, 24. 'Xenophonti curæ fuit, ut haberet arma pulcra et expolita. Aiebat enim, si vicisset hostes, elegantissimo quoque se ornatu dignum esse: et si vitam amitteret in prælio, cum quodam decore appariturnum in armatura splendida. Nam hæc esse strenuo et forti viro ornamenta sepulcralia, quæ revera ipsum ornent.' Add. supr. 1, 13, 10. Sic etiam Cræso in pyram imposito congestæ sunt vestes pretiosæ, &c. Nic. Damasc. in Excerpt. Vales. p. 458. m. Sed profana exempla plura collegerunt Viri clarissimi, Kirchmannus, de Funeribus Rom. 1, 10. Valens Acidalius, ad Curt. 5, 9. et Bernccerus ad Justin. 14, 6, 9. e. *Freinsh.* Eadem *παρενθήκη* suspecta est III. 3. 19.

Differto odoribus solio] More externorum regum. Tac. 16, 6, 3. de Poppæa Neronis: 'Corpus non igni abolitum, ut Romanus mos: sed regum externorum consuetudine differtum odoribus conditur.' Sic, Alexandro mortuo, Ægyptii Chaldæique 'purgare corpus, repletumque est odoribus aureum solium,' (sic enim distinguend. vel ex Flori loco constat) 'et capiti adjecta fortunæ ejus insignia.' 'Solium' ponitur his locis pro loculo, ubi mortui conduntur: sicut et ap. Plin. 35, 12, 13. in antiquioribus quidem libris, et Curtium, 10, 1, 32. *Fr.*

Add. Torrent. ad Suet. Ner. L. Salm. ad Solin. p. 848.

Quasi somno soluta] Scripti omnes, *sic morte quasi soluta est*: et prorsus ita legend. existimo. *Salm.* Sic etiam plerique alii s. et e. A Voss. et v. e. absunt verba *sic morte*, et *est*. Sed et in Duisb. desiderantur illa *sic morte*. Græv. addiderat *sic* et *est*, quæ non legebantur in Edd. recentioribus, quarum aliæ omiserant *sic morte* et *est*, aliæ tantum *est*. Amstelodamenses deinde rursus detraxerunt *est*. *Solvi* pro mori dicunt multi. Inf. c. 12. 42. Petron. cx1. 'Quid proderit hoc tibi, si soluta inedia fueris?' Adi Serv. et alios in Virg. iv. G. 226. et Donat. ad iv. Æn. 703. Passerat. ad Prop. II. 9. 39. et iv. 6. 35. Barth. ad Claud. 1. Epigr. 101. et ad Rutil. 1. 139. Similiter Græcis *λύειν* et *λύσις* de morte. Vid. German. ad Virg. iv. Æn. 695. et XII. 951. *Solvi somno* alibi dicuntur, qui expergiscuntur. Cic. Somn. Scip. ix. 'Ego somno solutus sum.' Sed recte hunc l. exponit Schult. ad Sen. 1. Cohtrov. languit, defecitque, quum moreretur, quasi laberetur in somnum. Nam *solvi somno* etiam dicuntur, qui somno opprimuntur. Liv. v. 45. 'Nuda corpora et soluta somno trucidantur.' Virg. iv. Æn. 529. 'Neque umquam Solvitur in somnos.'

CAP. 12 Quæ hoc ult. cap. scribit Florus, habentur compendiose a Suet. Aug. 20. et 21. Liv. lib. 132. et seqq. Eutrop. 7, 2. et seqq. Oros. 6, 17. ac deinceps. Quas gentes Augustus devicit, enumerat Virgilius in fine Æn. 8. Item Ov. Met. 15, 129. Lege quæ scribit secundo Tristium. Horat. Carm. 4, 14, et 15. Appianus, in eo libro, qui Illyricus inscribitur, circa medium, enumerat gentes, quas Augustus subegit. Lege Sext. Ruffum. *Camers.*

§. 1 *Districto circa mala sua imperio*] Vid. supr. 3, 5, 4. *Freinsh.*

§. 2 *Nova quippe pax, &c.*] 'Cru-

dum adhuc servitium' appellat Tacitus, 1, 8, 11. Consimilis est huic Alexandri sententia, ap. Curt. 6, 3. 6. 'In novo, et (si verum fateri volumus) precario imperio, adhuc jugum ejus rigida cervice subeuntibus barbaris, tempore opus est, dum mitioribus ingeniis imbuantur [al. *imbuuntur*; et mox, *permulcet*], et efferatos mollior consuetudo permulceat,' quæque ibi sequuntur alia. Tiberius 'populum per tot annos molliter habitum, nondum audebat ad duriora vertere,' Tac. H. 1, 54, 4 'Illyriorum nationes, ingenio feroces, et servitutis insuetæ, impositum nuper jugum excutere tentabant,' Supplem. Curt. 1, 5, 18. Add. Tac. H. 4, 17, 8. et Piccart. Observ. Polit. Decad. VIII. cap. 11. Hinc explices illa Suetonii, Vespas. 7, 4. 'Auctoritas quædam et majestas, velut inopinato et adhuc novo principi deerat.' Item illud Tac. Agr. 13, 1. Britanni 'domiti ut pareant, nondum ut serviant.' Sic Noster, inf. n. 30. *Idem*.

Tumidæ] Metaphoram esse a jumentis, quæ primum domantur, quorum colla ex insolentia ab imposito jugo tument et inflantur, adnotabant Ryck. et Perizon. Paulo post Ryck. Magl. Berol. Duisb. Fran. Voss. 1. 2. et v. e. et mox n. 6. iidem, exceptis Voss. cum Regg. *Illyrici*. Vid. supr. II. 5. 1. Pro *Mysi* in vet. quibusdam esse *Mæsii* hic scripserat Salm. 'Mæsi' Oros. VI. 21. et ejus exscriptor Freculph. I. 7. 16. V. inf. n. 13. *Dalmatæ* hic et n. 10. in Naz. erant *Delmatæ*. Ita sæpe in Nummis, Inscriptionibus, et Mss. Vid. Cellar. II. Geog. 8. Græv. ad Suet. Aug. XX. et Claud. XIII. et Gorium ad Inscript. Donianas VI. 33.

§. 3 *Ad Septentrionem conversa plaga ferocius ferme agebat; Norici, Illyrii, Pannonii*] N. Heins. *Ad Septentrionem conversa plaga ferocius fere agebant Norici, Illyrii, Pannonii*: pro: In plaga ad Septentrionem conversa ferocius

agebant illi populi. Græv.

§. 4 *Noricis animos dabant Alpes*] Scriptum in optimo Cod. *Noricis animos Alpes dabant et in nives bellum non posset ascendere*: scribendum conjicio: *ac si in nives bellum non posset ascendere*: particulæ *et, ac*, invicem crebro mutantur. Salm.

Quo bellum non posset adscendere] Noricos autem quod attinet, cogitandum illis fuit, 'nihil tam alte naturam constituisse, quo virtus non posset eniti.' sicut Alexander ait ap. Curt. 7, 11, 10. *Freinsh.*

Omnes illius cardinis populos] Expeditionis hujus meminerunt Vell. 2, 95. Strabo, fine lib. 4. Horat. C. 4, 4, et 14. *Idem*.

Brennos, Senones] Pal. 3. *Brennos, Sennos*: 2. *Berenos, Scennos*. 1. *Breunos, Scennos*. Grut. Eandem in prioris populi nomine diversitatem notavit Casaub. in Suet. Tib. 9, 6. *Freinsh.* *Brennos, Sennones*] 'Brennus' nobilis est; sed *Brenni* nulli sunt in orbe terrarum: legend. *Breuni*. Hi sunt in Vindelico, Horatio, Straboni, Plinio commemorati; *Senones* frustra quoque in Germania aut ap. Vindelicos quæras: legend. *Semnones*, quos tamen Tiberium subegisse narrat Vell. II. 106. Vid. de his Cluver. III. de Germ. Antiqua c. 24. H. Valesius tamen, Vir summus, ad Dionis Cocceiani Excerpta, malit legere *Cennos*, quia Gruterus in Mss. Pall. invenit *Seonnes*, et quia Jornandes, qui Florum compilarit, scripserit *Cennos*, id retinendum putat. Verum ego nulus dubito *Seonnes* corruptum esse ex *Semnones*, ut ostendi, transpositis literis, et *m* mutato in *n*, ut sæpe factum. Græv. *Breunos* et hic, et in Horatio IV. C. 14. 11. legunt plerique. Vid. Cellar. II. Geog. Ant. 7. Interpp. Horatii I. d. et hic Rnpertum. *Seonnes* in animadversione Grævii sunt a typographis. Hos *Cennos* ab Jordane vocari scribit quidem Valesius I. d. p. 110. Sed ita fortassis est in Mss.

vel aliis Edd. Jordanis. Nam Vulcanius et Gruterus ediderunt *Senones*. *Semnonnes* hic etiam legebant Gerh. ac Dionys. Vossii, et Puteanus ad Vell. Si hoc rectum est, Florus erravit, qui hos inter Noricos et Alpinas gentes ponat. Nam Semnonum sedes ad Albin fuisse dicit Velleius. Et Tacitus eos inter Suevos numerat II. A. 45. et G. XXXIX. ubi vid. Lips. et Cellar. II. Geog. 5. Rupertus legit *Vennones*. Hos inter Alpinas gentes fuisse ostendit idem Cellar. II. 7. Tollius ex Horat. l. d. conjiciebat *Genauos*. Sed ibi quoque valde variat scriptura; nec facile quidquam certi de his statui posse arbitror, nominibus harum gentium, quæ tum quoque satis obscuræ fuerunt, dudum una cum ipsis abolitis. Mox *Claudius* abest a Regg. Voss. 1. 2. Fran. Voss. 1. *perpacavit sed Cæsar Augustus*. Qui codd. Regg. cum Edit. Grævii contulerat, scripserat adde *Cæsar Augustus*, ex conjectura, puto.

§. 5 *Quæ fuerit callidarum gentium feritas*] Vocem illam *callidarum* non immerito suspectam habemus: nihil enim minus convenit barbaris et feris gentibus, quam calliditas; et, si maxime conveniret, quorsum ejus calliditatis mentio, h. quidem l. cum nihil sequatur aut callide aut dolose ab illis factum, sed meræ feritatis et barbariæ facinus? Suspicionem nostram auxit optimus liber, in quo reperti *albidarum gentium*: hoc quid sit, equidem nescio: forte scribendum sit, *Alpicarum gentium*. *Alpicus* autem, et *Cisalpicus*, et *Transalpicus*, in notis Tironis et Senecæ legitur: *c* et *t* sæpe invicem mutant: rursus *t* et *d*: qui melius aliquid habebit, in medium illud proferat, ut optime tam de se, quam de nobis, mereatur. *Salm.* Salmasius multis disputat has gentes barbaras fuisse et incultas, non callidas. Naz. et Ryck. *albidarum gentium*. Hinc N. Heins. *validarum gentium*. Sic inf. h. capite: 'Duæ validissimæ

gentes Cantabri et Astures:' et sæpius alias: hoc et Lipsio placebat. Salmasius *Alpicarum gentium* rescribend. censet. Quæ vox non solum in notis Tyronis reperitur, sed et in elegantissima Inscriptione antiqua in Allobrogibus inventa, quam mecum communicavit amicus:

SYLVANE. SACRA. SEMILCUSE. FRAXINO.
ET. HUJUS. ALTI. SUMME. CUSTOS. HORTULI.
TIBI. HASCE. GRATES. DEDICAMUS. MUSICAS.
QUOD. NOS. PER. ARVA. PERQUE. MONTES. ALPICOS.
TUIQUE. LUCI. SUAVEOLENTIS. HOSPITES.
DUM. JUS. GUBERNO. REMQUE. FUNGOR. CAESARUM.
TUO. FAVORE. PROPERANTI. SOSPI-TAS.
TU. ME. MEOSQUE. REDUCES. ROMAM. SISTITO.
DAQUE. ITALA. RURA. TE. COLAMUS. PRAESIDE.
EGO. JAM. DICABO. MILLE. MAGNAS. ARBORES.
T. POMPONII. VICTORIS. PROC. AUGUSTO. T.

In vs. 7. nescio descriptoris an marmorarii culpa scriptum sit, *tuo favore properanti*, pro *tuo favore prosperanti*. Græv. 'Alpicus' etiam in C. Nep. Hannib. III. esse hic scripserat Salmasius. Jordanes habet *Alpinarum*. Tollius vel *Alpicarum* vel *rabidarum* legend. putabat. Freinslemius ad verba Salmasii, 'quam calliditas,' adnotaverat. Vid. tamen Vell. II. 118. 1. et Nostr. supr. III. 4. 3. et III. 9. 7.

Mulieres] Immane hoc factum, non Alpinis feminis, sed Cheruscis, Suevis, Sicambriis, tribuit Orosius, 6, 21. *Freinsl.*

Adflictos humo] N. *adflictos humano*: ad oram libri eadem manu emendatum, *adflictos inhumane*: posset et legi, *afflictos sua manu*: sed nihil necesse

est: nam *humo* rectum est. *Salm.* N. Heinsius: *Adflictos humi* dicerent melioris ævi scriptores. *Naz.* *adflictos humano.* Puto *adflictos humi* (*immense!*) *in ora militum adversa miserunt:* et sane pro genio *Flori.* *Græv.* *Jordan.* *afflictos humi.* *Oros.* et *Freculph.* *collisos humi.* *Adfligere humo* damnat etiam *Torrent.* ad *Horat.* II. S. 2. 79. Tuentur contra *ibid.* *Lambinus* e *Val. M.* IX. 2. 4. et *Bentleius* ex *Auctore Octaviæ* 685. et ex h. l. *Flori:* iidemque in *Horatio* ediderunt, 'Atque adfligit humo divinæ particulam auræ.' *Humo* hic quoque legit *Gronov.* IV. Obs. 8. et probasse videtur *Broekhus.* ad *Propert.* III. 11. 53. ubi et inlustrat phrasin 'in ora.'

§. 6 *Ad quædam quasi claustra*] Ineptæ lectio, et falsa: scribo: *imasque valles earum, ac quædam quasi claustra custodiunt, abruptis torrentibus impliciti:* *imæ* valles *Alpium* sunt quasi pro claustris illis barbaris gentibus, propter bene emendasse testes erunt optimæ membranæ, quæ habent, et *quædam quasi claustra.* *Salm.* *Ad quædam quasi claustra*] Sic et *Pal.* 2. nam 3. *ad quædam claustra,* sine illo quasi: at 1. et *quædam,* cui ultimo suus item sensus, nisi fuit potius *ut quædam,* aut *et quidem.* *Grut.* *Ryck.* et *Pal.* 1. et *quædam quasi claustra custodiunt.* *Pal.* 3. *ad quædam claustra custodiunt.* Scribend. videtur: *imasque valles earum, quædam quasi claustra, custodiunt.* *Græv.* *Freinsh.* ad adnotationem *Gruteri* addiderat etiam in sua ed. vet. esse *et quædam.* *Ad quædam quasi* *Reg. F.* *Duisb.* *Fran.* *Voss.* et v. e. *ac quædam quasi* *Toll.* et *quædam quasi* ceteræ edd. etiam *Camertis* et *Stadii.* *Reg. Q.* *valles earum quædam quasi,* ut coniecerat *Grævius.* *Vinetus* edidit *ad quædam;* fortassis quod ita invenerat in libris suis. Et ita post eum *Grut.* et *Freinsh.* in quo nullus sensus est. Itaque *Anna,* *Grævius* et *Amst.* re-

ceperunt conjecturam *Salmasii.* Non video cur recedendum sit a scriptis et edd. quæ habent *et:* quod credibile est eos, qui olim hunc scriptorem ediderunt, in Mss. suis invenisse. Nam facilius iis fuisset ex *ad* facere *ac,* quam *et.*

Fierique pontes imperavit] *Fierique pontem et aquis imperavit,* *Pal.* uterque, quibus consentit prisca editio, quam in consilium adhibuit nunquam satis laudatus *Vir Janns Gruterus:* de qua scriptura nihil aliud dicere possumus, quam quod vix mereatur adlini chartis, cum manifestum vitium ostendat; illi vero sese simul et veritatem torquebunt, qui aliquid ex ea boni eruere periculum facient. *Salm.* *Fierique pontes imperavit*] Ita Mss. *Vineti* et *Pal.* 1. at enim vet. edd. attexunt *fierique pontes et aquis imperavit:* quod et in *Pal.* 2. nam 3. *pontem et aquis imperavit.* *Grut.* Ceterum dissensum hac de re auctorum, et quomodo conciliari possint, disce a *Casaub.* et *Bernecc.* in *Suet.* Aug. 20, 2. *Freinsh.* Mss. *fierique pontem et aquis imperavit:* an, *fierique pontem c* *cratibus imperavit?* De tali ponte videndus inter alios *Lucanus* lib. v. vs. 111. E *cratibus* enim naves quandoque texebantur. Hæc *Viri* illustris *N. Heinsii* de h. l. est sententia. *Græv.* *Regg.* *Voss.* et *Fran.* quoque *pontes imperavit,* ut *Naz.* et libri *Vineti.* *Ryck.* *potentem imperavit,* pro *pontem.* *Toll.* *Duisb.* et v. e. *pontes et aquis imperavit.* *Is.* *Vossius* coniecerat *pontes e tabulis.* *Jordanes,* *pontem, unde aquam transiret, fieri imperavit.* Sed is hoc, ut sæpe, de suo potuit addidisse interpretandi causa, quum ex eo, quod *Florus* mox aquarum mentionem facit, existimasset de ponte in fluvio facto agi. Si verba *et aquis* tollenda sunt, difficile est divinare, unde ea huc venerint. Sed suspicio adferri potest, scribam, quum ea posuisset post 'pontes,' omissis iis, quæ in medio sunt, mox animad-

verso errore maluisse illa non suo loco scripta relinquere, quam litura Codicem suum deformare, ac deinde errorem illum per alia exemplaria propagatum fuisse: cujusmodi nonnulla peccata scribarum etiam in Pandecte Florentino deprehendisse puto Brenkmannum nostrum. Eodemque pertinet quod paullo post n. 14. in Cod. Ryck. est: *Unus ducum ante aciem imolato equo concepere votum postulato silentio*. Nam et is verba *imolato equo concepere votum*, quæ sunt in seqq. ibi reliquerat. Sed hujus facilius lapsus fuit propter verba ‘ante aciem.’ Quomodo autem Florus conciliari possit cum aliis, qui hoc non de pontibus in fluvio factis, sed de obsidionalibus, per quos e turribus in muros Urbis obsessæ transibatur, tradiderunt, non docent Casaub. et Bernecc. ad Suet. sed Florum hæc aliter atque illos narrare dicunt. Mihi verosimile videtur, Florum, quod ap. alios de pontibus legerat, perperam accepisse de pontibus, quos Cæsar fluvio imponi jusserit. Mox in verbis *Hic se et aquis et hoste turbantibus* non adsequor vim pronomini *se*; et vellem abesset, si paterentur libri. Petron. xvi. ‘Cujus vos ante sacram cryptam turbastis.’ Nam etsi quis *se* pro relativo, enm, nempe Cæsarem, positum putet, tamen non valde bona erit sententia. Jordanes: *Dumque aquis et hostibus ad adscensum milites turbarentur*. Si pro *se* scriptum esset *suos*, nihil in his obscuritatis foret.

§. 7 *Quum Illyricus multitudo pontem succidisset*] Nemo hunc Auctorem terere potuit, quin multa etiam calcaverit vestigia correctorum temeritatis, ut h. l. quam temere sunt versati: nihil aliud tamen effecerunt, quam ut historiam corrumperent. Tres jam pontes ruperant Illyrici; quartum, quem fieri imperaverat Augustus, non succiderunt, sed ipse sponte sua corruit, et cum eo Au-

gustus, et qui enm sequebantur: de illo quarto ponte nunc sermo est: vanissima igitur lectio, *Illyricus*; qui quomodo potuit pontem multitudo succidere? Corruit sane ille pons multitudo eorum hominum, qui cum Augusto erant, cum par esse non potuisset tantæ multitudini sustinendæ: libri veteres, *lubricus* legunt, non *Illyricus*. Igitur legend. *quum lubricus pons multitudo succidisset: succidere*, non a ‘cædo,’ sed a ‘cado:’ nihil certius. *Salm. Quum Illyricus multitudo pontem succidisset*] Lectionem hanc quidem firmat Pal. 2. sed enim diserte 3. *cum lubricus multitudo pons succidisset*, quæ scriptura melior videtur, sed videtur tantum; forsitan non est. Nam primum nescio, an *lubricus pons* dici queat, qui est infirmior et ruinæ proximus; deinde illud *pons* non extat in Nazariano nostro, sed aliud quid: habet enim, *cum lubricus multitudo puti succidisset*, statimque emendatum, *multitudo sputi succidisset*. Jordanes ostentat: *cum abruptus multitudo pons succidisset*, quod *abruptus* facile mutetur in *subruptus*, sententia perspicua, et forsitan Auctoris genuina. *Grut.* Hæc nullius esse sententiæ et adversari historiæ dudum notavit Salmasius, qui ex cod. Naz. legit *cum lubricus pons multitudo succidisset*. Sed cur *lubricus*? Verior est scriptura Jornandis probata quoque *Grut.* et *Lipsio: cum abruptus multitudo pons succidisset*. Mox *Ryck.* etiam *speciosiore sanguine*, ubi non male *Salmas. speciosior e sanguine*. Dein idem *Ryck.* tuetur *tribus fluviiis*. Verius tamen alii *duobus fluviiis*: ut pluribus ostendit *Salm. Græv.* Florent. quoque *lubricus multitudo pons*. *Voss. 3. primus fuit in agmine et sequuto quum lubricus multitudo ponte*. In ceteris s. et e. o. est vulgatum. Sed *Ryck. Illyricis*. Neque *Illyricus*, neque *pontem ferri* possunt: nam de ponte, qui gravatus multitudo hominum corruit, agi certum est. *Salma-*

sus emendationem suam rursus proponit ad Solin. p. 18. Sed merito quæri potest cum Græv. 'Cur lubricus?' Nam ut jam fingamus lubricum factum fuisse multitudine calcantium, ut per pluvias ac nives solet; tamen lubricum illud non potuit esse causa ruinæ ipsius pontis. *Subrutus* post Grut. probat etiam Perizonius. Sed vix puto *subrutum pontem* dici qui multitudine superstantium gravatus concidit. Melius videtur cum Lips. et Græv. *subruptus* e Jordane: etsi non aliam habeo huius verbi auctoritatem, quam quæ adfertur ex Arnob. II. p. 82. cui tamen ibi quoque nonnulli controversiam movent. 'Succidere' a 'cado' frequentissimum est. Vid. Barth. ad Stat. VII. Th. 397.

Speciosior et sanguine] Membranæ et vetustæ et recentes: *speciosiore sanguine*: scripserim ego: *speciosior e sanguine, et ipso periculo augustior*. Salm. Pal. I. *speciosior e sanguine*: neque aliter fere duo reliqui, nempe *speciosiore sanguine*. Grut.

§. 8 *Duobus saltibus, ac tribus fluviis*] *Tres fluvios οἱ καλοὶ διορθῶται* pro duobus, quæ eorum est benignitas et liberalitas, reponere non dubitarunt: in omnibus scriptis ita habetur, *duobus saltibus, ac fluviis Dravo Savoque, vallantur*: his duobus fluviis contenti non fuerunt: tertium addiderunt, sed quem? qui solus illis duobus major est, Istrum scilicet: sequitur incontinenti, 'in hos domandos Vibium misit: cæsi sunt in utrisque fluminibus: si tres fluvios scripserat prius Annæus, an Latine nunc loquatur, cum scribit, 'in utrisque fluminibus,' equidem nescio; ipsi illi homines viderint, per quos ita loquitur Florus: nos nihil veremur priscam lectionem asserere, et ineptorum commenta nihil facere. Salm. *Duobus saltibus, ac tribus fluviis, Dravo, Savo, Histroque vallabantur*] Illud *Histro* non agnoscitur a Pal. I. aut 2. habet tamen uterque, *ac tribus fluviis Dravo Savoque*:

est in 3. *ac tribus fluviis Dranoyo Sonochistio vallantur*: et vero *vallantur* extat item in Pal. I. ac forte rescribend. *Pannonii duobus saltibus ac fluviis, Dravo, Savoque vallantur*: habet Jornandes *Pannonii vero duobus acribus fluviis Dravo Savoque vallantur*. Grut. Certe de duobus tantum fluminibus locutum esse Florum ea quoque ratione Salmasius evincit, quod mox sequitur 'in utrisque fluminibus,' quæ vox pluribus quam duobus applicari non potest. *Freinsh.* *Histro* non invenitur in optimis codd. Nazarian. duobus Pall. et antiquissima. ed. nec in Jornande: nec τὸ *tribus* est ap. Jornandem. Præterea omnibus ignoti sunt illi duo saltus, quibus vallata dicitur esse Pannonia. Unde celeberr. Perizonius in perdocta Diatriba de h. l. censet Florum scripsisse: *Pannonii duobus satis acribus fluviis Dravo Savoque vallantur*. Hanc veram Flori manum ait se deprehendisse ap. Isidorum, qui Florum et Sallustium diligenter legerit, et ad verbum exscripserit nonnunquam. In hac sane Pannoniæ descriptione manifeste secutus sit Florum, cum lib. XIV. 4. ait: 'Pannonia regio fortis et solida, duobus satis acribus fluviis Dravo Savoque vallata.' Jornandem quoque addit, qui pene integrum Florum descripserit, hic loci in Mss. teste Grutero, præ se ferre: *duobus acribus fluviis Dravo Savoque*. Esse autem acres fluvios, vehementes, rapidos. Horat. lib. I. S. 'Aufidus acer.' Curt. v. I. 'Qui retentus acrius, quam si libero cursu mearet, illiditur.' alia Vir doctiss. ibi congestit huius notionis exempla. Græv. *Tribus* non abest a Naz. et Pall. ut scribit Salmasius, neque ab ullo alio s. vel e. Is. Vossius pro *ac tribus* scripserat *acribus*, e Grut. credo, et conjecturam adposuerat *duobus saltibus sacris, fluviis Dravo Savoque*. Sed Perizonius emendationem suam tot argumentis vallavit, ut difficile sit eam convellere.

In hos domandos Vibium misit] *Vinnium*, *Mumium*, *Vinum*, tot modis corruptum reperitur illius ducis nomen: infr. etiam *Ubio* legitur, et *Jubio*, et *Vibio*, ad quæ perpendenda nobis otii nunc non est satis. *Salm.* Pal. 1. *Vinnium*: 2. *Vinum*: 3. *Mumium*. Sed paulo post expressit 1. *Vbio*, 2. *Jubio*: nec aliter 3. ut æstimare possemus lectionem primam sinceram: nam etsi *Jornandes* servet *Duennium*, idem tamen mox diserte expressit *Vibio*. Grnt. Videatur autem esse, qui *Dioni*, sub fin. lib. 49. 'Fufius Geminus': sed veriore omnino puto *Pighii* conjecturam, qui *Tiberium* rescribendum ait: idque nomen corrupisse librariorum, *VIB.* pro *TIB.* scribendo. Vid. ipsum, in *Annalibus*, ab U. C. anno 752. *Freinsh.* *Lipsius* mallet *Fusium misit*, de quo *Dio* lib. XLIX. *Ryck.* *Virinium misit*. Corrupte. Nihil certius emendatione *Pighii*, rescribentis *Tiberium*. Græv. *Magl. Voss.* 3. *Vibium*, et n. 11. solus *Voss.* 2. *Vinnio*, alii o. s. et e. *Vibio*. *Tiberium* legi etiam *Perizonio* placebat. *Vossius* tamen ex eo, quod *Vell.* II. 116. scribit *Vibium Postumum* ab *Augusto* *Dalmatiæ* præpositum, putat hic non recte emendari *Tiberium*. Sed aliud est bellum *Dalmaticum*, de quo *Velleius*, et *Florus* mox n. 12. aliud *Pannonicum*. Nec causa erat, cur *Florus* silere vellet gloriam *Tiberii* e bello *Pannonico* ceteris *Scriptoribus* tantopere prædicatam. Ita recte ad h. l. *Rupertus*. 'In fluminibus' cæsos dicit, ut II. 16. 3. III. 4. 5.

§. 9 *Non ex more belli cremata*] *Moris* hujus exempla notavius supr. 2, 4, 5. *Appianus*, in *Punico*, de *Africano* minore: 'Scuta, machinas, et naves inutiles, *Marti Minervæque* sacratas, accinctus cremavit, more patrio.' *Fr.*

Sed capta sunt et in profluentem data] *Inepte capta* dicuntur, cum præcesserit 'non cremata' fuisse. Qui cremari poterant non capta? Lege *sed*

jacta, et in profluentem data. Græv. *Sed jacta et in profluentes data* eadem videntur esse. *Perizonius* pro *capta* conjiciebat *fracta*. *Flor. capta sunt in profluentes data*. *Salmasius* et circulo circumscripserat, ut alibi, quæ ei tollenda videbantur.

§. 11 *Marcus*] *C. Marcus Figulus*, qui consul fuit A. U. C. 597. collega *L. Cornelio Lentulo Lupo*. Hic igitur primo pulsus a *Dalmatis*, postea nec opinantes aggressus vicit, urbemque *Delminium*, injecto ex *catapultis* igne, magna ex parte concremavit. Hæc fere *Pighius*, in *Annal.* ex *Liv. Epit.* 47. *Appiano* in *Illyricis*; *Zonara*; et *Obsequente*, cap. 75. qui tamen mendosus est, ut puto. Legitur: 'Dalmatæ *Scordis* superati:' forte scribend. *Dalmatæ et Scordisci*: hi enim populi vicini. Vel etiam *Dalmatæ a Scordiscis*; horum enim opera vicisse Romanos et *Dio* scripsit. *Fr.* Idem in *Ind.* exponit 'Detruncare.'

Asinius Pollio] Consul cum *Cn. Domitio* fuit Anno U. C. 713. et de *Parthinis* triumphasse legitur Anno 714. *Parthinis* sunt *Illyrii* populi supra *Apolloniam* et *Dyrrachium*, in *Epiro*. *Asinium* de *Dalmatis* triumphasse *Horatius* testatur, cum ita cecinit C. I. lib. 2. 'Et consulenti *Pollio* curiæ, Cui laurus æternos honores *Dalmatico* peperit triumpho.' *Porphyrion* ibid. eum *Salona* *Dalmatiæ* urbe maritima capta triumphasse: et *Servius*, in expositione *Pollionis* *Vergiliani* scribit, *Asinium* *Pollionem* ductorem *Germanici* exercitus, cum, post captas *Salonas* *Dalmatiæ* urbem, primo meruisset lauream, postea consulatum adeptus esset, eod. anno suscepisse filium, quem a capta civitate 'Saloninum' vocavit. *Stad.*

Hic secundus orator] Nescio quid sibi velint ista verba: nisi fortasse secundum a *Cicerone* *Oratorem* faciunt; aut, ut equidem legend. crediderim, facundum oratorem: certe

bonus orator fuit, ut Seneca, de Tranqu. Animi, 16, 11. Plin. 7, 30, 6. Dialog. etiam de Orat. cap. 17. et alibi, testatur: sed quomodocunque scribas, dixerim, glossam esse studiosi cujusdam, qui sua caussa, ut nosset hominem, hoc in margine notaverit. Ap. Euseb. 'Pollio orator et consularis, qui de Dalmatiis triumpharat.' *Freinsh.* Hæc etiam Vineto, Is. Vossio, Annæ, et Tollo suspecta erant. Non magis, quam hi, intelligo, quæ sit in illis sententia, aut elegantia. Et debuissent saltem poni post 'Pollio.'

§. 12 *Quod aliqui gens omnium cupidissima*] Sic quidem fateor, omnes libri. Mihi tamen suspectus est hic locus, partim quia nusquam legitur, Dalmatas auri cupidos fuisse, aut magis cupidos quam alios populos; dein, quia 'cupidus' sine suo casu nunquam positum me legere memini, nisi ap. Poëtas, quibus 'cupidus vir,' 'sponsus,' 'puella' dicitur; et tandem quod totius loci sententia sit perabsurda, quod et eximius ille Freinshe-mius vidit et annotavit. Omnes vero hi scrupuli e medio tollentur, si levi immutatione scripseris, pro *cupidissima*, *stupidissima*. Hoc, inquit, aurum gens in omnibus aliis negotiis stupidissima, tanta diligentia ac studio quærit, tota in metallis suis quasi defossa, ut videatur id sibi quærere, et suis usibus eruere, ac repurgare, cum tamen omnis hic labor in gratiam et usum Romanorum perferatur. *Græv.* Fortassis alibi non legitur Dalmatas cupidiores auri fuisse, quam alias gentes. Sed puto Florum hyperbole uti, et in his tolerabilem hunc sensum esse: Dalmatas aliqui alieni adpetentes, et, ut paullo ante dixerat, in latrocinia promissimos, tamen tanta diligentia effodere aurum, quasi id sibi, non Romanis, eruerent. *Cupidus* hac significatione sine casu suo non poni, non usque adeo certum est.

Nam Ach. Statius in hoc Catulli LXV. 389. 'Justitiamque omnes cupida de mente fugarunt,' cupidam mentem interpretatur avaram. Et Salm. ad Treb. Poll. Tyrannos c. xxx. 'cupidus' absolute positum Latinis fere idem esse, quod avarus et sordide parvus; et sic quoque 'cupiditatem' absolute dici scribit, auctoribus Suet. Vesp. xvi. et xix. et Lamprid. Alex. Sev. LIX. Add. supr. III. 11. 2.

Studiosa diligentia anquiri] *Adquiri*, Naz. libro: aliis, *acquiri*. Salm. *Anquiri* Voss. 2. et 3. Hoc primum in Vineti Ed. invenio, idque deinde Plant. et alii omnes receperunt. *Adquiri* etiam Reg. F, ceteri o. s. et e. *acquiri*. Sed id huic l. parum convenit. 'Anquirere' pro, inquirere dicunt optimi quique Scriptores. Vid. Interpp. ad Cic. I. Off. 3. et ad Læl. XXI. et XXIII. Gifan. in Ind. Lucret. Gebhard. III. Crepund. 3. et Delr. ad Sen. Hippol. 1279.

Ut illud in usus suos servare videatur] Non video sensum istorum, nec vestigium adeo sermonis Floriani. *Freinsh.* Rupertus pro *servare* conjiciebat *eruerere*. Et hoc Perizonius in ora libri sui scripserat, addito loco e Paneg. Latini Pacati c. XXVIII.

§. 13 *Mysi*] Libri o. s. et e. hic *Mysi*, *Misi*, et *Missii*. Quia tamen supr. n. 3. in quibusd. libris est *Mæsi*, et *Mæsi*, hic quoque *Mæsi* scriptum fuisse credo. Nam loquitur de *Mæsis* Europæ, non *Mysis* Asiæ gente. Tamen hæc nomina sæpe confundi, et Europæ regionem etiam 'Mysiam' dici non solum in libris vett. verum etiam in Inscriptionibus, ostendit Cellar. II. Geog. Ant. 8. Add. Perizon. Anim. Hist. c. x. p. 438. Sed verum nomen Europææ est *Mæsia*. 'Barbari barbarorum,' ut supr. II. 6. 35. 'Urbs urbium.'

§. 14 *Ita, inquit, si nos viceritis*] *Ita, inquit, fiet, si nos viceritis*, jubentibus libris, scribendum. *Salm.*

Simile quid est ap. Liv. 35, 14, 6. in colloquio Scipionis et Annib. 'Quidnam tu diceres, inquit ille, si me vicesse?' &c. *Freinsh.* *Et illi, ita, inquit*] Atqui unus tantum erat, qui ante aciem Romanos adloquebatur. Crediderim itaque Lipsio, qui olim in Prælectionibus suis Leidæ habitis monuit legend. esse: *Et ille, Ita, inquit, si nos viceritis.* Ni malueris totum exercitum oblocutum esse Romano- rum responso superbo. *Græv.* *Ille et inquit* in Frec. esse hic adnotarat Gerh. Vossius. Et sic ante Frec. Jordancs. In Reg. Q non sunt verba *Et illi.* Nihil teutandum puto. Non inusitata est hæc enallage numeri, uno nomine multorum loquente: vid. Gron. iv. Obs. 20. *Fiet* est in Naz. Pal. 1. Ryck. et Flor. sed abest a Pal. 2. Magl. Berol. Duisb. Fran. Voss. et v. e. Elliptica forma loquendi non minus in respondendo videtur posse loenm habere, quam quum interrogantes dicunt 'Ita?' et 'Itane?'

Accipit omen] Formula solennis in bono omine, 'Accipio omen.' Vid. Briss. i. Form. 91. et Freinsh. Ind. Ejus rei hanc rationem reddit Turneb. v. Advers. 7. quod, ut auguria ultro oblata in potestate eorum erant, quibus offerebantur, eaque agnoscere, vel non agnoscere licebat; ita etiam omina; quæ si non agnita essent, nullam vim habere putabantur. Idem de ostentis scribit Plin. xxviii. H. N. 2. borum vires in potestate eorum esse, quibus osteuderentur, et prout quæque accepta essent, ita valere. Itaque horum significationem sæpe verso ad melius omine eludebant; quod de Jul. Cæs. scribit Suet. Cæs. lxx. Add. Casanb. ad Theophr. Charact. xvii.

M. Crassus] M. Licinius Crassus cos. fuit cum Cæsare tert. A. U. C. 729. ipsum de Threcis et Getis triumphasse Capitolini triumphi testantur, qui in Macedoniam missus Mysos bis devicit: itidem Bastarnas Scythas, Delph. et Var. Clas.

qui Mysiam invaserant, ac regem eorum Deldonem interfecit, cetera Dio, lib. 51. p. 527. Mysii superiores cis et ultra Danubium habitabant: inferiores, Macedoniæ a meridie, Danubio a Septentrione, et Dacis, finitimi erant. *Stad.*

§. 15 *Statim ante aciem*] Non ergo Romanus tantum hic mos, sed aliis quoque gentibus communis. Sic Lacedæmonii reges Mnsis immolant ante prælium: auctor Plutarchus, Lycurgo, cap. 59. *Freinsh.*

Equo] Victimæ equinas pluribus gentibus in usu fuisse, dudum notantur Lips. alique, ad Tac. 6, 37, 2. 'Equum immolatum esse Cyro,' scribit Arrian. 6, 5, 16. 'Cyrus' autem cum Persice 'Solem' notet, Solique equum immolari suetum Justin. 1, 10, 5. scribat, dispiciendum, num aliquis error inter Cyrum 'Solem' et 'Regem' sit. Vid. etiam Festum, in *October equus.* Idem. Add. Bernecc. ad Justin. i. 10. De Lusitanis idem est in Epit. Liv. xlix. *Concipere votum* est, verbis certa formula comprehensis pronunciare. Liv. xli. 21. 'Q. Marcio Philippo verba præeunte populus in foro votum concepit.' Nam *concipere* est comprehendere. Unde 'Conceptis verbis jurare.' Vid. Bud. ad l. 34. D. de Jurejur. Turneb. iii. Advers. 10. et Briss. i. de Form. 102. et viii. 712.

§. 16 *Non minimum terroris*] Non male Ryck. *Nec minimum terroris.* Melius cohærebit sic præcedentibus. Mox idem codex *Conidius*, æque ut Lipsian. et Pall. *Græv.*

Domitius centurio] *Chonidius*, aut *Conidius*, habent nostri libri: nam vulgatum *Domitius* corruptum ex *Domidius*, vel *Donidius*, illo etiam corrupto pro *Chonidius*: de illo vero Chonidio quærant otiosi eruditi. *Salmo* J. F. Gronovius ad Gell. i. 19. e vestigiis Nazar. putat legend. *Cn. Ovidius.*

Apud pares] In Ed. Grævii *paris.*

Flor.

3 Y

Ita Flor. et Berol. Ceteri scripti et o. e. ante Grav. *pares*. *Paris* in quibusd. Mss. est pro *pares*, vel *pareis*, ut *omnis*, *omnes*, et *omneis*. 'Apud pares homines' est, ap. homines ejusd. stoliditatis.

[*Foculum gerens super cassidem*] Sic Homerus Diomedis galeam vocat *πῦρ ἀφιεῖσαν*. Quod imitatus videtur Virg. *Æn.* vii. ubi de Turni galea. 'Chonodometri vertici flammeus foculus aptabatur;' Marcellin. 16, 27. Gruterus putat, hoc non adeo inusitatum fuisse priusculis seculis, ut a Floro barbaræ stoliditati adscribendum fuerit. Vid. ipsum, ad Liv. 26, 51, 3. Utcunque se res habeat, firmatur certe dictum istud Parmenionis, ap. Curt. 4, 13, 5. 'Vanis et inanibus militem magis, quam justis formidinis causis, moveri:' quæ de causa Hunni etiam faciem et comam ad formidinem formabant, ut Marcellinus, initio lib. 31. alique memorant. Sic etiam hodierni Hussari dicuntur alas tergo capitique aptasse visi, ad incutiendum hostibus terrorem. Vid. Gruteri Discursum ad Tacitum tertium decimum. *Freinsh.* Quæ ex Homero et Virg. *Æn.* vii. 785. adferuntur, huc non pertinent. Poëtæ sæpe ita loquuntur. Homer. princ. Il. E. et alibi. Virg. *Æn.* viii. 620. de galea *Æneæ* a Vulcano fabrefacta: 'Terribilem cristis galeam, flammisque vomentem:' quæ de splendore galearum accipienda sunt. Vid. Interpp. ad Virg. *Æn.* x. 270. et Eustath. ad Homer. l. d. Parvus Scholiastes ibid. Ἀπὸ δὲ τούτων τὴν τῶν ὅπλων στιλπνότητα δηλοῖ.

§. 17 *Ante hos, Thracum*] Plurima loca nos valide in tantulo scripto exerceverunt, sed nullus æque nos male habuit: nihil enim illo exercitio profecimus, et desudavimus plus satis: corruptissimum esse non dubito judicare: quomodo autem sit restituendus, docere non possum: optimus liber ita concipit, majusculis litteris: *Ante ASSE REGUM maxime dicitur de-*

sciverant, ille barbarus: sub ista balbutie latent nomina aliquot populorum Thraciæ, quos aliquando fortasse e latebris eruam, nunc non possum, his exclusus angustiis: pro *Antea se regum facerem Antea Thracum*: s pro t: quod solenne erat in illis optimis membranarum, g pro c, *vaticinans* pro *raticinans*, et multa hujusmodi, *Maxi, Mædi, citur. Mædi* populus Thraciæ: reliqua divinare nequeo. *Salm. Pal.* 2. ac 3. *Apud hos maxime Thracum*, quomodo et e. v. Verum I. habet litteris capitalibus ANTE ASSE REGUM MAXIME DICTUR DESCIVERANT ILLE Barbarus et signis &c. ex quibus me non expedio. *Grut.* Hunc locum corruptiss. esse viderunt omnes, sed qui restitui possit nondum potuerunt pervidere. *Pall. Lips. Ryck. Apud hos Thracum maxime populus desciverat.* Lipsium notat Nansius hinc finxisse *Sub hos*, hoc est, *Post hos*. Sed hoc non est Lipsianum. *Salm.* scribit in *Naz. Ante ASSE REGUM maxime desciverat: ille barbarus*; præfatus aliquot populorum Thraciæ nomina sub ista latere balbutie, quæ exclusus angustiis temporis nunc non possit e latebris eruere. Vide tamen an mihi Apollo fuerit propitius et bona mens in vera lectione hujus loci e vestigiis veterum codd. restituenda. Non multorum Thraciæ populorum nomina, sed unius tantum populi nomen, intereidis ostendit *populus desciverat*. Si de omnibus Thraciæ populis locutus esset, dixisset *Thracæ*, ut paullo post, 'Daci,' ante 'Dalmatæ,' aut *Thracum populi*. Certum utique est latere populi Thracici, qui tum desciverat, nomen. Legend. itaque censeo: *Bessi Thracum maximus populus desciverat.* Dio Cass. lib. LIV. ubi de hoc bello agit, et narravit Vologæsum Thracem Bessum sacerdotem Bacchi hujus belli auctorem esse, subjicit non longe post: Λούκιος Πείσων ἐκ Παμφυλίας, ἧς ἦρχε, προσετράχηθ' σφισί. καὶ προσαναχωρησάντων οἴκαδε τῶν Βησσῶν, ἐπεὶ δὴ ἐπυνθάνοντο αὐτὸν προσίοντα, ἔς τε τὴν γῆν

αὐτῶν ἀφίκετο, καὶ, ἡττηθεὶς τὸ πρῶτον, ἀντεπεκράτησε, καὶ ἐκείνην τε καὶ τῶν προσχώρων τῶν συνεπαναστάντων σφισιν ἐπύρθησε: *Contra hos L. Piso, qui tum Pamphyliæ præerat, bellum gerere jussus est. Cujus adventu præcognito cum recessissent Bessi, ipse in eorum regionem exercitu adducto, primo prælium sinistrum fecit, deinde recuperata victoria Bessorum et circumjacentes agros eorum, qui defectionis socii fuerant, vastavit.* Corruptionis vulgatorum librorum hæc videtur origo. Ex præced. vocula fundebat ultima syllaba a scriba fuit geminata, et vocabulum gentis Thraciæ ignotum descriptoribus cœpit quoque vitari, ex fundebat at *bessi* natum est fundebat: a te se et a te asse, quod cum nullius esset sententiæ, natum est illud vulgatum fundebat ante hos, et in aliis fundebat apud hos. Pro maxime jam in aliis edd. maximus legitur rectius, quod et Anna Tanaquilli Filia probat. Quam prodigiose vitata sint nomina gentium, montium, oppidorum, non ignorant ii qui vett. codd. inspexerunt. Sic paullo post in Ryck. et aliis Mss. legitur inde ceteros percurrit et *Cattos*. Græv. Huic conjecturæ valde obstat, quod Dio tum plures Thraciæ populos defecisse dicit. Et Vell. II. 98. 'Atrox in Thracia bellum ortum, omnibus ejus gentis nationibus in arma accensis.' Apud hos etiam Ryck. Toll. Voss. 3. et Duisb. deinde maxime *strogum* populos Duisb. maxime *Thracum* Flor. populos etiam v. e. desciverant Naz. et Flor. Maximus est in Edd. post primam. Is. Voss. hic scripserat: 'Anteas et Threcum] Anteas, seu, Ateas, crebrum ap. Thracas nomen.' Perizonius, forte simpliciter legend. *Antea Thracum*. Jord. Thracas antea sæpe, tunc tamen *Rometalca* regnante sibi a Romanis desciscunt.

Ille barbarus et signis militaribus, &c.] Ceteræ quoque gentes cum cernerent, præcipuas Romanorum vires

in ordine disciplinaque militari consistere, institutum eorum imitatae sunt. Exemplum est Syphacis, ap. Liv. 24, 48. Sic Germani, ap. Tac. 2, 45, 3. Tacfarinas, ap. ennd. 2, 52, 4. Deiotarus, ap. Cic. ad Att. 6. 1. et Phil. 11, 13. item ap. Hirt. Bel. Alex. cap. 32. Scythicæ gentes, in Hist. Misc. 12, 19. Tigranes, et Mithridates, in Olymp. Descriptione, sub-juncta Eusebio Scalig. p. 340. p. 1. Freinsh.

A Pisone perdomiti] Meminerunt Dio, lib. 54. p. 624. et Vell. 2, 98. Item Zouaras, tom. 11. p. 165. Fr.

§. 18 Cotisonis] Et Daciæ regem facit hunc Horatius, in C. 3. 8. sed si quis cognoverit, quæ de Dacis, Getis, Mysis, scripserunt Strabo, Plin. Dio lib. 52. ext. non dubitabit, ut arbitror, quin hic Cotiso Dacorum, Cotiso sit Getarum rex, cui Octavianum Augustum filiam suam Juliam despondisse prius, et ejus filiam sibi quoque invicem in matrimonium petisse, dicit Marc. Antonius, ap. Suet. Aug. 63, 5. Vinet. Forte promiscue usurpata fuerint antiquis hæc nomina. 'Daci' enim 'quoque soboles Getarum sunt,' inquit Justin. 32, 3, 16. Freinsh. Pal. 1. *Contisonis*. Duisb. *Conscisonis*. Fran. *Consosonis*: v. e. *Conscisionis*. Perizonio melius videbatur esse, *Daci montibus inhærentes Cotisonis r. i.*

. Danubius junxerat ripas] Naz. Schedæ, *vinxerat ripas*: sed *junxerat* verum est: alii, *vinxerat ripa*; et pro *decurrere*, *discurrere*: mox et *viciniam populari*, non *vicina*, ut vulgo. Salm. Ed. princeps, ut et aliæ aliquot *discurrere*; quomodo et Pal. 2. qui præterea *vinxerat*: quod ultimum quoque in 1. ac 3. *Grut.* Malebat Lipsius *discurrere*, quomodo et in Naz. scribi notavit Salmasius. Sed cum in montibus Dacos hære paullo ante dixerit Florus, aliorum codd. lectio non est removenda; *decurrere* enim est, ex montibus descendere et.

planas terras infestare. *Græv.* *Vinxerat* etiam Voss. 1. 2. 'Vinxī,' 'junxi,' et alia horum verborum tempora sæpe permutari observarunt multi ap. Drakenb. ad Sil. viii. 487. Add. Heins. ad Ov. M. xiv. 666. iv. F. 224. et 681. et iii. Tr. 10. 25. Forner. ii. Rer. Quotid. 9. Scalig. ad Varr. 1. R. R. 59. Vorst. ad Val. M. ii. 9. 6. et Wass. ad Sall. Cat. LVIII. et Jug. ix. Hic verum est *junxerat*, quod habent alii scripti, et v. e. Ov. quidem iii. Tr. 10. 25. de frigore: 'Quid loquar, ut vincti concrecant frigore rivi?' Et alii ap. cl. Cannegiet. ad Avian. xxix. 2. Sed hic melius dicas *junxerat*, quam *vinxerat*: nam ripæ glacie junguntur, quasi ponte. Plin. Paneg. xii. ap. Rupert. 'Quum Danubius ripas gelu jungit.' *Discurrere* Salm. non adnotavit e Naz. Est ita in Pal. 2. Magl. Duisb. Fran. Voss. 1. 2. et v. e. sed perperam. Scriptor Bel. Alex. c. XLII. 'Castella complura locis editis posita, quorum oportunitas castellanos impellebat ad decursiones faciendas.' Virg. ii. G. 497. 'Nec conjurato descendens Dacus ab Histro.' Retineo *vicina*.

§. 19 *Augusto*] Videtur abundare: quemadmodum mox, vs. 64. *Freinsh.* Vid. ad iv. 3. 5.

Ultra ulteriorem ripam] Eximius amicorum meorum Rob. Robertinus, malebat *in ulteriorem*, nam sequitur 'citra præsidia constituit.' Videatur tamen Florus more suo victoriam Romanorum extendere, et non ultra flumen tantum submotos dicere Dacos, sed ex sua quoque ripa pulsos. *Freinsh.* Suet. Aug. xxi. 'Germanos ultra Albim fluvium submovit.' *Dilatam* Daciam dicit, ad tempora Trajani scil. Vid. Rupert.

§. 20 *Patentibus campis inequant*] Sarmatarum gens equestris hodieque, pugnis pedestribus non perinde idonea. Tac. H. 1, 79, 5. 'Mirum dictu, nt sit omnis Sarmatarum virtus velut extra ipsos: nihil ad pedestrem pug-

nam tam ignavum; ubi per turmas advenere, vix ulla acies obstiterit.' *Freinsh.* Horat. ii. C. 9. 23. de Gelonis, gente Sarmatica, ab Augusto victis: 'Intraque præscriptum Gelonos Exiguus equitare campis.'

Nihil præter nives rarasque silvas] *Raræ silvæ* non nisi duplici significatione accipi possunt: primum, pro infrequentibus et non multis: deinde, pro iis, quæ raras habent arbores, quibus opponuntur *artæ* et *densæ*. Tac. Agr. xxxvii. 'Ni Agricola, sicubi artiora erant, partem equitum dimissis equis, simul rariore silvas equitem persultare jussisset.' Sic Suet. Aug. lxxix. 'raros dentes' dicit, pro non conjunctis, sive inter quos plusculum intervalli et vacui spatii est, et Ov. M. viii. 567. 'raros canos.' Sed mihi neutra significatio huic loco videtur convenire. Nam puto Florum his verbis inclementiam cœli, asperitatemque locorum, et, quæ cum his conjuncta est, paupertatem Sarmatarum voluisse indicare. Hæc autem sine adjecto illo *raras* intelligi poterant, nec quidquam ad ea demonstranda raritas silvarum, sive hoc, sive illo modo vocem *raras* interpreteris, facit. Itaque præfero, quod habet Jord. *præter nives, pruinasque, et silvas*. 'Nives' et 'pruinæ' sæpe conjunguntur. Vid. Cic. pro Sext. cap. v. 11. Catil. 10. et Liv. v. 2. et 6. Et hoc bene convenire in Sarmatiam, regionem Borealem, vel e Poëtis intelligi potest, qui 'pruinis' epitheta ab his regionibus adponere solent, ut 'Scythicæ,' 'Geticæ,' 'Riphææ,' et alia hujusmodi. Quod autem Florus hic 'silvas' Sarmatarum memorat, id non contrarium est ei, quod modo dixit, eos 'patentibus campis inequant.' Nam etsi Sarmatia multis locis campestris est, tamen aliis quoque crebras magnasque silvas habet.

§. 21 *Germaniam*] Bella in Germania, auspiciis Augusti, a Druso gesta

seribit Livius libb. quatuor ultimis ab U. C. Strabo, lib. 7. in pr. Eutrop. et Oros. ubi supr. Val. M. 4, 3, 3. et 5, 5, 3. *Camers.*

Utinam vincere tanti non putasset] Meminisse debuerat, quod est ap. Thueyd. 6, 2, 15. 'Stultum esse aggre-
di, quos etiamsi vineas, retinere non possis.' Et ap. Sall. in Jug. xxxi. 'Majus dedecus esse, parta amittere, quam omnino non paravisse.' *Freinsh.* Adparet esse orationem ellipticam: Utinam non putasset tanti esse vincere Germaniam, quanti esse putavit: in qua hæc sententia est: Optandum fuisse, ut satis habuisset Augustus Germanos quoque, quemadmodum Dacos et Sarmatas, potius eoëreere ac reprimere, quam vineere ac subigere: nec putasset labores gravissimorum bellorum, quæ ad eam vineendam susepta sunt, compensari posse gloria, quæ ex ea subaeta ad se reditura erat. Nam hæc est vis formulæ 'Tanti non est:' de qua vid. Gron. iii. Obs. 17.

§. 22 *Cæsarem bis trajecto ponte Rheno quæsisse bellum]* Ryck. *Cæsarem bis transvectum pontem Renum quæsisse bellum:* forte Florus scripsit *Cæsarem bis transvectum ponte Rhenum quæsisse bellum;* hoc est, Cæsarem bis per pontem trans Rhenum quæsisse bellum. Sie ap. Claud. 'Transvehitur Tuseos.' Sed exspectandus aliorum bonorum libr. consensus. *Græv.* Recepta scriptura est in Flor. et Reg. Q. At Naz. Voss. 3. et Edd. B. S. P. *bis transvectum pontem Rheno:* eeteri s. et v. e. *bis transvecto ponte Rheno;* sed Pal. 1. *transacto pro transvecto.* Salm. in exemplari suo scripserat, legend. esse *bis transvectum ponte Rhenum.* Hoc eum deinde repudiasse adparet: fort. quod dubitabat, an, quemadmodum 'navibus flumen,' vel 'mare transvehit,' sie etiam *flumen ponte transvehit* dicerent Latini. De quo mihi quoque non constat. Mox Perizonius eonjiciebat, *quæsisse istic bellum.*

In illius honorem] Se. ne obtreetare parentis gloriæ videretur; quam etiam caussam fuisse Neroni, ne ex Britannia deduceret exercitum, refert Suetonius in Vita, 18, 1. Reprehensionem ea re ineurrit Hadrianus, dimissis quæ Trajanus vicerat. Vid. Spartian. *Freinsh.*

Et factum erat] Reete Gron. *Et facta erat,* se. provincia. *Græv.* Perizonius supplebat, id negotium.

Quam imperia, ferre potuissent] Aliter conceptum scriptumque in veteribus D. Naz. membranis, longe melius, si quid judicii habeo, hunc in modum, *si barbari vitia nostra, quam imperia, facere maluissent:* vetus ed. *maluissent* etiam retinet. 'Facere imperia,' 'facere jussa,' Latinum esse omnes facile mihi concedent: *vitia facere* etiam eleganter, hoc est, vitia imitari, et vitiis similibus inquinari. Hæc qui non intellexerunt, facile ad ea mutanda impulsusunt, quæ minime capiebant. Salm. *Tam vitia nostra, quam imperia ferre potuissent]* Sie omnino Naz. exemplar, sie Pal. 3. nam 2. *si barbari tam vitia nostra quam imperia facere maluissent;* quod vel eæco pateat, esse stolidum interpretamentum sententiæ prioris; meliusque v. e. *ferre maluissent.* Sed nihil mutandum: nam idem dicit, quod Tac. Agr. 13, 1. 'Ipsi Britanni delectum ac tributa, et injecta imperii munera impigre obeunt, si injuriæ absint: has ægre tolerant:' quod ibi *injuriæ,* hoc heic *vitia;* mea quidem opinione. *Grut.* Qui idem hoc dietum multis aliis egregie illustrat, in Discursibus ad Tac. eap. 51. Sie Frisii 'pacem exuere, nostra magis avaritia,' ait Tacitus, 'quam obsequii impatientes;' Tac. 4, 72, 1. *Freinsh.* Salmasius in exemplari suo eamd. scripturam e Naz. et Pall. adnotaverat, quam ex iisd. Gruterus. Itaque alias res agebat, quum hic tamquam e Naz. scribebat, quod in Pal. 2. qui Grutero secundus est, legebatur. *Ferre*

maluissent etiam Regg. Magl. Duisb. Berol. et Fran. Hoc ferri posset, si abesset *tam*.

§. 23 *Drusus*] De hoc Ov. Tr. 2. Virg. in fine *Æn.* 8. Horat. C. 4, 4. Scribunt Porphyrio, et Acron, Horatium quartum Carminum librum contra institutum fecisse in laudem Drusi Neronis, privigni Augusti, filii Neronis. Drusi mortem longo simul et elegantiarum deplorat Ovidius, ad Liviam matrem scribens. *Camers.* Drusi gesta præcipua habes ap. Dion. lib. LIV. in A. U. C. 742. Fr.

Inde Tenctheros percurrit] *Percucurrit* in vett. vide quæ supr. notavimus. *Salm.* Cujus fidem hic sequimur. *Freinsh.* Vid. supr. rv. 2. 33. [Duisb. et v. e. legere *factos* pro *Cattos* notat Dukerus.]

Nam Marcomanorum spoliis] Dio, pr. lib. 55. 'Drusus ad Albim usque perrexit: hunc cum frustra conatus esset transire, trophæis constitutis recessit.' Igitur Marcomani tum temporis ad Albim coluerint: quod et ex Tacito colligas, G. cap. 42. *Freinsh.* Nam quid h. l. faciat non exputo. Nihil enim præcessit, cujus hic ratio redditur. Scribendum *Jam*, qua vocula solent uti in connexionibus, ut superius, et pluribus ad Justin. ostendi. *Jam* frequenter in *nam* degeneravit. Dein non concoquo *insignia spolia*, nec qui Latine scit ferret hanc locutionem. Scripsit Florus: *Jam Marcomannorum spoliis insignem quendam editum tumulum in tropæi modum excoluit*, ut superius II, 17. 'Insignia trabeis et fascibus nostris, quæ ceperat, in montibus suis tropæa fixit.' Just. VI. 8. 'Nec postea virtutibus, sed cladibus insignes fuere.' *Græv.* Neutra harum emendationum placebat Perizonio; qui 'Nam' etiam mox n. 26. eadem significatione poni, et spolia insignia maxime ad tropæa legi solita, scripserat. De illo vid. etiam supr. ad proëm. Lib. I. n. 2. De his eumd. Perizon. Ani-

adv. c. VII. p. 239. *Insignem* etiam ideo non necessarium videtur, quia id satis ex eo intelligi potest, quod 'editum' dicit.

Editum tumulum] Vid. notata supr. 2, 17, 16. *Freinsh.* Tac. II. A. 18. 'Miles in loco prælii Tiberium Imperatorem salutavit, struxitque aggerem, et in modum tropæorum arma, subscriptis victarum gentium nominibus, imposuit.' Paulo post Salmasius pro *Si* in *Sicambros* scripserat *Sy*, sed sine indicio libri. Heinsius ad Ov. I. Amor. 14. 49. et ad Claud. IV. Cons. Honor. 446. veram hujus nominis scripturam censet esse *Sy-gambri*; Lipsius I. Ant. Lect. 6. *Sugambri*; Altling. in Notit. Germ. Infer. *Sigambri*. Nam derivat a 'Sigo' fluvio. Add. Ryck. ad Tac. II. A. 26. et Cellar. Geog. Ant.

§. 24 *Viginti centurionibus incrematis*] Ita capiendus Tacitus, de iisd. gentibus, I, 61, 6. 'Lucis propinquis barbaræ aræ, apud quas tribunos ac primorum ordinum centuriones mactaverant.' Simile est exemplum Tarquiniensium, ap. Liv. 7, 15, 10. Fr. *Bellum sumere* usitatum veteribus genus loquendi. Sall. Jug. xx. 'Prius tamen omnia pati decrevit, quam bellum sumere.' Etib. LXXXIII. 'Omne bellum sumi facile, ceterum ægerume desinere.' Add. Liv. XXXVI. 2. et XXXVII. 10. Burm. ad Petron. LXXXIX. et Wass. Indic. Sic 'sumere Prælium,' de quo Casaub. ad Suet. Cæs. LX.

Adeo certa victoriæ spè] Quæ tamen multos fefellit: vid. supr. 3, 7, 3. *Freinsh.*

In antecessum] Ut 'antistare' pro, antestare, dixerunt veteres, ita *antecessum* semper exaratum reperimus in optimis et vetustissimis D. Nazarii membranarum: sic et 'antecessor' ἀνταρκτωρ pro, antecessor: unde et ap. Hesych. ἀνταρκτωρ, pro eodem: 'pertisus' pro, pertesus, aliud est, ut loquebatur Scipio ille Africanus:

idem ille *rederguisse* per *e* literam enuntiabat, teste Pompeio, non *redarguisse*: perperam in illo loco Viri doctiss. *redarguisse* legunt, cum potius sit scribend. *rederguisse*, ut jam diximus: sed de his pluribus alias disputabimus. Hoc eod. loco *diviserint* malini ex vet. libro: adeo certa spe victoriae, ut *prædam in anticessum pactione diviserint*. Salm. Quod mox 'retrorsum,' supr. II. 4. 5. est 'aliorsum.'

§. 25 *Ipsosque præda divisit*] Num quis est, qui nos docere possit, quid sit *præda dividere et vendere*? Nugæ. Ante multos annos docti legendum esse *prædam divisit*: quod etiam Lips. et N. Heins. viderunt. Hic si mavis, inquit, scribi possit *postea in prædam*. Sed ego præfero *ipsos prædam divisit*: ut ap. Justin. 'Redemptionis pretium arma poposcit.' Hac ἐπεξηγήσει quid est ap. Florum frequentius? Græv. Perizonius putabat etiam legi posse *prædæ*, vel *in præda*.

§. 26 *Per Albim*] Hæc, aliaque, de Germanicis rebus, copiose explicat Cluverius. Albis porro terminus erat imperii, aut potius nominis Romani: eum enim id temporis non transcendit. Strabo, lib. 7. p. 203. nisi forte, ut statim retrocederent, quod videtur innuere Tacitus, 4, 44, 5. Ceterum retinendis provinciis firmissima vincula sunt fluvii: quorum comoda tangit et Noster supr. 3, 11, 7. 'Jam primum, qui solus et subvehere commeatus, et munire poterat, a tergo relictus Euphrates.' Freinsh. Ryck. *Albium*. Sic et aliorum scriptorum libri veteres. Græv. In Ryck. si recte vidi, est *Alabium*. In Duisb. et v. e. *Albium*. Salmasius quoque ita adnotarat, sed non designato libro.

Per Rheni quidem ripam] Hæc igitur origo urbium oppidorumque, quæ hodieque in Gallica ejus ripa visuntur, crebra et præclara. De quibus multa scitū digna jucundaque modo

laudatus Cluverius. Cur autem tantum castrorum numerum ibi posuerit Drusus, rationem haurias ex illis Taciti, 4, 5, 2. 'Præcipuum robur Rhenum juxta, commune in Germanos Gallosque subsidium, octo legionibus erant.' Freinsh. 'Dirigere fines' et 'limites agrorum' sæpe dicunt Rei Agrariæ Scriptores. Sed pro 'dirigere castella' Livius alique ejus ætatis potius dixissent 'munire' et 'struere.'

Bononiam et Gesoriacum] *Bonam et Gesogiacum*, in libris scriptis: sed quodam cap. nostrorum Miscellaneorum multa ad hunc locum scripsimus, quæ hic non repetam. Salm. *Bonnam et Gesonium cum*] In magna librorum et hominum doctorum de his locis pugna, tutissimum videbatur rescribere, quod pluribus Mss. firmatur. Ceterum accedo plane sententiæ Cluverii, quum de Germania antiqua, 2, 13, et 17. prodit, *Bonnam et Magontiacum*, legendum hic esse: ad dubium enim, quod ex phrasi *ponte jungere* Vinetus movet, dixerim, separatim hæc esse intelligenda: Bonnam ponte junxit, et Magontiacum ponte junxit, h. e. pontem et hic ædificavit et ibi. Sicut 'committere' supr. I, 4, 2. uni 'Tiberino' tribuitur. Ap. Scalig. in Notit. Galliæ, voce *Itius*, legitur *Gessoriacus* et *Bononia*. Freinsh. *Bonnam et Gessoriacum cum pontibus junxit*] Hanc scripturam quamvis contaminatam retinet quoque cum multis aliis Ryck. Sed nullus dubito quin recte viderit Cluverius ille eruditus legendum esse *Moguntiacum*. Gessoriacum, Icius portus, qui postea Bononia dicta, in ultimorum Morinorum littoribus sunt, et longe a Rheno remota. Græv. Naz. *Bonam et Gesogiam cum p. j.* a quo in hoc abibant Pall. quod *Gesoniam* habebant. Ita in exemplari suo scripserat Salmasius; hic in Naz. *Gesogiacum* esse dicit; Gruterus *Gessoriacum*. In Ryck. non est *Gessoriacum*,

sed *Gesoniam cum*. Et sic plerique alii scripti cum ed. V. et A. *Genosiam* Voss. 2. et aliæ edd. vett. *Geroniam* Voss. 1. *Gessoniam* Voss. 3. *Bonam* habent Naz. Pall. Ryck. Duisb. Fran. Voss. et pleræque edd. vett. Et hoc et *Bonnum* in suis invenit Vinetus. Quid in iis pro *Gesoniam cum* fuerit, non dicit. Sed primus, quod quidem sciam, edidit *Gesoriacum*, quod ab eo accepit Gruterus, et revocarunt Amstelodamenses, quum Freinsh. et Græv. edidissent *Gesoniam cum*. *Geldubum cum* quod est in Ed. Plaut. Stadii, nusquam alibi inveni. Ex omnibus, quæ hinc adferuntur, conjecturis, verosimillima mihi videtur Hadr. Valesii, Cellario II. Geog. Ant. 3. probata, *Bonnam et Novesiam*, vel *Novesium, pontibus junxit*. Sed non recte contra Freinsh. disputat Cellarius, non Latinum esse *urbes cum pontibus jungere*, pro, ædificare pontes apud urbes. Nam Freinsh. non putat relinquendam esse præpositionem *cum*, sed sequitur conjecturam Cluverii *Bonnam et Moguntiacum pontibus junxit*; quod eod. modo dicitur atque id, quod substituit Valesius. Et eadem illa, quibus conjecturam Valesii supplet Cellarius, *Bonnam et Novesium Transrhenanæ terræ pontibus junxit*, etiam ad Cluverianam suppleendam adhiberi possunt.

§. 27 *Inivum atque inaccessum*] *Inivum atque inaccessum*: ut legend. jam pridem observarunt eruditissimi Viri. *Salm. Invisum*] Non dubitavi admittere scripturam veteris nostræ ed. cum eam roborarent Mss. Vineti [habet ita nostra quoque vetus]: *Invisum* enim etiam id, quod nunquam antea vidimus: vulgabatur prius, *Inivum*: quomodo nec ullus Palatinorum. *Grut. Invisum* etiam ceteri s. et edd. vett. demta Ald.

Alia terra] Tac. H. 1, 45, 1. 'Alium crederes senatum, alium populum.' Freinsh.

§. 28 *Non per adulationem*] Nondum

enim invaluerat iste morbus, ut quæ gentem aliquam non bello modo, sed ne prælio quidem vicerat, protinus eam indueret nomini: sicut posteriores principes, ex gentium non dico victarum, sed ne visarum quidem vocabulis, 'Parthici,' 'Germanici,' 'Gothici,' &c. audivere: quod ipsum etiam Aureliano fortissimo imperatori indignum visum est: propterea 'quum illui Carpicum senatus absentem vocasset' [quamvis Carpos vicisset], 'mandasse illico fertur: Superest, P. C. ut me etiam Carpisculum vocetis.' Non abstineo manum, quin Valerii Maximi verba, 2, 8, 5. adscribam: 'Probentur nunc cujuslibet gloriæ cupidi, qui ex desertis montibus, myoparonumque piraticis rostris, laudis inopes, laureæ ramulos festinabunda manu decerpserunt.' *Idem.*

Defuncto ibi fortissimo juvene, ipsi, quod nunquam alias, Senatus cognomen ex provinciâ dedit] Cogitaram olim ipsi delend. esse, et scribend. *defuncto juveni*: sed postea meliora doctus a Viro doctissimo et mihi, dum supererat, amicissimo, Francisco Vavassore, cujus ego judicium ac nitorem semper sum admiratus, ut emendatæ dictionis Latinæ candore et subtilitate neminem nostræ memoriæ illi præferam, sententiam mutavi. Is enim in libello postumo de Vi et Usu quorundam Verborum, docuit non nunquam absoluto ablativo casus alios jungi; exemplo Ciceronis pro Sextio: 'Consules statim, me perculso, ad meum sanguinem hauriendum, et spirante etiam republica, ad ejus spolia detrahenda advolarunt.' Græv. Est ibi c. xxiv. Non volo nunc quærere, an hic locus satis valeat ad tuendum genus loquendi, quo Florus utitur; sed puto alia aptiora ad id defendendum inveniri potuisse. Cur Grævio scriptura vulgata primum vitiosa visa fuerit, causam hanc fuisse arbitror, quod Latini non solent uti ablativis abso-

lutis participiorum, quum verbum sequens alium casum exigit. Sed non desunt exempla in contrarium, e quibus liquet Florum sine reprehensione ita potuisse loqui, atque etiam tuto pronomen *ipsi*, quo tamen nonnihil mollitur, quod hic durius esse videtur, omittere. Liv. I. 8. 'Quod ex duodecim populis communiter creato Rege, singulos singuli populi lictores dederint.' Idem XXXIV. 9. 'Præsenti Fabio, atque ipso comitia habente, consulatus continuatus.' XXVII. 5. 'Mutine, et si quorum aliorum merita erga Pop. Rom. erant, in Senatum introductis, honores omnibus habiti.' XXIX. 29. 'Militante eo pro Carthaginiensibus in Hispania, pater ejus moritur.' etsi ibi Gronov. mavult Militanti pro: et 34. 'Carthaginienses ala equitum amissa, alio equitatu per novum delectum comparato, Hannone præficiunt.' XXXII. 38. 'Paucis principum tumultum inter primum elapsis, eorum absentium direptæ fortunæ.' Suet. Tib. XXXI. 'Iterum cense, ut Trebianis legatam in opus novi theatri pecuniam ad munitionem viæ transferri concederetur, obtinere non potuit.' Justin. XI. 7. 'Iterato quærentibus de persona Regis, jubentur eum Regem observare.' Vid. quæ adnotantur ad Justin. II. 3. VIII. 5. Nec tamen contemnenda est conjectura Perizonii pro *ipsi* legentis *ipse*; ut hoc Druso, tamquam extraordinarium aliquid, contigisse dicat Florus, quod *ipse* Senatus ei hoc cognomen decrevit. Nam Senatus cognomina e gentibus victis dare non solebat; sed vel victores ipsi ea sibi pro arbitrio adscisciebant, vel consensu vulgi, aut ab adulatoribus imposita accipiebant. Vid. supr. III. 6. 5. et Liv. XXX. 45. Et *ipse* erat in Pal. 2. et est in Voss. 1. idque etiam a prima manu habuerat Magl. sed deinde mutatum fuerat in *ipsi*.

[*Quod nunquam alias, senatus*] Ita v.

e. nam seqq. *quod nunquam alteri*. Vinetius utrumque admisit, *quod nunquam alias alteri, senatus*: inepte: et alioqui stant a prima scriptura Pall. tres. Gruter. Illa verba *quod nunquam alias* interpretor de cognomine Germanici. Freinsh. *Alias* o. s. et v. e. sed Pal. 2. *ipse quidem non alias Senatus*.

[*Cognomen ex provincia dedit*] Ov. F. 1, 597. 'Et mortem et nomen Druso Germania fecit.' Non autem ipsi tantum, sed simul etiam filiis datum est. Dio princ. libri 55. Quemadmodum 'Britannici' nomen, et Claudio Imp., et ejus filio, ap. eund. Dion. lib. LX. Freinsh.

§. 29 *Difficilius est provincias obtinere, quam facere*] Ead. sententia supr. 2, 17, 8. Vid. Camerarium in Subcivis, 1, 2. et 2, 50. Gruterum Discurs. ad Tac. 18, et 25. Grotium, de J. B. et P. 3, 15. Notum est illud Ovidii: 'Non minor est virtus,' &c. Idem. Ryck. Berol. Duisb. et v. e. *retinere*. Non est cur recedatur a vulgata. *Jure* est, elementia imperii, sive, ut Cic. xv. Fam. 1. 3. 4. 'mansuetudine, æquitate, et continentia.' Contraria sunt 'acerbitas et injuria imperii.' Ib. Ep. 1.

§. 30 *Victi magis, quam domiti*] Fabianus, ap. Sen. Suas. 1. 'Memento, Alexander, matrem in orbe victo adhuc magis, quam pacato, relinquis.' Curt. 6, 3, 19. 'Eodem prælio domitas esse [gentes], quo victæ sunt.' Freinsh.

[*Suspiciebant*] Quidam impressi, *susceperant*. Naz. codex [et I. q.], *suscipiebant*: ut putem omnino legend. *suspiciebant*, velitque reveritos magis mores bonos Romanorum, quam vires et arma: non negaverim quidem alteri scripturæ suum esse sensum: sed interim non intelligo, quid sit *suscipere arma*; vixque etiam quid, *suscipere mores*. Grut. Ejus judicium, quod meam etiam conjecturam (sic enim ante visas illius notas scribend.

putaveram) firmat, secutus sum: ita supr. 1, 26, 5. 'Verum in his ipsis seditionibus principem pop. non immerito suspexeris.' Sic etiam puto legend. in Ov. Amor. 3, 8, 1. Augustin. in Inscriptioe Epist. LX. et aliis. *Freinsh.* *Suscipiebant* etiam Ryck. Flor. Voss. 3. et pleræque Edd. Ceteri s. et v. c. *susceperant*. Nihil certius est emendatione Gruteri, quam post *Freinsh.* merito in contextum receperunt Anna, Grævius, et Amst. Et hæc facile permutantur. Sic in C. Nep. Dion. I. vulgo editur *susceperunt*, pro *suspexerunt*.

§. 31 *Superbiam*] Supr. 1, 7, 4. 'Superbia crudelitate gravior est bonis.' Pacatus, Panegyrico cap. 20. 'Majores nostros ita pertæsum est arrogantiae, ut graviores semper putaverint servitute contemptum, ejusque impatientia sint coacti post belatores Tullos, Numasque sacrificos, et Romulos conditores, regnum usque ad nomen odisse. Denique ipsum illum Tarquinium execratione postrema, hoc damnaverunt maledicto; et hominem libidine præcipitem, avaritia cæcum, immanem crudelitate, furore recordem, vocaverunt Superbum, et putaverunt sufficere convicium.' Servius, ad Æn. 11, 15. 'Ap. majores superbia ingens facinus fuit, adeo ut Tarquinius pro multis sceleribus Superbi nomen acceperit.' Nec istud Senecæ, de Clement. 1, 10, 4. quamvis ad principes magis, ad solos principes, pertinet: 'Contumeliæ acerbiores solent esse, quam injuriæ.' Ex qua sententia simul intelligere possis, quod differant 'contumelia' et 'injuria': nam Jcti confundunt et pro iisd. habent l. 1. de Injur. 'Specialiter autem injuria dicitur contumelia.' Sed Seneca accurate distinguit, ut et de Constant. Sap. 2, 4. 'Tutus est sapiens, nec ulla affici aut injuria aut contumelia, potest.' Differentiam porro horum explicat Id. de Constant. Sap. ut 'contumelia'

sit eorum, 'quæ non lædunt, sed offendunt: quod per exempla quoque explicat in fine dicti libelli. Vid. plura in Indice. 'Contumeliæ' vocabulum Germanice reddimus *Schimpff*; 'injuriæ' proprium non invenimus. *Freinsh.* Ad superbiam illius pertinet, quod scribit Vell. II. 117. enim existimasse Germanos esse homines, 'qui nihil præter vocem membraque haberent hominum.' 'Libidinem' Anna interpretatur avaritiam. Videtur ita posse sumi: nam 'libido' in universum 'continentiæ' opponitur. Vid. Cic. IV. Verr. 52. II. Catil. 11. et pro Leg. Manil. 13. 14. 23. Et Vell. l. d. Varum 'non fuisse contemptorem pecuniæ' dicit. Rupertus de libidine Venerea accipit. Hæc est nota et usitata hujus vocis significatio. Sed fortassis nemo veterum de hac libidine Vari quidquam prodidit. Dio LVI. 582. scribit, Germanos ante moderato imperio a Rom. habitos, et paullatim non sentientes ab iis ad mores suos adductos fuisse: sed Varum eos subito transformare, et tamquam bello domitis ac servientibus imperare, et pecunias imponere cœpisse.

Haud secus quam sævitiam] Nemo sævitiam objecit Varo. Quin sic describitur a V. Paterculo ejus ingenium, ut quam longissime ab hoc crimine videatur esse remotum. 'Varus Quietilius,' inquit, 'illustri magis quam nobili familia, vir ingenio mitis, moribus quietus, ut corpore et animo immobilior, otio magis castrorum, quam bellicæ adsuetus militiæ.' Itaque legend. censeo, *libidinem ac superbiam haud secus quam segnitiam*. Et sane seqq. hoc comprobant. Nam securitatem ejus et segnitiam redarguit, et clarius Velleius eod. loco: 'Simulantes fictas litium, &c. in summam socordiam produxere Quinctilium, usque eo, ut se prætorem urbanum in foro jus dicere, non in mediis Germaniæ finibus exercitui

præesse crederet.' *Græv. Segnitiam* Vari etiam Velleius memorat II. 118. 'Arminius segnitie ducis in occasionem sceleris usus est.' Nec tamen quidquam mutandum arbitror. Nam Florus loquitur de rebus, quæ Germanis, hominibus servituti minime adsuctis, intolerabiles erant, et quarum indignitatem non ferentes ad arma ierunt. Inter has autem non potest dici fuisse *segnities* Vari, quæ rebellionem molientibus optanda potius, quam odio habenda erat. Itaque etiam ea, ut Velleius auctor est, tamquam consiliis suis opportunissima, usi sunt. Ryck. *scevitiam*. Oros. VI. 21. 'Mira superbia atque avaritia in subjectos agens.' *Scevitiam* quidem nemo objecit Varo; sed eo referri possunt, quæ paullo ante e Dione adnotata sunt, et quod paullo post dicit Florus, 'Sævia armis jura:' ubi Voss. 2. perperam habet *segniora*.

Ausus ille] Sigonius III. de Ant. Jur. Prov. 13. putat Florum ideo dicere 'ausus,' quod Germania nondum in provinciæ formam redacta erat, et Proconsules non consuissent hostibus jus dicere, nisi postquam pacati, et in provinciæ formam redacti erant. Eum sequitur Stadias; sed refellit non levibus rationibus Gruchius in Respons. ad Poster. Sigonii Disputation. §. 16. Et tamen Idem perperam Flaminio in Macedonia hibernanti tribuit, quod Liv. XXXIV. 48. eidem Elatiæ, quæ Phocidis erat, in hibernis agenti. Florus verbo 'ausus' notat, opinor, securitatem Vari, qui, quod Velleius dicit, inter Germanos nondum pacatos egerit, 'velut inter viros pacis dulcedine gaudentes,' et 'se Prætorem urbanum in foro jus dicere, non in mediis Germanorum finibus exercitui præesse' crediderit. Unde et mox Florus 'fiduciam' et 'securitatem' illius notat. De conventibus in Provinciis vid. Sigon. II. de Ant. Jur. Prov. 5.

Et in castris jus dicebat] Sic ed. Stadiana, quomodo hæc verba citantur etiam Sigonio, de Antiq. Jur. Prov. 3, 13. Alii habent *et in castris* (aut *in castos*) *se direxerat*: nullo sensu. *Freinsh. In castris jus dicebat* est e conjectura vel Stadii, vel cujuscumque alterius, quam post Freinsh. omnes receperunt, tanquam certissimam. Sed eam neque scriptus ullus, neque antiquitus editus liber adjuvat. Naz. *in castos ita se direxerat*: ceteri o. s. et e. *in castris se direxerat*, nisi quod in Ryck. Fran. et Ald. est *dixerat*. Ger. Vossius hic, non improbante Isaaco, conjecerat *in castris sedem erexerat*, i. e. sellam curulem, quæ erat jus dicentis. Nec tamen rejiciebat scripturam vulgatam, sed eadem sententia exponebat, qua ad Vell. II. 118. ita direxerat actiones suas, quasi violentissimi hostes jure possent mulceri. Hæc interpretatio placet Ruperto et Ryckio, quorum hic illius confirmandæ causa adscripserat verba Quintiliani X. Inst. Orat. 1. in fin. 'Ad ea se quisque effingenda dirigebat, quæ poterat.' Non valde probo illorum sententiam. Primum, quia 'dirigere se' pro, actiones suas instituere, est insolens genus loquendi. Nec locus Quintiliani eos multum juvat: in eo enim non absolute dicitur 'dirigere se,' sed 'dirigere se ad aliquid,' i. e. sibi aliquid proponere, et in eo operam ponere, et elaborare. Et sic rursus Id. loquitur XII. Inst. Orat. 3. 'Qui quum se ad id, quod est optimum natura, direxerit.' Deinde, quod, etiamsi 'se dirigere' ea significatione diceretur, qua illi volunt, tamen addendum fuisset 'ita,' ac dicendum *in castris ita se direxerat*: quam particulam etiam Cod. Naz. habet. Tolerabilis est conjectura *in castris jus dicebat*. Nec tamen eam in contextum admittendam putavi: quum neque ullius libri veteris auctoritate nitatur, et ab aliis doctis improbetur, atque insuper ali-

quid scabri in oratione relinquat. Nam, ut recte animadvertit Anna, non bene procedit oratio, nisi pro *dicebat* legatur *dicere*.

Et lictoris virgis] Forte *lictoriis virgis*. Certe et illud abundat, quod aliæ edd. in priorem locum rejecerunt, et *barbarorum lictoris*. Freinsh. Salmasius et circumscripserat virgulis, ut sæpe alias voces, quas in libris suis non invenerat. Et tuto omitti potest, quum neque in ullis scriptis, præterquam in Voss. 1. et 2. neque in Edd. V. S. et J. legatur.

§. 32 *Rubigine oblitos*] *Obsitos*, in altero Pal. *Salm.* N. Heinsius scribi jubet ex Palatino: *rubigine obsitos enses*. Sic enim loquuntur Latini. Mox idem ex Naz. in quo habetur *inertesque ererent equos*, legend. vidit *inertesque quererent equos*: que scilicet iterandum erat. *Græv.* *Obsitos* etiam Flor. et Magl. quod præferend. videtur: et sic edidit Grævius. Nam *obsita* sunt, quæ ipsa ex sese situm ac sordes contraxerunt: *oblita* autem magis, quæ ab aliquo tincta, aut peruncta sunt. Vell. II. 126. 'Sepultæ ac sitæ obsitæ civitati.' Liv. XXIX. 16. 'Obsiti squallore et sordibus.' Prudentius tamen Peristeph. Hymn. in Laurent. 379. 'Os oblitum noctis situ.'

Inertesque mærerent equos] Optimus liber, *inertesque ererent equos*: nihil melius possum, quam *mærerent*: quod ex prima ed. reposuit Vir doctiss. J. Gruterus, cum in aliis edd. esset *cernerent*. *Salm.* Non aliter erat in v. e. nisi quod illa *mererent*: ceteræ edd. perperam hactenus protulerunt *cernerent*: medium restat quoque in Pal. 2. ac 3. nam 1. *ererent*. *Grut.* Vetus ed. mea *cemerent*: esset *gemerent*. Freinsh. Grævius et Amst. ediderunt *quererent*. Non scio, quid sit *quero*. Nam Heins. haud dubie *quererent* voluit accipi pro *quærerent*, vocali pro diphthongo posita, ut solet in Mss. Tollius e Magl. et Berol.

scripserat *mærerent*, sed credo in his quoque fuisse *mererent*, pro *mærerent*, ut in Duisb. et v. e. In Regg. erat *merente*, neglecta geminatione syllabæ *re*, et ultima litera a capite vocis sequentis adsumta: nam Fran. *merent*. Ryck. et Flor. *haberent*. Voss. 2. *cernerent*: e 1. et 3. nihil adnotatum erat ad Ed. Flori, quæ habebat *mærerent*. *Cemerent* etiam Ed. P. pro *cernerent*, quod est in aliis vett. Edd. Non video cur *mærerent* retineri non possit.

Togas] Has enim snnebant in iurisdictione, saltem advocati, caussidici, et id genus: ut notat Lips. ad illa verba Plinii, in Paneg. cap. 65. 'Hostilemque terrorem, non armorum magis, quam togarum, ostentatione compescere.' Hinc tam sollicitus est Quintilianus in Oratore suo toga decore amiciendo, Inst. Orat. 11, 3. Hinc Apuleio fine lib. 10. appellantur 'togati vulturii': 'vulturii,' quod litibus immineant, ut aves illæ cadaveribus: 'togati,' ab usu togæ. Vestem autem hanc valde exosam fuisse Germanis, clamant hæc Arminii in Segestum: 'Hominem Germanos nunquam satis excusatos, quod inter Albim et Rhennum virgas, et secures, et togam, viderint;' ap. Tac. 1, 59, 5. Freinsh. De usu togarum in castris add. quæ scribunt Manut. III. Quæsit. per Epist. 1. et Schel. Dissert. VII. ad Polyb. Florum vere dicere 'sæviora armis jura' cognosci potest e Verrinis Ciceronis, e Liv. XXXI. 29. XLIII. 2. et Justin. XXXVIII. 2.

Arminio] V. e. et Mss. Vineti *Armenio*: quod cur non revocamus? sic sane etiam Pall. trcs. *Grut.* Straboni quoque Lib. VII. 'Ἀρμένιος. Sed aliis Græcis Latinisque 'Arminius.'

§. 33 *Unum principum, conjuratione*] Ita v. e. nam Mss. Vineti, *unum principem, ducum conjuratione*: vulgg. *unum ducum conjuratione*: omnes male: nam et prima lectio visitur in omni-

bus Pall. *Grut.* Ex Mss. legerim: *virum principem, ducum conjuratione:* plures enim duces conjuraverant. Dio, lib. 56. p. 668. 'Erant inter eos qui conspiraverant, ducesque insidiarum, et belli, quod tum conflagratur, præcipui, Arminius et Segimerus:' historiam petes ex Tac. 1, 58. Vell. 2, 118. Strab. lib. 7. aliis. *Freinsh.* Solus Fran. *unum principem:* ceteri s. et v. e. servant vulgatum. Sed pro *commoveretur* habent *moveretur*, quod in Pal. 1. erat. Duisb. *moneretur*. Naz. Pal. 2. et Voss. 3. *commoveretur*.

§. 34 *Quum ille (o securitas!) ad tribunal]* V. e. *quum ille ad secures et ad tribunal*, non inepta quoque lectio, et præ qua alteram fere habuerim inferiorem, si sic quoque foret in Mss. sed non. Palatini certe alterum propugnant. *Grut.* Porro non putem, *Florum* alios annales sequi, quam reliquos auctores: quod enim non omnes circumstantias minutim persequitur, more suo, et lege compendii, facit. *Freinsh.* Duisb. quoque ut v. e. 'Citare,' verbum judiciorum, est voce præconis evocare. Vid. Brisson. v. Form. 470. Rittershus. et alios ad Phædr. I. Fab. 17. et IV. 17. Mox Reg. Q. *undique castra invadunt, tres l. o.* ceteri vulgatum tuentur: sed Fran. pro *rapiunt* habet *intercipiunt*. 'Rapere castra' et 'urbes' Florus et alii sæpe dicunt. Vid. supr. II. 17. 6. Deinde Flor. *opprimunt*. Hoc non deterius habeo vulgato. Duæ postremæ literæ accedere potuerunt e voce sequente.

§. 35 *Eodem, quo Cannensem diem Paulus, &c.]* Id est, sequutus est exemplum Pauli, ac superesse noluit, exercitu occisione occiso. Inepte alii ex isto Flori loco eruere volunt diem cladis Varianæ; uti egregie ostendit carissimus animo meo Casanbonus ad Suet. Aug. cap. 23. *Grut.* Ita supr. 4, 2, 34. Curioni 'pudor suasit, ut amissum sua teme-

ritate exercitum morte sequeretur.' *Freinsh.* Reg. Q. *eodem die, quo Cannensem cladem Paulus.* Hoc fortassis ortum est ab opinione illorum, quos hic notat Gruterus, et quod, qui pro *diem* posuit *cladem*, sciebat *diem* interdum dici pro *clade*: de quo Casaub. ad Suet. l. d. et *Freinsh.* in Ind.

§. 36 *Intolerantius]* Ita Naz. et I. q. et alludit Pal. 3. in quo *intoleratius*, alii præferunt *intolerabilius*: mutant, qui illud alterum h. sensu dici non putabant: sed ita Tac. 3, 45, 5. 'Intolerantior servitus iterum victis:' supr. quoque 1, 7, 9. Salmasius in vett. suis invenit *horrentius*. Sic e contra reperias, quæ vim agendi retinent, in terminatione patendi, sicut 'Impetrabilis orator' ap. Plant. Mostell. 5, 2, 40. 'Impetrabilis efficacia' ap. Ammian. 14, 26. 'Penetrabile telum' ap. Virg. Æn. 10, 581, &c. *Freinsh.* Participia activa in *us* utramque significationem habere docet Periz. ad Sanct. I. 14. Eorum ut formam, ita etiam naturam, sequitur *intolerans*; etsi non est verbum 'intolero.' Tac. XI. A. 10. 'Subjectis intolerantior.' Cæs. VII. B. G. 51. 'Intolerantius Gallos sequentes legio decima tardavit.' Vid. J. F. Gronov. ad Tac. II. dd. et Jac. Gronov. Epist. II. post Livii Tom. II. *Intolerabilius* tamen hic habent plerique Mss. et Edd. v. et J. *intolerantius* Voss. 3. Regg. et Edd. B. S. P. et A. Sic in fine huj. cap. 'reverentior,' quod supr. II. 12. 11. activa significatione dixit Florus.

§. 37 *Oculos]* Non potest conjungi cum 'amputabant.' Vid. ad III. 21. 25.

Unius os sutum] Optime N. Heins. *Μουσῶν μέγα κλέος* in notis ad Ov. legend. eensuit *uni os obsutum*. Uni sane quædam edd. ostendunt, *obsuere* vero verbum rarius sæpiusque corruptum multis scriptoribus Vir summus restituit. 'Obsuere' enim est os acu et filo constringere, et connectere.

Græv. Agit de h. l. Heins. ad Ov. II. F. 578. Sed non vidi ullam Ed. in qua sit uni.

Recisa prius lingua] Simile facinus, nisi quod indignius, in Ciceronem admisit Fulvia; 'ejus enim caput arreptum, insultans amarulentis verbis, et conspuens, genibus suis imposuit, orique ejus aperto, linguam extractam, acubus (quales secum comendi capitis causa mulieres ferunt) compunxit, additis crebris ac turpibus opprobriis.' Dio, lib. 47. p. 378. *Freinsh.* Catull. C. cix. in Cominium, odiosum rabulam, ut putat Lips. III. Var. Lect. 5. 'Lingna exsecta avido sit data vulturio, Effossos oculos voret atro gutture corvus, Intestina canes, cetera membra lupi.' Pro *in manu tenens* usitatius est *manu tenens*. In potuit fieri e præcedente, vel sequente litera vocis præcedentis. [Obscurius sane, si nullus his verbis adliæreat error, loquendi genus.] Tamen etiam Cic. XII. Phil. 4. 'Quorum epistolas in manu teneo.' Et Suet. Claud. xv. 'Graphium et libellos, quos tenebat in manu.' Hæc quidem ob proximam literam in etiam suspecta esse possent, nisi Cicero pluribus locis ita loqueretur. Vid. I. Tusc. cap. xxix. Orat. cap. xxxviii. et pro Cæl. cap. xxvii. Sic Liv. xcv. 12. et Justin. xxxiv. 3. 'Virga, quam in manu gerebat.' Liv. xl. 37. 'Lauream in manu tenentes.'

Tandem vipera sibilare desiste] At jam desiderat. Credo Florum scripsisse *Tandem vipera sibilare desisti*, pro, desivisti. *Græv.* 'Lingnae ferinae' i. e. viperinae, virus huic generi ab Apuleio tribui observat Rupertus, qui plura rabularum forensium elogia ex aliis congescit.

§. 38 *Consulis*] 'Proconsulis' scribere debuerat. *Freinsh.* Florus etiam alibi 'Consules' dicit pro Proconsulibus, vel aliis Magistratibus. Vid. II. 2. 27. et II. 14. 5. Hic, si accuratissime voluisset loqui, potius dixisset

'Legati Consularis.' Nam Germania non erat provincia populi.

Duas adhuc barbari possident] Ex h. l. videtur haurire sententiam suam Cuspinianus, qui ita de hac re scribit: 'Tres legiones obtruncatae, signa et Aquilæ duæ a Germanis captæ, quas hodie possidemus. Non enim biceps est Aquila, ut imperitum vulgus credit; sed duæ simul, quarum altera alteram expansis alis obtegit. Tertiam signifer legionis tertiæ abstulit, paludeque demersit, ne in hostium manus veniret. Alioqui tres haberemus aquilas in insignibus imperii. Nec nunquam hæc redditæ sunt imperatoribus Romanis, quod Parthi fecerunt, sed semper in hunc usque diem servatæ.' Et hæc quidem speciosa dictu Cuspinianus. Ceterum haud paullo melioris esse fidei censeam Tacitum et Dionem historicos, qui ambas istas aquilas a Romanis recuperatas scribunt: ille quidem in Annalibus, I, 60, 5. alteram a Stertinius repertam; hic in Historia 60. p. 770. Gabinium 'aquilam, quæ sola a clade Variana supererat, recuperasse' tradunt. *Freinsh.* Lips. ad Tac. II. A. 25. suspicatur Florum hæc descripsisse e Scriptore aliquo rerum Romanarum, qui ante receptas illas duas aquilas scripserat, ac fortassis e Liv. Add. Ryck. ad Tac. I. d.

Evulsit] Vir doctus malit *avulsit*: possit et fieri *revulsit*; sed non opus esse pntem mutatione: intelligitur enim aquila acumine quodam infixæ fuisse hastæ, qua portaretur. Similis autem huic sive historia, sive, quod magis credam, efficta ad hoc exemplum fabula, est ap. Sil. 6, 34. 'Vicini de strage cadaveris hasta erigitur, soloque ingens conamine, late Stagnantem cæde, et facilem discedere, terram Ense fodit, clausamque aquilæ infelicis adorans Effigiem, palmis languentibus æquat arenas.' *Freinsh.* *Avulsit* est conjectura Barthii xxxiv. Adv. 13. In Naz. erat

evolsis, et supra correctum *evulsum*. *Evolvis* puto scriptum fuisse pro *evol-sit*. Lips. de Mil. Rom. 5. ex h. l. bene conficit corpora aquilarum non admodum magna fuisse.

§. 39 *Hac clude factum, ut imperium, quod in littore Oceani non steterat, in ripa Rheni fluminis staret*] Ubi ergo steterat imperium, si non stabat in Oceani littore? Num extendebatur ultra hujus Oceani Septentrionalis littora? Dele negandi particulam, perperam ab inepto homine intrusam. Florus exaravit: *imperium quod in littore Oceani steterat, in ripa Rheni fluminis staret*. Prolati erant fines imperii ad Albin et littora Oceani, sed cæsis legionibus Quintilii Vari, retracti sunt ad ripas Rheni. Ripas Rheni opponit littori Oceani. *Græv.* Perizonius putabat Florum respicere ad Britannicam expeditionem Cæsaris, de qua supr. III. 10. Et hoc magnificentius est, et Panegyristæ magis convenit.

In ripa Rheni fluminis staret] Consilio Augusti, quod est ap. Tac. I. 11. in fine. Etiam posterioribus seculis. Seneca, præfat. Nat. Q. 'Rhenus Germaniæ modum faciat,' quanvis interim sæpe transcensus sit Romanis. *Freinsh.*

§. 40 *Sub Meridiano*] Solus Florus et Orosius, 6, 21. quantum memoriæ nunc occurrit, hos sub meridiano tumultus inter Augusti gesta enumerant. Sueton. in Vita, cap. 21. dicit, Augustum 'alias item nationes male quietas ad obsequium rede-gisse.' *Camers.* Vell. II. 126. 'Quidquid meridiano, aut Septentrione finitur.' *Freinsh.* in Ind. supplet, circulo. Potest etiam intelligi, cardine, ut in princ. huj. cap. 'Omnes illius cardinis populos.' Alibi deest, Sol. Colum. I. 6. 'Ambulationes meridiano æquinoctiali subjectæ sint.' Alibi, dies. Vid. Burm. ad Vell. I. d. Tullius hic frustra corrigebat *sub meridiem*.

Musulanios] Libri vett. *Musulamos*, *Musulanos*, *Misulunos*, et *Musilianos*, nulli *Musulanios*. In Tac. II. A. 52. editur *Musulani*, et IV. 24. *Musulami*. Vid. hic Vinet. 'Gætulos' cur adcolas Syrtium dicat, non intelligo. Nam Syrtes sunt ad litus Africa, quod mari mediterraneo adluitur, a quibus longe remoti sunt Gætuli versus meridiem et occasum. Sed dubito an hoc sumpserit e Virg. v. *Æn.* 51. 'Gætulis agerem si Syrtibus exsul.' Sed ibi 'Gætulæ Syrtes' sunt Africanæ. Adscripserat hic nescio quis ad Edit. Grævii distinctionem ponendam esse post 'Gætulos,' quia Gætuli non sunt accolæ Syrtium. Ita non satis defenditur Florus, nisi insuper copula ante 'accolas' addatur.

Cosso duce] Cn. Cornelium Lentulum Cossum, cum L. Calpurnio cos. fuisse anno 752. in Annalibus coss. scribitur, et postea Gætulicum esse appellatum, nimirum a devictis Gætulis. Tacitus etiam, 4, 44, 1. eund. triumphalia de Gætulis insignia accepisse testatur: de hujus belli causa, et re gesta, altum ap. alios silentium est: ut etiam bellorum in Africa tempore Augusti gestorum: quæ tamen post M. Lepidum a Cæsare exercitu et potestate exutum, cujus provincia in triumviratu fuerat, nunquam quievisse videtur. Statilius enim Taurus a Cæsare in Africam missus, de ea triumphavit anno 719. Iterum L. Autronius procos. anno 724. tertium triumphum duxit ex Africa L. Sempronius Atratinus, anno 730. Quartus L. Cornelius Balbus de Garamantibus Africæ populis triumphavit anno 734. *Stadius.* Leguntur tamen horum quædam ap. Dionem. *Freinsh.*

§. 41 *Curinio*] Ita v. e. et Pal. 2. cum Mss. Vineti: at habet *Quirino* Jordanes, ut et Pal. 3. nam 1. *Quirinio*: vulgg. *Turmio*: et vero videtur idem iste cum illo 'P. Quirinio,' cujus sapius meminit Tacitus, 3, 22,

3. 1, 48, 1. *Grut.* Alter etiam ex Lipsii codd. *Curinio*, alter *Quirino*, refert. Putem autem, *Curinio* et *Quirinio* tantum scriptione differre, non etiam enuntiati, cujus rei præter alia, quæ adduci possent, plurima, fidem faciunt 'Quirites' a 'Curibus' deducti. *Freinsh.* Flor. et Frec. *Quirino.* Ryck. Regg. Magl. Berol. Duisb. Voss. 1. 2. et Fran. *Curinio.* Voss. 3. *Cirino.* Probabile est C in principio hujus nominis scriptum esse pro Qu, ut in multis aliis. Nam *Curinios* eo tempore in Historia Rom. ab aliis memorari non scio. Nec tamen *Quirinius*, verum *Quirinus*, scribendum adsentior Perizonio in Dissert. de August. Orbis Terrar. Descript. in fin. et Ryck. ad Tac. II. A. 30.

Potuit et ille, &c.] Facit hic locus, ut omnino putem, supr. 2, 17, 10. in causa Metelli, verba illa, 'Majori gloria pepercit,' applicanda esse cognomini. 'Majori gloria pepercit:' h. e. ampliorem laudem mernit, dum abstineret ab isto cognomine, quod virtute merebatur. Non dissimile est istud Plinii, 7, 26. de Pompeio. 'Excitatis in Pyrenæo trophæis, oppida DCCCLXXVI. ab Alpibus ad fines Hispaniæ ulterioris in ditionem redacta, victoriæ suæ adscripsit, et majore animo Sertorium tacuit.' Ab hac modestia socerum suum laudat Tacitus, Agr. 18, 10. 'Nec Agricola prosperitate rerum in vanitatem usus, expeditionem aut victoriam vocabat, victos continuisse: ne lanreatis quidem gesta prosecutus est: sed ipsa dissimulatione famæ famam auxit, æstimantibus quanta futuri spectam magna tacuisset.' *Freinsh.* Paullo post Duisb. Voss. 3. et v. e. *cum Armenis.* Vid. III. 12. 4.

§. 42 *Fato breves]* Apertum est Florum hoc velle: Utrique fato brevem vitam fuisse: quod Tac. I. A. 3. de his dicit, eos 'mors fato propera abstulit.' Sed aliquanto insolentius

est 'brevis,' pro eo, cui brevis vita fuit; neque id facile in illo melioris notæ scriptore, nisi forte poëta aliquo, inventum iri credo. Suspiscabar *fato brevis ævi.* Horat. II. S. 6. 97. 'Vive memor, quam sis ævi brevis.' Idem II. Epist. 1. 144. 'Genium memorem brevis ævi.' Et IV. C. 13. 22. 'Cynaræ breves annos fata dederunt.' Sall. Jug. I. 'Natura humana imbecilla, atque ævi brevis.' Plin. Paneg. LXXVIII. et Liv. XXVI. 11. et XXVIII. 35. Contra Stat. IV. Silv. 4. 56. 'At tu si longi spatium dabit Atropos ævi.' Sed Florus fortassis putavit homines quoque recte *breves* posse dici, quemadmodum poëtæ 'flores breves' dicunt. 'Breve lilium' Horat. I. C. 36. 16. et, 'Nimium brevis flores rosæ' II. C. 3. 13.

Massiliæ quippe Lucius morbo] Vetera excusa, *Massiniæ*: nec aliter optimæ schedæ; alter Pal. *Maxime*; corruptissime: sequitur post paullo in Syria *Gaius*, scriptis omnibus libris consentientibus. Vell. alique multi, in Lycia obiisse volunt, Limyris urbe. Vell. lib. II. 'In urbe Lyciæ, Limyra nominant, morbo obiit.' Perperam putat Vir summus, Limyra Stephano esse Lamyra. Lamyra et Limyra duæ sunt urbes Lyciæ diversæ: utramque Stephanus recenset. *Λιμύρα*, inquit, *πόλις Λυκίας ἀπὸ Λιμύρου ποταμοῦ.* *Salm.*

In Syria] Clare et distincte Vel-leius, II, 102, 5. in Lycia obiisse Caium vult, urbe quoque expressa ['In urbe Lyciæ, Limyram nominant, morbo obiit:'] et 'Limyram' quidem fluvium, 'Limyram' urbem, in Lycia Ptolemæus collocat: quæ in Stephano *Lamyra* scripta. In ead. cum Vell. sententia Suetonius [Ang. 65, 3.] 'Caium, et Lucium, in duodeviginti mensium spatio amisit ambos; Caius in Lycia, Lucio Massiliæ defunctis.' Etiam Joh. Zonaras, qui a Dione, ut solet (nam ipse Dio hac parte mutilus) hausit: 'Ipse Caius

in Lyciam oneraria nave provectus est, ubi et obiit.' Hoc isti censent, probi, fidi, et talium curiosi scriptores. Tamen ecce qui dissentiunt (miramur, in fato illustris juvenis), et in Syria obiisse volunt. Grande autem, ne nescias, inter Lyciam et Syriam intervallum, et Pamphylia ac Cilicia totæ interjectæ. Seneca pater, qui ipse illius ævi: 'Cum, mortuo in Syria C. Cæsare, codicillo questus esset Augustus.' Florus pariter: 'Massiliæ Lucius morbo solvitur: in Syria [ita omnes scripti libri] Caius ex vulnere.' Etiam Festus Rufus: 'Caius vulneratus, reversus in Syriam obiit.' Quid dicemus? inclinabam ad priores: sed revocat Bellonii, Viri fidi et industrii, ut mihi videtur, observatio: qui narrat lib. 2. 'Urbem Hamam esse, Arabibus Hamzam, Latinis olim Emesani vel Emissam, juxta quam sepulcrum sit *δίσταγον*, in modum quadrangulæ Pyramidis fastigiatum, valido cæmento extructum: in quo C. Cæsaris epitaphium Græcis characteribus inscriptum legatur.' Si ita est (et utinam expressisset ipsum scriptum!) quis ambiget, quin ad hunc C. Cæsarem pertinuerit? atque ita firma probaque sit altera sententia: quia Emesa illa citra controversiam Syriæ in Phœnice urbs est. Hæc Lipsius ad Vell. 2, 102, 5. Lectio porro ista *Syriæ* tam in Pall. o. quam Vineti Mss. et e. v. reperitur. Ceterum 'pædagogum ministrosque Caii, per occasionem valetudinis mortisque ejus, superbe avareque in provincia grassatos' esse discimus ex Suet. Aug. cap. LXVII. *Freinsh.* In Syria habent etiam alii o. s. Et sic edidit Gruterus e Pall. quum ante vulgo ederetur *Lycia*; quod videtur esse ab interpolatoribus, qui Florum cum Vell. et aliis in concordiam redigere voluerunt. Nulla est ratio, cur non credendum sit Velleio, testi oculato, et aliis, qui post eum idem prodiderunt.

Delph. et Var. Clus.

Flor

Senecam et Florum nihil moror, nec dubito quin erraverint, si scripserunt in Syria. Vid. Noris. Cenot. Pisan. Dissert. II. c. 18. Et eo inclinatur, quod ad Senecam attinet, Lips. ad Tac. I. A. 3. Nam ibi in Floro lectionem, quæ tum vulgata erat, sequitur. Nec debuisse eum ab illa sententia revocari a Bellonio II. Obs. 97. recte ostendit Voss. ad Vell. I. d.

§. 43 *Armenios, &c.* Supr. 3, 5, 27. Victor, in Cæsaribus, cap. ult. 'Constantius genti Sarmatarum, magno decore, considens apud eos regem dedit; quod Cn. Pompeium in Tigra-ne restituisset [lege instituisse] vixque paucos majorum fecisse, compe-rimus.' *Freinsh.*

In hoc unum servitutis genus Pompeius adsueverat] Genus ignorat Ryck. Græv. In Ryck. est servitutis CH Pompeius. Genus corruptum fuerat in Gneus, ut in Voss. 1. et 2. pro quo liber ille fere ubique habet CH. Fran. quoque servitutis G. Pompeius, et vitiosius idem victoria de Tigra-ne. Adsuescere pro, adsuefacere, dici dudum docuit Priscian. Lib. VIII. e Lucan. v. 776. 'Adde, quod adsuescis fati.' Sic 'consuesco,' 'desuesco,' 'insuesco.' Vid. Sanct. Min. III. 3. et Non. in Desuevi.

Non incruento, nec inulto tamen certamine] Scribend. censuit Lipsius nec multo tamen certamine. Græv. Sic Ryck. et Voss. 1. 2. et ita laudat Noris. I. d.

§. 44 *Domnes*] Hic et 'Dones' et 'Donnes' alibi appellatur; ap. Pat. terc. 2, 102, 3. 'Adduus:' ap. Zonaram 'Addon.' Vinet. Vid. Noris. ibid. *Domnes* Voss. 1. quemadmodum etiam Salm. in libro suo scripserat.

Artaxatis] Ita hic antiqui codices: alii, *Ariaratis*, *Artaxates*, *Arsaces*. *Artaxata* tamen hæc, neutrum nomen et plurale, oppidum Armeniæ, quod supr. 3, 5, 27. caput ejus gentis dictum est, τὰ Ἀράξειρα, id est, *Artagera*, ap. Zonaram et Vell. esse vi-

dentur. *Vinet.* *Artagera*, non *Artaxatis*, debuisse scribere Florum ostendunt Voss. ad Vell. II. 102. et Noris. *ibid.* ap. quem et alia vid. huc pertinentia.

Intentum libello] Sic Vitalianum, præfectum prætorio Maximini, quidam 'porrectis epistolis, contemplantem signa diligentius, prolatis pugionibus confodiunt:' ap. Herodian. 7, 14. Sic Parmenio interficitur, ap. Curt. 7, 2. Domitianus, ap. Suet. in Vita, cap. 17. Cassius Longinus, ap. Hirt. de B. Alex. cap. LI. *Freinsh.*

Stricto ferro cruentat] Mira conspiratio Codd. veterum, qui scriptam omnes habent *stricto sarre creatus*, aut *stricto serre*. 'Sarris' vel 'serris' fuerit fortasse gladii genus, de quo tamen nobis non constat: si *stricta serra* legerimus, erunt meræ nugæ: alter Pal. *stricto indete creatus*: probamus autem *cruentat vulnere in tempus*. Salm. *Stricto ferro cruentat vulnere in tempore*] Ita reposui ex æquo et bono. *Vineti* Mss. *strictus serre creatus ex vulnere in tempore*, ex quo ipse fecit *strictus, sed recreatus ex vulnere in tempus*: vet. ed. *stricto sarre cruentus ex vulnere in tempore*. Quod hic publicavi, debetur fere ed. *Stadianæ*, nisi quod illa *in tempus*: nam *Camers*, *stricto ferro cruentus ex vulnere in tempus*. Pal. 2. ac 3. consentiunt in *stricto inde recreatus ex vulnere in tempore*: at enim 1. *strictos arrecreatus ex vulnere in tempus*; emendatumque ead. manu *strictus ac recreatus*. Grut. *Strictus ac recreatus ex vulnere in tempus*] Ita vetus ed. mea, quemadmodum et in Naz. correctum esse Gruterus testatur: 'nisi potius legend. sit, *at recreatus*, quod ad *Vineti* sententiam accederet. *Freinsh.* *Strictus ac recreatus ex vulnere in tempus*] Moustruu lectionis præfert Naz. *stricto farre creatus*, aut *stricto serre*. Nec recedunt longe codd. alii, qui omnes *stricto* aut *strictos*. Hæc cum

expendisset N. Heinsius, sic huic l. medicinam faciendam esse censet: *stricto Cæsar recreatur e vulnere in tempus*. Istius emendationis has subiecit rationes Vir eruditiss. *In tempus* pro, ad tempus, ut solet Florus. Sic lib. I. cap. 6. 'Quasi in tempus,' ut e codicum vestigiis Salmasius: alibi 'In Cæsarem' pro, ad Cæsarem. *Stricto vulnere*, ut ap. Liv. XXII, 51. 'Assurgentes quidam ex strage, quos stricta matutino frigore excitaverant vulnera.' Eleganter etiam *recreari e vulnere* dictum. Idem Liv. XXIX, 18. 'Recreatus deinde legatus ex vulneribus tribunos militum in vincula coniectos trucidando occidit.' Val. M. IX, 11. 'Quem postquam ex vulnere recreatum conspexit, accusare ad populum instituit.' *Græv.* Iñ Plant. primum invenio *stricto ferro cruentat vulnere in tempus*: quod deinde Gruterus sequutus est, hoc excepto, quod *tempus* mutavit in *tempore*, ex v. e. in qua ita legitur. In scriptura, quam e Regg. et plerisque vett. edd. post *Freinsh.* et *Græv.* retinui, *strictus* non potest aliud esse quam, vulneratus: quemadmodum etiam *Freinsh.* exponit in Ind. Quamquam alioqui 'stringere' est, leviter vulnerare; vid. Virg. IX. *Æn.* 577. et X. 478. Hoc vulnus autem nequaquam leve fuit, ut e quo non multo post obierit Cæsar. Sed hoc melius ferri potest, quam quod in ea omnia abrupta sunt, sine nexu et consequitione orationis. Eod. incommodo laborat conjectura Heinsii, atque iusuper non satis apertum est, quid in ea sit *strictum vulnus*. Nam quod Livius dicit 'Vulnera stricta matutino frigore,' pro, adstricta, id non video, quomodo ad h. l. exponendum adhiberi possit, in quo nulla mentio frigoris est. Quibus otium est diligentius considerandi varietatem scripturæ veteris, forsitan ex ea remedium aliquod sanando vulnere, quod huic l. inflictum est, invenient. Ego interim sentio cum

Perizonio, qui post alia atque alia margini adlita, tandem scripserat, se propter constructionem præferre *stricto ferro cruentat vulnere in tempore*. 'Tempus' pro parte capitis singulari numero dici contra Charisium ostendit Muret. ad Catull. C. LXII. et adnotatum est in Thes. Fabri. Sed quod ibi additur veteres etiam scripsisse *tempora*, non alia auctoritate quam v. e. Flori, quæ Grutero pro oraculo fuit, niti scio. [Duk. *in tempus*, nos vero in VV. LL. *in tempore*, Ms. Ber. legere diximus.]

§. 45 *Superstiti etiam non Cæsari*] Lego *superstiti etiamnum Cæsari satisfecit*, hoc est, adhuc superstiti. *Salm.* Ita Naz. Flor. et Magl. Sequutus sum Freinsh. et Græv. e Naz. etsi frequentius 'etiam nunc' et 'etiam tum' dici invenio. In Plauti Menæch. III. 1. 15. omnes Edd. quas vidi, habent *etiamnum*. In Varr. I. de R. R. 37. Liv. XXV. 38. Cic. X. Fam. 10. et VIII. ad Att. in Epist. Pompeii variat scriptura. Cortius ad Sall. Cat. II. et Jug. XXXI. videtur velle semper scribendum esse *et jam nunc*. Non intelligo rationem: atque etiam minus, cum Marcellus ad Suet. Vespas. V. *etiamnum* hic pro, plane, poni dicat. Vinetus hic ita adnotat: 'Illud *etiamnon*, quod fuit in antiquis exemplaribus, id magistri nostri *etiamnum* dicere præcipiebant.' 'Satisfecit' est, pœnas dedit. Martial. XII. 14. 'Sæpe satisfecit prædæ venator, et acri Decidit excussus, nec rediturns equo.' Ita Ryckius. Add. Freinsh. Ind.

§. 46 *Hispania*] Gesta ab Augusto in Hispania scribit Livius, lib. 135. Justin. 44, 5. Suet. in Vita, capp. 20, et 21. Eutrop. 7, 2. Oros. 6, 20. Lege Horat. C. [3, 14.] 4, 5, 14, et 15. *Camers.* *Pacata fere o. H.*] Ita Flor. Berol. Duisb. et v. e. e qua id recepit Grut. et post eum Freinsh. et Græv. Ryckius putabat *Florum*. 'Oceanum citeriorem' dicere ab ip-

sa Hispania, quam in citeriorem et ulteriorem dividebat Iberus. Sed Astures longius ultra Iberum siti sunt, quam ut dici possint Oceano, quem ab Hispania citeriore citeriorem dictum existimat, adlui. Perizonius scripserat 'Oceanum citeriorem' a Floro dici respectu Hispaniæ citerioris, propiorem Romanis, quam Oceanum ap. Lusitaniam, i. e. Occidentalem. Ita totum illum Oceanum, quem Cantabricum vocant, usque ad promuntorium Artabrum, Florus 'citeriorem' adpellaverit. Anna hic scribit 'Oceanum citeriorem' esse Gallicum, sed qui et 'interior' dici posset. Hoc quid sit, non capio.

Duæ validissimæ gentes] De his late Plin. 3, 3. et Strabo lib. 3. *Camers.*

§. 47 *Et pejor*] Sic ed. mea vetus: quemadmodum olim conjeceram, vid. quæ dicta sunt supr. 4, 5, 2. *Freinsh.* Prior v. e. *pejor* aliæ post illam, usque ad Camertem, qui revocavit prior. E scriptis solus Berol. habet *pejor*, quod ex vet. edd. revocarunt Freinsh. et Græv. 'Altum animum' Freinsh. in Ind. magnum et vastum exponit. Potest etiam esse elatus, superbns. Et ita videbatur Perizonio, qui adscripserat locum Flori I. 26. 8.

Curgonios, et Aurigonas] Nullum dubium est, quin sit *Autrigonas* legend. Pro *Curgonios*, vet. libri, *Curinogos*; puto levi traiectione eos esse qui Ptolemæo *Murbogi, Μούρβογοι. Κούργονιον*, urbs in illo tractu ap. Ptolemæum, a quo *Curgonii* dici possent: sed contra nititur librorum auctoritas, qui, ut diximus, *Curinogos*, non *Curgonios*, habent. *Salm.* *Curgonios et Aurigonas*] Sic diserte Pal. 2. at enim I. *Curmogos et Aurigonas*: 3. *Curinogos*, &c. non video cur scripturæ primæ debeat moveri controversia. *Grut.* *Gurgonios*, G pro C, habet antiqui libri et Orosius. *Aurigonas* puto esse 'Autrigonas' Plinio et Ptolemæo, a recto *Αὐτρίγων*. *Vinet.* *Salm.* c Naz. scripserat *Curmogos*. Et

sic Berol. Duisb. et v. e. pro quo utrum sit legend. *Curinogos*, ut in altero Pal. et Ryck. an pro hoc *Curmogos*, non facile dictu est, quum neque hos neque illos memorent veteres. In Oros. vi. 21. Fabricius edidit *Turmodigos*, quos ibi *Gurgonios* esse scribit Vinetus. *Turmodigos* etiam in Plin. iii. H. N. 3. legi, et esse, qui hos a Floro *Gurgonios* vocari putent, tradit in Thes. Geograph. Ortelius. Et ita scribitur in Adversariis Luitprandi n. 280. Perizonius suspicabatur delendam esse hanc vocem, tamquam variam lect. sequentis. *Autrigonas* legend. esse etiam Cellarius ostendit.

§. 48 *Non mandata, sed sumta*] Exponit Freinsh. in Ind. v. *Sumere*. Suet. Aug. xxi. 'Domuit partim ductu, partim auspiciis suis Cantabriam, Aquitaniam.' Vid. Gron. ad Stat. Diatr. c. xxxi. et ad Sen. Herc. F. 77.

Ipsē venit Sagesamam: castra posuit] Duo Pall. ita scribunt, et distinguunt: *Ipsē venit: secus aniam castra ponunt: vel secus anam.* 'Ana' fluvius in illis regionibus; sed nihil ad h. l. *Segisama* reponendum est. Ptolemæo Σεγισαμα Ἰουλία. Multæ aliæ urbes, in illis locis, a duabus syllabis *Segi* incipiunt: *Segida*, *Segisamunculum*, *Segisama*, &c. In veteri Inscriptione *Secisama* dicitur; c pro g: CAJO JULIO REBURRINO MIL. LEG. VII. G. F. D. SECISAMA BRASACA. Salm. Est hic fortasse legend. *Ipsē venit: apud Sagesamam castra posuit*: sicut ap. Orosium scribitur, qui multa ejusmodi ex hoc Auctore sumpsisse videtur. *Vinct. Segisamam*] Sic emendavit recte Salm. Ryck. *secus Samam*. Mallet autem Lipsius *Ipsē venit, apud Segisamam castra posuit*. Sed liberalitatem hanc refutant libri. N. Heins. e contrario rectius habiturum hunc l. putat, si sublato τῆ venit scribamus: *Ipsē ad Segisamam castra posuit*. Græv. Duisb. Regg. Voss. 2. et v. e.

recte *Segisamam*: et Fran. proxime ad veritatem *Segisaniam*. Vid. Cellar. Perizonius legit *Ipsē venit. ad Segisamam: castra p.*

In diem] Hoc quid sit nisi docear, malim legere *indidem*, h. e. ex eo l. ubi castra posuerat. Livius, 39, 8, 7. 'Vencna indidem, intestinæque cædes.' Apuleius, Met. lib. 2. prin. 'Lapides de homine duratos, et aves indidem plumatas:' nec obstat quod modo vox 'inde' præcesserit; ea enim ad tempus est referenda. Fr. Hoc *indiem* quid sibi velit nemo expectabit. Jam olim Freinshemio merito suspectum est. Lips. et Gron. conjecerunt *totam amplexus Cantabriam*. N. Heins. unde *partito exercitu totam indidem amplexus Cantabriam*; 'indidem' inquit notum Ciceroni vocabulum. Sic et Freinsh. legend. esse dudum censuit. Græv. Perizonio placebat *indidem*. Sed si ita legas, et *inde* et *unde* supervacua erunt. Nam vix credo hæc ab aliis conjungi cum *indidem*. In Reg. Q non erant verba *in diem*, cui si et alii libri adstipularentur, ea sine detrimento sententiæ omitti possent. Idem, Fran. Voss. 1. 2. et vet. lib. Is. Vossii *perdito exercitu*. Unde ille conjecerat *tripertito*: idque confirmarat ex Oros. l. d. 'Tribus agminibus totam pene amplexus Cantabriam.' Idem fratri ejus Gerardo et Tollo in mentem venerat.

§. 49 *Sub mænibus Belgicæ*] Ita et Mss. Pall. et Vineti: nostra ed. illa vetus, *sub hostibus mænibus Belgicæ*. Stadius, *sub mænibus Vellicæ*. Grnt. *Belgica* nulla est in Hispania. Non male Stadii editio: *sub mænibus Vellicæ*. Nimirum pro *Vellica* scripserunt librarii *Bellica*; infinitis in locis pro V vetres libri et inscriptiones habent B: hinc scioli *Belgicam* finxerunt. *Vellica* vero fuit Cantabriæ civitas, quod docti non ignorant, a qua videtur etiam dictus 'Deus Endovellicus' in antiquis inscriptionibus notus, de quo cxtat erudita

Diatrìbe Thomæ Reinesii. *Græv.* *Vellicam*, quæ Ptolemæo est urbs Cantabrorum, hic designari putant Vinet. et Ortel. Et sic Reines. Cellarius, et Perizon. h. l. legunt. Luitprandus l. d. 'Ad Belgidam, vel Vellicam, vel Velgidam, vel Vellicam in Cantabris, ut refert L. Florus.' Pro præliatus Ryck. *pugnatum*, et pro *Vinnium*, *Junium*, solenni errore scribarum. Voss. 3. *pugnatum* ï *hinc* : i. e. *pugnatum* est. 'Vinnium' etiam Orosius vocat, sed ap. Ptolem. esse 'Vindium' adnotant Vinet. et Ortel. Et sic Plant.

Quem maria prius Oceani] *Qua maria prius Oceani* in Naz. Lego : quo *maria prius Oceani*, quam arma Romana ascensura esse crediderant : sic supr. 'In nives quo bellum non posset ascendere.' *Salm.* Pal. 1. *qua maria* : item *crediderat* : stant tamen a vulgatis Pall. duo reliqui. *Grut.* In Ald. est *quo*, quod etiam malebat Perizonius.

Maria Oceani] Terent. Ad. v. 3. 4. 'O maria Neptuni.' Catull. LXV. 30. 'Oceanusque mari totum qui amplectitur orbem.' Etiam 'mare Oceanum' dicunt Cæs. III. B. G. 7. Mela II. 6. Tac. I. A. 9. et alii : vid. Gron. ad Sen. III. Q. N. 22. et Muncker. ad Hygin. Fab. III. Alio sensu ap. poëtâs dicuntur 'æquora ponti,' quod exponit Serv. ad Virg. I. G. 469. Pro *Arracillum*, quod antea vulgo legebatur, Grævius edidit *Aracillum*. Ita libri Vineti, Pal. 1. Regg. Toll. Duisb. Fran. et v. e.

§. 50 *Medulli montis obsidio*] Videtur scribend. *Inde Edulii montis obsidio*. Mox pro *quæ videbatur* legend. *qua videbatur* ; hoc est, qua via seu ratione cuilibet videbatur : et non longe post *per id tempus* præstat scribi pro *per idem tempus*. Græv. Hæc in vett. et multis recentioribus Edd. perperam distinguebantur, vel nulla vel minima distinctione ante *Medulli*, ac deinde maxima ante *postquam* posita. Camers recte distinxerat, quem merito se-

quanti sunt Freinsh. Græv. alique. Sed ab his rursus sibi discedendum putarunt Amstelodamenses. Tamen Freinsh. quod hic monuerat Perizonius, non recte verba 'undique simul adennte Romano' notis parentheseos incluserat. In Junt. singularis est lectio *captum tamen*. *Postrema fuit Medulli montis obsidio*. Eam amplecterer, si in aliquo libro post 'cinxit' esset *hic*, *ibi*, vel alia particula orationi connectendæ apta : tametsi Orosius quoque legit *postremo*, et eam vocem ad 'Aracillum' retulit. Pro *Medulli* Ryck. habebat *Meduli*. Oros. VI. 21. 'Medullium' vocat, et Minio flumini imminere dicit. Eum Ortelius a Ptolem. 'Ἐδούλιον' adpellari, sed male in alium locum transponi, et in Oros. Ms. *Idilium* fuisse scribit. Plantin. e Ptolem. hic edidit *Edulii*. *Inde quoque*, pro quo Voss. ad Vell. II. 6. hic reponi jubet *undique*, in nullo scripto aut edito inveni.

Perpetua quindecim millium fossa] Opera militaria non imitanda nostris : quale fuit supr. 4, 2, 39. *Freinsh.*

Postquam extrema barbari vident] Exempla propemodum infinita reperias eorum, qui libertatem vita redemerunt : ut merito pudeat eos, qui honestis et facilibus remediis eam repetere non sustinent. De Cantabris autem his vid. Strab. lib. 3. p. 113. *Idem*.

Inter epulas] Supr. 2, 18, 12. *Idem*.

Ex arboribus taxeis] Ita Mss. Vineti, nec non Pall. et v. e. aliæ tamen *taxis*. *Grut.* *Taxus* autem arbor venenata. Vid. Aristot. περὶ Θανμοσ. Ἀκουσμάτων, cap. LXXIII. 'Letale quippe baccis, in Hispania præcipue, venenum inest. Vasa etiam viatoria [legerim viatoria] ex ea vinis in Gallia facta, mortifera fuisse compertum est. Hanc Sestius smilacem a Græcis vocari dixit : et esse in Arcadia tam præsentis veneni, ut qui obdormiant sub ea, cibumve capiant, moriantur. Sunt qui et taxica hinc appellata

dicant venena, quæ nunc toxica dicimus.' Plin. 16, 10. Hoc veneni genere periit quoque Cativulcus Eburonum rex, ap. Cæs. B. G. 6, 31. Fr.

Præcepere mortem] *Præcipere mortem* Naz. sic sæpe loquitur Florus: supr. 'Omnia ad opprimendum juvenem moliri:' cap. ix. 'Igitur dominationem parare, nec tacite,' &c. et multis aliis locis. *Salm.* Ryck. et o. e. v. male *percepere mortem*: nec melius Reg. Q et Magl. *præripuere*. Vitiose quoque libri Vineti, Voss. 1. 2. et Fran. *præripere*. Scribæ sæpe perperam *percipere* et *præripere* posuerunt pro *præcipere*. Vid. supr. iii. 9. 4. Et Drakenb. ad Sil. xv. 659. et xvi. 338.

Quæ videbatur] Non enim erat. Sic ap. Marcell. aliquis, 'Malis se quæ suspicabatur exemit:' sortem suam emendaturi erant Hispani, si voluissent sub Augusto vivere: sed hoc putabant esse servitutem; ut Cautchorum 'misera gens,' ut ap. Plinium describitur: lib. xvi. cap. 1. 'Et hæ gentes,' addit ille, 'si vincantur hodie a Pop. Rom. servire se dicunt. Ita est profecto, multis fortuna parcit in pœnam.' Ut contra in Rutilii Itin. 1, 64. 'Profuit injustis te dominante capi.' *Freinsh.* Hæc suspecta sunt N. Heinsio, qui malit *quæ prævidebatur*: paullo inferius rescribend. idem censet: *fuisset et utinam mutua clade certamen, cunctis tam fortibus*. Male vulgo: *tunc tam fortibus*. Græv. Regg. *quam videbatur*. Præfero cum Perizonio conjecturam Grævii, *qua videbatur*. Virg. i. Æn. 680. 'Qua facere id possis, nostram nunc accipe mentem.' Liv. xl. 4. 'Venenum diluit, ferrumque promit, et posito in conspectu poculo, strictisque gladiis: Mors, inquit, una vindicta est: viæ ad mortem hæ sunt: qua quemque animus fert, effugite superbiam regiam.' Id. xlii. 46. 'A Thebanorum injuriis, qua possent, ut se vindicarent.' Et xxxi. 18. 'Seque ipsi per

omnes vias leti interficerent.' *Vindicaverunt* v. e. et plerique scripti: quidam *vindicarunt*.

§. 51 *Antistium*] Dio, lib. 53. p. 589. et Vell. 2, 90, 7. *Freinsh.*

Furnium] Dio, lib. 54. p. 599. *Freinsh.* Vid. Vinet.

Agrippam] M. Vipsanium, quem sibi propemodum æquaverat potestate Cæsar: hic igitur bellum contra rebelles Cantabros gessit. Vid. Dion. lib. 54. p. 604. *Freinsh.* In Reg. Q non erat *legatos*. Et varietas lectionis id nonnihil suspectum facit.

§. 52 *Præsens*] Sic Agathias, lib. 11. *Freinsh.*

Hos deduxit montibus] Vid. supr. 3, 5, 28. *Idem.*

§. 53 *Sed jam Cæsar*] Sic plane vet. ed. male vulgg. et Pall. *et jam Cæsar*. Grut. Id. vitium est in Ryck. Flor. Magl. Voss. 3. et Fran. Mox *per idem tempus* est in o. s. et e. Nec mutand. videtur.

§. 54 *Nec temere sumptus, ut barbaris, impetus*] Restituo antiquam scripturam, et, post longum tandem exilium, in suas sedes revoco: *nec temere sumptus, ut barbaris, impes*: quam multis modis discruciaverant imperiti scribæ. Naz. liber, et alter Pal. hac parte sinceri: in altero, *nec temere sumpta ut barbaris spes*: quæ lectio orta est ex illo *impes* depravato: ne putes antiquiorem vocem esse, quam ut a Floro usurpari debuerit, quem scimus hoc affectasse; quod nemo non potest scire, qui nostras notas legerit. *Salm.* *Impes* etiam Magl. Berol. Voss. 1. 2. Duisb. et v. e. *sumpta spes* unus Pal. et liber Lipsii ii. Elect. 19. *sumptus spes* Flor. *impares* antiquissimus Vineti, Ryck. Voss. 3. uterque Reg. vel saltem alter, nam nota libri non erat adscripta, et edd. B. et A. *impare* Sab. et Parv. *inspexit* Fran. *impetus* Junt. Ablativus 'impete' non raro ap. Poëtæ occurrit. Sed et genitivus 'impetis' est in Lucret. vi. 326. Vid.

Barth. ad Stat. vii. Th. 565. Hæc Priscian. vi. 702. recte deducit a nominativo 'impes,' quem etiam ex Onomast. Vet. observat Voss. i. de Analog. 47. sed exolevisse scribit ii. de Anal. 18. Et recte: neque enim quisquam vel veterem vel recentiorum ullum scriptorem nominare potuit, qui eo usus fuerit. Itaque, etsi nunc sequutus sum libros scriptos et Grævinm, tamen vix mihi possum persuadere Florum tam antiquarium fuisse, ut vocem dudum obsoletam in usum revocare voluerit, ac potius credo *impes* per errorem Librariorum scriptum esse pro *impetus*: quamquam etiam quidam festinantes consulto *ad impetus* in pauciores literas contrahere potuerunt. Sed hoc quidquid est, nequaquam adsentior Is. Vossio, etiam aliis locis Flori vulgatam, et omnium librorum consensu firmatam scripturam mutanti, et pro *impetus* *impes* substituendi. Vid. ad ii. 4. 1. Lipsius putabat rectum esse *spes*: sed verba 'ut barbaris' non patiuntur ita legi. Nam Flori sententia est: Quum barbari omnia impetu faciant, hos consilio et ratione fuisse usos. Mox Naz. Pall. liber Lipsii, Voss. 2. 3. edd. S. J. et Plant. *sed positus*, ceteri s. et vett. edd. *et positus*. Videtur scriptum fuisse *set*, cujus primam litteram quum absorpsisset ultima vocis præcedentis, factum fuit *et*.

Ut barbaris] Hæc est, ut solent barbari, qui, ut est supra, 3, 3, 5. 'impetum pro virtute habent.' Similis locutio ap. Liv. 27, 19, 10. 'Indibilis pro utroque locutus: haudquaquam, ut barbarus, stolidè incauteque; sed potius cum verecunda gravitate.' Freinsh.

Asturam] Unde nomen populo. Isidorus, Etymol. 9, 2. *Idem. Asturam* Edd. Ald. Cam. Vin. Plant. ac deinde omnes: antiquiores, et scripti omnes, etiam Vineti, *Scuram*, *Scurram*, et *Scuriam*. Deinde pro *parant*, quod erat in Naz. et plerisque vetustis,

Græviique et Amst. Edd. recepi *parabant*, cum oratione postulante, tum auctoribus ceteris scriptis, et v. e.

§. 55 *Fuisset et anceps, et cruentum, et utinam*] Et primo loco positum abest a Ryck. Regg. Flor. Magl. Duisb. Frau. Voss. Edd. V. B. et P. Non necessarium, et fortassis ex ultima syllaba vocis præcedentis ortum est. *Utinam* miror quomodo tam patienter ferre potuerint tot Editores Flori: quum nemo non videat in eo sententiam plane absurdam esse. Ryck. pro eo habet *ut*, in quo nihil ad emendationem auxilii est. Non dubito, quin verum sit *ultimum*, quod ex edit. Plant. etiam aliæ nonnullæ in contextum receperunt. Et hoc non sine ratione probabat Anna. Paullo post Naz. *tunc tamen fortibus*. Pal. 1. et Flor. *tunc cum tam fortibus*. Recentiores quædam edd. mutata distinctione *certamen tunc, tam f.* Satis adparet hic quoque aliquid corruptum esse. Gronovius ad Sen. Octav. 5. legit *tot tam fortibus*. Perizonius cum *tam fortibus*, quod est in Ald. Utrumque præfero conjecturæ Heinsii. *Trigæcini* in libris scriptis erant *Drigæcini*, *Drigecini*, *Drecini* et *Dridecini*. Hi nulli ab aliis memorantur in Hispania. 'Brigæcinus' Ptolemæi esse putat Vinetus.

§. 56 *Carisius*] De hoc vid. Dion. lib. 53. p. 514. et 54. p. 523. Freinsh.

Cum exercitu adveniens, oppressit consilia] Naz. membranæ, *cum exercitu advenit, oppressi sed consilia*: forte *cum exercitu advenit, oppressitque consilia*. Salm.

§. 57 *Ubi adeo certatum est*] Placet lectio veteris mææ: *ubi loci adeo c. e.* quam juvat Naz. nisi quod ille verbo locupletior: *ubi cum loci*, §c. Freinsh. Ita Naz. teste Grutero. Salmasius ex eo nihil ad edit. Gruteri, in qua est communis lectio, adnotaverat. Mox [Ante] Naz. Duisb. Voss. 3. et o. e. v. *validissimi*.

Ægre dux impetravit veniam] Impe-

traverat: scribend. *impetraverit*: ut, *quum in captam urbem faces poscerentur, ægre dux impetraverit veniam*: facile patet, ita legendum esse. *Salm.* *Impetravit*] Cum h. Flori l. cf. Foliet. *Hist. Gen.* p. 290. f. Pertinet huc Nasicæ sententia de Carthagine non delenda: Οὐκ ἐκ τῆς ἄλλων ἀσθενείας δεῖν θεωρεῖσθαι τὴν τῆς Ῥώμης ἰσχὺν, ἀλλ' ἐκ τοῦ φαίνεσθαι τῶν μεγάλων μεῖζονα, *Diodor.* in *Excerpt. Vales.* p. 382. *Timoleon*, ap. *C. Nep.* 'Eam præclaram victoriam ducebat, in qua plus esset clementiæ, quam crudelitatis.' Consultationem de Thebis delendis habes in *Supplem. Curt.* 1, 14, 4. de Capua, in *Liv.* 26, 16, 7. *Freinsh.* Omnino scribend. *ægre dux impetravit veniam*, ut recte vidit *N. Heins.* Si vulgatam retines, dicam tibi scribet *Priscianus.* *Græv.* Ad ea quæ *Freinsh.* scribit add. hic *Rupert.* et *Liv.* xxxvii. 6.

§. 59 *Certa mox fides*] *Vell.* 2, 90, 4. Hispanias 'tam diffusas, tam frequentes, tam feras, ad eam pacem abhinc annos ferme L. perduxit Cæsar Augustus: ut quæ maximis bellis nunquam vacaverant, eæ sub C. Antistio, ac deinde P. Silio legato, ceterisque postea, etiam latrociniiis vacarent.' *Freinsh.* 'Certa fides' est, firma, perpetua. *Acidal.* ad *Vell.* 11, 38. *Certus* est, non dubius, non ambiguus. *Vell.* 11, 23. 'Adeo enim certa Atheniensium in Romanos fides fuit.' *Ov.* iv. F. 609. 'Certa fides facti.' *Cland. B. Gild.* 499. 'Certa fides celi.' *Vid. Gron. Diatr. Stat.* XLVII. et in *Omiss.* *Paullo ante Magl.* pro *idem* habebat *id est*, et *Fran. i.* consueto in his errore librariorum, ut *iv.* 2, 15.

In pacis partes promptiore] Legit *Lips.* in *pacis partes promptiore.* *N. Heinsio* magis placebat: *in pacis artes promptiore.* *Græv.* *Et cum consilio Cæs.* *Ryck. Duisb. Voss.* 2, 3, et o. e. v. *cum consilio C. Fran.* et *Voss.* 1.

§. 60 *Ingentis esse consilii illud ob-*

servari cæpit] *H. l.* non *Florus*, sed correctores loquuntur, qui statim, quæ non intelligunt, mutant: vetus lect. habet, *Ingentis esse consilium illud observari caput consilio*: quam diversa ab editis? præterea non *Ingentis*, sed *Bigentis*, scriptum in optimis *Naz.* membranis: quid voluerit *Florus*, video; verba ipsa *Flori* an exhibere possim, nescio: et videamus an ita debeat legi: *Certa mox fides, cum ipsorum ingenio in pacis partes promptiore, tum consilio Cæsaris, qui, fiduciam montium timens in quos se recipere, castra sua, sed quæ in plano erant, habitare jussit, vim gentis esse consilium illud observari: caput consilio natura regionis circa et omnis aurifera, &c.* Cæsar hoc consilium excogitaverat, ut in plana deduceret monticolam illam gentem, et montium, in quos se recipiebant, fidentem præsidio: ut hoc persuaderet facilius, ipsius gentis bono et commodo hoc cedere consilium propter naturam regionis (quod consilio caput fuit) auriferam atque aliorum metallorum feracem: nescio an ipsis verba *Flori* auctoris posuerim, scio, me sententiam recte concepisse, atque optimam adhibuisse distinctionem: qui meliorem et veriore lectionem divinaverit, et magis ad mentem scriptoris facientem, is erit mihi magnus *Apollo.* *Salm. Naz.* *Ingentis esse consilium illud observari caput consilio.* Quid ex his *Salmasius* conficiat in ejus notis potest legi. Sed hominibus eruditissimis non probavit hanc emendationem. *Lipsius* sic rescribi h. locum præcepit in acroaterio *Lugdunensi*: *Ingentis arbitratus esse consilii illud, obserari caput consilii*: hoc est, ut puto, celare rationem consilii. Sed nec hæc possunt placere, nimis ab h. l. aliena, ne dicam de illa locutione inusitata *obserare consilium.* *N. Heinsius* animum etiam appulit ad h. l. sanandum, qui, vetustissimi libri ductum secutus, existimat *Flori* hanc esse manum: *Ibi ingentis usus esse con-*

*silium illud observari. Caput consilio natura regionis circa omnis aurifera. Ingentis usus est ingentis utilitatis. Ingens consilium sibi haud lectum ait in Latinis scriptoribus, quod sciat. Sed vulgatam non rejicio lect. quam alii codd. asserunt. Ap. Cic. est magnum consilium. In Ep. ad Att. VI. 'Quid ætati sit credendum, magni consilii est.' Id. in iisd. Ep. 'Nihil mihi adhuc accidit, quod majoris consilii sit.' Alibi sic etiam loquitur. Cur repudiem ingentis consilii? Florus scripsit, ut est acuminum affectator, *Ingentis esse consilii consilium illud observari capit.* Istud consilium Augusti, quod verbis præcedd. exposuit, cum ex montanis terris jussit Astures in planos campos migrare, ne fiducia montium rebelarent, observabatur esse prudentissimum. Hoc consilio enim in officio et obsequio retentus est contumax populus. Lusit Florus in voce 'consilium,' quod modo accepit pro ratione agendi, quam excogitarat Augustus, ut in fide manerent subacti, modo pro prudentia; ita ut *consilium magni seu ingentis consilii* ei sit consilium plenum prudentiæ, consilium sapientissimum. *Observari capit* est, observatum tum est. Sed nihil hic novi consilii, quod ante ignorarit respublica. Idem consilium secutus erat ante Pompeius in piratis coërcendis et perdomandis, quod ipse Florus prædicavit III, 6. 'Nec fidelior in posterum reperta gens ulla est. Idque prospectum singulari consilio ducis, qui maritimum genus a conspectu longe removet maris, et mediterraneis agris quasi obligavit.' *Græv.* Cum Naz. et Pall. etiam alii scripti et v. e. paucis exceptis, quæ aliter scribuntur, consentiunt. Nam in Ryck. Reg. Q, et Flor. priore I. est *consilii*, et in utroque Reg. *capit*, [&c.] Vulgatam lect. primum in Basil. Camertis invenio, eamque deinde Vinetus, Gruterus, et alii omnes sequuti*

sunt. Is. Vossius hic scripserat locum recte legi in libris vett. et *ingentis esse* exposuerat, ingentis momenti, magni esse. Sed non credo ostendi posse scriptores Latinos sic dixisse 'ingentis est,' ut 'magni,' 'pluris,' 'maximi est.' Toll. in exemplari suo conjecerat: *In remgentis esse consilium illud observari capit.* Sed Fort. XXXIX. legit: *Ingentis et illud consilii.* *Natura...* reliqua ab Interpp. esse putat. Hæc est expedita quidem, sed simul satis audax ratio emendandi, quam non facile quemquam alium probaturum arbitror. Grævii sententia, etiam Perizonio placuisse videbatur, qui in ora libri sui scripserat *consilii consilium illud*: cui et ego interim, dum alii meliora invenient, adquiesco.

Natura regionis circa se omnis aurifera] *Se* intrusum esse a barbaris ante multos annos vidi et docui. Latini enim dicunt *regio circa omnis aurifera*. Liv. I, 4. 'Lupansitientem ex montibus, qui circa sunt, ad puerilem vagitum cursum flexisse.' Hoc Heins. etiam vidit, et supr. de hac locutione non nihil notavi. *Græv.* Etiam Ryck. Perizon. et Toll. ejiciebant *se*; nec sine ratione. Vid. quæ scripsit Grævius supr. III. 19. 12. Heinsius hic adnotaverat etiam ap. Liv. IX. 2. et XXVII. 15. in eod. genere loquendi intrusum esse *se*; atque insuper alium locum Livii XXXVII, 25, adscripserat, quem, ut opinor, eodem vitio laborare existimabat. Add. Gron. ad Liv. XXXVI. 14. *Se* hic nulla ratione retineri potest. Si tamen quis putabit non temere esse, quod id in omnibus libris legitur, nihil ex eo, quod huic loco conveniat, fieri potest, quam sc. id est, *scilicet*.

Aurifera] Vid. Non. in Hispan. cap. 43. de minio Plin. 33, 7. de chrysocolla Plin. 35, 6, 30. *Freinsh.* *Exerceri solum* Ryckius bene interpretabatur, effodi ad colligenda metalla, addito loco Livii XLV. 29.

Placere ‘metalla auri atque argenti non exerceri: ferri et æris permitti.’ Nam *exerceri* dicuntur ea, quæ otiosa, atque inde sterilia, ac sine fructu esse non patimur. Virg. I. G. 99. ‘Exercetque frequens tellurem.’ Et XI. Æn. 318. ‘Et vomere duros Exercent colles.’ Justin. II. 2. ‘Neque enim agrum exercent’ Scythæ. Et XLIII. 3. ‘Phocæenses studiosius mare, quam terras exercuere; piscando, mercando, plerumque etiam latrocinio maris vitam tolerant.’ Catull. C. LXII. in fin. ‘Bonī Coniuges bene vivite, et Munere adsiduo valentem Exercete juventam.’ Vid. ibi Statium. Gron. cap. 1. Observat. in Script. Eccles. et Virum celeberr. Ger. Noodt. I. Obs. 10. et I. de Usufr. 7.

Astures et latentes] Hinc Poëtæ deinde Astures sæpe ‘auri fossores’ et ‘scrutatores’ vocant. Vid. Heins. ad Claud. Cons. Prob. et Olybr. v. 49. Vetus liber Is. Vossii *ut lactantes*: unde ille faciebat *latitantes ut lactantes* est in Voss. 1. *elactantes* in Voss. 2. *Ut*, non *et*, etiam Ryck. Berol. Duisb. Voss. 3. et edd. vett. præter Ald. in qua est *Astures latentes*. Non male: nam non adparet, quæ sit vis aut elegantia particulæ *et*, h. I. positæ. Perizonius eam retraxerat ante ‘Astures,’ et legebat, *sic et Astures*. Non addiderat, quomodo hoc intelligi vellet; sed puto eum respexisse ad illa, quæ Florus supr. hoc cap. n. 12. de Dalmatis scribit. Fortassis *et ab es* in fine vocis præcedentis ortum, ac deinde in quibusd. Mss. in *ut* depravatū est.

§. 61 *Intra Taurum et Euphratem*] Eorund. correctorum hæc sunt *χηστήρια*, sed quantum iudico, plane *ἐχηστήρια*. Vetus scriptura, *intra Etyrum et Ephratem*: legend. *inter* (vel *intra*) *Cyrum et Euphratem*: mos historicis, nobilissimis fluviis aut nobilissimis montibus definire provinciarum seu regionum terminos, non

monte et fluvio, nisi ubi non est altera parte nobile aliquod flumen. ‘Cyrus’ orientis fluvius celebris: magna autem et lata illa regio quæ intra *Cyrum et Euphratem* jacet: Ἔθνος τοῖς Καρῶνηοῖς παρακείμενον μέσον Εὐφράτου καὶ Κύρου ποταμοῦ. Sic supra dixit de iis quæ ad Septentrionem, ‘intra Rhenum et Danubium.’ Atque hæc lactenus, quæ in politissimum, elegantissimum, acutissimum hunc Scriptorem notanda habuimus: si non omnia, quæ aut mendosa aut obscura erant, sustulimus et exposuimus, non nihil certe præstitimus, nonnulla etiam alienæ ambitioni aut diligentiae reliqua fecimus, et quis me reprehendat, quod sibi quædam, ex quibus ingenii aut diligentiae laudem possit adipisci, reliquerim? Scio sane plures esse hoc ingratisimo et invidentissimo seculo, et bonis omnibus literis earumque cultoribus infensissimo, qui labores alienos carpere, quam qui suos in medium protrudere, in animum inducant: puerilia multa in his notis reperiri non negem, sed quibus ætas pene puerilis patrociniū facile parabit, aut veniam saltem ab æquitate et humanitate lectorum non minus facile impetrabit. Hæc te volebam, lector. Vale. Salm. V. e. *intra Tigrim*. Pal. 1. et 3. *intra Ecyrum*, 2. *intra Scirum*. Gruter. Ex vestigiis harum lectionum *Cyrum* legit, eamque lect. confirmat ad Solin. p. 621. A. 2. Salmasius. Ceterum h. ex 1. intelligas verba Taciti, I, 9, 5. ubi ab Augusto ‘amnis longinquis clausum imperium’ legimus. Freinsh. Intra Taurum dudum ante Augustum omnia fuerunt pacata. Igitur Lips. conjiciebat *intra Euxinum et Euphratem*, sed verius Salm. *intra Cyrum et Euphratem*. Totidem litteris sic in Ryck. scriptum legitur. Græv. Regg. videntur habuisse *intra Taurum*: nam ita sine nota libri ad *Cyrum* in Ed. Grævii scriptum erat. *Intra Taurum* in editis nusquam inveni ante Edit. Basil.

Camertis, quam deinde sequutæ sunt omnes quas vidi, usque ad Grævium, qui primus edidit *intra Cyrum*. Sic quoque e libro vet. legebat Ger. Voss. idemque post Græv. in contextum receperunt Amstelodamenses.

Sentiebant tamen magnitudinem] Jam tum Cic. 'Nulla gens est, quæ non aut ita subacta sit, ut vix extet; aut ita domita, ut quiescat; aut ita pacata, ut victoria nostra imperioque lætetur.' *Freinsh.* Ryckius 'sentiebant' exposuerat, agnoscebant, intellegebant. Recte. Liv. XLIV. 44. 'Tunc demum recepto sospite filio victoriæ tantæ gaudium Consul sensit.' Phædr. II. Fab. Epilog. 'Et arte fictas animus sentit fabulas.' Sic Flor. I. 18. 28. elephantis tribuit 'sensum captivitatis.' Ubi vid. *Freinsh.* Add. Scheff. ad Phædr. Paulo post plerique scripti perperam *victoriam gentium Populi Romani*, e male intellectis notis *P. R.* vel *Po. Ro.* quæ hic sunt in quibusd. scriptis. Tollius debebat *Romanum*, tamquam e glossa. Sic Florus alicubi, et quos in Ind. nominat *Freinsh.* Nec tamen inde confici potest adjectum *Romanum* hic necessario tollendum esse.

§. 62 *Nam et Scythæ, &c.*] Vid. Suet. Aug. cap. 21. Liv. lib. 139. Eutrop. et Oros. ubi supra. Hos legatos ap. Tarraconem citerioris Hispaniæ urbem Aug. Cæsarem invenisse scribit Orosius. Lege ipsum in fine sexti; quoniam hanc ceteris copiosius narrat historiam. *Camers.* Vid. finem libelli de progenie Augusti. Ad h. l. pertinet etiam quod Strabo, lib. 4. p. 138. recenset: 'Nostra ætate regulorum quidam Britannicorum, legationibus et officiis amicitiam Augusti Cæsaris consecuti, donaria in Capitolio dedicaverunt; familiaremque Romanis totam pene insulam redegerunt.' Cf. cum h. l. Justin. 12, 13. de Alexandro. *Freinsh.*

Seres] Add. Marcellin. 22, 10. f.

quo l. 'Serindos' putem esse Seres bos ipsos. De Indorum legatione scribit etiam Nicolaus Damasc. cujus fragmentum habes ap. Vales. p. 506. *Idem.* Add. Broekhus. ad Propert. III. 3. 5. et de duplici legatione Indorum ad Augustum Casaub. ad Suet. Aug. XXI. *Elephantos* Flor. Berol. Duisb. et Voss. 1. Stewecbius ad Veget. III. de Re milit. 24. rejicit, quod ibi in quibusd. Mss. erat, *elephantes*, auctore Charisio, qui in Grammat. veter. Putschii p. 102. jubet dici 'elephantus.' Sed alii Grammatici nullum discrimen faciunt inter 'elephas' et 'elephantus.' Vid. Indic. Grammat. Putschii. Et 'elephas' est in Varr. VI. de L. L. p. 72. et Lucan. VI. 208. et IX. 732. 'elephantes' in Plin. VI. H. N. 19.

Longinquitatem viæ] Distantiam a Gaditano freto, quo legati ad Augustum venerunt, ad Orientem, Indos, Scythas, atque Seres, ponit Plinius, 6, 33. 'Ab ortu ad occasum, hoc est, ab ipsius Indiæ extremitate usque ad Herculis columnas, Gadibus sacratas, octuagies quinquies centena septuaginta octo millia sunt.' lege Martian. Capellam, 6, 5, 6, et 7. *Camers.* 'Nihil magis imputabant' est, ut hic Ryckius, nulla re magis dicebant se ostendere posse venerationem suam erga Augustum, quam quod tantum iter ipsius causa suscepissent. Nam 'imputare' Scriptoribus recentioribus est, velle aliquid pro beneficio haberi, et postulare sibi eo nomine gratiam deberi. Vid. Ind. Casaub. ad Suet. Tib. LIII. et Scheff. ad Phædr. I. 22.

Impleverant] Vid. Ind. et quæ supr. ad II. 12. 12. adnotata sunt. Sed vix credibile est totum quadriennium impensum fuisse huic viæ: aut certe legati iter fecerint non celeri pede, quod de aliis dicit Phædr. IV. F. 17. In his quæ sequuntur, *et tamen ipse hominum color*, Anna, scribit vocem *tamen* ridiculum sensum efficere, ac

delendam esse. Paruit ei Grævius; sed magis, ut puto, adductus auctoritate cod. Ryck. a quo abest *tamen*, quod etiam Amstelodamenses excluderunt. Sed est illud in omnibus aliis tam scriptis, quam editis. Nec video in eo ridiculum illum sensum quem Anna. Nam Florus hoc vult: Etsi longitudinem viæ Romanis imputabant, eaque se jactabant, et fortassis etiam nonnihil eam exaggerabant, tamen vel ipse color hominum ostendebat, eos ab alio cælo venire, et jactationem illam non totam ex vano esse.

Venire cælo] Ita v. e. aliæ, *sole*: Pal. 3. *ab illo venire cælo* [possit fieri *ab ipso*]: faciunt tamen duo reliqui pro scriptura primo posita loco. *Grut.* Ryck. et Fran. *ab illo v. c.* Facile tolerari posset *sole*, quod aliæ edd. vett. exhibent, si niteretur auctoritate Mss. Lat. Pacat. Paneg. Theodos. xxxix. 'Ab ultimo Orientis sinu raptus exercitus, in alio orbe, et, sub alio pæne dixerim sole positus.' *Fateri* est, declarare, significare, ut supr. II. 6. 39. Sen. Herc. F. 477. 'Teuthrantis hoc fatetur eversi domus.' Juv. x. 172. 'Mors sola fatetur quantula sint hominum corpuscula.' Vid. Salm. ad Capitol. Pertin. I. et Schult. ad Sen. Controv. XI.

§. 63 *Parthi*] Tac. 2, 1, 4. 'Phraates, quanquam depulisset exercitus ducesque Romanos, cuncta venerantium officia ad Augustum verterat.' intelligit, inter alia, quoque remissa signa: de quibus Justinus, 42, 5, 11. Strabo eorum temporum æqualis, lib. 16. p. 515. 'Phraates tantum Cæsaris Augusti amicitia studuit, ut etiam illi trophæa remitteret, quæ Parthi de Romanis erexerant.' Ne quis autem aliud loqui Strabonem existimet, trophæa capiat Romanorum spoliis, ipsis etiam aquilis, exornata: facit huc supr. 2, 17, 16. Viriatus 'insignia trabecis et fascibus nostris, quæ ceperat, in montibus suis tro-

phæa fixit.' Quo enim majoris dignationis spolia trophæis adduntur, eo quoque ipsa ornatiora sunt et magnificentiora. Phraatem autem hoc non Augusti reverentia, ut Noster alique volunt; sed ut filium reciperet, ex pacto fecisse indicat Dio, fine lib. 53. Tacitus, ubi supra, non metu Romanorum, sed suis diffusum, omnia Augusto officia exhibuisse. Ceterum ista signa Crassiana repetere sua expeditione studuerat Antonius, sed infelici conatu. Vid. Appian. in Parthicis. *Freinsh.* Add. Interpp. Virg. in VII. Æn. 606. Verba, 'quasi victoria pœniteret,' declamatoriam *προσθήκην* esse recte judicat Boeclerus ad Vell. II. 91.

Rapta] N. Heins. legit *capta*. Græv.

§. 64 *Cuncta*] F. *certa*: ut supr. 59. sic Vell. 2, 38, 4. 'Sardinia certum recepit imperii jugum.' *Freinsh.* *Cuncta pax* quid sibi velit nec ego scio, nec alius quisquam Latine doctus intellexerit. Non id fugit aciem ingenii magni Lipsii, qui rescribi volebat: *juncta atque continua pax*. Non nego 'junctos ac continuos agros' legi in veterum scriptis: sed quid sit *juncta pax*, æque intelligo, ac quid sit *cuncta pax*. Florus videtur usus esse recondito vocabulo quod correctores interpolaverunt, ut sit. Puto autem eum scripsisse, quod et Gronovium doctorem nostrum audio observasse, *una atque continua pax*. *Una pax* est, quæ per omnes gentes et terras eodem tempore est diffusa; ut e contrario superius lib. II. 17. *unum bellum*: 'Post illa duo clarissima urbium incendia late atque passim, neque per vices, sed simul pariter et quasi unum undique bellum fuit.' Statio *una mors* de pestilentia: 'Populis mors una venit,' quæ multos eod. tempore tollit e medio. Hæc exquisitior hujus vocis notio, magistris ignota et descriptoribus causa fuit vitii, quo hic locus contaminabatur. Græv. Gronovius

ail Plaut. Mostel. v. 2. 46. scribit, se, si quid mutand. esset, malle *una*. Sed vulgatum defendi verbis Plauti l. d. 'Fac istam cunctam gratiam,' i. e. cunctis, vel universis, qui peccassent. Ita ex illius sententia *cuncta pax* est idem, quod Grævio *una pax*. Is. Voss. quoque putabat hæc perperam mutari a Viris doctis, quum 'cunctus,' auctore Festo, idem sit quod, conjunctus. Nec plane necessaria videtur mutatio. 'Pactionem' Freinsh. in Ind. interpretatur, inducias. Videtur ea vox referenda ad illos, quos immunes imperii tamen populum victorem gentium reveritos fuisse, dixit Florus: 'pax' autem, quod hic etiam Perizonius e n. 2. et 59. hujus cap. scripserat, ad gentes donitas, quas 'pacari' et 'pacatas' dicunt scriptores Romani. Nec tamen intelligo, quare de illis potissimum 'pactionem,' de his autem 'pacem' voluerit dicere. Nam et illætum pacem cum Romanis habuerunt, et hæc haud dubie pactionibus quibusd. in fidem Romanorum venerant. Nam vix est, ut ulla pax sit sine pactionibus. Unde 'pactiones pacis' non raro conjunguntur ab aliis. Vid. Cic. XIII. Phil. 1. C. Nep. Dion. v. Sed voluit forsitan elegantiam captare ex illo sive *παρηγμένω*, sive *παρηχῆσαι*, 'pax,' 'pactio.'

Augustus] Nescio quid absoni h. l. sonet vox ista; nec enim tum Augustus, Cæsar: anticipatio permitteretur quidem alibi; non autem hic, ubi continua serie Cæsaris gesta deducens, id ipsum tandem adjicit, appellatum esse 'Angustum.' Freinsh. Probabat hic sententiam Freinshemii Perizonius. Nec sine causa. Alia est ratio in eo, quod supr. iv. 3. 5. et h. cap. n. 19. reprehendit Freinsh.

Septingentesimo ab U. C. anno] Ita hic reperitur in historiæ principio propositus annorum numerus, a Romulo in Cæsarem Augustum. Hic autem homo non solum tempora, et

rerum gestarum ordinem, crebro perturbat; verum etiam sic ubi annos numerat, eorum subtilem computationem non facit, quemadmodum ab initio monuimus. Qui subtilius ergo computant, annum Urbis 700. numerant, quum erant coss. Domitius Ahenobarbus, et App. Claudius, vivente adhuc C. Jul. Cæsare, anno nono ætatis Cæs. Octaviani Augusti; siquidem verum, quod Vell. 2, 36, 1. Suet. et alii auctores sunt, natum eum fuisse M. Cic. et C. Antonio coss. *Vinet.*

Janum Geminum cludere] Vid. omnino commentatores ad Suet. Aug. cap. 22. Item supr. 2, 3, 1. *Freinsh.* Liv. Vell. Plut. et Florus ita loquuntur, quasi Augustus tantum semel Janum clausisset. At Suet. Dio, et Oros. ter ab Augusto clausum fuisse produnt. Et hoc verum est. Quomodo autem Viri docti putent Scriptores veteres, qui in hac re dissentire videntur, in concordiam redigi posse, exponit clariss. Mässonus in Jano Christo Nasc. Reser. Sect. II. cap. 2. ap. quem etiam Sect. III. c. 6. alia huc pertinentia leguntur. Mox libri Vin. Regg. Voss. et Fran. *bis ante reclusum*. Vitiose *r* pro *s*: nam sic, quod hic adnotat Vinetus, *recludere* esset, claudere, non, aperire. Servius quidem in Virg. III. Æn. 92. scribit 'recludere' etiam esse, denuo cludere. Si non fallitur, quærend. est, qui ita loquuti fuerint. 'Recludere' pro, claudere, includere, dixisse Justinum I. 9. 16. et Palladium IV. de Re Rust. 10. 33. (add. Justin. XXVI. 1. 7.) observat doctiss. Reitzius in Lib. de Ambiguis. Nec tamen ideo etiam posse dici 'recludere templum,' pro, claudere, recte putat. Nam 'recludere' in Justino et Palladio est, includere, concludere in aliquo loco: quæ significatio quum hinc aliena sit, *reclusum* hic locum habere non potest.

§. 65 *In luxuriam fluens*] *Fluere* sæpe dicuntur, quæ in deterius mu-

tantur ac labuntur. Virg. II. Æn. 169. 'Ex illo fluere ac retro sublapsa referri Spes Danaum.' Vid. Gron. ad Liv. XXVII. 17. Vel 'in luxuriam fluens sæculum' dictum est pro, fluens, sive, diffluens luxuria, quæ usitata sunt et obvia in scriptoribus Latinis. Liv. VII. 29. 'Campani fluentes luxu.' Vell. I. 6. 'Sardanapalum mollioris fluentem.' Terent. Heaut. v. I. 73. 'Animum illius, qui nunc luxuria ac lascivia diffluit.' Et alii ap. Rupert. ad Vell. I. d. et Barth. ad Claud. IV. Cons. Honor. 218. qui et 'solvi luxu' et 'luxuria' dici ostendit ad eumd. Cons. Prob. et Olybr. 247. Nec dubito, quin pro eo, quod in antiquis Edd. Columellæ XII. 1. legitur: 'Nunc vero, cum pleræque sic luxu et inertia defluant, ut ne lanifici quidem curam suscipere dignentur,' scribend. sit *diffluent*: maxime postquam e clariss. Drakenb. intellexi, ita esse in vetustiss. cod. Parisiensi S. Germani. Et fortassis emendatum est in Edd. Columellæ, quæ post Stephanianam prodierunt.

Legibus multis] De quibus exakte Dio: meminit et Tacitus, 3, 55, 4. *Freinsh.* Multæ quoque harum Legum Augusti memorantur in libris Juris Civilis sub titulo 'Legum Julianarum.' In Inscriptione ap. Grut. CXLIX. 4. de Augusto: ORBE. MARI. ET. TERRA. PACATO. TEMPLO. JANI. CLYSO. ET. RP. PO. ROM. OPTIM. LEGIB. SANCTISS. INSTIT. REFOR. Cic. pro Marcell. VIII. ad Jul. Cæs. 'Constituenda judicia, revocanda fides, comprimendæ libidines, propaganda soboles: omnia, quæ dilapsa defluerunt, severis legibus vincienda sunt.'

§. 66 *Dictator perpetuus*] Augustum dictatoris nomen nunquam tulisse, in annalibus veterum testatissimum est: vel ut invidiam nominis devitaret; vel quia dictatoria potestas Antonia lege abrogata erat. Dictaturam namque, quam pertinaciter ei pop. R. anno 731. offerebat, tam constanter repulit, ut,

cum populus eam magna vi etiam offerret, ipse genu nixus, dejecta ab humero toga, nudo pectore deprecatus sit. Vell. Suet. Dio, Fasti Capit. alii: nam ipse longe majorem potestatem exercebat sub Imperatoris prænomine, et tribunicie potestatis titulo, quem, dictatura perpetua abdicata, ex a. d. V. Kal. Jul. accepit; sapienterque invidiam nominis exosi et tyrannici declinavit. *Stad.* Boeclerus ad Vell. II. 89. videtur Florum velle defendere. Nam scribit, forte existimandum esse eum obscure potius, et de oblato tantum dictatorio nomine loqui, quam in re tam nota prorsus errare. Augustum enim ab offerentibus dictatorem quidem dictum, sed honorem deprecatum fuisse. Sed non patitur hanc interpretationem id, quod mox addit Florus, 'et Pater patriæ.' Nam si hic 'dictus' cum effectu accipitur, ut debet, nulla ratio est, cur non etiam in altero ita sit accipiendum. Paulo speciosius, nec optime tamen, defendi posset Florus, si proba esset scriptura librorum Vin. Ryck. Reg. Q. Magl. Duisb. Fran. et vett. edd. a quibus omnibus, præterquam ab Ald. abest *dictus*.

Pater patriæ] Qua de causa sic appellaverint principes, supr. I, 1, 15. ex Seneca notavimus. Sic poëtis Jupiter est 'Divum pater, atque hominum Rex,' quod hosce severiori contineat imperio, mitius præsit illis. Eleganter igitur Ovid. Trist. 2, 35. ad Aug. 'Jure igitur genitorque Deum, rectorque vocatur: Jure capax mundus nil Jove majus habet: Tu quoque cum patriæ rector dicare, paterque: Utere more Dei nomen habentis idem.' Et mox, vs. 181. 'Parce, pater patriæ: nec nominis immemor hujus Olim placandi spem mihi tolle tui.' Item, Fast. 2, 127. Ad hanc appellationem, ejusque explicationem, pertinet locus Livii, 4, 60, 1. ubi plebs beneficio Senatus delinita, lætabunda jactat, 'Patres vere

appellatos.' *Freinsh.* De anno ac die, quo hoc cognomen ei datum est, legi debent, quæ disputant *Spanh.* Diss. xii. de Usu et Præst. Numism. p. 446. *Noris.* Cenotaph. Pis. Dissert. ii. c. 8. et *Perizon.* c. vii. *Animadv.*

Romulus] Sic *Camillus*, ap. *Liv.* 5, 49, 8. 'Romulus, ac parens patriæ conditorque alter urbis, haud vanis laudibus appellatur.' Vid. omnino *Berneccer.* ad *Suet. Aug.* 7, 4. ubi omnia ista reperies: etiam cur, et quando, nomen illud 'Augusti' inveni-erit. 'Condere' vero 'imperium' non uno sensu accipi, potes intelligere ex iis quæ notantur supr. 1, 3, 1. *Freinsh.* 'Romulum' vocandum quidam censebant, quasi et ipsum conditorem Urbis, *Suet. Aug.* vii. Et ipse hoc nomine adpellari cupiebat; sed suspicionem regni adfectati ex eo metuens prætulit nomen 'Augusti.' *Dio* lxx. 507. Hoc autem prius accepit, quam nomen 'Patris patriæ.'

Vid. *Casaub.* ad *Suet.* et *Noris.* l. d. In iis, quæ de nominibus Octaviano delatis in *Serv.* ad *Virg.* iii. *Georg.* 26. et *Æn.* 296. quasi e *Suet.* descripta leguntur, nihil sani est. Et vix credi potest ea a *Serv.* profecta esse. 'Condidisset' *Perizonius* bene interpretabatur, constituisset, quale tunc erat; nempe amplissimum.

Consecraretur] Sic *Tac.* fin. A. xv. scribit: 'Cerialem Anicium, consulem designatum, pro sententia dixisse, ut templum Divo *Neroni* quam maturime publica pecunia poneretur. Quod quidem ille decernebat, tanquam mortale fastigium egresso, et venerationem hominum merito.' *Freinsh.* *Florus* recte expressit vim nominis Augusti. Vid. *Suet. Aug.* vii. ibique interpp. et *Spanh.* l. d. p. 371. Sententia eorum, qui 'Augustum' ab 'augendo imperio' dictum putarunt, dudum ab eruditis explosa est. Religiosus librarius *Reg. Q* post 'consecraretur' scripserat *Amen.*

FINIS NOTARUM VARIORUM.

COLUMNA ROSTRATA

A

CIACCONIO SUPPLETA,

EXPLICATA.

Literis rotundis sive Italicis expressa explicationis gratia adjecta sunt.

CAIUS Duilius Marci filius Consul, adversus Carthaginienses in Sicilia rem gerens, Egestanos socios atque cognatos populi Romani arctissima obsidione exemit. Legiones enim omnes Carthaginiensium qui Egestam obsidebant, et Amilcar maximus eorum magistratus, festinandi studio elephantis relictis novem, castris effugerunt. Macellam deinde munitam validamque urbem pugnando cepit. Atque in eodem magistratu prospere rem navibus mari Consul primus gessit: remiges classesque navales primus ornavit atque paravit diebus sexaginta: et cum his navibus, classes Punicas omnes, paratas ornatasque summas copias Carthaginiensium, praesente Annibale maximo dictatore illorum, in alto mari pugnando superavit; trigintaque naves cum sociis, hoc est, cum ipsis hominibus, cepit, et septiremem praetoriam, quinqueremes praeterea ac triremes naves xx. depressit. Aurum captum in praeda nummi III. M. DCC. Argentum captum in praeda nummi C. M. Aes grave captum vicies semel centena millia pondo atque in triumpho navali praedam omnem in aerarium Populi Romani intulit: captivos etiam Carthaginienses ingenuos, hoc est, nobiles aliquot, ante currum duxit: primusque Consul, de Siculis, et classe Carthaginiensium triumphavit. Earum rerum ergo S. P. Q. R. ei hancce columnam posuit: vel triumphavit. Earum rerum ergo Marti donum dedit atque dicavit.

Inscriptio Columnæ Rostratæ e Ciacconio,
cum brevibus Ejusdem supplementis.

C. BILIOS. M. F. COS. ADVORSOM. CARTACINIENSEIS. EN.
SICELIAD. REM. CERENS. ECESTANOS. COCNATOS.
POPLI. ROMANI. ARTISVMAD. OBSEDEONED. EXEMET.
LECIONEIS. CARTACINIENSEIS. OMNEIS.
MAXIMOSQUE. MACISTRATOS. LVCAES.
BOVEBOS. RELICTEIS. NOVEM. CASTREIS.
EXFOCIONT. MACELAM. MOENITAM. VRBEM.
PVCNANDOD. CEPET. ENQVE. EODEM.
MACESTRATOD. PROSPERE. REM. NAVEBOS.
MARID. CONSOL. PRIMOS. CESET.
RESMECOSQVE. CLASESQVE. NAVALES.
PRIMOS. ORNAVET. PARAVETQVE. DIEBOS. LX.
CUMQVE. EIS. NAVEBVS. CLASEIS.
POENICAS. OMNIS. PARATASQVE. SVMAS.
COPIAS. CARTACINIENSIS. PRAESENTED.
MAXAMOD. DICTATORED. OLOROM. IN.
ALTOD. MARID. PVCNANDOD. VICET. XXXQVE.
NAVEIS. CEPET. CVM. SOCIEIS. SEPTEM.
RESMOMQVE. DVCIS. QVINRESMOSQVE.
TRIRESMOSQVE. NAVEIS. XX. DEPRESET.

AVROM. CAPTOM. NVMEI ƆƆƆ DCC.

ARCENTOM. CAPTOM. PRAEDA. NVMEI

cccccccc c

<u>CRAVE.</u>	<u>CAPTOM.</u>	<u>AES</u>	<u>cccccccc</u>	<u>cccccccc</u>
<u>cccccccc</u>	<u>cccccccc</u>	<u>cccccccc</u>	<u>cccccccc</u>	<u>cccccccc</u>
<u>cccccccc</u>	<u>cccccccc</u>	<u>cccccccc</u>	<u>cccccccc</u>	<u>cccccccc</u>
<u>cccccccc</u>	<u>cccccccc</u>	<u>cccccccc</u>	<u>cccccccc</u>	<u>cccccccc</u>
<u>cccccccc</u>	<u>cccccccc</u>	<u>cccccccc</u>	<u>cccccccc</u>	<u>cccccccc</u>

PONDOD.

TRIOMPOQVE. NAVALED. PRAEDAD.
POPLOM. ROMANOM. DONAVET. CAPTIVOS.
CARTACINIENSEIS. INCENVOS. DVXET. ANTE.
CVROM. PRIMOSQVE. CONSOL. DE. SICELEIS. CLASEQVE.
CARTACINIENSEOM. TRIOMPAVET. EAROM. REROM. ERCO.
S. P. Q. R. EI. HANCE. COLVMNAM. P.

Delph. et Var. Clas.

Flor.

4 A

Clarissimus Grævius Inscriptionem Columnæ Rostratæ descripsit e Pighio in Annalib. ad A. U. ccccxciii. qui, mox ut inventum erat marmor, reliquos in eo characteres uti extabant Roma Bruxellam ad se missos scribit. Exhibuerunt eam etiam Gruterus Inscript. cccciiv. 1. ibidemque Lipsius, Donatus ii. de Urb. Rom. 7. et Ciacconius; sed omnes aliter atque aliter. Neque tamen apud ullum eorum in primo versu sunt literæ singulares, notæ nominum priorum, quæ apud Pighium. De quo quid dicam non habeo: nisi vel eos, qui plura in marmore illo scripta fuisse prodiderunt, quam Ciacconius, parum recte vidisse, vel literas nonnullas deinde ita exolevisse, ut visum effugerent. Nam mihi omnino verosimile videtur, Ciacconium, qui non multo post effossum marmor Romam venit, et in ea urbe per aliquot annos vixit, ac diem obiit, Inscriptionem, quam ex professo Commentario illustravit, et sæpe, et accuratissime inspexisse; nec quicquam eorum, quæ tum in ea legebantur, detraxisse, aut addidisse. Quapropter existimavi eam ita ut in Grævii Thesauro Antiquitatum Romanarum ante Commentarium Ciacconii edita est, una cum ejusdem supplementis characteribus, quem currentem vocant, impressis hic proponendam.

RECENSUS EDITIONUM

L. ANNÆI FLORI,

AUCTIOR FABRICIANO, ET IN SEX ÆTATES DIGESTUS.

[EX ED. BIPONT. 1810.]

ÆTAS I. NATALIS.

1470—1511.

INTER cujus principes sunt præter illam, Grutero et Dukero primariam, Parisiensis a Rob. Gaguino edita, et Coloniensis Arn. Theroernen. Curatores hujus ætatis extitere Phil. Beroaldus, M. Ant. Sabellicus, et Jo. Cuspinianus.

... Parisina. 4. sine temporis, loci, et typogr. nota, curante Rob. Gaguino. Lucii Annæi Flori de tota Historia Titi Livii Epitome in quatuor libros divisa. In fine: 'L. Annæi Flori Epitoma de Tito Livio finit liber quartus.' Sic in nonnullis exemplaribus simpliciter legitur. In aliis vero: 'L. Annæi Flori Epitoma de Tito Livio finit liber quartus.'

Robertus Gaguinus Lucei Annei Flori lectoribus salutem optat.

Quos nulla in terris concluserat ora, Quirites

Hæc flori obstrictos parva tabella capit.

Et quæque eximia produxit Livius arte,

Bella, duces, pompas, rite coacta tenet.

Quo vere exemplo vobis sperate futurum

Qui fama et quæstu fertis in astra gradum.

Post tumidos nisus, post sæva pericula sortis,

Ad manes raptos vos brevis urna teget.'

Maittair. pag. 293. Panzer Tom. II. pag. 270. Pertinet autem hæc editio ad libros an. 1470.—1472. Parisiis in Sorbonæ domo

ab Ulrico Gering, Mart. Crants, et Mich. Friburger impressos, et est forte princeps omnium Flori editionum. Vid. Origine de l'imprimerie de Paris par Andr. Chevillier pag. 36. Paris. 1694. 4.

... s. a. l. et typogr. Fol. Gothico simili caractere, quam Gruterus principem dicit, Dukerus omnium antiquarum optimam reperit. In fine leguntur hi versus :

Florus habet parvo : numerosa volumina Livi
Codice : in italica maximus historia.
Nil latet hunc : valeat quod honore nitere latino
Vel peregrina petas scripta : vel artis opus.
Inde fit ut veteres scribendi miserit usus :
Atque novo redeat præditus officio.
Nam quod centeno consumpta volumine sæcla
Viderat : in totidem nascitur usque dies.

Maittair. pag. 762. Panzer Tom. iv. pag. 130. seq.

... s. a. l. et typogr. Fol. Char. Gothico, ut videtur Arnoldi Therhoernen, typographi Coloniensis. L. Ann. Flori Epitome historiæ Romanæ, cum libello de commendatione Romani imperii. In fine hujus : 'Explicit libellus de commendatione imperii Romani.'—Maittair. pag. 751. Panzer Tom. iv. pag. 130.

... s. a. l. et typogr. Fol. char. Rom. L. Ann. Flori Romane historie libri quatuor.—Maittair. pag. 761. Panzer Tom. iv. pag. 131.

1472 Romæ. Fol. per Conr. Sweynheim et Arn. Pannartz. Florus junctus Justino.—Maittair. Tom. i. pag. 313. Panzer Tom. ii. pag. 431. Conf. Recensum nostrum editionum Justinii, h. a.

... s. a. l. et typogr. Fol. Justinus, et Florus ex recens. Beroaldi. Senis per Henr. Coloniensem, ut videtur Gemeinero in Nachrichten von den in der Regensburgischen Bibliothek befindlichen merkwürdigen und seltenen Büchern aus dem funfzehenden Jahrhundert pag. 273. Vid. Recens. edd. Justinii h. a.

... s. a. 4. (Parmæ) Lutii Flori gestorum Romanorum Epithoma incipit. Hæc in fronte. Præmittitur 'ad Magnificum Comitem Petrum Mariam Rubeum Parmensem Philippi Beroaldi epistola,' in qua inquit ille, sc rogatu Stephani Coralli impressoris solertissimi L. Florum curiose diligenterque emendasse. In fine : 'L. Flori epithomatis liber ultimus FINIS.' Char. eod. quo Corallus Catullum et Plinium impressit.—Maitt. pag. 757. Panzer Tom. ii. pag. 259. Forte referenda ad an. 1476.

1487 Lipsiensis i. 4. char. Goth. Lucy Flori historiographi Epithomata.

Ad lectorem.

Magnorum quicumque voles exempla virorum

Noscere, quos fortes inclita roma tulit:

Me lege. tum dicas: quam multos florus in annos

Edidit hanc claram lucius historiam.

Hæc in fronte. In fine: 'L. Annei Flori Epithoma hoc emendatum fridianus Pighinutius, Lucensis, et Ivo Vittigis, ere premedum curaverunt. Quod arte sua Conradus Gallicus In opido Liptzensi perfecit XII. Calend. Junii, Anno salutis M^oCCCC^o LXXX. septimo.'—Ex codic. Ms. ducta est hæc editio, multasque habet lectiones peculiares. Vid. Fischerum in Præf. ad Florum pag. XXI. Conradum Gallicum non alium esse, quam Conradum Kacheloven, putat Panzer Tom. i. pag. 473. et Tom. iv. pag. 342.

... s. a. 4. (circa 1490.) Lucii Flori gestorum Romanorum epithoma. Per me Mgrum Sigismundum Rot de Bitz impressorem in Senis.—Præmissa est Ph. Beroaldi Epistola. Panzer Tom. III. pag. 14.

1491 Justini et L. A. Flori epitome. Venetiis 1491. die 5. Novembris. Venetijs. Fol.—Denis Suppl. pag. 309. Panzer Tom. III. pag. 310.

1494 Lipsiensis II. Fol. Clarissimi hystorici Lucii Flori gestorum Romanorum epithomata.

Jacobus Barynus magister ad lectorem.

Forcia magnorum qui poscit facta virorum

Noscere. quos claros Roma superba tulit, &c.

Hæc in titulo. Sequitur Jac. Baryni epistola nuncupatoria Johanni Wilden inscripta. In fine fol. 31. b. 'Finis. Dedicatio operis Flori. Habeas hujus clarissimi historici L. Flori Epithomata candidissima vir magnificentissime—Capias ea igitur hylari vultu letaque fronte legas nudius per tuum civem meumque necessarium Martinum herbipolensem impressa pridie ad nonas Apriles. Anno christi M.CCCC.LXXXXIIII. ex ducali oppido Liptzensi.'—Panzer Tom. iv. pag. 343. Repetitio Lipsiensis i. sed mendosissima.

1497 Justinus historicus et Epitome Flori, curante M. Ant. Sabellico. Venetiis. Fol.—Vid. Recens. edd. Justini h. a.

... Lipsiensis III. Fol. s. a. L. Annei Flori illustris historiographi Epitomata quattuor. quibus scite collegit, que bella populus Ro-

manus domi forisque gessit, quibus viris et artibus imperium peperit, et partum auxit. et auctum ad summum fastigium suis viribus evertit. et eversum tandem per Cesarem Augustum sublimius erexit.

ad Lectorem.

Quamvis contingas annosum Nestoris evum, &c.

Liptzk impressum per Jacobum Thanner.—Gemeiners Nachrichten, &c. pag. 273. Panzer Tom. i. pag. 505. Fischero prior videtur hæc editio illa Baryni; multasque non modo communes cum Lipsiensi i. sed et proprias easque bonas lectiones habet, adeo ut e Ms. emendata videatur.

... s. a. et l. (Venetiis.) Fol. min. Justinus, et Florus ex rec. Beroaldi.—Panzer Tom. iv. pag. 455.

... s. a. (1500.) Florus, cum Justino et Sexto Ruffo. Parisiis, apud Joh. Petit. 4.—Vid. Recens. edd. Justinii h. a.

1500 Florus, cum Justino et Sexto Ruffo. Florentiæ, ex typogr. Phil. Juntæ. 8.—Panzer Tom. i. pag. 429.

... Lipsiensis iv. s. a. 4. L. Annei Flori illustris historiographi Epitomata quattuor. quibus scite collegit, &c. ut in titulo ed. s. a. quam sub an. 1497. memoravimus. In fine: 'Liptzk impressum per Jacobum Thanner.' Panzer Tom. vii. pag. 235.

1502 Justinus, et Florus ex recensione Beroaldi. Mediolani. Fol. ex offic. Minutiani.—Panzer Tom. vii. pag. 379. Conf. Recens. edd. Justinii h. a.

1503 Iidem auctores, et Florus quidem ex recens. ejusdem Beroaldi. Venetiis per Bartholomæum de Zanis de Portesio. MCCCCIII. die tertio Febr. Fol.—Vid. ibid. et Panzer Tom. viii. pag. 360.

1505 Justinii historiarum libri XLIV. una cum L. Floro a Phil. Beroaldo correcto. Bononiæ. Fol.—Panzer Tom. ix. pag. 413.

1506 Justinus, Florus, et Plinius (vel potius Aurel. Victor) de viris ill. Argentorati. 4.—Memoratur Fabricio in Bibl. Lat.

—Lucii Flori epithomata quattuor quam cultissima in decem Titi Livii decadas, una cum Justino et Sexto Ruffo. Parisiis. Fol.—Panzer Tom. vii. pag. 522. Recens. edd. Justinii h. a.

1507 Florus ex recens. Beroaldi, subjunctus Justino. Venetiis, per magistrum Joannem Tacuinum de Tridino. Fol.—Panzer Tom. viii. pag. 385.

1510 Justinus una cum L. Floro nuper castigatus. In fine:

* *Impressum Florentiæ opera atque impensa Filippi de Giunta Florentini, Anno a Christi nativitate MDX. tertio Calendas Februarii.* 8.—Panzer Tom. VII. pag. 12. Recens. edd. Justinii h. a. Curator hujus ed. est Marianus Tuccius.

—Justinus, Florus et Sext. Rufus. Mediolani, apud Leonardum Vegium. Fol.—Panzer Tom. IX. pag. 534. Recens. edd. Justinii h. a.

—Justinus, Florus, Sext. Rufus, P. Victor de regionibus urbis Romæ, cum lilio Juntarum in titulo. In fine: '*Impressum fuit hoc opus Anno Domini M.CCCC. decimo. Nono Kal. Augusti.*' 8.—Panzer Tom. VII. pag. 13. Recens. [edd. Justinii h. a. ubi curatius de ea egimus.

... Justinus, Florus, et Sext. Rufus. Parisiis in Campo Gaillardo venalis apud Joannem Petit. 4.—Panzer Tom. VIII. pag. 211.

1511 Lipsiensis v. L. Ann. Flori Epitomata quatuor. Lipsiæ, per Jacobum Thanner. Fol.—Panzer Tom. VII. pag. 173.

—Viennæ. 4. '*Lucii Flori Libri Historiarum quatuor a Cuspiniano castigati cum indice. Ad lectorem Christoph. Crassi Helvetii 4. disticha;*' quorum ultimum, '*Ulcera defricuit multo stillantia tabo Phœbi et Castalidum Cuspinianus amor.*' In fine: '*Impressum Vienne per Joannem Winter [Winterburger] 1511. 12. kalen. August.*'—Denis Wiens Buchdruckergeschichte pag. 51. sq. Panzer Tom. IX. pag. 6.

ÆTAS II. CAMERTINA,

1511—1554.

a Jo. Ricutio Vellino, qui a patria vulgo dictus Camers, hoc nomine notior est, illustrata. Is vero non solum annotationes ad *Florum* scripsit ex genere maxime historico, comparatis diligenter aliis historicis, e quibus plenior rerum cognitio hauriri posset; sed et codice usus est vetusto, unde lectio *Flori* proficeret: hinc ejus exemplum sæpius repetitum est, et a posterioribus curatoribus, Grutero, Freinslemio, et Dukero consultum. Camers assecclas invenit Jac. Bedrotum, et Jac. Sobium.

1511 Viennæ. 4. (curante Jo. Camerte,) *Lucii Flori Bellorum Romanorum libri quatuor ex vetustissimo exemplari: novissime ac diligenter recogniti.*

Accipe gemmiferum Florum, studiosa Juventus,
Quem genuit casto casta Minerva toro.

Igitur.

Quisquis exemplar istoc adulterinum dixeris, sacer esto.

Hæc in titulo. In fine: 'Impressum Viennæ Austriæ per Hieronymum Vietorem: et Joannem Singrenium, sumtibus Leonardi: et Lucæ Alantsee fratrum, civium Viennen. Joanne Heckman, artium doctore, ac sacre Theologiæ Licentiat: Gymnasii Vienn. Rectore: ac moderatore dignissimo. Anno MDXI. x. Calendas Augusti.'—Denis Wiens Buchdruckergeschichte pag. 53. Panzer Tom. IX. pag. 8. sq.

—Viennæ. 4. Annotationum in Lucium Florum Joannis Camertis, Ordinis Minorum, Sacrarum literarum D. eximii, Libellus. In fine: 'Impressum Viennæ Austriæ, in ædibus Hieronymi Vietoris et Joan. Singrenii sociorum, ductu Leonardi et Lucæ Alantsee fratrum. Idibus Septemb. An. MDXI.' Denis l. c. pag. 54.

1512 Florus, Justino additus. Venetiis, per Jo. Tacuinum. Fol. —Panzer Tom. VIII. pag. 408. Recens. edd. Justinii h. a.

1515 Lucii Flori Bellorum Romanorum libri quatuor, ex vetustissimo exemplari novissime ac diligenter recogniti per Valentinum Eckium. Impressi Cracovie arte et impensis spectabilis Viri Domini Joannis Haller. Anno missionis Verbi Divini in carnem; Millesimo quingentesimo quindecimo IIII. Kal. Julii. 4. maj.—Panzer Tom. VI. pag. 457.

1516 Lipsiensis VI. Fol. Florus. Lipsiæ impress. per Jacobum Thanner.—Maitt. Tom. II. pag. 286. Panzer Tom. VII. pag. 194.

1518 Viennæ. 4. Jo. Camertis in quatuor gestorum Ro. Lucii Flori libr. Index copiosissimus, (cum textu Flori,) Sextus Rufus, de Regia: Consulari: ac Imperiali dignitate. Deque Romani Imperii accessione, per eundem Camertem suo tandem nitori quam optime restitutus. In fine: 'Impressum Viennæ Pannoniæ per Joannem Singrenium. Anno 1518.'—Denis l. c. pag. 188. Panzer Tom. IX. pag. 38.

—L. Flori Epithome (cum T. Livio) ex rec. 'Ulrichi Hutteni. Moguntiae in ædibus Jo. Scheffer, mense Novembri MDXVIII.' Fol.

—Lipsiensis VII. Fol. L. Ann. Flori illustris historiographi epitomata quatuor. I. F. Lipsiæ, in ædibus Jacobi Thanners 1518.—Panzer Tom. VII. pag. 203.

... s. a. Fol. Justinus et Florus. Petrus Danesius ad vetus exemplar reposuit. Lutetiæ in ædibus Joannis Parvi.—Panzer Tom. VIII. pag. 211.

... s. a. 4. Justinus, Florus et Sext. Rufus. Parisiis, in ædibus Anthonii Bonemere.—Panzer Tom. VIII. pag. 217.

1519 Parisiis. Fol. Florus, cum Justino et Sexto Rufo, ex rec. Petr. Danesii. 'Parisiis, impressit Chalcographus fidelissimus Antonius Aussurdus impensis Joannis Parvi.' In fine Flori: 'Octavo Calendas Julias, anno supra millesimum D.XIX.'—Panzer Tom. VIII. pag. 54.

— Parisiis. 4. Florus, cum Justino et Ruffo. Parisiis, per Jacobum le Messier anno MDXIX. XXV. Novembris.—Panzer Tom. VIII. pag. 59.

1520 Justinus, Luc. Florus et Sextus Ruffus. Mediolani, ex officina Minutiana. Fol.—Panzer Tom. VII. pag. 399.

— Florus, cum T. Livio in ed. Livii Aldina majore. Venetiis. 1520. et 1521. Fol. 2 voll.—Vid. Catalogue raisonné de la collection de livres de P. A. Crevenna Vol. v. pag. 129 seq.

1521 cum T. Livio in ed. Livii Aldina minore. Vol. IV. Venetiis 1521. 8.—Vide Recens. nostrum edd. Livii h. a. Scriptorum codd. fidem non secutus, sed vel Jornandis levitate, vel suo ingenio abductus, Aldus plura corrupisse quam emendasse judicatur Fischero, nescimus an merito.

1522 et 1533 Lucii Flori rerum ab Urbe condita Libri, cum T. Livio in ed. Livii Juntina. Florentiæ, per hæredes Philippi Juntæ, et in ædibus Bernardi Juntæ. 8. 4 voll. quorum ultimo subjunctus Florus sine anni notatione.—Crevenna l. c. pag. 130.

1525 Florus, cum Livio ex ed. Jac. Sobii. Coloniae, apud Jo. Soterem. Fol.—Vid. Recens. nostrum edd. Livii h. a.

1528 Argentorati. 8. L. Flori gestorum Romanorum libri IV. In eundem annotationes Joannis Camertis. Argentorati apud Jo. Hervagium Mense Martio MDXXVIII.—Panzer Tom. VI. p. 114. Hanc editionem inscripsit Jac. Bedrotus, Pludentinus, Guernero Volffino Jeto. Textum paulum mutatum habet, notas capitibus singulis subjectas, et lectt. varr. in margine collocatas.

1532 Basileæ. Fol. L. Flori de gestis Romanorum libri IV. a mendis accuratissime repurgati, una cum annotationibus Jo. Camertis, quæ Commentarii vice in omnem romanam historiam esse possunt. Ad hæc, Sexti Ruffi V. C. de historia romana epitome, multo quam antehac emaculatio. Item Messalæ Corvini oratoris disertissimi de progenie Augusti cæs. libellus nunc primum excusus. His accessit rerum copiosissimus index. Basileæ, apud Jo-

hanuem Hervagium Mense Martio Anno MDXXXII.—Panzer Tom. VI. pag. 288.

1537 Coloniae, apud Jo. Gymnicum. 8. cum notis Camertis.—Repetitio ed. 1528. a Bedroto curatae.

1539 Parisiis, apud Vascosanum. 4. L. Flori de gestis Romanorum libri quatuor, cum annotationibus Jo. Camertis: ad hæc, Sexti Ruffi de historia Rom. epitome: item Messalæ Corvini de progenie Augusti Cæs. libellus.—Maitt. Tom. III. pag. 301. Bibl. Emtinck. P. III. pag. 154. n. 424.

1540 L. Flori de gestis Romanorum libri quatuor, una cum annotationibus Jo. Camertis, quæ commentarii vice in omnem Romanam historiam esse possunt. Ad hæc, Sexti Ruffi de historia Romana Epitome, multo quam antehac emaculatio. Item, Messalæ Corvini de progenie Augusti libellus, nunc primum excusus. Moguntiae, anno XL. In fine: 'Moguntiae ex officina Joannis Schœffer, anno post natum Christum M.D.XL. 8.—Biblioth. publ. Argentorat.

— Coloniae, apud Jo. Gymnicum. 8. L. Flori de gestis Romanorum libri IV. a mendis accuratissime repurgati, una cum annotationibus Jo. Camertis, et Sexto Rufo, item Messala Corvino.—Maitt. Tom. III. pag. 315.

1542 Parisiis, apud Christ. Wechel. 8. cum annotat. Jo. Camertis, Sexto Rufo, et Messala Corvino.—Maitt. Tom. III. pag. 337.

— Parisiis, apud Franc. Gryphium. 4.—Maitt. ibid.

1544 Parisiis, ex offic. Mich. Vascosani. 4. Flori de gestis Romanorum libri IV. Sext. Ruffi Epitome de historia Romana, Messalæ Corvini de progenie Augusti libellus.—Maitt. Tom. III. pag. 366.

1545 Parisiis, 4. Flori de gestis Romanorum libri IV. Parisiis, apud Odinum Parvum. Et in fine: 'Parisiis excudebat Joan. Lodoicus Tiletanus. MDXLV.'—Maitt. Ind. pag. 404.

1547 Moguntiae. 8. cum notis Jo. Camertis.

1549 Venetiis. 12. e rec. Jo. Camertis.

1550 L. Flori de gestis Romanorum libri IV. Sext. Rufi de hist. Rom. Epitome, Messala Corvinus de progenie Augusti. Parisiis, apud Vascosanum. 4.—Maitt. Tom. III. pag. 589.

1551 Moguntiae. 8. cum notis Jo. Camertis.

1552 Florus, cum annot. Jo. Camertis, inter Historiæ Romanæ auctores varios una cum Velleio, Sexto Rufo, Messala Corvino, et Eutropio. Lugduni, apud Seb. Gryphium. 12.

ÆTAS III. ab ELIA VINETO,

1554—1596.,

insignis, qui usus Mstis pluribus Florum critice magis tractavit, adeo ut non modo eum illustrasse, sed et textum constituisse visus sit, qui basis extitit omnium exemplorum ad Gruterum usque. Præter eum Critici Jo. Stadius, Brabantinus, et Frid. Sylburgius in emendando Floro laudem meruerunt.

1554 Vineti I. 4. cum Solino. Pictavis, apud Enguilbertum Marnesium.—Præstans bonitate, et rara.

1557 Basileæ. Fol. cum annotationibus Jo. Camertis, una cum Solino, Pomp. Mela, et tabula Cebetis.—Vid. Recens. nostrum edd. Pomp. Melæ h. a.

—Coloniæ Agripp. 8.

1560 L. Flori de gestis Romanorum libri IV. cum annotationibus Jo. Camertis. Accedunt C. Velleii Paterculi historiæ Romanæ libri II. Sexti Ruffi de historia Romana epitome, Messalæ Corvini de Augusti progenie libellus. Parisiis, apud Hieron. Marnef. 12.

1562 Florus cum Sext. Rufo, et Messala Corvino. Colonia Agripp. excudebatur Gualtero Fabricio. 8.—Est repetitio ed. Aldinæ.

1563 Vineti II. priori castigatior, eaque rara. Pictavis. 4.

1567 Stadii I. L. Julii Flori, de gestis Romanorum, historiarum libri IV. et seorsim in eos commentarius Jo. Stadii. Antverpiæ, ex offic. Plantiniana. 8.—Stadius, non contemnendus Flori editor, aliquot codd. Mstis usus, in textu plerumque Aldum vel Camertem secutus est, nonnunquam tamen suis etiam conjecturis indulsit. Sæpius recusa hæc ed.

1569 Basileæ. 8. una cum Eutropio, Victore, Eusebio, Rufino, Orosio, Jornande. Conf. Indicem nostrum edd. Scriptorum Hist. Rom. minorum pag. XXXII.

1575 Vineti III. L. Ann. Flori rerum Romanarum ex T. Livio Epitoma, in IV. libros distincta, ab Elia Vineto emendata. Parisiis. 4.—Bibl. Emtinck. P. III. pag. 154. n. 425. Repetitio ed. II.

1579 Stadii II. L. Julii Flori de gestis Romanorum, historiarum lib. IIII. et seorsum in eos commentarius Jo. Stadii, Historiæ et Matheseos Lovanii professoris primi: in quo obscura in lucem proferuntur, omissa supplentur, inversa restituuntur, breviter deni-

que quicquid in Romana historia dignum est observatione, annotatur, una cum variarum lectionum et castigationum rationibus. Coloniae Agripp. apud Jo. Gymnicum. 8.—Bibl. publ. Argentorat.

1583 Stadii III. L. Julii Flori de gestis Romanorum, &c. ut in ed. 1579. Coloniae Agripp. apud Jo. Gymnicum. 8.

1584 Stadii IV. Antverpiæ, apud Plantin. 8.

1588 L. Ann. Flori de Romanorum gestis libri IV. ex rec. Frid. Sylburgii. Inter historiae Romanae Scriptores Latinos minores a Sylburgio editos Francofurti fol. Tom. I.

1591 Lugduni. 12. in Dionysii Gothofredi Antiquae historiae ex XXVII. auctoribus contextae libris IV. 2 voll.

1592 Stadii V. Coloniae Agripp. 8.

1593 Stadii VI. Florus a Jo. Stadio emendatus. Antverpiæ, ex offic. Plantiniana. 8.

1594 Stadii VII. L. Julii Flori rerum a Romanis gestarum libri IIII. a Jo. Stadio emendati, et argumentis ad singula capita auctiores reddit. Accesserunt ejusdem auctoris in eosdem libros commentarii doctissimi. Apud Jacobum Chouet. M.D.XCIV. 8.—Bibl. publ. Argentorat.

1596 Lugduni Bat. ap. Plantin. 16.

ÆTAS IV. GRUTERO-SALMASIANA,

1597—1632.,

a duumviris Flori emendandi, Jano Grutero et Claudio Salmasio dicenda; quos insecuti sunt Isaacus Pontanus et M. Zuerius Boxhornius.

1597 Comeliniana I. Heidelbergæ, apud Hieron. Commelinum. 8. Ex recensione prima Jani Gruteri, quam, ut correctiorem, laudat etiam Cl. Salmasius. Usus erat inprimis illa editione princeps, quam supra pag. 1108. recensuimus; tum Camertis, Vineti, et Stadii libris, quorum lectiones et protulit et dijudicavit in notis brevioribus.

1598 L. Ann. Flori historiae Romanae libri IV. Casellis, apud Wilh. Wesselium. 8. sine notis, curante et præfato Jo. Lagonycho. —Harles. Suppl. ad brevioris Notitiam lit. Rom. pag. 78.

1600 Stadii VIII. Coloniae Agripp. 8.

1605 Stadii IX. Coloniae Agripp. 8.

1606 L. Ann. Flori rerum Rom. libri quatuor, cum notis et scholiis El. Vineti, Jo. Camertis, J. Lipsii et Jani Gruteri. Acce-

dit Epitome decadum XIV. T. Livii, cum notis Car. Sigonii et Mart. Delrii. S. Gervasii. 8.—Bibl. Emtinck. Part. III. p. 316. n. 683.

1607 Lugduni Bat. ap. Raphelengium. 16. Inter historiæ Rom. Epitomas cum Velleio Paterculo, Sext. Aur. Victore, et aliis.

1609 Comeliniana II. 8. ex rec. Gruteri, (et Salmasii, qui textum Gruterianum subinde aliter constituit,) adjunctis Salmasii notis, quas ille scripserat annos natus quindecim, et ediderat 1608. et Grutero dedicarat. Eas virilis doctrinæ esse, multi judicavere. Et ipse tamen in Epistola ad Berneggerum scribit: ‘Notæ illæ, quas pæne puer in Germania olim vestra extrusi in lucem, nihil nisi puerile sapiunt, et infinitis præterea mendis scatent typographicis. Eas recognoscere et multis locis facere meliores, diu est in animo. . . . Optimum et vetustissimum [800. amplius annorum] fuit exemplar Palatinæ olim Bibliothecæ Nazarianum, quo usus sum in Floro recensendo, et ejus opera innumeras ex auctore mendas sustulisse memini.’ Sed eas post etiam locupletiores fecit (Lugd. B. 1638.) ita, ut parum in iis mutaret: longe supra superiores editores de Floro meritis.

—Lugduni. 8. cum notis El. Vineti, Justi Lipsii, et Jani Gruteri. —Memoratur Fabricio in Bibl. Lat. Tom. II. pag. 444.

—Aureliæ Allobr. Inter Scriptores historiæ Romanæ Latinos veteres, apud Petrum de la Roviere editos 2 voll. fol.

1611 Gruteriana II. Ex recens. et cum notis Jani Gruteri. Hanoviæ. Fol. inter Historiæ Augustæ Scriptores Latinos minores.—Vid. Indicem nostrum edd. Scriptt. Hist. Aug. pag. xxxiv. Gruterus hac in editione usus est Ms. Nazar. et duobus Palatinis; et animadversiones scripsit longiores.

1612 Stadii x. Colonix Agripp. 8.

1615 Historiæ Romanæ Epitomæ L. Jul. Flori, C. Velleii Paterculi, Sext. Aur. Victoris, &c. Ex officina Plantiniana Raphelengii. 16.

—Flori rerum Romanarum libri quatuor, ex recensione Jani Gruteri, cum Indice; et seorsim Rufi Festi breviarium, ex rec. Petri Pithœi. ‘Parisiis, apud Nic. Buon,’ I. ‘apud Jo. Libert.’ 8. —Maitt. Tom. III. pag. 867.

1619 Stadii XI. Ursellis. 8.

1623 In Scriptoribus historiæ Romanæ Latinis veteribus. Genève, apud viduam Petri de la Roviere. Fol. 2 voll.

1625 Cum historiæ Rom. Scriptoribus. Amstelodami, apud Cæsium. 24.

1626 L. Ann. Flori rerum Rom. libri iv. ex museo Is. Pontani: accedunt breves ejusdem notæ et observata politica. Amstel. apud Hond. 24.—Pontanus exemplum Stadianæ II. secutus est.

— Stadii XII. Coloniae Agripp. 12.

1628 Amstelodami. 16. cum notis Is. Pontani.

1630 Antverpiæ. 12.

1632 Amstelodami. 16. cum notis Is. Pontani.

— Ex rec. M. Zuerii Boxhornii. Inter historiæ Augustæ Scriptores Latinos minores a Boxhornio editos, Lugduni Bat. ap. Jo. Maire. 12.—Vid. Indicem nostrum edd. Scriptt. Hist. Aug. pag. xxxv.

ÆTAS V. FREINSHEMIANA.

1632—1680.

Freinshemius, cum juvenis esset, adeo feliciter tractavit *Florum*, ut etsi non nisi unius Codicis MS. cum ed. 1510. collati excerptis, et priorum editorum, Camertis, Stadii, Gruteri, et Salmasii curis uteretur, tamen ingenii et judicii facultate et subtilitate primo multa vitia reliqua animadverteret, et feliciter corrigeret; deinde eruditionis copia etiam bene multa illustraret. Capita quoque dissecuit in minores particulas, addiditque indicem locupletissimum, chronologicas excerptiones, et libellum lectt. varr. Ad emendandum *Florum* rediit denuo Salmasius: tum novi accessere Nic. Blancardus, Rutgerus Hermanides, Anna Fabra, et quod ad illustrandum auctorem pertinet, suo modo Jo. Minellius.

1632 Freinshemiana I. cum præf. M. Berneggeri. Argentorati. 8.

1633 Harderovici. 12. cum observationibus politicis maxime, mor. hist. et philol. Jac. Zevecotii.

— Matth. Berneggeri Miscellaneorum Quæstionum ex L. Ann. Flori rerum Rom. Epitome, in eamque notis, excerptarum, Centuriæ VII. Argentorati, typis Eberh. Welperi. 4.

1635 Amstelodami. 24. ap. Jo. Janssonium, cum notis Is. Pontani.

— Stadii XIII. Coloniae Agripp. 8.

1636 Freinshemiana II. L. Ann. Flori rerum Romanarum editio nova, accurante Jo. Freinshemio. Argentorati, sumptibus heredum Laz. Zetzneri. 8.

1638 L. Annæus Florus. Cl. Salmasius addidit Lucium Ampelium e Cod. Ms. nunquam antehac editum. Lugduni Bat. apud Elzevirios. 12.

— L. Ann. Flori Epitome rerum Romanarum, cum notis Jo. Stadii et chronologicis excerptionibus Cl. Salmasii. Accedit Lucius Ampelius. Oxonii. 12.

— Amstelodami. 12. cum observationibus Jac. Zevecotii.

1647 Amstelodami. 12. cum Velleio, Aur. Victore, Festo, &c. in hist. Romanæ Epitome apud Janssonium.

1648 L. Anu. Florus ex recensione Nic. Blancardi. Accedit ejusdem ex omnium observationibus editis, ac ineditis Cl. Salmasii commentarius. Lugd. Bat. ap. Hack. 8.

1649 In historiæ Romanæ Epitome e museo Nic. Blancardi, cum Velleio, Aur. Victore, &c. Lugduni Bat. ap. Adr. Wyngaerden. 12.

1653 In collectione hist. Rom. Scriptorum ex ed. 1609. et 1623. repetita Aureliæ Allobr. apud Sam. Chouet. Fol. 2 voll.

1654 L. Ann. Florus cum notis integris Cl. Salmasii, et selectissimis variorum, accurante S. M. D. C. (Corn. Schrevelio.) additus etiam L. Ampelius ex bibliotheca Cl. Salmasii. Amstelodami. 8.—Bibl. Emtinck. Part. III. pag. 316. n. 690.

1655 L. Ann. Flori historiæ Romanæ libri iv. cum notis integris Cl. Salmasii: additus etiam L. Ampelius ex ejusdem bibliotheca. Lugduni Bat. ex offic. Elzevir. 8.—Repetitio ed. 1638.

— Freinshemiana III. L. Ann. Flori rerum Romanarum editio novissima, accurante Jo. Freinshemio. Argentorati, sumptibus Jo. Joach. Bockenhofferi. 8.

1656 Parisiis. 8. cum versione Gallica Philippi Ducis Aurel.—Vid. Versiones Gall. h. a.

1657 L. Annæus Florus. Cl. Salmasius addidit Lucium Ampelium, e Cod. Ms. nunquam antehac editum. Lugduni Bat. apud Jo. Elzevirium. 12.—Subjectum habet a pag. 247. variarum lectt. libellum, collectum ex notis Gruteri, Salmasii, Viueti, aliisque editionibus.

1659 Christoph. Ad. Ruperti Observationes politicæ, morales, historicæ, philologicæ, criticæ, ad L. Ann. Flori rerum Romanarum libros iv. Noribergæ, sumt. Jo. Tauberi. 8.

1660 L. Ann. Florus, cum notis integris Cl. Salmasii et selectis-

simis variorum, cura S. M. D. C. (Schrevelii.) Amstelodami, apud Lud. et Dan. Elzevir. 8.—Repetitio ed. 1654.

1661 Oxonii. 12. cum notis Jo. Stadii, et L. Ampelio.—Rep. ed. Oxon. an. 1638.

1662 L. Ann. Florus, cum integris Cl. Salmasii et variorum notis, quas omnes multis in locis auxit Rutgerus Hermannides. Accedit et L. Ampelius. Neomagi. 8.

1664 Lugduni Bat. apud Dan. Elzevir. 12.—Repetitio ed. 1657.

— L. Ann. Flori rerum Romanarum libri quatuor, annotationibus instar commentarii illustrati, auctore Joh. Min-ellio. Roterodami. 12.

1665 Halæ. 12. cum observationibus Jac. Zevecotii.

1668 Lipsiæ. 12. Florus cum Ampelio.

1669 Freinsheimiana IV. L. Ann. Flori rerum Romanarum editio novissima, accurante Jo. Freinshemio. Argentorati, apud Georg. Andr. Dollhoff, et Jo. Eberh. Zetzner. 8.

— Oxonii. 12. cum notis Jo. Stadii, et L. Ampelio.

1670 Roterodami. 12. cum notis Jo. Minellii.

1672 L. Julius Florus, ex rec. Tanaq. Fabri. Salmurii. 12.

— Amstelodami. 12. cum notis Is. Pontani.

— Amstelodami, ap. Elzevir. 8. cum notis variorum, cur. Schrevelio.

1674 L. Ann. Flori rerum Romanarum Epitome. Interpretatione et notis illustravit Anna Tanaquilli Fabri filia. Jussu Christianissimi Regis in usum Delphini. Parisiis, apud Fredericum Leonard. 4.—Expressit Fabra fere Commelinianum exemplum II. sed recepit tamen et alias lectiones, nulla reddita in notis ratione, patris scil. exemplo.

— Amstelodami, ap. Elzevir. 8. cum notis variorum, cur. Schrevelio.

1675 Aboæ. 12. cum Indice Freinsheimii contracto, curante Jo. Gezelio.

ÆTAS VI. GRÆVIO-DUKERIANA.

1680—1801.

Grævius nimirum pro sua ingenii et doctrinæ vi Floro plurimum profuit, ejusque textum sanavit. Novam post ipsum recensionem instituit Car. Andr. Dukerus curis primis et secundis. Inter eos

intercessit Laur. Begeri opera, qua ad duos priores libros plus ornamenti quam commodi collatum est. Germania ceterum nihil fere in Floro edendo tulit, nisi illas Junckeri notas ad modum Minellii, et Ayrmanni (Sinceri) aliasque germanicas, in ipsis Musarum sedibus, Lipsiæ, Halæ, et Giessæ editas repetitasque; nisi quod Jo. Frid. Fischerus Lips. an. 1760. Grævianam recensionem cum libello varr. lectt. reddidit.

1680 Græviana: L. Annæus Florus, recensitus et illustratus a Jo. Georg. Grævio, additis variis nummorum veterum aliorumque monumentorum * iconibus. Trajecti Bat. 8.—In hac editione multa bene sanata, multa bene explicata et elegantibus observationibus illustrata. Sed inprimis magnam commendationem habet hæc editio a præfatione tum universa, tum qua crisin habet orationis Flori: habet enim disciplinam quandam eleganter judicandi formas orationis et discernendi tumoris inanias a vera elegantia; quam omnibus studiosis veræ eloquentiæ commendamus.

* In his facile emiuet, inde in Begeri etiam obvium Floro, omnium monumentorum Latinæ linguæ propemodum antiquissimum, columnæ rostratæ in foro Romano pridem positæ imago, in æs incisa ad lib. II. cap. 2. cum Pet. Ciacconii Toletani supplementis, [Vid. supr. pp. 609. 1104.] quæ lucem viderant cum ejusdem libris tribus de nummis, ponderibus, et mensuris Rom. 1586. 1608. &c. Extat et in Aldi Manutii, Paulli F. libro de Orthographiæ ratione Venet. 1566. 8. pag. 142. Lipsii Antiquis Lectt. II. 14. et in Stephani Vinandi Pighii Annalibus Rom. Tom. II. pag. 25. ad a. U. C. 493. nec non in Tomo quarto Thesauri Antiqu. Rom. Græviani p. 1807. in Tomo XI. p. 1383. et in Uberti Folietæ libro secundo de linguæ Latinæ usu ac præstantia, Rom. 1574. 8. et Hamb. 1722. 8. pag. 154. in Arithmologia Athanasii Kircheri Rom. 1665. 4. pag. 33. denique accuratius, curante Peirescio, expressa cum Comm. Gaugis Gozzei Tom. IX. Thes. Italiæ P. VIII. Latine versis Abrahamo Preigero, ex Italicis Rôni. 1635. 4. Discorsi sopra l'inscrizione della Colonna Rostrata. Conferendus etiam Joan. Nic. Funccius libro de pueritia linguæ Latinæ, Marburg. 1720. 4. cap. 5. Hanc columnam populus Rom. consecravit memoriæ C. Duillii, qui primo bello Punico victoriam navalem a U. C. 493. primus a Pœnis reportavit. Memorat Quintilianus lib. I. Instit. Or. cap. 7. pag. 57. ed. Bip. literam D. plurimis verbis olim

Delph. et Var. Clas. *Flor.* 4 C

ultimam adjectam, quod hodieque in illius columnæ ectypo deprehenditur, ut pugnandod, dictatored, altod, marid, navaled, prædad. Mentio hujus columnæ etiam ap. Plinium xxxiv. 5. Silium vi. 663. Sextum Rufum in descriptione Romæ, regione viii. Ceterum columnam rostratam non illam ipsam veterem Duillianam, quam totam ad imum fulmine discussam Livius xlii. 20. testatur, sed ejus loco aliam, diu post illa tempora restitutam, et A. C. 1560. Romæ in foro inter arcum Septimii et Capitolii radicem effossam hodie adhuc superesse, Viri docti non sine verisimilitudine suspicantur. Vide Sirmondi Opera Tom. iv. p. 587. 598. et Pet. Burmanni præfat. ad Tom. ix. partem vi. Thesauri Italiæ pag. 22. De aliis duabus rostratis columnis Julii Cæsaris videndus Servius ad Georgic. iii. 29. 'navali surgentes ære columnas.' Columna rostrata in nummo Augusti ap. Goltzium tabula xlvii.

— Roterodami. 12. cum notis Jo. Minellii.

1683 Londini. 12. cum notis Jo. Minellii.

— Amstelodami. 12. cum notis Jo. Minellii.

1684 Florus et Ampelius. Amstelod. apud Elzevir. 12.

1686 Hagæ Com. 12. cum notis Is. Pontani.

1690 L. Annæi Flori Historia Romana, ex recensione N. B. (Nicolai Blancardi.) Accedunt Cl. Salmasii aliorumque notæ. (scil. El. Vineti, Jo. Camertis, J. Lipsii, Jan. Gruteri, Jo. Stadii.) Franequeræ, ex offic. Hansonii Hagenaar. 4.

1692 L. Annæi Flori Epitome rerum Romanarum, cum notis integris Cl. Salmasii et Variorum. Accedunt J. G. Grævii annotationes auctiores, necnon numismata et antiqua monumenta, cum variantibus lectionibus. Amstelodami, apud Wetsten. 8. 2 voll.— Sic Bibl. Emtinck. Part. iii. pag. 317. n. 696. cum hac annotatione: 'Hanc editionem ipse Cl. Grævius cum Cod. antiquo, ex Burgundia misso, contulit, et magna adhibita cura correxit, additis ejusdem manu annotationibus, longe auctoribus, ut novæ editioni inservirent.' Ex quibus colligas, non nesciente Grævio factam esse editionem 1702.

— L. Annæi Flori rerum Romanarum Epitome. Interpretatione et notis illustravit Anna, Tanaquilli Fabri filia, jussu Christianissimi Regis, in usum Ser. Delphini. Londini, impensis R. Clavell. 8.

1695 Venetiis. 12. cum notis Pontani.—Bibl. Emtinck. Part. iii. pag. 454. n. 272.

1696 L. Ann. Flori rerum Rom. libri iv. curante Jac. Zevencotio. Francofurti et Lipsiæ, sumt. Jo. Casp. Meyeri. 12.—Cat. bibl. Bunav.

1698 Roterodami. 12. cum notis Minellii.

1700 Hafniæ. 8. cum notis Minellii.

1702 L. Annæi Flori Epitome rerum Romanarum, ex recensione Jo. Georg. Grævii, cum ejusdem annotationibus longe auctorioribus. Accessere notæ integræ Cl. Salmasii, Jo. Freinsheimii, et Variorum. Necnon numismata et antiqua monumenta in hac nova editione, suo cuique loco inserta. Cum variantibus lectionibus et Indice. In fine additus est L. Ampelius ex bibl. Cl. Salmasii. Tomi II. Amstelædami, apud Georgium Gallet.—‘Non vere est, inquit Fabricius, Grævianus hic Florus: suntque in illa editione multæ multorum correctiones temere in textum receptæ; vid. Dukeri Præf. pag. xiv. et xv. qui in notis passim vitia illius editionis tangit. Et hæc facta vidente et silente Grævio.’ Conf. tamen supra ed. Amst. an. 1692.

1704 L. Annæi Flori rerum Roman. libri duo priores, ex criticorum observationibus correcti cum textus ratione, notisque variorum historicis, politicis, et antiquariis: jussu et impensis Augustissimi Regis Borussiae et Electoris Brandenburgici in usum Principis regni et electoratus heredis, adornati et editi a Laur. Begero. Coloniae Marchicæ, typis Ulr. Liebperti. Fol.—Florus, sive potius Lib. I. et II. Flori, splendidus sane, et multis nummorum et monumentorum figuris ornatus. Ait Begerus, se textum vulgatum accurate cum libris scriptis, in his Brandenburgico, secundum regulas criticas contulisse et correxisse, rationibus correctionum redditus in notis; deinde et res et verba illustrasse. In præfatione porro Grævianam crisin de Latinitate Flori refellere instituit, nec sine acerbitate in ipsum. Sed in nulla parte res bene viro, in suo genere non indocto, successit: apparetque, eum magis in colligendo laboriosum, quam in judicando explicandoque tritum et elegantem fuisse: quales fere tum erant in Germania, qui se ad hæc studia contulerant.

—L. Annæi Flori rerum Romanarum libri quatuor, quos recensuit et notis ad instar Joh. Minellii illustravit Christ. Junckerus. Lipsiæ. 12.

1706 Londini. 12. cum notis Minellii.

• 1714 Editio Annæ Fabri in usum Delphini emendatius recusa

Londini, impensis H. et G. Mortlock, L. Nicholson, R. Wilkin, B. Tooke, D. Mitwinter et W. Inuys. 8.

1715 L. Annæi Flori Epitome rerum Romanarum, cum notis Is. Pontani. Londini, apud Bowyer. 8.

— L. Annæi Flori Epitome rerum Romanarum, cui subiungitur L. Ampelii liber memorialis. (Cura Mich. Maittaire.) Londini, ex offic. Jac. Tonson et Jo. Watts. 12.

— Venetiis. 4. ap. Car. Bonarrigum. 4. Recusa editio Annæ Fabri in usum Delphini.

1718 Lipsiæ. 12. cum notis Chr. Junckeri ad modum Minellii.

1720 Halæ. 12. cum notis Germ.

1722 Dukeriana i. L. Annæi Flori Epitome rerum Romanarum. Cum integris Salmasii, Freinshemii, Grævii, et selectis aliorum animadversionibus. Recensuit, suasque annotationes addidit Car. Andreas Dukerus. Lugduni Bat. ap. Jo. van der Linden jun. 8.—Omnium optima est hæc editio. Nam primum omnia superiorum bona habet in textu, et in notis. Insunt enim integræ Salmasii, Freinshemii, et Grævii, et selectæ aliorum, ut Camertis, Vineti, Stadii, Gruteri, Lipsii, Ruperti, Vossiorum, Nic. Heinsii, Perizonii, et ipsius non paucae, ab omni parte in iudicio lectionis, verborum, rerum, elegantes et exquisitæ; quarum adeo lectio plurimum prodesse studiosis hujus generis doctrinæ potest et ad locupletandum ingenium, et ad acuendum iudicium. In præfatione inest etiam egregia defensio Græviianæ criseos adversus Begerum. Sed illa ipsa præfatio legenda est studiosis, pluribus de causis; in qua et de præsidiis cognoscent, quibus in hac editione apparanda usus est, et de modo totius operis conficiendi.

1723 Historiæ Rom. Epitome per Annæum Florum, Velleium Paterculum, Sex. Aur. Victorem, Messalam Corvinum, Eutropium, Jorvandem et al. Florentiæ. 8. 2 voll.

1724 Venetiis. 12.

1725 Parisiis. 24. cum notis Pontani.

1726 Parisiis. 4. repetita ed. Annæ Fabri 1674. in usum Delphini.

1727 L. Annæi Flori rerum Romanarum Epitome. Interpretatione et notis illustravit Anna Tanaquilli Fabri filia, &c. Editio tertia, prioribus multo emendatior. Londini, impensis R. Wilkin, D. Mitwinter, A. Bettesworth, W. et J. Innys, J. Osborn, B. Motte, J. Batley, A. Ward, et J. Lacy. 8.—Vid. supra an. 1692. et 1714.

— Eboraci. 8. cum versione Anglica Jo. Clarke. Titulum vid. infra inter Versiones Anglicas h. a.

1730 L. Annæi Flori Epitome rerum Romanarum. Recensuit, observationibus illustravit, et Indicibus auxit Laur. Reinhardus (Gymn. Vinar. Corrector.) Erfurti. 8. — Indicibus præmissa est W. A. Schrœuii Epist. ad Reinhardum de variis consiliis recentiorum levandi labores scholasticos.

1732 Giessæ. 8. cum notis Germ. Sinceri.

1734 Patavii. 8. ex museo Jo. Is. Pontani.

— Lipsiæ. 12. cum notis Junckeri ad modum Minellii.

1735 L. Annæi Flori Epitome rerum Romanarum, et L. Ampelii liber memorialis, ex bibliotheca Cl. Salmasii. Londini, apud Gul. Bowyer. 12.

1736 Amstelodami. 24. cum notis Pontani, et varr. lectt.

1739 Londini. 8. cum versione Anglica Jo. Clarke.—Repetitio ed. Eboracensis an. 1727.

1741 Giessæ. 8. cum notis Germ. Sinceri.

1743 Heidelbergæ. Fol. in Henr. Car. de Klettenberg et Benn. Casp. Haurisii Scriptoribus Hist. Aug. Rom. Tomo II.

1744 Dukeriana II. auctior et emendatior. Lugduni Bat. apud Sam. Luchtmans. 8. 2 voll.

1746 Londini. 8. cum versione Anglica Jo. Clarke.—Vid. an. 1727. et 1739. Eadem recusa.

1749 Londini. 8.

1750 L. Annæi Flori Epitome rerum Romanarum. Accedit L. Ampelii liber memorialis. Curante J. P. Millero. Berolini, sumtibus A. Haude et J. C. Spener. 8.

1760 L. Annæi Flori Epitome rerum Rom. ex rec. Grævii, cum animadversionibus ejusdem. Accessit præter Ampelium, libellumque varr. lectt. præfatio Jo. Frid. Fischeri. Lipsiæ, apud Fritsch. 8.

1762 Halæ, sumtibus Orphanotrophei. 12.

1765 Londini. 12.—Repetitio editionis Mich. Maittaire an. 1715.

1768 Giessæ, apud Krieger. 8. cum notis Germ. Sinceri.

1773 L. Annæus Florus, cum C. Crispo Sallustio. Birminghamiæ, typis Jo. Baskerville. 4.

1774 Ead. ed. ibid. typis Baskerville. 12.

1776 L. Annæi Flori Epitome rerum Romanarum libri IV. (Curante J. N. Lallemand.) Parisiis, apud Jo. Barbou. 12. Nitida editio.

— Florus, cum Sallustio. Birminghamiæ, typis Baskerville. 12.

1779 Manhemii. 8. min. ad exemplar Græviani textus.

1783 L. Annæi Florii Epitome rerum Romanarum. L. Ampelii Liber memorialis. Præmittitur notitia literaria. Studiis societatis Bipontinæ, Editio accurata. Biponti, ex typographia Societatis. 8. maj.—Sequitur textum Dukerianum.

1787 Norimbergæ, apud Riegel. 12.

1793 L. Ampelii Liber memorialis, in usum scholarum emendatus et subjectis notis illustratus, (cur. K. H. Tzschuckio.) Lipsiæ. 12. Etiam titulo generali: Auctores Latini minores in usum scholarum. Tom. III. Part. III.

1795 Florus et Ampelius, cum excerptionibus chronol. Freinsheimii. Basileæ, apud Schweighæuser. 8.

1801 Vieunæ Austriæ. 8. cum versione Germ. Bertrandi.—Vid. Versiones Germ. h. a.

VERSIONES.

GALLICÆ.

1621 Histoire Romaine depuis le commencement de l'Empire d'Auguste jusqu'à celui de Licinius, par Nicolas Coëffeteau : avec l'Epitome de Florus depuis la fondation de Rome jusqu'à la fin de l'empire d'Auguste, traduit du latin par le même Coëffeteau. Paris. Fol.—Repetita ibid. 1628. 1631. 1646. 1663. fol. et 1664. 12. 3 voll.

1656 Epitome de l'Histoire Romaine depuis la fondation de Rome jusqu'à l'Empire d'Auguste par L. Annæus Florus, mis de Latin en François sur les traductions de Monsieur (Philippe de France) Frere unique du Roy, par François de la Mothe-le-Vayer, avec le texte Latin et des remarques. Paris, chés Courbe. 8.—Repetita ibid. ap. Sim. Bernard an. 1670. 8.

1774 Abrégé de l'Histoire Romaine par L. Ann. Florus, traduction nouvelle avec des Notes ; par Mr. l'Abbé Paul. Paris. 12.

GERMANICÆ.

1536 Roemischer Historien Bekürtzung. In welcher alle fürtreffliche Haendel, beyd Fridens und Kryegs, so in dem Roemischen Reich von Romulo und den andern vj. Künigen, Burgermeystern,

und zu letst den Keyseren bitzhaer geübt, begriffen seind. Uss den sichersten Geschichtschreibern Lucio Floro, Sexto Ruffo, Eutropio, und Baptista Egnatio verdollmetscht und gezogen. Mit weiterem Anhangk, der Kryegshaendel, so under dem grosszmaechtigen Keyser Carolo dem Fünften in Italien verlossen, und von Galeatio Capella beschrieben. Durch Henrich von Eppendorff. Zu Strasszburg bey Hans Schotten. Fol.—Repetita ibid. an. 1563. et 1605.

1679 Der deutsch redende Florus, d. i. Flori roemische Geschichte in die deutsche Sprache übersetzt (von Hier. Brückner.) Gotha. 8.

1773 Des L. Annæus Florus kurzer Begriff der Roemischen Geschichte von Gründung der Stadt Roman bis zur Monarchie des Kaisers Augsts. Aus dem Lateinischen übersetzt und mit erlauternden Anmerkungen begleitet von Joh. Adam Sella. Hersfeld und Leipzig. 8.—Sub ficto nomine J. A. Sellæ latere Jo. Adolfum Hermstaedt, bibliopolam Hersfeldensem, annotat Cl. Degen.

1781 Florus kurzer Begriff der roemischen Geschichte, zweite neuübersetzte Auflage. Rothenburg an der Fulda. 8.

— Probe einer Uebersetzung des L. Annæus Florus. Frankfurt. 8.—Legitur in libro inscripto: 'Museum der neuesten teutschen Uebersetzungen.'

1785 L. Annæus Florus kurzer Abriss der Roemischen Geschichte, übersetzt von K. F. Kretschmann. Leipzig, bey Dyck. 8.—Præstans interpretatio.

1789 L. Annæus Florus Skizzen der Roemischen Geschichte, übersetzt und mit Anmerkungen begleitet von B. (Bertrand.) Frankfurt am Mayn, bey Herrmann. 8.—Repetita Viennæ Austriæ 1801. 8. cum textu Lat.

ANGLICÆ.

1636 The Roman History written by L. Annæus Florus, and translated into English by E. M. B. Oxford. 12.

1658 The History of the Romans by L. Annæus Florus, translated into English with Notes by Meric Casaubon. London. 8.—Repetita ibid. an. 1659. 8.

1667 The Roman History, written by L. Annæus Florus, and translated into English by John Davis. London. 8.

1725 *The Roman History* by L. Annæus Florus translated into English, with cuts. London. 12.

1727 L. Annæi Flori Epitome rerum Romanarum, cum versione Anglica, in qua verbum de verbo, quantum per utriusque linguæ genium licet, redditur. Or, a compendious History of Rome by L. A. Florus, with an English translation as literal as possible, by John Clarke, author of the Essays upon Education and Study. York, printed by Charles Bourne for Thom. Hammond bookseller. 8.—
Recusa Londini an. 1739. 1746. et 1749. 8.

1738 L. Annæi Flori rerum Romanarum Epitome: being an Abridgment of the Roman History. By John Stirling. London, printed for T. Astley. 8.

ITALICÆ.

1546 Lucio Floro de' fatti de' Romani dal principio della Città per insino ad Augusto Cesare. Tradotto nella nostra lingua per Giovan Domenico Tharsia di Capo d'Istria M. D. XLVI. In fine: In Vineggia, appresso gli heredi di Pietro de Ravani et compagni. Nel anno del Signore M. D. XLVII. Nel mese di Genaio. 8.

1548 Eadem. In Venezia. 8. senza stampatore.

1634 L'Historia Romana di Lucio Giulio Floro, distinta in quattro Libri, di Latino in Italiano tradotti da Santi Conti della Rocca Contrada, coll' aggiunta alle margini de numeri Cronologici cavati da Giovanni Stadio, e l'indice de' Capi di ciascun Libro. In Roma, appresso Pietro Antonio Facciotti. 12.

1639 L'Historie Romane da Lucio Giulio Floro e le Notizie del Mondo di Lucio Ampelio (tradotte da Santi Conti.) In fine: Ad istanza di Pompilio Totti. In Roma, appresso Vitale Mascardi MDCXXXIX. 12.

1642 Della Officina Istorica di Gio. Felice Astolfi Libri IIII. &c. Aggiuntovi in fine le Notizie del Mondo di Lucio Ampelio. In Venetia, per li Turrini. 4.

1672 Delle Historie Romaue di Lucio Anneo Seneca Floro Libri quattro. Con le notizie di Lucio Ampelio Tradotte già da Santi Conti della Rocca Contrada. Aggiuntovi in questa correttissima impressione il Ristretto delle imprese de' Romani di Festo Rufo. Con una Chronologia delle cose succedute nel Mondo, dalla fondatione di Roma, fino all' imperio di Valentiniano. Di Domenico

Benedetti da Trevi. In Roma, a spese di Gregorio e Giovanni Andreoli. In fine: In Roma per Francesco Tizzoni 1672. 12.

1673 Romæ. 12. una cum Ampelio et Sexto Rufo, per Mich. Angelum Barbonum.

1724 L'Historie Romane di L. Giulio Floro, tradotte da Santi Conti della Rocca Contrada. Con l'aggiunta alli margini de' numeri cronologici, cavati da Giov. Stadio. In Venezia, presso Andrea Poleti. 8.

BELGICÆ.

1593 Chronyke van Florus van Grieken. Amsterd. 4.

1664 Roomsche historie van L. Julius Florus, mitsgaders de tien boekskens van Eutropius, alles in de nedertuytsche tale gebragt door A. de Decker, en oversien dorr I. de Decker. t'Amst. 12.

DANICA.

1699 Hafniæ. 8. interprete Mogens Vingaard.

POLONICA.

1646 Cracoviæ. 4. auctore Christoph. Georg. Falissowskiew.

NOBIS in transcurso Pinellianum, Harlesianum, Askewianum, et Spencerianum Catalogos, in quibus variæ memorantur primariæ Flori editiones, consulentibus, quibusdam publicis bibliothecis etiam exploratis, non videtur præcedens Recensus Editionum multum deficere.

De *Editione Principe* Flori magna est controversia. Secundum Fabricium (in *Biblioth. Lat.* vol. II. p. 442. edit. Ernest. 1773.) et Harlesium, (in *Brevior. Not. Lit. Rom.* p. 422.) sunt quatuor antiquæ editiones sine loco et anno, adeo ut quænam earum sit *Princeps* quæstio adhuc sub iudice relinquenda videatur. Immo Catalogos jam memoratos perpendenti probabile videatur, plures esse editiones, sine anno, quæ sæculo xv. assignentur, et eas isti sæculo a Bipontinis, in *Notitia supra prolata*, recte forsân assignari. Una vero forsân editio sæculi xv. addenda manet, cum anno et loco, nempe Paris. 4to. 1480. si modo Catalogus Univer-

salis (Lond. 1701. vol. i. p. 84.) recte se habeat. Quidam vero nos dubitamus, quibus in præcedentibus catalogis, et bibliothecis pretiosis et amplis, hujusce editionis exemplar non contigit invenire. Neque, ut liquet, eadem esse possit quam ex conjectura inter *Italicas* editiones ponit Audiffredi circa a. 1480.

Inter editiones Venetas sæc. xv. Bipontini numerant Venet. 1491. fol. Ven. 1497. fol. et Ven. sine an. fol. min. Frid. Fischerus, in Præf. p. xxi. easdem sic numerat, 1493. fol. per Phil. Pincium, 1494. fol. 1497. fol. sine nomine librarii. Addit vero vir cl. 'Sed ut hanc [n. Mediolanensem, quam antea notaverat] ignoravit editionem Saxius, ita nec nobis quatuor illas [adjecta Romana editione 1472.] reliquas contigit videre.'

De Aldinis editionibus Fischerus multum queritur, et rei literariæ amatores monet, 'etiam atque etiam esse cavendum, ne omnibus temere Aldinis editionibus auctorum utriusque linguæ nimium tribuant.' Præf. p. xxviii. Notat unam editionem Ald. formæ octopartitæ sine anno; Bipontini Livium cum Floro 2 vol. fol. 1520-1521. In Annales de l'Imprimerie des Alde notatur etiam, tom. i. p. 156. Florus in 8vo.

Editiones sequentes a Bipontinis non recensentur:—

Lucii Flori Epitome, &c. 8vo. 1541. Ven.

Rerum Romanarum Epitome, &c. edente Dion. Gothofredo. Basil. 1590. et Antv. 1600. 8vo. Biblioth. Bodl.

Rerum Romanarum Libri iv. &c. Amstelod. 1630. 8vo. Mus. Brit.

Florus et Ampelius, Cantab. 1667. 12mo.

L. Annæi Flori Epitome, &c. in usum Juventutis scholasticæ. Edidit Nic. Titze: in Bibliotheca Classica, tomis octo complectenti Auctores Romanos prosaicos et poëticos. Huic editioni præmittitur ad singulos auctores Introductio, et notæ criticæ ad calcem adjiciuntur a Franc. Nic. Titze. Linciae 1804. 8vo. Tom. i. Florum complectitur.

Ejusdem Commentatio de Epitomes Rer. Rom. quæ sub nomine L. Annæi Flori, s. Senecæ fertur, ætate probabilis, vero auctore, operis antiqua forma. Ibid. 1804, 8vo.

L. A. Flori Epitome, &c. juxta editionem Dukeri, Oxon. 1807. 8vo.

L. A. Flori Epitome, &c. ad optimas editiones collata. Lucii Ampelii Liber Memorialis. Argentorati, ex typogr. Soc. Bipont. 1810. 8vo. Hæc secunda editio emendatior et auctior est prima Biponti a. 1783. excusa, de qua supra. Præmittitur Notitia Literaria, quæ, ut supra diximus, nobis visa est ampla et accurata. Accedit Index rerum et verborum.

L. A. Flori Epitome, &c. ex editione J. F. Fischeri, cum Velleio Paterculo ex editione J. Ch. H. Krause. Recensuit et accuravit J. Carey LL. D. Lond. 1818. 18mo.

Quod ad *Versiones* attinet, editio Bipontina minime sterilis est. Induxit quippe Gallicas, Germanicas, Anglicas, Italicas, Belgicas; immo unam Danicam, unamque Polonicam. De Hispanicis silet; nec nos habemus quicquid de iis narrandum: neque enim Don Antonio (Biblioth. Hispan. Vol. I. ubi multus est de Floro et Flori editionibus) notat Hispanicam aut Portugallicam aliquam, sive editionem sive versionem. Idem tamen Don Antonio, alique viri docti, asserunt Florum esse civem Hispanum; ita ut revo-cent in animum nobis memorabile istud adagium, οὐκ ἔστι προφήτης ἄτιμος, εἰ μὴ ἐν πατρίδι καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.

Quod ad Germanicas versiones spectat, præcedentibus unam, eandemque novissimam subjicimus: Florus entwurf römischer Begebenheiten, übersetzt und mit Anmerk. Von Dr. J. Schallgruber. Vindob. 1805. 8vo.

Neque quidem nobis videtur Anglicam ullam versionem Bipontinis prætermisam esse. Liceat modo duas ad Florum pertinentes Dissertationes Anglicas notare: nempe, cl. Jeremiæ Märklandi Epistolam criticam ad eruditissimum virum Franciscum Hare (Episc.) in qua, inter alia, loca quædam Flori emendantur, Cantab. 1725. 8vo. et Observations on the Writings and Character of Florus, by Edmund Burton, Esq. Fellow of Trin. Coll. Camb. in 'Ancient Characters deduced from Classical Remains.' 1763. 8vo.—Pauca etiam sunt hujusmodi Germanica, quæ videnda sint in Harlesii Brev. Not. Litt. Rom. p. 427.

DE L. ANNÆI FLORI

CODICIBUS MSS.

EX PRÆFATIONE J. FR. FISCHERI.

INCIPIEMUS autem ab Germaniæ in Florum liberalitate singulari, non amore patriæ ducti, sed quia bibliotheca illa Palatina, nobilissima quondam, suppeditavit codicem et antiquissimum omnium, et optimum, ad corrigendos emendandosque Flori libros, libroriorum inscitia et negligentia misere depravatos ac corruptos. Fuit codex ille membraneus, et, Salmasii iudicio, qui eo non minus, quam magnus ille Gruterus, usus est, ante mille fere annos scriptus,¹ neque tamen integer, sed, id quod valde dolendum, mancus alicubi atque mutilus, uti cognoscet lector e libello lectionum Variarum. Vocatur cum Nazarianus a loco unde in bibliothecam Palatinam venerat,² tum Palatinus primus, a Grutero : qui tamen in laudandis ejus lectionibus sæpissime, ut fit, oculi enim diversi etiam diversa vident non raro, certe videntur videre, discrepat et dissentit a Salmasio, cujus Excerpta nuper Dukero adhibere, Gronovii nepotis beneficio, contigit. Namque Gruterus quidem et Salmasius, præter illum codicem, ex eadem bibliotheca Palatina acceperant duo alios, et ipsos membranaceos, verum ut vetustate, ita etiam bonitate, longe inferiores. Alter enim, quem nos cum Salmasio primum nominavimus, Gruterus secundum appellat, à Mutinensi quodam, Nicolao Carandulo, scriptus erat sæculo quarto decimo extremo : alter pauciores etiam annos habebat.³ Sed hæ non solæ sunt bibliothecæ Palatinæ copię, quibus adjuti et instructi Salmasius et Gruterus de Floro optime meriti sunt. Jordanes enim, Jornanden malunt vocare alii, Ravennas Episcopus, cum in librum, quem de regnorum temporumque successione reliquit, multa e Flori libris de verbo transtulerit ; quis dubitet, quin hujus quoque

NOTÆ

¹ Salmasius codicem hunc vocat ' optimas et vetustissimas D. Nazarii membranas ' ad i. proëm. 2. et iv. 12. 44. *ἑσχάτην καὶ ἀναγκαίαν ἔγκυραν*, ad i. 10. 7. Freinshemius ' optimum codicum,' ad i. 1. 15. Add. Grævius ad i. proëm.

³. et i. 14. 1 : et Blancardus Præfat.

² Vid. Gruterus ad i. proëm. 1. Ab Salmasio vocatur etiam ' Laurissanum exemplum,' ad i. proëm. 9.

³ Vid. Salmasius ad i. proëm. 6. et i. 2. 2. Gruterus ad i. 1. 12. et i. 13. 11.

codicum duorum usu,¹ quos ea ipsa bibliotheca præbuit, egregie, pro doctrinæ præstantia, opitulati Floro sint iidem præclari duumviri? Sed et aliarum Germaniæ nostræ bibliothecarum liberalitatem experti sunt Flori editores. Berolinensis quidem Regia Laurentio Begero dedit codicem unum eundemque membraneum bonæ notæ, cujus dominus fuerat, eodem Begero auctore,² divinus ille Justus Lipsius: qui ut multas ex eo lectiones in libris Electorum³ protulit, ita totum cum editis, quam diligenter nescio, contenderat jam ante Begerum Jac. Tollius: qui labor ne esset frustra susceptus, cura effectum et diligentia Dukeri scimus. Neque tamen privatis Germanorum bibliothecis defuere libri scripti Flori. Nam et Barthii⁴ et Francisci Fabricii⁵ codices memorari a Viris doctis video, neque dubito quin et ille liber, quo Fridianus Pighinucius usus est in adornanda editione sua, et veteres illi, quos Jac. Scheckius inspectos a se fuisse ostendit,⁶ codices scripti manu fuerint. Atque hæc quidem de libris bibliothecarum Germaniæ hactenus. Tot enim, neque plures, eas codices, quorum adjumentis Florus ornaretur et veluti comeretur, præbuisse adhuc quidem sciebamus.

Jam ut Germaniæ hoc quidem in genere avaritia sordida et inepta illiberalitas exprobrari nullo pacto potest, immo maxima liberalitas benignitasque tribui omni jure debet, cum de præstantia excellentiaque liberalitatis judicari e facultatum copia soleat; cum non is qui plurima dat, liberalis ducatur, sed qui tantum, quantum potest, et ea quæ quam plurimum prosint iis qui accipiunt; ita admodum cupidus sit necesse est, qui negare conetur, Florum etiam Italiæ, Belgique, et Franciæ, bibliothecis magnam splendoris sui pulchritudinisque partem debere. Etenim Francia quidem Vine-tum suum instruxit variis codicibus scriptis, neque illis malis, quorum ope librorum Flori vulneribus vitiisque mederetur. Unus eorum, qui ab ipso Vineto mirandæ liber antiquitatis vocatur, venerat e bibliotheca Dominicalium Burdigalensium:⁷ alterius possessor fuerat Gerardus Maria Imbertus, Patricius Condomien-

NOTÆ

1 Vid. Salmasius ad r. l. i. iv. 6. 13.
i. 13. 6.

2 Ad ii. 12.

3 ii. 19.

4 Vid. Dukerus ad iii. 18. 14.

5 Vid. Stadius Commentar. p. 60, ed. pr. et Dukerus ad iii. 26. 6.

6 Ad Vellei. Paterc. i. 4. 2.

7 Vid. Vinetus Animadverss. p. 149. 158. 246. ed. Lugd.

sis.¹ Atque libros hosce duo Vinetus loco non uno nominatim laudat. Sed præter eos quin idem consuluerit in recognoscenda Annæi historia alios, non potest dubitari, cum in notis ab eo passim commemorentur membranæ et libri antiqui, ita tamen ut nec de antiquitate eorum quicquam dicat, nec unde eos acceperit, usquam ostendat: quod quidem vitium est non tam hominis, quam temporum illorum. Dukerus vero usus est lectionibus duorum codicum bibliothecæ Parisiensis Regiæ, quas commiserat erudita, sed ignota, manus marginibus Grævianæ editionis exempli: alter videtur scriptus fuisse quaternis, alter in chartis aut membranis formæ maximæ: erant enim litteris, siglas vocant, Q et F ab eo qui contulerat notati. Sed eadem bibliotheca Regia alio etiam eoque majori Florum affecit beneficio, voluit certe efficere. Namque Samuel Sciassius impetrarat facile, ut posset tres illius codices scriptos componere cum editis libris: quæ Sciassii Excerpta cum Grævio communicavit ornamentum illud Germaniæ atque decus sæculi sui, Marquardus Gudius, cujus eruditionem raram et exquisitam, an studium juvandi bonas litteras singulare, admirer magis atque suspiciam, nescio. Certe utramque hanc virtutem aliasque iis majores vel solæ illæ epistolæ, quas a magno Burmanno scimus esse editas, abunde loquuntur. Sed Grævius illo beneficio Gudii non videtur ita usus esse, ut consuleret salutem librorum Flori omninoque literarum: nam primo mira lectionum paucitas satis declarat, admodum exiguum illarum partem esse ab eo prolatam, cum debuisset in medio ponere omnes: deinde non distinxit satis codices suos Grævius, ut scirent posterius, quæ essent lectiones cujusque. Laudat enim modo Sciassii codicem, modo Regium, modo Gudianum vel simpliciter vel adjectis numeris,² idque, ut dixi, perraro. Ceterum an diversus ab his codicibus sit ille, quocum idem Grævius Puteanum narrat³ contendisse librum historiæ Flori primum, non constat. Atque tot quidem codices Franciæ patuisse reperio editoribus omnium librorum Annæi. Præterea et ab Jac. Bongarsio⁴ et a Francisco Jureto⁵ et ab Jacobo Cujacio⁶ commemorantur libri veteres Flori, quos Grævius et Dukerus putabant fuisse

NOTÆ

1 Vid. Vinetus d. l. p. 160. 178. 220.

2 Vid. Grævius ad I. præm. 8. r. 1. 14. r. 18. 24. &c.

3 Ad I. præm. 2.

4 Ad Justin. prol. 28.

5 Ad Symmach. I. ep. 46.

6 Observatt. v. 8.

calamo scriptos codices. Hoc certum est, eos tantum ad constituendas breves historiæ Flori particulas esse ab dominis adhibitos.

E Gallia igitur transeamus in fines Belgii, cujus bibliothecas maxime sex codicibus cognovi plurimum profuisse Floro. Primus membranaceus Ryckianus dicitur ab Theodoro Ryckio, domino, qui copiam ejus fecerat Grævio. Qui cum multa, ut fit, præterisset, non pauca male laudasset; Dukerus putavit se et ipsi Floro et lectoribus ejus hanc humanitatem debere, ut librum illum Ryckianum, qui, Ryckio mortuo, ad Pancratium Masvicium pervenerat, denuo diligentissime totum conferret cum editis. Cui quidem officio eum ita satisfacisse multis mihi videor indiciiis certissimis compertum habere, ut Flori causa vehementer gaudeam, reliquos quoque codices Belgii incidisse in manus tam liberales et diligentes. Inspexit enim idem Dukerus, auctoritate magnorum Virorum, Everardi Ottonis et Henrici Brenemani, primus codicem Flori quanquam chartaceum, tamen oppido bonum, qui est in bibliotheca Academiæ Duisburgensis: et ab Dominico Balquio, Jurisconsulto clarissimo, accepit diversitatem scripturæ libri Franequerani,¹ qui in bibliotheca Academiæ asservatur. Atque Duisburgensis quidem libri lectiones ita conveniunt cum lectionibus Berolinensis et Editionis principis² atque conspirant, ut tres illi libri ex uno eodemque fonte manasse videantur. Sed eo pejoris notæ sunt codices illi bibliothecæ Leidensis tres, qui a Dukero, varietate enim scripturæ eorum, beneficio Burmanni majoris, usus est, Vossiani dicuntur. Primus, isque satis antiquus, scriptus est in membrana formæ octopertitæ: secundus, primo qua membranæ figuram similis, ejus ætatem haudquaquam attingit: postremus, ut ordine, ita et ætate et bonitate, chartis constat maximæ formæ. Sed Academia Leidensis, præter Vossianos, etiam alios possidet Flori codices. Nam Audendorpius quidem, Vir summus et ad ornandas literas Latinas natus, librorum Leidensium quatuor lectionibus, tanquam gemmulis, distinxit suas ad Lucanum³ Frontinumque⁴ et alios sermonis Latini auctores veteres, animadversiones: uti Pighium cum in An-

NOTÆ

¹ Lectiones proprias hic liber habet non paucas. Vid. II. 3. 2. II. 10. 2. &c.

³ Vid. ad Lucan. IV. 466. IX. 232.

² Vid. III. 7. 6. IV. 10. 24. III. 11. 1. 7. III. 12. 3. III. 15. 3. IV. 1. 6. &c.

⁴ Vid. ad Frontin. p. 21. 125. 202. 243. 286. 316. 346. 359. 370.

nalium Opere, tum in notis ad Valerium Maximum, multas e codice, quem e bibliotheca S. Amandi habuit, lectiones attulisse novimus.¹ Nam de libris Isaaci et Dionysii Vossiorum, et de membranis ab Gronovio avo inspectis, quæ a Dukero alicubi² memorantur, quod dicam, non magis habeo, quam de duobus illis Codicibus misere depravatis, quibus Joh. Stadius usum se esse ostendit.

Sed relicta Francia, et lustrato Belgio, age, jam in Italiam profiscamur, sedem illam literarum et patriam codicum manuscriptorum: ex qua in alias terras, tanquam in colonias, exiere. E maxima autem multitudine librorum Flori, qui in civitate hac opulenta reperiuntur, tantummodo duobus adhuc quidem licuit uti iis qui Flori historiam publicarunt. Jacobus enim Tollius tum cum Italiæ civitates peragraret, contulit codicem Malliabecianum Florentinumque, utrumque membraneum; sed posterior erat non valde antiquus. Hæc Tolliana Excerpta venerunt, liberalitate Henrici Canegiteri, in manus elegantissimi Dukeri; quem tamen non semel negligentiam Tollio insignem exprobrare memini,³ qui et Vaticanum sibi codicem patuisse ostendit.⁴ Sed ab hoc, quem Tollii manus trivere, libro Florentino diversum esse eum codicem qui ab Acidalio ad Velleium⁵ laudatur, ita credo, ut nec dubitari posse videatur, quin libri veteres illi quos Sigonius ad Livium,⁶ et Hermolaus Barbarus ad Plinium,⁷ memorant, codices fuerint calamo scripti. Certe Egnatius in Racemationum libris,⁸ unde Vineto⁹ Racemator Venetus audit, usum se esse docet codicibus scriptis duobus, quorum alter fuerit in bibliotheca Cœnobii S. Mariæ a Caritate, alterum possederit Benedictus Prunulus, quo viro et humanissimo et sanctissimo ipse magistro et doctore usus sit. Atque hæc etiam de beneficentia, qua Italiæ sibi bibliothecæ Florum ejusque editores devinxere, certe voluerunt devincire.

Reliquum est, ut breviter commemoremus, vel nominemus potius, eos codices, quorum vel patria incerta est, vel possessores ignoti. Nam Grævius quidem dicitur¹⁰ optimo libro, e Bur-

NOTÆ

1 Vid. Freinshem. ad I. 13. 20. Duker. ad II. 6. 2. 3. 7. et ad III. 3. 3.

2 Ad I. 12. 8. III. 5. 30. IV. 2. 37.

3 Vid. Duker. ad III. 10. 14.

4 Vid. Duker. ad I. 1. 13.

5 II. 68. 4.

6 Epit. 68.

7 Lib. XXXIV. 6.

8 Cap. 4.

9 Ad IV. 6. 4.

10 In Præfat. ad Edit. Flori Amstelod. a. 1702.

gundia misso, usus esse; de quo neque Dukero neque nobis cognoscere quicquam certi licuit. Sed ab eodem Dukero laudantur, si recte memini, etiam Ramosi codices: et uti Grævius Antverpiæ se membranas pervetustas Christianæ reginæ testatur¹ vidisse, ita, Henrici Ernstii indicio,² novimus, fuisse penes ipsum veterem Flori librum calamo scriptum. Ceterum e libello variantum lectionum plane, spero, intelligetur a lectoribus, eos de quibus hactenus expositum est codicibus, non ex uno, verum e multis, iisdemque diversis, fontibus manasse.

RECENSUS CODICUM MSS.

L. ANNÆI FLORI

QUI IN BIBLIOTHECIS BRITANNICIS ASSERVANTUR.

IN præcedenti codicum Mss. Recensu, dum luculenter de exteris disserit J. Fr. Fischerus, de Britannicis omnino silet. Hos breviter recensendi munus igitur nos de more suscipimus.

Codices in Museo Britannico.

Biblioth. Harl. Num. 2500. est cod. membran. sæc. xv. qui, cum aliis, habet, sine notis et additamentis P. Diaconi, Lucii Flori Rerum Romanarum lib. iv.

Num. 2731. cod. membran. sæc. xv. continet: 1. L. Flori Epitomen in singulos libros T. Livii: 2. L. Flori Rerum Romanarum lib. iv.

Num. 2765. cum aliis historicis continet Lucii Flori factorum memorabilium ab urbe condita ad tempora C. Augusti lib. iv. Cod. membran. sæc. xv. eleganter scriptus.

NOTÆ

¹ Ad 1. præm. 2. 3.
Delph. et Var. Clas.

² Ad Nep. Attic. 8.
Flor.

4 E

Num. 3694. Ms. splendidus, illuminatus, in folio, continens: 1. Titi (scr. Tito) Livii Pathavini de Bello Macedonico: 2. L. Annæi Flori Hist. Lib. iv.: 3. Epitomen xiv. Decad. Livii, sine notis, membran. fol. sæc. xv.

Num. 4793. cod. chartac. sæc. xv. qui, cum Eutropio, continet Florum.

Num. 5292. Annæi Flori Epithomes de Tito Livio lib. iv. —Ita titulus: continet vero, non epitomen Livianam, Floro ascriptam, sed ipsius Flori Historiam, sine solitis P. Diaconi vel aliorum additamentis.

Num. 5438. cod. membran. sæc. xv. continens, una cum Ciceronis orat. contra Catilinam, et respons. Catilinæ, (orationes fictitias,) L. Annæi Hist. Rom. Compendium.

Et hi sunt omnes codices Flori in Museo Britannico, nisi quis vellet intertexere quædam manu scripta, num. 3371. inter codd. non descriptos, ut vocantur, nempe, Annotationes a Magistro Joanne Raio quodam dictitatas, et ab ejus discipulo summa cum industria scriptas, A. D. 1613.

Codex Cantabrigiensis.

In *Bibliotheca Publica* nullus Flori codex restat: et quidem, ni fallimur, nullus in Collegiorum bibliothecis servatur præter unum in *Coll. Corp. Christi*, qui cum ob alia historica æstimandus est, tum quod, cum ceteri Flori codices Britannici non sunt valde antiqui, hic est antiquissimus.

Codices Oxonienses.

Notitiam codicum sequentium, qui in *Bibliotheca Bodleiana* manent, benigne nobiscum communicavit Alexander Nicoll, Bibl. Bodl. dignissimus Sub-præfectus, quam in ejus ipsius verbis lectori damus.

1243. *Laud. Lat.* 58. Auct. C. inf. L. Flori Historia Rerum Romanarum libris quatuor. Codex exaratus a. 1453, scriptura Italica, parum eleganti, in membranis, in quarto.

2178. Auct. F. 5. 9. L. Annæi Flori Historiæ Romanæ

Epitome. Codex membranaceus, elegantissime descriptus, literis Gothicis, sæc. XIV. aut XV. in quarto.

Canon. Lat. 194. Flori Epitome, cod. membran., bene exaratus literis Italicis, sæc. XIV. aut XV.

Est etiam in Biblioth. Bodl. 2200. Florus, &c. lectionibus illustratus a Degoræo Whear, et 2201. idem fere.

INDEX

IN

FLORUM,

A JOH. FREINSHEMIO CONFECTUS.

Primus numerus Librum, secundus Caput ejusque libri, tertius Tmematia, seu Sectionunculas aut Versiculos capitum denotat.

- A** BRUNDUSIO trajicit Cæsar iv, 11, 4
A Corfinio Roma petitur iii, 18, 7
 (Sic, opinor, legendum in Cicerone, Philipp. v, 8. 'Infesta patriæ signa a Brundusio inferebat'). a dextris, a lævis iii, 2, 2 a tergo iii, 11, 6. iv, 2, 36 a Ponto iv, 2, 61 a Punico littore tanquam specula procurrit Clypea ii, 2, 19 a prælio profugus iv, 2, 85 elephantii nuperi a sylva iv, 2, 67
 Ab Ænea decimusquartus Amulius i, 1, 4 ab aratro dictator i, 11, 12 ab arboribus pendere iii, 3, 17 ab Etruria i, 12, 1 ab Etr. Roma petitur iv, 1, 11
 Abdere humi (pro sepelire) iv, 12, 38
 Abhorreere moribus (pro, a moribus) i, 7, 3
 Ablatus e conspectu Romulus i, 1, 16
 Ablegare equum iv, 2, 82
 Abnuere (pro recusare) iii, 16, 2
 Abolere (pro delere, extinguere) iv, 9, 1
 Abolitio (pro ἀμνηστία, oblivione actorum) iv, 7, 3 (Sic apud Suet. Tib. iv, 3. Est et tit. C. de abolitionibus). abolitio animarum (pro morte quæsitæ) iv, 7, 15
 Abrogare: (proprie est per rogationem, h. e. legem ad populum latam, adimere) Sic: abrogati fasces Collatino i, 9, 3 abrogatum imperium regibus i, 7, 11
 Abrumpit aciem intentionis rerum diversitas, Procæm. 3 interventu fluminis ignis abruptur ii, 2, 1
 Abrupta (pro præcipitibus) ii, 12, 4
 abrupti torrentes iv, 12, 6
 Abscidere (de aquis dictum terras dirimentibus) ii, 2, 2. ii, 8, 9
 Abscondere: fortuna Pompeium abscondit iv, 2, 87
 Absens victus Perses ii, 12, 9 absenti negatur consulatus iv, 2, 23
 Abundare divitiis iii, 9, 2 equitum copia iv, 2, 47
 Abundantia servorum perniciosa iii, 12, 10
 Accendere facem certaminum (h. e. causam præbere seditionibus) iii, 14, 1
 fax quæ Drusum cremavit, socios in arma accendit iii, 18, 4
 Accessio (pro additamento, auctario, quod accedit principi causæ): Sic, Accessio belli ii, 9, 4 cladis iii, 1, 16 provinciae iii, 6, 7 (Ita Plinius xxix, 1, 17. 'ne videatur accessio alterius.' Seneca, 'parva ruinæ ingentis accessio fui.' Consol. ad Helviam)
 Accessus (h. e. aditus, transitus) i, 17, 4 alibi vocat Claustra
 Accius: vide Attius
 Accipere (pro interpretari, intelligere) ii, 18, 4 accipere (pro suscipere, non respuere) i, 2, 3 accipere regnum (pro consequi) i, 5, 1 omen (h. e. in omen, loco ominis) iv, 12, 14 (Sic apud Ciceronem, divin. i, 46. Æmilius: 'Accipio omen, mea filia.' Tacitus, H. i, 62, 6.

Delph. et Var. Clas.

Ind. Flor.

a

‘ Ut haud dubium magnæ et prosperæ rei omen acciperetur.’ Adde Tac. ii, 13, 4. Liv. i, 7, 12)

Accire mortem iv, 2, 70

Accusatorie loqui (h. e. omnia ad invidiam rei coacervare, etiam falsa) iv, 5, 2

Acerbissimum (quod maximum dolorem inurit) iii, 10, 15

Acerrimus juvenis iv, 4, 1

Acerrima calliditas ii, 17, 15 (Sic ‘Acerrima mens divi Augusti,’ apud Tacitum, H. ii, 76, 6. h. e. acutissima, solertissima)

Aceruatim i, 17, 1

Achaia i, 18, 3. iii, 6, 3 liberata ii, 7, 15

Achaicum bellum ii, 16, 3

Acies (pro praelio) iii, 22, 5 Acies prima (pro parte aciei, quæ proxime hostem est) iv, 2, 82 Aciem committere (h. e. configere) iv, 7, 10 dirigere (pro instruere, ordinare) iii, 16, 5

Acies intentionis, Procem. 3

Acilius Glabrio cos. ii, 8, 10

Acinaces iv, 11, 3

Acrior (h. e. vehementior) ii, 2, 26

Acrius (pro vehementius, majore vi et impetu) i, 11, 3. i, 13, 19

Actum est de illo (h. e. periit. Gallice, C'en est fait) i, 18, 8. ii, 6, 50. iii, 3, 5. iv, 1, 5 nihil actum est (h. e. nihil profectum est) ii, 6, 49

Acta Pompeii iv, 2, 9 Syllæ rescindere iii, 23, 2

Acuit virtutem ratio i, 8, 4

Ad arma (Itali ‘a l' arme:’ unde Galorum vox ‘alarme’) ii, 15, 8 Ad famam rei (h. e. cum nunciaretur ea res) iii, 9, 4 Ad id tempus (pro eousque) iii, 10, 22 Ad id temporis ii, 17, 8 Ad mare (pro, juxta mare) i, 16, 6 Ad similitudinem (h. e. ad exemplum, exemplo, more) i, 2, 3 Ad tempus i, 6, 2 (Sic Marcellinus xiv, 10). Ad ultimum (pro, postremo) iv, 7, 15 (Nisi forte ultimum pro morte ponatur hoc loco). Ad ambitum usque armari i, 16, 7 Ad iniqua pondera gladium addere i, 13, 17 Ad virtutem dolum addere i, 3, 4. iii, 3, 15 Ad sonum virgæ expavescere i, 26, 3

Adæquare famam alicujus ii, 2, 14 urbem flammis iii, 10, 23

Addere dignitatem (non tam est augere, quam facere) i, 8, 5 (Ita Sallustius, Cat. xxii, 14 de Catone: ‘huic severitas dignitatem addiderat’). Addere licentiæ seelus ii, 5, 2 Virtuti do-

lum i, 3, 4. iii, 3, 15

Addicere (verbum prætoris jurisdictionis, pro adjudicare) iii, 23, 3 (Videtur hæc conjunxisse Livius vi, 14, 10. ‘Ne quem vestrum, Quirites, donec quicquam in re iure supererit, adjudicatum (sic velim, non, ut editur, judicatum) addictumve duci patiar.’ Pro vulgari tamen lectione est Plautus in Nonio: ubi sic legi velim: Judicatum, adjudicatum atque addictum)

Adeo terribilius ii, 6, 1

Adequitate castris iv, 10, 4

Adesse (pro urgere, instare) iii, 5, 6 (Hoc sensu Seneca, Epist. liii, 9. ‘Dominus est, adest, et jubet’). Adesse precibus alicujus (h. e. patrocinari, sive, ut in l. 6. §. 1. de postul. exponitur, advocacy præstare, vel, ut apud Senec. de brev. vitæ, cap. 2. advocare) ii, 9, 3 Aderat puellæ forma (h. e. patrocinabatur ei, causam illius agebat iv, 2, 56. Nam adesse dicebantur causarum patroni, ut in l. 19. §. 1. de donat. et apud Tacitum iii, 11, 2. ‘Pisoni, patronos petenti, M. Lepidus, et L. Piso, et Livineius Regulus, adfuerunt.’ Sic ‘adesse dolori,’ Seneca consol. ad Helv. cap. 2. Ovid. de arte iii, 531. . . . ‘jus qui profitebitur, adsit.’ Vide Livincium, ad Paneg. Plin. cap. 78. pag. 301)

Adgubernare ii, 8, 1 iter (regere) iii, 5, 16

Adherbal Bomilcaris ii, 6, 19

Adherbal Numida iii, 1, 4

Adhoc (pro insuper) ii, 8, 17. iii, 9, 2. iii, 10, 25. iv, 2, 91

Adhuc (pro insuper) i, 13, 17

Adigere gladium iv, 2, 46 Adig. sacramento (astringere, obstringere) iii, 1, 13 (Valet autem hoc loco, militem facere)

Adire hæreditatem (h. e. pro hærede se gerere, ut explicatur in Novel. 1. cap. 1. §. 4. vers. in omnibus) ii, 20, 3

Admirabilior iv, 2, 46 Admirabilis iii, 3, 21

Admittere hostes (aditum præbere) i, 1, 13

Admodum (h. e. omnino, non amplius: sicut apud Justinum xvii, 2, 4. ‘post menses admodum septem.’ et xxiv, 1, 6. ‘congregati admodum quingenti’): Sic, prætextatus admodum filius ii, 6, 10 (h. e. non amplius adhuc quam prætextatus; impubes etiamnum: intendit enim rem hæc particula, et admirationem auget)

Admovere arma iii, 23, 5 signa com-

militionum (adducere) i, 21, 3 ubera (pro præbere) i, 1, 3

Adolescentia populi Romani, Proëm. 6. i, 22, 1

Adoptare in locum liberorum i, 9, 5 servi in bona libertatis nostræ adoptantur (h. e. per manumissionem, quasi adoptionem, libertatem consequuntur) iii, 20, 1

Adoptati nomen familiæ suæ retinent ii, 20, 5

Adoptio Augusti iv, 4, 1

Adorata urbs ii, 6, 46 (Non liquet mihi Gruteri rationes, quas una cum Suspicionibus haudum editis aliena manus abstulit. Putem autem, Adorare urbem explicari posse, non in conspectum ejus modo, sed ita prope accedere, ut et colloqui cum civibus possit. 'an sic adoratur penna?' Lucan. iv, 478. Statius, Theb. vi, 664. 'adorato redit illa in gloria disco.' Apud Apuleium Metamorph. 2. et 3. 'adorare populum' est verba ad populum facere)

Adorta urbs (quam quis adortus est) ii, 6, 46

Adortus (aggressus) i, 3, 4. iii, 1, 13. iv, 2, 60. iv, 12, 44

Adremigare ii, 8, 12 littori i, 18, 4 portibus iii, 7, 3

Adrianum mare ii, 5, 1

Adriaticum mare iii, 4, 1. iii, 6, 9. iv, 2, 31

Adversari voluntati alienjus i, 22, 3

Adulteratæ reliquiæ ii, 11, 3 (Adulteratum dicitur, quicquid aliena specie in deterius mixtum est. Sic adulterata moneta, nummi, rationes, &c. apud JCTos)

Ædes (pro templo) i, 7, 8

Ædificator (qui libenter ædificat) i, 8, 4

Ædvi iii, 2, 4

Æetas Ponticus iii, 5, 1

Ægates insulæ ii, 2, 32

Ægeum mare ii, 16, 1. iii, 6, 9

Æger rerum temere motarum iii, 17, 9 (Sic Æger consilii, Sallust. H. iv, 3, 17. Ægra animi, Livius i, 58, 6. Hujus generis exempla compluria notat Rhenanus in locutionibus Taciti). Ægræ reip. requiescere quomodocumque expedit iii, 23, 4

Ægimurus ii, 2, 30

Ægritudo corporis (pro morbo) iv, 7, 10 (Utitur hac phrasi Curtius iii, 5, 10)

Ægyptius triumphus Cæsaris iv, 2, 88 Ægyptium mare iii, 6, 9

Ægyptus iv, 2, 6 Ægypti cornua

iv, 11, 9 fugam in Ægyptum agitat Pompeius iv, 2, 51 in Ægypto bellum cum Cæsare iv, 2, 53

Æmilius Insubres vincit ii, 4, 3

Æmilius Paullus cos. ii, 12, 7 (Vide etiam Paulius)

Æmilius Regillus ii, 8, 12

Æmulus Cæsarianæ potentiae Antonius iv, 3, 2 Æmula Romæ Alba i, 3, 9 Æmularum metu ablato luxuriantur urbes ii, 15, 5

Æmulatio imperii inter Latinos et Romanos i, 11, 1. i, 14, 1

Æmulatio inter pares iii, 17, 4 Æmulatio metu remoto erumpit iv, 2, 13

Æneas i, 1, 4 in Italiam venit i, 1, 9

Æqui i, 11, 11

Æquitatis species in seditionibus tribuniciiis iii, 13, 2

Æquo Marte contendere (nt nemo sit superior) iv, 2, 48

Æquum et bonum i, 22, 5. iii, 14, 3

Ærarium iii, 9, 5 reip. nervus iii, 13, 9 sanctum iv, 2, 21

Æs Corinthium ii, 16, 6

Æsapus, fl. iii, 5, 17

Æstimare victoriam modeste iv, 12, 41

Æstivæ deliciae (pro loco in quem æstate secedimus) i, 11, 7 (Huc referenda illa Curtii v, 8, 1. 'Urbem hanc nunc tenent Parthi; eaque æstiva agentibus sedes est.' quod ipsum Æstivare dicitur Suetonio, Galb. iv, 8. et Vesp. xxiv, 1)

Æstus Oceani iii, 10, 5 (Sic per translationem, Æstus fortunæ ii, 7, 1 furoris iv, 2, 64)

Ætas juvenilis favorabilis iv, 4, 4

Ætas populi Romani prima, Proëm. 5. i, 8, 1 secunda, Proëm. 6. i, 22, 1 tertia, Proëm. 7. ii, 1, 1. ii, 19, 2. iii, 12, 1 Ætatis discrimina in tabulis i, 6, 3 Ætate possidere (h. e. longo tempore) iii, 13, 5

Æthiops in aciem prodeuntibus obvisu ferale signum iv, 7, 7

Ætnæus ignis i, 16, 5

Ætoli ii, 9, 1 in partibus Pompeii iv, 2, 5

Ætolia ii, 8, 5

Affectare Siciliam ii, 2, 3

Affectator imperii populus ii, 7, 2

Afficere pudendis fœderibus ii, 18, 2

Affectus (pro liberis et nxoribus) i, 13, 12

Afflat urbem terror regius (h. e. tam prope est, ut quasi spiritu contingere

possit) iii, 5, 9 (Ad hunc modum videtur dictum illud Virgilii, *Georg.* i, 250. 'Nosque ubi primus equis Oriens afflavit anbelis.' et *Æneid.* v, 739. 'Et me sævus equis Oriens afflavit anhelis.' Sic fulmine afflari dicuntur, qui non prorsus feriuntur, sed ejus fervore et halitu perstringuntur, apud eundem, *Æn.* ii, 649. *Plin. paneg.* cap. 90. *Spartian. Adriano*, cap. 14. *Ovid. Pont.* iii, 6, 17. Sic apud *Statium, Theb.* x, 323. 'Afflatusque fugit curru majore Bootes.' *Aristides Orat.* xiiii. pag. 214. *καίτοι μεσοῦντας μὲν οὖν ἐστὶ τῆς πορείας προσέβαλλεν ὥσπερ πνεῦμα ἀπὸ θαλάττης.* ubi bene interpretor usus verbo 'afflavit.' *Val. Flaccus*, 'virque virum galeis afflavit adactis.' *Barth. advers.* 1091)

Affligere humo (pro illidere) iv, 12, 5

Afflictus (pro perditio, prostrato) Sic : Afflicti mores iii, 12, 7 Afflictæ res ii, 6, 31

Affluunt copiæ iii, 20, 6

Afranius dux Italus iii, 18, 6

L. Afranius cos. iv, 2, 8 Pompeii legatus iv, 2, 26 occiditur iv, 2, 90

Africa Romanis cedit ii, 6, 61 nomini induitur i, 11, 9 Africæ captivitas ii, 6, 8 in Africam fugam agitat Pompeius iv, 2, 51 in Africam navigatur a Tarento i, 18, 3 Africa contenti debuerant esse Romani iii, 12, 6 in Africa bellum civile geritur iv, 2, 6, 30 et 64

Africanus ille magnus ii, 15, 12 (vide *Scipio*)

Africum mare ii, 2, 30

Agamemnon cur vocatus Pompeius iv, 2, 43

Ager quem Annibal castris insederat, Romæ venditus ii, 6, 47 Agrorum divisio bellum concitat iv, 5, 1 Agris dividendis creati triumviri iii, 14, 6 Agros a tribunis flagitat populus iii, 12, 8 Agris mulctati hostes iv, 12, 11

Agere (pro degere, versari, habitare) i, 2, 1. ii, 5, 1. iv, 12, 10 Sic : Agere extorrem iii, 13, 2 immunem i, 23, 2 (pro administrare) Sic : Agere ducem ii, 8, 9 potestatem i, 7, 2 regnum i, 6, 2 (ita non semel Tacitus, ut in *Indice* ejus notamus, et *Livius* i, 32, 3). Agere (pro abigere, exigere, deturbare) ii, 11, 5. (pro celebrare) Sic : Agere censum i, 8, 6 conventum iv, 2, 46 (Sic *Justinus* xii, 13, 3. *Cicero* 'forum agere' dixit, ad *Atticum* v, 16. forum indicere *Virgilius*, *Æn.* v, 758. ubi et explicat, jura dare). delectum iii, 10, 22 triumphum ii, 2, 9 Agere (pro pellere) iii, 4,

5. (pro impellere) Sic : Agere transversum iv, 2, 9 pro repellere iii, 4, 5 Agere equos i, 7, 3 naves remis ii, 2, 35 Agere (pro efficere) i, 13, 18 Agere gratias, *ibid.* funes sub mari iv, 2, 32

Agger effectus ex congestis cadaveribus iv, 2, 85 Aggere cinctæ civitates obsesæ iv, 2, 28

Agitare (pro habitare) iv, 12, 46 pro cogitare i, 5, 4 pro impellere, instigare i, 16, 7. ii, 12, 2. iii, 1, 3. iv, 5, 2. iv, 6, 2 Sic : agitatus injuriis populus i, 8, 7 (pro quo tamen forte rectius 'fatigatus' legeres. *Justinus* tamen xiv, 4, 12. hoc ferme modo 'seditionibus agitare' dicit). Agitatum sideribus bellum iii, 21, 3 (pro deliberare) Sic : Agitare extrema deditionis ii, 17, 17 fugam iv, 2, 51 imperium ii, 3, mœnia i, 1, 5 secum aliqua iv, 7, 8 secum de extremis iv, 2, 85 pro movere, concutere iv, 3, 8 (pro agere) Sic : Agitare otia, luxus ii, 8, 8

Agmen (pro exercitu) iii, 5, 29. iii, 21, 6. iv, 2, 62

Agrariæ leges : vide *Leges*

Agricola triumphalis i, 11, 14

Agriculturæ neglectæ causa i, 22, 3

Agrirentum ii, 2, 12

Agrippa iv, 12, 51

Alba i, 1, 4

Albanus (pro Albani) i, 3, 6 (Vide *Singularis pro plurali*)

Albanus mons iii, 18, 8

Albani (Asiæ pop.) iii, 5, 21 et 28

L. Albinus i, 13, 12

Albinovanus iii, 21, 7

Albinus, A. Posthumus iii, 1, 9

Aleria (urbs) ii, 2, 16

Alexander Macedo ii, 7, 2

Alexandria iv, 2, 55

Alexia (urbs) iii, 10, 23

Algidum (urbs) i, 11, 6

Alia minari, alia irrepere ii, 12, 7

Alienum bellum (quod non a nobis geritur) iii, 6, 2

Aliquando (pro tandem) iv, 2, 11

Aliquo (h. e. aliqua in re, aliquatenus, *Florus* sæpe. *Salmas. Pall. Tertull.* 222. ni forte sic sit in *Mss.* quos ille viderit)

Alii ex aliis reges prodeunt iii, 5, 22 (vult dicere, quibusdam debellatis, nihilo segnius alios arma movisse). Alia terra, mutati homines (quædam quasi proverbialis locutio, de mutatione morum) iv, 12, 27 (Sic apud *Liv.* xxv, 1, 5. 'tanta regio, et ea magna ex parte externa, civitatem incessit, ut aut homines aut dii repente alii viderentur facti').

Aliud ex alio captare iii, 17, 2

Allevare (pro niti, fretum esse, sublevare) iv, 2, 10

Allia, fl. i, 13, 7

Allobroges iii, 2, 4 in arma sollicitantur a Catilinianis iv, 1, 9

Alluere (dicitur Oceanus aut fluvius terras pone jacentes) iv, 12, 46

Alpes i, 13, 5. i, 26, 9 claustra Italiae iii, 3, 6 hyeme crescunt iii, 10, 22 transcenduntur ab Annibale ii, 6, 9 a Romanis iii, 2, 3 Alpes Noricae iii, 3, 18. iv, 12, 4

Alpheus, fl. ii, 16, 3

Alpinorum corporum vitia ii, 4, 2

Altera patria ii, 6, 42 Roma iii, 5, 15

Altus animus (pro magno, et, ut Salustio, Cat. cap. 5. dicitur, vasto) iv, 12, 47 Altum (subaudi mare) iii, 8, 4. iv, 11, 8 (Sic apud Virgil. Æn. i, 7. 'et terris jactatus, et alto.' 'Altum' autem mare est medium, cum longius a terra receditur: ibi enim aquæ conglobantur, et in convexi speciem tumescunt. Vide Plinium ii, 65)

Alumna urbis ostia (h. c. quæ alit urbem, nempe commeatibus ex aliis regionibus eo convectis: quod tangit i, 4, 3 supra) iii, 21, 12 (Alumnus enim non is modo dicitur, qui alitur, sed et qui alit: ut 'eloquentia alumna licentiæ' vocatur apud Auctorem de causis corruptæ eloquentiæ cap. 40. et alios, quos citat Becmanus in Originibus Linguae Latinæ: contrario sensu 'alumnus urbis' est apud Tacitum xii, 11, 3)

Ambiorix Gallus iii, 10, 7

Ambitus (pro ambitione) iv, 9, 2. iv, 11, 1 Ambitus ducum in retinendis imperiis iv, 2, 43 Ambitus honorum (cum magistratus illicitis mediis, ut pecunia, aliisque lenociniis, ambiuntur) iii, 12, 11 hoc sensu, Ambitus rei iii, 17, 5 usque ad Ambitum armati Samnites (h. e. ambitiose, ut non usum magis armorum respicerent, quam ornamenta) i, 16, 7 (quo fere sensu 'ambitiosas copias' dixit Ammianus xxiv, 19. ita magnas, ut ad ostentationem potius, quam usum, comparatæ fuisse videantur)

Ambracia ii, 9, 2

Ambracius sinus iv, 11, 4

Amicitia (pro fœdere) iv, 10, 1

Amicti vitibus montes i, 16, 5 (Sic alii terram vestitam vitibus, gramine, &c. dicunt. vide Taubmannum ad Virg. Georg. ii, 38. Corippus, lib. iv. 'et amictæ vitibus ulmi')

Amissa quasi rapta repetimus iii, 5, 13

Amœnitate Asiatica mollita Gallorum feritas ii, 11, 4

Amor immaturus (h. e. intempestivus) i, 3, 5

Amplius (h. e. majus) Sic: Amplius bellum ii, 7, 3 nefas iv, 1, 4

Ample sonare (amplum et magnum nomen habere iv, 2, 65 Amplius (h. e. plus, magis) Sic: Amplius, audere quam congruere i, 14, 1 Amplius suspicari aliquem quam sit i, 18, 8 nihil Amplius quam (h. e. tantum. Sic Sueton. Claud. cap. 16. Galba cap. 19. Tito cap. 9. Tacitus xiii, 40, 6)

Amplexus amicorum iv, 2, 71

Amputare sarcinas (h. e. adimere) ii, 18, 10 (Idem fecit Alexander, apud Curtium vi, 6, 14)

Amulius i, 1, 4

An; dubium an: vide Dubium

Ana, fl. iii, 22, 7

Anceps acies iii, 22, 5 bellum iv, 2, 26 contentio i, 3, 4 prælium iv, 2, 78

Ancharius iii, 21, 16

Ancilia i, 2, 3

Ancus Marcius i, 4, 1

Andriscus ii, 14, 3

Anguis Lernæus i, 18, 19 Angues, obruto capite, postremum cauda minantur iii, 5, 24

Angulus Bruttius iii, 20, 13 Italiae ultimus ii, 6, 50

Anicius prætor ii, 13, 1

Anima imperii imperator iv, 3, 6 Animæ immortalitas iv, 2, 71 Anima amissa corpore locum tegere iv, 1, 12

Animadvertere (pro punire) iv, 1, 10 in aliquem iii, 21, 23

Animalia quædam aquam et terram incolunt iii, 6, 6

Animosior cladibus Samnitium gens i, 16, 7

Animus Mithridatis malis auctus iii, 5, 20 Animo præagere aliquid (h. e. mente prævidere) i, 4, 2 Animi ferarum Insubribus ii, 4, 1 Animi mobiles facinore obligantur i, 9, 1 Animus (pro prudentia, recto consilio) ii, 17, 3 (Sic Mens est apud Livium xxvi, 11, 4). Pro fiducia, audacia: Animum nostrum in sociis perdimus iv, 2, 29. iv, 7, 14. Animi (pro spiritu, superbia) Sic: tantum animorum iii, 16, 1 Animos tollere (utrumque significat, et audaciam alteri facere, ut i, 3, 7. apud Virg. Æn. ix, 127. et x, 278. et ipsum capere, ut i, 11, 1. et apud Livium i, 32, 3. quod Animos erigere dixit iv, 9, 3. Animis ingentibus efferri iii, 5, 3)

Annales i, 10, 3. i, 12, 11

- Annibal ii, 6, 2 vincitur ab Æmilio ii, 8, 12 a Scipione ii, 6, 61 fœdus cum Philippo percussit ii, 7, 4 Romanis hostem toto orbe quærit, ii, 8, 5 cum iis xvii. annis bellavit iii, 5, 2 minus vastavit Italiam, quam socii iii, 18, 11. iii, 21, 21 non videtur optasse quod Catilina iv, 1, 1
- Annitî (valde niti. nam 'ad' particula significationem verbi auget, ut videre est ex illis Senecæ, ep. lxxi, 7. 'Si virtutem adamaveris, amare enim parum est') : Sic, Annitente regina i, 6, 2 Annixus ex summo studio i, 9, 4 omni modo i, 18, 15
- Anniversarii Romanorum hostes Veientes i, 12, 1 (h. e. qui singulis annis, velut stato tempore, eos lacesserent. Sic apud Livium iv, 45, 4. 'Æquorum jam velut anniversariis armis assueverat civitas')
- Annius iii, 16, 1
- Anno Pœnus ii, 17, 6
- Annonæ pignora iv, 2, 22
- Anni bellorum Annibalis, Pyrrhi, Mithridatis iii, 5, 2
- Annus a Numa in menses descriptus i, 2, 2 Anni sancti, pii, aurei iii, 12, 2 per Annos ducentos in Hispania dimicatum ii, 17, 5 Annis L. cum Samnitibus bellatum i, 16, 8 Annis cc. Africa, Europa &c. a Roman. subactæ ii, 1, 2
- Annua cœli conversio iv, 3, 8
- Annuli i, 5, 6 senatorum ii, 6, 24 Annulorum modii Carthagiæ missi ii, 6, 18 Annulos in mare abjicit Sex. Pompeius iv, 8, 4
- Anquirere (pro inquirere) iv, 12, 12 (etiam extra judicium)
- Anser Capitolium servat i, 13, 15
- Ante ducis imperium signa canunt (h. e. priusquam dux id imperaret) iv, 2, 66
- Ante finitum bellum, quam geri nuntiaretur ii, 13, 2 Ante in mediâ Gallia fuit Cæsar, quam ab ultima timeretur iii, 10, 22 Ante victus hostis, quam visus iv, 2, 63
- Antecellere (prævalere, plus posse) i, 13, 12
- in Antecessum prædam dividere iv, 12, 24 sibi parentare iii, 21, 20 (h. e. ante justum tempus)
- Antiochus (Magnus) ii, 8, 1
- Antistius iv, 12, 51
- Antium (urbs) i, 11, 10
- Antonius Pompeii legatus iii, 7, 6
- C. Antonius cos. cum Cicerone iv, 1, 5
- C. Antonius triumviri frater iv, 2, 31
- L. Antonius triumviri frater iv, 5, 2
- M. Antonius triumviri avus iii, 21, 14
- M. Antonius triumviri pater iii, 7, 2
- M. Antonius iv, 2, 37 cos. iv, 3, 7 insignia regni offert Cæsari iv, 2, 91 fax et turbo sæculi iv, 3, 2 gravis reip. iv, 6, 1 avunculum proscribit iv, 6, 4 scopulus securitatis publicæ iv, 9, 1 bello Mutinensi vincitur iv, 4 proficiscitur contra Cassium et Brutum iv, 7, 5 vincitur a Parthis iv, 10 ab Augusto iv, 11 semet interficit iv, 11, 9 Antonii metus et ignavia iv, 7, 10 ingenium pessimum iv, 5, 2
- Apenninus mons iii, 20, 10
- Aperire (h. e. viam facere) : Sic, Aperire Europam iii, 5, 8 Italiam ii, 6, 4 (Ita Curtius vii, 1, 3. 'primus Asiam aperuerat regi,' et v, 3, 22. 'mari quoque novum iter aperuerat'). Aperire iter ad victoriam i, 14, 4 qua maris nostri limen aperitur (h. e. ubi incipit mare) iii, 6, 9 (Sic 'aperta Oceani' dicit Tacitus ii, 23, 5. pro medio mari)
- Apes in signis, malum omen ii, 6, 14. iv, 2, 45
- Apollo Cumanus ii, 8, 3 Pythius i, 12, 10
- Apparatus conviviorum magnificus iii, 12, 12
- Appiani nomine falsa forte scripta circumferuntur iv, 10, 4
- Appius : vide Claudius
- Applicare (pro appellere) iv, 2, 51
- Approbare se (probum se ostendere) i, 18, 16 Sic : Approbare causam belli ii, 11, 2 Latro, apud Senecam, contrav. v, 32. in Divis. 'Mores tuos patri debes approbare :' Tacitus i, 75, 6. 'probare causam senatui jussit'
- Appropinquare i, 13, 8
- Apuleiana seditio iii, 16, 1 ejus origo iii, 12, 8
- Apuleius Saturninus iii, 16, 1
- Apulo Hister ii, 10, 3
- Apuli i, 18, 1
- Aqua et igni interdicere iii, 16, 2 (Æquivalet hodiernæ pœnæ Banni)
- Aquæ Sextiæ iii, 3, 7
- Aquila (signum Romanæ legionis) servata a signifero intra baltei latebras iv, 12, 38 Aquilam in castra refert Augustus iv, 4, 5 Aquilæ prodire nolentes (h. e. non cedentes, cum revellerentur humo) ii, 6, 14 Aquilæ Romanæ captæ a Parthis iii, 11 remittuntur iv, 12, 63 quæ pœnes Germanos iv, 12, 38
- Aquilius reliquias Asiatici belli conficit ii, 20, 7

- Manius Aquilius servos vincit iii, 19, 11
- Aquitani iii, 10, 6
- ad Aram juratum ii, 6, 2 (Vide Berneccerum ad Justinum xxiv, 2, 8). Aras amplecti inter necem iii, 21, 21 (Hoc autem factum, seu præsidiî causa, ut ad aras, tanquam asyllum, confugerent, quemadmodum Joab, Reg. iii, 2, 28. et Priamus apud Pausan. pag. 129 &c. seu ut execrarentur homicidas, et quasi a præsentibus diis ultionem peterent: vide Velleium ii, 22, 3)
- Arabes iii, 5, 29 in classe Cleopatraz iv, 11, 7
- ab Aratro dictator i, 11, 12
- Araxis, fl. iv, 10, 2
- Arbiter inter reges Judæos Pompeius iii, 5, 30 regum et gentium Pop. Romanus iii, 18, 7
- ad Arbitrium hostium mori, fortibus viris miserimum iv, 8, 4
- Arbores taxæ iv, 12, 50
- Arcades i, 1, 9
- Arcanum gentis Judaicæ iii, 5, 30 (Claudianus de bel. Get. vers. 103. 'arcanum tanti deprendere regni.' Iisdem et verbis, et sensu)
- Arcessere (pro vocare) iii, 15, 2
- Archelaus iii, 5, 8
- Archimedes ii, 6, 33
- Arctæ res ii, 6, 31 (Livio aliquoties accisæ res sunt. Sic Juvenali iii, 165. dicitur, 'Res angusta domi')
- Arcus Persici ii, 8, 17
- Ardentes oculi i, 16, 12 ardentibus focis manum injicit Scævola i, 10, 5 Ardentissimus dux (h. e. animosus, omnia audens) iv, 2, 42 Sic: quid Romulo ardentius i, 8, 2
- Ardere cupiditate auri (h. e. vehementissime cupere) iii, 11, 11 (Sic Virgil. Æneid. xi, 782. 'spoliorum ardebat amore'). Ardet mare ventis (h. c. turbatur, exagitur) iv, 2, 37 novis motibus Asia iii, 5, 22
- Ardor pugnantium iv, 2, 80 Ardores (pro æstibus) iv, 10, 9
- Arena gladiatorum iii, 20, 4. iii, 21, 1 civilis belli (pro loco ubi committitur) iv, 2, 18. iv, 7, 6
- Arethusæ fons ii, 6, 34
- Argentariæ tabernæ ii, 6, 48 (Vide titulum ff. de edendo)
- Argentea arma Samnitum i, 16, 7 hasta Salondici ii, 17, 14 Argenteum carpentum Bituiti iii, 2, 5
- Argentum Antonii dolabris concisum iv, 10, 10 Argentum in usum armorum pro ferro conflatum ii, 15, 10 Argenti 10. pondo pro luxuria habita i, 18, 22 Argento fulgentes elephantii ii, 8, 16
- Argumentum (h. e. signum) pacis, clausus Janus ii, 3, 1
- Aricinum (nemus) i, 11, 8
- Ariminum (urbs) iv, 2, 19
- Ariobarzanes Cappadox iii, 5, 12 in partibus Pompeii iv, 2, 5
- Ariovistus Germanus iii, 10, 11
- Ariovistus Insuber ii, 4, 4
- Aristobulus Judæus iii, 5, 30
- Aristonicus Pergamenus ii, 20, 4
- Arma adempta victis: vide Ferrum victis ablatum. Arma argentea et aurea in usu, et quare i, 16, 7 (Adde Curtium viii, 8, 16. ubi Alexander: 'An me luxuriæ indulgentem putatis arma vestra auro argentoque adornasse? assuetis nihil vilius hac materia videri volui.' Polyænus viii, 22, 20. 'Cæsar militibus præcepit, ut arma haberent auro argentoque ornata; maxime quidem ornamentis causa: sed ideo etiam, ut milites res pretiosas acrius defendendas ac propugnandas existimarent'). Arma cremata a dominis ii, 18, 17 a victoribus iv, 12, 9 data in profuentes, ibid. (Confer Appianum civil. i. pag. 376). detracta templis ii, 6, 23 discoloria iii, 2, 5 promissa Vulcano ii, 4, 5 Romana peregrinantur iv, 1, 1 Roma sacrosancta violantur ab Aquilio ii, 20, 7 rubiginem ac situm sentiunt ii, 3, 2 Armorum manubiæ ii, 18, 6 Armorum præmia armis defendere iv, 2, 17 Arma circumferre, Procem. 2 toto orbe iii, 12, 1 corripere (pro sumere) i, 9, 6. i, 10, 1. iv, 12, 32 deponere ii, 18, 4 Armis assuescere iv, 12, 17 incitatissimum tempus, Procem. 6 injuriam vindicare i, 22, 3 multare victos iv, 12, 11 Armis petere, quod negatum precibus iii, 3, 3 urgere i, 10, 2
- Arma (pro bellis) iii, 12, 9. iii, 21, 3. iv, 2, 73
- Armamenta (navium) iv, 2, 76 (Vide Berneccerum, ad Suctonium, Aug. xvii, 7)
- Armare (pro instruere): Sic, cupido dominandi Cæs. et Pomp. furialibus in exitium reip. facibus armavit iii, 12, 13 (pro, in arma concitare). Sic: fortuna pop. Romanum iv, 2, 1 Sex. Pompeius ergastula iv, 8, 1 Sertorius Hispaniam armavit iii, 23, 3
- Armatura levis (pro leviter armatis) iv, 2, 49
- Armenia iii, 11, 10 æstuosa iv, 10, 9 recipitur a C. Cæsare iv, 12, 42

- Armenia utraque (h. e. major et minor) iii, 5, 21
 Armenii iii, 12, 4 triumphus iv, 2, 8
 Arminius Germanus iv, 12, 32
 Aracillum (urbs) iv, 12, 49
 Arripere in occasionem iv, 2, 84
 Ars bellandi i, 3, 2 Cilicum iv, 2, 32
 ducis iv, 10, 2 Artemi facere, b. e. nomen et auctoritatem artis indere iii, 12, 10 (Sic Plinius xx, 7. 'anisum appetentiam ciborum præstat: quando id quoque inter artificia deliciæ fecere, ex quo labor desit cibos poscere'). Artes (pro institutis, moribus) i, 5, 1 pro genere et modo vivendi i, 6, 3 pro fraudibus, inventis calidis iv, 4, 2 Artibus suis hostem agredi iii, 1, 10
 Arsia, fl. ii, 5, 1
 Artabazes Ponticus iii, 5, 1
 Artaxata iv, 12, 44 caput Armenia iii, 5, 27
 Arthoces Iberus iii, 5, 28
 Artus humani dissidentes i, 23, 2
 Arverni iii, 2, 4. iii, 10, 20
 Aruns Tarquinius i, 10, 8
 Arusini campi i, 18, 11
 Arx (pro Capitolio) i, 26, 8. iii, 16, 6
 Arx Capitolii iii, 21, 7 Capitolini montis i, 13, 13 Prænestina i, 18, 24
 Arx (pro munimento, præsidio): Sic, Arx Ciliciæ Isaurus iii, 6, 5 Arx et specula Africæ Clypea ii, 2, 19 (Sic apud Liv. de Ætolis xxxiv, 24, 2. 'Si in media Peloponneso arcem sibi fecerint.' Sic 'arx spei,' apud eundem, vii, 34, 3)
 Arces tres Syracusis ii, 6, 34
 As, terminatio Antiquorum in accusativis tertiæ declinationis, ut Samnitas, Acarnanas, &c. i, 16, 1
 Ascendit bellum montes iv, 12, 4 et 49
 Asculum iii, 18, 9 evertitur iii, 18, 14
 Asdrubal Carthaginiensium dux ultimus ii, 15, 16
 Asdrubal frater Annibalis ii, 6, 49 vincitur a Scipionibus ii, 17, 6
 Asia iii, 5, 6 a Pompeio perdomita iii, 5, 31. iii, 10, 1 provincia Crassi iv, 2, 12
 Asiatica amœnitas ii, 11, 4 hæreditas Attali regis iii, 12, 3 Romanos corrumpit iii, 12, 7 Asiaticum mare iii, 6, 10
 Asinius Pollio iv, 12, 11
 Asserere (pro defendere, vindicare, liberare): Sic, Asserti a Latinis Tarquinii i, 11, 1 a Manlio urbs i, 13, 19 ab Appuleio leges Gracchanæ iii, 16, 1 atque Livio Druso iii, 17, 1 a Licinio Crasso pudor Romanus iii, 20, 12 Sic: asserere socios ii, 18, 6 imperium iii, 3, 19 Senatum iii, 17, 4 (Sic 'assertores' dicuntur Suet. Cæs. cap. 80. liberatores populi, vindices libertatis)
 Assuescere (pro assuefacere) iv, 12, 43 (Suescere hoc modo usurpat Tacitus ii, 52, 4)
 Assuetus (cum ablativo) i, 1, 7. iv, 12, 17 (Sic 'Assuetus immoderata licentia militari.' Justinus xxxi, 1, 8)
 Astringere obsidibus iv, 12, 52
 Astrudes palus ii, 12, 5
 Astura, fl. iv, 12, 54
 Astures iv, 12, 46 vincuntur a Carisio iv, 12, 54
 Assumere in decus gentis (pro, ascendere in nomen gentis, adoptare) ii, 15, 12 (in decus, enim, gentis, hic interpretor, non, ut esset decus gentis, sed ut frueretur decore, honore, gloria hujus familiæ)
 Assurgere in ultionem (b. e. capessere ultionem, accingi ultioni) iii, 1, 10 (alibi dicit Consurgere, cujus contrarium est Sedere, h. e. otiosum esse, quiescere, apud Senec. in Troad. vers. 214. Varro nem, de re rustica i, 2. Liv. ii, 12, 1. Juven. x, 93. Senec. de otio sap. xxxi, 4)
 Asylum Romuli i, 1, 9
 Atra imago Bruto se offert iv, 7, 8
 Atesis, fl. iii, 3, 12
 Athenæ iii, 5, 8
 Athenio iii, 19, 9
 Atqui iv, 2, 53
 Attalus Pergamenus ii, 7, 8
 Attalus prioris nepos ii, 20, 2. iii, 12, 3
 Attali hæreditas: vide Hæreditas
 Atterere hostem (sensim debilitare, et consumere) iii, 22, 5 (Sic Att. Patrimonium est in Suet. Aug. xl, 2). Atteri operibus ii, 18, 10
 Attici ii, 9, 3
 M. Attilius Regulus ii, 2, 17
 Attius Navius i, 5, 2
 Attonitus ii, 12, 13 (Explicat vim hujus verbi Seneca, Nat. quæst. ii, 27. quo (tonitru) edito concidunt homines et exanimantur: quidam vero vivi stupent, et in totum sibi excidunt, quos vocamus attonitos, quorum mentes sonus ille cælestis loco pepulit. Ovidius de Ponto i, 7, 12. 'Nam fuit attonito mens mihi nulla diu')
 Attrectare terminos alienos iii, 5, 3
 Avaricum (urbs) iii, 10, 23
 Avaritia Romana iii, 5, 18 Rom. equitum iii, 12, 9
 Auctores opes iv, 2, 10
 Auctor belli (pro suasore) iv, 2, 60.

i, 9, 1 (pro causa): Sic, Auctor cladis fi, 6, 7 (pro eo qui aliquid dicit, narrat) i, 16, 12

Auctoritas Menenii i, 23, 1 Senatus i, 1, 15 (minus est, quam potestas. Curtius vi, 8, 25. 'Nihil potestas regum valebat, nisi prius valuisset auctoritas, h. e. persuadere prius debebant populo, juste puniri reum; tum exercere potestatem suam.' Non absimiliter Sulpicius Severus, lib. 2. historię sacrę: potestate regis usuri, ubi auctoritate sua parum valuissent. Sic Cicero, offic. iii, 27. 'Cujus cum valuisset auctoritas')

Ancupari favorem (pro captare, quomodo et 'venari' dicunt) iii, 13, 1

Audere eruptiones iii, 10, 25 (Ita sæpissime Tacitus) Audet aliquid fortuna contra Cæsarem iv, 2, 30

Aventinus (mons) i, 1, 6. i, 24, 3. iii, 15, 5

Aves sanguine assuetę (h. e. vultures) i, 1, 7

Aves victoriam promittunt iv, 7, 9

Auferre caput (pro demere, abscondere) iv, 7, 13 fugam (pro impedire, obstruere) iii, 10, 3 in diversum (h. e. aliud persuadere, alio impellere) ii, 6, 20 Auferre (pro eximere, subducere): Sic, matura mors Drusum iii, 17, 9 virtus Horatium abstulit i, 3, 5 (h. e. eripuit, pœna paricidii liberavit)

Aufidus (fl.) ii, 6, 18

Auguratus sacer Romanis i, 5, 4 (Val. Max. iii, 2, 1. Apud antiquos non solum publice, sed et privatim, nihil gerebatur, nisi auspicio prius sumto)

Augurio experiri aliquid (h. e. ea de re aves consulere) i, 5, 3 Aug. summus (h. e. præstantissimus augur) i, 5, 2 victor (pro eo, qui melius auspiciu nactus est) i, 1, 7

Augures i, 2, 2

Augustus, Proëm. 1 et 7. iii, 12, 3 mortem patris (adoptivi, nempe Cæsaris) ulciscitur iv, 3, 3 Hispaniam perdomat ii, 17, 5 ordinat imperii corpus iv, 3, 5 vincit Antonium ad Mutinam iv, 4, 4 ad Perusiam iv, 5, 3 ad Actium iv, 11 Cantabros iv, 12, 49 contra Cassium et Brutum proficiscitur iv, 7, 5 triumphum contemnit iv, 12, 53 Janum claudit iv, 12, 64 Augusti castra capta iv, 7, 10 nomen quid significet iv, 12, 66 (Ausonius in gratiarum actione: 'Gratianus virtute victor: Augustus sanctitate,' &c. Græcis est *σεβαστός*, h. e. sanctus, et numinis instar colendus. Pausanias in Laconicis. *Αβγουστος κατὰ γλωτταν δὲ*

Delph. et Var. Clas.

Ind. Flor.

ναται τὴν Ἑλλήνων Σεβαστός)

Augustior periculo imperator iv, 12, 7

Augustiore forma visus Romulus i, 1, 18

Aureus currus triumphantium i, 5, 6

lectulus iii, 5, 28 torques i, 13, 20 Aurei anni ii, 19, 2. iii, 12, 2 Aurea effigies Oceani in triumpho Cæsaris iv, 2, 88

lorica Ptolemæi iv, 2, 60 puppis Cleopatrarum iv, 11, 8 Aureum baculum iv, 11, 3 cælum iii, 5, 30 mare iii, 6, 3

trophæum ii, 4, 4 Aurea arma i, 16, 7

tentoria ii, 8, 9

Aurifera regio iv, 12, 60

Aurum in usum armorum conflatum ii, 15, 10 avaris in os infusum iii, 11, 11

in signis Parthorum iii, 11, 8 Aurum privatum in medium collatum ii, 6, 24

Aurum quam ferrum fortius iii, 1, 7 Aurum Parthicum iii, 11, 2 Aurum ex præda eligunt Suevi iv, 12, 24 Aurum venis repurgare iv, 12, 12 Auro fulgentes elephanti ii, 8, 16 pensatum caput Gracchi iii, 15, 6

Auspiciari (pro inchoare) transmarinos triumphos i, 18, 1 urbem i, 1, 6 (vide Indicem Justinianum)

Auspiciu (pro omine) ii, 2, 7

Auspicia contemnit Claudius, non impune ii, 2, 29

Autrigonę iv, 12, 47

Autronii iv, 1, 3

Auxilia (pro propriis viribus) ii, 8, 15 (Sic et Justinus, et Cæs. de B. Civ. iii, 106). Auxilii quondam præstiti memoria, delinquentibus ignoscitur ii, 9, 3 in auxilium mittere i, 3, 6

Auxima (urbs) iii, 22, 9

B.

Baculum iv, 11, 3 et Baculus (pro sceptro, gestamine regio) iii, 19, 10

M. Bæbius Tamphilus Ligures vincit ii, 3, 5

M. Bæbius, Appiano *Βέβιος*, uncis trahitur iii, 21, 15

Bæbius ritu ferarum inter manus laceratus iii, 21, 26

Bagrada (fl.) iv, 2, 70 (alibi est Braga-da)

Baię (urbs) i, 16, 4. ii, 6, 22

Baleares unde dicti iii, 8, 1 Bal. insulę iii, 22, 2 vincuntur iii, 8

Balearicus (Metelli cognomen a victis Balear.) iii, 8, 1

Balearicum bellum iii, 8 fretum iii, 6, 9

Balsami sylvę iii, 5, 29

b

- in Baltei latebris aquilam abscondit
signifer iv, 12, 38
- Baltica non solvere votum ii, 4, 3
- Barbaries Sarmatarum iv, 12, 20
- Barbari barbarorum Mysi iv, 12, 13
- Barb. jure non agunt i, 13, 6 Barbaris
solita temeritas iv, 12, 54 Barbari Ro-
mani i, 2, 3 (Barbari dicebantur Græcis
omnes aliæ gentes, etiam moribus legi-
busque cultissimæ. Vide Strabonem fine
lib. 1. et med. lib. 14. Cato apud Plinium
xxix, 1. 'Nos quoque Græci Barbaros
dictitant')
- Basilus iv, 2, 32
- Belgæ iii, 10, 4
- Belgica (urbs) iv, 12, 49
- Bellatrix Hispania ii, 6, 38
- Bellica nomina (h. e. bello quæsitæ)
iii, 8, 1
- Bellua (pro elephanto) i, 18, 9 (Vide
Ind. Curt.)
- Bellum Latinum, Gallicum, et similia :
vide suis quæque locis. Bellum hæredi-
tarium (quod a vivente conflatum, post
mortem ejus, velut hæreditate relictum,
geritur) iii, 17, 2 hostile (quod opponi-
tur civili) iii, 22, 1 navale i, 11, 10. iii,
10, 5 privatum (quod privatis copiis ge-
ritur) i, 12, 1 plusquam Bellum iv, 2,
4 Bellum ante finitum, quam geri nun-
tiaretur ii, 13, 2 Bellum ascendit mon-
tes iv, 12, 4 et 49 crescit iv, 2, 66 na-
vigat ii, 2, 17 (Sic Cicero pro L. Ma-
niliæ, cap. 12. 'quam celeriter Cn. Pom-
peio duce belli impetus navigavit?' Sal-
vianus, lib. 6. pag. 196. 'navigare per
fluctus bella cæperunt'). serpit in proxi-
mos ii, 9, 4 Belli ars i, 3, 1 contagium
i, 9, 8. i, 15, 1. ii, 13, 1. ii, 18, 5 fons
iii, 6, 12 impetus iii, 5, 6 incendia ii, 17,
2. iii, 5, 13 ruina ii, 11, 1. ii, 12, 1
spectaculum i, 11, 4. i, 18, 8 subita i,
1, 15 turbo, (vide Turbo). Belli metu in
bellum incidere iv, 2, 23 Bello venienti
occurrere iv, 11, 4 Bellum committere,
profligare, conficere (quid differant) ii,
15, 2 in compendium mittere i, 3, 3 pa-
trare (h. e. conficere) ii, 15, 1 Bello
quasi tempestate præclusum mare iii, 6,
1 Bello promptus i, 5, 5 Bello quidam
boni, paci mali iii, 5, 9 Bella externa,
et motus domesticos, separatim perse-
quitur Florus iii, 12, 14 Bellum (pro
prælio) iv, 2, 46. i, 18, 8
- Belli causæ : vide Causa
- Beneficiorum quoque potentia gravis
liberis iv, 2, 92
- Bestiarum morientium morsus quam
maxime mortiferi ii, 15, 13
- Bibere in ossibus capitum iii, 4, 2
- Biceps civitas iii, 17, 3
- Bithynia iii, 5, 6 recipitur a Nicome-
de iii, 5, 12
- Bithynicus iii, 5, 3
- Bituitus (Gallus) iii, 2, 5
- Bituriges iii, 10, 20
- Bocchus (Maurus) iii, 1, 15
- Bœotia iii, 5, 11
- Bojorix (Cimber) iii, 3, 18 (Hoc no-
men reperitur etiam apud Livium xxxiv,
45, 4. de regulo Bojo)
- Bomilcaris Adarbale (subaudi filius)
ii, 6, 19 (Græcismi hujus, etiam nostratibus
usitati, compluria apud Latinos ex-
empla)
- Bonis gravior crudelitate superbia i,
7, 4 Bona fide (h. e. omnino, exacte)
ii, 1, 1 Ita : bona fide quiescunt arma ii,
3, 1 (male explicat Alb. Gentilis de arm.
Rom. ii, 11. sic Noster utitur vocabulo
fideliter iii, 5, 14. Ita Seneca, epist. 85.
'Nunquam bona fide mansuescunt vitia').
Bona regia diripiunt Romani i, 9, 1 Bo-
norum meorum hæres esto (formula in-
stitutionis) ii, 20, 2
- Bonna iv, 12, 26
- Bononia iv, 6, 3
- ad Boves redire (h. e. agriculturam)
i, 11, 14
- Bosporns iii, 5, 25
- Bovillæ i, 11, 6
- Bragada (fl.) ii, 2, 20 (alibi est Ba-
grada)
- Brennus ii, 11, 3
- Brenni (pop.) iv, 12, 4
- Britannia iii, 10, 2 ante Romanos a-
liis gentibus cognita iii, 10, 1
- Britanni iii, 12, 4 vincuntur a Cæ-
sare iii, 10, 16 &c.
- Britomarus Insuber ii, 4, 3
- Brundisium iv, 2, 37 Sallentinorum
caput i, 20, 1 obsidetur a Cæsare iv,
2, 19 a Brundisio trajectus in Græciam
iv, 11, 4
- Bruttii (h. e. Bruttii) : vide Singularis
pro plurali. Bruttius angulus iii, 20, 13
- Brutus (Decimus Junius) Hispanos
vincit ii, 17, 12
- Brutus (Decimus Junius) obsidetur ab
Antonio iv, 4, 3
- Brutus (Decimus Junius) Massiliam
capit iv, 2, 5
- Brutus (L. Junius) cos., Procæm. 6. i,
9, 1 liberos punit i, 9, 5 occumbit i, 10,
8 Bruti nomen unde i, 9, 1
- Brutus (M. Junius) Cæsarem interficit
iv, 2, 93 Bruti mors iv, 7, 14
- Bullæ senatorum ii, 6, 24 (bullæ pu-
erorum, sunt apud Plinium xxxiii, 1, 4)
- Byrsa arx Carthaginis ii, 15, 11

C.

ex Cadaveribus agger effectus iv, 2, 85 pons factus ii, 6, 18 victitatum in fame ii, 18, 14

Cadere aliorum (h. e. alium exitum nancisci) ii, 4, 5

Cædes etiam justa, non debet esse multa iv, 6, 6

Cæninenses i, 1, 11

Cæpio (Q. Servilius) vincitur a Cimbriis iii, 3, 4

Cæpio (Q. Servilius) vincitur a sociis iii, 18, 12

Cæpio Pompeii legatus iii, 6, 10

Cærimoniarum Deorum i, 2, 2 Syriae Deæ iii, 19, 4

Cæsar (C. Julius) iii, 12, 13 vincit Britannos iii, 10, 16 Gallos iii, 10, 2 et 20 Germanos iii, 10, 10 Pompeium iv, 2, 47 Ægyptios iv, 2, 60 Pharnacem iv, 2, 63 Scipionem et Jubam iv, 2, 67 Pompeii filium iv, 2, 78 Rhenum bis trajecit iii, 10, 15. iv, 12, 22 triumphat iv, 2, 88 occiditur iv, 2, 95 quasi Tarquinius regno depulsus iv, 7, 1. Cæsaris animus et eloquentia iv, 2, 10 sententia de Catilinæ sociis iv, 1, 10 cum Pompeio et Crasso triumviratus iv, 2, 10 vox ad gubernatorem iv, 2, 37 ad milites iv, 2, 50

Cæsar Octavianus : vide Augustus

C. et L. Cæsares fratres occiduntur iii, 21, 14

C. et L. Cæsares Augusti nepotes iv, 12, 42

Cæsar (L. Julius) cos. iii, 18, 4 vincitur a sociis iii, 18, 12

L. Cæsar avunculus Antonii proscribitur iv, 6, 4

ad Cæsares imperium Romanum transfert fortuna iv, 3, 7

Caieta (portus) i, 16, 4

Calabria i, 18, 2

Calaguris (urbs) iii, 22, 9

Calamitas augetur ludibrio iii, 20, 2 in experimentum illata divinitus i, 13, 3 Calamitatibus magnitudo virtutis approbatur i, 13, 8. ii, 2, 22

Calatinus (A. Attilius) dictator ii, 2, 12 (a Calatia, quæ hodie Galazzo, Sueyro in versione Velleii)

Calendis Jannariis consulatus initus iii, 21, 17

Calidonium saltus i, 17, 3 Calidoniarum sylvarum iii, 10, 18

Calliditas Thracum iii, 4, 3

Callidus (pro prudente, solerte) i, 3, 7. iv, 2, 84 (Sic apud Sallust. de

Rep. ii, 1. 'Neque de futuro quisquam satis callidus, satisque prudens sit.' et ibid. num. 61. 'magis malus, quam callidus, ingenio.' et num. 72. 'patres consilio valere decet : populo supervacanea est calliditas'). Callidum genus Aquitani iii, 10, 6 Callidissimus rex Jugurtha iii, 1, 2

Calones ab exercitu remoti ii, 18, 10

Calor militum in præliando iii, 10, 13

Calpurnius Bestia eos. iii, 1, 7

Calpurnius Flamma ii, 2, 13 (ejus historiam ita scribi velim : 'occupavit, adeoque moratus hostem, dum exercitus omnis evaderet, pulcerrimo exitu,' &c.)

Camerinenses ii, 2, 13

Camillus (M. Furius) i, 22, 4 Gallos cædit i, 13, 17 ejus factum egregium i, 12, 5

Campania i, 16, 3 occupatur ab Annibale ii, 6, 21 et 29 contra Urbem consurgit iii, 18, 5 vastatur a gladiatoribus iii, 19, 5 a Lamponio et Telesino iii, 21, 22

Campani i, 16, 2

Campus Martius i, 9, 1 Raudius

iii, 3, 14 Campi Arusini i, 18, 11 Philippici iv, 2, 43

Cannæ ii, 6, 15 Annibalis, Capua ii, 6, 21

Cannensis dies iv, 12, 35

Canere dicuntur poetæ ii, 19, 2 præcones ii, 7, 14 ('Clamare' vocat Plautus, Prol. Pœnuli, 'signa;' forte quia tubæ et litui, quibus canitur classicum, ad signa erant. Vide Lipsium de M. R. iv, 3). Sic, cecinerunt signa iii, 18, 10. iv, 2, 66 (ita finit epigramma Augusti, quod solum superest; 'signa canant.' Virg. Æn. x, 310. 'Signa canunt.' Livius vii, 40, 9. 'Isthinc, signa canent')

Cantabri iv, 12, 46

Cantabria iv, 12, 48

Cantus modulatissimus ii, 7, 15

Canuleius (C.) Trib. pl. i, 25

Capere (pro occupare) : Sic, Capere castra i, 11, 12 classem i, 11, 10 locum iv, 1, 12 oppidum i, 11, 9 (pro comprehendendæ continendæque rei sufficere). Ita : non Capere fidem alicujus rei (vix posse credere) i, 9, 3 (quomodo Livius ix, 9, 15. 'Somnio lætiore quam quod mentes eorum capere possent.' Apuleius lib. 2. 'animo meo tam repentinum, tamque magnum, non capiente gaudium.' Marcellinus xvii, 2. 'vix indignationem capientibus animis'). quasi fortuna tanti imperii non caperet duos iv, 2, 14 (h. e. quasi non sufficeret

duobus). Capere impetus, recursus (pro facere, peragere) iv, 11, 6 Ceperat (pro cepisset) iv, 2, 20

Capitolium sedes Jovis i, 13, 3. iii, 21, 16 perfugium seditiosorum (ut Appuleii) iii, 16, 5 Gracchorum iii, 14, 7. iii, 15, 4 Marianorum iii, 21, 7 percussorum Cæsaris iv, 7, 2 servorum iii, 19, 2 dictum a capite Toli i, 7, 8 (Sic apud Strabonem, lib. 8. pag. 260. locus est ab Eurysthei capite, *Εὐρυσθέως κεφαλῇ*)

Cappadocia iii, 5, 12 acquisita iii, 12, 4 in partibus Pompeii iv, 2, 5 Cappadociae nives iv, 10, 9

Capreae palus i, 1, 16 Capra et Capreae idem i, 1, 16

Capsa (urbs) iii, 1, 14

Captare (per illecebras aliasve artes aliquid venari, seu petere) iv, 2, 61 Captare aliud ex alio iii, 17, 2

Captivitas Africae ii, 6, 8 Captivitatibus sensus elephantis i, 18, 28

Captivus Oceanus iv, 2, 88 Captivissime pretio restituti i, 18, 15 (Sic, astutus ille Annibal socios Rom. captos dimisit, ut sibi civitates suas populosque conciliarent: quod et postea in Hispania imitatus est Scipio, et Nicomede victo Mithridates). Captivos ex præda eligunt Sicambri iv, 12, 24

Caput ponte, quasi jugo, Rhenus iii, 10, 15

Caput Antonii in Marii mensis expositum iii, 21, 14 Asdrubalis, ante Annibalis castra projectum ii, 6, 53 Ciceronis, in rostris positum iv, 6, 5 Crassi, ad regem Parthorum relatum iii, 11, 11 C. Gracchi, percussoribus auro pensatum iii, 15, 6 humanum in fundamentis Capitolii inventum i, 7, 9 Pacori, circumlatum iv, 9, 7 (Exempla similia vide apud Elmacin. pag. 256. 262 et passim. Appian. pag. 101. 105. Hist. Arab. Tolctani cap. 18. cap. 35. Joseph. xiii, 8. Pausan. pag. 128. 50. Item de capite Maxentii in Zosimo, lib. 2. Avidii Cassii apud Vulcat. Gallic. cap. 8). Caput auferendum præbet Cassius iv, 7, 13 ('fortassis ne in agnitionem cadaver contumeliosius consuleretur: quæ mente Antonius etiam Rhamnum liberum juramento adcegit, ut ad primum jussum suum caput sibi adimeret.' Apud Appian. in Parth. pag. 167. Adde Othonis exemplum, apud Tacit. H. ii, 49, 8). Caput manu tangens, speciem diadema poscentis præbet iii, 14, 7 circa Caput Servii flamma visa i, 6, 2 Capite

velato Manibus se devovet Decius i, 14, 2 Capite obtrito cauda minantur angues iii, 5, 24 Capita hostium ad imperatorem relata aut alias circumlata iv, 9, 7 proscriptorum pro rostris exposita iii, 21, 14. iv, 6, 5 in Caput ossibus bibere iii, 4, 2 (De inimicissimorum capitibus hoc faciunt Scythæ; ut quisque illud quod est infra supercilia recisum, prorsus excutiat: et crudo tantum bovis corio, si pauper sit; sin dives, non modo exterius inducat bovino corio, verum etiam interius inaurat, et sic uterque pro poculo utatur. Herodotus iv, 65. 'Sic capite Nicephori potitus, os cranii nudatum, argento Crumus inclusit, jussitque principes Bulgarorum ex eo bibere.' Cedrenus, pag. 396. exemplum Stoslai, quod et iv, 9, 7. posuimus, paulo aliter recenset Camerarius subcisiv. ii, 50)

Caput: (pro eo quod eminet, principem locum tenet: sic inter urbes est metropolis, ut) Caput Achaiae Corinthus ii, 16, 1 Armeniae Artaxata iii, 5, 27 Campaniae Capua i, 16, 6 Latii Alba i, 1, 4 Numidiae Zama, Thala, &c. iii, 1, 11 Picentium Asculum i, 19, 2 Siciliae Syracusæ ii, 2, 23 terrarum Roma i, 7, 9 idem est dicere, Caput gentis, ut ii, 13, 2 Caput belli (pro loco unde bellum incepit, et instauratur) i, 18, 1. ii, 2, 21. iii, 10, 23 (Plurima hoc genus exempla occurrunt passim apud auctores). Caput (pro vita): Sic, devotum Manibus Caput Decii i, 17, 7 Capita papaverum (pro illorum calicibus, quod formam capitibus et situ et rotunditate referant) i, 7, 7 (quamvis et aliis in rebus Caput pro extremitate rei ponatur: ut 'Capita arborum,' Cæsar de bel. civ. ii, 9. 'capita tignorum,' Seneca Troad. 'Caput vitis,' Columella iii, 10. 'molis,' Curtius iv, 2, 23. 'Capita loramentorum,' Justinus xi, 7, 16)

Capite censi iii, 1, 13 (Hi quod infimæ sortis essent, Capite census ex eo vocat homines Arnobius lib. 2. pag. 80. quod nempe ad divinam naturam, ut ordines primos, collati, nihil omnino valcant, et vilissimi sint)

Capua (urbs) i, 16, 6. iii, 20, 3. iii, 21, 19 Annibalis Cannæ ii, 6, 21 recipitur a Romanis ii, 6, 42 Capuæ opes ii, 18, 1

Carala (urbs) ii, 2, 16 (quæ et) Caralis ii, 6, 35

Carbo Lucanos vincit iii, 18, 13

Carbo (Cn. Papirius) Marianarum partium dux iii, 21, 13 cos. iii, 21, 20 oc-

ciditur iii, 21, 26

Carceris supplicium ii, 2, 25 In Carcere strangulati Catilinæ socii iv, 1, 10

Cardo (Justinus xlii, 3, 2. plagam cœli vocat) iv, 12, 4

Carisius iv, 12, 55

Carnutes iii, 10, 20

Carnis usus ignotus Cimbris iii, 3, 13 Carne semicruda vescuntur Numantini ii, 18, 12

Carpentum Bituiti argenteum iii, 2, 5 Carpentum vecta Tullia i, 7, 3 Carpentia Britannorum iii, 10, 17 Cimbrorum iii, 3, 16 Gallorum i, 18, 27

Carra (urbs) i, 11, 8. iii, 11, 8

Carrago, munimentum ex plaustris iii, 3, 16

Carseoli (urbs) iii, 18, 11

Carthaginensis ii, 2, 13

Carthago i, 16, 6 obsidetur a Regulo ii, 2, 21 a Scipione ii, 6, 56 deletur ii, 15 a regina condita ii, 15, 17 Carthaginis excidium iii, 12, 3 incendia ii, 15, 18 opes ii, 18, 1

Casa pastoria i, 1, 3 Casa pastorum in veteri Roma i, 13, 18

Caspia (pop.) iii, 5, 21

Cassius (L.) legatus contra Mithridatem iii, 5, 3

C. Cassius vincitur a Spartaco iii, 20, 10

Cassius (C.) Cæsarem interficit iv, 2, 93 Cassii castra capta iv, 7, 10 mors iv, 7, 13 Cassius et Brutus Parthos in auxilium sollicitant iv, 9, 4

Castella xviii. a Cæsare extracta in obsidione Gergoviae iii, 10, 25 L. a Druso ad fluvios Germaniae iv, 12, 26 Castellorum specie naves iv, 11, 5

Castigat furorem civium Oceanus iv, 2, 75 (Sic Livius xxxix, 25, 11. 'equum tenacem frænâ asperioribus castigare')

Castigata naufragio classis iii, 10, 17

Castores visi i, 11, 4. ii, 12, 16. iii, 3, 20

Castra capta, ultimum belli dedecus iii, 19, 7 Castra hostium combusta ii, 6, 56 direpta iii, 10, 8 Castris aliquem exuere ii, 7, 9. iii, 3, 4

Castrens classis ii, 2, 35

Casus dat exitum, quem datura virtus fuit i, 18, 11 quodam casu, quasi industria ii, 8, 1

Catenas plures, quam arma, in navibus portat Antonius iii, 7, 2 Catenas alicui dare (pro in catenas aliquem dare) iii, 5, 30 Catenas morsu tentant Gallograeci ii, 11, 6 Thraces iv, 12, 17 Catenis

religere iii, 19, 8 in Catenis ducere ii, 18, 17

Catenati cultores agrorum (h. e. servi ergastularii) iii, 19, 3

Catilina iii, 12, 12 interficitur iv, 1, 12

Catilinarius bellum iv, 1

Cato Censorius Celtiberos vincit ii, 17, 9 excidium Carthaginis urget ii, 15, 4

Cato (C. Porcius) vincitur a Thracibus iii, 4, 4

Cato vincit Etruscos iii, 18, 13

Cato (Uticensis) iv, 1, 10 adversus potentes semper obliquus iv, 2, 9 Pompeianarum partium dux iv, 2, 65 mortem sibi consciscit iv, 2, 71

Catti iv, 12, 23

Catulus (Q. Lutatius) ignis haustu moritur iii, 21, 15

Catuli luporum i, 1, 3 (Sic in eadem historia Justinus xliii, 2, 5)

Caucasus (mons) iii, 4, 6. iii, 5, 28

Caudex cognomen Claudiorum ii, 2, 5

Caudinae furculæ i, 16, 9 Caudinum foedus ii, 18, 7

Cavelani reges iii, 10, 18

Causa belli Achaici ii, 16, 2 Allobrogici iii, 2, 2 Aegyptii iv, 2, 55 Aetolici ii, 9, 1 Armenii iii, 5, 21. iv, 12, 42 Asiatici ii, 20, 4 Balearici iii, 8, 2 Britannici iii, 10, 16 et 19 Cæninensis i, 1, 11 Cantabrigi iv, 12, 47 Catilinarii iv, 1, 1 Cimbrici iii, 3, 1 Civilis Mariani iii, 21, 6 Emiliani iii, 23, 1 Cæsariani iv, 2, 8 Mutinensis iv, 4, 1 Perusini iv, 5, 1 cum Sex. Pompeio iv, 3, 1 Actiaci iv, 3, 4. iv, 11, 2 Cretici iii, 7, 1 Cypricae expeditionis iii, 9, 3 Dacici iv, 12, 18 Etrusci i, 17, 1 cum Exteris gentibus iv, 12, 1 Gallici i, 13, 6 Gallograeci ii, 11, 1 Germanici iii, 10, 10 et 14. iv, 12, 22 et 30 Gladiatorii iii, 20, 3 Helvetii iii, 10, 2 Hispani ii, 17, 5 Histrici ii, 10, 1 Illyrici ii, 5, 2. ii, 13, 1 Insubrici ii, 3, 2 Jugurthinii iii, 1, 6 et 9 Latini i, 11, 1. i, 14, 1 Ligustici ii, 3, 2 Macedonici primi ii, 7, 4. secundi ii, 12, 1. tertii ii, 14, 3 Massiliensis iv, 2, 23 Mithridatici iii, 5, 3 Numantini ii, 18, 3 Parthici cum Crasso iii, 11, 2. cum Antonio iv, 10, 2 cum Ventidio iv, 9, 3 Pergameni iii, 20, 4 Picentis i, 19, 1 Piratici iii, 6, 1 Pontici cum Mithridate iii, 5, 3 cum Pharnace iv, 2, 61 belli cum Porsena i, 10, 1 Punici primi ii, 2, 3. secundi ii, 6, 2. tertii ii, 15, 3 Sabini i, 1, 11. i, 15, 1 Samnitici i, 16, 1

- Sertoriani iii, 22, 1. Servilis iii, 10, 3
 Socialis iii, 18, 3 Syriatici ii, 8, 5 Ta-
 rentini i, 18, 5 Thracici iii, 4, 1. iv,
 12, 17 Veientis i, 1, 11 Umbri i, 17, 1
 Volsiniensis i, 21, 1 Causæ bellorum
 plerumque occultæ i, 11, 1 Causas mo-
 tum quærere ii, 6, 4 Causis ultro se
 suggerentibus imperium procedit ii, 8, 1
 Causæ (forense vocabulum, pro actio-
 nibus, litibus) iv, 12, 36
 Cedere (pro obvenire alicui): Sic, Car-
 thago cessit ii, 2, 25 Syracusæ cesse-
 runt ii, 6, 33 (Ita Tacit. pr. Ann. 'An-
 tonii arma in Augustum cessere'). Cedere
 (pro succedere): Sic, res cessit ii, 17, 13
 fortuna cessit iii, 1, 2 (pro vinci): Sic,
 Pars regni Antiocho data, eo libentius,
 quod tam facile cesserat ii, 8, 18
 Celeritas in duce quantivis pretii iii,
 6, 14
 Celia (cerevisiæ genus) ii, 18, 12
 Celtiberia iv, 2, 28. iv, 2, 87
 Celtiberi ii, 17, 13 vincuntur a Ca-
 tone ii, 17, 9 militant Sertorio iii, 22, 1
 Celtici ii, 17, 12
 Censoria gravitas i, 18, 22
 Censorinus (L. Marcius) cos. ii, 15, 7
 Censu apud Rom. origo i, 6, 3 Uti-
 litas i, 8, 6 Censu pop. Rom. (pro
 bonis, redditibus) iv, 2, 21 (Sic elegan-
 tissime Plinius xxxvi, 15. 'Curio nihil
 in censu habuit præter discordiam prin-
 cipum.' Ovidius: 'dat census honores')
 Centuriæ i, 5, 2 Centuriarum in de-
 ligendis magistratibus sapientia ii, 6, 26
 Centurionis Domitii stoliditas iv, 12,
 16 Centuriones viginti incremati iv, 12,
 24
 Cephalenia (ins.) ii, 9, 4
 Ceraunii montes ii, 9, 4
 Cereris Liberique certamen Campania
 i, 16, 3
 Certamen singulare Manlii cum Gallo
 i, 13, 20 Valerii, ibid. Scipionis ii, 17,
 11
 Certa fides iv, 12, 59
 Cervices gentium tumidæ inflatæque
 resiliunt a iugo iv, 12, 2
 Cesonius iv, 2, 86
 Cessare a laude i, 10, 7 ab imitatione
 i, 11, 13
 Ceterum (pro sed) ii, 18, 8. iii, 5, 3
 (Sic Tacito i, 44, 6 &c.)
 Cethegi iv, 1, 3
 Chæronea iii, 5, 11
 Chaonum montes ii, 7, 10
 Cherusci iv, 12, 24
 Chrysocolla iv, 12, 60
 Cibaria a tribunis flagitat populus iii,
 12, 8
 Cibus, nisi prius funda percussus,
 non accipit puer Balearis iii, 8, 5
 Cicero cos. Catilinæ conjurationem
 patefacit iv, 1, 5 Ciceronis caput in ros-
 tris expositum iv, 6, 5
 Cilicia iii, 11, 10 acquisita iii, 12, 4
 in partibus Pompeii iv, 2, 5
 Cilix servus bellum concitat iii, 19, 9
 Cilices piratæ iii, 6, 1 extincti a Pom-
 peio iv, 8, 2 Cilices Pompeiani, actis
 sub mari funibus, ratem hostilem capiunt
 iv, 2, 32
 Cimbri iii, 3, 1 cæduntur a Mario iii,
 3, 14 Cimbrorum uxores, et earum fe-
 rocia iii, 3, 16
 Ciminus saltus i, 17, 3
 de Cineribus obrutis subita flamma ii,
 15, 15
 Cingula equorum ii, 18, 14
 Cinnana rabies iv, 2, 2
 Circa obsidiones urbium discursum iv,
 2, 77 Circa unum montem vi. mensibus
 pendent Galli i, 13, 15
 Circumagere legiones (pro reducere)
 iii, 21, 6 (alibi 'convertere signa' appel-
 lat)
 Circumacta fortuna (pro versa, muta-
 ta) ii, 2, 22
 Circumferre arma, Proëm. 2. iii, 12,
 1 (Tacitus i, 56, 9. 'huc illuc ferre
 arma;' et xiii, 37, 2. 'circumferre bel-
 lum' dicit). Circumferre signa iii, 5, 29
 Ita, terrorem nominis ii, 2, 21 (quomodo
 iterum Tacitus ii, 52, 4). Circumferre
 sanguinem iv, 1, 4
 Circumfundere (pro circumdare, cir-
 cumcingere): Ita, Circumfusi equitatus
 iii, 11, 8 exercitus iv, 2, 33 Circum-
 fusa rostra iii, 6, 13 (Sic apud Li-
 vium ii, 65, 4. 'circumfusi ducibus e-
 quites:' et apud Tacit. iii, 5, 3. 'circum-
 fusa lecto imagines.' Nihil igitur mutan-
 dum erat Loccenio in illis Curtii iv, 13,
 6. 'tantam multitudinem circumfundi
 paucioribus posse:' ubi et sequentia hanc
 lectionem postulant. Utitur idem auc-
 tor hoc significatu iii, 9, 12. Sic apud
 Justinum iv, 4, 5. 'circumdata munition-
 es:' quod pluribus exemplis firmat Ber-
 neccerus in omissis ad eum locum)
 Cirta (urbs) iii, 1, 15 (Augustin. ep.
 cxxx.)
 Cisalpinus iv, 4, 3
 Citare ad tribunal iv, 12, 34
 Citerior Hispania (h. e. propior nobis)
 iv, 2, 29 Oceanus iv, 12, 46

Cito, quam vere, triumphare nalle,
non expedit iii, 5, 11

Citra spem iii, 1, 2

Civicus furor iv, 2, 75 Civica rabies
iii, 21, 5 (pro bellis civilibus: Ita Horatius od. iii, 24. 'et rabiem tollere civi-
cam')

Civilis conspiratio (h. e. cum civibus
inita) iv, 1, 9 insania (pro bello civ.)
iii, 21, 18 Civile tantum bellum non
recte dicitur Cæs. et Pompeii iv, 2, 4
Civiles discordias hostes læti accipiunt
iv, 9, 3 ex Civilibus bellis non triumphatum
iii, 22, 10 in Civilibus bellis non
temere pace contenti victores iii, 23, 7

Cives urbem faciunt, non ædificia i,
1, 9 (Adde orationem Pompeii apud
Appianum, civil. 2. pag. 459. Alcæo
primitus tribuit dictum hoc Aristides
tom. 3. orat. 2). Civium favori velificari
i, 9, 5

Civitas (pro jure civitatis) iii, 12, 9
Civitatis jus poscunt Latini i, 14, 1 So-
cii iii, 18, 3 Civitatem beneficio alicujus
nati nomen ejus accipiebant iii, 21,
16 (Talis M. Claudius; apud Liv. iii,
44, 6)

Clades fœda ii, 2, 23 idonea (h. e.
non modica) i, 12, 1 illustris (pro nota,
memorabilis) i, 16, 9 Clades rerum iv,
2, 6 Clades domus (pro exitio familiæ)
i, 9, 5 Clade major Marius iii, 21, 10
Ita, Cladibus animosior Samnitum gens
i, 16, 7 Cladium atrocitas ii, 6, 1

Clamor in pecudum morem sublatus
iii, 8, 6

Clangor anseris i, 13, 15 Clangore
(sc. tubarum) consternati, elephantii iv,
2, 67

Clarissimi principes exultatione mul-
tati i, 22, 3

Classicum (signum ineundæ pugnæ
datum) iii, 23, 5. iv, 2, 46

Classici (subaudi milites, qui in navi-
bus merent, socii navales alias) iv, 2, 60

Classis Cæsaris, naufragio castigata
iii, 10, 17 Carthaginensium incensa ii,
15, 7 Classis cremata, ne incenderetur
ii, 12, 6 triumphans ii, 7, 6 sex rostra-
tarum i, 11, 10 gravis et Martia iii, 6,
4 celeriter comparatæ ii, 2, 7 Classes
Drusi ad Bonnam et Gesoniam iv, 12, 26

Appius Claudius Cæcus i, 18, 20

Appius Claudius militibus suis invisus
i, 22, 2

Appius Claudius decemvir i, 24, 2

Appius (Claudius Caudex) cos. primus
in Siciliam cum classe trajicit ii, 2, 5

Appius (alii P.) Claudius cos. vinci-

tur a Pœntis ii, 2, 29

Appius Claudius (Pulcher) cos. Pro-
cem. 6 Capuam obsidet ii, 6, 43

Appius (Claudius) Pulcher Histros
vincit ii, 10, 2

Appius (Claudius) Thraces vincit iii,
4, 6

Claudius Drusus (Nero, privignus Au-
gusti) iv, 12, 4 Germanos vincit iv, 12,
23 moritur iv, 12, 28 ex provincia cog-
nomen accipit Germanici, ibid.

Claudius Nero (C.) debellat Asdruba-
lem ii, 6, 50

Claudius Unimanus prætor vincitur a
Viriato ii, 17, 16

Claustra (pro angustiis, per quas in
regionem aliquam iter est): Sic, Claus-
tra Africæ iv, 2, 70 Alpium iv, 12, 6
Italiæ iii, 3, 6 Macedoniæ ii, 7, 10 por-
tus iv, 2, 20

Clementia Cæsaris iv, 2, 90 eam vin-
cit invidia iv, 2, 92 Clementia soli, cæli
(pro miti temperie) iii, 3, 13

Cleopatra Ægyptia iv, 2, 56 amica
Antonii iv, 3, 4 vincitur et perit iv, 11

Clientis Urbis Ostia iii, 21, 12

Clientela (pro tutela) iii, 1, 3 (Sic ex-
plicat Livius xxv, 29, 5)

P. Clodius, trib. pl. iii, 9, 3

Clodius Glaber vincitur a Spartaco
iii, 20, 4

Clælia i, 10, 7

Cludere (pro Claudere) iv, 12, 64. iii,
20, 13

Clusium (urbs) i, 13, 6

Clypea (urbs) ii, 2, 19

Clypeis obruta virgo i, 1, 12 Clypei
ex viminibus iii, 20, 6

Cnossus (urbs) iii, 7, 4

Coclitæ i, 10, 4

Cælum quasi ardere visum ex splen-
dore galearum iii, 3, 15 Cæli annua
conversio iv, 3, 8 Cælum ipsum ascen-
dere gloria ii, 19, 3 (Sic Daphnis Vir-
gilianus 'usque ad sidera notus,' Ecl. v,
43). Cælo missa hasta ii, 17, 14 a Cælo
venientes hostes ii, 12, 4 mensis in Cæ-
lo iv, 2, 91 Cælum (pro temperie, aëre):
Sic, Cælum atrox iii, 2, 2 molle i, 16,
4. iv, 12, 27 Cæli solique clementia ro-
bur elanguet iii, 3, 13 Cæli subita mu-
tatio pro pestilentia iv, 10, 9 ab alio ve-
nire Cælo iv, 12, 62

Cælum aureum iii, 5, 30

Cælestes minæ (b. e. prodigia in cælo
visa) ii, 8, 3

Cænium dividere iii, 17, 6

Cogitare Orientem, Xerxem, Darium
(h. e. hæc omnia in animo habere et

perpendere, quid virium habeant, habuerintve) ii, 8, 2

Cognomen ex moribus i, 7, 1 ex provincia iv, 12, 28 Cognomen præpositum ii, 2, 11 Cognomentorum origo apud Romanos i, 15, 2 (Large videtur falli Appianus in præf. dum ait: 'Nomen olim cuique Romano unum erat, ut ceteris omnibus: post accessit alterum: nec ita dudum etiam tertium cœptum est addi quibusdam, quo magis agnoscerentur, ex aliqua nota corporis, aut virtute animi.' Nam, ut notum est, fere ab ipsis Urbis initiis, certe sub regibus, mos iste jam obtinuit)

Cognoscere se ipsum ii, 17, 4

Cohærenter (pro continue) ii, 17, 5

Colchi iii, 5, 25 vincuntur a Pompeio iii, 5, 28

Collatinus cos., Proœm. 6 urbe dimittitur i, 9, 3

Collegium tribuniciū iii, 14, 5

Collina porta iii, 21, 6 et 23

Collis Janiculus iii, 23, 6

Collocare iv, 11, 11 (De industria utitur funebri hoc verbo: de quo vide Kirchman. de funer. Rom. i, 12)

Colloquium Scipionis et Annibalis ii, 6, 59 Colloquia simulata ii, 2, 11. iii, 11, 9

Colonia Ostia i, 4, 2 Colonia extendere Urbem i, 8, 4

Colores (pro ipsis pigmentis, quibus colores inducuntur) iv, 12, 60 (Sic, Odores, infra)

Columnæ Herculis ii, 6, 38

Comæ Syriæ Deæ iii, 19, 4 Comis laceris pugnantibus interveniunt fœminæ i, 1, 14

Combusti præfecti navium iii, 5, 3

Cominus venire (h. e. audere congregari) ii, 6, 29

Comitia consularia iii, 16, 3

Comitiales dies iii, 10, 21

Commeatus et opes totius mundi Ostia recepti i, 4, 3 (Ob commeatus hos Ostia 'alumna Urbis' dicitur auctori: sicuti Ciceroni pro L. Manilia cap. 12. numeratur inter 'eos portus, quibus vitam et spiritum ducerent Romani')

Commentum (pro strategemate) i, 11, 2 (Ita sæpe Justinus)

Commercium (pro pacto, fœdere) iii, 5, 19 Commercia fœdus generis humani iii, 6, 1

Commilitans Luna iii, 5, 23

Commilitium iv, 4, 2 (Ita Justinus v, 10, 3. et xi, 5, 3. Marcellin. pag. 396,

11. edit. Lindenbrog. L. Ampelius, ubi de Masinissa. Vide Savaronem ad concionem Sidonii)

Commilito Romanorum Eumenes ii, 20, 2 Commilitones Dii i, 11, 4

Commisisci (pro invenire, excogitare) ii, 6, 27

Commинуere hostem (pro frangere, et debilitare) i, 3, 3. ii, 6, 28

Commissa est acies (h. e. præliatum est) ii, 18, 11 Commissa acie (h. e. cœptoprælio) iv, 7, 10

Committtere aciem (pro initium pugnandi facere) iv, 2, 46 Ita, Committtere bellum (pro incipere) ii, 15, 1 (Sic Livius iii, 28, 1. et eodem sensu 'Committtere ludos.' Idem ii, 37, 2. et Virg. Æn. v, 113: Sic, 'commissa proscriptio,' et 'finita,' opponuntur apud Vellei. ii, 64, 4). Committtere hellum (non de initio modo, sed tota ejus duratione, dictum) iv, 2, 6 Committtere (pro conjungere. unde Commissura) Sic, Committtere ponte Tiberinum i, 4, 2

in Commune (h. e. in unum) ii, 16, 7

Communitus armis (h. e. probe instructus) iii, 19, 11

Comparatio belli cum Contagione i, 9, 8. i, 15, 1 belli Syriatici et Persici ii, 8, 13 Cæsaris cum fulmine iv, 2, 63 cum Tarquinio iv, 7, 1 Civitatis cum domo privata i, 6, 3 Fabii cum Jove i, 17, 5 Imperii crescentis cum adulto i, 11, 8 Pauli et Varronis ii, 6, 17 Populi R. cum homine, Proœm. 4 cum igne ii, 2, 1 Pyrrhi cum Hercule i, 18, 19 (Plures vide in locis notatis ad vocem Quasi). in Comparisonem (h. e. si comparetur: 'au prix' dicunt Galli) iv, 10, 4

Compedes iii, 19, 8

in Compendium missum bellum i, 3, 3

Compendia (pro brevioribus viis) iii, 3, 7 (Plin. fin. Paneg. 'Quæ ad honores Compendia paterent')

Competitor iii, 16, 1 et 4 Competitor imperii (pro æmulo) iii, 1, 8

Complorare (verbum funebre apte hoc loco usurpatum) ii, 15, 8 (Videtur autem Comploratio ista secuta, cum Conclamatio jam fidem fecisset, actum esse. Livius xxv, 26, 12. 'Ut non modo lacrymis justoque Comploratu prosequerentur mortuos; sed ne efferrent quidem.' Iterum v, 39, 6. 'Comploratis omnibus pariter, vivis mortuisque.' Cicero pro domo cap. 37. 'nondum morte Complorata, petere arbitria funeris.' Et hac cærimonia, cum de morte alicujus inno-

tuisset, dicebatur 'palam fieri.' Livius i, 41, 11. 'Tum demum palam factum ex Comploratione in regia orta.' Ad quem locum Gruteri notam consule. Aliæ tamen Livii editiones præferunt, 'Tum demum palam facta, &c.' Unde suspicabar, ita concipiendum locum istum: 'Tum demum palam facta, ex comploratione in regia, morte, Servius, &c.' Nulibi certe 'palam fieri' reperias absolute positum, sed adjectum ubique rei verbive casum. Sic apud Sueton. Tib. xxii, 1. 'Excessum Augusti palam fecit.' Sed et aliis de rebus usurpatur 'palam facere.' Probus de fuga Annibalis ex patria: 'Hac re palam facta.' Porro Complorationis vox ab hac significatione transfertur etiam ad eos, qui imminens exitium velut in antecessum deplorant, ut hoc loco, et apud Justium xi, 9, 13. 'Conspicis armatis invicem se amplexæ, velut statim morituræ, complorationem ediderunt.' Pertinet buc Liv. iv, 40, 3. et xli, 11, 5. Item Seneca, ad Polyb. iii, 3, 3)

Composita civitas (h. e. tranquilla, et quieta) iii, 23, 3

Computare (rationem subducere, colligere) iii, 21, 25

Conciliare favorem plebis iii, 12, 10

Concio (pro multitudine, quæ concionantem audit) iii, 21, 10 (pro sermone) Ita, Conciones turbidæ iii, 23, 5 Concionem habere i, 1, 16

Concipere mente i, 5, 3 votum iv, 12, 15

Concitare (pro excitare) iv, 5, 1

Concretus gelu Danubius jungit ripas iv, 12, 18

Concubia nox iv, 2, 37

Concurrere iii, 21, 19 (De hac voce dictum in Indice Justiniano. Cui adde Cæs. de bel. Gall. i, 52. et Silium iv, 29). Concucurrit iv, 2, 33 (Sic 'aducurrit,' Tacitus, H. iii, 22, 6. et Apuleius, Metam. 1. 'decucurrit,' Cæsar de bel. Gal. ii, 19 et 21. 'excucurrisset,' Suetonius Galba xviii, 6. 'præcucurristi,' Plautus, Menæchm. v, 8, 8. 'procucurrisset,' Livius xxv, 11, 3. et xl, 30, 5. Cæsar de bell. civ. iii, 93)

Concutere se (pro commoveri, tumultuari) iii, 1, 2 urbem ii, 15, 12

Condere (pro perpolire, in talem splendorem producere, ut pro novo haberi possit) i, 3, 1 Sic: Augustus condidit imperium iv, 12, 66 (Vide et Justinianum Indicem)

Conditor artis militaris Tullus i, 3, 1 imperii Romulus i, 1, 1 Conditores Ta-

Delph. et Var. Clus.

Ind. Flor.

renti Lacedæmones i, 18, 2 et 6

Conferre (pro comparare, contendere), Procem. 1. i, 18, 24 (pro congregare, unire) ii, 17, 3 Conferre ad admirationem (h. e. addere ad adm.), Procem. 3

Confertissima tela (densissima) i, 14, 4

Conficere bellum (pro patrare, finire) ii, 15, 2 hostem (pro debellare) iii, 5, 23. iii, 12, 6 sacrum (pro sacrificare) i, 13, 16 (pro interficere) iii, 1, 8 Sic: Conficere se veneno iii, 7, 5

Confinium maris et fluminis (pro confluente, ostio) i, 4, 2

Confirmare fugientes, hortari iv, 2, 82

Confisatio socii ac vivi regis iii, 9, 3 (Sic Sueton. Calig. cap. 41. 'confiscare equites,' b. e. bona eorum in fiscum redigere)

Conflare (habet vim conficiendi, excitandi): Sic, Conflare discordiam i, 24, 1 egestatem iv, 1, 1 exercitum iii, 19, 10 fulmen ii, 6, 9 incendium iii, 17, 2 seditionem i, 24, 1

Confluentes iv, 6, 3

Congerere pila (h. e. confertim jacere, conicere) i, 18, 10

Congregare corpus unum ex variis elementis i, 1, 9

Conjuratio Galliarum maxima iii, 10,

20 Conjuratio (pro factione) iv, 2, 15

Consalutant exercitus iv, 6, 3 (Adde Tacitum, H. ii, 42, 3. Livium vii, 42, 5)

Consanguinea civitas i, 3, 9 Consanguinitas impetrat auxilia i, 18, 6. iii, 1, 15

Conscientia amissæ fortunæ (pro memoria) ii, 12, 10

Consecrare (sacrum sancire, sacrosanctum facere): Sic, Remus Urbem sanguine suo consecrat (h. e. sanctam facit, et inviolabilem) i, 1, 8 (Sic Marciianus, l. 8. de divis. rer. definit. 'Sanctum est, quod ab injuria hominum defensum atque munitum est.' Consecrare autem duplicem vim habet: sicut et sacrosanctum facere, nam et is, qui ob delictum aliamve causam Diis devovetur, sacrosanctus dicitur. Vide Livium iii, 55, 6). Sic igitur 'consecrare se Manibus' dicitur senatus i, 13, 9. et Decius i, 17, 7. quod de patre ejus 'devovere' dixerat i, 14, 3. (Ita Plinius paneg. cap. 64. 'caput suum Deorum iræ consecrare'): Sic, Marti consecratus ager regius i, 9, 1 (Quomodo 'equos consecrare,' Sueton. Cæs. cap. 81)

Consecratio Romuli i, 1, 17 (h. e. ἀποθέωσις)

Consenescere (h. e. evanescere, defici-

cere tempore): Ita, Consenescit imperium, Proëm. 8 impetus iii, 3, 5. iv, 2, 42 (Posuit hoc verbum Livius ix, 19, 6. de exercitu: et xxv, 12, 3)

Conserere manum (pro configere) ii, 18, 14

Consilium Augusti super Hispanis iv, 12, 59 Pompeii super piratis iii, 6, 14 Consilium Reip. penes senes i, 1, 15 Consilium a senioribus petum ii, 6, 26 in Cons. vertendus error iii, 3, 8 Consiliis alicujus se tradere (est sinere se regi consiliis ejus) ii, 8, 6 Consilia Cæsaris et Pompeii diversa iv, 2, 38 Consiliis quoque dimicatum i, 18, 14 Cons. suis vincendus hostis ii, 6, 26 (Consilium autem dictum putem a Conso, quem arcanorum consiliorum præsidem vocat Dionysius ii, 31. quemadmodum et Consentes Deos vocatos putem, quod, ut est apud Augustinum, Civit. iv, 23., in consilium Jovis adhibeantur)

Consortium honorum i, 26, 4

Conspiratio (in bonam partem, pro consensu, conjunctione) iii, 16, 5 (Sic etiam Justinus). Conspiratio civilis (h. e. conjuratio inter cives tantum inita) iv, 1, 9

Constat (h. e. certum est) ii, 6, 60. ii, 18, 2

Consternati equi i, 7, 3. i, 18, 8 elephantum iv, 2, 67

Constitutum (pro pacto) iv, 7, 14 ad constitutum (pro ad scopum) ii, 6, 16

Consulium origo et etymologia i, 9, 2 Consulem se ipse facit Cæsar iv, 2, 21 Consules sociorum ad similitudinem Romanorum iii, 18, 6

Consulatus Calendis Januariis initus iii, 21, 17 negatus absenti iv, 2, 23

Consulere aliquem (pro consilium petere) i, 16, 10 (pro interrogare) i, 7, 7 Consulere alicui (h. e. adesse ei ope, consilio) i, 9, 2 (Sic apud Tacit. xi, 36, 2). Consulere in aliquem sæve (pro statuere) iii, 7, 5 (Ita Justinus xlii, 5, 4. 'crudeliter consulere.' Liv. xlv, 8, 6. 'In secundis rebus nil in quemquam superbe ac violenter consulere decet'). Consulere (pro quærere, etiam per jocum, aut superbiam) iii, 3, 6 (Sic apud Tacitum i, 10, 10. 'Consulti per ludibrium pontifices')

Consumere (sensim absumere, et attetere) iii, 5, 2. iii, 19, 8

Consummare Italiam (h. e. integram sub se redigere) i, 18, 1 (Consummare enim est totam summam colligere)

Consurgere (pro bellum capessere) ii,

12, 3. ii, 17, 3 (Affini significato dicunt 'alzarse' Hispani). Consurgere contra aliquem iii, 18, 5. iii, 20, 12 (Vide etiam Assurgere)

Contagio (morbus serpens, a contingendo transfertur deinde ad alias quoque res): ut, Contagio bellorum i, 9, 8. ii, 13, 1. ii, 17, 5. ii, 18, 4

Contagium belli i, 15, 1 deditiois iii, 14, 2

Contemptus urbis incensæ i, 14, 1

Contemptus hostis gravior ii, 14, 2

Contendere (pro certare), Proëm. 2

Contentio (pro certamine, pugna) i, 3, 4

Contis pugnatum iii, 3, 16

Continua pax (h. e. continuata per totum orbem, nusquam interrupta) iv, 12, 64

Contrahere (pro adunare) iii, 10, 20 et 22. iv, 2, 38

Contrebia (urbs) ii, 17, 10

sine Controversia victoria (h. e., verba sunt Agellii v, 6., impulvere, ut dici solet, incruentaque) i, 18, 13

Contumacia numinum i, 7, 8

Contumelia et injuria differunt iv, 12, 30 (Sic Justin. xii, 12, 6. 'Suppliciiis suis potius saturet se, quam contumeliis.' Apud Liv. viii, 23, 5. 'contumeliam injuriamque se depulsuros esse dicunt Samnites.' Liv. i, 40, 4 et 5. 'Ferro eam arcere contumeliam statuunt. Sed et injuriæ dolor in Tarquinium ipsum magis quam in Servium eos stimulabat.' Augustini in Confess. iii, 8. 'ubi libido est nocendi, sive per contumeliam, sive per injuriam.' Liv. xxvi, 29, 7. 'quanto major injuria, imo contumelia est.' Confer Tacit. xiv, 31, 1 et 3)

Convenire (pro, complacere ex pacto) iv, 2, 80. iv, 7, 14 (unde 'pacta conventa' dicimus). Quasi ita convenisset inter Pœnos et Mac. ii, 14, 1

Conventum agere: vide Agere

Conversio Rom. dominationis iv, 3, 8 (Ad eum locum confer Tacit. H. i, 16, 8)

Conversi a Clusio Galli i, 13, 7 ad externa auxilia Pœni ii, 2, 23 in spectaculum belli elephantum i, 18, 8 Conversa ad Septemtrionem plaga iv, 12, 3 in Orientem acies iii, 3, 15 Conversa clade (h. e. mutata belli fortuna) iii, 5, 17

Convertere mentes hominum in se ii, 17, 14 se in aliquem iii, 1, 4. iii, 3, 11 Converti ad arma ii, 18, 4 populationes iii, 22, 8 in rabiem, furorem ii, 18, 15 in se ii, 19, 4

Convivorum magnificus apparatus iii, 12, 12

Convolvere ii, 11, 1 (vide Involvere, et Trahere)

Cooptatio (pro adoptione) iv, 4, 2

Coortus ii, 6, 45

Cora (urbs) iii, 20, 5

Corfinium (urbs) iii, 18, 7. iv, 2, 19

Corinthium æs ii, 16, 6

Corinthus eversa ii, 16, 1 Corinthi excidium iii, 12, 3 opes ii, 18, 1

Coriolanus i, 11, 9 (ubi tamen hæc vox videtur expungenda. Vide Marcius)

Corioli (urbs) i, 11, 9

Cornelius Asina cos. ii, 2, 7 et 11

Corn. Cinna cos. iii, 21, 9 L. Corn. Scipio Corsicam et Sardiniam invadit ii, 2, 15 (alios Scipiones quære in Scipio)

Corniculum (urbs) i, 11, 6

Cornu (pro parte aciei) iv, 2, 48

Cornua (pro extremitatibus) : Ita, Cornua sinus iv, 11, 4 (Sic, 'utrumque portus cornu,' Cæsar apud Cicer. ad Atticum ix, 17). Ægypti iv, 11, 9 (quæ Claustra Ægypti vocant Tacitus, H. ii, 82, 7. et Sueton. Vesp. vii, 1. Ita, 'Cornu tribunalis,' Tacit. i, 75. Vide Serv. ad Virg. Æn. v, 832. Liv. xxv, 3, 12. 'Cornua comitii,' Plinius xxxiv, 6, 6)

Corona radiis distincta iv, 2, 91 sub Corona vendere iv, 12, 52 (Corona enim qua induebantur, signum erat captivorum venalium, inquit Pontan. progymn. iv, 24. Vide Agellium)

Corpora plusquam humana Insubribus ii, 4, 1 Corpora magna ferro magis patient iii, 10, 13 Corporum temperies a solo natali ii, 4, 2 Corpus (pro cadavere) iv, 2, 60 effossum iv, 12, 38. Sic, corpus mortuum et exsangue iii, 11, 11 (pro qualibet collectione, quolibet toto). Sic, Corpus imperii iv, 3, 5 et 8 Romani corpus fecere ex membris iii, 18, 1 Romulus ex variis quasi elementis congregavit corpus unum i, 1, 9 in suum Corpus redit consanguinea civitas i, 3, 9 (Sic Justinus v, 10, 10. vii, 1, 12. xxxiv, 1, 3 et 5. Sic Livius vi, 34, 4. Frontinus iv, 2, 8. Justinus xiv, 2, 11. et 'Corpus patrimonii,' l. 9. §. 5. de jur. et fact. ignor. et 'Corpus juris Romani,' Liv. iii, 34, 5)

Corripere arma (h. e. capere) iv, 12, 32 (vide Arma). imperium iv, 2, 3 proxima quæque i, 9, 8 Corripi morte iii, 17, 2

Corsica occupatur a Romanis ii, 2, 15

Corvinus, an Corvus, Valeriorum cognomen i, 13, 20

Corrumperè maria (infesta et intuta facere) iii, 8, 2

Cos Romanæ virtutis Alpinæ gentes ii, 3, 3 (Sic Ephori Spartani inimicam urbem vocaverunt ἀκόνα τῶν νέων, Plut. apophth. Lacon. anonym. cap. 4)

Cossus (A. Cornelius) magister equitum i, 11, 3

Cossus (Cn. Cornelius Lentulus) Gætulicus iv, 12, 40

Cotiso (Dacus) iv, 12, 18

Cotta (L. Aurunculeius) legatus Cæsaris iii, 10, 8

Cotys (Thrax) iv, 2, 5

Crassiana clades Pacori cæde pensata iv, 9, 7 Crassiana clade capta signa remittuntur iv, 12, 63 capti milites Parthis militant iv, 10, 4

Crassus (M. Licinius) triumvir iv, 2, 10 vincitur a Partbis iii, 11, 2 interficitur iii, 11, 9. iv, 2, 13

M. Crassus Mysos vincit iv, 12, 14

Crassi pater et filius trucidantur iii, 21, 14

Cremati mortui i, 18, 15

Cremera (fl.) i, 12, 2 Cremeræ clades cum Alliana comparata i, 13, 7. iii, 18, 11

Crescere : bellum iv, 2, 66 causa belli ii, 7, 4 naves in senos ordines creverant (h. e. extractæ erant) iv, 11, 6 hyeme creverant Alpes (altiores factæ erant densa nive et glacie) iii, 10, 22

Creta iii, 6, 3

Creticus, cognomen Metelli iii, 7, 6. iii, 8, 1 Creticum bellum iii, 7

Crines matronarum in tormentorum vincula collati ii, 15, 10 Crinibus suis pendent Cimbræ iii, 3, 17

Critolaus (Achæus) ii, 16, 2

Crixus (gladiator) iii, 20, 3

Crudelitas Thracum iii, 4, 2 Crudelitas superbia tolerabilior i, 7, 4. iv, 12, 31

Cruentus (pro sanguine suo infecto) i, 7, 3 Cruenta pugna (quæ multo sanguine constat) iii, 10, 4 Cruentus (pro crudeli) i, 7, 6 Cruenta cædibus flumina : vide Flumen

Crux servile supplicium iii, 19, 8

Cultores catenati iii, 19, 3

Cultus (pro habitu) i, 13, 10 (pro reverentia quadam, et veneratione) iv, 11, 3 sicut, Cultus Deorum i, 2, 2

Cum fide (h. e. summa fide, fideliter) ii, 18, 16 (Ita Livius xxvi, 20, 1. 'so-

ciosque cum fide tutati,' et xxxi, 4, 4.
'cum summa fide et gratia.' Sic Sallustium 'cum cura' dixisse, observat Seneca, benef. iv, 1. quod tamen et apud alios auctores, ut Liv. xxxix, 2, 3. 'cum intentiore cura'. 'cum' omissum ubi videbatur requiri: Aderat ingentibus copiis i, 10, 1

Cum maxime: vide Maxime

Cumæ (urbs) i, 16, 6

Cunctanter iii, 5, 6

Cunctator, Fabii cognomen ii, 6, 27

Cuniculi i, 12, 9

Cupiditas (pro avaritia) iii, 11, 2

Cupiditate alicujus rei exardere ii, 2, 2
flagrare iii, 5, 3 incendi i, 8, 7 Cupiditate regni fratres interficit Jugurtha iii, 1, 3

Cupido divitiarum Lepidum in factiosa consilia impellit iv, 6, 2 honorum seditiones excitat i, 26, 1 principatus unde orta, et quid effecerit iii, 12, 13

Curatione ipsa vulnera quandoque rescinduntur iii, 23, 4

Cures (urbs) i, 2, 1

Curgonii (pop.) iv, 12, 47

Curiarum apud Rom. origo i, 6, 3 in

Curia suggestus Cæsaris iv, 2, 91 in Curia occisus Cæsar iv, 2, 95. iv, 7, 2

Curiticum littus iv, 2, 31

Curinius iv, 12, 41

Curio (C. Scribonius) iii, 4, 6

Curio (C. Scribonius) dux Cæsarianus iv, 2, 34

Curius Dentatus Manius Sabinos vincit i, 15, 2 et Pyrrum i, 18, 9 ejus medicum proditorem remittit i, 18, 21 fictilia sua præfert auro i, 18, 22

Curii iv, 1, 3

Currus triumphalis i, 5, 6 Currus (pro triumpho) iv, 2, 89. iv, 12, 53 (Ex hac notione Plinium v, 5. optime restituit Salmasius ille ad Solinum, pag. 383). inter duos Currus discerpti i, 3, 8 (Ita punita Brunichildis regina Galliæ. Adonis Chronicum, sub anno Christi 583)

Curulis (subaudi, sella) i, 5, 6. iv, 2, 95 Curules sellæ i, 13, 10

Custodia (pro custodibus) iv, 11, 10

Custodiam elabatur Clælia i, 10, 7 Custodiæ (pro stationibus, Gall. Sentinelle) i, 13, 16 (præsiidiis, castellis) iv, 12, 26 Custodiunt imas valles Alpium Illyrii iv, 12, 6

Custos imperii flamma Vestalis i, 2, 3 (putabant enim hanc esse inter fata imperii). libertatis pop. Romanus i, 26, 6 Custodem suum excæcat Crassus ii, 20, 5

Cyclades insulæ iii, 5, 8

Cydonea (urbs) iii, 7, 4

Cynocephalæ, tumuli ii, 7, 11

Cypriæ opes ærarium latius replent quam ullus triumphus iii, 9, 5

Cypros Romanorum facta iii, 9

Cyrenæ (urbs) iii, 6, 3

Cyzicum (urbs) iii, 5, 15

D.

Dacia iii, 4, 6

Daci iv, 12, 3 vincuntur iv, 12, 19

Dalmatæ iv, 12, 3 vincuntur iv, 12, 12

Dalmatia iii, 4, 1

Damascus (urbs) iii, 5, 29

Damnatus fastis dies (h. e. relatus inter atros et nefastos) i, 13, 7

Danubius (fl.) iii, 4, 5. iv, 12, 18 imperii terminus iv, 12, 61

Dare animos iv, 12, 4 audaciam iii, 6, 2 catenas iii, 5, 30 exitum iv, 2, 32 (nisi forte 'exemplum' legendum). exitum ad victoriam i, 18, 11 favorem iv, 2, 74 finem i, 16, 12 fugam (pro facere) i, 18, 8 funera iii, 21, 17 gradum retro iv, 2, 81 (Sic Statius Thebaid. viii, 688. 'retroque datum Thebana regebant Arma duces'). justa Manibus iv, 2, 60 pacem ii, 7, 12. ii, 8, 18 pœnas i, 21, 3. iii, 7, 3. iii, 22, 8. iv, 2, 77 salutem (pro salutare) iv, 10, 4 spem iii, 5, 4 statum iii, 5, 12 stragem i, 18, 8 terrorem iv, 2, 49 tributa ii, 6, 2 Dare fato partium (b. e. facere propter fatum partium) iv, 2, 57 Dare (pro conjicere): Sic, Dare in profluentes iv, 12, 9 in vincula iii, 10, 18 (quomodo 'dare in opus publicum,' l. 4. §. 1. de incend. ruina, naufr. et alibi). Dare in altum (pro, dare vela in altum) iv, 11, 8

Darius ii, 8, 2

De cineribus (pro, ex cin.) ii, 15, 15 de gladiatore munerator (h. e. ex glad. cum prius gladiator fuisset) iii, 20, 9. Sic, De servitute Romani ii, 6, 30 (Varro, 'de sylvestribus sativa redigens Deus'). de Italia Africam faciunt hostes ii, 6, 32 de flumine bibere iii, 3, 9 de manu scutum rapere iv, 12, 7 de sanguine renasci i, 18, 19 de Gallia triumphus iv, 2, 88 de finibus (h. e. pro fin. propter fines) i, 11, 5 de integro (sicut de novo, aut contracte denuo) iii, 5, 14

Debitora a Manlio liberati i, 26, 8

Deceates (pop.) ii, 3, 5

Decemviratus i, 24, 1

Decennis obsidio Veiorum i, 12, 8
Decimæ prædæ Apollini missæ i, 12,

10

Decimus prænomen ii, 17, 12

Decius Mus cos. se Diis Manibus devovet i, 14, 3 Item ejus filius i, 17, 7

Decoquere (neutraliter), Procem. 8 (Ad hunc modum Livius xl, 37, 4. 'suspicio insinuaverat animis.' Plinius xxxvi, 15. 'ad infinitum auxere numerum.' Symmachus, epist. vii, 75. 'munus inchoat.' Ambrosius, lib. 2. contra Symmachum: 'mundi primæva mutarunt')

Decretum fatorum ii, 6, 37

Decus (pro re per se decora): Sic, decus gentis ii, 15, 12 libertatis, pudicitiae i, 9, 1 (pro ornamento rei, cui accessit): Sic, Decus Græciæ Athenæ iii, 5, 8 Hispaniæ Numantia ii, 18, 1 victoriæ Gallicanæ Vercingentorix iii, 10, 20 Decora quibus imperii dignitas eminet i, 5, 6 Decora et ornamenta sæculi sui Marius et Sylla iii, 21, 2 Decus (pro gloria) iii, 5, 21

Decurrere (de Dacis Dānubium trans-euntibus) iv, 12, 18 (videtur expressum ex illo Virgilii, Georg. ii, 497. 'Aut conjurato descendens Dacus ab Istro.' Ad quem locum male Servius 'conjuratorem Barbarorum' comminiscitur: cum accipiendum esset de quadam quasi collusione Danubii cum Dacis. Sicut apud Claudianum 'conjurati venti' dicuntur. Statius, Theb. i, 20. 'Et conjurato dejectos vertice Dacos.' Quod tamen aliter longe exponit Gevartius, ibid.)

Deditio Campanorum i, 16, 2 Mancini ii, 18, 7. iii, 14, 2 Posthumii et Veturii i, 16, 12 Deditiones ejusmodi non acceptæ i, 16, 12 Deditionis extrema ii, 17, 17 Deditio (pro tabula aut nuntio deditionis): Sic, Deditionem suam ad Pompeium mittunt Cretes iii, 7, 5

Dediti interfecti iii, 21, 24

Deducere montibus iv, 12, 52

Deesse (pro non adesse, non juvare) iii, 11, 6. iv, 9, 2 (pro abesse, non esse) hoc deerat unum malis iii, 21, 1 Ne quid mali deesset: vide Ne. sævitum, donec deessent qui occiderentur iii, 21, 5

Defectio Solis i, 1, 17

Deficit bellum (pro desinit, finit) iv, 2, 6 Deficiunt quidam ii, 2, 17 (h. e. linquantur animo, seu, ut Varro, lib. 4. de vita P. R. loquitur, metu debilitantur)

Defixus admiratione ii, 6, 59 (Quod in vehementi admiratione stupor quidam oriatur, quo in nnum quem locum defiguntur oculi. Sic 'Defixus ob metum,' Tacitus i, 68, 3. 'Extremo metu corpora defixere in his vestigiis,' Idem Agr. iv, 4)

Deformata majestas (polluta, inquinata) ii, 2, 25

Degredi ab arce iii, 16, 6 (Nam particula 'de' in compositionibus fere denotat motum ad inferiorem locum)

Dehinc, Procem. 7. ii, 8, 17 (sicut Deinde)

Deiotarus (Gallogræcus) iv, 2, 5

Delibare (leviter degustare) ii, 6, 40

Delos (insula) iii, 5, 8

Delectus Gallici, Germanici (pro ipsis militibus, ex iis delectibus) iv, 2, 5 Delectum agere (h. e. deligere milites antiquo more) iii, 10, 22 Delectus puerorum, virginum ii, 8, 9

Deliciæ æstivæ (h. e. locus ubi per æstatem delectamur) i, 11, 7 Deliciæ Tarentinæ i, 18, 27

Delminium (urbs) iv, 12, 11

Denique (elegantè usurpatum) i, 16, 3 (Sic apud Cæs. de bell. Gall. ii, 33. et Hirtium de bell. Alex. cap. 35)

Deploratus (pro desperato): Sic, deplorato exitu ii, 18, 15 deploratis rebus ii, 15, 16

Deprehendere aliquem (pro capere, prehendere) iii, 19, 12 Deprehendere experimento ii, 4, 1 (Sic Quintilianus, Instit. Orat. i, 12. 'Mirum sit forsitan, sed experimentis deprehendas'). Deprehendere (pro incauto et nec opinanti imminere, et eum opprimere; Gallice sorprendre) ii, 12, 7. ii, 17, 12 (Hoc sensu Livius xxxviii, 21, 8. Tacitus iii, 53, 2. et Agr. xxxiv, 4. Plinius, epist. iii, 12. Seneca rhetor, lib. 3. controuv. a princ. Seneca, epist. 43. Curtius v, 3, 22)

Deprehensus ii, 12, 7 (quomodo putem legendum etiam iii, 6, 12. 'Putares non ab illis Catonem, sed illos a Catone deprehensos,' Plinius epist. lib. 3. ad C. Attil. Severum)

Desævire (pro sævire, sævitiam suam exercere) ii, 6, 12

Descendere gladiis in jugulos iii, 10, 13 (Liv. lib. 2. de Tarquinio cæso: 'Ferrum non alte descendisse in corpus')

Desciscere in regem (h. e. regem fieri ex imperatore Romano) iv, 3, 4 in monstrum iv, 11, 3 (usurpatur autem ita

- verbum hoc, cum aliquis in pejus mutatur, ut degenerare)
 Descitum est iii, 5, 6
 Describere annum in menses (pro definire, partiri) i, 2, 2
 Desertor Pompeii (pro desertore ex exercitu Pompeii) iv, 2, 52
 Desinens Pyrenæus (h. e. extremus finis Pyrenæi) iv, 12, 46
 Desperare armis i, 18, 14 victoriam iv, 2, 86 (Sic 'desper. oppido,' Cic. in Pison. cap. 34). cum Desperatis non pugnandum ii, 18, 13
 Destinata mors (h. e. præconcepta et proposita) ii, 18, 12
 Destituit regem suum pop. Romanus i, 9, 1 (h. e. ei parere non vult amplius)
 Desub Alpius ii, 3, 2 (h. e. ex eo loco, qui est sub Alpius, sicut Dehinc)
 Desuper iii, 2, 6. iii, 3, 16 (Sic Tacitus ii, 16, 4. Vide Taubman. ad Virgil. Æn. vii, 289. et omnino Salmasium ad Capitolini Macrinum cap. 11)
 Detergere remos ii, 2, 8 (Ita Livius xxviii, 30, 10. xxxvi, 44, 6. xxxvii, 24, 1. xxxvii, 30, 9. et 'detergere pinnas,' xxxviii, 5, 3. Sic Curtius ix, 9, 16. 'abs-tergerique invicem remi.' Apud Diodorum xi, 18. in fine est, τοὺς ἁρσόνους παρασύρειν: ubi interpretes bene; 'remorum alas detergere.' Cæsar de Bel. Civ. i, 58. 'remos (transcurrentes) detergere.' Adde Fist. de Bel. Alexand. cap. 15)
 Detonare: detonat tempestas Syllana intra Italiam iv, 2, 2 turbo civilis insanæ iii, 21, 18 turbo primi impetus ii, 6, 10 Detonare in subjectos hostes i, 17, 5
 Detrahare arma ii, 6, 23 præsidia ii, 2, 12 torquem i, 13, 20 aliquem in carcerem i, 24, 3
 Detrectare (pro recusare) i, 22, 2 (Sic legendum putem apud Livium iii, 49, 2. 'detrectare aliquem,' pro vituperare; ita aliquoties Tacitus. Sallustius, Jug. liii, 8. 'Adversæ res etiam bonos detrec- tant,' h. e. adversa etiam fortium existi- mationem imminuunt)
 Detruncare populum (apposite posuit hoc auctor de Dalmatis, quibus Delmi- nium, eorum caput, ereptum erat) iv, 12, 11 (Sic apud Paul. Diac. lib. 16. 'detruncatus Orestes.' Hieronymus, in Prophetam Abacuc, cap. 3. 'cum Ty- rannus detruncatur, imagines quoque ejus deponuntur et statuæ')
 Devovere aliquem i, 13, 9 hostilibus diris iii, 11, 3 se Manibus i, 14, 3. i, 17, 7 (Idem multis post sæculis fecit Claudius Imp. apud Victorem, de Cæsaribus, cap. 34. Vide Dresserum in Millen. iv, pag. 450)
 Deus, Dea: vide Dii
 a Dextris iii, 2, 2
 Diadema iv, 11, 3
 Diæus (Achæus) ii, 16, 5
 Dictator ab aratro i, 11, 12 perpetuus, Cæsar iv, 2, 91 Augustus iv, 12, 66
 Dictu difficile ii, 6, 52 horribile i, 16, 12. ii, 6, 12. iv, 12, 1 incredibile ii, 1, 2 parva res ii, 6, 47 turpe iv, 2, 20 turpis contumelia i, 18, 5
 Didius (M.) Thraces vincit iii, 4, 5
 Didius Cæsaris legatus iv, 2, 75
 Dies Alliensis pugna fastis damnatus i, 13, 7 Dies statim sacrificiorum i, 13, 16 frigidus et nivalis ii, 6, 12 nebulosus, ventosus iii, 3, 15 Die (pro diei) ii, 2, 10 Diem pugna ab hoste petere iii, 3, 14 Dies festi, comitiales iii, 10, 21 Dies (pro clade, aut pugna decretoria, Gallis Journée) iv, 12, 35 (Ita Cicero, pro Sextio, cap. 36. 'Cinnano atque Octa- viano die.' Non abit illud Taciti, Agr. xxxiv, 5. 'imponite quinquaginta annis magnum diem'). Non fuit major sub im- perio Romano dies, &c. ii, 6, 58 (Sic, 'dies ille Sullanus,' Cic. ad Attic. x, 6. Vetus Poëta, in catalectis Scaligeri, pag. 233. 'Quis fuit ille dies, Quo Marius vidit supra Carthago jacentem? Quo loco legerim juxta.' Vide Vellei. ii, 19, 6. unde versum hunc expressum putes)
 Differre: vide Dilatus
 Differtus (pro referto, repleto) iv, 11, 11 (Vide Cælium Rhodiginum, Var. lect. ix, 10)
 Difficilis aditu gens (quæ difficulter adiri potest) iv, 12, 19
 Dignitas (pro existimatione, reputa- tione. Cicero, de invent. ii, 55. ita defi- nit: 'Dignitas est alicujus honesta, et cultu, et honore, et verecundia, digna auctoritas'): Sic, Dignitatis suæ super- stitem vivere, miserum est iv, 2, 51 in- tegra Dignitate paranda victoria i, 12, 6 (pro honoribus): Ita, Dignitate paranda præsidia iv, 2, 9 Dignitatis discrimina in tabulis i, 6, 3 Dignitati reorum par- cendum iv, 1, 10 (pro insignibus hono- rum) i, 13, 10. Sic, Dignitas equestris (pro anulis) ii, 6, 18 et in dignitate sua mori volunt Romani senes i, 13, 10 (pro reverentia, majestate): Sic, Dignitas im- perii i, 5, 6 pop. Romani i, 8, 5 Dig-

nitas (pro decore): Sic, Dignitas matrimoniorum i, 25, 1 natalium i, 26, 5 triumphii iii, 19, 8

Digerere in classes (pro distinguere, dividere, describere) i, 6, 3

Dii Manes i, 14, 3. i, 17, 7 Dii urbium iii, 18, 14 Dii a Carthagine aversi ii, 6, 20 Annibali resistunt ii, 6, 44 Deorum cultus ex instituto Numæ i, 2, 2 Deorum instinctu Romani contra Reges consurgunt i, 9, 1 Deum miseratio Antonii legiones servat iv, 10, 4 Diis commilitonibus quasi stipendium redditum i, 11, 4 Diis hominibusque adversa cupiditas Crassi iii, 11, 2 Diis hominibusque infestus Marius iii, 21, 12 Deis ceteris cedentibus, Juventas et Terminus restant i, 7, 8 de Diis queri ii, 6, 14 Dea Egeria i, 2, 4 Syria iii, 19, 4 Deo quodam assidue incitante ii, 3, 2

Dilatio donata iv, 2, 93

Dilatus hostis (h. e. repressus, submotus) iii, 21, 6. iv, 12, 19 Dilata potius quam oppressa vindicta Cæsaris iv, 7, 4 (Ita Justinus)

Diligentia minimæ domus maxima civitas continetur i, 6, 3

quodam quasi Diluvio correptum imperium iv, 2, 3

Dimicare (pro, bellum gerere) i, 10, 8. ii, 7, 2. ii, 17, 5 (pro, prælium facere) i, 11, 2

Dimittere (pro emitte, de porta dictum) i, 12, 3 Dimittere arma (pro relinquare) i, 10, 4 Dimittere vela (huc illuc mittere) i, 18, 3 Dimittere Urbe (paulo mitius, quam pellere, exigere) i, 9, 3 (Sic fere 'uxorem repudio dimittere,' Justinus xi, 11, 5. Quomodo sæpe Suetonius)

Diocmitæ iii, 19, 7

Diræ (pro execrationibus, imprecationibus) ii, 6, 8. iii, 11, 3 (Eumenes, apud Justinum xiv, 4, 13., 'has vobis diras atque inferias dico')

Dirigere aciem (pro instruere) ii, 6, 58. iii, 16, 5 (pro disponere) iv, 12, 26 (Sic fere Arnobius, lib. 1. statim post princ. 'per diversas artium disciplinarumque rationes ingenia dirigunt')

Direptio Veiorum i, 12, 10 regionum bonorum i, 9, 1

Diruere ipsas ruinas urbium (est sæpius diruere, donec vix vestigium restet) i, 16, 8

Discere (pro intelligere) ii, 10, 3

Discerptus a senatu Romulus i, 1, 17

Discingere (cinctu solvere, baltea adimere) ii, 4, 3 (hinc intelligas quid sit

accinctus, discinctus: inprimis illud Taciti, H. ii, 88, 3. 'Incuriosos milites vernacula urbanitate quidam spoliavere, abscissis furtim balteis, an accincti forent, rogitantes')

Disciplina militaris i, 3, 2 continetur metu hostis iii, 12, 2 ferociam temperat ii, 12, 3 ejus necessitas i, 14, 2 in Disciplinam quomodo redacti milites a Scipione ii, 18, 11 Disciplina Romana assueti Thraces iv, 12, 17

Discolor vestis Samnitum i, 16, 7

Discolores vittæ Fidenatum i, 12, 7 Discoloria arma Bituiti iii, 2, 5

Discordiæ Romanæ pœnas dat Hispania iii, 22, 8 Discordiæ magis Romanæ fiducia, quam virtutis suæ, bellum movet Pharnaces iv, 2, 62 Discordias civiles læti accipiunt hostes iv, 9, 3

Discrimina patrimoniorum, dignitatis, ætatis in tabulis i, 6, 3

Discussum nefas (h. e. oppressum et impeditum) iii, 18, 9 Discussi hostes iii, 18, 13 (Ita fere 'audacia periculum discutere,' 'rem discutere,' est apud Livium ii, 52, 6. xxxix, 10, 8. et xlii, 12, 4. 'discutere consilia' Justinus. 'bellum sepultum atque discussum' Vellei. ii, 75, 1)

Dispellere (pro pellere, expellere, dissipare) iii, 5, 11

Disponere insidias iii, 10, 8

Dissipare præsidia (pro dispellere) iv, 9, 4

Distincta radiis corona iv, 2, 91

Distrahere hostem i, 3, 4 pop. Romanus per diversa terrarum distrahitur iii, 6, 1 Fufetius inter duos currus distrahitur (h. e. discerpitur, dilaceratur) i, 3, 8

Distributus curiis atque collegiis (pro in curias, per curias) i, 6, 3

Distringere (pro stringere) ii, 2, 17 (Sic Tacitus xii, 51, 4. 'distringit acinacem.' Cæsar, de bell. Gall. i, 25. 'districtis gladiis.' Ita, districte pro stricte, in l. 16. de recept. arb.) Distringere (pro distrahere, destinere) ii, 13, 1: Sic, Urbem incendiis distringere iv, 1, 2 (Plinius, paneg. cap. penult. 'Non te dstringimus votis,' h. e. pluribus et diversis votis animum tuum distrahimus). Hinc, Districti iii, 5, 5 Districtum circa mala sua imperium iv, 12, 1 (Sic Districtio in l. 16. §. arbiter. de recept. arb. in quo et illa verba, 'cum potest proferre,' ex incuria librariorum, aut marginali nota, putem irrepsisse, nihil enim clarius hac sententia: 'quod si potest, quare non

cogat eum, quod sine ulla districtione ejus interdum futurum est? ubi et illud interdum pro interim acceperim)

Diu non latent scelera iii, 1, 6 Diu et ancipiti semper acie cum Sertorio dimicatum iii, 22, 6 Diu triste prælum iv, 2, 78

Diversitas rerum aciem intentionis abrupit, Procem. 3 Diversitates pro gentium locorumque natura iii, 10, 6

Diversus a patre Pompeius iv, 8, 2 Diversa fuga et morte consumti iv, 2, 60 Diversa gentium terrarumque (h. e. diversæ gentes, terræque) iii, 5, 27. ii, 6, 41. iii, 6, 1. iii, 19, 2 (Sic, 'profunda camporum, prærupta collium, ardua montium,' Justinus xli, 1, 11. 'opportuna locorum,' Tacitus iv, 24, 2. 'opaca locorum,' Virg. *Æn.* ii, 725. 'opaca viarum,' idem, *Æn.* vi, 633. 'avia itinerum,' Velleius ii, 75, 4. 'edita montium,' Curtius vi, 6, 25). Diversa (pro contrariis) ii, 2, 24 (Sic, 'diversum iter,' apud Senecam, epist. 83. post princ.) Diversissima pars (quam longissime ab altera semota) ii, 6, 51

Dividere cælum, cœnum iii, 17, 6 Dividendis agris creati triumviri iii, 14, 5 (Ita 'constituendæ reip.,' 'rei gerendæ,' quibus apud auctorum libros sæpius aditam invenias vocem 'causa,' dubium an ab ipsis)

Divinus apparatus (pro maxime admirabili) iii, 6, 7 (quo nomine honestarunt omnia, quæ communem humanitatis infirmitatem videbantur excedere: ut et voce Cælestis)

Divisio agrorum, belli causa iv, 5, 1

Divisa toto orbe Britannia iii, 10, 2

Divitiæ ambitionem pariunt iii, 12, 11 Affigunt populi mores iii, 12, 7 Veteres iii, 9, 2. (Tacito xiv, 31, 1. est 'longa opulentia'). Divitiarum causa bella gerunt Romani iii, 9, 3 Cupido turbat remp. iv, 6, 2

Docere servire ii, 17, 8 (Sic Claudianus de Bel. Get. vers. 140. 'Pœnum Marcellus vinci docuit')

Docti (pro monitis, jussis) iv, 10, 8 (Sic docta consilia, docta dicta, docti doli, frequenter apud Comicos)

Documentum (pro exemplo) ii, 2, 11 Documenta cladis (pro argumentis, signis) ii, 6, 18

Dolabella (Cn. Cornelius) Gallos Senones vincit i, 13, 21

Dolabella (P. Cornelius) Treviros vincit iii, 10, 7 vincitur a Pompeianis iv, 2, 31

Dolabella (P. Cornel.) cos. iv, 3, 7

Dolabris argentum Antonii conciditur iv, 10, 10

Dolia connexa virgultis ad trajiciendum fretum iii, 20, 13

Dolus additus virtuti i, 3, 4. iii, 3, 15 Dolo geminatus terror i, 10, 5 partum regnum i, 6, 2 Doli subterranei (pro cuniculis) i, 12, 9

Domesticus (frequenter pro civili ponitur, quod cives unius civitatis, quasi ejusdem domus incolæ sint): Sic, Domesticus scelere oppressus Drusus iii, 18, 4 Domesticos motus ab externis bellis separat Florus iii, 12, 13 (aliquando pro familiari): Sic, Domestica fraude oppressus Sertorius iii, 22, 9 Domestici percussores ii, 17, 17 (aliquando pro vicino): Sic, Domestici quasi hostes ii, 3, 3

Dominans in Italia Annibal ii, 7, 4 Dominandi cupido unde iii, 12, 13

Dominatio (pro imperio): Sic, Dominatio Romana, id est, humani generis iv, 3, 8 (pro tyrannide): Sic, Dominatio Syllana iii, 23, 6 (Ita Sallust. Cat. vi, 10. 'regium imperium in superbiam dominationemque convertit.' Sic, 'Domini' pro tyrannis apud Justin. v, 12, 2. et xxii, 3, 3). Dominatio importuna populorum cupiditate libertatis incendit i, 8, 7 Dominationis regiæ suspecti morte multantur i, 26, 7 Dominatio (pro dominis) i, 10, 1. i, 24, 3 (Ita 'Dimicatio' pro dimicantibus, est apud Plinium viii, 11. 'Amicitia et Familiaritates,' pro amicis et familiaribus, apud Suetonium, Tib. cap. 51. 'Matrimonia,' pro uxoribus, habet Justinus et Tacitus ii, 13, 5. 'Consilium' pro consiliariis, Cicero in Verrem ii, 30. Sueton. Tib. cap. 18. Frontinus i, 8, 8. Sic et 'Consentium Deorum' accipio pro consilio Consentium istorum. vetus inscriptio apud Gruterum, pag. 3. num. 1. CONSENTIO. DEORUM)

Domini gentium Romani iv, 12, 14

Domitius Ænobarbus (Cn.) Allobroges vincit iiii, 2, 6

Domitius legatus Metelli, an Pompeii iii, 22, 6

Domitius (L. Ænobarbus) a Cæsare Corfinio pellitur iv, 2, 19

Domitius centurio iv, 12, 16

Domnes (Armenius) iv, 12, 44

Domus et tecta in usum classis rescissa ii, 15, 10 Domus minimæ diligentia maxima civitas continetur i, 6, 3 Domus (pro familia) iii, 8, 1. iv, 8, 1

Donare sacris, famæ iii, 5, 10 (Sic

Justin. xxxviii, 6, 6. xxxviii, 9, 9. Suet. Aug. v, 2. Liv. Epit. 122)

Donare regna consuetus pop. Romanus iii, 9, 3 Donata dilatio (pro data) iv, 2, 93

Dos i, 1, 14

Dravus (fl.) iv, 12, 8

Drepanæ (urbs) ii, 2, 12

Drusiana seditio iii, 17

Drusus (M. Livius) Thraces vincit iii, 4, 5

Drusus (M. Livius) Trib. pl. iii, 17, 1 dominandi cupidus iii, 18, 3

Drusus Angusti privignus (vide Claudius Drusus)

non Dubitat fama de origine Romuli i, 1, 2 (alii dicerent, Constans fama est). non dubitant cuncti, caput inventum imperii sedem promittere i, 7, 9 non Dubitat verberare filium Tarquinius (h. e. non veretur) i, 7, 6

Dubii tumuli (pro periculosis, non exploratis) ii, 12, 5

Dubium clypeos an armillas i, 1, 12 (Cum duo contraria, quorum uno proposito, alterum non potest ignorari, eloqui volumus: hac phrasi ita utimur, ut alterutrum tantum exprimamus). Sic: occisus Remus, Dubium an jussu fratris i, 1, 8 oblata Cæsari regni insignia, Dubium an ipso volente iv, 2, 91 (Sic apud Tacitum i, 5, 5. 'extincto, Dubium an quæsita morte,' et v, 1, 3. 'Cæsar Liviam aufert marito, incertum an invitam.' Sic, 'matre humili, incertum an ingenua,' Sueton. Oth. i, 2. 'incertum sponte, an evocatus,' Suet. Vesp. i, 2. 'incertum an offensus,' Tacit. vi, 50, 7. 'incertum an metu,' Tacit. H. i, 75, 3. 'conscios non edidit, incertum an occultans,' Tac. xi, 22, 1. et xv, 64, 2. 'incertum an ignaræ,' ut ita clare satis appareat, non aliter scripsisse auctorem nostrum ii, 14, 3 quam: 'Dubium an servus.' Idem obvenisse Suetonio vereor, Aug. xxviii, 2. scripserat forte: 'in retinenda rep. perseveraverit, Dubium an voluntate;' qui minus percipiebant sensum, de suo largiebantur: 'Dubium eventu meliore, an voluntate.' Sic in epist. Alex. ab Aristot. cujus interpres Cornelius Nepos creditur: 'Scorpiones ad castra innumeri confluerent, tumultu acciti nostro, an siti, incertum erat.' Scribe 'incertum,' deleto 'erat.' Certe plus opinor in bonos auctores peccatum esse a sciolis istis addendo et intercalando, quam expungendo. Cujus rei multa hinc inde notavi exempla. Sic

Delph. et Var. Clas.

Indl. Flor.

d

apud Agellium x, 15. verba Varronis referuntur: 'quod Jovi immolata hostia albato fieri oporteat.' vix dubito fuisse: 'quod Jovi hostia albata fieri oporteat.' Sic ex Livii contextu iii, 48, 9. particula 'eo' xliii, 7, 7. vocula 'se' xliii, 11, 10. forte ista quoque: 'patres acceperunt.' certe duæ voces 'qui' et 'referebant' eliminandæ sunt. Sic in §. 3. Inst. de adopt. insititia vox est 'pater,' et in §. 6. 'eo' alienum)

Ducatum sceleri præbere (h. e. ducem esse sceleri) iii, 21, 2

Ducere sanguinem (sicut trahere originem) iii, 18, 1 Duci jubere iii, 21, 28 (nempe ad supplicium, solennis formula. Seneca, epist. 4. 'At si forte in manus hostium incideris, victor te duci jubebit.' Vide Eundem, de ira i, 16, 20, 22 et 24. item ii, 33, 3. et alibi)

Duillius (C.) cos. ii, 2, 7 et 10

Duntaxat (pro saltem) iv, 12, 61

Duodeviginti ii, 6, 1

Durius (fl.) ii, 18, 2

Ducis artes iv, 10, 2 Ducis inopia intercidunt consilia iv, 7, 2 Duci sæpe cum suo milite, quam hoste, acrius præliandum ii, 18, 9 sub bono Duce magis apparet boni militis vigor iii, 22, 3 Ducum bonorum effectus ii, 17, 13 Ducum maximi, Scipio et Annibal i, 6, 58 Duces (pro auctoribus, conditoribus) i, 9, 1 Duces factionis iii, 16, 6 (pro principibus, primariis). Dux legationis ii, 6, 7 (quod aliis est caput, aut princeps. Vide Liv. xxxiv, 56, 6. xlii, 6, 4. Sall. Jug. cap. 16). Dux in fœminino genere: Dux fugæ regina iv, 11, 8 (Sic apud Cicer. de nat. Deorum ii, 41. 'dux nocturna.' apud Livium 'Clælia dux agminis virginum,' lib. ii. Apud Ovid. in epist. Paridis, versu 114. 'sponsor Dea.' apud Justinum, 'auctor urbs,' et 'capra.' Sic lege apud Senecam, Medea, versu 979. 'Ut ipsam sceleris auctorem horridi Capiamus')

Dyrrachium (urbs) iv, 2, 40

E.

Ebur curule i, 5, 6

Eburones (pop.) iii, 10, 7

Ecce jam iv, 2, 10 (Videtur æquivalere Gallico 'Voire.' Sic apud Auctorem dialogi de oratoribus iv, 3. 'circa Medeam, ecce nunc circa Thyestem.' Sic apud Plautum est 'eccere,' Menæchm. ii, 3, 50. et Trinummo ii, 2, 115)

Edicta crudelissima, Mithridatis iii, 5, 7 Syllæ iii, 21, 25

Efferre se (pro surgere, se erigere): Efferre se aliûs et incivilius i, 26, 8 (Tacito i, 12, 6, 'est plusquam civilia agitare')

Efferus (admodum ferus) iv, 12, 12 Effera gens iv, 12, 48

Efficax ad concordiam i, 23, 2 ad victoriam iv, 2, 50 Efficax apud pares stoliditas iv, 12, 16 Efficacior fortuna, quam virtus iv, 7, 11

Effectus est agger (pro confectus est, extractus est) iv, 2, 85

Efflagitare mortem ab aliquo iv, 10, 10

Efflare: quod moriens efflavit iv, 7, 11 (Videtur singulariter usus hoc verbo auctor, quasi voluisset dicere, simul cum anima vocem hanc exspirasse Brutum. Ferme ut ille apud Papinium, Theb. v, 578. 'Implorantem animam domuinis assibilat aris')

Egestas ex opulentia iii, 12, 12

Elanguet robur (h. e. languendo evanescit) iii, 3, 13

Elapsa custodiam i, 10, 7 (Sic Tacitus i, 61, 7. 'pugnam et vincula elapsi.' Sueton. Ms. Torrentii, Augusto xiv, 4. 'qui oppidum eruperant')

Elata montibus suis Roma iii, 3, 21

Elegantia Tarquinii i, 5, 1 (De hoc vocabulo disputat Agellius)

ex Elementis variis unum corpus i, 1, 9

Elephantum i, 18, 6 dubium auxilii genus i, 18, 13 auro, purpura, argento ornati ii, 8, 16 gentibus Transalpinis maximus terror iii, 2, 5 subito clangore consternati iv, 2, 67 ab India Augusto oblato iv, 12, 62 Elephantum et militis pugna i, 18, 9 Elephantorum captorum ingens numerus ii, 2, 28

Elidere infantes (pro enecare) iii, 3, 17

Elis (urbs) ii, 16, 3

Eloquentia allevatur Cæsar iv, 2, 10 (Lege Dialogum de Oratoribus)

Emanabat (pro emanasset) iv, 9, 5 (Sic alibi 'erat' pro fuisset, 'redierat' pro rediisset)

Emere exercitum (h. e. pecunia corrumpere) iii, 1, 9 Emere pacem iii, 1, 7

Emergit indicium sceleris iv, 1, 6

Emersus per invios tumulos iii, 10, 22

Emicare (subito exoriri, cum impetu excurrere) i, 18, 4 (pro effulgere, excellere) iv, 2, 40

Eminari ii, 12, 7

Eminentissimus mons (pro altissimo) iv, 12, 49 Eminentes ædes (h. e. excelso loco positæ) i, 9, 4 Eminentia papaverum capita decutit Tarquinius, i, 7, 6 (Simili allegoria Apolloniûs apud Philostratum, lib. 5. ad Vespasianum, 'Eminentiores spicæ non amputato: injusta enim est in hoc Aristotelis ratio')

Enata quasi classis (de inexpectata, et quæ, unde tam subito prodiret, ignorabatur) ii, 15, 14

Enimvero (pro sed) ii, 7, 10

Enna (urbs) iii, 19, 8

Eo insolentia i, 24, 2 necessitatum ii, 18, 12 vesania iii, 16, 3

Ephesii ii, 8, 13

Epirus i, 18, 3 sedes belli civilis iv, 2, 6 et 35 in Epiro castra Augusti iv, 11, 4

Epistolæ notare nomen (subscribere nomen epistolæ) ii, 12, 10

Epulis explentur morituri ii, 18, 12. iv, 2, 69. iv, 12, 50

Eques (pro equitibus) ii, 6, 13 (Vide Singularis pro plurali). Equites frænos exuunt, ut acrius incurrant i, 11, 3 iudicia penes Equites iii, 12, 9. iii, 13, 4. iii, 17, 3

Equëstris dignitas (vide Dignitas). ordo iii, 13, 3 (Equëstris prælii more. Vide Naves equi marini)

Equitare flumen iii, 4, 5 per flumen iii, 4, 5

Equitatus Maurorum iv, 2, 34 Parthicus iv, 9, 5

Equitatus (plurali numero) iii, 11, 8

Equum ablegat Cæsar iv, 2, 82 Equi immolati iv, 12, 15 triumphantium albi i, 5, 6 (Sic intelligo Plautum, Asin. ii, 2, 13. legoque, 'quadrigas albas'; certe ante triumphum mentionem fecit; et perstat in eadem allegoria a re bellica petita: 'Herum in obsidione linquet, &c.' Minus igitur recte Godelevæus Livium v, 28, 1. explicat, quasi vitio datum fuerit Camillo, quod albis equis vectus sit in triumpho; nam mens est Livio, non detrectare triumphum ejus, sed comparare gloriam eam, quam in Faliscis tanta fide et justitia pepererat, cum triumpho, quem alibi fortibus factis. Nihil igitur aliud est, 'quam cum triumphante albi per urbem vexerant equi,' ac si dixisset, 'quam cum triumphavit.' Sic enim circumloquuntur triumphum et alii, Poëtæ inprimis. Ovidius, de arte i, 213. Statius, Thebaid. xii, 542. Vide Servium ad Virg. Æn. iv, 543. Pro Godelevæi

tamen expositione diserite faciunt Auct. de Vir. Illustrib. et Dio, lib. LII, pag. 541. Ut ita videtur in Camillo tanquam nova res invidiam; in ceteris, tanquam illustri jam exemplo introducta, veniam habuisse). Equos ex præda eligunt Cherusci iv, 12, 25 Equos inertes morient Germani iv, 12, 32 Equos quaternos senosque transilire iii, 3, 10

Ergastula iii, 19, 3 e ferro Ergastulorum recocto gladii fabricati iii, 20, 6 Ergastulis effractis exercitum comparat Athenio iii, 19, 9 Eunus iii, 19, 6 Sex. Pompeius iv, 8, 1 Ergastula (pro servis ergastulariis), ibid.

Erigere (pro animare): Sic, Erigere ad jus pristinum libertatis iii, 10, 21 ad spem iii, 18, 3 animos suorum iv, 2, 84 Erigere ad se, ad plebem (sibi, plebi, faventes reddere) iii, 17, 6 Erigere libertatem in domos i, 21, 2 (alibi ii, 16, 2 reddit: 'libertate ab aliquo data adversus ipsum uti.' Eadem forma apud Senec. de benef. v, 15, 6. 'Accepti ab illa, patria, exercitus, in illam convertuntur')

Error victoriam dat iv, 7, 11 Error vertendus in consilium iii, 3, 8

Erubescendi anni iii, 12, 3 Erubescenda causa belli ii, 14, 2 (Sic, 'erubescenda sentina,' Val. Max. ii, 7, 1)

Eruditrix ii, 6, 38

Erumpit furor iii, 18, 9 hostis iii, 2, 2 nefas iii, 1, 6 turbo belli iii, 5, 5

Eruptio hostium (pro erumpeutibus hostibus) iv, 2, 40 Eruptiones audere iii, 10, 25

Eruptus iii, 10, 22 (Sic in Ætna, carmine Cornelii Severi, versu primo legerim; 'eruptique cavis fornacibus ignes,' nam præterquam quod vox ipsa proba est et opportuna, collisio illa decus addit versui, et rem quasi ob oculos ponit. Sic Petronius in carmine de bello civili, versu 282. 'voces erumpere.' Gesta Dei per Francos, pag. 66. vers. 38. 'Tempus quo tellus absconditos latentes erumpit,' et pag. 79, 23, 'Infernus ruptus est, et populus iste eruptus est.' Cæs. de bel. civ. ii, 14. 'portus se foras erumpunt')

Erythræa (urbs) iii, 7, 4

Eryx (urbs) ii, 2, 12

Esquilina porta iii, 21, 6

Esse exitio ii, 2, 34, iv, 2, 49 trabeis (h. e. amictum trabeis) i, 13, 10 manifesto vultu (pro, aperte præ se ferre) iv, 2, 83 miraculo iv, 10, 7 præda i, 1, 10 prædæ i, 1, 10 strictis ensibus i, 16, 12

(h. e. habere strictos enses. Sic, 'esse gradibus grandibus. celeri curriculo fui,' Plautus, Epidico i, 1, 11. et Sticho ii, 2, 13. Quo tamen loco suboritur suspicio 'fui' positum pro 'ivi': sicut hodieque solent Hispani, qui multa veteris Latini sermonis vestigia conservare videntur). Esse tutis muris iv, 2, 23 (Huc pertinent exempla quæ refert Agellius v, 8. in quibus 'esse' licet non exprimitur, hoc tamen sensu intelligitur). Esse cum duobus utrinque dativis: Satius fuisset populo Romano Esse contento iii, 12, 6 Erat (pro fuisset) iv, 2, 19 (Sic Virg. Æn. iv, 603. 'anceps belli fuerat fortuna.' Curtius v, 11, 9. 'egregiam conservati regis gloriam tulerat.' Sic 'penetrarat,' in Ammiano Lindenbrogii pag. 211, 7. et alia similia pag. 153, 32. et pag. 342, 33. Item in Livio xxxiv, 29, 8)

Etruria iv, 2, 19 contra Urbem con surgit iii, 18, 5 vastatur a Lamponio et Telesino iii, 21, 22 ex Etruria admotus Urbi exercitus, Lepidi iii, 23, 5 Catilinæ iv, 1, 11

Etrusci vincuntur a Romanis i, 17. iii, 18, 13 mixti Romanis iii, 18, 1

Evander (Arcas) i, 1, 9

Evanescit exercitus fuga, latrociniiis iii, 3, 18

Evasisse, et vicisse (longe diversa) iv, 10, 10

Eubœa (ins.) ii, 7, 12 occupatur a Mithridate iii, 5, 8 recipitur a Sylla iii, 5, 11 ejus descriptio ii, 8, 9

Euburates (pop.) ii, 3, 5

Eversio Fidenarum (pro excidio) i, 12, 7 Eversionibus urbium currens sæculum ii, 16, 1

Eumenes (Pergamenus) ii, 20, 2

Eunus (Syrus) iii, 19, 4

Euphrates (fl.) i, 11, 8. iii, 5, 22. iii, 11, 3 et 7 imperii terminus iv, 12, 61

Euripus (fretum) ii, 8, 9

Europa iii, 10, 1 facta Romanorum ii, 8, 7

Eurus (ventus) ii, 6, 16

Ex aqua clades iv, 10, 8 Ex fœdere (pro juxta fœdus, juxta fœderis leges) i, 3, 6 Ex meritis iv, 12, 28 Ex more iv, 2, 79. iv, 7, 8. iv, 12, 9 Ex moribus i, 7, 1 Ex malis Africæ nomen habet Scipio ii, 6, 11 Ex perpetuo imperio annum placet (h. e. pro perp.) i, 9, 2 Ex populo cognomen (h. e. quod populus imposuit) ii, 6, 27 Ex vulnere mori iv, 12, 42 Ex summo studio anniti (pro summo stud. ann.) i, 9, 4 (Græcanica est phrasis, ἐκ πολλῆς σπουδῆς, Salmasius.

Sic Justinus *Mss.* vi, 3, 2. 'ex magna cura ordinat suos.' Apuleius in *Apologia*, 'studii literarum ex summis viribus deditus.' et *Metamorph.* lib. 7. 'ex summo studio fugiens immanem ursam.' Iterum: 'negotium istud mihi ex summis viribus conflavit.' Plaut. *Merc.* i, 2, 1. 'Ex summis opibus viribusque'

Examina (scilicet apium) ii, 6, 14. iv, 2, 45 (Nam alias transfertur ad quamlibet multitudinem. Sic apud Arnobium, *princ. operis*; 'examina mœrorum mortalium.' et *lih.* 2. pag. 58. 'maiorum examina.' Livium, 'examina avium.' Adde Justinum xxv, 2, 8. Delectatur hoc genere Hieron. in *epistolis*, ut ii, 8. 'cunctaque Orientis examina' ii, 14. 'examina Monachorum' ii, 16. 'ex. coturnicum' iii, 5. 'examina pauperum ac debilium' iii, 8. 'psalmorum linguis diversis examina concrepabant' iii, 13)

Exarmare (pro mitigare, placare) i, 22, 3 (Petronius: 'Giton mirabili forma exarmaverat nautas')

Excæcare aliquem ii, 20, 5

Excandescere in ultionem ii, 18, 8 sine Exceptione victoria (h. e. sinc conditione) ii, 18, 12

Excidium i, 17, 1

Excipere aliquem pilo ii, 17, 14 (Sic Curt. ix, 8, 21. 'temerarium regem excipi posse.' Vide Suet. *Aug.* xvi, 7. Horat. *lih.* od. 12. Hirt. *de bel. Afr.* cap. 24). communi fœdere in libertatem excepta Saguntis (h. e. libera relicta partium consensu) ii, 6, 4 Excipit Numam Hostilius (h. e. sequitur, succedit ei) i, 3, 1

Excubare: juvenis ad subita belli excubat i, 1, 15 (Apuleius de *habitud. doct. Plat.* 'excubitorum loco militet juvenis pro utilitate cunctorum')

Excutere (pro expellere): Sic, ab obsidione ii, 6, 29 oppidis, regionibus ii, 6, 42 Excutere jugum (pro abjicere, exuere) ii, 14, 2

Exequiæ iii, 20, 9

Exercere jus victoris (h. e. uti jure victi.) iii, 7, 6 (Sic, 'exercere victoriam.' Sallustius *Jug.* xvi, 3. et Livius. 'exercita potestas,' Tacitus iv, 6, 4)

Exercita juvenis i, 3, 2 (Sic, 'exercitum corpus,' Sallust. *Jug.* lxxi, 1. 'exercitus militia,' Tacitus iii, 20, 2)

Exercitus tanti est, quanti Imperator ii, 18, 11 Exercitus magnitudo pernicio-sa iv, 2, 49 Exercitus Crassi miserabili strage deletus iii, 11, 8 Posthumii im-

peratorem lapidat i, 22, 2 Exercitus patricius (h. e. constans ex patriciis) i, 12, 2 Exercitus gladiatorii iii, 12, 10

Exigere (pro agere, adigere) iv, 2, 68 supplicium (pro sumere) iii, 19, 12

Eximere (pro eripere, servare) iii, 21, 8 (Sic titulus ff. 'Ne quis eum, qui in jus vocatus est, vi eximat'). Eximere se ludibrio hostium iii, 21, 15 Eximere sensum gestæ rei (pro impedire, adimere) iv, 7, 13

Exinde certamen i, 14, 6. iv, 2, 13

Existimare (pro æstimare) iii, 2, 6

in Exitium sui concitare aliquem ii, 20, 5 in Exitium sui merces est Resp. iii, 13, 7 Exitio esse (vide Esse)

Exosus arma iv, 11, 1

Expavescere aliquid (pro mctuere) iii, 4, 6 (pro consternari, metu subito corripere) i, 26, 3

Expellere spiritum (pro se interficere) iii, 5, 26

Experimentum i, 13, 3 Experimento deprehendere (vide Deprehendere)

Experiri fortunam iii, 22, 2 imperium ii, 17, 3 (h. e. tentare an possis potiri rerum) omnia iii, 5, 24 augurio i, 5, 3 Experiri (pro præludere, tentare vires) iv, 2, 2 cominus invicem Experti duces iii, 22, 7 Expertis invicem Parthis et Romanis iv, 10, 1

Expiare (verbum sacerdotale ad alia translatum): ut, Expiare cladem i, 12, 3 flagitium ii, 18, 7

Explicare (pro expedire, extricare) i, 17, 5. iv, 2, 33

Exponere hosti exercitum (b. e. præbere opportunum hosti) iii, 11, 7

Exprobrare victoriam hostibus domitis iii, 2, 6 (nempe tropæa erigendo. Sic apud Tacitum xv, 16, 4. 'non eam speciem insignium et armorum prætulit, ut diversitatem exprobraret.' Seneca, *Consol. ad Helviam* xvi, 5. 'Nunquam te fecunditatis tuæ, quasi exprobraret ætatem, puduit')

Expugnati Pœni toto mari ii, 2, 16 (h. e. victi. Sic Justinus iii, 5, 1. 'Messenii per insidias expugnantur,' et iii, 4, 11. 'expugnatis veteribus incolis.' Curtius vi, 6, 25. 'ad expugnandos eos, qui edita montium occupaverant.' Epit. *Liv.* 62. 'Q. Marcius cos. Stœnos gentem Alpinam expugnavit'). Ipsos imperii mores in Scauro Expugnat Jugurtha iii, 1, 5

Extis cæsorum litare et vesci iv, 12, 15

Externum bellum (alias hostile dicit)

iv, 2, 4 mare (vide Mare)

Extorquere (est aliquamdiu retinenti per vim eripere): Sic, Extorquere consortium honorum i, 26, 4 deditionem iv, 2, 32 (h. e. adigere aliquem, ut deditionem faciat). incubantem hostem (pro expellere, extrahere) ii, 6, 57

Extincta parum fideliter incendia, majore flamma reviviscunt iii, 5, 14

Extorris agris et focus iii, 13, 4

Extremi fines iv, i, 1 Extrema Galliae iii, 3, 1 Italiae iii, 20, 12 Extrema (pro noce) iv, 2, 83 (pro ultima necessitate) iv, 12, 50 Extrema deditionis ii, 17, 17. iv, 5, 3

Exuere castris aliquem (h. e. castra ejus occupare) ii, 7, 9. iii, 3, 4. iv, 4, 4 urbibus iii, 1, 12

Exul feralis tabulae iii, 22, 2

Exulatio (pro exilio) i, 22, 3

F.

Fabia gens privatum bellum gerit cum Veientibus i, 12, 1

Fabius cos. vincitur a Gallis i, 13, 7

Fabius legatus ad Carthaginienses ii, 6, 7

Fabius (C.) Pontifex per medios hostes it, reditque i, 13, 16

Fabius Ambustus (M.) i, 26, 2

M. Fabius Buteo Pœnos vincit ii, 2, 30 (Hunc primum ita cognominatum putem ex Plinio x, 8)

Fabius Gurgis (Q.) Volsinorum servos vincit i, 21, 3

Fabius Maximus (Q. Rutilianus) Umbros vincit i, 17, 5

Fabius (Maximus Q. Verrucosus Ovicula) Cunctator ii, 6, 27

Fabius (Maximus Q. Æmilianus) cos. Viriathum vincit ii, 17, 17 Allobroges iii, 2, 6

Fabii Samnitum domitores i, 16, 8

Fabula de membris dissidentibus i, 23, 2

Fabulosæ altitudinis nives ii, 6, 9 Fabulosa monstra freti Siculi ii, 2, 5

Facere artem: vide Ars. (Sic 'facere cibum,' 'quicquid necessitas cibum fecerat,' Seneca de ira iii, 20, 4. Suidas, in Ἀβάρης. πρὶν ἢ βορὰν ποιήσασθαι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος). audaciam ii, 2, 17 bellum (pro concitare, movere) iii, 7, 1 Conjuratorem (pro inire) iii, 10, 7 consulem iii, 16, 4 (Sic, facere regem, Deum, Curtius viii, 5, 18). documenta (pro dare, docere) iv, 10, 1 eruptionem

(pro erumpere) iii, 20, 14 exercitum (pro comparare) iii, 19, 6 (Sic Velleius ii, 109, 4). famem iii, 12, 8 fidem (h. e. efficere ut credatur) i, 1, 18. iii, 16, 6 fiduciam (h. e. addere animum) iii, 5, 16 finem (pro desinere) iii, 18, 14 impetum (pro dare impetum, irruere) iii, 1, 11. iii, 17, 5. iv, 10, 2 latrocinia magis quam bella (pro exercere) ii, 3, 4 lucum Asylum (pro ex luco asylum) i, 1, 9 moram (pro morari) iv, 2, 29 et 57 pacem i, 1, 14. iv, 2, 23 pontem iii, 10, 15 populum i, 1, 9 pretium fœderis regem (h. e. fœdus tradito rege velut emere) iii, 1, 16 provinciam (h. e. regionem aliquam perdomare, ut recipiat jugum) ii, 17, 8. iv, 12, 29 (Livius passim 'conficere'). Romanos de servitute ii, 6, 30 (Sic, Juvenalis vi, 185. de Tusca Gracula facta est: vide etiam De servitute). Facere (pro reficere) i, 3, 1

Facilis (pro eo qui facile potest vinci) iv, 11, 2 Facile cedenti pars regni data ii, 8, 18

Facta pop. Romani, Proœm. 2 Galatica ii, 11, 6

Factio (pro partibus) iii, 21, 8

Factus Creticus Metellus iii, 8, 1

Fœsulæ (urbs) i, 11, 8

Falernus (mons) i, 16, 5 Falernus (adjective positum): Sic, Falerni saltus ii, 6, 28

Falisci i, 12, 5

Fallacia insidiarum i, 16, 7 (Sic Justinus xxix, 1, 5. 'crimen facinoris')

Fama loquitur (b. e. fama fert, fama est) iv, 10, 7 non dubitat (h. e. constans fama est) i, 1, 2 Famæ celeritas arte adjuncta iii, 3, 20 Famam Leonidæ adæquat Calpurnius ii, 2, 14 Fama quam re majora bella ii, 7, 2. ii, 8, 2

Fames ex luxu iii, 12, 8 Fames expugnat invictissima i, 10, 2 deditionem extorquet iv, 2, 32 Fames Atheniensis iii, 5, 10 Calaguritana iii, 22, 9 Numantina ii, 18, 13 Romana i, 10, 2. i, 13, 16 Saguntina ii, 6, 6 turpis (vide Turpis). Fame quasi pestilentia absumti servi iii, 19, 8 Fame premi, urgeri (vide Premere, Urgere)

Familia (pro domo, genere) iii, 15, 4. iii, 16, 1 (pro servis) iii, 12, 10. iii, 19, 9

Fanaticus iii, 19, 10 furor iii, 19, 4

Fas collegii iii, 14, 5 Deum ii, 20, 7

Fasces unde Romanis i, 5, 6 Fasces Cos. fracti i, 22, 2 prætorii relati ad Spartacum iii, 20, 7 Fasces submittere i, 9, 4 Fasces (pro potestate, cujus sunt

insignia): Sic, Fasces abrogati i, 9, 3 retenti i, 24, 2

(Fastigium in domo Cæsaris iv, 2, 91)
Fastis damnati dies (h. e. inter atro relati) i, 13, 7

Fatalis manus (quæ fata vitasque hominum in potestate habet) iii, 21, 16
Fatale (quod exitio alicujus destinatum est): Sic, Fatalis arena Pompeio, et Bruto Cassioque iv, 7, 6 Fatale Capitolium Gracchis iii, 15, 4 nomen Scipionum Africæ ii, 15, 12 (Sic, 'fatalis locus' extat apud Justinum)

Fatigare sævitiam i, 7, 4 crebris incursionibus hostem iv, 12, 47

Fatum (potestas illa, quæ res humanas inevitabili sorte disposuit): Sic dicitur, Fati vis iv, 2, 94 Fatorum decretum ii, 6, 37 industria i, 8, 1 Fatis præcipitantibus iv, 2, 43 Fatum (pro fortuna illa, quæ fati decreto destinata est): Sic, Fatum insularum iii, 9, 1 partium iv, 2, 57 urbis imperaturæ ii, 6, 20 Fata generis humani iv, 2, 43 patrum iii, 17, 3 populorum i, 3, 3 rerum ii, 16, 4 Fatorum præsentia ii, 6, 48 et 53 Fata (pro morte) iii, 9, 4

Fauces offocandas invicem præbent Gallogræci ii, 11, 6 Fauces apprehendit consulem viator iii, 17, 8 Fauces (pro angustis): Sic, Fauces Isthmi ii, 16, 5 Italiæ ii, 3, 2 ii, 6, 51 maris i, 18, 3 iv, 2, 31 montis iii, 20, 7 Propontidis iii, 6, 10 Urbis i, 10, 2 (quamvis et ibi possit accipi, 'ipsis Urbis faucibus incubare,' sicut dicitur 'imminere cervicibus, ad Fauces portus' Cæs. de bel. civ. iii, 24)

Favor ex ætate iv, 4, 4 ex injuria iv, 2, 56. iv, 4, 4 Favori civium velificari i, 9, 5 Favorem populi aucupari iii, 13, 1 ad Favorem plebis conciliandum effusa largitio iii, 12, 10

Fautores hostium bello persequi iii, 7, 1

Fax: Faces injectæ tectis Urbis i, 13, 14 vibratæ in turres elephantorum i, 18, 10 Facibus armati Fidenates i, 12, 7

Fax juvenatæ (pro ardore juvenili) i, 1, 5 (Vide Barthium, Adversar. vii, 19. et xlvii, 10) Fax (pro causa et initio motus, sicut pro ipso motu incendium ponitur): Sic, Fax certaminum iii, 14, 1 motus iii, 23, 1 Fax eadem quæ Drusum cremavit, socios in arma accendit iii, 18, 4 (Hoc loco fax et propria significatione, et translata sumitur: sicut et fere iii, 23, 1. ita Catilina, 'ex rogo filii maritallem faciem accendit,' Val. Max. ix, 1,

9). Faces (Furiis tribuuntur, quod illæ turbarum incentrices crederentur): hinc, Facibus Furiis in exitium reip. armati Cæsar et Pompeius iii, 12, 13 Fax sæculi (pro magno turbone) iv, 3, 2 Faces belli (pro auctoribus) ii, 9, 1 (Sic Velleius ii, 25, 3. 'Sertorium, pro quanti mox belli facem.' Plin. ep. 'Rufo successit Theophanes, unus ex legatis, princeps fax accusationis et origo.' Latio in Catil. vi, 3. de L. Sidicino, 'ea fax incendii rursum benignitate Deorum immortal. summaque virtute consulum extincta est.' Alludit Tacit. H. ii, 86, 7. 'acerrimam bello facem prætulit')

Felicitas nimia furores civiles peperit iii, 12, 7. iv, 2, 7 Felicitas, Syllæ iii, 5, 2 Pompeii iii, 6, 14 Felicitatem Cæsaris omnia sequuntur iv, 2, 29

Feliciter (vox usitata lætis acclamationibus) iii, 3, 20 (Vide Gruter. Susp. vi, 10)

Feræ in aciem productæ i, 18, 13 Ferarum ritu debellati Cantabri iv, 12, 48 a Feris nutriti i, 1, 3 (Adde Aelianum, Hist. An. xi, 21, 7. item xii, 42. et xiii, 1. Tum Pausan. lib. viii. pag. 533, 10. de Telepho, et lib. ii. pag. 133. de Æsculapio, et lib. x. pag. 637, 40. de Phylacide et Philandro)

Feralis habitus (h. e. funestus, exitialis) i, 12, 7 tabula iii, 22, 2 Ferale signum iv, 7, 7

Fercula triumphi iv, 2, 88 (h. e. simulacra victarum urbium, fluviorum, montium, &c. quæ ferebantur in triumpho. Sic Suetonius, Cæs. cap. 37. 'Ferre' de triumpho semper fere dicitur apud veteres)

Feretrius Jupiter i, 1, 11. i, 12, 9. ii, 4, 5

Ferire fœdera i, 10, 2

Feritas ex pastoribus i, 22, 1 Feritas Gallorum Asiatica amœnitate mollita ii, 11, 4

Ferocia (pro fortitudine) ii, 12, 3 (Sic Livius xxxv, 49, 1. Ovid. in Ponto ii, 9, 45. 'Sed quam Marte ferox')

Ferox (pro indomito, fero) pop. Romanus i, 2, 4 Deorum metu mitigatur i, 8, 3 ferox natura gens Senonum i, 13, 4 Ferocia dicta (pro fortibus) iii, 10, 21 (Sic ferociter, pro fortiter, Livius iii, 47, 2)

Ferocissimæ gentes Hispaniæ ii, 17, 8

Ferre (pro pati) iv, 12, 22 parem, superiorem iv, 2, 14 (pro sustinere): Sic, Romani ferunt tela Parthorum iv, 10, 7 Ferre leges (pro rogare, promul-

gare) iii, 17, 8 vallum (vide Vallum).
Ferri (pro proficisci) iii, 3, 6 pulvis
Fertur in oculos iii, 3, 15

Ferre annu ii, 19, 3 Ferreæ manus
ii, 2, 9

Ferrum victis ablatum ii, 3, 5. Ferro
ergastulorum recocto fabricati gladii iii,
20, 6 Ferrum (pro gladio, cultro, pugi-
one, &c.) i, 3, 5. i, 7, 10. iii, 5, 26.
iii, 11, 9 (pro armis) i, 12, 7

Fervet obsidio (b. e. strenue procedit,
urgetur) ii, 15, 11 ('de damnatione
ferenter loqui coeptum est,' Cælius in
Cic. ep. fam. viii, 8, 4)

Ferus (pro sævo, atroce) iii, 21, 19
Feri homines (pro agrestibus, sylvestri-
bus) iii, 8, 2

Fessus (h. e. fractus et fatigatus) iii,
1, 13 Fessi fame Saguntini ii, 6, 6
(Claudian. de B. Get. vers. 129. 'Et
quavis gemina fessum jam clade fuga-
rit,' Oratio C. Cottæ in f. apud Sallust.
Incert. iii, 12. 'cum omnes provinciæ,
regna, maria, terræque, aspera aut fessa
bellis sint')

Festinat ad relictum opus Quintius i,
11, 15

Festinatio Romanorum in reparando
exercitu i, 18, 19

Festum Latinarum iii, 18, 8

Fesulæ (urbs) iii, 18, 11

Fictilia i, 18, 22 (vide Tibullum i,
1, 38)

Fidenæ (urbs) i, 12, 4 et 7

Fides annalium i, 12, 11 Camilli i,
12, 5 publica iii, 1, 8 ut Fides ei esset
(h. e. ut ei crederetur) i, 7, 6 Fides pacis
ac belli Janus (h. e. signum, quod
indicat pacemne habeant, an bellum,
Romani) i, 2, 3 Fidei magnum, sed
triste, monumentum ii, 6, 3 Fidem nu-
minum! (bone Deus!) i, 11, 15. iii,
3, 7 Fidem capere (vide Capere): fa-
cere i, 1, 18. iii, 16, 6. iv, 10, 4 rum-
pere iv, 2, 15 solvere i, 1, 12 superare
i, 18, 24 in Fidem venire iii, 22, 9 Fi-
de bona (b. e. probe, exacte, perfecte:
Sic Ovidius, Ponti iii, 7, 24. 'vera fide
perisse,' Plinius iii, 3, 3. 'inaurato for-
tunæ simulacro fidelissime.' Vide etiam
Bona fide). Fide salva paranda victoria
i, 12, 6 ex Fide constituti aliquid resig-
nare iv, 7, 14 in Fide manere i, 21, 1
manere subauditur i, 3, 6 in Fide per-
manere iv, 2, 17

Fiducia in virtute ii, 2, 4 ad speciem
Fiduciæ panes ab arce jaculantur Ro-
mani i, 13, 16 Pharnaces magis discor-
diæ Romanæ, Fiducia, quam suæ virtu-

tis, bellum movet iv, 2, 62

Fieri Celtiberius ii, 17, 10 (vide eti-
am Factus)

Figere tropæa (pro erigere) ii, 17,
16. iii, 2, 6

Filium suum interficit Cassius i, 26,
7 Manlius i, 14, 2 Filiam Virginius i,
24, 3

Fimbria iii, 21, 14

Finire (pro tollere, delere): Sic, Fi-
nita Carthago ii, 15, 1 (Hoc sensu Ovi-
dus, 'Sunt aliquid manes, letum non
otania finit'). Partium odia non finita
cum bello iv, 2, 7

Finis datus cædibus i, 16, 12, impo-
situs bello ii, 2, 33 Fines (pro ditione,
territorio): Sic, Fines alicujus territare
ii, 15, 3 Finibus migrare ii, 15, 8 de
Finibus pugnare i, 11, 5 pro Finibus
arma corripere i, 9, 6 Fines mundi ex-
tremi iv, 1, 1

Fistulæ in Capitolio (quibus aqua de-
ducitur) iii, 16, 6

Flaccus (Q. Fulvius) cos. ii, 6, 43

Flagitans ultionem miles i, 16, 12
(Suspicio fuisse; 'Flagrans ultione mi-
les'). Flagitare decreta iv, 2, 17

Flagitium (impositi jugi) i, 16, 11
non minore Flagitio socii rebellant,
quam ciues iii, 18, 2

Flagrare cupiditate iii, 5, 3 ignomi-
nia, pudore ii, 18, 7 ultione (vide Flagi-
tans)

Flamen Dialis iii, 21, 16 Flamines
i, 2, 2. i, 13, 11

Flaminius (C.) vincitur ab Annibale ii,
6, 13

Flaminius (T. Quintus) Philippum
vincit ii, 7, 10

Flamma circa caput visa i, 6, 1 (Ad-
de exemplum Salvidien, apud Dionem,
lib. 48. pag. 430. et Lavinia, apud Vir-
gilium vii, 73). Flamma subito de cine-
ribus obrutis ii, 15, 15 Vestalis i, 2, 3
Flammam inter verba fundere iii, 19, 5
fundere, velut ardenti capite iv, 12, 16

Flexus siderum (pro revolutionibus)
iv, 3, 8

Florentia (urbs) iii, 21, 27

Flores in bene meritos profusi ii, 7,

14 Floribus bis vernat Campania i, 16,

3 Flos (pro excellentissimo in quoque
genere): Sic, Flos juventutis, Proem. 4
ordinis Equestris iii, 21, 25 sanguinis
Italici iv, 2, 5 Senatus iii, 21, 25 vir-
tutis i, 22, 1 (Sic 'Flosculus Juvonio-
rum,' apud Catullum, carmine 24)

Flori historici ætas, Proem. 8

Fluens in luxuriam sæculum, iv, 12, 65

Flumen inducere fossæ iii, 10, 25
manibus et clypeis retinere iii, 3, 12
per Flumen glacie perfidum equitare iii,
4, 5 Fluminis obundatio iv, 2, 27

Flumen Oblivionis ii, 17, 12

Fluvii (Æsapus. Albis. Allia. Alpheus.
Ana. Anienis. Aous. Araxes. Arsia. As-
tura. Atesis. Bagrada. Cremera. Danubi-
us. Dravus. Durus. Euphrates. Granicus.
Hehrus. Hister. Iberus. Isara. Liris. Ma-
cra. Mæander. Mosa. Mosula. Nar. Ni-
lus. Oblivionis. Orontes. Padus. Rhenus.
Rhodanus. Savus. Sicoris. Tagus. Tanaïs.
Tiberinus, seu Tiberis. Ticinus. Titius.
Trebia. Varus. Vindelicus. Visurgis. Vul-
turnus. Quære suis quemque locis):
Fluvii cædibus cruentati ii, 6, 18. iii,
3, 9. iii, 5, 17 ('Fluvii cruore mixti,'
Marcellin. xvi, 32. f. xvii, 30. f. Plut.
Æmil. c. xxxvi. Diodor. ii, 26. Herodi-
an. iii, 13. Philostrate pag. 663. C. Sic
Nilus in Caracalla Suidæ. Gesta Dei per
Franco, pag. 72, 58. et 50, 49. Paulus
Diac. lib. xv. ubi de Attilæ prælio. Lu-
can. viii, 34. 'Emathia jam clade rubens
exibat in æquor.' Hieron. Ep. ii, 22.
'quantæ fluviorum aquæ humano cruore
mutatæ sunt.' Chronicon Reginonis:
'Per idem tempus bellum inter Clothar-
ium et Theodericum oritur super fluvium
Aroadi, tantaque cædes de utroque
populo facta est, ut ipse alveus de ca-
daveribus repleret magis cruorem, quam
aquam fundere videretur')

Foculus super cassidem iv, 12, 16

Fœdare victoriam parricidio i, 3, 5
mortem ludibriis iii, 4, 2

Fœdus Albini cum Jugurtha iii, 1, 9
Antonii cum Parthis iv, 10, 1 Caudi-
num i, 16, 12. ii, 18, 7 Mancinianum
ii, 18, 6. iii, 14, 2 Philippi cum Anni-
bale ii, 7, 4 Syllæ cum Mithridate iii,
5, 12 Romanorum cum Boccho iii, 1,
16 cum Campanis i, 16, 2 cum Parthis
iii, 5, 31. iii, 11, 4 cum Pœnis ii, 6, 5.
ii, 15, 3 cum Porsena i, 10, 2 cum Sam-
nitibus i, 16, 2 Fœderis sponsores iii,
14, 2 ex Fœdere (vide Ex). Fœderum re-
ligio summa Romanis ii, 6, 5 Fœderum
ultores Dii iii, 11, 6 Fœdus rumpere ii,
6, 4 Fœdera ferire i, 10, 2 percutere
iii, 11, 4. iv, 10, 1 Fœdus humani gene-
ris (commercium) iii, 6, 1 Fœdus amici-
tiæ i, 10, 2. iv, 2, 55 matrimonii iv, 2,
13

Fœdi exitus proscriptorum (h. e. mise-
rabiles, atroces, sævi) iv, 6, 4 Fœda
clades (magna simul et turpis) ii, 2, 23
fuga (turpis et effusa) i, 1, 13 (Sic Li-

vius xxx, 6, 5. Sallust. Jug. iv, 3, 1) -
strages iii, 5, 18

Fœminæ Germanorum pugnaces iii, 3,

16 Fœminæ inter obsides i, 10, 7

Fœneratorum impotentia i, 23, 1

Fomenta iv, 2, 72 (medicamenta vul-
nerum dolorem mitigantia utuntur eo sen-
su Livius et Tacitus)

Fons Arethusæ ii, 6, 34 (vide Tor-
rens Vergelli) Fontes veneno miscere ii,
20, 7 Fons et origo belli iii, 6, 12

Forma patrocinator Cleopatrarum iv, 2,
56 (Adde Justinum xii, 7, 9. Tacitum
xii, 51, 6. de Forma, vide Diog. Laërt.
in vita Aristotelis, ubi dicta ejus recen-
sentur). Forma augustiore visus Romulus
i, 1, 18 Forma prælii ii, 2, 8

Formiæ (urbs) i, 16, 6

Formidatum militibus flumen (h. e.
quod formidant milites) ii, 17, 12

Formidolosus (pro terribilius) ii, 8, 2
(Sic, 'Formidolosus hostis,' apud Sallust.
Cat. vii, 6. 'Formidolosa potentia,' ibid.
19, 2)

Fortissimi fidelissimique socii iii, 18,
6 (Sæpius ita conjunctim hæc reperias
apud scriptores; ut apud Catonem, in
Agellio iii, 7. Sic, 'firma ac fidelia sub-
sidia,' Livius xxxi, 9, 3. 'Fortis fidelisque
opera,' Liv. xxviii, 9, 13. xl, 46, 4. 'sat-
tis constat servos,' Ciceronis periclitantis,
'fortiter fideliterque paratos fuisse ad di-
micandum,' Livius apud Senecam, Sua-
sor. vii. ubi de morte Ciceronis. Hirtius
de B. Alex. cap. 43. 'Salonam cives
Romani fortissimi fidelissimique incole-
bant')

Fortius (subaudi, egit, aut egerunt)
ii, 15, 17. iv, 2, 67

Fortitudo pop. Romani qua re maxi-
me ostensa i, 18, 16

Fortuna et Virtus ad constituendum
pop. Rom. contendunt, Procem. 2 quasi
de industria aliqua agit ii, 8, 1. iv, 2,
61 videtur deliberare nescio quid iv, 2,
78 Marius alteri bello reservat iii, 21,
8 Sex. Pompeium aliis post Cæsarem
bellis reservat iv, 2, 87 Romanum impe-
rium ad Cæsares transfert iv, 3, 7 (Sic
Seneca, epist. li, 13). efficacior quam
virtus iv, 7, 11 audet aliquid adversus
absentem Cæsarem iv, 2, 30 invidet
pop. Romano iv, 2, 1 (Lege Petronii
carmen de bello civili). Fortuna Cæsa-
rum invicta iv, 7, 10 pop. Romani sem-
per in malis major iii, 18, 13 imperato-
ris etiam absentis militat pro partibus iv,
7, 10 Fortuna sua Pompeio titulos quæ-
rit iii, 5, 21 Fortunæ æstus, torrens ii,

7, 1 amissa conscientiam retinere ii, 12,
10 Fortunæ multi plus debent, quam
virtuti, Proëm. 2 Fortunam expectare
i, 3, 6 Fortunam, cui tantum licet, re-
vereri ii, 12, 11 Fortuna hoc ei in malis
indulgente ii, 14, 5

Fortunatæ insulæ iii, 22, 2

Fossa circumdata obsessis ii, 18, 13.
iii, 10, 25. iv, 12, 50

Fractus (pro debilitato, fesso) ii, 17, 17

Fracti Cos. fasces i, 22, 2

Fræna servitutis iv, 12, 2

Fragilitas humana iv, 2, 79

Frangere (pro vincendo debilitare) ii,
17, 9. iii, 5, 13 qui virtute Frangi non
potest, mora comminuendus ii, 6, 28
(Claudianus de bello Getico, versu 149.
'fregitque furem Cunctando')

Fratres interficit Jugurtha iii, 1, 3

Fraternitas iv, 2, 74

Fraudulentissimus regum fraude in in-
sidias deductus iii, 1, 17

Fraus Punica ii, 6, 13 et 36. ii, 17, 6
per Fraudem aliquem aggredi ii, 17, 17
Fraude domestica oppressus Sertorius iii,
22, 9 Fraude montium grassantur Sam-
nites i, 16, 7 Fraude præcipuus rex
fraude capitur iii, 1, 2

Fregellæ (urbs) i, 11, 8. i, 18, 24

Frentani (pop.) i, 18, 7

Fretum Adolescentiæ i, 26, 9 Fre-
tum (absolute de freto Siculo) ii, 2, 1 et
5 Balearicum, Gaditanum iii, 6, 9 Si-
culum iv, 8, 3 ejus trajectio frustra ten-
tata iii, 20, 13

Fretus opibus et regio nomine ii, 8, 6
religione ii, 12, 9

Frugum parens Athenæ iii, 5, 10 Fru-
gum semina mutato solo degenerant ii,
11, 4

Frui cantu ii, 7, 15 Frui et Uti diffe-
runt ii, 6, 21 (vide Vallam, eleg. v, 5. et
Lipsium, ad Senecam, de vita beata, cap.
10. Augustin. de Civ. xi, 25)

Frumentariæ leges iii, 13, 1

ex Frumento potio ii, 18, 12

Frustari (pro comminui, in frusta re-
digi) ii, 2, 32

Frustari: Frustrato ictu tenetur Scæ-
vola i, 10, 5

Fuga fæda i, 1, 13 simulata i, 3, 4.
iii, 1, 10. iv, 10, 3 Fuga Marii iii, 21,
8 Pompeii iv, 2, 20 et 51 Scipionis
iv, 2, 68 Fuga Rom. voluntaria iii, 1, 9
Fuga stragesque i, 18, 8 (Hæc sæpius
juncta reperias, ut apud Livium xxvi, 4,
8. xxx, 6, 5). Fugam auferre iii, 10, 3
(vide Auferre). Fugam Crassi occupant
Parthii iii, 11, 9 (vide Occupare). Fugam

sistere i, 1, 13 in Fugam nutare iii, 10,
4 Fuga (pro exilio) iii, 16, 3 (Sic Ta-
citus et Justinus. Hinc Ovidio, Trist. ii,
193. 'fugare,' est in exilium mittere)

Fugare (pro, in fugam conjicere) i,
1, 11

Fugere non vult Curio cum posset iv,
2, 34 Fugiendo pecuniam spargere iii,
5, 18

Fugitivarii iii, 19, 7

Fugitivus finium suorum, regnique iii,
1, 12 (Sic Seneca, controv. vi, 2.
'Accusator civium me fecit exulem, filius
etiam meorum.' Quomodo 'soli et cæli
sui profugi,' Cyprian. 177. 'Profugus fe-
ralis tabulæ,' infra)

Fulmen Annibalis (pro clade qua at-
trivit Romanos) ii, 6, 13 Sic fere: ful-
men Romanis destinatum, Saguntino igne
conflatur ii, 6, 9 Fulminis instar Phar-
nacem obtulit Cæsar iv, 2, 63 ('Dio-
nysium fortuna velut fulmen aliquod otio
ac tranquillitati injecit,' Val. Max. i, 7,
6. ext.)

Fulvius (Q. Flaccus) Ligures vincit
ii, 3, 5

Q. Fulvius (Flaccus) cos., Proëm. 6.
ii, 6, 43

Cn. Fulvius Centimalus Liburnos vin-
cit ii, 5, 4

Fulvius Nobilior (M.) Ætolos vincit
ii, 9, 2

Fulvia scortum conjurationem Catili-
nariam patefacit iv, 1, 6

Fulvia uxor Antonii iv, 5, 2

Funalia ii, 2, 10

Fundæ Balearium iii, 8, 5

Funditus iii, 3, 11. iv, 1, 2

Fungi opere i, 23, 2

Funibus sub mari actis captæ rates iv,
2, 32

Furit Antonius Octavium sibi præla-
tum (h. e. supra modum excandescit;
Galli exprimunt, 'il enrage') iv, 4, 1
renti similis in primam aciem procurrit
Cæsar iv, 2, 82

Furfidius iii, 21, 25

Furiale in modum amicti Fidenates
i, 12, 7 Furialibus in exitium Reip. fa-
cibus armati Cæsar et Pompeius iii, 12;
13

Furiosi latrones (pro perditissimis) iii,
6, 2

Furnius iv, 12, 51

Furor Antonii iv, 11, 1 Cæsar et
Pompeii iv, 2, 3 Catilinæ iv, 1, 9 ci-
vium iv, 2, 75 fanaticus iii, 19, 4 Nu-
mantinorum ii, 18, 15 Samnitum i, 16,
7 sociorum iii, 18, 9 Furoris æstus iv,

2, 64 turbo civilis insaniae tofo Furore
 dtonat iii, 21, 18 Furore regio traditos
 fasces retinent decemviri i, 24, 1 Furo-
 res civiles (pro bellis civilibus) iii, 12, 7
 Furtis lacerare hereditatem iv, 4, 2
 Fusus a cornu equitatus (h. e. effusus,
 emissus) iv, 2, 48

G.

Gabinus (A.) Marsos vincit iii, 18, 13
 Gades ii, 17, 7 occupantur a Caesare
 iv, 2, 29
 Gaditanum fretum iii, 6, 9. iv, 2, 29
 Gætuli (pop.) iv, 12, 41
 Gætulicus, Cossi cognomen iv, 12, 40
 Galatica facta ii, 11, 6
 Gallæcia ii, 17, 12
 Gallia acquisita iii, 12, 4 Caesaris
 provincia iv, 2, 12 in Galliam deflectit
 bellum civile iv, 2, 6 Gallia Cisalpina
 iv, 4, 3 Galliæ iii, 10, 20 domitæ iii, 10
 Gallicus sinus iii, 6, 9 triumphus Cæ-
 saris iv, 2, 88 Gallica bella duce Cæ-
 sare iii, 10
 Gallogræcia ii, 11, 1
 Galli immanissimi gentium iii, 10, 2
 non feroces tantum, sed et callidi iii, 10,
 7 triumphus de Gallis i, 18, 26 Galli
 Senones i, 13, 1 &c.
 Ganymedes iv, 2, 60
 Garamantæ (pop.) iv, 12, 41
 Gaudium libertatis novæ i, 9, 3 primi
 maritimi triumphus ii, 2, 10 victoriæ ex
 Transalpinis gentibus iii, 2, 6
 Gaurani saltus ii, 6, 28
 Gaurus mons i, 16, 5
 Gellius, legatus Pompeii iii, 6, 8
 Geminus Janus i, 2, 3 Gemini Ro-
 mulus et Remus i, 1, 6
 Gemitus maris iv, 11, 5 (Statius,
 Thebaid. iii, 594. 'Quantus Tyrrhæni ge-
 mitus salis')
 Gemmæ ab Indis Augusto oblatae iv,
 12, 62 geminis obstricta vestis iv, 11, 3
 Generi appellatione etiam progenes
 comprehenditur iv, 2, 90
 Genius malus iv, 7, 8 velut Genios
 venerantur Galli senes Romanos i, 13,
 14
 Gens bellicosissima Helvetii iii, 10, 3
 Gentes auxilia petunt a Romanis ii, 7, 5
 Gentium potitur Roma i, 1, 18 Gentium
 princeps populus, Romani iv, 2, 2 victor
 populus iii, 9, 3. iii, 13, 2 (Sic apud
 Senec. de benef. v, 15. 'ille victor paca-
 torque gentium populus') Gens (pro fa-

milia) i, 12, 1. iv, 4, 2

Genuina feritas (h. e. ingenua) ii,
 11, 4

Genus hominum quasi secundum servi
 iii, 20, 1 Generis humani facta discunt,
 qui res P. Romani legunt, Proem. 2
 Gen. hum. fœdus tollunt piratæ iii, 6, 1
 dominatio Romana, id est, generis hu-
 mani iv, 3, 8 (vide etiam Humanum).
 Genus (pro gente) ii, 3, 4. iii, 10, 14

Genitus Marte i, 1, 1

Gerere bellum i, 16, 2 multum ope-
 rum, Proem. 1 se matrem (h. e. facere
 officium matris) i, 1, 3 (Apud Sulpi-
 cium Severum, Hist. sacræ lib. 2. est,
 'gerebant se Catholicos,' eodem verbo-
 rum positu, sensu dispari)

Gergovia (urbs) iii, 10, 24

Germani immanissimi gentium iii, 10,
 2 vincuntur a Cæsare iii, 10, 10 &c. in
 partibus Cæsaris iv, 2, 5 Pompeianos
 equites pellunt iv, 2, 48 vincuntur a
 Druso iv, 12, 23 Quintilium Varum
 occidunt iv, 12, 31

Gesonia (urbs) iv, 12, 26

Gesoriacum (urbs) i, 11, 8. iv, 12,
 26

Getulia iii, 1, 12

Glacie perfidum flumen iii, 4, 5

Gladiatores bellum concitant iii, 12, 3
 Gladiatorio more concurrunt Romani
 iii, 21, 1 Gladiatorii exercitus unde iii,
 12, 10 Gladiatorium munus iii, 3, 21

Gladium ad iniqua pondera addunt
 Galli i, 13, 17 Gladio, quam securi
 percuti, honestius ii, 5, 3 Gladii Roma-
 norum ii, 7, 9 gladiis cincta concio iii,
 21, 10 Fulvia iv, 5, 2

Glaucias iii, 16, 4

pro Gloria arma corripit (pop. Roma-
 nus) i, 9, 6 gloriari i, 13, 21

Gomphi (urbs) iv, 2, 41

Gracchanæ leges iii, 16, 1 seditiones
 unde iii, 12, 8

Gracchus (Tib. Sempronius) Sardiniam
 recipit ii, 6, 35 (vide etiam Sempro-
 nius)

Gracchus (Tib. Sempronius) Celtiberos
 vincit ii, 17, 9

C. Gracchus suppositivus iii, 16, 1

Tib. Gracchi seditio iii, 14 C. Grac-
 chi seditio iii, 15

Gradum retro dare (pro retro cedere)
 iv, 2, 81

Græcia in partibus Pompeii iv, 2, 5
 Græciæ vetus status redditur ii, 7, 13

Græcum ingenium Italicis artibus mix-
 tum i, 5, 1

Gracula civitas iv, 2, 24 Græculum ferrum ii, 7, 9 (per contemptum ita diminuerunt vocem Græci. Sic 'Græculus' est apud Cicer. in Pisonem, cap. 29. Macrobius ii, 4. Plinium, paneg. cap. 13. Juvenal. vi, 185. Ita milites irati Julianum appellaverunt 'Græculum,' Marcellin. xvii, 14. Adde Barthium, Advers. xi, 19 Sic Γραῖκυλος in Orat. Caleni apud Dion. xvi, 2, 29)

Grassari (pro turbare, turbas dare) ii, 7, 12. iii, 6, 2 Grassari cædibus, superbia i, 7, 4 fraude montium i, 16, 7

Gravidarum partus extorti iii, 4, 2

Gravis classis apparatu belli iii, 5, 18 commeatibus, exercitu, propugnaculis ii, 2, 34 triumpho ii, 2, 21 Gravis urbs armis thesauroque iii, 1, 11

Gravitas censoria i, 18, 22

Grex (de elephantis dictum) ii, 2, 28 Greges equorum iii, 20, 7 (Sic, 'grex ministrorum,' Hieronym. Epist. iii, 5)

Gubernacula Urbis invadere i, 6, 1

H.

Habere certamina (pro configere) iii, 22, 6 concionem (b. e. verba facere ad populum) i, 1, 16 deprecationem (pro deprecari) ii, 18, 3 in quæstu (h. e. rem inde facere) iii, 12, 9 in vinculis (h. e. detinere captivum) ii, 2, 21. ii, 20, 6 indulgenter (pro tractare) i, 18, 15 pacem i, 19, 1 (Sic, habere bellum, seditionem, Prologus Trogi 38). pro virtute iii, 3, 5 (hoc sensu Seneca, de benef. i, 13, 3. 'cui pro virtute fuit felix temeritas'). provinciam (pro possidere, retinere) iv, 2, 22. iv, 8, 1 (Ita Sallust. Cat. vi, 1. et Rep. ii, 64. Tacit. i, 1, 1. iv, 5, 3. Curt. viii, 8, 12). rationem alicujus in comitiis (h. e. ut liceat ei profiteri, et honores petere) iv, 2, 15 Se bene (h. e. esse incolumem et salvum) iv, 2, 68 Senatum (valet convenisse senatores, et consultare de republica) iv, 1, 7 sylvas (pro habitare) iv, 12, 20 suspectum (pro diffidere, suspectare) iv, 2, 79 Habes (in verbis Vercingetorigis) iii, 10, 26 (videtur singulari quadam significatione positum, quomodo et alias Habendi verbo peculiariter usi sunt: ut in ludis gladiatoris: qua de re Lipsius, Saturn. ii, 21. et in funeribus. Ita fortassis hoc loco editionis formula est)

Habitus Fidenatium feralis i, 12, 7 ex Habitu dignitas addita i, 8, 5

Hadriaticum mare i, 15, 2. i, 18, 3

Hædui (pop.) iii, 10, 10

Hæmus mons ii, 12, 4

Hæreditarium bellum iii, 17, 2 (vide Bellum). jus ii, 8, 7. iii, 13, 5

Hæreditas Attali iii, 12, 3 Romanos corrumpit iii, 12, 7 in alimenta promittitur plebi iii, 15, 2 Hæreditas Syllanæ proscriptionis bellum Sertorianum iii, 22, 1 Hæreditatem adire ii, 20, 3 (vide Adire). lacerare furtis iv, 4, 2 Hæreditates regiæ ii, 20, 1

Hæres secundus (h. e. substitutus) iv, 4, 1

Hæret in vadis pugna iii, 10, 5

Harpagines ii, 2, 9

Hasta Salondici argentea ii, 17, 14

Hastæ subjicere ii, 6, 47 (vide Berneccerum ad Suet. Aug. xxiv, 3). sub Hasta venire iii, 21, 27

Haurire (de fluvio dictum, pro absorbere) iii, 11, 3

Hebrus (fl.) iii, 4, 5

Hedri (urbs) iv, 2, 51

Helvetii iii, 10, 2

Heraclea (urbs) i, 18, 7

Herculaneum (urbs) i, 16, 6

Herculei legati Sertorii iii, 22, 6

Herculeus, et Herculaneus, idem, i, 16, 6

Herculis sidus i, 18, 19 columnæ ii, 6, 38 speculas (vocat) iv, 2, 76 Herculi (pro, ab Hercule) condita Capsa iii, 1, 14

Hercynius saltus i, 11, 8. i, 17, 3. iv, 12, 27 Hercyniæ sylvæ iii, 10, 14

Herdonius Sabinus iii, 19, 2

Herennius Samnis i, 16, 10

Hic: Hos, Hos (pro alios, alios) iv, 12, 52

Hiempsal (Numida) iii, 1, 4

Hiero (Syracusanus) ii, 2, 6

Hierosolyma iii, 5, 30

Hinc templum i, 1, 13

Hircanus (Judæus) iii, 5, 30

Hispania citerior, ulterior iv, 2, 29 Hispania Sertorio militat iii, 22, 2 perdomita iv, 12, 58 Hispaniæ bella ii, 17, 3 &c. laus ii, 6, 38 Hispaniæ et Mauritanæ littora in unum vergentia iv, 2, 76 in Hispania bellum civile iv, 2, 6 et 73 cum Pænis ii, 6, 3 et 36 de Hispania triumphus Cæsaris iv, 2, 89

Hispaniensis iv, 2, 23 (qui non quidem Hispanus est, sed moratur in Hispania. Vide Lipsium ad Vellei. ii, 51, 4)

Historiam per species quam tempora conscribere ii, 19, 5

Hister (fl.) iv, 12, 8

Histri (pop.) ii, 10, 1

Histria i, 18, 3
 Hominis et imperii comparatio, Pro-
 æm. 4 (Sic l. 76. de judic. homo
 cum populo comparatur). Homines mu-
 tati iv, 12, 27 Hominum ingratiissimi
 Athenienses iii, 5, 10 quasi secundum
 Hominum genus, servi iii, 20, 1
 Honerare: Sic forte reponendum in
 Lucano dixi iv, 2, 91. Est autem ver-
 bum aliis quoque scriptoribus usurpa-
 tum: vide Acidalium, ad Vellei. ii, 124,
 5. Etiam in Var. Lect. Curt. vii, 2, 17.
 et Justin. v, 4, 13. 'Honerare,' pro
 onerare, reperias. Sic possis legere apud
 Petron. in carmine de bel. civ. vers. 156.
 Ejusdem notionis est 'Honustus,' de
 quo Servius, ad Virg. Æn. i, 293. quo
 usum esse crederem Apuleium, de Mun-
 do, non longe a principio, ubi vulgo:
 'Cælum, quod quidem divinis corpori-
 bus onustum videmus'
 Honorem suo arbitrio sibi sumere ii,
 2, 10 in Honorem mortuorum parcutur
 Atheniensibus iii, 5, 10 in Hon. patris
 Germaniam provinciam facere vult Au-
 gustus iv, 12, 22 in Hon. virtutis reg-
 num datur Tullo i, 3, 1 Ptolemæi corpus
 repertum in aureâ loriceâ Honore (h. e.
 decore ornamento) iv, 2, 60
 Honores in Cæsarem congesti iv, 2,
 91 Honorum (h. e. magistratuum) cu-
 pido seditionem concitat i, 26, 1
 Horatius i, 10, 4
 Horatorum cum Curiatis certamen i,
 3, 3
 Horrendum (pro stupendo) i, 7, 11
 Horribilis fiducia ii, 6, 31 Horribile
 dictu i, 16, 12. ii, 6, 12. iii, 5, 16. iv,
 12, 13
 Horrificare iii, 21, 10
 Horror (pro veneratione cum metu
 juncta, quæ ex religione incutitur) ii, 17,
 12. iii, 21, 10. iv, 2, 76
 Hospitale mare (h. e. placidum et por-
 tuosum) i, 16, 4
 Hospitium Urbis maritimum Ostia i,
 4, 3
 Hostiæ humanæ i, 16, 7
 Hosticus (pro hostili) ii, 2, 18. iii, 10,
 17
 Hostiles diræ iii, 11, 3 Hostile bel-
 lum iii, 22, 1
 Hostilius Mancinus (C.) ii, 18,
 Hostilius Tullus, Rom. rex i, 3
 Hostis per insidias sublatus, videtur
 aliter vinci non potuisse ii, 17, 17 Hos-
 tem Romanis toto orbe quærit Annibal
 ii, 8, 5 Hostem vincere non vult exer-
 citus, cum posset i, 22, 2 Hostes judi-

cantur, Antonius iv, 5, 3 - Lepidus iii,
 23, 7 Mariani iii, 21, 8 ad Hostium
 arbitrium mori fortibus viris miserrimum
 iv, 8, 4 in Hostium numerum referri ii,
 16, 1 Hostibus suis immortui Romani
 i, 18, 17 Hostibus etiam recipiendis
 augenda respublica i, 1, 14

Humani cibi iii, 5, 10 (pro esu hu-
 manæ carnis): Sic, Humanæ hostiæ
 i, 16, 7 Humana fragilitas iv, 2, 79
 Humanum caput in fundamentis Capitoli
 repertum i, 7, 8 generis Humani fata dis-
 cunt, qui res pop. Romanilegunt, Proæm.
 2 generis Humani fœdus rumpunt pira-
 tæ iii, 6, 1 dominationis Romanæ, id
 est, Humani generis iv, 3, 8 Sic, imperii,
 id est, generis Humani iv, 2, 43

Hybernare iv, 12, 51

Hyberna stipendio taxata i, 12, 8

Hyemare sub pellibus i, 12, 8

Hyems altius levat Alpes (nimirum mole
 nivium, quæ per hyemem frequentes in
 immensam altitudinem excrescunt) iii, 3,
 11 Sic, Hyemæ crescunt Alpes iii, 10,
 22 (Ita Petronius, de bel. civ. vers. 146.
 'hunc' locum in Alpibus 'nive dura
 Claudit hyems canoque ad sidera vertice
 tollit'). Hyemæ navigat Cæsar iv, 2, 36
 per Hyemem collatæ rosæ ii, 8, 9

Hypsæus (L.) prætor iii, 19, 7

J.

Jacere (de regione dictum, h. e. sitam
 esse) iii, 5, 1

Jactare laboribus et periculis, Pro-
 æm. 2

Jaculari (pro jacere, mittere) panes i,
 13, 15 se in tela hostium i, 14, 4 signum
 in hostes i, 11, 2

Janiculus mons i, 25. iii, 21, 13. iii,
 23, 6 occupatur a Porsena i, 10, 2

Janus Geminus i, 2, 3 Jani porta
 clausa ii, 3, 1. iv, 12, 64

Iberi (pop.) iii, 5, 21

Ictum fœdus iii, 5, 12

Id est ii, 3, 2. ii, 7, 11. iii, 3, 6. iv,
 2, 15. iv, 2, 43

Idem timendum iisdem iv, 2, 79

Idonea clades (h. e. satis magna) i,
 12, 2

Ignis accedit incendio (proverbium)
 iv, 6, 1 Ignis Ætnæus i, 16, 5 Ignis,
 claritudinis omnia i, 6, 1 Ignis haustu
 perit Catulus iii, 21, 16 Pontifex, Ves-
 tales amplexus aras, tantum non eodem
 igne sepelitur iii, 21, 21 Igne, ferro,
 manibus exæquata Urbs i, 13, 14 Igui

et aqua interdicere iii, 16, 2 Ignes in naves jacti iv, 11, 6 Ignium mors ii, 15, 18 Ignibus et oleo foti milites ii, 6, 12 Ignibus septæ latebræ ii, 3, 5

Ignoscere ii, 9, 3. iv, 2, 92

Ilerda (urbs) iv, 2, 26

Ille (egregium significat et clarum): Sic, magnus Ille Africanus ii, 15, 12 Cato Ille Censorius ii, 17, 9 pater Ille Gracchorum, ibid. Metellus Ille ii, 17, 10 Scipio Ille posterior ii, 17, 11 (Sic Veget. ii, 3. 'Cato Ille major.' Aliorum auctorum exempla non indiligenter collegit Robertus Stephanus in Dictionario)

Illustrat Asiaticæ plagæ littora Cyzicum iii, 5, 15

Illyres et Illyri ii, 13, 1

Illyricum i, 18, 3 in Illyrico victi Cæsariani iv, 2, 30

Illyrii assidui Romanorum hostes ii, 3, 3 vincuntur ii, 5. ii, 13. iv, 12, 6

Ima Alpium juga (h. e. comparata cum aliis, non ita excelsa) ii, 3, 4

Imaginarium rex (h. e. non justus et legitimus) ii, 14, 4 (Sic, 'imaginari fasces,' apud Livium iii, 41, 1). Imaginaria belli indictio (pro qualicumque, non solenni) iv, 10, 2 Imaginarium jus (pro quocumque prætextu) iii, 11, 5 (Adde Formulas Vet. pag. 377. Sic, 'Imaginaria fides,' Sidon. epist. iv, 12. f.)

Imago pop. Romani, Proem. 3 Imago potius urbis quam urbs, ædificia sine civibus i, 1, 9 Imago (pro spectro) iv, 7, 8 Imago nocturna (pro somnio) iv, 2, 45 (hinc 'imaginari,' pro somniare, apud auctores). Imagines Cæsaris circa templa iv, 2, 91 sub Imaginibus suis Araxem legi concupiscit Antonius iv, 10, 2

Imbutus ad excidia urbium ii, 18, 8

Imitator Ætnæ ignis Vesuvius i, 16, 5

Immane dictu (h. e. mirum et incredibile) i, 10, 6 (Sic Marcellin. xv, 21. 'Immane quo quantoque gaudio'). Immania corpora ferro magis patent iii, 10, 12 Immanissimi gentium Galli et Germani iii, 10, 2 Immanissimum facinus iv, 1, 3

Immanitas gentium iii, 2, 5 montium ii, 6, 33

Immaturus (pro intempestivo) i, 3, 5

Imber corruptit arcus ii, 8, 17

Imminuere (pro minuere) iv, 2, 9

Immittere percussores i, 7, 2. iii, 1, 8 cos. in Numidiam immittitur (h. e. mandatur ei, ut in Num. impetum faciat) iii, 1, 7

Immolare iii, 18, 8 (Ut victima macatus, Liv. xlii, 29, 2)

Immortui hostibus Romani i, 18, 17

Impar (h. e. non sufficiens captis) iii, 17, 9 Impar (pro debiliore): Sic, Oceanus imparem se fatetur iii, 10, 19

Impatiens jugi ii, 17, 8 pacis ii, 8, 5 soli iii, 6, 6 Impatentia Cæsaris iv, 2, 37

Imperator quanti est, tanti exercitus ii, 18, 11 Imperatoris clades sacramentum auget iv, 2, 65 Imp. etiam absentis fortuna, pro partibus militat iv, 7, 10 inter Imperatorem et militem medius Cæsar (h. e. utriusque munere fungens) iv, 2, 50

Imperium Romanum, nisi sub uno principe, haud ita potuisse coire iv, 3, 6 circa mala sua districtum iv, 12, 1 Imperii cursus incursione Gallica suppressus i, 13, 1 cum Imp. magnitudine crescunt vitia ii, 19, 1 Imp. secreta pignora i, 2, 3 Imp. dignitas ornamentis Tarquinii eminet i, 5, 6 Imp. sedes, capite in fundamentis Capitoli reperto, promissa i, 7, 9 Imp. patrimonium, vectigalia iii, 13, 4 Imp. senectus quasi redita juventute revirescit, Proem. 8 (Ita Symmachus, epist. x, 22. f. 'Fecistis ut urbs cana luxuriaret in primam reducta lætitiā, et ver illud quondam vigentis ætatis.' Cassiod. i, 25. f. 'Ut antiqui principes nobis merito debeant suas laudes, quorum fabricis dedimus longissimam juventutem: ut pristina novitate reluceant, quæ jam fuerant vetustosa senectute fuscata'). Imp. terminus Rhenus iv, 12, 39 Imp. æmulatione infesti Latini i, 14, 1 Imperia pieraque vi et injuria constituta i, 2, 4 magna suis viribus ruunt iv, 2, 1 Imperium (pro potestate): Sic, Imp. Regibus abrogatum i, 7, 11 (pro jussu) i, 1, 2. i, 14, 2. i, 26, 7. iii, 19, 4. iv, 1, 9. iv, 2, 52, 66 et 90 Sic: in Imperio plus est, quam in victoria i, 14, 2

Impes iv, 12, 54

Impetrare: Saxa a gladio suo impetravit, ne veniret in potestatem hostium iv, 9, 4

Impetus barbaris pro virtute iii, 3, 5 (vide Habere). Impetus primus Gallorum, major quam virorum ii, 4, 1 Impetum facere iii, 17, 5

Impiger fluminum (h. e. inter flumina) iii, 2, 4 (Sic dicimus, 'eximius virorum,' &c.)

Impigre (pro fortiter) iii, 3, 18

Impingere (pro, impellere contra aliquem): Sic, egestas Catilinam impegit patriæ iii, 12, 12

Impiæ pugnæ (de civilibus) ii, 19, 6 (Ita Claud. in Ruffinum ii, 63. 'Impia certamina' vocat a cive contra remp., quæ parentis instar est. Qua de causa 'Impii' etiam dicuntur, qui insidiantur principi. ut apud Curtium sæpius in causa Philotæ. Vide etiam Lipsii notam 270. ad paneg. Plinii)

Implere viam (pro finire, absolvere) iv, 12, 62

Impliciti dumis sylvestribus ii, 3, 4 torrentibus abruptis iv, 12, 6 (h. e. circumdati, cincti, quomodo fere 'impediendi' verbo utitur Ovidius, epist. 14. vers. 30. 'Flore novo madidas impediende comas')

Imponere statum Reip. i, 1, 15 ('Ordinare remp.' vocat alibi: Justinus, 'Formare'). Imponere (pro præponere, præficere) iii, 6, 8 (ita crebro Tacitus)

Importunitas i, 7, 9

Importuna dominatio i, 8, 7

Impotentia (pro potentia immoderate exercita): Sic, impotentia fœneratorum i, 23, 1 Pœnorum ii, 2, 3

Imprecationes morientium ii, 6, 8

Improbā classis (pro audaci, nimis auida, nimis alta spirante) iii, 10, 17 (Sic 'improbā spes' est apud Justinum xxii, 7, 4. Vide Bernecc. ad eundem xxix, 2, 2. Ita Seneca, epist. xii, 6. 'Nemo tam senex est, ut improbe unum diem speret.' Hoc sensu Plinius ii, 26. 'Rem ausus etiam Deo improbam, annumerare posteris stellas')

Imputare iv, 12, 62 (propriū verbum, neque aliud ea vi reperies, iudicio Lipsii ad Tacit. H. iii, 86, 7. utitur hoc Sueton. Tib. liii, 6. et Ner. xxxvi, 5. Plinius viii, 17, 2. 'Gratiam referre, nihil invicem imputare, ratum est,' xxix, 1, 11. Q. Stertinius, 'imputavit principibus, quod HS. annuis quingenis contentus esset.' Seneca, epist. 104, 8)

In (cum quarto casu junctum interdum significat Contra): ut, In aliquem expeditionem sumere iv, 12, 6 In captam urbem faces poscere iv, 12, 57 In aliquem percussores immittere i, 7, 2 In hostes converti i, 7, 4 In finitimos resurgere i, 13, 19 In domos erigere libertatem i, 21, 2 In se ipsum converti ii, 19, 4 (interdum Usque): Sic, In Cæsarem, Procæm. 1 In sæculum nostrum, Procæm. 8 In id tempus i, 17, 1. ii, 20,

7. iv, 12, 27 (interdum Per): Sic, In menses descriptus annus i, 2, 2 In classes distributus populus i, 6, 3 (interdum Propter): Sic, In honorem mortuorum iii, 5, 10 In honorem virtutis i, 3, 1 In experimentum i, 5, 3. i, 13, 3 In ultionem i, 11, 1 In auxilium i, 3, 6 In id iv, 7, 13 (interdum Intra): Sic, In corpus suum redire i, 3, 9 In carcerem detrahi i, 24, 3 In antecessum (vide Antecessum). In compendium missum bellum (h. e. paucis utrimque demandatum) i, 3, 3 In censum relatus pop. Romanus i, 6, 3 In potestatem redigere i, 15, 3 In plana deducere ii, 3, 5 descendere iii, 5, 28 submittere ædes i, 9, 4 In morem pecudum (pro, more pec.) iii, 8, 6 In fugam nutare iii, 10, 4 (Interdum ubi motum signat, omisso quoque verbi vicem explet): Sic, In Ciliam Pompeius (subaudi, convertitur) iii, 6, 12 Cæsar in eundem rursus Oceanum iii, 10, 18 exercitus in fugam (subaudi, se conjicit) iv, 2, 64 (In, cum sexto casu junctum, variæ significationis est, ut ex exemplis melius cognoscitur). In manu tenere (est, manu comprehensum tenere) iv, 12, 37 In equis et in armis excubare (pro cum equis et armis, armatum et equitem) i, 1, 15 In tabulis relata civium discrimina (h. e. redacta in tabulas, et in iis jam extantia) i, 6, 3 In equis venire (h. e. insidentes equis) iv, 2, 18 Sic, In equis candidis conspecti Castor et Pollux i, 11, 4 In sua dignitate mori (h. e. excultum insignibus honorum) i, 13, 10 In ipsa morte ita vivit (h. e. inter mortem, dum moriantur) i, 18, 17 In ossibus capitum bibere (pro ex ossibus) iii, 4, 2 (Ita Seneca, Agamemn. vers. 878. 'Merumque in auro veteris Assaraci trahunt'). In partibus (scilicet esse, favere partium alterutri) iii, 5, 23. iii, 14, 4. iv, 2, 5 In tempore (h. e. opportune) iii, 3, 13 In curulibus sellis se ponere i, 13, 10 (In, omissum et intellectum): Sic, comitiis (pro in comitiis) iii, 16, 1 (Ita legendum putem apud Lampridium, Heliogab. cap. 25. 'mimicis adulteris' loquitur autem ibi non de pœnis solum adulterorum, sed ipsa libidine. Talis locutio est: 'gladiatorio munere præsedet.' Suet. Claud. ii, 7)

Inaccessus aditus (quo non potest accedi) iii, 1, 14 saltus iv, 12, 27

Inauguratio Capitolii i, 7, 8

Incalescere iii, 15, 1

Incendere (pro animare, stimulare) iii, 5, 13 cupiditate libertatis incenditur populus i, 8, 7

Incendium Romæ i, 13, 17 Incendio proximorum ædificiorum hostem submovere iv, 2, 59 Incendia Carthaginis ii, 18, 8 Incendiis Urbem distringere iv, 1, 2 Incendium (metaphorice sumtum, pro bello aut clade): Sic, Incendium male obrutum resurgit iii, 21, 9 Incendii Thessalici cinctes recalescunt iv, 2, 53 Incendio Antoniano quasi ignis accessit Lepidus iv, 6, 1 Incendium suum ruina restringere iv, 1, 7 quasi ex obruto Incendio subita de cineribus flamma ii, 15, 15 Incendia parum fideliter extincta maiore flamma reviviscunt iii, 5, 14

Incensis mœnibus, quasi sacramento ne redirent, bellum movent Helvetii iii, 10, 2. Sic, puto, legendum in carmine Petronii, de bel. civ. vers. 283. 'Sumite nunc gentes incensis mœnibus (editiones, mœnibus) arma.' Nam mox idem quasi repetit: 'Sumite, et in medias immitte lampadas urbes'

Incertum: vide Dubium

Incitatissimum viris armisque tempus, Proëm. 6 (h. e. promptissimum, fortissimum. Sic, 'incitatissimus furor' est apud Marcellinum xxxi, 4. pro maximo. Nam incitare interdum augere est, ut apud Tacitum iii, 25, 1)

Incivilius se efferre (h. e. supra æqualitatem civium) i, 26, 8 (Facito i, 12, 6. est 'plusquam civilia agitare.' Vide Bernecc. ad Sueton. Cæs. lxxv, 10)

Inclinare ad hostem i, 3, 7

Inclinatum cornu iv, 7, 12 (in fugam nutans, ut alibi loquitur. 'Inclinata acies' sæpe apud historicos)

Inclyta Numæ religio (h. e. celebris et magni æstimata) i, 2, 1 Inclyti armis Romani iii, 1, 2 (descendit hæc vox a verbo Cluo). Inclyto portu urbs i, 20, 1 (Ita Sallustius H. iv, 2, 27. 'regnum Persidis inclytis divitiis')

Inconditus (pro agresti, rudi, impolito): Sic, Incondita moribus gens i, 13, 4 Inconditi clypei iii, 20, 6 hostes (pro inordinatis, confusis et palantibus) i, 17, 5 Inconditæ rates iii, 8, 3

Inconspicuus (h. e. inglorius, ignobilis) iv, 2, 67

Incremare (pro concremare) iv, 12, 24

Increpare (est hostibus illudere, dicteria in eos jacere) iii, 3, 6 Increpare ambitum, moram, otium iv, 2, 43 In-

crepare victis superbe i, 13, 17 (Non nimis placet ea lectio, cum Increpare vix inveniatur tertio casui junctum. legendum forte: 'gladio, insuper vā victis increparent: saltem addita particula 'in,' et una voce in duas disparata: nam b et v frequenter invicem mutant: et ædiphthongus cum e vocali in antiquis libris solenniter confunditur). Increpare (etiam ad facta translatum): Sic, vallum Urbis Remus increpat saltu i, 1, 8

Incubare (pro pertinaciter inhærere, incumbere): Sic, Italiæ Incubat Annibal ii, 6, 57 Urbis faucibus Porsena i, 10, 2 prædæ Histri ii, 10, 2

Incumbere (pro summo studio urgere): Sic, Appuleius rogandis legibus incumbit iii, 16, 2 Incumbere (de bello quasi mole aliqua dictum) iv, 2, 6

Incurrere in hostem i, 9, 7. iii, 4, 1

Incursio Gallorum i, 13, 1 Incursiones iii, 10, 10 Incursionibus crebris fatigæ iv, 12, 47

Incutere pavorem (pro facere pav. terrore) iii, 10, 14

Indago (proprie venatorium rete; per translationem de iis quoque dicitur, qui undique opprimuntur et cinguntur): Sic, quasi per Indaginem captæ rates iv, 2, 32 Cantabri ritu ferarum, quasi indagine debellati iv, 12, 48 quicquid piratarum fuit, quadam Indagine inclusum et oppressum iii, 6, 11 (Sic Plin. paneg. cap. 34. 'Mille pœnarum indagine inclusi delatores')

Indicere bellum ii, 8, 8

Indictio belli iv, 10, 2

Indigena potio ii, 18, 12

Indignum facinus ii, 16, 1 imperio mulieris perire, Indignius ii, 5, 3

Indita saxeo monti urbs (h. e. imposita, inædificata) iii, 1, 14

Indoles Servii eximia i, 6, 1 Indolis magnæ signum, sperare semper iv, 8, 3

Induciomarus (Trevir) iii, 10, 7

Induere nomini capta oppida (h. e. nomen eorum addere suo) i, 11, 9

Indulgenter habere (pro leniter tractare) i, 18, 15

Indulgere aliquid alicui ii, 14, 5 Ind. spectaculis iii, 12, 10

Indi iii, 5, 31 legatos ad Augustum mittunt iv, 12, 62

Industria Ciceronis iv, 1, 5 fatorum i, 8, 1 fortunæ ii, 8, 1. iv, 2, 61 Tarchinii i, 5, 1 Industria viribus temperatur ii, 12, 3

Industrie i, 6, 2

Incuitare campis iv, 12, 20

Inertia Cæsarum imperium consenes-
cit, Procœm. 8

Inescare (esca objecta illicere) iii, 5,
13

Inexpiabile bellum (h. e. implacabile)
iv, 4, 1 (Ita Livius xxxiii, 33, 3. et
Justinus xxxviii, 6, 6)

Inexplebilis honorum fames iii, 21, 6

Infantes suos necant Cimbræ iii, 3,
17 in ora Romanorum mittunt Alpinae
iv, 12, 5

Infantia pop. Romani, Procœm. 5. i,
8, 1

ad Inferos secum ferre iv, 8, 3 (Phra-
sis Sacrae quoque scripturae usitata, ut
Geneseos capite 42. in fin.) Ab Inferis
emergere (dicebantur qui ex desperatis
rebus eluctati erant, quasi a mortuis re-
dirent) ii, 6, 23 (vide Desid. Heral-
dum, ad ista Arnobii, lib. 2. 'Et ab
Orci faucibus, quemadmodum dicitur,
vindicare')

Inferiæ ii, 6, 8. ii, 18, 12

Inferre cladem i, 13, 3 lumen iv, 7,
8 (Sic Ovid. Fast. ii, 352. 'illatis igni-
bus acta patent'). signa i, 22, 3. ii, 17,
6 stuprum i, 7, 11

Inficiari (pro negare) i, 22, 2

Infidum glacie flumen iii, 4, 5 (Ea-
dem metaphora Tacitus i, 61, 2. 'falla-
ces campos' dixit)

Infinitivus pro imperfecto indicativi
iv, 4, 2. iv, 11, 3 et 8 (Quintilian. de-
clam. 3. pag. 8. f. Sic in Suet. Ner. 40. f.
lego: 'præcipere conatus rem silentio
obliterare.' Est hæc enallage modorum
apta narrationibus *ὑποτυπωμέναις*. qualis
illa apud Sallust. Jug. 100. 'Cos. omnia
providere, apud omnes adesse, laudare,
increpare merentes,' &c.)

Influere (de populo dictum, significat
cum copia venire) i, 1, 9 (Sic 'Influen-
tia negotia.' Plin. paneg. c. 81)

Infractus (pro fracto) ii, 2, 23 (Sic
Livius xl, 40, 6. Virg. Æn. xii, 1. et in-
fractor, Sulpicius Severus, Hist. sacræ
lib. 2. pag. 166)

Insulæ victimarum iv, 2, 92

Infundere Urbi agmen militum (pro
immittere) iii, 21, 6

Ingauni (pop.) ii, 3, 5

Ingenium Asturum in pacis partes
promptius iv, 12, 59 Græcum Italicis
artibus mixtum i, 5, 1 Romuli asperius
i, 1, 17 ingenio varii Rom. reges i, 8, 1
ingenia formantur situ locorum iii, 2, 2.
iii, 4, 4 ingenium loci (pro natura loci)
ii, 6, 16. ii, 17, 3 (Sic Plinius xvii, 2,
15. Papinius, Sylvarum ii, 278. Sallust.

H. iii, 5, 3. Ita 'ingenium pavoris,'
Claudianus, in Eutrop. ii, 470. Livius
alicubi de Censura: 'ut imperium suo
vehemens mansuetio permetteretur inge-
nio.' Adde Plinium x, 58. Rutilius Itiner.
vers. 328. 'Sive loci ingenio, seu domi-
ni genio')

Ingratissimi hominum iii, 5, 10

Ingruentes hostes iv, 2, 59

Inharere montibus iv, 12, 18 scopu-
lis iv, 12, 46

Inhiare auro, thesauris iii, 11, 2 et 5

Inhibere adoptionem (pro impedire)
iv, 4, 2 arcus (pro remittere) iv, 10, 6

Inhonorata societas ii, 8, 5

Inicit (pro injicit) i, 10, 5 (Ita Sili-
us xviii, 570. Sic 'abicit,' Juven. xv, 1.
'adicit,' Martial. iv, 54. x, 82. Vetus
epitaphium: 'Centenas adicit numero
crescente coronas.' 'deicit,' Asinius Gal-
lus, apud Sueton. de claris Grammat. cap.
12. 'subicit,' Lucanus vii, 774. Ovidius
de Ponto ii, 3, 37. 'Turpe putas abici,
quia sit miserandus, amicum')

Injicere manum iii, 14, 5

Inimicus nobilitati iii, 16, 1

Iniquus nobilitati iii, 16, 1
inter Initia Urbis iii, 19, 2

Injuria favorem conciliat iv, 2, 56. iv,
4, 4 Injuriæ opportunus juvenis iv, 4, 2
Injuriis agitatus populus cupiditate liber-
tatis incenditur i, 8, 7 Injuriæ et contu-
melia differentia iv, 12, 30

Inmodum (pro admodum) iii, 1, 13

Innoxia pastoriæ sectæ integritas iii,
12, 2

Insani montes ii, 6, 35

Insectari aliquem probris iv, 4, 2

Insidere arcem iii, 21, 7. iv, 2, 18
collem iii, 23, 6 arenam iv, 7, 6 mare
iv, 8, 1

Insidiarum fallacia (vide Fallacia). In-
sidiis mandare scelus iii, 1, 4 Insidias
disponere iii, 10, 8 per Insidias quem
aggredi i, 10, 5. ii, 17, 17 Insidiis sub-
latus hostis videtur aliter vinci non potu-
isse ii, 17, 17

Insignia magistratuum ab Etruscis i,
5, 6 per Tarquinium i, 8, 5 regia regni
(vide Regia) Insignia imperatoria pro-
jecta i, 18, 7 (Exemplum simile, simul-
que trajectiuncula, occurrit in Hist. Mis-
cella vi, 8. ubi legendum: 'Mithridates
vix dc. equitibus comitatus aufugit, dia-
demate et tiara, ne agnosceretur abjec-
tis. Castra ejus direpta,' &c. Hinc in-
telligitur illud in libris Macchabæorum
ii, 8. 'Nicanor, deposita veste gloriæ,
per mediterranea fugiens'). Insignia Se-

natus (pro ornamentis, hominibus qui sc-
natum decorant) iv, 1, 3 Sic : insignia
virtutis ii, 2, 22 (quæ alibi 'monstra vir-
tutis' vocat)

Insignia (subaudi, facta) iii, 10, 4 In-
signia trabeis et fascibus tropæa ii, 17,
16 insignibus Marcomanorum spoliis
tropæum iv, 12, 23

Insimul (pro junctim, simul), Proëm.
3. ii, 20, 1 (Ita Statius, Silv. i, 6, 36.
'Et gentes alis insimul togatas.' Collec-
tio Chron. ex Anonymo, qui sub Alexan-
dro Severo vixit; fine lib. 1. 'Fiunt in-
simul anni cccxlvii.' 'Ut autem insimul
omnes conspexit,' Gesta Dei per Fran-
cos, pag. 63. vers. 27. Addc Paul. Diac.
lib. xv. in morte Attilæ. Apuleius, 1.
Florid. hoc sensu utitur voce Cunctim)

Insolentia Fabiæ i, 26, 3 Gallorum
i, 13, 17 Lepidi iii, 23, 2

Instar navalis belli (h. e. species, simi-
litudō) iii, 5, 18

Instare (pro adesse, incumbere, urgere,
imminere) iii, 5, 6 Instare vestigiis iv,
11, 8

Instinctus Deorum i, 9, 1

Insubres assidui Rom. hostes ii, 3, 8
vincuntur ii, 4

Insulæ Fortunatæ iii, 22, 2 Insularum
fatum iii, 9, 1

Insultare i, 18, 4 Insultatum reliquis
(C.) Gracchi iii, 15, 6

Insultatio Germanorum inter cædem
Varianam iv, 12, 36

Insurgere totis viribus iii, 18, 13 Sic,
Consurgere

Intacti Umbri (h. e. bello nondum la-
cessiti) i, 17, 2 Intactæ viæ (per quas
nemo iter fecit) iii, 10, 22 (Sic, 'Intac-
tum fretum' est apud Claudian. belli
Getici principio. In eodem tamen car-
mine vers. 180. non 'intactum nubibus
Olympum' legerim, sed 'intectum')

Integer et recens iii, 1, 13 (Idem
quod intactus): Sic, Integra provincia
ii, 17, 7 (Cæsar, de bel. civ. ii, 5. 'su-
os cohortatus, quos integros superavis-
sent, ut victos contemnerent')

Integrata amicitia iv, 10, 1

Integritas pastoriæ sectæ iii, 12, 2 vir-
ginitatis ii, 6, 40

Intelligit vires suas Hispania jam victa
ii, 17, 4 (Idem verbum in simili senten-
tia Plauti: 'Tum denique homines nos-
tra intelligimus bona, cum quæ in potes-
tate habuimus, ea amisimus'). Intelligere
pacem iv, 12, 20

Inter duos currus distractus Fufetius
i, 3, 8 Inter manus laceratus Athenio

Delph. et Var. Clas.

Ind. Flor.

iii, 19, 12 Bæbius iii, 21, 26 Inter
mortem Tarquinii substitutus Servius (h.
e. dum moritur) i, 6, 2 ('Inter' etiam
postponitur): ut, Cretam inter iii, 6, 3
Rhodanum inter iii, 10, 2

Interamnium (urbs) iii, 21, 27

Intercidit bello Oceanus æstibus sub-
ductus iii, 10, 5 (h. e. impedit pugnam,
et vetat: quo sensu et Tribuni pl. dicc-
bantur 'intercedere')

Interceptus cos. (h. e. captus) ii, 2,
11 Sic, Interceptus exercitus iii, 4, 4
Interceptæ naves iii, 7, 3 (Intercipi eti-
am dicitur, quod alii destinatum, ab alio
excipitur): sic, Intercepta tempestate
victoria ii, 2, 32 Interceptum a Jove
votum Marti nuncupatum ii, 4, 4

Intercidere (pro perire, intercipi) ii,
2, 31

Intercludere hostem commeatibus iii,
19, 11. iv, 2, 42

Interdicere igni et aqua iii, 16, 2

Interdiu tenebræ iv, 2, 45

Interfluens Urbi Tiberinus i, 4, 2

Interim (pro interdum) i, 26, 6 (Sic
apud Senecam, de ira, i, 16. 'Interim
optimum misericordiæ genus est, occi-
dere.' et Consol. ad Helviam xvi, 11 et
12. Item Senecam Tragædum, in Hercu-
le Cæto, versu 481. Plinium, epist. x,
17. Quintil. Instit. Orat. x, 1. p. et
Declam. 9. §. 30. Apuleium lib. 1. pag.
119. Senec. pr. Epitom. 4. Controvers.
et alterum Senecam, de benef. lib. 1. in
fine. Corrigendus est Seneca, Controvers.
9. 'quæ inter jocum ipsis dominis veni-
unt.' lege, 'quæ interim cum ipsis dom-
vencunt')

Intermonia i, 4, 2 (Ad eam formam
composita sunt, 'intercolumnia,' apud
Ciccr. in Verrem i, 19. interfœmineum,
apud Apulei. in Apologia. 'internodia'
apud Virg. in Ciri, circa finem. 'inter-
scapulum,' apud Apulci. princ. Florido-
rum)

Internecio (universalis clades) ii, 17,
16. ii, 18, 6

Internoctu iv, 2, 45

Intervenire (pro intercedere): sic, In-
tervenit pro sociis pop. Rom. i, 13, 6
Interveniunt raptæ pugnantibus i, 1, 14
Interveniente flumine ignis abruptitur
ii, 2, 1 Interveniante quasi natura ad
mare subsistunt Thraces iii, 4, 1

Intestinum mare (pro mediterraneo)
iv, 2, 76 (Græci τὴν εἰσω θάλασσαν ap-
pellant, Agellius x, 7)

Intolerantius (pro intolerabilius) iv,
12, 36 (Hoc sensu usus est Owenus, a-

f

cutus epigrammatum scriptor: 'Conjugio esse jugum non intolerantius ullum')

Intra gloriam facinus Horatii (h. e. minus gloria) i, 3, 5 Intra pudicitiam Augusti, pulchritudo Cleopatrarum iv, 11, 9 (Sic Quintil. xi, 3, 6. 'Scripta Hortensii intra famam sunt,' h. e. minora fama. Utitur eleganter Thuanus ubi de Tartaris Præcipientibus dicit, 'eos cibo et potu uti, non modice tantum, sed intra modum.' Utitur et Lipsius, de M. R. iii, 4. 'gladii certe breviculi, et valde intra pili modum.' qui tamen in eadem voce Senecam, de benef. vi, 32, 1. corrigit. Sed rectius, si quid video, exponit Berneccerus, 'intra pudicitiae maledictum,' cum nondum adhuc publice male audiret. quod etiam velle videtur Gruterus, suspicio. viii, 10. Sic, 'intra pubertatem mori,' est 'nondum puerum mori,' Caio Inst. ii, 4, 3. Horat. ad Pisones: 'Intra spem veniæ cautus'. Intra ripam (h. e. in ceteriore ripa) iii, 10, 14 (Sic Ovidius, Trist. ii, 127. voce Citra utitur)

Intremiscere iv, 3, 8

Introisse victoria fuit ii, 7, 11

Invadere hostem (pro aggredi) i, 16, 7. iv, 2, 95 Urbem i, 13, 14. iii, 20, 11 maria iii, 6, 1 Invadere (significat, aliquid vi aut fraude occupare): sic, Invadere gubernacula Urbis i, 6, 1 regnum i, 8, 1 regnum et bellum ii, 14, 3 Rempublicam iv, 2, 11

Invehi in fugientem (pro persequi fug.) iv, 2, 84

Invenire quosdam, quam vincere, major labor ii, 3, 4 Invenire (pro offendere) iii, 10, 7

Invictus armis pop. Romanus iii, 1, 2 Invicta Caesarum fortuna iv, 7, 10 Cimbrorum rabies iii, 3, 5 Numantia ii, 18, 2 Invicti a veris regibus Romani, ab imaginario superantur ii, 14, 4

Invidia Deum i, 13, 1 (Sic Curtius vi, 2, 19. et x, 5, 10). fortunæ iv, 2, 1 Invidia vicit clementiam Caesaris iv, 2, 92 Invidia ex potentia iv, 2, 8 Invidia (pro odio et mala existimatione; διαβολή, Dionys. in Excerpt. Vales. pag. 533. Cic. ep. fam. viii, 8, 4): Ita, sub exteri regis invidia grassantur Cilices iii, 6, 2 (h. e. regis nomen præteudunt, eique invidiam concitant. Sic, 'Tutores regis sub aliena invidia regnasse,' est apud Livium xxiv, 25, 2. 'Invidia regnate mea,' Lucan. lib. vii. vs. 269. Diocletianus 'severitatem suam aliena invidia voluit explere,' Hist. Miscella x, 44. Sic Arnob. lib. I. 'Ut inter Assy-

rios et Bactrianos, &c. dimicaretur, invidia nostra hæc fuit?') Invidiam extenuare iii, 18, 1

Invisus (pro nunquam viso) iv, 12, 27

Invitat occasio iii, 5, 4

Invius exitus iii, 20, 4 saltus i, 17, 3 Inviu tumuli iii, 10, 22

Inultum cadere, more pecudum iii, 3, 18 (Sic in Sallust. Catilin. lviii, 11. 'Cave, ne inulti animam amittatis, ne capti potius, sicuti pecora, trucidemini.' Josephus xiii, 24. vcrtit, ἰπὸ ἐχθρῶν δίκην βοσκημάτων κόπτεσθαι). non Inultum occumbere solatio moricentibus iii, 3, 18. iii, 21, 20

Inundatio sanguinis i, 13, 17

Involvere (pro corripere, complecti, trahere): Sic, bellum Tarentinum totam fere Italiam una ruina involvit i, 18, 1 Mithridates totum Orientem sua ruina involvit iii, 5, 21

Inusitata maxime terrent i, 18, 6 (Hoc vult Parmenio apud Curtium iv, 13, 5. 'Vanis et inanibus militem magis, quam iustis formidinis causis moveri.' Vide Plut. Mario, cap. 23. Justinum xi, 9, 7. Cæs. Civ. ii, 4)

Ionium mare ii, 7, 6. ii, 16, 1

Ipsæ (fere emphaticum est, ut in his): Ipse ille iv, 2, 1 (Sic Cicero ad Atticum ii, 1. 'me illum ipsum vindicem æris alieni.' Sic emendandum putabam in Justino v, 4, 14. 'Ipsos illos Deos gratulantes tulere obviam, quorum execrationibus erat devotus.' Item in Seneca, ad Marciam cap. 3. 'ipsis illis' (non illam) hostibus cum veneratione et pace mutua prosequentibus.' Sic Tacit. i, 43, 5. 'iisdem istis cum militibus.' Apulei. Apolog. 'candem illam filiarum suarum machinam Rufinus admovet'). Ipso adventus hostici nuntio fugatur Antiochus ii, 8, 10 Ipso Punici maris nomine quidam deficiunt ii, 2, 17 (quo loco etiam 'Punico' legitur. utrumque defendi potest: prius est, ut illud Sidonii, epist. viii, 12. 'Quamlibet sola hyemalium mensium nomina tremas.' posterius, ut illud Ovidii, epist. xiii, 53. 'Ilion et Tenedos, Simoisque, et Xanthus, et Ida, Nomina sunt ipso pene timenda sono.' Sic Nazarius Paneg. cap. 18. 'Quid memorem Bruceros? quid Cheruscos, Vangionas, Alamanos, Tubantes? Bellicum strepunt nomina, et immanitas barbarie in ipsis vocabulis adhibet horrorem.' Sic noster Flor. iii, 10, 20. nomine ad terrorem composito.' Hieron. tom. ix. pag. 174. A.

'portenta magis quam nomina'). Ipsorum etiam barbari barbarorum Mysii iv, 12, 13 Ipsa beneficiorum potentia gravis liberis iv, 2, 92 Ipsa clades Imperatoris sacramentum auget iv, 2, 65 in Ipsa morte, ira vivit i, 18, 17

Ira vivit in ipsa morte i, 18, 17 (Idem expressit Silius, fine libri quinti: 'Fronte minae durant, et stant in vultibus irae.' Sic de Catilina Sallustius: 'ferociam animi quam habuerat vivus, in vultu retinens'). Irae (pluraliter) ii, 15, 8

Ire in arma iv, 5, 2 in sudorem (pro resolvit) ii, 4, 2 furor isset ultra Alpes iv, 1, 9

Irigari (pro vegetari sanguine digesto) i, 23, 2

Isara (fl.) iii, 2, 4

Isauricus, cognomen Servilii iii, 6, 5

Isaurus (urbs) iii, 6, 5

Ister (fl.) iv, 12, 8

Istria i, 18, 3

Ita (Jurandi formulis inservit) i, 1, 18

Italia subacta i, 26, 9 contra Urbem consurgit iii, 18, 5 Italiae vastatio ii, 6, 8 Italia sua contenti debuerant esse Romani iii, 12, 6

Italorum rebellium duces iii, 18, 6 (quibus adde Duillium apud Frontinum i, 5, 17. Guttam Capuanum, apud Appianum, civ. 1. p. 405. Statium, apud eundem, civ. 4. p. 603)

Iter aperire ad victoriam i, 14, 4 in Italiam ii, 6, 4 adgubernare pedibus iii, 5, 16 stellis sequi iii, 5, 23

Itum est i, 9, 8

Iulus Albam condit i, 1, 4 (Idem diceret Amobius, lib. 2. si per correctores liceret. Verba sunt editionum: 'Cujus socer Latinus fuit? Aeneas: genitoris Latinus cujus? Albani oppidi conditoris.' Cui dubium esse potest, quin scripserit auctor: 'Genitor is cujus?' ad quod 'is' imperiti notarunt 'Latinus,' quasi de eo loqueretur, non de Aenea: quae glossa soleuni librariorum more deinceps in contextum recepta est: et quod aliis videretur sensus turbator, duae voces conjunctae)

Juba Maurus iv, 2, 34 Pompeianarum partium iv, 2, 65 interficiendum se praebet iv, 2, 69 de Juba triumphus Caesaris iv, 2, 89

Jubere leges (h. e. ratas habere, facere) iii, 17, 8 tributa (pro imperare) ii, 6, 2

Judaei iii, 5, 30

Judiciariae leges iii, 12, 9. iii, 13, 1

Judicio suo, scelere alieno uti iv, 7, 15

Judicia ad equites translata iii, 13, 8 in quaestu habita iii, 12, 9

in Jugulo hostes ii, 6, 32

Jugum (pro culmine montis) Maleum ii, 9, 4 Pyrenaeum ii, 17, 6 Juga Alpium ima ii, 3, 4 (vide Ima). Juga Tridentina iii, 3, 11

Jugum i, 11, 13 sub jugum mittere i, 11, 13. i, 16, 11 et 12 quasi Jugo, sic ponte captus Rhenus iii, 10, 15 Jugum (pro servitute): sic, Jugi impatientes populi recens domiti ii, 17, 8. iv, 12, 2 (Sic apud Tacitum H. iv, 17, 8. Servirent Syria Asiaque, et suetus regibus Oriens; multos adhuc in Gallia vivere, ante tributa genitus'). Jugum excutere ii, 14, 2

Jugurthinum bellum iii, 1

C. Julius Caesar: vide Caesar

Julius Caesar (Sextus) cos. iii, 18, 8 vincitur a sociis iii, 18, 12

Julius Proculus i, 1, 18

Julia Pompeii conjunx iv, 2, 13

Julia gens iv, 4, 2

Jungere ponte Urbem: Sic, Bonna et Gesonia pontibus junctae iv, 12, 26 mole, bello regionem ii, 2, 2 Bosporon iii, 5, 25 Sic: ponte committere i, 4, 2 flumen (gelu concretum) jungit ripas iv, 12, 18 Jungere manus (integratae amicitiae signum) iv, 6, 3

Jupiter quasi praesens in Capitolio i, 13, 13. iii, 21, 16 intercipit votum Gallorum ii, 4, 4 Feretrius i, 1, 11. i, 12, 9. ii, 4, 5 Stator i, 1, 14

Jurare in verba iii, 16, 2

Jus apud barbaros nullum i, 13, 6 Juris quod ipse composueris, oblivisci non decet i, 24, 2 Jure agere (h. e. jure gentium queri de illatis injuriis) ii, 5, 3 Jure retinentur provinciae iv, 12, 19 Jure saevitum iii, 21, 8 (nisi forsitan ex more Flori addenda vox, 'quasi jure,' ut iii, 14, 7. aut intelligendum de jure non justo. de quo iii, 23, 3.) Jure suo remp. peculantur equites (h. e. concessa legibus potestate abutuntur ad peculatum) iii, 17, 3 Jus belli iii, 5, 13. iii, 19, 6. iii, 23, 3 civitatis i, 14, 1. iii, 18, 3 haereditarium ii, 8, 7 (quo loco malim legere, 'haereditario jure possidebat:' sicut infra iii, 13, 10. nec enim poscere Lysimachiam opus habebat, quam jam obtinebat, et instaurabat, ut testatur Livius xxxiii, 24, 9. Ita forsitan emendandus Apuleius Apolog. 'neminem nostrum pauperem esse, qui supervacanea nolit, possidet (pro, poscit) necessaria'). Jus imaginarium iii, 11, 5 provocacionis i,

9, 4 sanguinis iii, 1, 15 testamenti ii, 20, 3 tribuniciae potestatis iii, 14, 5 Victoriae ii, 7, 4 victoris iii, 7, 6 Jura armis saeviora iv, 12, 32 humana atque divina iii, 5, 7

Jusjurandum non remeandi nisi capta urbe (et similia) i, 12, 8. i, 16, 7. ii, 4, 3 (Tale etiam Labieni apud Cæs. civ. iii, 87. et Cæsarianorum apud Appian. civ. lib. ii. pag. 467)

Justa (pro inferiis) iv, 2, 60

Justitia gubernanda imperia i, 2, 4

Justus exercitus iii, 20, 6 et 7 Justum praelium ii, 7, 11 (Hoc sensu 'justa arma' apud Tacit. xiv, 32, 4. quæ 'militaria' sunt Sallust. Cat. lvi, 3. apud eundem Tacitum etiam reperitur 'justus exercitus,' H. iv, 21, 2. id est, plenus. Sic noster iii, 20, 7)

Juturnæ lacus ii, 12, 15

Juvenis appellatur Augustus intra vicesimum annum iv, 4, 1 Juvenis (pro homine quadraginta annorum) iv, 8, 4 Juvenes opportuni injuriæ iv, 4, 2

Juventius Prætor vincitur a Pseudophilippo ii, 14, 4

Juventa imperii, Procem. 7 Juventæ prima fax i, 1, 5 (pro primo impetu feroris juvenilis). Juventa (ætas est) i, 7, 7 (Vide centuriam epist. philolog. editam Francofurti, anno 1614. epist. 36. quæ est Hermanni Buschii)

Juventas (pro Dea juventæ) i, 7, 7 (pro ætate) ii, 1, 1 (Dio, pag. 611. C.)

Juventus (pro juvenibus) divisa per tribus i, 1, 15 mirum in modum exercita i, 3, 2 Capitolium defendit i, 13, 13

K.

Κραιπάλη ii, 10, 3

L

Labienus (T.) iv, 2, 83

Labienus (superioris filius) iv, 9, 3

Labor ventorum iv, 11, 5

Laborare (pro periclitari) i, 12, 11

Lacedæmon (urbs) ii, 2, 23 compescitur ii, 7, 12

Lacedæmonii Tarenti conditores i, 18, 2 et 6

Lacerare semet bellis civilibus ii, 19, 4

Lacerare furtis hæreditatem iv, 4, 2

Lacertos movere (pro convalescere), Procem. 8

Laceræ comæ i, 1, 14

Lacessentibus causis ii, 17, 5 finitimis i, 9, 6

Lacones trecenti ii, 8, 11 (Admonent hi loci apud Senecam, Suasor. 2. ibi victor Statorius: 'Trecenti, sed viri, sed armati, sed Lacones, sed ad Thermopylas. Nunquam vidi plures trecentis.' lege trecentos. et hoc est, quod decentissimi generis stultam sententiam vocat Seneca. Pluribus exponerem τὸ γνήσιον hujus lectionis, si modus instituti caperet)

Lacus Mæotis iii, 4, 7 Regilli i, 11,

2 Vadimonis i, 13, 21

a Lævis iii, 2, 2

Lævinus (M. Valerius) cos. ii, 6, 25

Philippum vincit ii, 7, 6

Lamponius (Samris) iii, 21, 22

Lancæ Cimbrorum iii, 3, 16

Lancia (urbs) iv, 12, 57

Lapidare (lapidibus obruere) i, 22, 2

Lapidatio (conjectio lapidum) iii, 8, 6

Lapis (pro milliari) ii, 6, 56

Largitio bellorum gladiatoriorum causa iii, 12, 10 Largitio Drusi iii, 17, 6

Largitione suspectus Mælius i, 26, 7 nulla Largitione in pretium libertatis corrumpi i, 26, 6 (Largitio igitur tum ad

alias quoque liberalitates pertinet: tum in specie ad editiones gladiatorii muneris, aliorumque spectaculorum. Quamvis Agrestius distinguat, Largitatem humanitatis esse; Largitionem ambitionis)

Lars Tolumnius, rex Veientium i, 12,

9 (Vide Val. Max. lib. 10)

Lasthenes (Cretensis) iii, 7, 6

Late circumfert arma pop. Romanus, Procem. 2 Late per Etruriam infesta signa volitant i, 17, 2 Late fusus exercitus ii, 16, 5 Late fundis civium Romanorum tenetur Sicilia iii, 19, 3 Late

concurritur ad nomen Marii iii, 21, 11 Late Parthos cædit Ventidius iv, 9, 5

Late domantur Liburni ii, 5, 4 Latius naufragia sua trahunt Galli i, 13, 19

Latius ærarium replent opes Cypriæ, quam ullus triumphus iii, 9, 5 Latius ut vinceret Cæsar, Pompeianis accessit Juba

iv, 2, 65 (Horatius, Od. iii, 17. 'Late tyrannus.' Sallust. Jug. v, 5. 'Syphacis Imperium in Africa late valuit')

Latebræ ignibus septæ ii, 3, 5

Latifundia iii, 19, 3

Latinarum festum iii, 18, 8

Latini vincuntur i, 14 mixti Romanis iii, 18, 1. i, 1, 9

Latium i, 1, 4. i, 7, 4. i, 11, 1 contra Urbem consurgit iii, 18, 5

Latio promissa civitas iii, 12, 9

Latrones (pro piratis) iii, 6, 2 (Sic, 'Latrocinium maris' pro piratica est apud Justinum xliii, 3, 5. Strabo lib. 14. habet *λησθηρία καὶ κατὰ γῆν, καὶ κατὰ θάλατταν*)

Latrocinari (est piraticam facere) iii, 6, 3

Latrocinia magis quam bella ii, 3, 4 ('ad latrocinia magis, quam aperto habiles Marti,' Marcellinus xv, 23. Sic apud Sallust. Jug. xcvi, 6. 'pugna latrocinio magis, quam prælio similis.' Liv. xxxv, 7, 6. 'latronum magis, quam hostium excursiones.' et xxxiii, 15, 2. 'proximum bello quod erat, in latrocinium versi.' Vide Gentil. de jur. belli i, 2. 'Latrones' et 'hostes' in libris juris sæpissime opponuntur. Vide Lexicon Brissonii, voce Latrones). Latrocinii evanescere iii, 3, 18

Latus imperii nudum iii, 5, 4 (Metaphora a gladiatoribus desumpta, quos, ut ait Seneca, de ira, i, 11, 2. 'ars tuetur, ira denudat')

Laureati victoriæ nuntii iii, 3, 20

Lauro (urbs) iii, 22, 7 apud Laurenem cæsus Cn. Pompeius, Magni filius iv, 2, 86

Laurus in prætoria nata ii, 7, 7 Laurus (pro triumpho) iv, 2, 88. iv, 12, 53

Lectulus aureus iii, 5, 28

Legatio (pro officio legati, sive locum tenentis) ii, 8, 14 (pro officio legati, sive nuntii) ii, 2, 23 (pro legatis ipsis): Legatio Allobrogum sollicitatur a Catilinariis iv, 1, 9 Apuleii ad Senatū iii, 16, 6 Cæsaris ad Ariovistum iii, 10, 11 Cimbrorum ad Romanos iii, 3, 2 Cimbrorum ad Marium iii, 3, 17 Indorum ad Augustum iv, 12, 62 Orodii ad Crassum iii, 11, 4 Pyrrhi ad Romanos i, 18, 20 Romanorum ad Achæos violatur ii, 16, 2 ad Illyrios violatur ii, 5, 3 ad Jugurtham corrumpitur iii, 1, 6 ad Tarentinos violatur i, 18, 5 Sarmatarum, Scytharum, Serum ad Augustum iv, 12, 62 Legationis dux (h. e. princeps) ii, 6, 7

Legati (pro vicariis imperatorum; Gall. Lieutenants) iii, 6, 8. iii, 10, 7. iii, 22, 6. iv, 2, 26 et 31. iv, 9, 4 et 5. iv, 12, 51

Legiones tres a Germanis cæsæ iv, 12, 34 undecim a Parthis iii, 11, 2

Lentulus (Marcellinus) legatus Pompeii iii, 6, 9

Lentulus prætor vincitur a servis iii, 19, 7

Lentulus (Cn. Cornelius Clodianus) vincitur a Spartaco iii, 20, 10

Lentulus (P. Cornelius Sura) prætor conjurat cum Catilina iv, 1, 8

Lentulus (L. Cornelius Crus) cos. iv, 2, 15

Lentulus Dacos vincit et Sarmatas iv, 12, 19 et 20

Lentulus Gætulicus: vide Cossus

Lentuli (Batiati) ludus gladiatorius iii, 20, 3

Leonidas ii, 2, 14

Lepidus (M. Æmilius) bellum civile concitat iii, 23

Lepidus (M. Æmilius) triumvir iv, 6, 1 fratrem proscribit iv, 6, 4 ad Urbis præsidium relinquitur iv, 7, 5

Leucas insula iv, 11, 4

Leucates mons iv, 11, 4

Levis armatura iv, 2, 49 Levias præsidia iv, 2, 18

Lex Sulpicia iii, 21, 6 Leges agrariæ iii, 3, 3. iii, 13, 1 Augusti iv, 12, 65 frumentariæ iii, 13, 1 Gracchanæ iii, 16, 1. iii, 17, 1 et 6 judiciariæ iii, 12, 9 Leges Rom. a Græcia allatæ i, 24, 1 Leges citant nefas (h. e. facinus examinatur legibus) i, 3, 5 Leges ferre, jubere iii, 17, 8 (ferre, pertinet ad magistratus; jubere, ad populum). Leges pacis (pro conditionibus pacis) ii, 6, 59

Levare (pro extollere, altiores facere): Sic, hyems altius levat Alpes iii, 3, 11 (vide etiam Hyems)

Libanus mons iii, 5, 29

Libellus rationes thesaurorum continens iv, 12, 44

Liberi Cererisque certamen Campania i, 16, 4

Liberis gravis est ipsa beneficiorum potentia iv, 2, 92

Liberaliter educari i, 6, 1

Libertas omnibus potior iv, 2, 25 Libertatis cupiditate incenditur populus injuriis agitato i, 8, 7 Lib. gaudium i, 9, 3. ii, 7, 14 in Lib. pretium nulla largitione corrumpi i, 26, 6 Lib. vindices imperio ornati i, 9, 1 Lib. accerrimus custos pop. Romanus i, 26, 6 Libertatem, quam maxime restitutam voluerunt, perdiderunt Brutus et Cassius iv, 7, 1 Lib. a dominis datam, in ipsos erigere i, 21, 2 in Lib. excipi ii, 6, 4 ad Lib. vindicandam accingi i, 9, 1 Libertate, a Romanis data, adversus ipsos utitur Critolaus ii, 16, 2 pro Lib. pugnantium cruentior pugna iii, 10, 4 pro Lib. arma corripere i, 9, 6. i, 10, 1. i, 11, 5

Libido non minus exosa, quam sævitia iv, 12, 31 Libido Sexti Tarquinii, regibus imperiū abrogat i, 7, 11 Appii

- Claudii decemviris potestatem i, 24
 Libido pugnandi (pro ardore) iv, 2, 46
 Libidines (pro congressibus Venereis) iv, 11, 2 (Sic Propertius ii, 16, 1. 'Rumpat ut assiduus membra libidinibus')
 Libo (L. Scribonius) iv, 2, 19
 Pompeii legatus iv, 2, 31
 Liburnæ (navium genus) iii, 9, 5
 Liburni (pop.) ii, 5, 1
 Libycum mare iii, 6, 9
 Licentiæ scelus addere ii, 5, 2
 Licinius Crassus (M.) Spartacum vincit iii, 20, 12 (vide etiam Crassus)
 Lictoris virgæ iv, 12, 31
 Lictoriæ virgæ sonus i, 26, 3
 Ligures, assidui Rom. hostes ii, 3, 3
 Ligusticus sinus iii, 6, 9
 Lilybæum (urbs) ii, 2, 12
 Limen maris (pro ostio, ingressu primo) iii, 6, 9
 Lingua caudidici vipera appellata iv, 12, 37
 Liris (fl.) i, 18, 7
 Liris (urbs) i, 18, 24
 Litare sanguinem iii, 4, 2
 extis iv, 12, 15
 Litare Manibus occisorum ii, 5, 5.
 iii, 18, 14
 Livius Drusus (M.) trib. pl. iii, 17, 1
 Livius Salinator M. debellat Asdrubalem ii, 6, 50
 Locus sceleris et pœnæ idem ii, 2, 29 (Adde Val. Max. i, 1, 19. et Dionem, lib. 51. pag. 513). Loci fiducia resistere ii, 8, 11 Loci ingenium observare ii, 6, 16
 Locum in prælio captum, amissa anima, corpore tegere iv, 1, 12 (Totidem verbis Sallustius). Loco movere urbem ii, 15, 6
 Locorum situs ingenia format (vide Ingenia): Locis tuti populi ii, 3, 4
 Longe illis nauticæ artes (h. e. artes nauticæ nihil profuerunt illis) ii, 2, 8 (Sic explicat ipse Florus ii, 6, 34. 'Longe illi triplex murus, &c. nisi quod hactenus profuere.' Sic Virg. Æn. xii, 52. 'Longe illi dea mater erit.' Ovid. Metamorph. viii, 435. 'ne longe tibi captus amore Auctor.' Hieron. fine apologiæ ad Damnionem: 'Procul Epicurus, longe Aristippus.' Hinc corrigendum putem Cæs. de. bel. Gall. i, 36. ubi vulgo: 'longe ab his fraterum pop. Romanum nomen abfuturum;' putem, inquam, scribendum: 'longe iis fr. p. R. n. futurum.' Vide Lipsii notam 480. ad paneg. Plinii. et Livinei. in paneg. vet. pag. 289. f. Item Ovid. Epist. xvii, 53. Sic Papin. Theb. iii, 666. 'procul hæc tibi mollis infula, terrificique aberit dementia Phœbi')
- Longini (família patricia) iv, 1, 3
 Loqui (dicitur) fama iv, 10, 7
 Lorica (pro opcre) circumdati obsessi ii, 18, 13. iii, 10, 25 (Quid proprie sit, vide apud Vegetium iii, 28. et Lips. Poliorc. ii, 2)
 Lucania ii, 6, 30 consurgit contra Romanos iii, 18, 6
 Lucani i, 18, 1 vincuntur a Carbone iii, 18, 13
 ad Lucernam legere iv, 2, 71
 Lucretia i, 7, 11. i, 24, 2
 Lucrinus portus i, 16, 4
 Luctatur pop. Rom. cum finitimis, Proëm. 5 domi ii, 1, 2 ('Luctari' vocat, bella ut non magna, ita difficilia gerere, viribus nondum confirmatis)
 Lucullus (L. Licinius) Turdulos vincit ii, 17, 11
 Lucullus (M. Licinius) Thraces vincit iii, 4, 7
 Lucullus (L. Licinius) Mithridatem vincit iii, 5, 2 et 17
 Lucullus (L. Licinius) vincitur a servis iii, 19, 11
 Lucus Asylum factus i, 1, 9 in Lucis conventus Gallorum iii, 10, 21
 Ludibrium calamitatem auget iii, 20, 2
 Ludibrio hostium se eximere iii, 21, 14
 Ludibrio esse iii, 11, 10 et 11 haberi iii, 21, 26
 Ludibriis fœdare mortem iii, 4, 2
 Ludibundus ii, 10, 2
 Ludimagistri Falisci perfidia i, 12, 5
 Ludii iii, 20, 3
 Ludus gladiatorius iii, 20, 3
 Ludi (pro spectaculis) Asculanorum iii, 18, 9
 equestres i, 1, 10
 Nemeæ ii, 7, 14
 Tarentinorum i, 18, 4
 Lumen prætoriæ navis iv, 8, 5
 Luna commilitans iii, 5, 22
 quarta i, 18, 19
 Lupa, Romuli nutrix i, 1, 3
 Lusitani ii, 17, 12
 Viriatho militant ii, 17, 15
 Sertorio iii, 22, 1
 Lustrata quasi incendio Gallico Urbs i, 13, 18
 Lutatius Catulus (C.) cum Pœnis debellat ii, 2, 33 (alii scribunt Luctatius, sed illud rectum esse claret ex vers. Sillii xiii, 730. 'Æquoreis victor cum classe Lutatius armis')
 Q. Lutatius Catulus Lepidum compescit iii, 23, 6 (vide etiam Catulus)
 Luxuria (pro luxu) i, 18, 22
 Luxuria sua debellatus Antiochus ii, 8, 10
 Luxus famem facit iii, 12, 8
 Luxus extinctus furor Antonii iv, 11, 1
 Luxus (pluraliter) ii, 8, 8
 Lysimachia (urbs) ii, 8, 7

M.

Macedo (pro Maccdones. Vide Sing. pro Plur.) affectator imperii populus ii, 7, 2 Macedones i, 18, 27 Macedonum tributarii Thraces iii, 4, 1

Macedonia i, 18, 6 debellatur ii, 7 iterum ii, 12 tertium ii, 14 in partibus Pompeii iv, 2, 5 provincia Bruti iv, 7, 4

Macerare hostem (attenuare et vix-are) ii, 6, 28

Machinas incendere iv, 2, 24

Macra (fl.) ii, 3, 4

Maete ii, 18, 16

Mæander (fl.) ii, 8, 15

Mælius (Sp.) regnum affectat i, 26, 7 (apud Plut. Bruto, cap. 2. corrupte est *Μάλλιος Σπύριος*)

Mæotis lacus iii, 4, 6

Magaba mons ii, 11, 5 (Totum locum ita restituo: 'quamvis sub adventum hostis, relictis sedibus, in altissimos se montes recepissent. Tolostobogii Olympum, Tectosagi Magaba insederant. utrimque fundis sagittisque acti,' &c.)

Magister regis iv, 2, 60 (h. e. qui eum instituit quacunq; in re. Plaut. Bacchid. iii, 3, 42. Virg. Æn. v, 669. 'nec exanimis possunt retinere magistri.' Statio, Silv. v, 193. Moderator est: 'indomiti Phœnix moderator alumni.' *Μητρονα* vocat Ptolem. Hephestion. apud Photium, Biblioth. Cod. 190)

Magistratu se abdicare iii, 14, 5 Magistratum causa exorta seditio i, 26, 1

Magnanimitas ducum Romanorum i, 18, 16

Magnificus apparatus conviviorum iii, 12, 12

Magnitudo apparatus exitiosa ii, 2, 35. ii, 8, 17. iv, 2, 49. iv, 11, 5 cladium iii, 19, 4 elephantorum i, 18, 8 navium Antonianarum iv, 11, 5 Pompeii iii, 5, 2 prædæ Veientis i, 12, 10 Romana, Procem. 1 et 3 eo Magnitudinis crevit pop. Rom., ut suis viribus conficeretur iii, 12, 6 Magnitudo serpentis Libyci ii, 2, 20 Tarenti i, 18, 2 Magnitudo virtutis calamitatibus approbatur ii, 2, 22 (Magnitudo igitur vel proprie sumitur, vel translate, pro potentia et præcellentia)

Magna fortuna pop. Romani, et semper in malis major iii, 18, 13 Magnæ indolis signum sperare semper iv, 8, 3 Magnam fidei monumentum Saguntus ii, 6, 3 Magna nomina, ut non in usum ;

ita ad speciem imperii, acquisiisse, decorum iii, 12, 4

Majestas Cæsariani nominis iv, 4, 4 populi i, 9, 4 Reguli ii, 2, 25 Romana iv, 2, 8 Senatus i, 5, 2. iii, 17, 3 majestas capta (in Perseo) ii, 12, 11

Majorum causa parcere delinquentibus iii, 5, 10 Majoribus nostris ablata, non sunt nostra i, 2, 4 (Vide disputationem Jephthæ adversus regem Ammon., Judicum c. 11). Majus fuit imperium Rom. quam ut ullis externis viribus extingui posset iv, 2, 1

Male (pro nequicquam, frustra) iii, 5, 26 (pro obiter, vix, non satis): sic, Male obrutum incendium majore flamma reviviscit iii, 21, 9 (Ita 'male viva caro,' Ovidius, Met. xv, 380. et Fast. iii, 102. 'male forte genus,' 'male focillata societas,' Suet. Aug. xvii, 1. et xxi, 2: 'nationes male quietæ.' Statius, Theb. xi, 552. 'Qua male jam plumis imus tegit inguina thorax')

Maleus sinus iii, 6, 3 Maleum jugum ii, 9, 4

Malus genius Bruti iv, 7, 8 Malis augetur animus fortis iii, 5, 20 Malis suis maria terrasque permiscuit Sertorius iii, 22, 2 in Malis semper major pop. Romani fortuna iii, 18, 13 in ipsis Malis beatissima Numantia ii, 18, 16 in ipsis Malis utcumque felix iv, 2, 51 hoc ei in Malis suis indulgente fortuna ii, 14, 5

Mamilius Tusculanus i, 11, 1

Manare (pro emanare) iv, 2, 91

Manciniana deditio iii, 14, 2

Mancinus: vide Hostilius Mancinus

Mandare (pro jubere, et delegare) iv, 12, 11 Mandare expeditionem, et sumere, ut differant iv, 12, 48 Mandare sibi inferias ii, 6, 8 (verbum testamentarium, quo de late Brissonius in Lexico). Mandare aliquid ad uxores (jubere aliquid renuntiari) iii, 3, 6 (Ita intelligo Tacit. H. iv, 51, 3. Sic Vopiscus Aureliano, cap. 30). Mandare scelus insidiis (h. e. per insidias exequi) iii, 1, 4 (Sic Justinus v, 2, 5. Anonymus, de rebus bellicis, pag. 87. 'Vindictam suam malis artibus commendavit'). ultionem (Vide Ultio)

Mandata morientium i, 9, 1 (Hujus generis sunt mandata de funere, apud Sueton. Aug. cap. ult.; suprema, apud Senec. Medea, versu 451. Vide Tacit. Agric. xlv, 8. Silium xv, 791. Ovid. Fast. v, 654)

Manifesta victoria (pro haud dubie

obventura) ii, 7, 7 (Sicut e contra apud Ovid. Metam. xv, 577. 'Tyrrhenæ gentis haruspex Magna quidem rerum molimina vidit in extis, Non manifesta tamen'). Manifesto vultu esse (h. e. vultu aperte præ se ferre) iv, 2, 83

Manibus se consecrat Senatus i, 13, 9 se devotent Decii i, 14, 3. i, 17, 7 Manibus Cæsaris graves Cassius et Brutus iv, 6, 2 exercituum Rom. Asculi eversione litatur iii, 18, 14 legatorum Rom. principum Illyriorum cæde litatur ii, 5, 5 Pompeii vindictam quærit fortuna iv, 2, 55 Saguntinorum parentatur ii, 6, 8

Manilius (Manius) cos. Carthaginem oppugnat ii, 15, 7

Manilius prætor vincitur a servis iii, 19, 7

Manlius (M. Capitolinus) Capitolium defendit i, 13, 13 ab arce Tarpeia deijcitur i, 26, 8

Manlius (Cn.) vincitur a Cimbris iii, 3, 4

Manlius Torquatus (T.) i, 13, 20 filium occidit i, 14, 2

Cn. Manlius vincitur ab Histris ii, 10, 2

Maulius (Cn. Vulso) Gallogræcos vincit ii, 11, 2

Manlius Catilinæ socius iv, 1, 8

Mannii trib. mil. ii, 2, 17 (Mannii alias dicuntur indecori vultus personæ, quibus pueri terrentur; vetus Scholiastes ad Pers. vi, 56. ita forte cepit Augustus in nequissimo illo suo epigrammate)

Manubiæ armorum ii, 18, 6 captarum urbium i, 7, 8

Manus dextra Crasso amputata iii, 11, 11 Manus porrecta salutantibus iii, 21, 16 Manum injicere iii, 14, 5. iv, 1, 9 Manu sua aliquem occidere i, 10, 8 quadam quasi Manu repellere hostem iii, 5, 9 quasi una Manu facta strages iv, 2, 49 conserere (pro conflagrare) ii, 18, 3 Manu restituere prælium (h. e. pugnando) iii, 10, 4 Sic, Manu pulcher apparuit Augustus iv, 4, 5 Manus amputatæ causarum patronis iv, 12, 37

Manus abscindere iii, 4, 7 Manus quasi amputantur ademptis armis ii, 18, 4 Manus jungere (amicitiæ signum) iv, 6, 3 inter Manus lacerata præda iii, 19, 12 inter Manus laniatus Bæbius iii, 21, 26

Manibus annem retinere iii, 3, 12 Manibus suis ad necem non usi Cassius et Brutus iv, 7, 15 Manibus et suis, et ipsorum, Saguntum evertit Annibal ii, 6, 4 Manus (pro copiis, exercitu, globo)

i, 12, 1. iii, 3, 18. iii, 10, 11. iii, 14, 4 et 5. iii, 15, 4 et 5. iii, 21, 13. iv, 2, 33 et 58. iv, 10, 3 Mauus (pro vi, bello, armis): Sic, Manu capta matrimonia i, 1, 10 Latini Tarquinius manu reducunt i, 11, 1 Antonius conjurationem Catilinæ manu opprimit iv, 1, 5 (Sic Tacitus, Gerin. xxxvi, 2. 'ubi manu agitur.' Sallust. Jug. xxxi, 13. 'non manu, neque vi'). Manus (pro potestate): Sic, in Manus alicujus incidere ii, 8, 4 venire iv, 12, 38 (Ita princ. inst. de libert. 'quamdiu quis in servitute est, manui et potestati suppositus est.' Hinc Manumissio dicta. 'Omnia manu a regibus gubernabantur,' l. 2. de O. J. Sic apud Livium. xxxiv, 7, 8. 'minus filiæ, uxores, sorores etiam quibusdam in manu erunt.' Manus ferreæ (machinæ a comprehendendo, quod manuum officium est, dictæ) ii, 2, 9 (Lucan. iii, 635. Hieron. epist. iii, 3)

Marcellinus, Pompeii legatus iii, 6, 9 (Videtur autem hic jungendus Lentulo, et unum ex iis faciendum corpus. Marcellinus enim Lentulorum cognomen est: et Appianus, de bel. Mithrid. pag. 236. Africam Lentulo Marcellino tributam affirmat: an legendum videtur in nostro, Lentulus Marcellinus Libycum et Ægyptium, &c.)

Cl. Marcellus (M.) opima reportat ii, iv, 5 cos. ii, 6, 25 Annibalem vincit ii, 6, 29 Siciliam recipit ii, 6, 33

Marcellus (C. Claudius) cos. iv, 2, 15

Marcellus, diminutum a Marco i, 3, 8 (Plutarchus tamen, in vita Marcelli, a Marte derivat)

C. Marcus Coriolanus i, 11, 9 patriam oppugnat i, 22, 3

Marcus Philippus (Q.) cos. bellum cum Perse gerit ii, 12, 5

Marcus Philippus (L.) cos. bello sociali iii, 18, 8 (Vide etiam Philippus)

Marcus (C. Figulus) Dalmatas vincit iv, 12, 11

Marcomani (pop.) iv, 12, 23

Mare (Adrianum. Ægæum. Africum. Hadriaticum. Ionium. Vide suis quodque locis). Mare externum (pro Oceano Atlantico) iv, 2, 76 (Plut. Cæs. cap. 17. est ἡ ἐξω θάλασσα. Vide etiam Intestinum mare). Mare hospitale (pro placido et portuoso) i, 16, 4 velis opertum ii, 8, 2 Maris otia, portus i, 16, 4 gemitus iv, 11, 5 Marc præcludunt piratæ iii, 6, 1 Maria revomunt spolia iv, 11, 7 Maria piratica rabie corrumpunt Ba-

leares iii, 8, 2 Maria prius Oceani, quam arma Romana, montes suos ascensura credunt Hispani (proverbialis locutio) iv, 12, 49

Margaritæ Indicæ iv, 12, 62

Mariana rabies iv, 2, 2 tempestas unde iii, 12, 11

Maritimus triumphus (pro navali) ii, 2, 9 Maritimum quasi Urbis hospitium Ostia (h. e. quod mari venientia recipere) i, 4, 2 Maritima (subaudi, loca) iv, 12, 51

Marius (C.) iii, 5, 4 Jugurtham vincit iii, 1, 13 Cimbros iii, 3, 14 nobilitati semper inimicus iii, 16, 1 decus sæculi sui iii, 21, 2 multos claros viros occidit iii, 21, 13

Marius juvenis cos. iii, 21, 20

Marius ejus frater iii, 21, 26

Marmaricus (qui Marmaridas vicit) iv, 12, 41

Marmaridæ (pop.) iv, 12, 41

Marmoreus portus Syracusis ii, 6, 34 Marmorea arx, turrets, mœnia, portus Cyzici iii, 5, 15

Mars, pater Romuli i, 1, 1 (Vide diversas sententias in libello de origine pop. Romani, cap. 19). contendere Marte æquo (h. e. neutro inclinante victoria) iv, 2, 48 Sic, ancipiti iv, 2, 47 pari iv, 2, 80

Marsi (pop.) iii, 18, 6 Vinctur a Gabinio iii, 18, 13

Martius populus (h. e. Romanus. propter Romulum Martis filium) iii, 3, 2

Masinissa (Numida) ii, 15, 3 avus Jugurthæ iii, 1, 3

Massicus mons i, 16, 5

Massilia (urbs) iii, 2, 3 capitur a Cæsareanis iv, 2, 25 Massiliæ moritur L. Cæsar iv, 12, 43

Massiva (Numida) iii, 1, 8

Mater Servii serva i, 6, 1 Mater Italiæ Roma iii, 18, 5 urbium Cydanea iii, 7, 4 (Sic Græcis est 'metropolis,' caput provinciæ. Solin. cap. 38. de Sicilia: 'matrem urbium habet Tarsum.' Adde Marcellin. xvii, 13. tales urbes etiam 'matrices' appellat Ulp. l. 4. §. 5. de off. procos. 'matres provinciæ,' Imp. l. unic. C. de Metrop. Beryto, lib. 11. Ad eum modum dicuntur et Metrocomiæ, tit. Cod. Ne liceat habitare Metroc.)

Matrimonia (pro uxoribus) i, 1, 10 (Sic apud Justinum). Matrimonii fœdus generi socrisque concordiam tenet iv, 2, 13 Matrimoniorum causa exorta scditio i, 25

Matrona i, 7, 11 Matronæ Carthaginienses comas in tormentorum vincula conferunt ii, 15, 10

Matura mors (pro opportuna) iii, 17 9 victoria (pro celeri) ii, 20, 7

Maturitas (pro constanti ætate) Proëm. 7

Mauritania iv, 2, 65 Mauritaniæ et Hispaniæ littora in unum vergentia iv, 2, 76

Mauri (pop.) iii, 1, 12 Maurorum equitatus iv, 2, 34 rex, Juba iv, 2, 65 de Mauris triumphus Cæsaris iv, 2, 89

Mausoleum iv, 11, 10 (Ita dictum fuit sepulcrum Mausoli, de quo Plinius xxxvi, 5. quæ appellatio postea ad alia quoque regia sepulcra transiit, ut apud Sueton. Vesp. xxiii, 9. est 'Mausoleum Cæsarium.' Vide Pausan. lib. 8. pag. 482, 20. Ad eam formam etiam Ἀρτω-*vivέιον* est in Eclogis Dionis per Fulvium Ursinum editis, pag. 419. Unde haud dubia redditur Bernecceri lectio in Sueton. Aug. xviii, 1. 'Num et Ptolemæum inspicere vellet')

Maxima civitas minimæ domus diligentia contenta i, 6, 3

Maxime: cum maxime, tum maxime ii, 16, 3 (ubi citatus homo doctus multis exemplis ostendit, vocem 'cummaxime' usurpari auctoribus, pro tum temporis, ad præsens. Adde Livinei. in Paneg. Mamertini, cap. 22. quod equidem non inficias eo, hoc tantum putem, non perinde omnia, quæ secus in auctoribus scripta occurrunt, reformari posse: cum etiam, 'tum maxime' non absurde dici, ratio et exempla demonstrent: quorum afferemus, in quibus nulla tam facilis occasio corruptionis fuit, h. e. ubi conjunguntur particulæ istæ, 'tum cummaxime.' Sic Livius xl, 32, 1. 'Castra amissa esse, et tum cummaxime ardere,' Curt. v, 7, 2. 'Hoste et æmulo regni reparante tum cummaxime bellum.' ubi etiam significatio abit, et 'cummaxime' valet, quam maxime, summis viribus. Potest igitur defendi Flori lectio: 'ordinanti tum maxime Macedoniam,' quid enim illud 'maxime' impediatur, quo minus idem sit sensus, qui apud Tacit. v, 10, 6. 'Is Macedoniæ tum intentus, Achaïam quoque curabat.' Etiam apud Livium xxx, 33, 13. 'Quum maxime hæc imperator, &c. ageret,' non possunt nisi nostra ex sententia intelligi)

Medicamina impura (pro venenis) ii, 20, 7. (Sic Græcis interdum φάρμακον accipitur)

Medicus Augusti iv, 7, 9 Pyrhi i, 18, 21

Meditari expeditionem iv, 2, 94

Medius inter Latium et Tuscos pop. Romanus i, 9, 7 Medius (pro ambiguo, quo inclinet dubitante) i, 3, 6 in media Gallia fuit Cæsar ante, quam ab ultima timeretur iii, 10, 22 Media concione i, 9, 5 Medium tempus senientis i, 11, 13 per Medias hostium custodias i, 13, 16 per Media hostium tela, ibid. (sive, ut Virg. *Æn.* x, 729. 'densos hostes')

Medullus mons iv, 12, 50

Megara (Numantinus) ii, 18, 4

per Membra singula mori iii, 21, 6

C. Memmius candidatus, in ipsius comitiis interficitur iii, 16, 4

Menenius Agrippa i, 23

Mens imperii imperator iv, 3, 6 Mens mala ii, 6, 20 (hoc sensu Virg. *Ecl.* i, 16. et *Æn.* ii, 55. 'si mens non læva fuisset,' h. e. si sibi constitisset; si non fuisset abrepta in deteriora consilia). Mente concipere (pro cogitare) i, 5, 3 in Mensis exposita capita iii, 21, 14 (Sic apud Valerium Maxim. ix, 5, 4)

Mensis (Julius) ex nomine Cæsaris appellatus iv, 2, 91

Mercēs in exitium suum misera resp. iii, 13, 7 (Sic Quintil. *declam.* 6. 'Civis Romanus mercēs fio.' Similiter Cremutinus Cordus, apud Senec. *Suasor.* 7. ubi de nece Ciceron. 'brevis ante princeps Senatus Romanique nominis titulus, tum pretium interfectoris sui')

Meridianus (circulus, pro plaga ad Meridiem versa) iv, 12, 40

Merula (L. Cornelius) flamen Dialis iii, 21, 16

Mersa vitii, quasi sentina, resp. iii, 12, 7

Messana (urbs) ii, 2, 3

Metapontus (urbs) iii, 20, 5

Metellus (L. Cæcilius) cos. Pœnos vincit ii, 2, 27

Metellus (Q. Cæcilius Macedonicus) iii, 8, 1 cos. Pseudophilippum vincit ii, 14, 5 Achæos ii, 16, 3 Hispanos ii, 17, 10

Metellus (L. Cæcilius Numidicus) Jugurtham vincit iii, 1, 10 exulat iii, 16, 3. iii, 17, 3

Metellus (Pius, Numidici F.) cum Sertorio bellum gerit iii, 22, 5

Metellus Pompeii legatus iii, 6, 10

Metellus (Q. Cæcilius Creticus) iii, 7, 4 inimicus Pompeii iv, 2, 9

Metellus trib. pl. Crassum diris devovet iii, 11, 3

Q. Metellus (Cæcilius) cos. iv, 2, 8

Metellus derivatum a Meto i, 3, 8 (Aliter tamen Festo)

Metus et ignavia Antonii iv, 7, 10 Metus hostium disciplinam continet iii, 12, 2 Metus simulatus iv, 9, 6. iv, 10, 3 Metu belli in bellum incidere iv, 2, 23 Metu mutuo teneri iv, 2, 13 Metu vacua Urbs iv, 2, 21 Metus (pluraliter) ii, 6, 43

Micipsa (Numida) iii, 1, 3

Miles (pro militibus. Vide Sing. pro plur.) Miles, parce civibus, (vox Cæsaris) iv, 2, 50 Miles in disciplinam redactus a Scipione ii, 18, 11 Milites flumen Oblivionis formidant ii, 17, 12 otium increpant iv, 2, 43

Militaris disciplina i, 3, 1

Milvius pons iii, 23, 6

Minuum iv, 12, 60

M. Minucius (Augurinus) cos. i, 11, 12

C. Minucius elephantis proboscidem abscindit i, 18, 9

Minucius (M. Rufus) Thraces vincit iii, 4, 5

Minucius trib. pl. iii, 15, 4

Minæ cœlestes (pro prodigiis a cœlo) ii, 8, 3

Minari ii, 12, 7

Minus desinere (pro desinere tantum) iii, 17, 9 (Vide Negationes duæ) Minus est (parum est) iii, 21, 24. iv, 1, 3 Minus admirabilior iv, 2, 47 (hac pleonasmii forma 'magis gratius,' Justinus xii, 11, 2. 'Magis suspensiore animo,' Hirt. de B. Af. cap. 48. 'ferocius magis quam consultius,' Ammian. *Lindembrog.* pag. 207, 7. 'Magis clarior,' idem iii, 2, 7. et l. fin. de jure dom. impetr. 'avarus magis quam justus,' Sex. Rufus, ubi de Cypri possessione. Cujusmodi exempla plurima collegit Vechnerus, *Hellenolexias* lib. 1)

Mirabilis exitu contentio i, 3, 4

Mirum in modum (pro valde, optime) i, 3, 2 Mira dictu res i, 1, 14 Mira visa Faliscis fides Camilli i, 12, 5 Miræ magnitudinis serpens ii, 2, 20 Mirum dictu ii, 1, 2

Mirmillo iii, 20, 12 (De hoc gladiatorum genere exacte Lipsius, *Saturnali* um ii, 19)

Miscere ingenium Græcum Italicis artibus (h. e. probe temperare) i, 5, 1 (Sic Tacit. *Agr.* iv, 4. Massiliam vocat 'locum Græca comitate et provinciali parsimonia mistum, ac bene compositum')

Misenus portus i, 16, 4
 Miser Annibal ii, 8, 6 imperator Marius iii, 21, 11 Misera Hispania inter Rom. duces discordiæ pœnas dat iii, 22, 8 Misera civitates inter hos et illos duces societatis Rom. pœnas dant iv, 2, 77
 Miserabilis strages iii, 11, 8 Misera-
 bile funus iii, 18, 12
 sine Missione pugnare i, 11, 5. iii, 20, 14 (Ita Seneca de ira i, 16, 14. 'C. Cæsar ad pugnam vocavit Jovem, et quidem sine missione.' Ubi recte Muretus)
 Mithridates (Ponticus) iii, 5, 1. iii, 21, 6 classe juvatur a Sertorio iii, 22, 4 Mithridaticum, bellum iii, 5
 Mitigare (pro mollire, effeminare) iii, 3, 13
 Mittere (pro jacere, ingerere) i, 17, 6. iv, 12, 5 (pro demittere) ii, 6, 9 (pro demittere) i, 16, 10 Mittere decimas i, 12, 10 in auxilium i, 3, 6 Pœnis Xanthippum mittit Lacedæmon ii, 2, 23 Mittere bellum in compendium (h. e. demandare paucioribus) i, 3, 3 Mittere deditionem suam ad aliquem (h. e. legatos de deditione) iii, 7, 5 hostes sub jugum i, 11, 13. i, 16, 11 vocem (pro emittere, eloqui) iv, 10, 7
 Modestia Curinii iv, 12, 41
 Modii anulorum ii, 6, 18
 Modulatissimus cantus ii, 7, 15
 Modus (pro forma, effigie rei): Sic, serpentum in Modum discoloris vittæ i, 12, 7 mirum in Modum i, 3, 2
 Mœnia incendere (h. e. urbes) iii, 10, 2 (Vide etiam Incendere)
 Mœnius (C.) Antiates vincit i, 11, 10
 Moles belli ii, 6, 49. ii, 8, 3 tota belli iii, 10, 24 tota certaminum ii, 17, 13 ingentis exercitus iv, 2, 58 regui iii, 5, 14 Mole tota (h. e. omnibus viribus) ii, 6, 55 (Moles proprie videtur accipi pro ingenti opere ex terra, saxo vel materia extracto): Sic, Mole jungere regionem ii, 2, 2 (Quomodo et apud Curtium iv, 2, 16 &c. in simili cœpto Alexandri semper 'moles' dicitur. Sic Hirt. de B. Afr. cap. 26. 'moles jacere in mare')
 Moliri arma iv, 4, 3 ædem (pro incipere ædificare, fundamenta jacere) i, 7, 7
 Mollis regio (pro miti, temperata) iii, 3, 13 Sic, Molle cælum i, 16, 4. iv, 12, 27
 Momenta trium temporum (quasi di-

ceres puncta) ii, 15, 2
 Monarchia præferenda aliis rerump. formis iv, 3, 6
 Monumentum fidei Saguntus ii, 6, 4 victoriæ pulchrius, stans urbs, quam incensa iv, 12, 57
 Mons: (Montes; Albanus. Alpes. Aventinus. Capitolinus. Caucasus. Ceraunii. Chaonum. Falernus. Gaurus. Hæmus. Janiculus. Insani. Leucates. Libanus. Magaba. Massicus. Medullus. Olympus. Pyrenæi. Quirinalis. Rhodope. Sacer. Sipylus. Taurus. Vesuvius. Vin-nius. Quære suis quosque locis). Mons saxeus iii, 1, 14 Montes amicti vitibus i, 16, 5 invii perfossi ii, 8, 2 Montium fiducia rebellatur iv, 12, 59 Montibus deducti hostes iv, 12, 52
 Monstrum (pro ostento, omine) i, 7, 9
 Monstra vitutum i, 10, 8 (h. e. tam raræ virtutis specimina, ut pro monstris haberi queant. Sic, 'miraculum audaciæ,' dicit Livius, de Coclitis facto loquens ii, 10, 5)
 Mora bellorum sociis gravis iv, 2, 43 Mora securitatis publicæ (h. e. per quem stat, ne reducatur) iv, 9, 1 Mora non est iii, 8, 1 (h. e. statim)
 Mora (h. c. diuturnitate) corrumpitur potestas i, 9, 2 Mora comminuere hostem (h. e. cunctando, bellum trahendo) ii, 6, 28 Mora ignium (h. e. duratio incendii) ii, 15, 18 Moras nectere (pro cunctari, morari) iv, 2, 42 (Vide Savaronem, ad Sidon. epist. ix, 13)
 Mori jussi iii, 21, 25 Mori per singula membra iii, 21, 26 Moriuntur etiam oppida i, 12, 11 (Mors etiam saxis marmoribusque venit. Sallust. Jug. ii, 3. et de Rep. i, 31)
 Moribundus i, 23, 2 Moribundæ manus iv, 2, 72 (Sic forte, moribundi dentes, apud Curt. ix, 1, 33)
 Morientium imprecationes ii, 6, 8 (Sic Amytis moriens Camhysen execratur; nec frustra. ex Ctesia Persicis, cap. 11). mandata i, 9, 1 (vide etiam Mandata). Morientium bestiarum morsus quam maxime mortiferi ii, 15, 13
 Morini (pop.) iii, 10, 6 Morinus portus iii, 10, 16
 Morituri epulis expleti ii, 18, 12 preciosissimis vestibus induti iv, 11, 11 Morituris non permissa pugna ii, 18, 13 Mors Cimbrarum speciosa iii, 3, 16 Pompeianorum non inconspicua iv, 2, 67 digna viris (h. e. quæ strenue pugnantibus obvenit) iii, 20, 14 eadem ap-

pellatur pulcherrima iv, 1, 12 voluntaria suppliciorum metu iii, 19, 11 Mortem lætum accire, dignum sapiente iv, 2, 70 ultra Mortem patere (de vulneribus dictum, h. e. altius latiusque adacta esse, quam requireretur ad inferendam mortem) ii, 7, 9 in ipsa quoque Morte lacerari iii, 16, 7 Mortes regum occultatæ i, 6, 2 (Adde exemplum Herodis apud Josephum xiii, 10. et Joannis, regis Congi, apud Osorium lib. 3. pag. 79)

Morsus morientium bestiarum quam maxime mortiferi ii, 15, 13

Mortiferi morsus ii, 15, 13

in Mortuorum honorem parcere delinquentibus iii, 5, 10

Mos (pro consuetudine): Sic, More belli cremantur arma captiva iv, 12, 9 (pro exemplo. Vide Servium, ad Æn. vii, 377). nullo bono more iv, 6, 3 (pro institutis, etiam legibus): Sic, More majorum consulatum petere iv, 2, 16 (More etiam valet, instar): ut, More anguim iii, 5, 24 (h. e. ut solent angues). Sic, More fulminis iv, 2, 63 gladiatorio iii, 21, 1 ignium ii, 2, 1 pecudum i, 11, 13 et in morem pecudum iii, 8, 6 Mores (pro institutis bonis sive malis): Sic, Mores sæculi opibus atque divitiis affliguntur iii, 12, 7 ipsi imperii Mores in Scauro expugnantur iii, i, 5 (quod dictum est, sicut illud Petronii, carmine de bel. civ. v. 48. 'Non homo victus erat; sed in uno victa potestas, Romanumque decus'). (pro indole, ingenio, et factis inde profectis): Sic, Moribus suis domiti ferocissimi hostium iii, 4, 7 ex Moribus cognomen datum Tarquinio i, 7, 1

Mosa (fl.) iv, 12, 26

Mosula (fl.) iii, 10, 14

Motus Rom. domestici iii, 12, 14

Movere (dicitur, qui cum exercitu proficiscitur, quod castra moveat) ii, 8, 8 (Movere etiam de tempestate dicitur): Sic, in Hispania se movit Punici belli tempestas (h. e. cæpit in Hisp.) ii, 6, 9 repetitione Lysimachiae, veluti sidere, mota Asiatici belli tempestas ii, 8, 8 Movere agris (pro pellere) iii, 14, 6 urbem loco (pro transferre in alium locum) ii, 15, 5 Movere res (pro turbare) iii, 17, 9 Sic, Movetur Thessalia iv, 3, 3

Mucii (C. Cordi Scævolæ) virtus i, 10, 5

Q. Mucius Scævola pontifex iii, 21, 21

Mulctare aliquem exultatione i, 22, 3 morte i, 26, 7 cupiditas Crassi strage exercitus mulctata iii, 11, 2

Mulieris imperio perire, indignum ii, 5, 3 Mulierum Cimbrarum feritas iii, 3, 17 item Alpinarum iv, 12, 5

Multus (pro assiduo, diligente) iv, 2, 50 (Ita Ovid. Trist. iv, 10, 128. 'in toto plurimum orbe legor.' Sallust. Jug. xvi, 3. 'ad vigilias multus esse,' et lxxxiv, 1. 'tum vero multus atque ferox instare.' Cicero offic. ii, 18. 'multus in laudanda magnificentia.' Nazar. in p. neg. Constant. cap. 26. sævissimo hosti multus instares. Vide Dousæ præcid. in Arbit. iii, 1). Multam esse cædem non decet, etiamsi justa sit iv, 6, 6

Mulucha (urbs) iii, 1, 14

Mummus (L.) Achæos vincit ii, 16, 4

Munda (urbs) iv, 2, 77 obsidetur iv, 2, 85 non ostenditur in triumpho Caesaris iv, 2, 89

Munerator (qui munera edit) iii, 20, 9 (Augustus, apud Quintilian. viii, 3, 22. 'Munerarium' primus dixit: quo vocabulo deinde usus Seneca, contrav. 4. proœmio epit.)

Municipalia prodigia iii, 18, 6 (vide Prodigia)

Municipia Italiæ splendidissima sub hasta vendita iii, 21, 27

Munitiones novæ urbis sanguine Remi consecratæ i, 1, 8

Munus gladiatorium (pro spectaculo) iii, 3, 21

Murmur freti ii, 8, 9

Murus triplex Carthagine ii, 15, 11 Syracusis ii, 6, 34 nullus Numantiæ ii, 18, 2

Musulanii (pop.) iv, 12, 40

Mutina (urbs) iii, 20, 10 obsidetur iv, 4, 4

Mutinense bellum iv, 4

Mutuo metu tenentur potentes iv, 2, 13 vulnere super hostem expirare i, 10, 8

Mutuis viribus in suum quisque decus nititur iv, 2, 12

Myndus (urbs) ii, 20, 4

Myoparonces (navigia piratica) iii, 6, 4

Mysi (pop.) iv, 12, 3 vincuntur a Crasso iv, 12, 14

N.

Nabis (Lacedæmonius) ii, 7, 12

Nar (fl.) i, 15, 2

Nascens Italia (h. e. incipiens) ii, 6, 51

Natalis soli amor i, 1, 5

Natura gentium locorumque diversa iii, 10, 6

Navalia (Ital. arsenale) iv, 2, 59

Navale bellum i, 11, 10. iii, 10, 5

Navigare dicitur bellum ii, 2, 17 (vide Bellum). Sic, ordo victoriarum ii, 8, 1

Navigium speculatorium iv, 2, 37

Naves Antoniaæ iv, 11, 5 Venetorum iii, 10, 5 Navium inopia rates factæ iv, 2, 32 Naves equi marini ii, 2, 35 (In pugna ad Actium 'erant Cæsariani equitibus similes, modo irruentibus, modo se recipientibus, eo quod appellerent subinde, ac retro abducere naves ipsi suas tantum poterant,' scribit Dio, fine libri 50. hoc autem est, 'ad similitudinem equestris pugnae,' ut noster loquitur: nempe 'sumtis tergis et redditis,' ut Sallustius Incert. v, 24. aut 'frontis et tergi vice,' ut Tacitus vi, 35, 3. Sic veterum Imp. decretis equites exercebantur, 'ut ad equestrem meditationem interdum sequerentur, interdum cederent.' Vegetius i, 27. Apud Livium xxxi, 35, 3. 'Credidere regii genus pugnae, cui assueverant, fore; ut equites invicem insequentes fugientesque nunc telis uterentur, nunc terga darent.' Ex quibus intelligas, quid sibi velit idem auctor xxii, 42, 1. cum pugnatum ad Cannas scribit 'minime equestris praelii more')

Naufragium Romanorum ii, 2, 31 improbam classem naufragio castigat Oceanus iii, 10, 17 Naufragio classes cædit Oceanus iv, 2, 75 Naufragium belli (pro clade) iv, 11, 7 Sic, Naufragia sua latius trahere i, 13, 19

Naufragæ partes (victæ) iv, 2, 64

Nauticus populus Rhodii ii, 7, 8 (Hodie in Batavos competeret)

Ne quid desit iv, 2, 52 (Ita Plin. xxxvi, 15. ubi de domo Neronis). malis iii, 19, 6 turpitudini ii, 19, 3 (Sic, Velleius ii, 26, 2. 'Ne quid usquam malis publicis deesset.' Ita Justinus)

Neapolis (urbs) i, 16, 6

Nebulosus dies iii, 3, 15

Nec magnus iv, 10, 3 Nec opinatus iii, 5, 25

Necessitas virtutem auget iii, 3, 8

Nectere moras iv, 2, 42 (vide etiam Mora)

Nefas (pro scelere, facinore): Sic, Nefas corruptæ legationis iii, 1, 6 Ho-

ratii legibus citatum i, 3, 6 inchoatum perficitur iii, 1, 5 (Interdum cum exclamatione interjicitur orationi): ut, Cum socii, nefas! dimicatum est iii, 19, 1 (quod putabant etiam factum iv, 2, 81 minus recte)

Negationes duæ non semper affirmant Sic iii, 17, 9 minus desierunt (pro desierunt tantum, cujus rei exempla conquisivit Nonius in Duæ negationes. quomodo etiam putem defendi posse vulgata olim lectionem Ovidii, de arte, i, 1, 3. 'Quod si nulla tibi non sit legis voluptas')

Negatus triumphus (non autem pernegatus) ii, 11, 2

Nemææ ludi ii, 7, 14

Nemus Aricinum i, 11, 8 Nemora odorata iii, 5, 29

Neoptolemus Archelai præfectus iii, 5, 8

Tib. Nero, Pompeii legatus iii, 6, 9

Nertobriges (pop.) ii, 17, 10

Nervus reip. ærarium iii, 13, 9 (Hæc ipsa verba a nostro mutuatur Barclaius, Arg. lib. 4. in verbis Poliarchi ad Hyanisben)

Nescio quid iv, 2, 78 (forma locutionis usitatissima)

Neutra passive usurpata, Procem. 8 (vide etiam Decoquere)

Nex (pro morte nec violenta) iii, 23, 7

Nicephorum (urbs: scribendum Nicephorium) iii, 11, 4

Nicomedes Bithynicus iii, 5, 3 Bithyniam recipit iii, 5, 12

Nihil aliud quam (pro tantum) iv, 2, 80 Nihil non (h. e. omnia) iii, 22, 9 Nihil tale metuens iv, 12, 34

Nilus (fl.) iv, 2, 88

Nimium quantum, apud Florum. Salmasius in hist. Aug. pag. 54. col. 2. D.

Nimbus lapidum et saxorum (h. e. dense coniecta saxa instar imbris) iii, 8, 4 Sic, velut nimbus erumpunt Parthi iv, 10, 3 Nimborum in modum tela fusa iii, 11, 8 (Hoc locutionis genere Scriptura sacra utitur. Sic apud Virg. Æn. xii, 284. 'Tempestas telorum, ac ferreus ingruit imber.' vide etiam Procella)

Nimius (pro intolerabili) iii, 15, 3 (Sic Horatius ii, 12, 6. 'nimium mero,' et apud Velleium ii, 31. Catulus Pompeium 'nimium liberæ civitati' dixit). Nimia felicitas cladis causa iii, 12, 7 Nimia potentia movet invidiam iv, 2, 8 Nimia prosperorum continuatio suspecta iv, 2, 79 Nimia opes cupidinem do-

- minandi parlunt iii, 12, 13
 Nisi (pro non nisi) i, 12, 8
 Nivalis dies ii, 6, 12
 Nobilium scelera gravius ferimus iii, 21, 2
 Nobilitas sua populos ad rebellandum incitat ii, 12, 2 Nobilitas (pro nobilibus) iii, 14, 4. iii, 16, 3. iii, 17, 5
 Nocturna dimicatio iii, 5, 23 imago (pro sonnio) iv, 2, 45 (vide etiam Imago)
 Nodus publicæ securitatis (h. e. qui eam impedit, quasi nodus obnexus) iv, 9, 1 ('Nodum' autem et 'moram' conjungit imitatione, ut opinor, Virgilii, qui 'pugnæ nodumque moramque,' *Æn.* x, 428. dixit. unde et Prudentius, in *Hamartigenia*, versu 275)
 Nola (urbs) ii, 6, 29 occupatur a Spartaco iii, 20, 5
 Nomen Vercingetorigis quasi ad terrorem compositum iii, 10, 20 Nomini inducere captum oppidum i, 11, 9 (vide etiam Inducere). Nomine mutato imperium a regibus translatus ad coss. i, 9, 1 Nomine ipso Punici maris deficiunt quidam ii, 2, 17 (vide etiam Punici). Nomine unum bellum Tarentinum, victoria multiplex i, 18, 1 Nomen (pro fama, opinione) iii, 10, 19 Ita, bellum Macedonicum Nomine amplius, quam spectatione gentis fuit i, 7, 3 (Sic Justinus 'Nomen,' pro gloria iii, 5, 21). Nomine cladis (h. e. ob cladem) i, 13, 18 Ita, Nom. virtutis ii, 18, 1 Nomina magna acquisisse, in speciem imperii decorum iii, 12, 4 in Nominibus etiam momenti multum ad favorem iii, 19, 6 (Illustre exemplum in Regilliano Trebellii Polliionis. Aliud de duabus sororibus Blanca et Uraca, apud Joannem Huartum, in ingeniosissimo ingeniorum examine)
 Norbanus (Q.) cos. iii, 21, 18
 Norici (pop.) iv, 12, 3 et 4
 Norici Alpium tumuli iii, 3, 18
 Noscere (pro nosse) i, 8, 6. iii, 7, 1
 —Sic 'cognoscere' apud Sidon. *epist.* ix, 6. ubi vulgo legitur; 'Viguit pro dilectissimo nostro (quid loquar nomen, personam? tu recognoscis cuncta) apud Christum, &c.' Editio Basil. 'Vig. p. d. nostro quidem loquor, nomen, persona. Tu recognoscis cuncta apud Chr. &c.' Scripserim; 'Vig. p. d. nostro (quid enim loquar nomen personæ? tu recognoscis cuncta) apud Chr. &c.'
 Notare nomen epistolæ ii, 12, 10 (vide etiam Epistolæ)
 Novacula cotem secat Tarquinius i, 5, 4
 Novissime (pro, ad extremum) i, 10, 2. i, 13, 17. ii, 18, 2 et 14. iii, 19, 8. iv, 2, 81 et 91. iv, 10, 8 (Agellius x, 21. scribit, Ciceronem hoc verbo noluisse uti: sed falsum eum animadvertit magnus ille Cujacius 3. observat. 36. Item Beroaldus ad Suet. *Cæs.* lxxxiii, 3)
 Novissima conjunctio Galliarum (h. e. ultima) iii, 10, 20
 Novitas rei terret ii, 2, 4
 Novitas vulneris (h. e. insolentia, vulneris forma non usitata) iv, 2, 46 Sic, Novi generis edictum iii, 21, 25 Nova cædes (alia præter eam, quam jam commiserat) iii, 16, 3
 Nox concubia iv, 2, 37 (a concubando, quod omnia animalia tum cubent et dormiant. Ennius, 'Qua Galli furtim noctu summa arcis adorti concubia')
 Nuceria (urbs) iii, 18, 11 occupatur a Spartaco iii, 20, 5
 Nudo pede sacra comitantur Vestales i, 13, 12 Nudum imperii latus (h. e. indefensum) iii, 5, 4 (vide etiam Latus)
 Nullius (pro nullius rei) i, 26, 6 Ita, Nullo magis exprimi potest iii, 10, 13 (Sic Horatius, in arte, versu 329. 'præter laudem nullius avaris.' Sic etiam 'ullius' voce usus Livius ii, 59, 3. 'Nemo ullius nisi fugæ memor.' observaverat ista et Vinetus. Sic, 'Nullis obstantibus,' Lucan. iii, 364. 'Nullius incommodo,' Victor de Cæsare, cap. 3. Marcellin. xvii, 12. Sen. de benef. ii, 25, 1. 'Nullo magis Cæs. Augustum demeruit')
 Numa Pompilius, rex Romanorum i, 2, 1 Janum Geminum cludit iv, 12, 64
 Numantia (urbs) i, 11, 9. ii, 17, 1 eversa ii, 18 Numantiæ excidium iii, 12, 3
 Numantini ii, 17, 13
 Numero rotundo usi auctores, Proëm. 1 et 5. i, 12, 2 (Sic Plinius xxxvi, 15. 'Nongentorumque annorum dociles scrutari vias.' et hoc quidem in collectione seu recapitulatione quadam. secus enim ubi certum aliquod factum suo tempori reddere volunt)
 Numinum contumacia (de diis, Jovi non cedentibus) i, 7, 8
 Numida (h. e. Jugurtha) iii, 1, 15
 Numidæ (pop.) ii, 15, 3
 Numidia subacta iii, 1
 Numitor i, 1, 4

Nunitorius uncis trahitur iii, 21, 15
 Nuncupare vota in Capitolio i, 11, 7
 Nuntius cladis vix relatus iii, 11, 10
 (Cicero pro L. Manil. cap. 9. 'Tanta clades, ut eam non ex prælio nuntius, sed ex fama rumor afferret.' Livius iv, 10, 4. 'Vix nuntiis cædis relictis:' et xxvii, 51, 8. 'Supersint aliqui nuntii, et hostium cladis, et nostræ virtutis.' Justinus i, 8, 12. 'Ne nuntius quidem tantæ cladis superfuit.' Adde Zwingeri theatrum, pag. 512. f. 1. Paneg. Maximian. 5. f.) Nuntii victoriæ Castores iii, 3, 20 Nuntiorum artificiosa celeritas iii, 3, 20

Nuper (pro aliquammultis annis) iv, 12, 2 (Ita Plinius xxxv, 50. 'fuit et nuper,' h. e. ante annos plus minus decem. Nam de Neronis temporibus loquitur, cum ipse sub Vespasianis scriberet. Sic Livius iv, 15, 4. Seneca, de benef. iv, 30, 2. 'Cinna nuper quæ res ad consulatum recepit?' Nuper, h. e. ante annos circiter l. Cinna quippe cos. fuit anno v. c. dcllvii. Seneca, de benecf. sub Nerone scripsisse putatur. Ita 'modo' decx. annis dixit Cicero, Offic. ii, 21. et de aliquot sæculis Arnobius, lih. 1. pag. 7. Livius ix, 17, 6. 'sicut magnum modo Pompeium.' at certe scripsit hæc Livius annis utique aliquot post pugnam Actiacam, ut ex ipso i, 19, 3. apparet: sed ab ea pugna retro ad Pompeii bellum colliguntur anni xviii. Vide etiam Berneccerum ad Justin. xxxviii, 6, 6. Scias autem hæc ita non reperiri nude posita, sed semper in comparatione vetustiorum: quomodo et ea quæ reipsa magna sunt, cum majoribus collata, parva dicimus)

Nutare in fugam (h. e. inclinare in fugam) iii, 10, 4

Nutriti a feris i, 1, 3 (vide etiam Feræ)

O.

Obducere castra hostilia vallo iv, 2, 39

Obequitare iv, 2, 50

Obligare quasi mediterraneis agris iii, 6, 14 (Hoc vocabulo videtur usus, ut Plaut. Menæchm. i, 1. 'vinciendi' verbo. Nam Pompeius piratis agros dederat, quibus tolerare vitam possent)

Obliquus adversus potentes (h. e. iniquus potentibus) iv, 2, 9

Oblivionis flumen ii, 17, 12

Obnoxius iv, 4, 2 (Ita Livius xlii, 46, 3. Ovid. Am. ii, 2, 17. Vide Agellium vii, 17. Plaut. Bacch. v, 2)

Oborta tempestas i, 1, 17 (h. e. forte exorta. hanc enim vim quandoque in compositionibus habet 'ob' particula. Sic apud Livium xxiii, 19, 10. 'obnata ripis salicta')

Obrepere non est ex arte ducis iv, 10, 2

Obrogare (pro intercedere rogationi) iii, 15, 4. iii, 17, 8

Obruere amnem ingesta sylva iii, 3, 12 incendium iii, 21, 9

Obscæna contumelia (pro turpi et pudenda) i, 18, 5

Obscuritas generis iii, 1, 13 ad altiora nitenti obstaculo i, 6, 1

Observare portam iii, 6, 10 (Hoc sensu 'servare' est iv, 2, 70. et apud Livium xxii, 19, 10)

Obsides dati Porsenæ a Rom. i, 10, 7 fœminæ i, 10, 7 duci jubentur iii, 21, 28 Obsidibus astringere iv, 12, 52

Obsessor ipse obsidetur iv, 2, 27

Obsidere (pro occupare, insidere) ii, 17, 4

ab Obsidione excutere hostem ii, 6, 29

Obsidium (pro obsidione) ii, 2, 21. ii, 6, 5 et 36. ii, 16, 4. iv, 12, 50 (utuntur hoc vocabulo Tacit. iii, 39, 2. et Agell. xv, 21. ubi male notatur in editione Coloniensi, Agellium hoc nove dixisse. Ad eam formam est 'collusium,' pro collusione, in l. 8. §. 1. Mandati)

Obsidius, Frentanæ turmæ præfectus i, 18, 7 (Est autem nomen hoc quale 'Auxilius,' in quem ludit Ausonius, Epigr. 128. Sic, 'Adjutorius' est in vet. inscript. apud Gruter. iii, 7. 'Alimentus,' apud Liv. xxi, 38, 3. 'Sarmentus,' apud Quintilian. vi, 3, 48)

Obsitus rubigine ensis iv, 12, 32

Obstrepere actis alicujus (h. e. ea singillare, eorumque rescissionem suadere) iv, 2, 9

Obstricta gemmis vestis iv, 11, 3

Obterere: Uno prælio Pharnacem obtrevit Cæsar iv, 2, 63

Obtorta gula iii, 17, 8 ('obtorto collo in jus trahi,' Hieron. Epist. ii, 9)

Obuudatio fluminis iv, 2, 27

Occasio invitat ad facinora iii, 5, 4. iv, 1, 1 ('Occasione rei bene gerendæ invitatus,' Epit. Liv. viii, 9). in Occasionem arripere aliquid iv, 2, 84

Occidere (antepenultima brevi, h. e. cadere, perire) iv, 8, 1

Occupare (pro prævenire, præcipere):

Sic, Occupare fugam alicujus ferro (est cædere priusquam fugiat) iii, 11, 9 Occupare manu mortem iv, 2, 83 (h. e. præcipere, priusquam inferatur ab inimicis. Hoc sensu, Occupare ferrum iv, 11, 9. Occupare enim est priorem aliquid facere, ut explicat Cato apud Agell. vii, 3. 'Id nos priores facere occupabimus.' Sic Plin. paneg. cap. 10. 'Occupavit, primusque fecit, quod omnes facturi erant.' Ita Curtius viii, 6, 7. 'Cum aprum telo occupasset, quem rex ferire destinaverat.' Statius Thebaid. x, 666. 'I, precor, accelera, ne proximus occupet Æmon.') Occupare (pro subito supervenire alicui, quomodo deprehendere dicimus) iii, 10, 22 (Adde Justini Indicem, Curt. iii, 1, 19)

Occurrere venienti bello iv, 11, 4

Oceanus omnia cingens i, 13, 5 furorem civium castigat iv, 2, 75 classes naufragio cædit, ibid. et iii, 10, 17 Oceani effigies aurea in triumpho Cæsaris iv, 2, 88 maria iv, 12, 49 ora ii, 17, 7. iii, 6, 8 ostium iv, 2, 75 cum Oceano major, quam cum navibus, rixa iii, 10, 5

Oculus (urbs) iii, 18, 11

Cn. Octavius trib. pl. iii, 14, 5

Cn. Octavius cos. iii, 21, 9

Octavius (M.) Pompeii legatus iv, 2,

31

Octavius Cæsar : vide Augustus

Oculi causarum patronis eruti iv, 12, 37 Oculi militum ardentes i, 16, 12 (Sic apud Homerum, Iliad xv, 607. Hectori 'fulgebant oculi torvis sub superciliis'). Oculos Numantinorum Romani non ferunt ii, 18, 5 Oculos Cæsaris tentat Cleopatra iv, 11, 9 (h. e. tentavit utrum et Cæsarem in amorem sui perlicere posset, ut alios : tentavit igitur oculos ; quod nempe 'sint in amore duces.' hinc illud Alexandri apud Plut. in vita, cap. 36. 'Magni dolores oculorum Persides'). Oculos publici doloris ferre (Curtius ix, 7, 25. 'conjectum oculorum' vocat, Ital. occhiate) iv, 7, 4 Oculi Jovis cruore respersi iii, 21, 16 (vult dicere, Merulam velut in conspectu Jovis cecidisse)

Odia partium non finiuntur cum bello iv, 2, 7

Odores (pro odoramentis) iv, 11, 11 (Sic Columella xii, 20. Tac. iii, 2, 2. Sic Colores supra ; et Sopores, pro soporiferis, apud Senec. de benef. v, 13, 5)

Enomaus gladiator iii, 20, 3

Officia (pro opificiis, et aliis artibus) i,

6, 3

Officinæ armorum ii, 15, 10

Offocare fauces ii, 11, 6 (h. e. strangulare)

Olbia (urbs) ii, 2, 16 (vide Val. Max. v, 1, 2)

Oleo se fovere ii, 6, 12 (hoc enim conferre putabant ad robur corporis. hinc 'recreans membra olei liquor' est apud Plinium xii, 1, 4. et apud Plut. Alex. cap. 101. vates respondent : 'ad labores, a Deo datum hominibus oleum, lenimentum.' Hinc ille creber usus in gymnasiis, &c.)

Olympos (urbs) iii, 6, 5

Olympus (mons) ii, 11, 5

Omen eversionis i, 12, 7 victoriae ii, 6, 39 Omen accipere (vide Accipere). Omina ex similitudine rerum interpretationem capiunt i, 7, 8

Ominosæ voces vitatæ iii, 11, 3

Omnis (pro toto) iii, 18, 5 (Sic, 'cuncta mœnia,' Sallust. Jug. lvii, 2. Contra 'totus,' pro omni reperitur, ut apud Apulei. lib. 10. 'Toti nunc iudices sententias suas pretio nundinantur')

Operis nudatus portus ii, 15, 11 (Hoc ego non satis capio. forte 'operæ' pro operibus ponuntur : forte vitium in scriptura est, et legendum 'operibus,' sicut apud Cæs. de bell. Gall. ii, 6. 'Murusque defensoribus nudatus est.' forte 'nudare operis' dicitur, sicut 'liberare culpæ' apud Livium)

Operæ pretium, Procem. 3

Opertus carens iii, 1, 17

Opes Albæ Romam translatae i, 3, 9 totius mundi Ostia receptæ i, 4, 2 privatae in medium collatae ii, 6, 24 Opibus suis fretus Antiochus Annibalis consilia despicit ii, 8, 6 Opibus aggredi invictum armis iii, 1, 2 Opes (pro potentia) ii, 18, 1. iv, 2, 14 (Ita Justinus)

Opimius (L.) cos. iii, 15, 5

Opima spolia : prima i, 1, 11 secunda i, 12, 9 tertia ii, 4, 5 Opima (pro spoliis egregiis aliis, laxiore significato) ii, 17, 11 (Dicuntur autem fere Opima, non addita voce spoliolorum, intellecta tamen ; ita Seneca, Herc. Fur. vers. 48. 'Opima victi regis ad superos refert')

Opitergini (pop.) iv, 2, 33

Oportere : quod sub gladiatore duce Oportuit iii, 20, 14 (Plautus, Rud. ii, 2, 7 exprimit, 'ut æquum est')

Oportunus injuriæ iv, 4, 2 (Ita de Adherbale Sallust. Jug. ix, 3)

Opprimere consilia iv, 12, 55 (Justino est 'discutere')

Opulentia parit egestatem iii, 12, 12

Opulentissimus (pro ditissimo) i, 21,

1 Sic, Opulentissima præda il, 2, 2
urbs il, 16, 7 Opulentissimæ gentes i,
18, 25

Opus (pro κτίσματι, structura quacunque): Sic, Opus Iuli Alba i, 1, 4 Lacedæmoniorum Tarentus i, 18, 2 (pro labore quocunque; ut officiis membrorum i, 23, 2. laboribus militaribus, ad usum militiæ pertinentibus): Sic, Operibus attriti ignavi milites ii, 18, 10 (labore rustico) i, 11, 13 Opera (pro rebus gestis): Sic, Opera gerere (pro res gerere), Proëm. 1 (Ita Vellici. ii, 106, 1. 'Quanti voluminis opera gessimus?' Hoc sensu 'divina opera Cæsaris' reperias apud Val. Max. ix, 2, 4. et eundem iii, 2, 24. 'C. Cæsar non contentus opera sua Oceani claudere littoribus')

Oracula iv, 1, 8

Orbis imperium societate trium principum occupatur iv, 2, 12 Orbis possessor pop. Romanus iii, 13, 4 Orbis terrarum viribus fultus pop. Rom. ii, 18, 16. iv, 3, 8 (Intelligenda autem hæc de Orbe Romano; ut distinguit l. 17. de statu hom. et Marcellius xix, 3. f. 26, 10. p. 26, 12. m. minus igitur vere Dionys. i, 3, 4). Orbis alter Britannia iii, 10, 16 Orbe toto divisa Britannia iii, 10, 2 Orbis imperium paribus votis ac viribus Romanus et Pœnus agitant ii, 2, 3 (Polybius i, 64. 'Observari potest, ambas hasce resp. pares animis inter se fuisse: tum audacia in suscipiendis consiliis, tum magnanimitate; maxime autem de principatu contentione obstinata')

Orchomenos (urbs) iii, 5, 11

Ordinare imperium (constituere remp.) iv, 3, 5 provinciam (formare, statum ei aliquid imponere) ii, 16, 3. iv, 2, 22 (Curtius vii, 3, 5. 'gentem Euergetarum ordinavit'). remp. i, 1, 16. i, 6, 3. iv, 7, 5 Sic, Ordinatis omnibus iv, 2, 36 Ordinare sub signis (h. e. componere per signa) iii, 19, 9

Orgiagontis uxor ii, 11, 7

Oricum (urbs) iv, 2, 37 vastatur iv, 2, 41

Oriens ii, 8, 2 suetus regibus ii, 20, 4 Orientis totius robur in partibus Pompeii iv, 2, 5

Oriundus (qui originem habet) i, 5, 1

Ornamenta Tarquinii pop. Romano dignitate addiderunt i, 8, 5

Orodes (Albanus) iii, 5, 28

Orodes (Colchus) iii, 5, 28

Orontes (fl.) iv, 9, 5

Os caudici sutum iv, 12, 37 sub ipso Ore Urbis (h. e. in conspectu) ii,

15, 7 (Ita Sallust. Incert. iv, 10. 'Quo cupidius in ore ducis sese quisque bonum et strenuum ostentantes.' Item Jug. xxxi, 12. 'incedunt per ora vestra magnifici.' Ita Justinus). in Ora mittere (h. e. in faciem) iv, 12, 5 in Ora avarorum, aurum; crudelium, sanguis infusus, &c. iii, 11, 11 Ora Oceani (pro ostiis) ii, 17, 7 et Ponti iii, 6, 8 (Sic Tacitus ii, 6, 8)

Osca (urbs) iii, 22, 9

in Ossibus capitum bibere iii, 4, 2

Ostentare iv, 2, 38 (Hoc verbo fortassis usus Tacitus i, 16, 1). Ostentata spe pacis iii, 21, 9

Ostia (urbs) i, 4, 2 diripitur iii, 21, 12

Ostium Oceani iv, 2, 75 Tiberinum iii, 9, 5

apud Otiosos facilis invidia iv, 2, 8

Otia maris, portus i, 16, 4

Ovatio pedester triumphus iii, 19, 8 (Symmachus tamen, epist. x, 22. equo vectos scribit Ovantcs: sicut et Servius, ad Æn. iv, 543)

Oxybii (pop.) ii, 3, 5

P.

Pacare (pro subigere, domare), Proëm. 7. iv, 2, 1. iv, 12, 61² (Hoc sensu Pacare sylvas, Horat. epist. i, 2, 45)

Pacorus (Parthus) iv, 9, 4 interficitur iv, 9, 6

Pactio (pro pacto convento) iv, 12, 24 (pro iudiciis) iv, 12, 64

Padus (fl.) i, 13, 5. ii, 6, 10

Palantes (h. c. dispersi) i, 17, 5

Palatinus mons i, 1, 6

Pales Pastoria i, 20, 2

Palladium i, 2, 3

Palmatæ tunicæ i, 5, 6

Paludamentum Cæsaris in fluctibus relictum iv, 2, 59 Paludamentorum apud Rom. origo i, 5, 6

Palus Capræ i, 1, 16 in Paludes

diffugiunt Germani iii, 10, 14

Palustria virgulta ii, 6, 13

Pamphylium mare iii, 6, 10

Panarcs (Cretensis) iii, 7, 6

Panis usus ignotus Cimbris iii, 3, 18

Panes in summa fame in hostes coniecti i, 13, 15 (Adde Cæsar. de bel. civ. iii, 48)

Pannonii (pop.) iv, 12, 3 vincuntur a Vibio, vel potius Tiberio iv, 12, 8

Panormus (urbs) ii, 2, 12 et 27

Papaverum eminentia capita decussa i, 7, 6 (vide etiam Eminētissimus)

Delph. et Var. Clas.

Ind. Flor.

h

Papirius (L. Cursor) Samnites vincit i, 16, 12

Papirii Samnitium domitores i, 16, 8

Parætonium (urbs) iv, 11, 9

Par debitum poscit fortuna iv, 2, 35 (deducta locutio a gladiatoribus, qui ita comparabantur. Vide Ind. Just. in eo verbo. Sic Lucan. vii, 695. 'par, quod semper habemus Libertas et Cæsar'). Par calamitatis ii, 2, 23 Par omnibus pop. Romanus i, 17, 1 Par orbi terrarum ii, 1, 1 (Sic, 'Alexandro par Manlius Torquatus,' Liv. ix, 17, 11. Vide etiam Justinum). Par (pro æquali): Sic, Parem non fert Pompeius iv, 2, 14 inter Pares crebra æmulatio iii, 17, 4 Pari clamore et impetu (ac ante trepidatione) i, 13, 14 Pari vecordia (ac ante veneratione), ibid. Pari tumultu atque terrore (ac ante frater) iii, 15, 2 pari temeritate (sicut astutia) ii, 17, 14 Pari (cum Numma) ingenio Ancus i, 4, 1 Pari robore comminuti Albani Romanique i, 3, 3 (Confer Sallust. Jug. 79, 4). Pari audacia et venit Romam, et competitorem imperii conficit Jugurtha iii, 1, 8

Parce civibus (vox Cæsaris) iv, 2, 50 Parce ferro (vox Annibalis) ii, 6, 17 Parentis major gloria ii, 17, 10. iv, 12, 57

Parens Romæ Alba i, 3, 9 Parens frugum Athenæ (h. e. inventrix) iii, 5, 10 Parens Italicorum quorundam Roma iii, 18, 5 (Hoc loco Parens, si recte capio, valet propinquam, consanguineam. Roma dicitur Italiæ mater et parens. Mater ad Colonias pertinet: Parens ad reliquas urbes, nationesque. Hoc sensu parentes hodieque pro consanguineis efferunt Galli, Hispani, Itali: quod et Latinum esse ostendit exemplum Curtii vi, 10, 30. Apuleii, pr. lib. 2. 'Quin, inquit, etiam ipse parentem tuam accedis et salutas: 'et lib. 3. 'Rogat te, ait, tua parens Byrrhæna.' Petron. 'cruciarum unius parentes.' Adde Hotomani verba feudalia, Liv. xxxiv, 32, 10)

Parentalia fercula iv, 2, 69

Parentare Manibus alicujus (h. e. iusta exsolvere) ii, 6, 8 sibi in antecessum iii, 21, 20

Parricidæ (qui adversus patriam conjurant) iv, 1, 10

Parricidiale bellum (pro civili, quia contra patriam communem parentem; etiam quia inter ipsam belli moram multa paricidia perpetrantur) iii, 21, 1

Paricidium Brutii i, 9, 5 Horatii i, 3, 5 publicum Saguntinorum ii, 6, 8 (Di-

verso sensu 'publicum paricidium' appellat Val. Max. i, 8, 8 Cæsaris necem, quod ille publicus parens fuerit). Paricidium (pro cæde principis) iv, 7, 1 (Sic apud Curt. v, 12, 4. Senecam, de clem. i, 9, 13. et Justinum)

Partes (pro factione, altero dissidentis civitatis membro) iv, 2, 57, 64, 70, 73 et 74. iv, 7, 10. iv, 9, 1 (Inde ad alia quoque translatus). Sic, in Partibus (h. e. ab altera partium) Luna iii, 5, 23 Tribuni iii, 14, 4 senatus iv, 2, 5 in pacis Partes promptus iv, 12, 59

Partlicus equitatus iv, 9, 5 Parthiæ expeditionem meditatur Cæsar iv, 2, 94

Partii iii, 5, 31 Crassum vincunt iii, 11 vincuntur a Ventidio iv, 9 vincunt Antonium iv, 11 Augusto signa Crassiana remittunt iv, 12, 63

Parthi (pro regione Parthorum) iv, 2, 51 (sic Justinus)

Partus gravidarum extorti iii, 4, 2 (Hic partus ponuntur pro embryonibus)

Passiva usurpata ut deponentia ii, 17, 11 (Sic Cicero pro Milone, cap. 13. 'punitus es innocentes.' Clarite apud Apulei. lib. 7. 'punita sum funestum nuptiarum mearum prædonem.' Vide Quintilianum ix, 3)

Pastor nutritius Romuli i, 1, 3 quasi Pastor greges in stabula, sic Helvetios in sedes suas deducit Cæsar iii, 10, 3 Pastores varii in novam Urbem conflunt i, 1, 9 Pastorum casas abscondit Urbis incendium i, 13, 18 ex Pastoribus feritas i, 22, 1

Pastorius populus (Romani) ii, 2, 4 Pastorio habitu speculari itinera i, 17, 4 Pastoria Pales i, 20, 2 Pastoriæ sectæ innoxia integritas sine flagitio priores Urbis annos exigit iii, 12, 2

Patere dicitur ætas (h. e. habere tot annos, per tot annos extendi), Proæm. 6 (Ita 'patet tempus,' Senec. consol. ad Marc. cap. 24. 'imperium,' h. e. extenditur, porrigitur iv, 2, 3. Sic Justinus, Suet. Tib. xvi, 4. et sic 'patescere' apud Tacit. H. ii, 81, 4). corpora majora magis Patent ferro (h. e. opportuna sunt) iii, 10, 12 Vulnera Patent ultra mortem (vide Mors)

Pater Romulus (h. e. conditor populi) ii, 4, 5 Pater patriæ Cæsar iv, 2, 91 Augustus iv, 12, 66 Super cruentum Patrem carpento vecta Tullia i, 7, 3 Patres patriæ i, 1, 15 Patres Senatus appellatio unde, ibid. (Adde Sallust. Cat. v, 10. et Dion. lib. 53. pag. 583).

Patres qui liberos occiderunt i, 26, 7 (vide etiam *Filius*)

Patratum bellum (h. e. finitum) ii, 15, 1 (*De hoc verbo* Quintilian. viii, 3, 31)

Patria altera (urbs caritate proxima post veram patriam) ii, 6, 42 (*Virg.* xi, 24. 'Quæ sanguine nobis Hanc patriam peperere sno.' Adde Tacit. iv, 43, 5). *Patriam hostium manibus evecti malunt* Carthaginienses, quam suis ii, 15, 9 qui *Patriam suam seque ipsi perdiderint* ii, 6, 4. ii, 15, 18. ii, 18, 15

Patrii soli desiderium i, 1, 5. ii, 6, 35 *Patria potestas* i, 26, 7

Patricius exercitus (h. e. constans ex patriciis) i, 12, 2 *sanguis* i, 26, 2 *vir* i, 11, 13

Patrimonium imperii (pro redditibus et pecuniis publicis) iii, 13, 8 Sic, *Patrimonium pop. Romani* iv, 2, 21 (*Diversum est 'pecunia populi,' in l. 6. de contr. empt. Ita 'Patrimonium reip.' in l. 9. §. 5. de jur. et fact. ign.*) *Patrimoniorum discrimina in tabulis* i, 6, 3

Patroni caesarum iv, 12, 36

L. Paullus (Æmilius) præscribitur a fratre Lepido iv, 6, 4

Paullus (L. Æmilius) cos. ad Cannas ii, 6, 17 *comparatur cum Varo* iv, 12, 35

Paullus (L. Æmilius) cos. ii, 12, 7 Macedonicus ii, 15, 12

Pax et pactio differunt (posterius intelligo de induciis) iv, 12, 64 *Pax nova infida* iv, 12, 2 *Pacis ac belli fides Janus* i, 2, 3 *Pacem agere* ii, 20, 1 *dare* ii, 7, 12. ii, 8, 18 *emere* iii, 1, 7 *habere* i, 19, 1 *Pacem non intelligunt Sarmatæ* iv, 12, 20 *Pace et bello promptus* i, 5, 5 *Pax fluminis* (pro quiete, cum desiit exundare, et in suum alveum rediit) iv, 2, 28

Pecudum in morem clamorem tollere iii, 8, 6 *more sub jugum mittere* i, 11, 13 *Pecudum more inultum cadere.* (vide *Inultus*)

Peculari remp. (h. e. interciperi pecuniam publicam) iii, 17, 3

Pecunia mersa ne periret ii, 12, 6 *sparsa in fuga* iii, 5, 18 *Pecunia Senatus in sententiam Jugurthæ pertractus* iii, 1, 4

sub Pellibus hyematum i, 12, 8 (*Tacitus* xiii, 35, 4. 'hyems acta sub pelli-
bus.' Hieron. Epist. ii, 6. *Vulcat. Avidio Cassio*, cap. 6. *Dio apud Vales.* pag. 650. 'Retentusque omnis exercitus sub pellibus, quamvis hyeme sæva.' *Livius*

23. 'Ubi primum sub pellibus haberi coepti sunt.' *Pelles igitur ponuntur pro tentoriis ex pellibus confectis.* Hinc apud Val. Max. ii, 7, 15. inter pœnas militares recensetur, 'ne quis tentorium ex pellibus haberet.' Vide Lips. de M. R. v, 5)

Pelusium (urbs) iv, 11, 9

Pelusium litus iv, 2, 52

in Penatibus domorum suarum iii, 21, 14

Pendere: sex mensibus Galli circa unum montem pependerunt (h. e. hæserunt, morati sunt) i, 13, 15 (*Sic Virg. Æn. vi, 151. 'Nostroque in limine pendes'*)

Penes senes consilium Reip. i, 1, 15

Penetrare Caucasum, Rhodopen (h. e. iter per illos montes facere) iii, 4, 6

Peninsula iv, 2, 59

Pensare (paria facere): Sic, *Antoniarum navium magnitudo numerum Cæsarianarum Pensavit* iv, 11, 5 *Crassianam cladem Pacori cæde Pensavimus* iv, 9, 7 (*Quomodo Nero apud Silium xv, 806 'Cannas pensavimus,' inquit.*) *Caput Gracchi percussoribus auro Pensatum* iii, 15, 6 (h. e. tantum auri datum iis, quantum penderet caput)

Per (aliquando transitum significat): ut, *Per flumen* i, 10, 7 *medias hostium custodias* i, 13, 16 (*Aliquando ponitur pro inter*): Sic, *Per noctem* iv, 7, 8 (*aliquando arguit rationem, quomodo quid gestum sit; et quarto casui jungitur, explicaturque per sextum absolutum*): ut, *Per adulationem* iv, 12, 28 *fraudem* ii, 17, 17 *defectionem* iii, 5, 26 *insidias* i, 10, 5 *Per sacrificia, cohortes, manipulos, describere*, (valet: *in sacr. coh. man.*) i, 2, 3. Sic, *Per tribus dividere* i, 1, 15 *Per alios atque alios duces* (h. e. aliorum atque aliorum dum opera) i, 12, 3

Peractum bellum iv, 2, 19 et 53 (h. e. confectum). *urbis excidium* (h. e. absolutum, perpetratum) i, 12, 9 (*Sic Sueton. Claud. cap. 11. 'marmoreum arcum peregit.' Justinus xxxii, 3, 3. 'peregissetque ultionem'*)

Peragraræ (proprie de terrestri itinere dictum, ad marinum etiam transfertur): Sic, *Peragraræ mare* ii, 7, 6 *litus* ii, 17, 12 (*Sic Sueton. Cal. xxxvii, 3*)

Percædere (pro ad interencionem cædere) iii, 20, 10. iv, 12, 7 (*Sic Perderet est apud Veget. iii, 10*)

Percellere admiratione i, 10, 2 *dolo* iii, 10, 8 *animos hostis* iv, 2, 84 *exer-*

aitum ii, 18, 2 (Percellere igitur valet attonare, attonitum reddere)

Percensere (h. e. ad finem usque recensere), Proöm. 4

Percucurrit iv, 12, 23 (Suet. Ner. cap. 3. 'percucurrit amplissimos honores.' Vide etiam Concurrere)

Perculum imperii corpus (h. e. concussum, concussum) iv, 3, 5

Percussores Pompeii iv, 2, 58 domestici ii, 17, 17 Percussoribus (C.) Gracchi caput auro pensatum iii, 15, 6 Percussores immittre i, 7, 2 (vide Ind. Justin.)

Percutere fœdus iii, 11, 4. iv, 10, 1

Perditi homines (pro desperatis) ii, 15, 15 latrones iii, 6, 2

Perdomare (h. e. omnino domare) iv, 12, 12

Perdomitus iv, 12, 17

Peregrinantur arma Romana (h. e. in longe dissitis regionibus absunt) iv, 1, 1

Peregrinus ad regnum Romanum admissus i, 5, 1 (Sic Athenienses sapius peregrinis ducibus usos, meminit, opinor, Ælianus in Variis. Facit Liv. iv, 3, 11. Vopisc. Aureliano, cap. 3. Rutilius pr. Itinerarii. Plut. Demosth. princ. Tacitus xi, 24. Apulei. in apolog. 'Non enim ubi prognatus, sed uti moratus quisque sit, spectandum: nec qua regione, sed qua ratione vitam vivere inierit, considerandum.' Auson. de Severo Imp. Lamprid. Alex. cap. 65. Leviter emendo Claudianum in simili sententia. locus est de laud. Stilic. ii, 122. 'lectos ex omnibus oris Evehis, et nunquam meriti cunabula quæris; Sed qualis, non unde satus.' prius legebatur, 'Et qualis,' vitioso sensu. Legem Lycurgi, qua peregrinos civitate arcet, eleganter exponit Agis apud Plut. in vita, cap. 13. Quæque ex rigida observatione legis istius incommoda secuta sint, latius exsequitur Dionysius ii, 17. Sensit hanc invidiam Gregor. Nazianzen. Constantinopoli, Socrat. v, 7. Histor. Eccles.)

Perfidia Punica ii, 2, 11 (vide etiam Punica)

Perfidum glacie flumen iii, 4, 5

Pergamæni (pop.) ii, 7, 8

Percula periculis explicanda i, 17, 5

Periculis augustiores duces iv, 12, 7

Perinde i, 13, 4. iii, 2, 2 (h. e. similiter, æque)

Peritus (pro experto) iii, 1, 7 Peritus avaritiæ Romanæ Mithridates iii, 5, 18 (Sic, 'peritus hostis et regionum,' apud Livium xxv, 19, 9)

Perlitare iv, 2, 94 (Cum læta exta erant, et accepta Diis videbatur victima, perlitatum esse dicebatur. 'egregie litare' vocat Livius ix, 14, 4. De verbo 'litandi' vide Salmasium in Solinum, pag. 11)

Permadefacere iii, 18, 12

Permiscere (pro confundere) i, 18, 12

Permittere (pro committere, concedere) i, 3, 3 (Sic, 'classis permissa omnibus ventis,' Plin. paneg. c. 35)

non Permittere pugnam (h. e. detrectare pugnam) ii, 18, 13

Pernices equi i, 3, 8

Perorare in aliquem (orationem habere in aliquem) iv, 1, 7

Perpacare (idem est, quod Perdomare) iv, 12, 4

Perperna (M.) Aristicum vincit ii, 20, 6

Perperna servos vincit iii, 19, 8

Perperna Sertorianus vincitur a Pompeio iii, 22, 9

Perpetrare cœpta (h. e. perficere) iii, 14, 6

Perpetuitas iii, 6, 14

Perpetuus Dictator Cæsar iv, 2, 91 Augustus iv, 12, 66

Persæ ii, 8, 2 Persæ septem iii, 5, 1

Perses (Macedo) ii, 12, 2

Persici arcus ii, 8, 17

Pertinacia Samnitium i, 16, 7

Pervicacissimi hostes i, 11, 11

Perusia (urbs) iv, 6, 3 obsidetur iv, 5, 3

Perusinum bellum iv, 5

ad Pedes alicujus provolvi iv, 11, 9

Pessumdare (pro perdere) iii, 12, 7

Pestilentia ex fame iii, 5, 17

Pestis (pro hominibus noxiis, ut hoc loco pro piratis) iii, 6, 7 (Sic dicitur Clades. Latro in Catilinaria: 'Vigent enim in illa clade res diversissimæ.' Catilinam intelligit. Ita Scelus, Plauto, Amphitruone ii, 1, 7. Græcis κάθαρμα, ut Synesio, epist. 4. ἀλλ' ἐξεκνώφει τὸ κάθαρμα. Pestis autem sæpius. Idem Latro, in Cat. 'omitto pestis hujus impurissimas voces.' Cicero, Philipp. v, 6. 'Hanc pestem agmen armatorum sequebatur.' et Philipp. viii, 3. 'omnes Capphones, omnes Saxæ, ceteræque pestes, quæ sequuntur Antonium.' Sic apud nostrum Portenta et Prodigia)

Petreus dux Pompeianus iv, 2, 26 Jubam et se interficit iv, 2, 69

Phalæra i, 5, 6

Pharnaces (Ponticus) iii, 5, 26 vinci-

tura Cæsare iv, 2, 63 de Pharnace triumphus iv, 2, 89 (Pharnaces autem dicitur etiam Ciceroni ad Atticum xi, 21, 4. alii efferunt 'Pharnax.' sicut et gentile *Καππαδόκης* Latinis est Cappadox, etiam Græcis *Καππάδοξ* est, auctore Stephano. Sic 'Pollux' Plauto, Bacchid. iv, 8, 53. est 'Polluces.' Non enim pluralis est, ut putabat Sitzmannus in Rutilium, versu 155)

Pharos (ins.) iv, 2, 59 in ferculis Ægyptii triumphii iv, ii, 88

Pharsalia (pro regione ad Pharsalum : aut forsam ipsa urbe) iv, 2, 64, 66 et 89

Phaselis (urbs) iii, 6, 5

Philippici campi iv, 2, 43

Philippus (L. Marcius) cos. iii, 17, 8 ambitus postulatus iii, 17, 5 (vide etiam Marcius Philippus)

Philippus (Macedo) ii, 7, 2 &c.

Φοινικίδα, Græci appellant, quod Latini paludamentum i, 5, 6 (Sic forte scribendum in Dione, lib. 46. pag. 356. ubi de ominibus Pansæ oblati : *καὶ τὰς ἐν τοῦτω φοινίκα αὐτῶ προσφέρων*, &c. vertendum certe fuit, Paludamentum)

Phryges in Italiam veniunt i, 1, 9

Φυγαδοθήραι (fugitivarii) iii, 19, 7

Picentes (pop.) i, 19, 2

Picentia (urbs) iii, 18, 11

Picenum (regio Picentium) iii, 18, 5

Pictæ togæ i, 5, 6

Pignus (dicitur omne quod rem aut causam securam facit, quoniam ea pignoris proprie dicti virtus est) : Sic, Pignus annonæ iv, 2, 22 conjurationis iv, 1, 4 imperii i, 2, 3 (et Liv. v, 52, 5. et xxvi, 27, 12. Ita Capitolium 'pignus imperii' vocat Tacitus H. iii, 72, 2. 'supercilium consulis, pignus reip.' Cicero pro Sextio, cap. 8. Rutilius, Itiner. ii, 55. 'æterni fatalia pignora regni.' Ovid. Fast. vi, 445. 'Pignora virgineis fatalia tollite palmis.' Seneca l. contrav. 3. de incesta de saxo : 'Veniet ad colendum imperii Romani pignus, etiamsi non stupro, at certe carnificis manu incesta')

Piissimus iv, 7, 15

Pila ingentia ii, 7, 9 in elephantos congesta i, 18, 10

Piræci portus iii, 5, 10

Pirata navalis iv, 8, 2 Piratæ communes gentium hostes iii, 6, 1

Piratica rabies iii, 8, 2 Piraticum bellum iii, 6

Piso (L. Calpurnius) Thraces vincit iii, 4, 6. iv, 12, 17

Piso prætor vincitur a servis iii, 19, 7

Plaga (pro regione) i, 16, 3. iii, 2, 3. iii, 5, 15 pro vulnere iv, 2, 72. iv, 12, 3

in Plana deducti Ligures ii, 3, 5 descendere jussi Astures iv, 12, 59 Orodides iii, 5, 28 in Plana submittere ædes (h. e. quæ in excelso loco positæ erant, demoliri, et in planitie ædificare) i, 9, 4

Plane quasi i, 10, 8 (vide Quasi)

Plato iv, 2, 71

Plaudit populus succumbente gladiatore iii, 3, 21

Plausta Cimbrorum iii, 3, 16

Plausus Græcorum, recepta libertate ii, 7, 14 Plausus supplicantium signum iii, 6, 13 (Plausus est complosio, h. e. concussio manuum ; unde et nomen habet)

Plebes (pro plebs) i, 25. i, 26, 1

Plebei magistratus (h. e. ex plebe desumpti) i, 26, 1

Plena dignitas (h. e. adulta, perfecta) iv, 4, 2

Plurimus pulvis ii, 6, 16 Plurimum quantum (sicut immane quantum) iv, 2, 74

Plus est in imperio, quam in victoria (h. e. majus emolumentum) i, 14, 2 in utro Plus esset (hominibus captis, an agris) : nec ipse victor æstimare potest i, 15, 3 Plus est provinciam retinere, quam facere (h. e. majoris operæ) ii, 17, 8 Plus negotii cum semiruta Carthagine, quam integra ii, 15, 13 Plusquam bellum iv, 2, 4 (h. e. quod non satis exprimi potest hoc nomine. Sic Lucanus vii, 639. 'plus est quam vita salusque')

Plotius Pompeii legatus iii, 6, 8

Pœni in Hispania ii, 17, 5 Pœnorum metus disciplinam Romanam continet iii, 12, 2 (vide etiam Carthaginienses)

Polliceri (dicuntur omnia, quæ colliguntur et sperantur ex iis) : Sic, victoriam laurus in prætoria nata ii, 7, 7 Pollicentur aves, Urbem bellatricem fore i, 1, 8 numina, Romæ firma omnia et æterna fore i, 7, 9 (Ita Promittere)

Pollux : vide Castor

Polyxenidas, Antiochi præfectus ii, 8, 12

Pompeii (urbs) i, 16, 6

Pompeius (Q.) fœdus init cum Numantinis ii, 18, 4

Pompeius Strabo (Cn. Magni pater) rebelles Italos vincit iii, 18, 14

Pompeius (Cn. Magnus) iii, 12, 13 piratas vincit iii, 6, 7, &c. Cretenses in deditionem accipit iii, 7, 6 Asiam subi-

git iii, 5, 31. iii, 10, 1 fœdus cum Parthis ferit iii, 5, 31. iii, 11, 4 contra Sertorium mittitur iii, 22, 5 Lepidum compescit iii, 23, 6 fugit a Brundisio iv, 2, 20 trucidatur iv, 2, 52 Armenos rectores a Romanis accipere eogit iv, 12, 43 Pompeius et Brutus Cassiusque eodem in loco victi iv, 7, 6 Pompeii magnitudo iii, 5, 2 potentia nimia iv, 2, 8 gesta bello Mithridatico iii, 5, 21, &c. filia interficitur iv, 2, 90

Pompeii juvenes (Magni filii) legati patris iii, 6, 9 bellum contra Cæsarem instaurant iv, 2, 74 (Horum natu major)

Cn. Pompeius vincitur a Cæsare iv, 2, 78 interficitur iv, 2, 87 (minor)

Sex. Pompeius iv, 2, 87 paterna repetit iv, 3, 3 ejus bellum et interitus iv, 8

Pompilius Viriathum per insidias tollit ii, 17, 17

Pomptinus ager i, 13, 20

Ponere castra (h. e. castrametari) ii, 8, 15. iii, 5, 28. iii, 11, 4. iv, 2. xxxi, 37, 38 et 70. iv, 11, 4 pœnas (pro abolere, desinere) iii, 21, 27 tentoria (pro figere, erigere) ii, 8, 9 Urbem (pro condere) ii, 8, 7 (quo loco malim legere: 'positam majoribus,' quam 'a majoribus.' Sic apud Tacitum vi, 41, 3. 'urbes Macedonibus sitæ,' sicut et eundem scripsisse censeam iii, 38, 7. 'Philippopolim Macedoni Philippo sitam.' Ita noster iii, 1, 14. 'urbem Herculi conditam.' Ponere pro condere dixere præter nostrum Tacitus, Velleius, Virgilius, Varro apud Nonium voce 'lavit.' Hinc 'positor' pro conditore, Ovid. Metamorph. ix, 453. 'in Aside terra Mœnia constituis positoris habentia nomen')

Pons de cadaveribus ii, 6, 18 Milvius iii, 23, 6 navibus factus iii, 5, 22 Rheni iii, 10, 15 Rhodani iii, 10, 3 sublicius i, 10, 4 Ponte committitur Tiberinus i, 4, 2 jungitur urbs i, 8, 4. iv, 12, 26 jungi mare non potest ii, 2, 2 Ponte quasi jugo captus Rhenus iii, 10, 15 Ponte reciso Tiberim transnatat Cocles i, 10, 4

Ponticæ gentes iii, 5, 1 Ponticum mare iii, 5, 1 et 18. iii, 6, 10 Pontici triumphi, Pompeii iv, 2, 8 Cæsaris iv, 2, 89

Pontifex senes Romanos devovet i, 13, 9 Pontifices a Numa instituti i, 2, 2

Pontius (Samnis) i, 16, 10

Pontus (regio) iii, 6, 8

Popedius iii, 18, 6 dux et auctor belli socialis iii, 18, 10

Poplicola (scribendum, non Publicola) i, 9, 4

Populari: Ignis populatus incendio sylvas ii, 2, 1

Popularis (addictus et favens plebi) iii, 14, 2 (Sic, 'facta popularia,' apud Liv. vi, 14, 2. His enim locis populus pro plebe accipitur: quemadmodum et apud Martialem, epigr. viii, 15 et 50. Suetonium sæpius; cum alioquin differant. Vide §. 4. Inst. de J. N. G. et C.)

Populus affectator quondam imperii, Macedones ii, 7, 2 gentium victor, orbisque possessor, Romani iii, 9, 3. iii, 13, 4. iv, 12, 61 ('Victor omnium gentium populus,' Arellius Fuscus, apud Senec. controuv. lib. 2. controuv. 9). Martius, Rom. iii, 3, 2 nauticus, Rhodii iii, 7, 8 Princeps, Rom., Proœm. 3. i, 8, 5. i, 26, 5. ii, 2, 32 Albani i, 3, 2 Princeps gentium, Rom. iii, 19, 1. iv, 2, 1 regum et gentium arbiter iii, 18, 7 rudis et pastorius, Rom. ii, 2, 4

Populus Romanus: vide Romani

Populus virorum i, 1, 10 (h. e. constans tantum ex viris, sicut Amazones, si quæ fuerunt, possis dicere 'populum fœminarum.' Non igitur videtur pertinere hoc exemplum ad illa, in quibus pro multitudine ponitur 'populus,' sicut apud Corn. Nepotem de bel. Troj. lib. 6. de Niobe. 'quem peperit populum, flevit.' Senec. Nat. quæst. vi, 32. 'communes populis cadentibus regi.' aliosque quos observarunt ita locutos viri docti. quibus etiam lingua Germanica accedit. Vide Lips. ad Senecam, de benef. lib. 6. not. 230)

Porcius Cato, legatus Pompeii iii, 6, 10 Porcius Cato (M. Utensis) Cyprias opes Romam vehit iii, 9, 5 (vide etiam Cato)

Porcii Catilinæ socii iv, 1, 3

Porsena (Tuscius) i, 10, 1

Porta Collina iii, 21, 6 et 23 Esquilina iii, 21, 6 Scelerata i, 12, 2 Portis pæne apertis Carthago capta ii, 2, 18

Portenta (pro hominibus prodigiöse sceleratis) iv, 2, 60 (vide Pestis)

Portus fossitius Carthaginæ ii, 15, 14 inclytus Brundisii i, 20, 1 marmoreus Cyzici iii, 5, 15 Syracusis ii, 6, 34 Morinus iii, 10, 16 Pyræi iii, 5, 10 (vide Torrens Vergelli.) Tarentinus i, 18, 2 Portus nobiles Campaniæ i, 16, 4 Portuum utilitas i, 18, 2 Portus nobiles Campaniæ i, 16, 4 Portuum utilitas i, 18, 2 (Eam ostendit et Censorini cos. oratio apud Appianum in Punicis)

Posse : *Magis* ut *Poterat*, quam ut debebat iv, 7, 5

Post Annibalem quod timeretur, fuit in Jugurtha iii, 1, 2 Post Carthaginem bellum in Africa iii, 1, 1 (Emphatice ista proferuntur, quasi diceret, neminem potuisse suspicari, hostem aliquem metuendum esse, victo Annibale; et quidem in Africa, Carthagine deleta, qui hostium maxime erant formidolosi et potentes : cum alias soleat fieri, ut validissimis domitis, reliqui sponte in potestatem veniant) : quomodo, Post Carthaginem neminem vinci pudet ii, 7, 1 Post Tarentum nemo Italorum bellum audet i, 19, 1 quid enim una Post quinque legiones iv, 2, 29 (itaque cum 'Post Macedonas Thraces rebellant' iii, 4, 1. mirabundus addit : 'si Diis placet!')

Posthumius Albinus, A. (vide Albinus) iii, 1, 9 (Posthumius autem scribendum, non Postumius : est enim a 'posthumus', non a 'postumo' sive 'postimo'. Sic apud Plinium xiv, 12, 2. 'Numæ regis posthumia lex est : vino rogi ne respergit.' Ubi notare libuit 'posthumia' scribendum non per majusculam 'Posthumia', ne gentile videatur : deinde 'posthumia' dici, quod ad humatum pertinet. ita enim illam legem capio 'posthumia' ab argumento, sicut alias sunt leges sumtuariae; annales, vestiariae, &c.)

Posthumus (A. Regillensis) dictator Latinos vincit i, 11, 2

Posthumus (Sp.) cos. Samnitibus deditur i, 16, 12

Posthumus M. (Regillensis trib. mil. cons. pot.) ab exercitu lapidatur i, 22, 2

Posthumus (A. Albinus cos.) Ligures vincit ii, 3, 5

Postilla ii, 2, 14 (Sic reponunt in versu Plautino Menæchm. ii, 2, 67. Dousa pater in Arbitrum ii, 14. et Guilielmus. Et usurpat Plautus in eadem fabula iv, 3, 11. et v, 9, 18)

Postremo (sicut Denique) iii, 18, 5

Potentia nimia movet invidiam iv, 2, 8 Facilius crescit quam incipit ii, 1, 2 Potentia quoque beneficiorum gravis liberis iv, 2, 92 Potentiæ cupidus facile convenit de invadenda Rep. iv, 2, 11

Pothinus (Spado) iv, 2, 60

Potio ex frumento ii, 18, 12

Potestas solitudine vel mora corrumpitur i, 9, 2 Potestas Tribunicia seditonum omnium causa iii, 13, 1 Potestatem agere i, 7, 2 in Potestatem redigere i, 15, 3

Potiri (cum genitivo jungitur) : ut,

Potiri gentium i, 1, 18 (cum ablativo) : ut, Potiri capite iii, 1, 4 castris iii, 1, 9 (vide etiam Ind. Justinianum)

Præ poculis nescire ubi sis ii, 10, 2 (impedientibus poculis). Præ tanta victoria leve damnum (h. e. comparatum cum tanta victoria) ii, 2, 11

Præbere ducatum sceleri (h. e. præstare se ducem) iii, 21, 2 speciem consecrationis (pro facere) i, 1, 17 fauces offocandas (h. e. offerre) ii, 11, 6 (Hoc significatu Ovidius Met. xii, 111. 'Et se præbentem valuit dstringere Cygnum.' Seneca de provid. iv, 24. 'Præbendi fortunæ sumus.' Liv. ix, 17, 6. 'Cyrum longa vita vertenti præbuit fortunæ')

Præcinere (dicuntur tibiæ præcedentes) ii, 2, 10 tubæ, ad quarum sonum modumque aliquid fit ii, 16, 5

Præcipitantibus fatiis iv, 2, 43 (h. e. vel urgentibus, et agendi significatu sumitur; velut 'præcipitare mentem,' apud Virg. Æn. ii, 316. vel potius in exitum tendentibus; sicut apud eundem, Æn. ii, 8. 'nox humida cælo Præcipitat, suadentque cadentia sidera somnos.' Falluntur enim, qui de principio noctis exponunt. non enim idem sensus est, qui in illis apud eundem, Æn. ii, 250. 'et ruit Oceano nox.' Cæsar de bel. civ. iii, 25. 'hyems præcipitaverat.' hoc sensu Sallustius : 'præcipiti in vesperam die.' Curtius vi, 5, 3. 'præcipiti senectute.' Marcellin. xix, 18. 'autumno præcipiti.' et xxiv, 19. 'vigilia secunda præcipiti,' dixerunt. Ovid. Trist. i, 3, 47. 'Jamque moræ spatium nox præcipitata negabat')

Præcipere (pro antecapere, præoccupare) : Sic, fata, mortem, veneno iii, 9, 4. iv, 12, 50 (Hujusmodi exempla multa collegit B. Rhenanus in thesauro locut. Taciti, pag. 17. et seq.)

Præeludere maria (h. e. intuta redde-re) iii, 6, 1

Præco ii, 7, 15 in judiciis iv, 12, 31

Prædæ cupiditate clades accepta ii, 10, 2 (Eleganter Homerus, Il. xv, 346. Hectorem facit imperantem sociis : 'In naves ruerent, et omitterent spolia'). Prædæ negatæ causa lapidatus Imperator i, 22, 2 prædam in antecessum dividere iv, 12, 24

Prædicere (pro præsagire, præsignificare) ii, 6, 14

Prædicta conjuratio (h. e. prodita, indicata) iv, 12, 33

Præfecti (pro legatis) iii, 6, 8. iii, 7, 6

Præfecti navium (Græcis trierarchæ) ii, 5, 3

Præferre (vox triumphalis) ii, 7, 7 (vide Fercula). Præferre (pro præ se ferre, manifeste ostendere) iv, 2, 46

Præludere (idem quod proludere) iv, 2, 2

Præmia armorum armis defendenda iv, 2, 17

Prænavigare (pro præternavigare) iii, 8, 3

Præneste (urbs) i, 11, 7 sub hasta venditur iii, 21, 27

Prænestina arx i, 18, 24

Præpeditus (pro impedito) ii, 8, 17. iv, 11, 6

Præsagire aliquid animo (h. e. providere animo) i, 4, 2

Præsagia fatorum ii, 6, 48 et 53

Præsens (pro eo quod non differtur) i, 26, 7 Præsenti (h. e. quod certius demonstraret faventes Deos) iv, 7, 9

Præsidero regno (h. e. regem esse) ii, 7, 2

Præsidia (Gall. garnison) : Ita, Præsidia levia iv, 2, 18 Præsidia detrahare (h. e. remove, expellere) ii, 2, 12 dissipare (fere idem) iv, 9, 4 in tutelam provinciarum disponere iv, 12, 26 Præsidia (pro qualicunque auxilio, subsidio) : Sic, Præsidia dignitati paranda iv, 2, 9

Præsidis unius nutu, quasi anima, regitur imperium iv, 3, 6

Præsto esse (h. e. imperata promte facere) iii, 5, 29

Præter spem omnium revirescit imperium, Proem. 8 Præter spem omnium rex fraude præcipuus, fraude capitur iii, 1, 2

Prætexta i, 5, 6

Prætextatus filius Scipionis ii, 6, 10 Prætextati senes i, 13, 14 (Descendunt hæc a verbo 'prætexere,' quod vestes illæ purpura prætexerentur. Eleganter usus est hoc verbo Virgilius Ciri, versu 319. 'An nescis qua lege patris de vertice summo Edita candelentes prætexat purpura canos?')

Prætor (scilicet navis : Gall. l'Amiral ; ut Græci *παραρχὴς* dicunt) ii, 7, 7 Prætoriae navis lumen iv, 8, 5

Precibus negata armis petere iii, 3, 3

Premere terga cedentis (h. e. instare cedenti) ii, 6, 30 Premi fame ii, 18, 13

Prensare fugientes (pro comprehendere ut maneant) iv, 2, 82 (vide Val. Max. iii, 2, 19. Est autem hoc orantis maxime, Tac. ii, 31, 2)

Pretium (pro quacunque re, qua aliud quid comparatur et quasi emitur) : Ita,

Pretium proditiōis i, 1, 12 victoriæ i, 17, 7. i, 20, 2 Pretium fœderis Jugurtham facit Bocchus iii, 1, 16 in Pretium fœderis arma deponere jussi Numantini ii, 18, 4 in Pretium libertatis nulla largitione corrumpitur pop. Romanus i, 26, 6

Prima acies (quæ proxime hostem est) iv, 2, 82

Princeps populus (vide Populus) Principes (pro primoribus cujusque civitatis) iii, 17, 3 Sic, Princeps Ætoliae Thoas ii, 8, 5 Princeps nobilitatis iii, 17, 5 (Sic, principes Senatus et juventutis, dicti. Quæ nomina honorem et præcellentiam, non autem potestatem, arguebant. Postea ab Augusti tempore, qui remp. nomine 'Principis' sub imperium accepit, nomen 'principis' dominum significare cepit). Sic, Principum discordiæ, ministrorum exitio piantur iv, 6, 4

Principatus (pro dominatione) iii, 12, 13

Principia iii, 10, 12. iv, 2, 45.—Erant autem loca castrorum, in quibus tribuni mil. jus dicebant, aliaque militaris jurisdictionis exercebant ; ut in quæstorio quæstor, imperator in prætorio. Hinc Apuleius, de Mundo, sub fin. libri : 'et ('ut' expungo) scitis ejus (legis, de qua loquitur) magistratus tribunalia, principia militis frequentant' (ita velim, non 'frequentantur'). Sic, 'Principia numerorum,' §. 4. de Justiniano Codice ad Menam. Vide latius de his Sigonius, de ant. jur. provinc. ii, 6. Donatum ad Sueton. Othon. cap. 6. Stewech. ad Veget. i, 20.

Pristix (marinus piscis) iii, 5, 16

Privatus consulem aggreditur iv, 4, 4

Privatum bellum (h. e. quod privati gerunt, tanquam non concernens remp.) i, 12, 1 Privatis opibus subventum reip. ii, 6, 24

Prius (pro potiori) i, 16, 2

Pro (varias significationes habet : aliquando enim denotat ante, vel in) : ut, pro Rostris iii, 21, 14. iv, 2, 91 quod idem in Rostris dicit iv, 6, 5 (aliquando secundum, juxta) : ut, Cæsar pro natura ferox iv, 2, 38 Pro rei atrocitate ii, 15, 8 Pro scelere animadvertendum iv, 1, 10 non Pro cetera felicitate iv, 2, 78 (aliquando loco) : ut, Romulus accipi se jubet Pro numine i, 1, 18 Pro dote i, 1, 14 (sæpius ad defensionem, causa, propter, de) : ut, pugnare Pro finibus, gloria, imperio, libertate, sociis i, 9, 6. i, 10, 1. i, 11, 5. i, 13, 6. i, 16, 1

Pro ultione alicujus (h. c. ad vindicandum cum) ii, 2, 26 Pro victoria (h. e. ad consequendam victoriam), ibid.

Proboscis elephanto abscissa i, 18, 9 (Plinius viii, 7. 'Promuscidem eorum facillime amputari, Pyrrhi praeliorum experimentis patuit.' Ita ex Græcorum 'proboscide,' 'promoscis,' et 'promuscis,' in plerisque Latinis exemplaribus. Dicta autem *προβοσκis*, vel Nonio Marcello teste, quod ante depascat, composito nomine ex *πρὸ* et *βόσκεισθαι*. Elephantum natus est, quo et pro manu utitur: unde 'manum' etiam appellant: sicut Orosius, eandem referens historiam. De 'proboscide' plura Aristoteles, secundo de partibus animalium. Ista Vinetus)

Probris aliquem insectari iv, 4, 2

Procella belli ii, 6, 12 (Ita 'procella equestris,' apud Livium xxix, 2, 8. et xxx, 18, 4. Item Tacitus H. iii, 52, 4. Sic, 'procellæ tribunicia,' apud eundem Livium ii, 1, 4. Eadem est metaphora quam notavimus supra in voce Nimbus. Adde Polyb. apud Vales. pag. 182)

Proceritas Theutobocchi iii, 3, 10

Procurrere (pro prominere, sicut excurrere): Ita, Clypea procurrit a Punico littore ii, 2, 19

Prodigia (pro rebus insolitis, quibus aliquid portendi creditur) iv, 2, 45 Prodigio simile (vide Similis). Prodigia (pro hominibus prodigiose, h. c. ultra modum, mortalitatis affectis): Ita, Prodigia Romana (pro Romanis incredibilis fortitudinis) i, 10, 3 Prodigia municipalia (pro municipibus summe sceleratis) iii, 18, 6 (vide supra Pests: quo pertinet etiam usus vocabuli Lues. Claudianus, in Ruffin. i, 24. 'quo tanta lues eruperit ortu.' Seneca, Medea, versu 184. 'Abolere propere pessimam ferro luem').

Prælium justum (vide Justum). Prælium nec spectare potest Antiochus ii, 8, 12 Prælio, uno, et, ut sic dixerim, non toto iv, 2, 63 Præliis frequentibus comminui i, 3, 3 (vide Sallust. Jug. lxxix, 4)

Proficere ad stabilitatem pacis (h. e. assequi quod conferat ad stabilem pacem) iv, 9, 1 ad profligandam provinciam ii, 6, 40

Profligatum (pro affecto, et pæne confecto): Sic, Profligatum bellum ii, 15, 2 urbis excidium ii, 15, 12 Profligata provincia ii, 6, 40 (quo tamen sensu recte dici negat Agellius xv, 5 quem oppugnat Lipsius ad Tacitum H. ii, 4,

Delph. et Var. Clas.

5. et certe ita reperitur usurpatum aliis etiam non vulgaris notæ auctoribus. Frontinus ii, 3, 2. 'victoriam profligavit.' Ibid. exemplo 20. 'Quo genere, cum profligari nihil videret.' Seneca de benef. vii, 13, 2. 'Hæc quoque quæ venit, quæstio, profligata est in prioribus: itaque breviter perstringetur.' Ita aliquoties Tacitus. Porro eandem distinctionem harum phrasium, 'bellum committere, profligare, conficere,' qua noster ii, 15, 2. utitur, reperias apud Livium xxi, 40. in fine capitis)

Profluens (pro fluvio præterlabente) i, 1, 2 Sic, Profluens iv, 12, 9 (ut dubium mihi sit an forte ita scripsit Livius i, 45, 9. 'infima valle profluit Tiberis.' ubi vulgo legitur 'præfluit,' eodem quidem sensu)

Profugus feralis tabulæ iii, 22, 2 (Ita supra, 'fugitivum regni' dixit) Profugus prælio iii, 19, 7. iv, 2, 86 a prælio iv, 2, 85

Proludere (idem quod præludere) iii, 22, 6. iv, 2, 2 (Seneca, Medea, versu 907. 'proludit dolor Per ista noster')

Promittere (pro portendere, sicut supra polliceri): Sic, aves et victimæ victoriam promittunt iv, 7, 9 caput in Capitolii fundamentis repertum, caput terrarum i, 7, 9 flamma circa caput Servii, clarum fore i, 6, 1 Promittere templum Diis (h. e. vovere) i, 11, 4

Propagare bellum hæreditarium in posteros (h. e. transmittere) iii, 17, 2

Propitius Oceanus (b. e. favens, bene affectus) iii, 10, 19

Propontis (sinus maris) iii, 6, 10

Propugnacula classis ii, 2, 34 (h. e. turres; sic Horat. Epod. i, 1. 'Ibis Liburnis, inter alta navium, Amice, propugnacula')

Propugnare urbem (pro defendere) iii, 10, 23

Prorogare imperium iii, 14, 6 (vide Gracch. ad poster. Sigon. disput. num. 44)

Prorsus, ut i, 11, 15 (Sic supra, Plane quasi)

Proscriptionis Syllanæ tabula iii, 21, 25 jure belli proposita iii, 23, 3 ejus effectus iii, 22, 1 Proscriptio triumviralis iv, 6, 3

Prosperorum nimia continuatio suspecta iv, 2, 79

Provincia pop. Romani extrema, media facta iii, 5, 31 Provinciam facere ii, 17, 8. iv, 12, 22 (vide etiam Facere). Provinciam retinere, plus est, quam fa-

Ind. Flor.

i

cere ii, 17, 8. iv, 12, 29 ex Provincia cognomen iv, 12, 28 Provinciae antiquissimorum Romanorum quales i, 11, 6 Provinciae quædam, ut non in usum, ita ad speciem imperii acquisitæ iii, 12, 4

Provolvi ad pedes iv, 11, 9 Provolvuntur Cimbri in Italiam ruina (h. e. sponte a summis jugis ruunt, et se demittunt, ursorum more) iii, 3, 11

Provocare (subaudi, ad pugnam, lacessere) i, 3, 2

Provocatio (h. e. appellatio) a coss. i, 9, 4 Provocatus est (pro provocavit) ii, 17, 11

Pseudophilippus ii, 14, 3

Ptolemæus, rex Ægypti iv, 2, 55 Pompeium trucidari jubet iv, 2, 52 perit iv, 2, 60

Ptolemæus, rex Cypri iii, 9, 2

Publice: Hispania non tuetur libertatem suam publice ii, 17, 3 (h. e. conjunctis viribus: gentes enim Hispanas respectu totius corporis pro privatis habet: sicut habenda sunt imperia regnaque in magna illa 'rep. generis humani,' ut Senecæ dicitur. Itaque ridicule facere videntur, qui scita gentium, ex jure aliquo civili aut firmare nituntur, aut infringere, cum jus civile in tali causa non obtineat nisi locum privati testimonii)

Publica fides iii, 1, 8 Publicum parricidium (vide Parricidium)

Pudenda fœdera ii, 18, 2

Pudet: De Verulis et Bovillis pudet, sed triumphavimus i, 11, 6 (Hæc igitur vox in oratione suspendit vocem sensumve turpem, aut ominosum): Ita, Pnlsi fugatique, pudet dicere, hostes iii, 20, 12 (Livius vii, 40, 8. 'in vos, horreo dicere, hostes.' Ovidius Metam. ix, 530. in nefariis Byblidis literis magno artificio in tertium usque versum nomen ejus protelat. 'Hanc tibi mittit amans, pudet, ah pudet, edere nomen,' &c. et in eadem fabula, versu 569. 'Feras fidissime nostro, Dixit et adjecit longo post tempore, fratri,' eodem tendit)

Pudor Curioni suadet, ut amissum exercitum morte sequatur iv, 2, 34 (Junge exemplum Centenii apud Livium xxv, 19, 14. et Asdrubalis Liv. lib. 27). Pudor Romanus iii, 1, 10. iii, 20, 12 o pudor ii, 6, 30 Pudore magis quam virtute resistere iv, 2, 81

Puellas captivas restituit Scipio ii, 6, 40

Puer non dicendus Augustus iv, 4, 1 (Non tamen ignominiosa est hæc appel-

latio, si vera sit, et non injuriæ causa proferatur, h. e. ut simul exprobrentur pueriles ineptiæ, quæ rebus agendis obstant. Ita Propert. iv, 6, 82. 'Augustus Differat in pueros ista tropæa suos.' Ovidius de arte i, 182. de Cæsare, ut opinor: 'Bellaque non puero tractat agenda puer.' Quid Horatius? qui carm. iv, 4, 28. Drusum et Tiberium pueros vocat, jam multarum gentium victores, et adolescentes xxx. circiter annorum. ille enim: 'Augusti paternus In pueros animus Neronis.' Sed puto Poëtam pueri nomine uti pro filio, Græcorum more: sicut puer Veneris apud Virg. et alios). Pueros captivos restituit Scipio ii, 6, 40

Pugna Augusti cum Antonio iv, 4, 4 navalis iv, 11, 6 cum Cassio et Bruto iv, 7, 10 cum Sex. Pompeio iv, 8, 3 cum Illyriis iv, 12, 7 Cæsaris cum Ægyptiis iv, 2, 60 cum Pharnace iv, 2, 63 cum Pompeio iv, 2, 43 cum Pompeio juvene iv, 2, 78 cum Scipione et Juba iv, 2, 66 Cæsarianorum cum Pompeianis, navalis iv, 2, 75 Curionis cum Juba iv, 2, 34 Romanorum cum Achæis ii, 16, 3 et 5 cum Annibale ii, 6, 10. xii, 13, 15 et 60 cum Antiocho ii, 8, 15 cum ipsius præfectis, navalis ii, 8, 12 cum Aristonico ii, 20, 5 cum Asturibus iv, 12, 54 cum Balearibus, navalis iii, 8, 4 cum Belgis iii, 10, 4 cum Britannis iii, 10, 18 cum Cheruscis, Suevis et Sicambriis iv, 12, 24 cum Cimbris iii, 3, 14 cum eorum mulieribus iii, 3, 16 cum Germanis iii, 10, 13. iv, 12, 34 cum Latinis i, 11, 2 cum Mithridate iii, 5, 11, 17 et 23 cum Mysis iv, 12, 13 cum Numantinis ii, 18, 11 cum Parthis iii, 11, 8. iv, 9, 5. iv, 10, 3 et 6 cum Picentibus i, 19, 2 cum Pœnis, navalis ii, 2, 8 et 33 cum Pyrrho i, 18, 7, 9 et 11 cum Sabinis i, 1, 13 cum Sallentinis i, 20, 2 cum Samnitibus i, 16, 12 cum Sertorio iii, 22, 7 Syllæ cum Marianis iii, 21, 19 Pugna prospera exitii causa ii, 10, 2 (Plutarchus Crasso, cap. 21. 'Hæc victoria, quod nimios spiritus fecisset fugitivis, perdidit Spartacum')

Pugnare cum morituris non oportet ii, 18, 13 Pugnare ex necessitate, quod deprehensus sis iii, 6, 12

Pulcherrimus exitus (pro lætissimo, felicissimo) ii, 2, 14 Pulcherrima terrarum Campania i, 16, 3

Pulchritudini victæ urhis parcitur ii, 6, 34

Pullus elephantum i, 18, 12 Pulli gallinarum auspicio causa ii, 2, 29

Pullum (scilicet amiculum) iv, 2, 45
 Punica fraus ii, 6, 13 et 36. ii, 17, 6
 perfidia ii, 2, 11 (Hinc Val. Max. ix, 6, 1. ext. Carthaginem 'ipsum fontem perfidiæ' vocat). Punicum bellum primum ii, 2 secundum ii, 6 tertium ii, 15 Punici belli tempestas ii, 6, 9 Punici maris nomine deficiunt quidam ii, 2, 17 (Sic Sidon. ep. viii, 12. 'quamlibet sola hyemalium mensium nomina tremas')

Puppis (pro navi) ii, 7, 7. iv, 11, 8

Purpura (pro consulatu; quod vestes consulares purpura prætextæ) iii, 21, 17
 Purpura fulgentes elephantii ii, 8, 16

Purpuratus (ita vocantur auicorum regiorum principes) i, 10, 5 (Hac voce sæpissime pro satrapis utitur Curtius)

Purpurea vestis regibus iii, 19, 10. iv, 11, 3
 Purpureum velum in navi Cleopatæ iv, 11, 8

Putare, Proëm. 1 Cæsariani dum se vincere Putant, vicere iv, 2, 84

Puteoli (urbs) i, 16, 6

Pyra (rogus) iv, 12, 45

Pyrenæus (mons) ii, 17, 3. iv, 12, 46
 Pyrenæum jugum ii, 17, 6

Pyrenæi montes ii, 6, 38

Pyrrhus (Epirotes), ejusque bellum cum Romanis i, 18 per quatuor annos iii, 5, 2 minus vastavit Italiam, quam ipsi Itali iii, 18, 11. iii, 21, 21 Pyrrhi regia ii, 9, 2

Q.

Qua (adverbialiter positum plerumque valet ubi): Qua longissima Italia ii, 6, 52 (Particulam hanc sæpiusculæ mutata a librariis visus sum animadvertere: ut apud Curtium iii, 11, 12. 'et qua (crat quæ) cuique patebat ad fugam via, erumpunt.' Sic Marcellin. xviii, 20. et ipse Curtius v, 13, 25. Iterum Marcellin. edit. Lindenbrog. pag. 494, 10. et forte 499, 29)

Quærit Romanis hostes Annibal ii, 8, 5 (Expressum ex Livio xxxiv, 19, 4). Quærendi hostes, ut vincantur iii, 8, 6 (Sic Claudian. de laudib. Stilic. iii, 149. 'Vincendos alio quæsit in orbe Britannos')

Qualis erat iii, 10, 22 (Ita Tibullus i, 3. 'Qualis eris')

Quantum, immane quantum, plurimum quantum iv, 2, 74

Quanti est imperator, tanti exercitus ii, 18, 11

Quasi (cum ut plurimum vocem hanc elegantibus sententiis et comparisonibus addat auctor, visum est pleraque ea loca hic annotare): Quasi in brevi tabella totam pop. Romani imaginem annecti, Proëm. 3 Quasi hominem considerare pop. Romanum, Proëm. 4 Quasi ad quendam juventæ florem pervenit pop. Romanus, ibid. Quasi quædam robusta maturitas imperii, Proëm. 7 Quasi redita juventute revirescit imperium, Proëm. 8 ex variis Quasi elementis congregat corpus unum Romulus i, 1, 9 Quasi monitu Deæ i, 2, 4 substitutus in locum regis Quasi ad tempus i, 6, 2 Quasi infantia pop. Romani i, 8, 1 quodam Quasi instinctu Deorum concitatus i, 9, 1 Quasi contagione quadam per singulos itum i, 9, 8 plane Quasi adulterum ad Inferos usque sequerentur i, 10, 8 Quasi in regis ultionem i, 11, 1 plane Quasi stipendium commilitonibus Diis i, 11, 4 Quasi præsentem Jovem i, 13, 13 Quasi in terrigenas e cælo ac nubibus tela mitterentur i, 17, 6 Quasi vindicaret, exsiluit i, 18, 12 decem pondo argenti, Quasi luxuriam damnavit i, 18, 22 Quasi quotidie triumpharet ii, 2, 10 in classe Quasi tota Carthago ii, 2, 34 quodam Quasi aestu et torrente fortunæ ii, 7, 1 quodam casu, Quasi industria, sic adgubernante fortuna ii, 8, 1 epulis Quasi inferiis impleti ii, 18, 12 Quasi templa et aræ possent defendere, quem nec montes sui, nec arma potuissent ii, 12, 9 de Andrisco, Quasi vero rege, triumphatum ii, 14, 5 Quasi enata subito classis erumpit ii, 15, 14 Quasi subita de cineribus flamma ii, 15, 15 Quasi sæculum illud eversionibus urbium curreret ii, 16, 1 Quasi hic Romanis orbis non sufficeret iii, 10, 16 Quasi subsidio insederat Alpium tumulos iii, 3, 18 Oceanus Quasi imparem se fatetur iii, 10, 19 nomine Quasi terrore compositos Vercingentorix iii, 10, 20 mersa vitiis suis, Quasi sentina, resp. iii, 12, 7 Quasi jure oppressus iii, 14, 7 Quasi secundum hominum genus servi iii, 20, 1 Spartacus Quasi Imperator occisus iii, 20, 14 Quasi non esset usquam dimicatum, sic arma rursus et partes iv, 2, 73 rates captæ Quasi per indaginem iv, 2, 32 Quasi vicisset, qui evaserat iv, 10, 10 Quasi bene gestis rebus iv, 11, 1 Quasi facilius esset Partho Romanus iv, 11, 2 morte quasi somno soluta iv, 11, 11 efferam gentem, ritu ferarum, Quasi indagine, debellabat iv, 12, 48

Quatere hastam ii, 17, 14 urbem machinis ii, 9, 2 Quaterc omnia navibus, equis virisque ii, 7, 8 (Plinius ii, 27. 'Quum rex Philippus Græciam quateret')

Quatenus (pro quoniam, sive Quatinus) i, 5, 2 (idem enim esse vocabulum puto, et scriptione tantum, non etiam sono, nec origine, aut significatione, differre. Accidit enim huic voci, ut E litera sonum illum nanciscatur, quem nec E literæ, nec I, plene adscripseris, qualia notat et Lipsius de lingua Lat. cap. 7. Vide tamen Acidal. ad Vellei. ii, 68, 4. Vinetum, ad auctorem nostrum ii, 2, 2. et Casaub. ad Suetonium, Claud. xxvi, 7. Ovid. Trist. v, 6. 'Quatenus et non est in caro conjugæ felix')

Querela i, 18, 5 (est expostulatio de injuria, utque ea luatur, petitio) Sic, Queri ii, 6, 5 Querelæ (dicuntur etiam, cum socii, aut subditi, ab aliis infestari se nuntiant, contraque eos auxilium orant) iii, 2, 4 ita dicitur, Queri de aliquo iii, 10, 14 de incursionibus hostium iii, 2, 3. iii, 10, 17 Queri de Diis ii, 6, 14 de fortuna iii, 11, 2 (h. e. conqueri de iniquitate deorum aut fortunæ)

Quiddam indomitum i, 22, 1 Quidam simile nivibus ii, 4, 2

Quintilius Varus (P.) iv, 12, 31

L. Quintus (Cincinnatus) dictator i, 11, 12. i, 26, 7

Quirinalis (mons) i, 13, 16

Quirinus i, 1, 18 (Julianus, princ. de Cæsaribus: 'Quirinus, quo quidem nomen ille nobis, si quidem Deum respondens paremus, appellandus est')

Quis, aut unde i, 18, 4 (Videtur hæc formula usitata fuisse in contemptu, et fastidio, cum etiam notos per superbiam se non noscere simularent. Alias etiam ignotos ita compellere solebant: 'Quis genus? unde domo?' Virg. Æn. viii, 114. Vide Savaronem ad Sidonium, epist. i, 11)

Quomodocumque iii, 23, 4

Quotidiani hostes i, 11, 11. ii, 3, 3

R.

Rabies Mariana Cinnanaque iv, 2, 2 Numantinorum ii, 18, 15 piratica iii, 8, 2 pugnandi iv, 2, 46 Samnitium i, 16, 7 Thracum iv, 12, 17 victorum iv, 2, 85 (vide etiam Furor)

Radiare (radiis distinguere): quasi de

industria prospera adversis Radiarentur iv, 2, 30

Radiis distincta corona iv, 2, 91

Radices Alpii ii, 5, 1. iii, 3, 7 Vesuvii iii, 20, 4

Rapere (semper celeritatem notat, et violentiam. de flumine dictum, pro haurire) iii, 11, 3 Rapere (pro occupare, corripere): Sic, Rapere castra subito impetu iii, 20, 4 inproviso adorti castra Rapiunt iv, 12, 34 primus impetus belli Bityniam Rapuit iii, 5, 6 Rapta impetu Hispania ii, 17, 6 (Ita Curtius iv, 14, 1. 'Syriam Ægyptumque prætereuntibus raptas'). Raptos tamen dicit Veientes i, 12, 4 (qui decenni obsidio vix subacti sunt). Rapere regnum (h. e. vi invadere, nondum debitum) i, 7, 2 Sic: census, imperium, patrimonium iv, 2, 21 (pro eripere): Sic, Rapta jure belli recipere iii, 5, 13 Rapere scutum de manu iv, 12, 7 quo quemque Rapuit fuga (h. e. quo quisque se fuga proripuit) iii, 11, 10

Rates Balearum iii, 8, 3 Rates ex cratibus iii, 20, 13 Rates inopia navium factæ iv, 2, 32

Ratio Reip. (h. e. conditio, utilitas, quam hodieque Ital. 'la ragione di stato' appellant) i, 8, 1 Rationes thesaurorum continens libellus iv, 12, 44 (Sic apud Livium xxxviii, 55, 9. est 'liber rationis')

Raudius Campus iii, 3, 14

Ravenna (urbs) iii, 10, 22

Recens et integer iii, 1, 13

Receptator hostium Rhenus iii, 10, 9

Recipere (pro accipere, capere): Sic, totius orbis opes Ostia recipit i, 4, 2 (pro admittere, suscipere): Sic, receptus Gabiis Tarquinius i, 7, 7 Recipere se (plerumque cedentium est, et locum munitionem quærentium, Gall. 'se retirer'): Sic, Aquitani in speluncas se Recipiunt iii, 10, 6 C. Gracchus in Aventinum se Recipit iii, 15, 5 (interdum Recipere se dicuntur, qui etiam non fugiendi gratia iter faciunt: ut iv, 7, 12). Recipere (pro occupare, capere, de iis, quæ nunquam in potestate fuerunt): Sic, Cypros Recepta sine bello iii, 9, 1 Hispania Recepta iv, 2, 29 (Ita Livius xlv, 32, 1. 'Anicius Scodra recepta.' Cæs. civ. i, 16. 'Recepto Asculo.' Similem significationem verborum redire, reddere, &c. observat Salmasius ille ad Spart. Adrian. cap. 2. Sic infra, Redigere). Recipere spiritum ii, 3, 1 (desumptum a luctatoribus, aliisque, qui vehementer exerciti, difficul-

ter respirant, et ita ad recipiendum spiritum interquiescere coguntur)

Reciprocantes aquæ (h. e. per æstum huc illuc jactatæ) ii, 8, 9

Reciso ponte i, 10, 4 (Edit. Boxhorn. habet Resciso)

Recoquere ferrum (h. e. iterum immittere igni, et ad alios usus formare) iii, 20, 6

Redigere (pro subigere nondum possessa, ut videatur ex eorum censu esse verbum hoc, de quibus modo in Recipere diximus): Sic, pop. Romanus totam Italiam sub se Redigit i, 9, 8 Redigere in ditionem iii, 10, 25 in ditionem i, 18, 23 in potestatem i, 15, 3 Redigere intra urbes (h. e. compellere) iii, 7, 4 intra muros iv, 5, 3 eo Redegit populum (h. e. eo deduxit pop.) i, 2, 4 Redigere consecrationem suam in pretium victoriæ (h. e. consecrat. suam pretium victoriæ facere) i, 17, 7

Redimita frons regium in morem (h. e. diademate revincta) iii, 19, 10

Redire rursus (vide Rursus): in perniciem (h. e. verti in pern. fieri perniciosum) iii, 13, 7 Redicrat (pro rediisset) iv, 3, 2 (vide etiam Erat)

Referre ad populum iii, 21, 9 (h. e. legem ferre ad populum). Referre populum in censum, discrimina officiorum, &c. in tabulas i, 6, 3

Regere se ipsum non potest arbiter regum et gentium populus iii, 18, 7

Regionum nomina constructa ut urbium ii, 2, 15. iii, 10, 16

Regilli lacus i, 11, 2

Regius furor (appellatur auctori, dominandi cupidus in decemviris, qui regiam potestatem, etiam nudo nomine odiosissimam, captabant) i, 24, 1 (Hinc ubi quid insolentius gerebatur, aut ubi quis alterius potentiam ad invidiam vocabat, 'regnandi' et 'dominandi' verbo utebantur. Sic, in nostro, Regnum judiciorum iii, 13, 6. et Regnare judiciariis legibus iii, 12, 9 dicuntur equites immani illa potestate subnixi. Apud Livium, vi, 40, 6. Claudius tribunos pl. exagitant: 'Tantum licentiæ novem annis, quibus regnant, sumsisse;' et violentus ille Coriolanus apud eundem scriptorem ii, 34, 10. 'Tarquinium regem qui non tulerim, Sicinium feram?' atque ita aliis locis plurimis. Sallust. Hist. i, 1, 12. 'servili imperio patres plebem exercere, de vita atque tergo regio more consulere'). Regium in morem redimita frons (h. e. diademate revincta) iii, 19, 10 Regio

nomine fretus Antiochus Annibalis consilia negligit ii, 8, 6 Regia insignia sumit servus iii, 19, 6

Regnare judiciariis legibus iii, 12, 9 (Sic, 'Regnum judiciale' dixit Cicero ad Attic. i, 1. Vide Regius). Regnum in honorem virtutis ultro delatum i, 3, 1 dolo partum industrie agitur i, 6, 2 a Tarquinio ultro petatum i, 5, 1 Regni cupiditate fratres interfecti iii, 1, 3 Regni insignia oblata Cæsari iv, 2, 91 Regno præsidere (h. e. regem esse) ii, 7, 2 Regnum invadere (pro condere, inchoare) i, 8, 2 rapere mavult Tarquinius, quam expectare i, 7, 2 Regna testamentis relicta ii, 20, 2 Regna donare consuetus pop. Romanus iii, 9, 3 Regna (pro regibus) i, 10, 1 (vide etiam Dominatio)

Regyrare (h. e. revolvī, quasi in orbem redire) iv, 2, 6

Religare (pro ligare, alligare) i, 3, 8. iii, 7, 3. iii, 19, 8

Religio (h. e. sanctitas), Numæ inclyta i, 2, 1 fœderum summa Romanis ii, 6, 5 publica privatis affectibus antecellere debet i, 13, 12 Religionis auxilio incolumis i, 13, 16 Religione et justitia gubernanda imperia i, 2, 4

Religiosus (qui religiones sancte colit): Ita: quid Numa Religiosus? i, 8, 3 (alii Religiosum esse in culpa ponunt, ut superstitiosum. unde versus apud Agell. iv, 9. 'Religentem esse oportet, Religiosum, nefas'). Religiosissimum (h. e. quod maxima religione colitur, sanctissimum) i, 13, 11

Reliquiæ Asiæ rebelles (h. e. reliqui Asiaticorum rebellium) iii, 5, 17 Gallorum i, 13, 21 latronum iii, 19, 8 naufragarum partium iv, 2, 64 Reliquiæ Veiorum nullæ (h. e. vestigia) i, 12, 11

Reliqua (pro reliquiis) iii, 10, 1 ('Reliqua corporis' Victor de Cæsar. cap. 20. f.)

Remeare (pro recedere) i, 12, 8

Remittere exercitum (pro dimittere, non detinere) iv, 2, 17

Remunerari iii, 5, 28 (h. e. vicissim dona dare)

Remus i, 1, 6 occiditur i, 1, 8

Remorum ordines iv, 11, 5

Renus (fl.): vide Rhenus

Repercussus (nempe solis, pro reflexione) iii, 3, 15

Reprimere amnem (h. e. coercere, et contrahere) i, 1, 3

Repurgare aurum venis iv, 12, 12

Requirere (pro quærere, investigare): Sic, Samnium in ipsa Samnio requiritur

- i, 16, 8 (pro interrogare) iv, 2, 68
 Res mira dictu i, 7, 8 Res poscit i, 8, 3 Res unius ætatis, populus virorum i, 1, 10 in Re esse (h. e. revera esse, existere) iv, 7, 11 Res motæ iii, 17, 9 Rerum novarum cupidus (h. e. turbarum) iii, 23, 2 Quatuor anni belli, pro clade Rerum breve tempus iv, 2, 6 Rebus suis diffidere iii, 1, 16 Rebus arctis, afflictis ii, 6, 31 deploratis ii, 15, 16 perditis iv, 8, 4 Res (pro rep.): Sic, Res Romana iii, 22, 5 Veientium i, 12, 8 (Ita sæpissime auctores)
 Res familiaris (pro substantia, bonis cujusque) iv, 1, 1
 Respublica etiam hostibus recipiendis augenda i, 1, 14 cum Reipublicæ clade nihil movendum iii, 23, 2 Reipublicæ ægræ sauciæque expedit quiescere iii, 23, 4 de Republica invadenda facile convenit potentiæ cupidis iv, 2, 11
 Rescindere acta (h. e. abrogare) iii, 23, 2 domus, tecta (pro demoliri) ii, 15, 10 pontem iii, 10, 3 plagam (h. e. rursus aperire jam coalescentem) iv, 2, 72 hoc sensu, Vulnura interdum ipsa curatione rescinduntur iii, 23, 4
 Residuum nihil est crudelitatis iii, 4, 2
 Resignare (pro rescindere) iv, 7, 14 (Cic. pro Archia)
 Resilire ab imposito jugo iv, 12, 2 in aquas iii, 6, 6
 Respirare ii, 6, 23 Respirat insula iii, 19, 9 (vide Recipere spiritum)
 Responsum superbum Crassi iii, 11, 5 Tarquinii i, 7, 7
 Restare (pro manere): Restitere Juventus et Terminus i, 7, 8 (pro superesse) iii, 10, 1 et 2
 Resurgere in aliquem (h. e. rursus insurgere) i, 13, 19
 Retinere amnem manibus et clypeis iii, 3, 12
 Retro dare gradum (h. e. loco pelli, retro cedere) iv, 2, 81
 Revellere (pro avellere): Sic, Revulsa aquila iv, 12, 38 Revulsa Italiæ Sicilia ii, 2, 2
 Reverens (tam de eo dicitur, qui meretur reverentiam, quam qui exhibet): ut, Reverentius visum est nomen Augusti iv, 12, 66 et, Reverentior captæ majestatis nemo fuit ii, 12, 11
 Reverentia par inter Parthos et Romanos iv, 10, 1
 Revereri oportet fortunam, cui tantum licet ii, 12, 11
 Revirescit imperium, Proëm. 8 (vide Imperium)
 Reviviscit imperium ii, 6, 27 Reviviscunt incendia iii, 5, 14
 Revomere: Histri cum sanguine et spiritu male partam revomere victoriam ii, 10, 3 (Dictum de ebris interemtis, ad instar illius Virgiliani, *Æn.* ix, 349. 'Purpuream vomit ille animam, et cum sanguine mista Vina refert moriens'). Maria revomunt spolia (h. e. hausta reciprocant, et rejiciunt ad littora) iv, 11, 7
 Reus ambitur iii, 17, 5 in præsentem Reum peroratum iv, 1, 7
 Rex appellatur Apuleius iii, 16, 4
 Rex hostium captus maximum victoriæ decus iii, 2, 5. iii, 3, 10. iii, 10, 26
 Rex vilissimus Ptolemæus iv, 2, 52 Regem se vocat supplex Perses ii, 12, 10 in Regem desciscit Antonius iv, 3, 4. iv, 11, 3 Reges auxilia petunt a Romanis ii, 7, 5 Regibus parere consuetæ urbes ii, 20, 4. iii, 5, 6
 Rhea Sylvia i, 1, 1
 Rhenus (fl.) iii, 10, 2 transitur a Cæsare iii, 10, 14 ponte jungitur iii, 10, 15 imperii terminus iv, 12, 39 et 61 bis trajectus a Cæsare iv, 12, 22 Rheni effigies in triumpho Cæsaris iv, 2, 88 per Rheni ripam l. amplius castella a Druso directa iv, 12, 26
 Rhodanus (fl.) iii, 2, 4 Helvetiorum terminus iii, 10, 2 Rhodani effigies in triumpho Cæsaris iv, 2, 88
 Rhodii nauticus populus ii, 7, 8 Antiochi classem vincunt ii, 8, 12 pro Ætolis deprecantur ii, 9, 3 Rhodiorum classes iii, 6, 8
 Rhodope (mons) iii, 4, 6
 Rhodus (ins.) iii, 5, 8
 Rictus oris iii, 11, 11
 Rixa (pro pugna) iii, 10, 5
 Ripa (pro littore) iv, 11, 7 (cum alias 'ripæ' dicantur esse fluminum, 'littora' maris. Hinc §. 4. Inst. de rer. div. 'Riparum quoque usus publicus est, sicut ipsius fluminis.' et §. 5. 'Littorum quoque usus publicus est, sicut et ipsius maris')
 Robur pop. Romani ii, 1, 1 Robur elanguet clementia soli cælique iii, 3, 13 Robur Hispaniæ Celtiberi (h. e. fortissimi Hispanorum) ii, 17, 9 Sic, Robur Italici sanguinis iv, 2, 5 Orientis, ibid. sociorum iii, 18, 6 Robora gentium iii, 5, 22 (Ita sæpe Tacitus et alii)
 Robustus populus ii, 1, 1 Robusta imperii maturitas, Proëm. 7 Robustissima oppida (pro munitissimis) i, 12, 3
 Rogare leges iii, 16, 2 (h. e. ferre ad populum: rogandus enim erat populus

utrum vellet eam legem, et juberet)

Rogatio (pro lege) iii, 14, 4. iii, 17, 9

Rogus (strues lignorum ad cremanda corpora) iii, 20, 9. iii, 23, 1

Roma mater ac parens Italiæ iii, 18, 5
victrix Asiæ Europæque iii, 18, 7 (Similes ejus titulos largiter conguessit Mæ-
rula, Cosmogr. part. 2. lib. 2. post enu-
meratas Urbis regiones. ubi vide). Roma
conditur i, 1, 7 obsidetur a Porsena i,
10, 2 occupatur a Gallis i, 13, 14 a
Sylla iii, 21, 6 a Mario iii, 21, 13 a
Cæsare iv, 2, 21 civitas hominum ac
Deorum domicilio destinata i, 13, 18
inter tres maximas urbes i, 16, 6 tem-
plo comparatur i, 18, 20 Romam con-
vertitur Annibal ii, 6, 42 de Roma in-
vadenda deliberat Spartacus iii, 20, 11

Romanus (pro Romani. Vide Singul.
pro Plurali): Rom. populus comparatur
homini, Proëm. 4 princeps populus (vide
Populus). Romani barbari i, 2, 4 gen-
tium domini iv, 12, 14. iv, 3, 8 Etrus-
cos, Latinos, Sabinos sibi miscuerunt iii,
18, 1 Romanorum fortitudo i, 18, 18
Romanis sacer auguratus i, 5, 4 a Ro-
manis gentes regesque præsidia petunt
ii, 7, 5

Romana avaritia iii, 5, 18. iii, 9, 2
dominatio iv, 3, 8 Romanum imperium
(vide Imperium)

Romulus i, 1 Romulus pater ii, 4, 5
Romulum vocari voluerunt Augustum,
quod condidisset imperium iv, 12, 66
(Sic, opinor nostrum ii, 17, 15 Viriathum
dicere Hispaniæ Romulum)

Rosæ per hyemem collatæ ii, 8, 9

Rostra ii, 2, 8 Rostris collegam de-
pellit Gracchus iii, 14, 5 pro Rostris ex-
posita capita proscriptorum iii, 21, 14.
iv, 6, 5 pro Rostris oblata Cæsari regni
insignia iv, 2, 91

Rubiginem sentiunt arma ii, 3, 2

Rudes bellorum elephantum iv, 2, 67

Ruere in prælium ii, 18, 12 Ruens
ulterius hostis iii, 5, 9

Rufinus (P. Cornelius) notatur a Cen-
sore i, 18, 22

Ruina provoluti in Italiam Cimbri iii,
3, 11 Ruina belli (dicitur quod vicina
plerumque secum trahat, ut accidere so-
let in ruinis ædificiorum) ii, 11, 1. ii,
12, 1 bellum Tarentinum Regem Pyr-
rhum, totamque fere Italiam una Ruina
involvit i, 18, 1 Mithridates totum pæne
Orientem et Occidentem sna Ruina in-
volvit iii, 5, 21 Ruina incendium suum
retinguere vult Catilina iv, 1, 7 (Clau-
dian. in Ruffin. ii, 17. 'Quid restat, nisi

cuncta novo confundere luctu, Insontes-
que meæ populos miscere ruinæ?' forte,
secutus Lucanum vii, 654. 'trahere om-
nia secum Mersa juvat, gentesque suæ
miscere ruinæ')

Rumpere fidem iv, 2, 16 fœdus i,
16, 7. ii, 6, 4. iii, 6, 1 vallum (pro
cædere) iv, 2, 24

Ruptor fœderis punitus i, 3, 8

Rursus redire i, 3, 9. i, 11, 14 (Suf-
fecerat 'redire,' sed gaudent interdum hoc
pleonasmio scriptores. Sic, 'rursus repe-
tere,' est apud Sueton. Cæs. c. 2. ubi Ca-
saubonus: et xvii, 1. 'recidit rursus in
discrimen aliud.' Claudian. in Ruffin. i,
367. 'revocataque sæcula rursus.' 'rur-
sum recipere,' apud Justin. v, 4, 12.
et xlii, 2, 12. Ita 'rursus denuo' con-
jungit Plautus, Prologo Casinæ, versu
33: et extremis Menæchmis, 'Venibit
uxor quoque etiam.' quod et in l. 1. §. 1.
de jnst. et jur. 'verum etiam præmiorum
quoque.' Sic Livius xli, 24, 17. 'Legati
deinde postea missi.' Ita Prol. Justin. i,
27. 'Antiochus insidiantem sibi effugit
Artamenem; dein postea custodes Try-
phonis')

Rutilius (P. Rufus) damnatur iii, 17,

3

Rutilius (P. Lupus) vincitur a sociis
iii, 18, 12

S.

Sabæi (pop.) iv, 11, 7

Sabini (pop.) i, 1, 12 Romam demi-
grant i, 1, 14 vincuntur a Romanis i,
15 Romanis mixti iii, 18, 1 triumphum
de Sabinis i, 18, 26

Sacer, mons i, 23, 1.—Alius sacer
mons est apud Antigonum, hist. mira-
bil. 144. (Athos, ut opinor, qui etiam
num incolis ἄγιον ὄρος, teste Bellonio,
Observ. i, 35.) alius item apud Philo-
stratum in Apollonio. Alius etiam apud
Strabonem, lib. 7. παρὰ δὲ τοῖς Γέταις
ὁ ἱερεὺς ἠνομάζετο θεὸς, καὶ τὸ ὄρος
ὑπελήφθη ἱερὸν, καὶ προσαγορεύουσιν οὕ-
τως

Sacerdos (pro Vestali) i, 1, 2 Ita, Sa-
cerdotium petunt Cimbri iii, 3, 17 (O-
rosius aliter hoc profert v, 16. 'si in-
violata castitate, virginibus sacris ac Diis
serviendum esset,' hoc enim modo non
sacerdotium tantum, sed et libertatem
illis adimit, qua re moveor, ut credam
auctoris, aut librarii, incuriane dicam,
an inscitia, vocem 'virginibus' additam,

qua remota constaret idem cum nostro sensus)

Sacramentum militiæ ii, 6, 23. iv, 2, 65 (Eleganter hoc verbum transfert auctor ad quamcunque necessitatem, qua quis ad bellum gerendum adigitur: sic de incensis urbibus Helvetiorum iii, 10, 2 de trucidatis legatis a sociis iii, 18, 9 de crematis centurionibus a Germanis iv, 12, 24. Ita Seneca, de brev. vitæ v, 6. 'Juvenes adulterio, velut sacramento, adacti')

Sacriportus (locus) iii, 21, 23

Sacrosanctum caput Tribuni pl. iii, 15, 6 Sacrosancta arma Romana (h. e. pura, impolluta) ii, 20, 7

Sacrum solenne gentis (pro sacrificio) i, 13, 16 (Notandum autem talia sacra non potuisse rite fieri, nisi propriis et suis locis: nec enim alia causa fuit Fabio tantum adeundi discrimen. Livius v, 52, 2. 'Sacrificiis solennibus non dies magis statim, quam loca sunt, in quibus fiant.' Censorinus apud Appian. in Punicis ad Carthaginienses: 'Manebunt immota sepulcra, et licebit ea parentandi causa invisere; sacris etiam operari, quotiescunque libuerit eo accedere.' Immo tanta religione colebantur, ut etiam milites excusarent, si prædicta die non affuissent. Cincius Alimentus, apud Agell. xvi, 4. 'Sacrificium anniversarium,' inter legitimas absentiae causas est, 'quod recte fieri non posset, nisi ipse eo die ibi sit.' Exemplum ejus rei est in Livio xliii, 11, 1. 'ex Sexto Digitio trib. mil. qui sacrificij causa Romam venerat, sunt audita'). Sacrorum apud Rom. origo i, 2, 1 Sacra (pro caeremoniis, religionibus, rebus ipsis consecratis, ut Deorum imaginibus, &c.) i, 13, 12 (Sic Virg. Æn. ii, 717. 'Tu, genitor, cape sacra manu, patriosque penates')

Sæculum eversionibus urbium currens ii, 16, 1 fluens in luxuriam et ad omnia mala primum iv, 12, 65 Sæculi mores divitiis afflictis iii, 12, 7

Sævire in urbes ii, 6, 35 templa, aras, sepulcra ii, 7, 4. (h. e. illa diruere). Sæviunt omnia prælio, tempestate iv, 2, 76 Sævius Sævitus iii, 21, 13

Sævitia Mithridatis iii, 5, 7 Tarquinii i, 7, 4 Thracum iii, 4, 2 Sævitia bonam quoque causam corrumpit iii, 21, 12

Sagittarum usus ademptus Parthis consilio Ventidii iv, 9, 6

Saguntus (urbs) ii, 6, 3

Salamina (ins.) ii, 8, 13

Salii i, 2, 2

Salinacidus iv, 10, 8

Salire super scuta (h. e. insilire in scuta) iii, 10, 13

Sallentini (pop.) i, 20

Salmacidis (fl.) iv, 10, 8

Salondicus (Hispanus) ii, 17, 14

Saltus (a saliendo): Saltu vallum increpat Remus i, 1, 8

Saltus (pro sylva, nemore): Ita, Saltus Calidonius i, 17, 3 Camerinsium ii, 2, 13 Caudius i, 16, 10 Ciminus i, 17, 3 Hercynius i, 11, 8. i, 17, 3. iv, 12, 27 Saltus Falerni, Gaurani ii, 6, 28 in Saltus diffugiunt Germani iii, 10, 14 Saltibus grassantur Samnites i, 16, 7

Salutare regem, virum suum cupit Tullia i, 7, 3 Salutantibus manus porrecta iii, 21, 16

Salyi (pop.) vincuntur a Romanis ii, 3, 5. iii, 2, 3

Samnites (pop.) i, 16 vincuntur a Sylla iii, 18, 13 Samnitium descriptio i, 16, 7 triumphus, quatuor et viginti de Samnitibus i, 16, 8 quales i, 18, 27 Samnium hodie in ipsa Samnio requiritur i, 16, 8 cum reliquis Italici conspiciat contra Romanos iii, 18, 6

Samos (ins. et urbs) ii, 20, 4

Samothrace (ins.) ii, 12, 9

Sancire fœdus iv, 2, 55

Sanctitas (h. e. integritas, abstinentia): ducis maxime proficit ad profigendam provinciam ii, 6, 40 (Hoc sensu apud Tacit. xiii, 46, 9. Otho 'integre sancteque egit')

Sanctus vir, Camillus, i, 12, 6

Sanctum ærarium iv, 2, 21 Sanctius fœdus (pro actiore) i, 16, 2 Sanctius et reverentius visum iv, 12, 66 (Conjungit ista et Tacitus, Germ. xxxiv, 7). Sanctissimæ animæ Bruti et Cassii iv, 7, 15

Sanguis humanus pignus conjurationis iv, 1, 4 (Multa ad hanc rem Jo. Guilielmus Stuckius, convivalium lib. 1. fol. 105). Sanguinis Gallici inundatione incendia urbis deleta i, 13, 17 Sanguinis sui semita iter ad victoriam aperit Decius i, 14, 3 Sanguinem humanum litant Thracæ iii, 4, 2 Sanguine suo curiam impleverat iv, 2, 95 Sanguine speciosiores duces iv, 12, 7 Sanguis (pro genere) i, 26, 2 Sic, unum Sanguinem ducere (ejusdem originis esse) iii, 18, 1 Sanguinis jus (pro jure affinitatis) iii, 1, 15 Sanguine nihil scripsisse ii, 2, 14

Sapiente dignum est, lætum accire mortem iv, 2, 70

Sapientia seniorum i, 16, 10

Sarcinæ superfluae ab exercitu remotæ ii, 18, 10

Sardinia pignus annonæ iv, 2, 22 occupatur a Romanis ii, 2, 15 a Cæsare iv, 2, 22 a Sex. Pompeio iv, 8, 1 in Sardinia bellum ii, 6, 32 et 35 in Sardinia mortuus Lepidus iii, 23, 7 (Sardigna vocatur Leandro: Hispanis Cerdenna: Sic Sueyro in versione Vellei.)

Sarmatæ (pop.) iii, 4, 6 vincuntur a Lentulo iv, 12, 20 amicitiam Augusti ambiunt iv, 12, 62

Satelles iii, 16, 4. iv, 1, 3 (Per irrisum ita vocantur plerumque alienæ potentiae ministri. Justinianus ita vocavit ministros suos in condendo jure, §. 1. Const. de confirmat. Dig.)

Satis insolenter i, 26, 3 Satis superque idonea clades i, 12, 3

Satisfacere iv, 12, 45 (Civilliter sumtum, valet excusare errorem, deprecari culpam, &c. ut omnis illa satisfactio in verbis videatur consistere: noster autem de pœna hoc accepit, sicut Justinus xv, 3, 9)

Satius (pro melius) iii, 12, 6

Satricum (urbs) i, 11, 6

Savus (fl.) iv, 12, 8

Saxa (Decidius), legatus Antonii iv, 9, 4

Scaurus (M. Æmilius) iii, 1, 5 ambitus postulatur iii, 17, 5 (inimmo repetundarum. Vide Pighium, ad A. U. dclxxi)

Scæva (M. Cæsius) centurio Cæsaris iv, 2, 40

Scelerata porta i, 12, 2 (Ita, 'scelerata castra' apud Sueton. Claud. i, 7)

Scelus Catilinæ iv, 1, 6 Scelus summum civilis belli, cædes Pompeii iv, 2, 55 Scelere domestico oppressus Drusus iii, 18, 4 Scelere alieno, iudicio suo uti iv, 7, 15 Scelera non latent diu iii, 1, 6 Scelera plebeiorum quam nobilium, malorum quam bonorum, æquiore animo feruntur iii, 21, 2 Scelera in tabulis Antonii (h. e. proscriptio virorum illustrium) iv, 6, 6 (Ita Seneca, Nat. quæst. vi, 23. de rebus Alexandri: 'Nihil tam magnum erit, quam scelus Callisthenes;' nempe occisus). Scelerum furor iv, 9, 3

Scenicus rex ii, 14, 4 (h. e. non verus, sed quales solent introduci in dramatibus. Vide Bourdelotium ad illa Satyrici: 'Grege agit in scena mimum: Pater ille vocatur; Filius hic; nomen

Divitis ille tenet.' ad illa verba: 'nomen Divitis.' Alio sensu Scenicus appellatur Nero apud Tacitum xv, 59, 3. 'scenis gauderet, et ipse fabulas cantaret')

Scilicet (per ironiam dictum) iii, 21, 16

Scipio (P. Cornelius, Africani pater) ii, 6, 10 occiditur ii, 6, 36. ii, 17, 6

Scipio (Cn. Cornelius Africani, patrus) ii, 6, 36. ii, 17, 6

Scipio (P. Cornelius Africanus) patrem servat ii, 6, 10 Hispaniam recipit ii, 6, 38. ii, 17, 7 Africam invadit ii, 6, 55 legatus fratris ii, 8, 14 primus nomine victæ gentis nobilitatus i, 11, 9 (Idem dicit Silius, fine operis)

Scipio (L. Cornelius, Africani frater) Antiochum vincit ii, 8, 14

Scipio (P. Cornelius Æmilianus) hostem ex provocatione vincit ii, 17, 11 Carthaginem evertit ii, 15, 12 et Numantiam ii, 18, 8

Scipio Nasica (P. Cornelius) Carthaginis excidium dissuadet ii, 15, 5 Tib. Gracchum interficit iii, 14, 7

Scipio (L. Cornelius) cos. (anno U. C. dclxx.) iii, 21, 18

Scipio (Q. Cæcilius Metellus) Pompeianarum partium dux iv, 2, 65 mortem sibi consciscit iv, 2, 68

Scipionum nomen Africæ fatale ii, 15, 12

Scopulus securitatis publicæ (h. e. ad quem allisa naufragium faceret, sicut navigia in veris scopulis) iv, 9, 1 (Ita Pisonem et Gabinium 'voragines et scopulos reip.' vocat Cicero in Pison. cap. 18. sicut 'et scopulum patrimonii,' et 'Voraginem bonorum,' de Orat. iii, 40. 'scopulum libidinis,' de Orat. ii, 37. Sic Petronius in carm. de bel. civ. versu 240. Pompeium vocat 'piratarum scopulum:' et apud Val. Max. iii, 7, 9. 'Cassii tribunal scopulus reorum dicebatur.' Alludit vetus poëta apud Scallig. in catalectis, pag. 190. f. 'Maximus hic scopulus, non tamen unus, c-rat')

Scordisci (pop.) iii, 4, 3

Scorta ab exercitu remota ii, 18, 10

Scribæ ii, 6, 25

Scutum e fugientis manu rapit Cæsar iii, 10, 4 in Scuto Scævæ centum atque viginti tela iv, 2, 40 Scutis super capita elatis tegi iii, 10, 13. iv, 10, 6 Scutum imperii Fabius ii, 6, 27

Scythæ (pop.) iv, 12, 62

Scythicus Septemtrio iii, 5, 28

Secreta imperii pignora, Ancilia atque

Palladium i, 2, 3 (nam illa maxime abscondebantur, nec tractabantur nisi rare, et ab hominibus ei rei sacris)

Secta pastoria iii, 12, 2 (h. e. modus et ratio vivendi : 'sic temporum suorum sectam' aliquoties dicunt Impp.)

Sector (qui bona hastæ subjecta simul emit) ii, 6, 48 (Vide Barth. advers. v, 4. Plinius inde fœmininum deducit xxxvi, 15. m. 'Metella proscriptionum sectrix')

Secundus (pro favente) iii, 15, 3 Secundum hominum genus iii, 20, 1 (Cicero Offic. 3. 'Quasi secunda quædam honesta esse dicunt.' Tertullian. pag. 195, 1. edit. Rigalt. 'fœmina genus secundi honoris')

Securi, quam gladio, percuti, atrocius ii, 5, 3 Securi percussi liberi Bruti imperio patris i, 9, 5 Securi districta ii, 2, 17 Secures in principum colla strictæ ii, 5, 4

Securi magis, quam tuti i, 13, 16 (Adde Senec. epist. 79. Solin. cap. 1)

Sedere (pro placere, fixum obstinatumque esse) : Sic, Sedet bellum ii, 15, 4 consilium fugæ ii, 18, 14 (Sic Sidorius, carm. vii, 337. Marcellinus xiv, 2. xviii, 2. xix, 15. xxviii, 29. 'Quicquid Cæsaris implacabilitati sedisset.' l. 7. in fin. qui satisd. cog. 'si iudici sederit.' Adde l. 3. C. de Coss. lib. 12). Sedet sententia ii, 15, 9 (Claudian. de Bel. Gild. 415. 'Ut visum est atque sedit.' Arnobius, lib. 4. pag. 173. f. Sedere, de telis dictum pro incidere, pervenire). Sic, in Scuto Scævæ centum atque viginti tela Sedere iv, 2, 40

Sedes belli (pro loco ubi geritur) iv, 2, 35 imperii Roma i, 7, 9 (Sic apud Herodian. Severo Imp. appellatur Roma ἡ βασιλείος ἐστία). Sedes novas quærere iii, 3, 1. iii, 10, 2 Sedibus suis mota urbs iii, 3, 21 (Sic Curtius iii, 2, 12 'totius Orientis excita sedibus suis moles')

Seditiones i, 23. i, 24. i, 25. i, 26 Gracchanæ iii, 14. iii, 15 Apuleiana iii, 16 Drusi iii, 17 Seditionum omnium causa tribunicia potestas iii, 13, 1

Seditiositas iii, 13 (in lemmate capitulis)

Segisama (urbs) iv, 12, 48

Segestes (Germanus) iv, 12, 33

Segidenses (pop.) ii, 18, 3

nec Segnius quam minati fuerant iii, 3, 6

Segovia (urbs) iii, 22, 7

Selcucia (urbs) iii, 11, 5

Sellæ curules i, 5, 6. i, 13, 10

Semel in perpetuum vinci, non est ex dignitate ii, 12, 2 Semel ignovisse, satis iv, 2, 90

Sementis tempus i, 11, 13

Semesus iv, 2, 69

Semigræcus i, 18, 6 (Ita 'Semigætulus,' et 'Seminumida,' apud Apulei. in Apologia)

Seminarium exercitus Punici Hispania ii, 6, 38 (Ita Curtius viii, 6, 6. 'Hæc cohors velut seminarium dueum præfectorumque apud Macedonas fuit. Seminarium triumphorum Macedonia,' Cic. in Pison. c. 40)

Semirutus ii, 15, 13 (Ita Livius v, 49, 4. 'in Semirutæ solo Urbis.' et x, 4, 4. 'tectæ semirutæ.' et xxxi, 24, 2. 'semirutæ ac fumantis sociæ urbis.' et xxxi, 26, 7. 'inter angustias semiruti muri.' item xxxii, 17, 7. 'strage semiruti muri.' Sic Tacitus aliquoties : et Sallustius, Incert. vi, 24. 'etiam cum semirutæ mœnia.' Lucan. i, 24. 'At nunc semirutis pendent quod mœnia tectis.' Apulei. princ. Florid., 'semirutæ mœnium.' D. Hieron. princ. epist. ad Lætam : 'delubra semirutæ.' Rutilius, Itin. l. versu 228. 'Index semiruti porta vetusta loci.' Sic Apulei. lib. 2. Floridor. pag. 312. edit. Vulcanii. Liv. xxxvi, 24, 2. Quæ exempla eo citavi, quod aliis noster hoc verbo nove usus videretur)

Semita sanguinis sui iter ad victoriam aperire i, 14, 4

Sempronius (P. Sophus) Picentes vincit i, 19, 2

Sempronius (Tib. Longus) vincitur ab Annibale ii, 6, 12

Sempronius Gracchus (Tib.) Annibalem sequitur ii, 6, 30 (vide etiam Gracchus)

Senatores ex l. proscripti iv, 6, 3

Senatus origo et etymologia i, 1, 15 sapientia i, 18, 16 Senatum in sententiam suam pecunia pertrahit Jugurtha iii, 1, 4 in verba sua jurare cogit Apuleius iii, 16, 2 de Senatu, legatorum Pyrrhi iudicium i, 18, 20 Senatus fugatur ab Urbe iv, 2, 21 Senatus (pro curia) : de Senatu, quasi de carcere, qui jugularentur, educti iii, 21, 20

Senatus sociorum ad similitudinem Romanorum iii, 18, 6

Senior (pro sene) i, 16, 10 Seniorum sapientia i, 16, 10 a Senioribus consilium petatum ii, 6, 26

Senones Alpini populi iv, 12, 4

Senones Galli i, 13, 1, &c. eorum vestigia nulla i, 13, 19

Sensus (pro intellectu) i, 18, 28 (contra intellectus pro sensu, apud Plinium ix, 45)

Sententia (pro partibus) traxit in sententiam suam Senatum iii, 1, 4

Sentina: vitis suis, quasi Sentina, mersa resp. iii, 12, 7

Sepire (pro cingere) Septæ ignibus latetræ ii, 3, 5

Septemtrione nihil infestius iii, 2, 2. iv, 12, 3 Septemtrio Scythicus iii, 5, 28

Septimius (L.) Pompeium interficit iv, 2, 52

ad Sepulcra cæsorum mactati inimici iii, 21, 26. iv, 6, 2 in Sepulcra sævire est contra jus belli ii, 7, 4

Sequani (pop.) iii, 10, 20

Sequi (pro succedere) i, 18, 1 (pro persequi) i, 10, 8. iv, 2, 50

Seres (pop.) iv, 12, 62

Serica tentoria ii, 8, 9

Serpentes ad venas admovet Cleopatra iv, 11, 11

Serpit bellum ii, 2, 15. ii, 9, 4

Sertorianum bellum iii, 22

Sertorius iii, 5, 4 dux Marianus iii, 21, 13 domestica fraude opprimitur iii, 22, 9

Servare iv, 2, 70 (Vide Observare. Sic Virg. *Æn.* ii, 567. 'limina Vestæ Servantem.' Plaut. *Mostell.* ii, 2, 20. 'Natus nemo in ædibus servat.' Vide Gruteri *Suspici.* v, 1)

Servilis inscriptio dignitatem triumphii violat iii, 19, 8 (h. e. si ita inscribatur: 'Triumphus de Servis'). Servilia bella iii, 19 eorum causa iii, 12, 10 Servilia opera (h. e. servis digna) ii, 18, 10

Serviliter in terga sævire i, 23, 1 (Vide Bernec. in Justin. i, 5, 2)

Servilius Ahala (C.) mag. equ. i, 26, 7

P. Servilius (Vatia) Isauricus iii, 6, 4

Servilius prætor vincitur a servis iii, 19, 11

Servilius Cæpio (Q.) iii, 17, 4 (vide etiam Cæpio)

Servitia militat ii, 6, 23 auxilium pudendum ii, 6, 30 (Primum qui memoratur servos armasse, crediderim fuisse Miltiadem bello Persico. Pausanias in *Achaïcis*: 'Dæus, quod Miltiades ante pugnam Marathoniam fecerat, imitatus, vocatis ad pileum servis, &c.') -

ad Servitutem confugere salutis causa iv, 3, 4 Servitute mulctata Macedonia ii, 14, 5

Servius rex Rom. i, 6 utilis pop. Romano i, 8, 6

Servi quasi secundum hominum genus iii, 20, 1 Servi rebelles in servos infestius sæviunt, quasi transfugas (nempe quod communem causam proderent) iii, 19, 10 Servi Volsiniensium dominos opprimunt i, 21, 2 (Ita Mamaluchi in *Ægypto*). Serva mater Servii i, 6, 1

Si credere fas est iii, 3, 19 (Constat mihi scripsisse Florum: sic credere fas est). Si Diis placet iii, 4, 1 (Sic Quintilianus viii, 3, 31. 'dicta sancte et antique, ridentur a nobis, si Diis placet,' Liv. xlv, 22, 6)

Sibi (pro ei, aut illi) i, 12, 5 (Sic in querela Mali eleganti epigrammate, quod non merebatur obscenis inseri: 'Nec venti, pluviaeque, siccitasve, Quod de se quererer, malum dederunt'). Sibi (h. e. in suam utilitatem): Ita, bellum Samniticum pop. Romanus Sibi gessit i, 16, 2

Parthi sub auxilii specie Sibi vincunt iv, 9, 5 sub specie partium Se vindicant Samnitium duces iii, 21, 22 (Sic intelligendus Seneca, de benef. i, 13, 3.

'Hercules nihil sibi vicit.' Lucan. x, 13. 'Magnumque perisse Non sibi.' et x, 81. 'dum, non sibi, vincere mavult.'

Justinus ii, 8, 6. 'quasi sibi, non patriæ vicisset.' Curtius vi, 11, 29. 'non enim sibi, sed hosti esse occisuros Alexandrum.' Cicero, Philipp. i, 29. 'num sibi soli vicit?'

Apud Senecam autem, de benef. vi, 31, 12. liceat mihi dissentire a magno interprete, qui verba illa, 'qui non dicebat sibi,' hoc in quo sumus modo exponit. Sed videntur nimirum aliud sibi velle: et in ipsum Demaratum torqueri suspicionem movent illa: 'Dignus erat præmio, antequam peteret.' quod dictum est, sicut apud Tacit. H. i, 49, 9.

'omnium consensu capax imperii, nisi imperasset.' ideoque interpretarer, Demaratum verum dixisse Xerxi, ejus potentiam non esse tantam ut vinci non posset: non autem dixisse sibi, se tam stultum esse, ut præmium hoc extremæ vanitatis peteret. Ut autem verbo 'sibi' utuntur, sic etiam dicunt 'mihi,' 'tibi,' 'nobis,' 'illi,' &c. Ita Lucan. v, 35, 7.

'Jam certe mihi bella gram,' arguitur in hoc sensu Plautus *Menæchm.* iv, 2, 82. ubi Taubman. Seneca *Medea*, versu 276. 'illi Pelia, non nobis jacet.' et mox, 'Toties nocens sum facta, sed nunquam mihi')

Sibilare (serpentum proprium ad caudicos translatus) iv, 12, 37

Sibyllini versus iv, 1, 8 (Sibyllini libri. Vopisc. in Aureliano, cap. 18)

Sic (optantis) i, 1, 14 (Sic, quasi, frequenter junguntur: ut iii, 6, 1 et 10. iii, 10, 15. iii, 21, 20. iv, 7, 1. et Sic usurpari solet cum intervenit actui quoddam impedimentum, non tamen ad eum tollendum sufficiens: ita ii, 2, 32 eodem sensu). Sic quoque i, 17, 1. iv, 10, 5 (Ita Statius xii, 258. Livius xlv, 38, 11. Martialis epig. i, 16. Seneca, Troadib. versu 1118)

Sicambri (pop.) iv, 12, 24

Sicilia (ins.) i, 18, 3 occupatur a Romanis ii, 2 a Sex. Pompeio iv, 8, 1 multo cruentius vastata servili, quam Punico bello iii, 19, 2 frugum ferax iii, 19, 3 in Sicilia bellum ii, 6, 32 Sicilia contenti debuerant esse Romani iii, 12, 6

Sicoris (fl.) iv, 2, 26

Siculum fretum iv, 8, 3 mare iii, 6, 8

Sidus Hercules i, 18, 19 (Sidera, pro uno Sole videtur positum iv, 3, 8. Sic apud Marcellinum xviii, 17. et xxii, 35. Vid. Bernecc. ad Justin. xiii, 7, 10. Sicut in iis, ubi 'velut Sideribus mota belli tempestas' ii, 8, 8. et 'quasi Sideribus agitata bellum' iii, 21, 3. dicitur, quod ut Sol tempestates, ita illæ causæ bella conciverint. Ita Claudianus, in Eutrop. ii, 424. pro tempestate posuit Sidus, causam nempe pro effectis: 'Fertur in abruptu casu, non sidere, puppis')

Signifer (pro aquilifero) aquilam Augusto tradit moriens iv, 4, 5 aquilam intra baltei sui latebras abscondit iv, 12, 38 (Signifer dicitur etiam qui præcipue factionem aliquam juvat; quomodo et Antesignani dicuntur). Ita, Signiferi et duces Syllanæ dominationis iii, 23, 6

Signum (pro omine) iv, 7, 7 (pro argumento) iv, 8, 3 Signum dare iii, 21, 13 (solebat autem militibus pugnam inituris signum dari, quando concurrerent. de quo Lips. M. Rom. iv, 12). Signa militaria Parthorum iii, 11, 8 Signa in hostes jaculari i, 11, 2 (ad notam pertinet Seneca, epist. 95. 'Primum militiæ vinculum est, religio, et signorum amor, et deserendi nefas'). Signa Crassi haurit Euphrates iii, 11, 3 Signa canunt (vide Canere). sub Signis ordinare iii, 19, 9 (vide etiam Ordinare). Signa (pro copiis sæpe ponuntur aut ipsa acie): Sic, infesta quatuor agminum Signa per Etruriam volitant i, 17, 2 Signa circumferre (est exercitum circumducere) iii, 5, 29 inferre (exercitum admovere) i, 22, 3. iv, 1, 8. ii, 17, 6 Ita Signa convertere

ii, 6, 51. ii, 17, 12 Signis Pompeianis omnis fere Asia tenetur iii, 5, 31 collatis Signis dimicare (est justa acie, justo prælio) ii, 6, 52 et 58 Signa (pro statu, imaginibus) Corinthia ii, 16, 6 (Sic Ovid. Am. 3. Eleg. 6. 'inutile signum.' Sallust. Catil. xi, 3. 'Signa mirari')

Silanus (M. Junius) vincitur a Cimbris iii, 3, 2

Silentium subitum inter medium prælium iv, 2, 80

Sillaces, præfectus regis Parthorum iii, 11, 8

Similis exitus belli Punici, initio ii, 6, 8 Similior victo populus, qui vicit, ibid. Simile prodigio iii, 4, 4 (Ita, 'simile portenti,' Cicero, Philipp. ii, 27. 'monstri simile,' Val. Max. ix, 11, 1). Simile quiddam cum nivibus suis habent Alpina corpora ii, 4, 2 (Sic pr. Inst. de publ. jud.)

Simulacrum (pro exemplo, similitudine) i, 2, 3. iv, 2, 88

Simulatus furor fanaticus iii, 19, 4 metus iv, 9, 6. iv, 10, 3 Simulata fuga i, 3, 4 proditio iv, 12, 44 stultitia i, 9, 1 Simulatum colloquium ii, 2, 11 transfugium i, 7, 5. iii, 11, 7 Simulati ludi cquestres i, 1, 10

Sine missione pugnare (vide Missionem)

Singularis pro plurali sæpissime ponitur. Vide Quintilian. ix, 3. Sic in nostro; Barbarus iii, 10, 13 Brutius, Apulus, Lucanus i, 18, 26 eques ii, 6, 13. iii, 17, 4 Germanus iii, 10, 14 Macedo ii, 14, 2 miles i, 12, 8. ii, 18, 11. iv, 2, 43. iv, 2, 50 Romanus ii, 13, 1. iii, 3, 9 Tarentinus ii, 6, 42

Singulare certamen Manlii i, 13, 20 Scipionis ii, 17, 11

Sinus (recessum et cavitatem significat): Ita, Sinus vallis i, 17, 7 Sinus ultimus Italiæ (pro angulo) ii, 6, 46 in Sinu bellum et pacem porto ii, 6, 7 (Hinc Sinus Geographis dicitur, ubi mare terris utrimque abscedentibus, quasi in gremium admittitur). Ita, Sinus Ambracius iv, 11, 4 Gallicus, Ligusticus iii, 6, 8 Maleus iii, 6, 3 (Sic e contrario terra fluminibus intercepta): ut, Sinus inter Euphratem et Orontem iv, 9, 5

Sipyllus mons ii, 8, 15

Siti ad deditionem compulsi iv, 2, 28 Situm sentiunt arma iii, 2, 3 (h. e. squalorem ex situ contractum. ita Virg. Æn. vi, 462. 'loca senta situ')

Socialis classis iii, 6, 8 Sociale bellum iii, 18 ejus causa iii, 12, 9. iii, 17, 9

Socialc non potest dici bellum Cæsaris et Pompeii iv, 2, 4

Sociare opes i, 1, 14 sibi aliquem fœdere ii, 7, 4

Societatis inter hos et illos duces pœnas dant miseræ civitates iii, 22, 8. iv, 2, 77 Societate trium principum orbis imperium occupatur iv, 2, 12

Socius rex confiscatus iii, 9, 3

Socii fortissimi fidelissimique iii, 18, 6 Socii Pompeii moram increpant iv, 2, 43 Socios hostium persequi i, 19, 1 in Sociis etiam nostrum animum perdimus iv, 2, 29. iv, 7, 14 pro Sociis intervenit pop. Rom. i, 13, 6

Sol in maria cadens ii, 17, 12 Solis defectio i, 1, 17 a Sole venire ii, 6, 12 sub ipso Sole habitare iv, 12, 62 Soles Campaniæ ii, 6, 22 (h. e. calor, quo gaudebant Afri. Sic Ovid. Epist. v, 111. 'arista quæ levis assiduis Solibus usta riget')

Solatium est posse transferre in alium culpam cladis iii, 11, 2

Solenne sacrum i, 13, 16 (quod certis temporibus fit, ut explicat Festus. Sic Veget. iv, 40. 'diem solennem' vocat, quem paulo ante 'statutum' dixerat)

Solertia Tullii i, 6, 3

Solicitare urbes, nationes (est in suas partes velle pertrahere) ii, 20, 4. iii, 5, 21 Solicitare in auxilium iv, 9, 3 in colloquium iii, 11, 9 Marius provinciam Syllæ decretam Sulpicia lege Solicitat (h. e. hoc agit, ut sibi decernatur) iii, 21, 6

in Solido decernere (q. terrestri prælio) ii, 2, 9

Solitudo Romæ i, 13, 14 Solitudinem Urbi minatur plebs i, 22, 5 Solitudine (h. e. ubi unus imperat) corrumpitur potestas i, 9, 2 (Contra Asinius Gallus, apud Tacitum i, 12, 4. 'Unum esse reip. corpus, atque unius animo regendum.' Et incommoda communis imperii ex Scipionis quoque verbis patent, relatis a Val. Max. vi, 4, 2. 'sc ex maiestate reip. omnia gesturum, si sibi cives vel dedissent collegam, vel non dedissent.' Plut. Sylla cap. 33. 'Hostes, nec alias ducibus, quod plures haberent, parentes')

Solium (pro loculo, ubi conduntur mortui) iv, 11, 11

Solum: Soli cœlique clementia robur elanguet iii, 3, 13 Solo exæquare Urbem i, 13, 14 Solo mutato frugum semina degencrant ii, 11, 4

Solvere fidem (h. c. præstare quod

promiseris) i, 1, 12 (Livius iii, 19, 1. 'ut P. Valerii fidem cxsolverent'). Solvere (de navibus dicitur iter auspicantibus) iii, 10, 16 Solvi morte (h. e. in mortem solvi, mori) iv, 11, 11 (Ita, somno. Ibidem Ovid. Am. 2. Eleg. 10. Solvi, pro mori, absolute dixit)

Somnium medici de Augusto iv, 7, 9

Sonare ample iv, 2, 65 (vide etiam Ample)

Sora (urbs) i, 11, 6

Soranus prætor occiditur iii, 21, 26

Sortis ultimæ vir (h. e. infimæ conditionis) ii, 14, 3

Spadones Ægyptii iv, 2, 52

Sparsæ magis quam oppressæ vires iv, 2, 65

Spartacium bellum iii, 20

Spartacus iii, 20, 2 de invadenda Roma deliberat iii, 20, 11

Species belli (pro forma prælii) i, 17, 6 Speciem cæsorum præbent Romani testudine tecti iv, 10, 6 Speciem viventium præbent rostra Rom. navium ii, 2 35 ad Speciem fiduciæ panes a Capitolio jaculantur Romani i, 13, 15 (in quibusdam Impressis est, 'ad spem fiduciæ,' errore ex compendio scripturæ orto: ad spem, b. e. ad speciem. Sic apud Livium xxviii, 24, 9. 'Forma tamen Rom. castorum constabat una ex spe,' vetustiores edd. 'constabat ea una spe,' quis dubitet, scriptum fuisse 'spē'; legendum 'specie'?) magna nomina, ut non in usum, ita ad Speciem imperii acquisiisse, decorum iii, 12, 4 Species (pro prætextu, obtentu): Ita, Specie juvandi socios, mare ingreditur pop. Romanus ii, 2, 4 sub Specie partium se vindicant Samnitium duces iii, 21, 22 sub Specie falsa bella movere i, 11, 1. ii, 2, 4

Speciosa mors (pro pulcra, conspicua) iii, 3, 16 Speciosiora vitia (h. e. quæ maiorem speciem habent) iii, 12, 11

Spectaculum (sc. ludorum) i, 1, 10 Spectaculo quasi exposita urbs ii, 16, 1 (Laudat pulcritudinem Corinthi). Spectaculis indulgent Romani iii, 12, 10 Spectaculum belli i, 18, 8 prælii i, 11, 4 Spectatio gentis ii, 7, 3

Specula Africæ Clypea ii, 2, 19 veluti ultima Septemtrionis Specula iii, 5, 5 Speculæ Herculis (pro columnis) iv, 2, 76

Speculari (pro explorare) i, 17, 4

Speculator iv, 7, 13

Speculatorium navigium iv, 2, 37

in Speluncis inclusi Aquitani iii, 10, 6

Sperare semper, indolis magnæ signum

iv, 8, 3 Sperare (*ἀκρίως*, ut Virgil. 'sperare dolorem') iii, 1, 1

Spirare altius ii, 2, 27 quiddam iudomitum i, 22, 1

Spiritus (pro magno animo) ii, 6, 31. iii, 10, 20. iv, 2, 10 Spiritum expellere (h. e. vitam) iii, 5, 26 recipere ii, 3, 1 (vide etiam Recipere)

Spoletium (urbs) iii, 21, 27

Spolia (nautica) in suggestu fori suffixa i, 11, 10 (rostra intelligit: ea enim hac appellatione fere veniunt. Vide Bernecc. ad Sueton. Ang. xviii, 3. Adde Liv. x, 2, 14). Spolia opima (vide Opima): Spolia præferre ii, 7, 7 suffigere i, 11, 10

Sponsor fœderis iii, 14, 2 (De fœderibus per Sponsionem late Livius ix, 9)

Stare (pro adesse) pro uno duos Stare Pompeios iv, 2, 74 Stat pro partibus fortuna (h. e. militat) iv, 7, 10 imperium Stat in ripa Rheni iv, 12, 39 (h. e. subsistit, ultra non progreditur. Sic Quintilianus, declam. 3. 'Gens majorem terrarum partem victoriis, pervagata, tantum in Mario stetit'). Stans urbs (pro salva, non diruta) iv, 12, 57

Statim capta Carthago (nempe eodem die quo obsessa) ii, 17, 7 Statim ac sine mora ii, 2, 6. ii, 3, 2 Statim et e vestigio ii, 8, 12

Stator Jupiter i, 1, 14

Status Asiæ a Sylla datus iii, 5, 12 Græciæ antiquus redditus ii, 7, 13 reip. a Romulo impositus i, 1, 15 mutatus i, 9, 3

Status sacrificii dies (h. e. solennis) i, 13, 16 (Pro hoc vocabulo sæpius repetas 'statutus,' nescio an probe)

Stellis iter sequi iii, 5, 28 (Curtius vii, 4, 28. 'Qui transeunt campos, (in Bactrianis,) navigantium modo noctu sidera observant, ad quorum cursum iter dirigunt')

Stipendiarius Thrax iii, 20, 8 (h. e. auctoratus gladiator). Stipendiaria provincia (quæ stipendium pendit) ii, 17, 7

Stipendiorum origo i, 12, 8 (Ulpianus vocis hujus etymon recte deducit, l. 17. de V. S. 'Stipendium a stipe appellatum est, quod per stipes, id est, modica æra, colligatur,' quamvis eo loco non de stipendio militari, sed provinciarum, loquatur. sed et ipsum militare, quod alteri postea nomen dedit, ita confectum. Vide Livium ii, 60. Est igitur Stipendium a pendenda stipe, quod tum pecunia non numerabatur, sed appendebatur. Vide Plinium xxxiii, 3). Stipeudii loco

terra petita iii, 3, 2 templa promittit Posthumius, quasi Stipendium Dīs commilitonibus i, 11, 4

Stoliditas barbarica iii, 3, 12 Domitii centurionis iv, 12, 17

Stolo (C. Licinius) trib. pl. i, 26, 2

Strabo Pompeius: vide Pompeius

Strangulati in carcere Catilinæ socii iv, 1, 10 (Hoc supplicio fere duces hostium triumphatos afficiebant)

Strategema Annibalis ii, 6, 12, 13 et 16, Cæsaris iii, 10, 3. iv, 2, 84 Claudii Neronis ii, 6, 52 Cossi i, 11, 3 Duillii ii, 2, 9 Horatii i, 3, 4 Manlii i, 13, 16 Marci Philippi ii, 12, 7 Marii iii, 3, 8 et 15 Parthorum iii, 11, 7. iv, 10, 3 Posthumii i, 11, 2 Spartaci iii, 20, 4, 6 et 13 Tarquinii i, 7, 6 Tulli Hostilii i, 3, 7 Ventidii iv, 9, 6

Stringere bellum iii, 21, 1 (ubi tamen melius totidem literis legas 'ferum'; hoc enim 'stringendi' verbo melius convenit: aut 'telum'; quam vocem etiam in Liviana epitome in 'bellum' transisse, notavi iii, 16, 7). Stringere gladium iii, 21, 23 Stringere (pro vulnerare) iv, 12, 44

Studere nomini, provinciæ iii, 10, 19 revocandis regibus i, 9, 5

Studium (pro favore) iii, 13, 1

Stultitia simulata i, 9, 1

Stupens occasione i, 16, 10

Stuprum Lucretiæ regifugii causa i, 7, 11 Virginiæ destinatum, decemviratus sublatis causa i, 24, 3 Stuprum suum egregie ulciscitur Orgiagontis uxor ii, 11, 7

Sub sylvis (pro in sylvis, aut propter sylvas) iv, 12, 10

Subducere: Antonium metus subducit a prælio iv, 7, 10 æstibus Subducitur Oceanus iii, 10, 5 (Habet igitur significationem paulatim et prope sine sensu rei subtrahendi. Vellcius ii, 72, 6. 'quos præsentis periculo fortuna subduxerat')

Subigere (pro domare): Ita, pop. Romanus Subigit Italiam, Proëm. 6. i, 26, 9 Samnites i, 16, 8 continuis cædibus aliquem Subigere ii, 18, 5

Subire i, 13, 15 (habet significationem appropinquandi, interdum etiam scandendi, quam et in hodierno idiomate Hispano retinet)

Subitus evadit (pro subito ev.) iv, 2, 59 Subita belli i, 1, 15 (Ita Liv. xxv, 15, 19)

Submittere ædes (h. e. in plana transferre) i, 9, 4 fasces populo (h. e. imperium et potestatem consularem subicere

populo), *ibid.* *Submissis cervicibus* (h. e. *inclinatis*) i, 18, 28

Substituere alicui i, 9, 4 *in locum alicujus* i, 6, 2

Subterranei doli (pro *cuniculis*) i, 12, 9

Subtrahere se (pro *subducere se*): *Sic, Armenia ad Parthos se subtrahit* iv, 12, 43

Suburbana pop. Romani provincia Sicilia (h. e. *quæ proxima est omnium provinciarum, et propemodum in conspectu Urbis*) ii, 2, 15. iii, 19, 3 *Suburbanum Tibur* (ob *magnitudinem Urbis eo usque protentæ*) i, 11, 7

Succedere castris (prope *accedere ad castra, eodem significato est, quo verbum Subire*) iv, 9, 6

Successio provincias obtinentium iv, 2, 65

Succingi in aliquem (h. e. *expeditionem in aliquem sumere*) iv, 7, 5 (*Deducto loquendi usu a militibus, quorum erat cingi*). *cornua sinus Ambracii classe Succincta* (h. e. *insesta et munita*) iv, 11, 4

Suclamare (pro *acclamare*) ii, 6, 7

Sucro (urbs) iii, 22, 7

Sudibus circumdata urbs hostilis iii, 10, 25 *Sudibus pugnant Romani, ibid.* et iii, 21, 7

Sudor simulacrorum iii, 8, 3 (*Dio hoc loco citatus: et Plut. Coriol. cap. 57. disputant, hoc naturalibus ex causis quandoque posse fieri*)

Suevi (pop.) iv, 12, 24

Suffigere spolia i, 11, 10

Suggerunt se causæ (h. e. *ultra se offerunt*) ii, 8, 1

Suggestus fori i, 11, 10 (*locus editus ubi concionabantur, dictus a suggerendo, h. e. aggerendo*). *Suggestus Cæsaris in curia* iv, 2, 91

Sulmo (urbs) iii, 21, 28

Sumere bellum (pro *suscipere*) iv, 12, 24 *expeditionem, et mandare, opposita* iv, 12, 6 et 48 (*nam 'mandare expeditionem,' est committere ducibus; 'sumere,' per se id agere, et ipsum proficisci*). *Sumere impetum* iv, 12, 54 *Sumta prælio Thessalia* (h. e. *electa*) iv, 2, 43

Summa rerum (h. e. *summum arbitrium*) iv, 3, 5

Summovere hostes (pro *repellere*) i, 10, 4. iii, 10, 7. iv, 2, 59. iv, 12, 19 *Summovere mari* (pro *pellere mari*) iii, 6, 5

Summus (pro *excellentissimo in quaque re*): *Ita, Summus astu, audacia* ii, 17, 13 *augurio* i, 5, 2 (*Sic Plinius xxxv, 12, 9. 'in omnibus his summus.'* *Apulci.*

lib. 5. in fine: 'manduconem summum').

Summa fames (pro *extrema, maxima*) i, 13, 15 *religio fœderum* ii, 6, 5 *virtus* iii, 22, 2 *Summum nefas* iv, 1, 4 *Summa rupes* (pro *apice rupis*) i, 13, 15

Sumtuosa largitio (*quæ nimios sumtus requirit*) iii, 12, 12

Super (pro, in): *Super cassidem focus* iv, 12, 16 *Super scuta salire* iii, 10, 13 *Super mensas et pocula* iv, 2, 69 (*Curcius vii, 4, 7. 'debellaturus super mensa Alexandrum'*)

Superata in una urbe Sicilia ii, 6, 33

Superbia Ariovisti iii, 10, 11 *Tarquini tolerata* i, 7, 10 *Superbia crudelitate gravior bonis* i, 7, 4 *Non minus exosa, quam sævitia* iv, 12, 31

Superbus, Tarquini cognomen i, 7, 1

Supergredi (pro *superare*) iii, 21, 5

Superior (pro *victore*) i, 10, 2

Supervacuum ii, 2, 37

Supervivere expeditioni suæ ii, 2, 14

Suppetere (pro *adesse*) iii, 20, 13

Supplices (de iis, qui *auxilium orant*) ii, 7, 5

Supplicium de filio sumit pater Cassii i, 26, 7 *Supplicio nihil deformata majestas Reguli* ii, 2, 25 *Supplicia quondam hostium, artem faciunt Romani* iii, 12, 10 *Suppliciorum metu voluntaria mors* iii, 19, 11

Supprimere vectigalia (pro *intercipere*) iii, 13, 8

Supra: Africa supra Thessaliam iv, 2, 73 (b. e. *superavit Thessaliam, ea quidem re, de qua loquitur, nempe apparatu et crudelitate belli*)

Suprema pugna (h. e. *ultima, novissima*) i, 18, 11

Surenas, præfectus regis Parthorum iii, 11, 8

Surrogare (b. e. *substituere per rogationem*) iii, 16, 1

Suscipere bellum iv, 4, 1

Suspensus utre (h. e. *incumbens utri et super eum hærens*) iii, 5, 16

Suscipere arma, mores (pro *revereri*) iv, 12, 30 *populum* i, 26, 5

Suus (*elegantem ponitur, pro nativo, proprio, aut eo quod quis affectu suum fecit*): *ut, Sua fortuna, Sua natura* (h. e. *quam quis in potestate habet*) iii, 5, 21 (*Ovid. Epist. xii, 83. 'Sed mihi tam faciles unde deosque meos?' leg. meosque deos*). *Sua magnitudine præpedita Antiochi acies* ii, 8, 17 *Sua obsidio Gallos fatigat* i, 13, 17 *Suo ebore fulgentes elephantum* ii, 8, 16 *Suis moribus domiti Thraces* iii, 4, 7 *hostem Suis artibus ag-*

gredi iii, 1, 10 adversus hostem Suis viribus uti ii, 6, 41 Suis viribus confectus pop. Romanus iii, 12, 6 castra quasi jam Sua circumvolant vultures iv, 7, 7 (Hoc fere modo Vellei. ii, 75, 3. 'fugiens mox futuri sui Cæsaris arma'). adversus hostem callidum Suis consiliis pugnantium ii, 6, 26 (Livius xxii, 16, 4. 'Nec Annibalem fefellit, suis se artibus peti.' Plautus, *Amphitr.* i, 1, 113. 'hunc telo suo sibi, malitia, a foribus pellere')

Sylla (L. Cornelius) iii, 5, 4 Jugurtha potitur iii, 1, 17 Mithridatem vincit iii, 5, 2 et 9 Samnites iii, 18, 13 fœdus cum Parthis ferit iii, 11, 4 multos interficit iii, 21, 24 decus sæculi sui iii, 21, 2

Sylla Faustus iv, 2, 90

Syllæ in conjuratione Catilinæ iv, 1, 3

Syllana proscriptio iii, 21, 25. iv, 6, 3 tempestas iv, 2, 2

Sylvæ Calidoniæ iii, 10, 18 Hercyniæ iii, 10, 14 (vide etiam Saltus). thuris et balsami iii, 5, 29 (Ita Solinus, cap. 35. 'balsami sylvam' appellat, et lucos. quod posterius inepte dictum arguit magnus interpres. possit tamen videri, ubi sylvæ vox conveniat, non male etiam lucum dici). in Sylvas dilapsi Morini iii, 10, 6

Sylvestres homines iii, 8, 2 (vide etiam Feri)

Syphax (Numida) ii, 6, 56

Syracusæ (urbs) ii, 6, 33

Syria iii, 11, 10 debellata ii, 8 provincia Cassii iv, 7, 4 occupatur a Parthis iv, 9, 5 recipitur a Ventidio iv, 9, 7 prima corrupti Romanos iii, 12, 7 Syriæ laus ii, 8, 4

Syriaticus (pro Syriacus) ii, 9, 1 et ita scribendum fuerat ii, 11, 1 et ii, 12, 1

Syria Dea iii, 19, 4

Syrus quidam servus bellum concitat iii, 19, 4

Syrtes (Africæ loca vadosa et arenosa, eaque exitiosa navigantibus) ii, 2, 31

Syrrium accolæ domiti iv, 12, 40

T.

Tabernæ argentariæ ii, 6, 48

Tabula proscriptionis Syllanæ iii, 21, 25 feralis iii, 22, 2 Tabulæ duodecim i, 24, 1 in Tabulas referre quæ i, 6, 3 (Cœl. ad Cic. in ep. fam. viii, 8, 8). Tabulæ (pro picturis) Corinthiæ ii, 16, 6

Tabulata navium iv, 11, 5

Tagus (fl.) ii, 17, 15

Tanquam viri occidi volunt Numantini ii, 18, 13

Tantum non (h. e. propemodum, parum abest) ii, 6, 46. iii, 21, 21 (Sic Suetonius sæpe, item Velleius, et ad eum Acidalius. Seneca de benef. v, 16, 4. 'ut qui civem Romanum occidisset, impunitatem, et pecuniam (forte repetendum 'et') tantum non civicam acciperet.' Adde Portum, in Xenoph. pag. 135. An sic leg. apud Cic. ad Q. frat. i, 1, 3, 6. ubi vulgo, 'tantum jam ad nimiam levitatem?')

Tanti est exercitus, quanti imperator ii, 18, 11 ('Scilicet in vulgus manant exempla regentum; Utque ducum lituos, sic mores castra sequuntur,' Claudian. de laud. Stilic. i, 168)

Tarchondimotus iv, 2, 5

Tarentinus (pro Tarentinis. Vide Singul. pro plurali). Tarentinum bellum i, 18 Tarentinæ deliciæ i, 18, 27

Tarentus Lacedæmoniorum opus i, 18, 2 occupatur ab Annibale ii, 6, 21 recipitur a Romanis ii, 6, 42

Tarquinius Priscus rex Romanus i, 5 quid profuerit populo i, 8, 5

Tarquinius Superbus, rex Romanus (prioris nepos. Vide disputationem Laurentii Vallæ, præfixam notis in Livium) i, 7 quid profuerit populo i, 8, 7

Tarraco (urbs) iv, 12, 51

Tatius (Sabinus) i, 1, 14

Taurus (mons) iv, 12, 61

Taxata dignitas equestris mensura (h. e. æstimata) ii, 6, 18 Taxata stipendio hyberna i, 12, 8 (Utitur hoc verbo Justinus. Seneca consol. ad Marciam xix, 2. 'Tanti quodque malum est, quanti illud taxavimus.' Plinius xxxv, 11. 'Talentum Atticum xvi. m. taxat Varro')

Tegumenta pecudum (pro coriis) iii, 20, 6

Telesinus iii, 18, 6 opprimitur iii, 21, 23

Tellus Dea i, 19, 2

Temere (pro facile) i, 13, 7. i, 18, 26. ii, 18, 3 (Utitur hoc modo Sueton. Aug. xvi, 6. et Tito vi, 6. Quintilian. i, 3. 'Ingeniorum præcox genus non temere pervenit ad frugem.' Eodem modo voce *παράλως* utitur Herodianus vi, 3 et 13)

Temeritas barbaris solita iv, 12, 54 felix iii, 10, 22 Salondici ii, 17, 14 Tempe (locus Thessaliæ) iv, 2, 51

Tempestas classem Mithridatis lacerat iii, 5, 18 oboritur inter necem Romuli i, 1, 17 Tempestate interceptus triumphus

ii, 2, 31 Tempestate flexus suos significant sidera iv, 3, 8 Tempestat belli Asiatici ii, 8, 8 Punici ii, 6, 9 (Sic Livius xxxi, 10, 7. D. Hieron. ad Geron-tiam de Monogam. in fine: 'Hannibal de Hispaniæ finibus orta tempestat'). Tempestat Mariana et Syllana iii, 12, 11. iv, 2, 2

Templum Jovis Satoris i, 1, 13 Templum Tarquinio erectum de manubiis (Capitolium) i, 7, 8 Templo comparata Roma i, 18, 20 Tempia vota inter discrimen pugnae i, 1, 13. i, 11, 4. i, 19, 2. i, 20, 2 Tempia non possunt defendere, quem arma non potuerunt ii, 12, 9 circa Tempia imagines Cæsaris iv, 2, 91 Templis detracta arma ii, 6, 23 ('patriis modo fixa revellunt Arma Deis,' Statius, Thebaid. xii, 709. *Κεκόσμηται δὲ τοῖς ὅπλοις τὰ Θηβαίων ἱερὰ*, Aristides, orat. 5. tom. 2. pag. 95. Sic Argivæ mulieres arma templis detraxerunt adventante Cleomene. Plut. in apophth. Lacon. cap. 73. Nam in templis suspendi dedicarique solebant ab hostibus capta)

Tencre (variæ significationis verbum est): Tenere concordiam (valet continere, custodire) iv, 2, 13 lacrymas iv, 6, 5 (ut, 'tenere ora,' apud Virg. *Æn.* ii, 1, et 'risum,' apud Horat. de arte versu 5). militem in castris iii, 3, 5 regnum (pro habere, possidere) i, 7, 2

Tentum ii, 12, 11 (utitur hac voce unus, quod sciam, antiquorum Horatius; Epodon xii, 12)

Tenue fretum (pro angusto) ii, 8, 9

Tenus (valet usque ad, et ultimo casui jungitur): Colchis tenuis iii, 5, 25 Dacia tenuis iii, 4, 6 Hadriatico tenuis mari i, 15, 2

Tergeminorum fratrum pugna i, 3, 4

a Tergo ordinatis omnibus iv, 2, 36

in Terga serviliter sævire i, 23, 1 (Salust. Hist. i, 1, 12. 'de vita ac tergo regio more consulere.' Servile enim supplicium hoc erat. unde nihil crebrius apud Comicos hujusmodi dictis: 'omnem in tergo thesaurum gerit.' 'Virgis dorsum depoliet meum,' &c.)

Terme (urbs Hisp. Forte rectius Termes, ut alii edunt) iii, 22, 9 (hinc enim deducti videntur Termestini, Tacit. iv, 45, 1)

Terminus Deus non potest exaugurari i, 7, 8

Terræ recondere (sicut humi) i, 13, 11

Terrarum situs qui pingunt (eos Florus in hoc opere imitatur), Proëm. 3 (Ad ejus forte imitationem, alia, nec minus

Delph. et Var. Clas.

eleganti, comparatione opusculum suum orditur Sex. Ruffus: 'Morem secutus calculatorum, qui ingentes summas ære breviori exprimunt, res gestas signabo, non eloquar')

Terræ motus inter prælium i, 19, 2. ii, 6, 14

Terrester ii, 2, 4 (ita Sylvester, Plinius xiv, 16, 23)

Terrigenæ (sic appellati Gigantes, quos Poëtæ fabulantur terra editos) i, 17, 6

Territare fines alicujus ii, 15, 3

Terror adventus hostici ii, 2, 18 elcphantorum i, 18, 9. iii, 2, 5 Germanorum iii, 10, 12 Mithridatis iii, 5, 8 Terrori esse i, 11, 6. i, 17, 3 Terrorem geminare dolo i, 10, 5 Nominis sui circumferre ii, 2, 21 ad Terrorem movendum facibus armati Fidenates i, 12, 7 ipso nomine ac Terrore Punici maris quidam deficiunt ii, 2, 17 nomine quasi Terrore composito Vercingetorix iii, 10, 20

Testamentum Attali ii, 20, 2 Cæsaris iv, 4, 1 Testamenta passim in principiis scripta iii, 10, 12

Testudo militaris iii, 10, 13. iv, 10, 6

Teutana Liburnorum regina ii, 5, 2

Thala (urbs) iii, 1, 11

Thapsos (urbs) iv, 2, 66 non ostensa in triumpho Cæsaris iv, 2, 89 (Plutarcho Cæs. cap. 76. est *Θάπσος* corrupte, ut puto)

Theatrum Pompeii iv, 2, 8 et 45 Tarentinum i, 18, 3 in Theatro distincta radiis corona Cæsaris iv, 2, 91

Thcbæ (urbs) ii, 7, 12

Theodotus magister Ptolemæi iv, 2, 60

Thermopylæ ii, 8, 11

Thermus (Q. Minucius proprætor) iv, 2, 19 (apud Cæs. Civ. i, 12. mendose forsitan, 'prætor' scribitur)

Thesaurorum rationes iv, 12, 44

Thessalia i, 18, 6 infestatur a Thracibus iii, 4, 1 vastatur iv, 2, 41 in Thessalia bellum civile iv, 2, 6 et 43 iterum iv, 3, 3

Thessali (pop.) i, 18, 27

Theutobochus (Germanus) iii, 3, 10

Theutoni (pop.) iii, 3, 1 vincuntur a Mario iii, 3, 7

Thoas Ætoliae princeps ii, 8, 5

Thorius iii, 22, 6

Thracia acquisita iii, 12, 4 in partibus Pompeii iv, 2, 5

Thracium littus ii, 8, 7

Thrax gladiator iii, 20, 8 Thraces

Ind. Flor.

l

(pop.) iii, 4, 1 vincuntur a Romanis
iii, 4 a Pisone iv, 12, 17

Thurii (urbs) iii, 20, 5

Thuris sylvæ iii, 5, 29

Tiberinus (fl.) i, 1, 3 ponte committitur i, 4, 2 aliquando terminus imperii i, 9, 7. i, 11, 8

Tiberinum ostium iii, 9, 5

Tiberius Cæsar : vide Vibius

Tiberius Gracchus : vide Gracchus

Tibiæ præcinent Duillio ii, 2, 10

Tibur (nrbs) i, 11, 7

Ticinus (fl.) ii, 6, 10

Tigurini (pop.) iii, 3, 1 et 18

Tigranes (Armenus) iii, 5, 27 victus a Pompeio iv, 12, 43

Titius (fl.) ii, 5, 1

Titulo unum bellum, multiplex victoria i, 18, 1 Titulo ipso consecratur Augustus iv, 12, 66 Tituli iii, 5, 21 Titulorum cupido in Antonio iv, 10, 2 (Val. Max. viii, 6, 5, de Servilio : 'Majorum snorum titulis Isaurici cognomen adjecit')

Titurius Sabinus, legatus Cæsaris iii, 10, 8

Togæ pictæ i, 5, 6 Togæ in judiciis iv, 12, 32

Tollere animos (vide Animus : Livius xxxv, 1, 2. 'Nec dubium est, quin omnis Hispania sublatura animos fuerit' et xxxvii, 48, 2. 'Ob hæc Ætolos sustulisse animos.' Seneca de benef. iii, 28, 7. 'Neque enim ulli magis abjiciunt animos, quam qui improbe tollunt.' Hoc modo Spartianus Adriano, cap. 5. 'ad rebellionem animos efferebant') : Tollere clamorem (pro clamare) iii, 8, 6 urbes (pro delere) iii, 10, 23

Tolostobogi (pop.) ii, 11, 5

Torquatus Pompeii legatus iii, 6, 9 Torquatorum cognomen unde i, 13, 20

Torques Gallorum i, 13, 20. ii, 4, 4

Torrens fortunæ ii, 7, 1 (Arnobius, lib. 1. 'Ut modo Romani, velut aliquod flumen torrens, cunctas submergerent atque obruerent nationes')

Torrens Vergelli ii, 6, 18 Sic, fons Arethusæ ii, 6, 34 (Ita, 'oppidum Perusiæ,' Epit. Liv. 126)

Trabæ i, 5, 6 in Trabeis sunt senes Romani devoti i, 13, 10 insignia captis Rom. Trabeis tropæa figit Viriathus ii, 17, 16

Tractus (pro regione) i, 15, 2. iii, 3, 13

Tradere se consiliis alicujus (h. e. permittere) ii, 8, 6 (Sic 'darc,' Ovid. Ep.

xvi, 161. 'Da modo te.' Terent. Adelph. v, 3, 52. 'Da te hodie mihi.' ubi nota Georgii Fabricii)

Trahere (habet significationem involvendi, in societatem aut partes traducendi) : Ita, Macedonici belli contagio Traxit Illyrios ii, 13, 1 eadem fortuna Trahit ducem et exercitum iv, 2, 51 Trahere in vires suas ii, 12, 3 (Ita sæpius Tacitus). Trahere tot annos (h. e. durare annos) iv, 2, 13 (Sic 'ducere' est apud Arnobium, lib. 2. 'Roma annos ducit quinquaginta et mille'). Trahere naufragia (h. e. circumferre) cladem i, 13, 19

Trajanus, Procem. 8

Transfugæ simulati (Græcis *ψευδανδρομολοι*) i, 7, 5. ii, 6, 16. iii, 11, 7

Transgredi flumen iii, 10, 14 (Sic Sueton. Cæs. cap. 35. de maritimo itinere : 'in Macedoniam transgressus.' et paulo post : 'ab Alexandria in Syriam transit.' Hunc loquendi modum contra Asinii Pollionis sententiam defendit Agellius x, 26)

Transactum de partibus (h. e. actum) iv, 7, 13

Transilire amnem iii, 3, 12 quaternos senosque equos iii, 3, 10 per Thraciam (Sic h. e. raptim transgredi) iii, 5, 25

Transmarina ætas pop. Romani ii, 19, 2 origo Tarquinii i, 5, 1 Transmarini i, 1, 9 triumphi i, 18, 1

Transversum agere (h. e. alio impellere) iv, 2, 9 (Retulit inter proverbialia Erasmus ii, 8, 91. Sic, 'transversum auferre' est apud Plin. xxviii, 1)

Trasimenus lacus ii, 6, 13

Trebia (fl.) ii, 6, 12

Trepidantia carpenta iii, 10, 17 (h. e. cum cura et metu festivantia. ita 'non est trepidandum' dixit Seneca, benef. vi, 43, 4)

Trepidare i, 10, 6 Trepidatum est ii, 2, 13

Trepidatio pro victoria iii, 10, 17

Treviri (pop.) iii, 10, 7

Tribunicia potestas seditionum causa iii, 13, 1 Tribunicia seditiones iii, 19, 2

Tribunorum pl. origo i, 23 immanis potentia iii, 17, 8 Tribuni pl. sacrosancti iii, 15, 6 Tribunus pl. Crassum diris devovet iii, 11, 3 a Tribunis agros et cibaria flagitat populus iii, 12, 8

Tribus institutæ a Romulo i, 1, 15 homo sine Tribu iii, 16, 1 (Suntum ex Homero, Iliad. ix, 63). Tribus (pro plebe) ii, 6, 25

Tributarius (qui tributum pendit) iii, 4, 1

Tridentina juga iii, 3, 11

Trifariam (pro tripartito) iv, 12, 54

Trigæcini (pop.) iv, 12, 55

Triperititus iii, 3, 6

Triste prælium (pro periculoso) iv, 2, 78

Triumphalis agricola i, 11, 14 (Ita 'triumphalis arator,' apud Plin. xviii, 3). Triumphalis ornatus i, 5, 6

Triumphans classis ii, 7, 6 Triumphat de fortuna Regulus ii, 2, 25 Triumphatum de parvis oppidis i, 11, 6 non Triumphatum ex civilibus bellis iii, 22, 10

Triumphatum mare iv, 2, 20

Triumphus i, 5, 6 Allobrogicus iii, 2, 5 Jugurthinus iii, 1, 17 Macedonicus ii, 12, 12 maritimus primus ii, 2, 9 Numantinus ii, 18, 17 de Verulis et Bovillis i, 11, 6 Triumphi dignitatem æervili inscriptione violare veretur Perperna iii, 19, 8 Triumphi maximum decus captus imperator hostium iii, 2, 5 Triumphi Cæsaris iv, 2, 88 vigintiquatuor de Samnitibus i, 16, 8 Triumphos contemnit Augustus iv, 12, 53 Triumphus (pro re de qua triumphatur) ii, 8, 17. ii, 15, 18 (pro spoliis in triumpho ferendis) ii, 2, 21, 31 et 32 Triumphi (pro victoriis) iv, 2, 8

Triumviratus iv, 6

Triumviri constituendæ reip. iv, 2, 12. iv, 7, 5 dividendis agris iii, 14, 6

Tropæum Flamini ex torquibus Gallorum ii, 4, 4 Tropæa Domitii et Fabii iii, 2, 6 Drusi iv, 12, 23 Tropæa locis eminentibus fixa ii, 17, 16 (Sic apud Dionem, lib. 56. pag. 667. 'Augusto et Tiberio inter alios honores duo fornices (ἀψίδες) decreti, quibus tropæa insisterent'). Tropæa erigere inusitatum Romanis ante Domitium iii, 2, 6 super Tropæa ipsa eminet Theutobochus iii, 3, 10 (Tropæa hic intelligo de spoliis, quæ præferebantur triumphantibus)

Tubam non sustinere iv, 12, 15 (Alludit istud Virgilii, Æneid. xi, 424. 'Cur ante tubam tremor occupat artus?') Tuba præcinnente deleta Corinthus ii, 16, 6

quia Tueri Saturninum non potest Marius, adversus illi redditur iii, 16, 5

Tullus Hostilius: vide Hostilius

Tumultus magis quam bellum iii, 19, 2. iii, 21, 3. iv, 12, 40 ('Tumultus magis quam prælium fuit.' Curtius vi, 5, 12)

Tumulus (pro edito colle) iv, 7, 12

Tumuli ii, 12, 5 Alpium iii, 3, 18 Cynocephalæ ii, 7, 11 montium iii, 10, 22

Tunicæ palmatæ i, 5, 6

Turbantibus invicem copiis iv, 2, 49

Turbo belli iii, 5, 5 civilis insanias iii, 21, 18 fluminis iii, 11, 3 primi impetus ii, 6, 10 sæculi iv, 3, 2

Turduli (pop.) ii, 17, 11

Turpis fames iv, 5, 3 (Quintilian. viii, 6. 'illud quoque et poetis et oratoribus frequens, quo eum, qui efficit, ex eo quod efficitur ostendimus,' &c. Sic Virg. Æn. vi, 276. 'turpis egestas.' Sic 'obsœenam famem' dixit idem poeta. Æn. v, 367)

Turpitudine fœderis Caudini i, 16, 12

Turres elephantorum i, 18, 10 navium iv, 11, 5

Tusci pastores Romam confluunt i, 1, 9

Tuscum mare iii, 6, 8

Tutia (urbs) iii, 22, 9

Tuti locis ii, 3, 4 (Sic, 'gentes locis tutissimas' Rhætos et Vindelicos appellat Vellei. ii, 95, 2)

Tyranni bonis infensi i, 7, 3 (Tacitus, Agr. cap. 3. 'Multi fortuitis casibus, promptissimus quisque sævitia principis, interciderunt')

V.

Vaccæi (pop.) ii, 17, 11 infestantur a Cantabris iv, 12, 47

Vadere (de amne dictum, pro labi, fluere) ii, 7, 10

Vadimonis lacus i, 13, 21

in Vadis hæret pugna iii, 10, 5 (propter vada naves non possunt congregi)

Væcordia mentis iv, 10, 10 Væcordiæ pœnas dare iii, 7, 3

Valentia (urbs) iii, 22, 9

Valere (pro posse) iii, 5, 24

L. Valerius Corvinus i, 13, 20

Valerius Poplicola, quomodo primus cos. i, 9, 4 (Plinius xxxvi, 15. 'Publicola, qui primus cos. fuit cum L. Bruto.' Rutilius, Itin. versu 271. 'Hic est qui primo sericm de consule ducit, Usque ad Poplicolas si redeamus avos')

Valida oppida i, 7, 5 Validissimæ gentes iv, 12, 46 nationes iv, 12, 24

Vallare (pro munire, protegere): Ita, anguibz arenisque vallata Capsa iii, 1, 14 armis ferroque Macedonia ii, 12, 4 elephantis acies ii, 8, 16 mari Pyrenæoque Hispania ii, 17, 3 (Ducta vox a vallo, quo muniri solent castra. Alludit

vox Scipionis, in Ep. Liv. lvii, 2. 'Cum gladio te vallare scieris, vallum ferre desinito.' Cic. pro Archia; Pontus, &c.)

Valium Urbis i, 1, 8 Vallum ferre ii, 18, 10 rumpere iv, 2, 24 Vallo circumdata urbs hostilis iii, 10, 25 Vallo xvi. millium obducta castra Pompeii iv, 2, 39 (Hæc ratio includendi hostes dicebatur 'circumvallare')

Vanitas Antonii iv, 10, 2

Vargunteii Catilinæ socii iv, 1, 3

Varius ingenio iv, 3, 4 (h. e. inconspicuum: alias Varius valet vaftrum, dolum, ut in l. 1. D. de dolo malo). Varii ingenio reges Romani i, 8, 1 (h. e. differentes, alius bellator, alius sacricola, &c.) Vario eventu capta oppida (h. e. dispari) i, 12, 3 Varium bellum (pro ancipiti) iv, 2, 26

Varro (C. Terentius) cos. ii, 6, 17

Varro cedit Hispania iv, 2, 29 (Vinctus hoc loco Varum reponit pro Varone. male. vide Casarem)

Varus (fl.) ii, 3, 4. iii, 2, 4

Varus (P. Actius) iv, 2, 34 configit cum Didio iv, 2, 75

Varus (prioris filius) Germaniæ procos. iv, 12, 31

Vastare: Minucius Thraces toto Vastavit Hebro (h. e. in utraque ejus ripa) iii, 4, 5 (Sic apud Senec. epist. 113. 'Alexander Persas, et Hyrcanos, et Indos, et quicquid gentium in Oceanum extendit. Oriens, vastabat, fugabatque')

Vastatio Italiæ bello Punico ii, 6, 8 sociali iii, 18, 11 Siciliæ bello servili iii, 19, 2 Thessaliæ bello civili iv, 2, 4

Vastitas camporum (h. e. immensa planities) iii, 11, 7

Vates i, 7, 9

Ubera admove i, 1, 3

Vectigalia, id est, imperii patrimonium iii, 13, 8 in quæstu habita iii, 12, 9

Veientes vincuntur a Romulo i, 1, 11 Fabios cædunt i, 12, 2 delentur i, 12, 10

Velato capite Diis Manibus consecrat sc Decius i, 14, 3

Velificare (h. e. vela facere, navigare) iii, 7, 3

Velificari favori civium (h. e. aucupari favorem civ.) i, 9, 5 (Apud Cicer. Ep. fam. viii, 10. 'ne velificatus alicui dicaris')

Velini fontes i, 15, 2

Velocitas Marii iii, 3, 7 Pompeii iii, 6, 14 Quintii i, 11, 14

Velox genus Ligures ii, 3, 4

Velum purpureum in navi Cleopatrarum iv, 11, 8 Velis opertum mare ii, 8, 2

Venas exsolvit Merula iii, 21, 16 (Hoc genere mortis, ut levissimo, multi extincti leguntur)

Venalis Urbs iii, 1, 18 (Petronius in carm. de bel. civ. versu 41. 'Venalis populus, venalis curia patrum')

Veneno se conficiunt Cantabri iv, 12, 50 Cretes iii, 7, 5 Numantini ii, 18, 15 Ptolemæus rex Cypri iii, 9, 4 Veneno mori non potest Mithridates iii, 5, 26 Veneno mixti fontes ii, 20, 7 (Idem fecerunt Afri contra Curionem, apud Appian. civ. lib. 2. pag. 455. et Lucan. iv, 360)

Venerari Deos i, 11, 4

Veneti (pop.) iii, 10, 5

Venetia iii, 3, 13

Venienti bello occurrendum iv, 11, 4

Venire in catenas iv, 8, 4 in dedicationem iv, 2, 33 in equis iv, 2, 48 in fidem iii, 22, 9 in manus hostium ii, 2, 23. iii, 19, 12. iv, 8, 4. iv, 12, 38 in potestatem iv, 9, 4

Ventidius Parthos vincit iv, 9, 5

Ventosus dies iii, 3, 15

Ventis remisque ii, 2, 18 Ventorum labor iv, 11, 5

Venuleius iii, 21, 26

Vencri sacra Cypros iii, 9, 2

in Verbo tantum virtus iv, 7, 11 Verba neutra passive usurpata, Procem. 8 in Verba jurare iii, 16, 2

Vercingentorix Gallus iii, 10, 20

Vergelli torrens: vide Torrens

Vergere in unum (h. e. prope concurrere) iv, 2, 76

Vernat bis floribus Campania i, 16, 3

Verulæ (urbs) i, 11, 6

si Verum volumus iii, 18, 1 si Vera volumus noscere iii, 7, 1 (Sic Caius in l. 63. in fin. de cond. et demonstr. 'si Verum amamus.' Curtius iii, 2, 11. 'Verum et tu forsitan audire nolis,' &c. Sic Matth. xi, 14)

Vestæ focus i, 2, 3 sacerdotium i, 13, 12

Vestales aræ iii, 21, 21 virgines i, 2, 3. i, 13, 12

Vestigia Senonum Flori ævo nulla i, 13, 19 incendiî Romani Gallici sanguinis inundatione deleta i, 13, 17 Vcien-tium nulla i, 12, 11 Vestigiis instare iv, 11, 8 (deductum a cursoribus in stadio, quo in genere Homerus, Iliad. xxiii, 764. Ἰχθυά τῦπτε πόδεσσι, πάρος κόνιν ἀμφιχυθήναι. Gallorum elegans in hunc sensum vox est, Talonner)

Vesuvius mons i, 16, 5. iii, 20, 4
 Veterani iv, 2, 81 revocantur ad militiam iv, 4, 4 Veteranis in pretium militiæ agri dati iv, 5, 1
 Veto (vox tribunorum intercedentium) iii, 14, 5
 Veturius cos. Samnitibus deditur i, 16, 12
 Veturia Coriolani mater i, 22, 3
 Veteres divitiæ iii, 9, 2 (Hac forma Ἀρχαῖοπλοῦτος apud Græcos dicitur, et Παλαιόπλοῦτος apud Ælian. Hist. Anim. xi, 20. Tacitus xiv, 31, 1. vocat 'longam opulentiam' : ad quam formam corrigendum puto Arnobium, lib. 2. pag. 119. 'Ac tamen ne causam tam longa (legebatur 'longam') prodere dissimulatione videamur.' Hactenus enim distulerat veri argumenti robur promcere. Apud Cæsar. de B. C. ii, 35. 'Egesartus, veteris hominis potentia')
 Vexat castra Romana serpens ii, 2, 20 (hoc verbo crebro utitur Justinus)
 Vexilla Parthorum iii, 11, 8
 Viator (qui trib. pl. apparet, ut lictor consuli) iii, 17, 8
 Vibius iv, 12, 8 Dalmatas perdomat iv, 12, 12 (utrobique legendum Tiberius, ut vere docuit Pighius)
 Vibrare faces i, 18, 10 Vibrantia vexilla (h. e. nitentia, micantia) iii, 11, 8
 Viccs (pro intervallis) ii, 17, 2
 Victima novæ Urbis prima Remus i, 1, 8 Victimæ securi percussæ ii, 5, 3 victoriam promittunt iv, 7, 9 Victimarum fuga iv, 2, 45 infulæ iv, 2, 92 Victimis centum non perlitat Cæsar iv, 2, 94
 Victor gentium : vide Gens
 Victrix Asiæ Europæque Roma iii, 18, 7
 Victoria parricidio fœdata i, 3, 5 (Sic Tacitus iv, 19, 6). fraude violata ii, 17, 17 sanguine Decii emta i, 14, 3 magna de Pœnis ii, 2, 37 matura, sed infamis ii, 20, 7 Salva fide, et integra dignitate paranda i, 12, 6 Victoria nova, non pugnare ii, 6, 27 vera, et sine exceptione ii, 18, 12 Victoria ex casu i, 18, 11 (Virg. Æn. v, 201. 'Attulit ipse viris optatum casus honorem'). ex errore iv, 7, 11 Victoriæ monumentum pulchrius, stans urbs, quam incensa iv, 12, 57 pretium, consecratio Decii i, 17, 7 auspiciū, comparatæ classis velocitas ii, 2, 7 jus ii, 7, 4 maximum decus, captus rex hostium iii, 10, 26 Victoriā paciscitur a Diis Posthumius i, 11, 4 Victoriā suam hostibus victis non exprobrant Romani iii, 2, 6 Victoria multiplex bellum i, 18,

1 Victoria uti ii, 6, 19 Victoriis totum terrarum orbem peragrat pop. Romanus ii, 1, 2 Victoria (pro manubiis ea victoria partis) : Ita, Victoria tempestate intercipitur ii, 2, 32

Victus Hiero priusquam hostem vidisset ii, 2, 6 Victus hostis antequam visus iv, 2, 64 Victus magis quam domitus iv, 12, 30 Victus et victus iii, 1, 18 (eadem hæc conjuncta apud alios notavit Savaro, ad Sidonium, carm. ii, 450). Victo similior populus, qui vicit ii, 6, 1 Victis solamen in splendore victorum ii, 8, 4 (Eodem redit istud Livii, Præfat. 4. 'Si in tanta scriptorum turba mea fama in obscuro sit : nobilitate ac magnitudine eorum, qui nomini officient meo, me consoler.' ubi dubitare possis an potius 'luminis' legendum sit)

Videntibus procul quasi marina pristis evaserat iii, 5, 16 (h. e. qui procul spectabant, iis apparebat quasi pistris)

Vigilia prima iv, 2, 71 tertia iii, 10, 16 (de Vigiliis vide Lips. de M. R. v, 9. pag. 275)

Vilis morti gens ii, 6, 35 Vilissimus rex iv, 2, 52

Viminei clypei iii, 20, 6 viminea vincula iii, 20, 4

Vincere hostem non vult exercitus, cum posset i, 22, 2

in Vincula dare iii, 10, 18 in Vinculis habere ii, 2, 22

Vindelici (pop.) iv, 12, 4

Vindelicus (fl.) iii, 2, 4

Vindex Capitolii Manlius i, 26, 8

Vindices libertatis imperio ornati i, 9, 1

Vindicare (uno loco duplici significato positum) : Vindicandum libertatis et pudicitiae decus i, 9, 1 et i, 26, 5 ('libertatem' enim 'vindicare,' est usurpare sibi, asserere se in libertatem : 'pudicitiam', est ulcisci, pœnas ob eam læsam sumere) Vindicare injuriam i, 22, 3 se a captivitate iv, 12, 50 supplices de hoste i, 22, 4 Vindicari volebant servi iii, 20, 3

Vinnius mons iv, 12, 49

Vini dulcedine mitigati Cimbri iii, 3, 13

Violatur victoria subornatis percussoribus ii, 17, 17 triumphus dignitas inscriptione servili iii, 19, 8 Violantur veneficio arma Romana ii, 20, 7 medici Catonem Violant fomentis iv, 2, 72 Violare manus propria cæde nolunt Brutus et Cassius iv, 7, 15 (Apuleius in adlocutis Hermetis, in principio : 'Ne tantæ rei religiosissimus sermo multorum interventu præsentiaque violetur')

- Vipera, sibilare desiste iv, 12, 37
- Vir (plerumque significationem habet fortitudinis): Ita, Viro cum viris facile convenit iii, 22, 3 Viris toleranda imperari sibi volunt Numantini ii, 18, 12 Idem orant Scipionem, ut se tanquam Viros occideret ii, 18, 13 digna Viris mors (quæ pugnando evenit) iii, 20, 14 Vir (pro marito) i, 7, 3 Viri (de gladiatoribus dictum) iii, 20, 3 (Sic de Andrisco) ii, 14, 4 (qui et ipse dubii status erat). Vir (sæpius usurpatur, tanquam loco pronominis): Ut, tantum animorum Viro Marius dabat iii, 16, 1 adortus Viro iv, 12, 44 ausi Virum violare fomentis iv, 2, 72 (Sic Virgo. Vir de sexu). Vir unus Numantinus non fuit, qui in triumpho duceretur ii, 18, 17 Viris fortibus miserrimum mori ad arbitrium hostium iv, 8, 4
- Virgæ lictoriæ i, 26, 3. iv, 12, 31
- Virgis liberos suos cædit Brutus i, 9, 5
- Virginitatis integritas ii, 6, 40
- Virginus filiam interficit i, 24, 3
- Virgines Vestales (vide Vestales): Virginum raptus i, 1, 10 Virginum Romanarum virtus i, 10, 7 Virgo (ut pronomine usurpatum) i, 3, 5 (sic Vir)
- Virgulta palustria ii, 6, 13
- Viratus (Lusitanus) ii, 17, 15
- Viridomarus (Insuber) ii, 4, 5
- ne Virilia quidem portenta (pro eunuchis) iv, 2, 60
- Virtus absque fortuna parum proficit, Proëm. 2 Virtus et fortuna ad constituendum pop. Romanum contendunt, Proëm. 2 (Similia fere concipit Plut. Demosthene, cap. 4. 'si in certamen natura et fortuna velut artifices descenderint, haud expeditum sit, hæc negotiis, an moribus illa magis eos adæquaverit, dijudicare). Virtus acuitur ratione i, 8, 4 aufert parricidam (liberat a pœna) i, 3, 5 calamitatibus approbatur i, 13, 8. ii, 2, 22 necessitate augetur iii, 3, 8 minus efficax quam fortuna iv, 7, 11 non in re, sed in verbo tantum, ibid. Virtus Calpurnii ii, 2, 13 Numantinorum ii, 18, 1 Quintii i, 11, 12 Virginum Romanarum i, 10, 7 Virtutis nihil interest, equis an navibus, terra an mari dimicetur ii, 2, 4 Virtutis summæ, sed calanitosæ, Sertorius iii, 22, 2 in Virtutis honorem regnum Tullo datum i, 3, 1 Virtutis experimenta i, 13, 2 flos i, 22, 1 monstra i, 10, 8 Virtutis suæ ferrum Alpinis gentibus quasi cote acuit Romanus ii, 3, 3 Virtuti dolum addere i, 3, 4. iii, 3, 15 in Virtute fiducia ii, 2, 4 pro Virtute barbari habent impetum iii, 3, 5
- Vis Romana (h. e. arma Rom.) iii, 10, 14 (Sic apud Tacitum): Vis (pro multitudine hominum) i, 1, 9. iii, 17, 7 hostium iv, 10, 5 imbrum ii, 6, 45 sanguinis iv, 2, 72 (Ita, 'vis magna gladiatorum.' Liv. i, 51, 3. 'hominum,' Liv. ii, 5, 3. ii, 34, 8. 'Volscorum,' Liv. ii, 35, 1). Vis belli (pro tota mole) ii, 6, 9 calamitatis i, 13, 3 Vi partum imperium i, 2, 4 Vi reposcens vi crepta, jure videtur agere iii, 21, 12 Vires industriam temperant ii, 12, 3 sparsæ magis, quam oppressæ iv, 2, 65 Viribus suis confectus pop. Romanus iii, 12, 6
- Viscera Italiæ ii, 6, 41 Senatus iii, 21, 4
- Visurgis (fl.) iv, 12, 26
- Vitigineus iii, 20, 4
- Vitia crescunt cum magnitudine imperii ii, 19, 1 Romanorum spem dant Mithridati iii, 5, 4 Vitia quam imperia Romanorum minus ferunt Germani iv, 12, 22 Vitiis, quasi sentina, mersa resp. iii, 12, 7 Vitia speciosiora iii, 12, 11
- Vittæ discolorēs, serpentum in modum i, 12, 7
- Vivere hostium aliqui debent, ut sint quibus imperemus iii, 21, 25
- Vivus in manus hostium venit Regulus ii, 2, 23 et pæne Crassus iii, 11, 9 Vivum sociumque regem confiscat pop. Romanus iii, 9, 3
- Ulcisci (pro punire) i, 1, 12. i, 3, 5
- Ultimum (sumitur pro extremo, summo, periculosissimo): Sic, Ultimus dies ii, 6, 19 ultima specula septemtrionis iii, 5, 5 ultima rabies ii, 18, 15 ultimæ sortis vir ii, 14, 3 (Velleius i, 11, 1 de hoc ipso: 'se Philippum regiæque stirpis ferebat, cum esset ultimæ'). Ultimum belli dedecus iii, 19, 7 ultimum vulnus ii, 6, 15 (h. e. quod plane jugulat, post quod alteri non est locus). Ultima (pro periculosissimis) i, 13, 12 ultimi metus ii, 6, 43 ultimæ diræ ii, 6, 8 ad ultimum (h. e. postremo) iv, 7, 15 (sed suspicor eo loco positum 'ultimum' pro morte, sicut alibi 'extrema')
- Ultio ad aram jurata ii, 6, 2 mandata a moriente i, 9, 1 (Ita apud Silium ii, 422. 'Ipsa pyram super ingentem stans saucia Dido, Mandabat Tyrus ulticia bella futuris'). a populo ii, 9, 2. ii, 16, 3. iii, 1, 9 ultio de rege iii, 10, 8 in Ultionem assurgere iii, 1, 10 excandes-

cere ii, 18, 8 pro ultione, quam pro victoria, infestius pugnatum ii, 2, 26

Ultra mortem patentia vulnera ii, 7, 9 ultra putet ætatem pop. Romani, qui magnitudinem considerat, Proem. 1

Ultro (valet sponte, non lacessitum aut monitum): Sic, ultro Numam in regem petunt Romani i, 2, 1 regnum datur Tullo i, 3, 1 regnum petit Tarquinius i, 5, 1 pueros Faliscorum remittit Camillus i, 12, 6 socios hostium persequuntur Romani i, 19, 1 victoriae pretium sibi poscit Pales i, 20, 2 navigat in Italiam Pœnorum classis ii, 2, 30 dona mittit Albanus iii, 5, 28 (patet igitur ita legendum quoque iii, 10, 14. et in gemino loco Vellei ii, 120, 2. 'ultro Rhenum cum exercitu transgreditur.' hoc enim est, quod præmiserat de magnitudine Tiberii)

Umbri (pop.) vincuntur a Romanis i, 17 cum reliquis Italis contra Romanos conspirant iii, 18, 6

Umbria iv, 2, 19

Uncis carnificum tracti iii, 21, 15

Unus ducum iv, 12, 14 principum iv, 12, 33 e plebe i, 13, 12 Unus vir Numantinus non fuit, qui in triumpho duceretur ii, 18, 17 Unius præsidis nutu, quasi anima, et mente, regitur imperium iv, 3, 6 una ex obsidibus i, 10, 7 una quasi manu facta strages iv, 2, 49 in una urbe tota insula superata ii, 6, 33 in unum contrahere copias iv, 2, 38 (Justinus aliquoties 'adunare' dicit). in unum vergere iv, 2, 76 uno prælio obtritibus Pharnaces iv, 2, 63

Vociferationes ii, 7, 14

Volero (Publilius) seditionem concitat i, 22, 2

Volitare (significat discursare): Ita, volitant per Etruriam infesta signa i, 17, 2 per Campaniam Apuliamque hostes ii, 6, 32 trepidantia carpenta iii, 10, 17 per diversa gentium Pompeius iii, 5, 27 per totum agmen oculis, manibus, clamore Cæsar iv, 2, 82 (Sic Livius iv, 19, 2. 'Volitantem tota acie.' Tacitus ii, 21, 4. 'Tota volitantem acie'). Volitat in primam aciem Cæsar (h. e. celeriter accurrit) iii, 10, 4

Volsi (pop.) quotidiani Romanorum hostes i, 11, 11 triumphi de Volsis i, 18, 26

Volsini (pop.) i, 21

Volucris quoque invia ii, 12, 5

Volvere urbem (h. e. tentare oppugnando) iii, 1, 11

Voluntaria deditio coss. i, 16, 12 fuga Romanorum iii, 1, 9 legatio Africanii ii, 8, 14 mors, metu suppliciorum iii, 19, 11

Votum Insubrium ii, 4, 3, 4 et 5 Mysorum iv, 12, 15 Romuli i, 1, 13 Sempronii i, 19, 2 Vota in Capitolio nuncupata i, 11, 7

Vox Adherbalis de Anubale ii, 6, 19 Annibalis ad milites ii, 6, 17 Viso fratris capite ii, 6, 53 Ariovisti ad legatos Cæsaris iii, 10, 11 Bruti morientis iv, 7, 11 Cæsaris ad gubernatorem navis iv, 2, 37 ad milites iv, 2, 50 de Pharnace iv, 2, 63 Catilinæ in senatu iv, 1, 7 Crassi ad legatos Parthorum iii, 11, 5 Drusi de largitione sua iii, 17, 6 Furfidii ad Syllam iii, 21, 25 Genii ad Brutum iv, 7, 8 Germani cujusdam linguam caudidici tenentis v, 12, 37 Jugurthæ de Roma iii, 1, 18 Marii ad exercitum iii, 3, 9 Mysi ducis ad Romanos iv, 12, 14 Parthi cujusdam ad Romanos iv, 10, 7 Pyrrhi de Romanis i, 18, 18 Scipionis morientis iv, 2, 68 Vercingetorigis ad Cæsarem iii, 10, 26 vox audita in somnis iv, 7, 9 Vocem mittere (pro loqui) iv, 10, 7

Vox una duobus sensibus serviens i, 1, 12 (Vide etiam Fax, et Vindicare). Voces duæ in unam coalitæ ii, 17, 16 (Sic emendo Livium xxiv, 3, 6. 'Ac miracula aliqua affingunt, ut (fuerat, affinguntur) plerumque tam insignibus locis.' Sic apud Gruterum in Inscriptionibus, pag. DXXI. est Mercassitur pro Mercassit)

Urbs (pro Roma) i, 13, 21 Urbs urbium (h. e. metropolis) ii, 6, 35 in una urbe, quasi binis castris dissidetur iii, 17, 5 in una urbe tota insula superata ii, 6, 33 urbes tres maximæ i, 16, 6 Asiaticæ regibus parere consuetæ ii, 20, 4 Celtiberorum c. l. eversæ ii, 17, 9 Urbes miseræ societatis inter hos et illos duces pœnas dant iv, 2, 77 urbium caput (pro metropoli) i, 16, 6 ad urbium excidia conversi duces iii, 22, 8 circa urbium obsidiones discursum iv, 2, 77

Urere (h. e. esse dolori) ii, 6, 2 (Sic Ammianus, pag. 191, 25. 241, 29. 469, 33. Edit. Lindenbr.)

Urgere armis, fame i, 10, 2 obsidio ii, 2, 21 Urget fames ii, 18, 14

Usipetes (pop.) iv, 12, 23

Usque ad ambitum i, 16, 7 usque Cæsarem, Proem. 1 usque (postpositum): fretum usque ii, 2, 1 in Sarmatas usque iii, 4, 6

Usus (pro comodo) : ut, non in usum, sic ad speciem imperii quædam provinciæ acquisitæ iii, 12, 4 (pro consuetudine, aut exemplo saltem). usu incognita clades ii, 2, 23 ('quæ nunquam venit usu,' Cic. fam. iii, 8, 21)

Ut barbaris (h. e. ut solent barbari) iv, 12, 54 Sic : ut in magno populo i, 26, 6 ut in tali discrimine (h. e. respectu talis discriminis) iii, 17, 9 (ita Livius xx, 5, 1. 'satis, ut in trepida re, impavidus.' Videatur Portus, in Xenoph. pag. 118). ut ita dixerim i, 11, 11 ut sic dixerim ii, 6, 27. iii, 21, 3. iv, 2, 63 (Cicero, de Orat. iii, 41. 'Atque etiam si vereare, ne paulo durior translatio esse videatur, mollienda est ; præposito sæpe verbo : ut, si olim M. Catone mortuo, pupillum senatum quis relictum diceret, paulo durius ; sin, ut ita dicam, pupillum, aliquanto mitius est.' Talia igitur passim advertas. Apuleius, pr. Florid. 'in ipso, ut ita dixerim, solo (an solio) ætheris.' Tacitus, Agr. iii, 5. 'ut ita dixerim, non modo aliorum, sed etiam nostri superstites sumus,' Caius in l. 1. de O. J. 'in foro causas dicentibus, nefas, ut ita dixerim, videtur esse, nulla præfatione facta, iudici rem exponere'). Ut non, ita iii, 12, 4

Uti et frui differunt (vide Frui. Uti, pro nancisci) : non alias tam incruenta victoria Usi sumus iii, 6, 14

Utre suspensus nuncius Luculli ad Cyzicenos iii, 5, 16

Uterque : Utræque (pro utraque) iii, 5, 21 utraque (pro utrumque) iii, 6, 8 utrisque (pro utroque) iv, 12, 9 (Ita Livius xxiii, 21, 4. 'Responsum utrisque, non esse unde mitterentur.' Justinus xli, 2, 3. 'Sermo his inter Scythicum Medicumque medius, et (vel ex) utrisque mixtus')

Vulcano promissa arma hostium ii, 4, 5

Vulnera ultra mortem patentia ii, 7, 9 vulnera in pectore i, 18, 17 Vulnera quandoque curatione ipsa rescinduntur iii, 23, 4 Vulnus (translate ponitur pro quavis clade) : Sic, Vulnus ultimum imperii ii, 6, 15 grave Vulnus accipit pop. Romanus iii, 11, 1 Vulnera Reip. (de bellis civilibus) iii, 5, 5 (Justinus ii, 11,

19. 'Xerxes, duobus vulneribus terrestri prælio acceptis, experiri maris fortunam statuit.' ubi ineptissime interpres Hispanus : 'recibio dos llagas')

Vulteus trib. mil. iv, 2, 33

Vulturcius (T.) Catilinæ socios prodit iv, 1, 9

Vultures in auguriis i, 1, 6

Uxores Cimbrorum iii, 3, 16

X.

Xanthippus militiæ peritissimus ii, 2, 23 (Polybius i, 32. vocat Λακεδαιμόνιον ἄνδρα τῆς Λακωνικῆς ἀγωγῆς μετεσχηκότα, καὶ τριβὴν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔχοντα σύμμετρον. Magnus interpres : 'Lacedæmonium virum, disciplina Laconica imbutum, et qui rei militaris usum mediocrem haberet.' Ac certe magnum belorum habuit usum, ut consentiunt historiæ : nec aliter Polybius. nam σύμμετρος quidem mediocrem non sonat. Dubitantem de loco docet Bernecerus vir optimus simul doctissimusque, cujus amicitia, colloquiis, consiliis, exemplo, bibliothecæ, tum alia multa magnaque beneficia, quæ per hæc tempora vel a conjunctissimis improbe sperentur, tum inprimis quantulumcunque in his studiis profeci, ex asse debeo. Is, inquam, me docet, illud σύμμετρον referri ad ἀγωγὴν istam Laconicam, de qua modo præcesserat, ut vertendum sit : disciplina Laconica imbutum æqualique rei militaris usu præditum. nimirum et insigne θεωρίαν viro tribuit, et πράξιν haud deterioiorem. Ita μετρίως apud Plut. Cic. cap. 5. et apud Diod. xx, 79. ναὺς καὶ χρήματα κεκτημένος καὶ δύναμιν σύμμετρον, quæ et ipsa per 'mediocriter' et 'mediocre' minus recte conversa sunt)

Xerxes ii, 8, 2 comparatur Antiocho ii, 8, 13 Xerxis miserabilis fuga iv, 8, 4

Z.

Zacynthos (ins.) ii, 9, 4

Zama iii, 1, 11

Zengma transitus Euphratis iii, 11, 3

